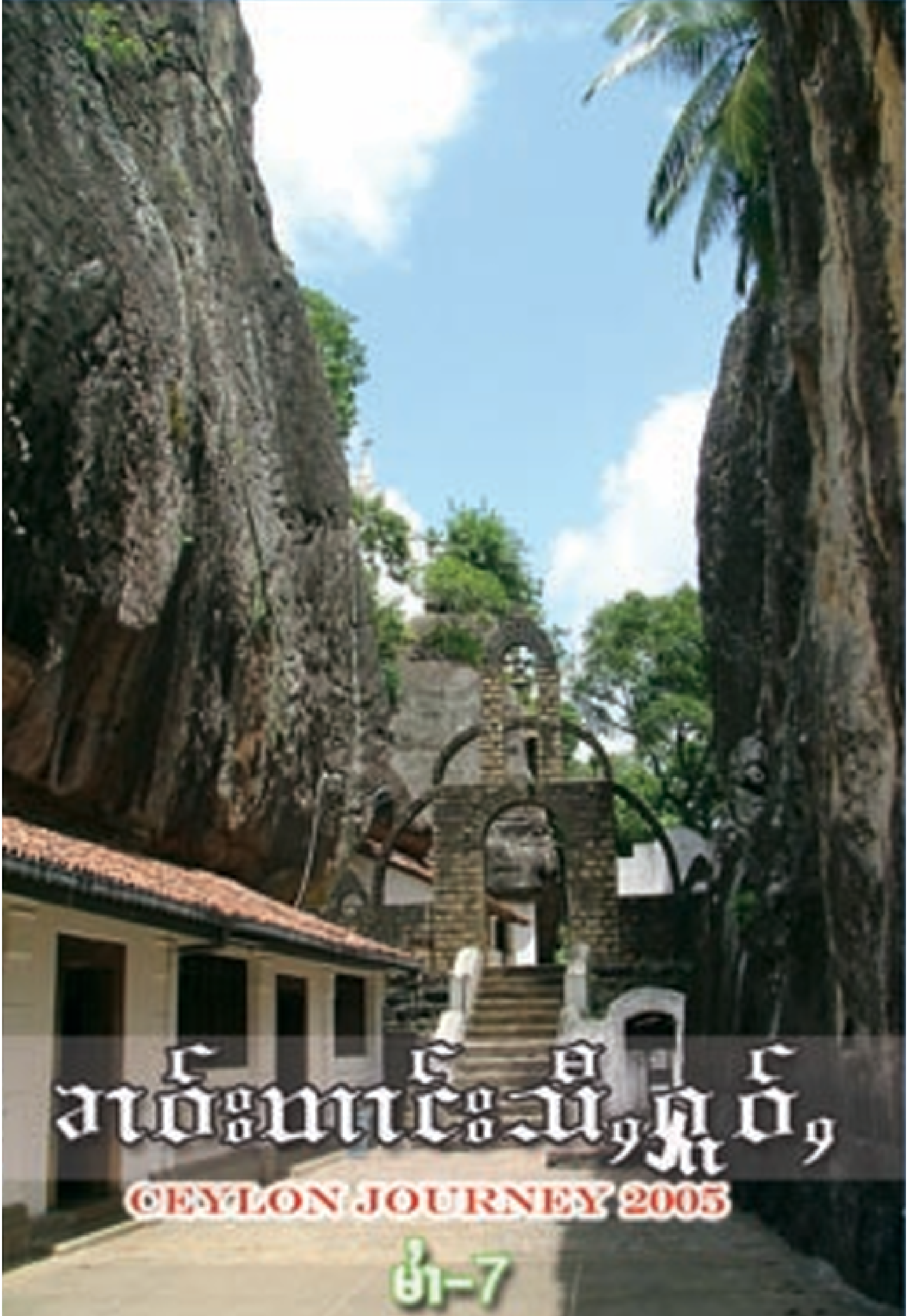
CEYLON JOURNEY 2005

မိူဝ်ႈ 06/05/2006 လဵၼ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႂ်ႇ ထမ်ႇမသႃႇမိ ၼိုင်ႈၶွတ်ႈပၢင်ၵုမ်လူင်
တႃႇၼႄတ်းပၢင်ပွႆးဝိသႃႇၶပူႇၸႃႇလိူၼ်ႁွၵ်းမူၼ်း ၸွမ်ႈလူၼ်ႈ ထီႈမိူင်းၵွၵ်ႉ၊ ၵိုင်ႈထႆး

မိူဝ်ႈ 17/07/2005 လဵၼ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႂ်ႇ ထမ်ႇမသႃႇမိ ႁပ်ႉလုမ်ႈၶူး PhD

မိူဝ်ႈ 25/12/2004 တၢၵ်ႈသထေးဝိင်ႈတူၼ်ႈတီႈၶဝ် မႃးႁၵ်ႉပၢင်ႈ
လဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႃႇထမ်ႉမသႃႉမိ တီႈၼူင်ႉၵိူဝ်းမိၼ် ၵႆႉၶူပ်း

ပၢင်ႁပ်ႉၽုမ်ႈ B.A တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ, မိူဝ်ႈ 26/04/2005

ပၢင်ႁပ်ႉၽုမ်ႈ M.A တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ, မိူဝ်ႈ 23/04/2005

မိုဝ်; 31/08/2005 တရေ,လူင်ကူးတိခ်,မွင်,ဝိခ်း+ခေါင်းခမ်းလိခ်, (ဝီင်းလိုဝ်,)
ငလ; လိံးပခ်း+ခေါင်းခရူခ်း (မူ,ငေး) တခ်းသွမ်းငလ;ပဝ်.ထမ်း

သင်,ခလုဝ်;ဂိုခ်းတိး မိုင်းသီ,ရှုဝ်, ယိုင်းလူးလဝ်;တူခ်ခူးလူင်ဝိပသ်.သခငေသ
တခ်းသွမ်း သင်,ခမိုင်းမခ်;တင်းသိင်; မိုဝ်;ဝခ်းထိ. 10/05/2005

သင်ႇၶလုၵ်ႈၵႃႇၶၼ်းတီႈဝေလႈ လုမ်းဝီႈၽြႃး တၵေႇသတ်ႉထႃးမိူင်းတီႈ၊ 13/12/2004

ပၢင်ႁပ်ႉလုမ်ႈ B.A တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ မိူဝ်ႈ 26/04/2005

သင်ႇၶလုၵ်ႈႁဵၼ်းတႆး ငလႈ

တၵႃႉလႅဝ်းၶၶၢၶၼ်သၢမ်သဝ် (ၵမ်ႉယူႈမႆၢသုႉသၶျႉ၊ ယူႇၶၢၶၼ်ႇ) မိူင်းငၶ႟ ၼိူဝ်ႈ 06/05/2005

သင်ႇၶလုၵ်ႈၵိူၼ်းတႆး မိူင်းသီႇပေႃႉ လေႃးတၢႆႇသတ်းထႃႇမိူင်းတႆးႁူမ်ႈၵၼ် ႁူမ်လုမ်းၵပ်ႉတွၼ်ႈ ပီးမႂ်ႇတႆး 2099

ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ၽၢၵ်ႇ – 7

Ceylon Journey

ပီႊတႆး	ပီႊသႃႇသၼႃႇ	ပီႊၶရိတ်ႈ
2100	2549	2005

ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ၼႃႈ - 7

Ceylon Journey

2005

- ၸိုဝ်ႈပပ်ႉ — ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၼႃႈ – 7
- ၵိတ်ႇၵွၼ်ႇမိူဝ်ႈ — ပီႊ 2005 ၊ လိူၼ် December
- ၵိတ်ႇတီႈ — တႃႈၵုင်ႈ
- ထူၼ်ႈၵမ်း — ၶိုင်ႈ
- တၢင်းၶၼ် — 4000 ပပ်ႉ
- ႁၢင်ႈမိူင်ႈပပ်ႉ — ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇသီႇရိ သႅၼ်ပွၼ်ႇ
    - ၸဝ်ႈၶၼ်ႇတေႃးၾႃႇသ ၸွမ်သႅင်
    - ၸဝ်ႈၶူးၵုမႃႇရ ၶမ်းလႃး
- ႁၢင်ႈမိူင်ႈၶေႃႈပပ်ႉ — ၸဝ်ႈၶၼ်ႇတေႃးၾႃႇသ ၸွမ်သႅင်
    - ၸဝ်ႈမႁႃႇသေႇၶ
    - ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇသီႇရိ သႅၼ်ပွၼ်ႇ
    - ၸဝ်ႈၶူးၵေႃးလိၼ်ႇတ
- ၶွမ်ႇၾိဝ်းတိူဝ်ႇ — လုၵ်ႈႁဵၼ်းသင်ႇၶတႃး ၸိုဝ်းႁဵၼ်း လိၵ်ႈ တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ၵႂၢမ်းၼမေ်း

ႁဝ်းပၼ်ၸိုဝ်ႈပပ်ႉႁဝ်းဝႃႈ ‘**ၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ**’။ ၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ပိူဝ်ႈႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ ၵၢၼ်ႁဝ်းၼတ်းလွင်ႈမႃး ၶိုၼ်းၼၢဝ်းယၢမ်းသိပ်းႁႃႈပီၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်ၼၢဝ်းတၢင်းႁူလ်း။ ၼၢဝ်းတၢင်းၼၼ်ႉ ပႆႇလွင်ႈပဵၼ်မႃး (goal)။ မၼ်းပဵၼ်သဵၼ်ႈတၢင်း (path) ၼိူင်ႈမႃႉၼိူင်ႈမိူဝ်း (instrument) တႃႇတေထိုင်ပဵၼ်မႃးႁူလ်း။ သင်ၶိုဝ်ႉဝႃႈ သီႇႁူဝ်ႇပဵၼ်ယိူင်းမႃးႁဝ်းၶိုင် တေႃႉၸၢႉထိုင်သီႇႁူဝ်ႇႁူလ်း ၵေႃႈ ပဵၼ်ႁူၼ်းၵတ်ႉၵျူႉယဝ်ႉ၊ ထိုင်ပဵၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ႁူလ်းၵေႃႈ ပိူဝ်ႈဝႃႈမၼ်းၵမ်ႇလွင်ႈၶိုင်ႉၼၼ်ၸလႈ ႁဝ်းပွင်ႇလွင်ဝႃႈ တႃႇတေထိုင်တီႈယိူင်းမႃးႁဝ်းၼၼ်ႉ ၵၢၼ်မႃးထိုင်တီႈသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉ တေႃႉၸၢႉပဵၼ်ၼၢဝ်းတၢင်းမွၵ်ႈလၵ်း ၼိုင်ႈ၊ ၼိုၼ်းလႆႈမွၵ်ႈသိၵ်ႈၼိုင်ႈႁူလ်းၼႆယူႇ။

ပဵၼ်ႉမႃးႁဝ်းၸၢႉၸၢႉ သမ်ႉပဵၼ်ၵီႈသင်

ပဵၼ်တႃႇယုၵ်ႉယွင်ႈ ပုတ်ႉထသႃႇသၼႄႇ၊ ၵၢၼ်ၸွမ်းၸလႈ ၶိူဝ်ႉလၢတ်ႈတႆးႁဝ်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼႆၸလႈ တင်ႈၸၢႇမိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး သိပ်းပီပႃ လဝ်ႈၼူးထမ်ႇမ လႆႈတိုၵ်းသူၼ်းမႃးဝႃႈ သင်ႇၼတ်း တေလႆႈမီးလၼ်ႉလွမ် ႁင်းႁူလ်း၊ ႁဝ်းတင်းလႃႈသမ်ႉ တေလႆႈပဵၼ်ၾူႈၵေႃႈတင်ႈမၼ်းၼႆၼၼ်ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ႁူလ်းၵေႃႈ သိပ်းပီပူၼ်ႉမႃးယဝ်ႉ ႁဝ်းယင်းပႆႇတင်ႈလႆႈ လၼ်ႉလွမ် သင်ႇၼႃ၊ မၢင်ၾဝ်ႇမၼ်းတေပဵၼ် ၵၢၼ်ႁဝ်းႁုမ်ႇပိုင်ႈၵိုင် လဝ်ႈၼူးထမ်ႇမ တူၼ်လိၵ်ႈႁူလ်းသေ ၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၼၵ်းၼႄ ၼူဝ်မၼ်းလဝ်ႈ၊ သမ်ႉပႃ ႁွတ်းႁွၼ်ႈတၢင်ႇလဝ်ႈ ၵမ်ႇပေႃးတူင်ႉၼိုင်ၼၼ်ႉၵေႃႈပဵၼ်လႆႈ။

မၢင်ၾဝ်ႇမၼ်းတေပဵၼ် တီႈၼမ်ႉၵတ်ႉႁဝ်းပႆႇထိုင်ႁွတ်၊ ဝႃႈလႃး ၵေႃႈ လေႇတၼႄႇၵၢၼ်ၼိုင်ႈမီး လၼ်ႉလွမ်သင်ႇၼတ်းၼၼ်ႉ ပႆႇပေႃးႁွင်း ၸၢႉၸၢႉႁွတ်၊ ၶိုင်းလွင်ႈတၢင်းသၢမ်လွင်ႈ ပႃႈၼူဝ်ၼႆႉ ပဵၼ်ယွၼ်ႉပိူင်လိုၼ် ၵေႃႈယႃႇ၊ ပုၼ်ႈတႃႇႁဝ်းတင်းလႃႈၸၢႉ တေလႆႈႁႃၸုၼ်ႈႁၼ်လွင်ႈတၢင်းမၼ်း

ဝႃႈ ႁဵတ်းသင်မၼ်းပႆႇပိၼ်လႆႈၼႆႈသေ ဢွၼ်ၵၼ်ၸၵႈလိတ်ႈ ပၼ်ႁႃၽွင်းၽွင်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႇတေထွႆႈလင်ႁူၼ်မိူၼ်းၸၵႉ ဢမ်ႇပိၼ်လႆႈ။ ႁဝ်းဢမ်ႇ ၶၢင်ႈလပ်းတႃႇသေ ၶုင်မုဝ်းၵၼ်ယူႇၼင်ႇ တီႈမုတ်ႉလပ်းတၼ် တီႈဢမ်ႇ ႁၼ်လိူင်းသင်ၼၼ်ႉလႆႈ။ တၢင်းလူၵ်ႈမီးတၢင်းလိူဝ် တေလႆႈႁႃလိူင်းၼွၼ်ႈ ႁၼ်၊ တေလႆႈႁၼ်လိူင်း တႃႇပူင်းပၼ်ႁဝ်းလႆႈတင်းမူတ်းၼၼ်ႉၵူလ်း။ ပေႃး ဢမ်ႇလူၵ်ႈတၢင်းၼႆႉၸၵႉ တေမူၼ်ၸၢႈတူဝ်တႃႈယဝ်ႉ။

ပေႃးၼၼ်ႉ တေႁဵတ်းႁူဝ်၊ တေၸၵႉႁဵတ်းႁူဝ်လႃႇ။ တေလႆႈသိုပ်ႇ ပူၵ်းပွင် ၼွႆႈမီးၽူႈၵတ်ႉလိၵ်ႈၼမ်ၼမ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးတိၵ်ႈၵၼ်တင်း မူဝ်ႈသိပ်းႁႃႈပီပူၼ်ႉမႃးၼုင် တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ ၼင်ႇသင်ႇၸတ်းႁဝ်းၼႆႉ မီး ၶဝ်ႈၶၼ်လႆႈလုမ်ႈၸူး ထမ်ႇမႃႇလရိယၼမ်၊ ၶၼ်လႆႈလုမ်ႈၸူး ၶလင်ႇၵႃႇ ရၵႃႈလုင်ႇမႃး၊ ၶၼ်လႆႈၸူး BA, MA တီႈၶၼ်ႉၶွမ်သင်ႇၸ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းထႆး၊ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၵႃႈ ၼမ်မႃးၸၵႉၸၵႉ။ ၶၼ်လႆႈလုမ်ႈၸူး PhD ၵႃႈ ပေႃးမီးမႃးသွင်သၢမ်ၶဝ်ႈယဝ်ႉ။

ၵူလ်းၵႃႈ တႃႇတေတင်ႈ ၶၼ်ႉၶွမ်လႆႈလီလီၼၼ်ႉၸၵႉ ပႆႇပိၼ် လႆႈလူးႁႂၼ်ႉ။ ယၢမ်းၼႆႉႁဝ်းမီး ၶဝ်ႈၶၼ်လႆႈလုမ်ႈ MA ဝႆႉသၢမ်သီႇ သိပ်းၶဝ်ႈယဝ်ႉသေတႃႉ ၶဝ်ႈၶၼ်ပၼ် lecture (လိၵ်ႉၸျူဝ်ႇ) ၸႂ်ႇၵၢင်း ၵိတ်းလႆႈၼၼ်ႉ ပႆႇမီးၼမ်။ ၼပေႉယင်းတေပႆႇတီႉမ် မုဝ်းၸွၼ်ၼိုင်ႈ။ ၶဝ်ႈ ၶၼ်မေႃၸွတ်း curriculum (လၵ်းသုတ်ႇ) ၼွႆႈပိၼ်မိူၼ်ပူင်ၶၼ်ႉၶွမ် ၼင်းလူၵ်ႈလူး မီးလႄႈၶဝ်ႈယဝ်ႉ၊ ပႆႇတီႉမ်ၼဝ်ႉမုဝ်း ၸွၼ်ၼိုင်ႈၼၼ်ႉႁဝ်ႇ။ ႁဝ်း တေလႆႈၸတ်းၵွႆ ၼွႆႈမေႃၸၵႉၸၵႉယဝ်ႉ။ တေႃႉၸၵႉလႆႈလုမ်ႈၸူးၵူလ်းၸၵႉ ပႆႇပိၼ်းပေႃး။

ၶဝ်ႈၸူးထမ်ႇမ တႃႉတၢႆးၵူႈၶဝ်ႈဝႃႈ ပေႃးဝႃႈၶဝ်ႈလွႆ မီးၵေႇတ ၼႄႇၸိူင်းယွႆႇ ၼူဝ်သႃႇသၼႄႇ၊ ၶူဝ်ႉၶၢတ်ႈၸလႈ ႁၼ်ၸွမ်းႁဝ်းပေႃးၼႆ ၶုင် ၼွႆႈၸတ်းၵွႆၵွႆႈႁၼ်တင်ႈလႆႈ ၶၼ်ႉၶွမ်သင်ႇၸ ၼင်းမူင်းတႆး သေတီႈ ၼုင်ႈၼႆယဝ်ႉ။ မၼ်းၶဝ်ႈတုၵ်ႉမုင်ႈမွင်းဝႃႈ ၶဝ်ႈလွႆတေမီးၵေႇတၼႄႇ သေ မႃးႁၢပ်ႇၵွႆႈႁၢၼ်ယွႆႇလူင်ၶၼ်ၼၼ်ႉၼယူႇ။ ယွၼ်ႉသင်ႇၸ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ၊ မိူင်းထႆး၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းလၢဝ်း၊ မိူင်းၸမ်ၼ်၊ မိူင်းဝီတ်ႉၼၢမ်း၊ မိူင်းထႆႇ

ဝၢၼ်ႇၶဝ် မီးၵၼ်ႉလွမ်သင်ႇၶ ႁင်းၸႂ်မၢၼ်းယဝ်ႉလႄႈ တီႈၼႂ်းမိူင်းတႆးၵေႃႈ လီလႆႈမီးၵၼ်ႉလွမ်သင်ႇၶယူႇ။ ၵဝ်ႈ[illegible]ႇ Dr. ၶႄၼ်ႇတမုႇလုႇၸိဝ်ႇသ ၸူႈပီၼ် ဢထိပတိၵၼ်ႉလွမ်သင်ႇၶ တီႈၵႃး ယၢမ်ႈတိုၵ်းသူၼ်း ၵဝ်ႈ ၼူးထမ်ႇမသွင်ပွၵ်ႈယဝ်ႉ (1996 ၊ 2005) ဝႆႈ ႁဵတ်းသင်ဢမ်ႇတင်ႈ ၵၼ်ႉ လွမ်သင်ႇၶ ၶိုင်းမိူင်းတႆးလုႇၶႆႈယဝ်ႉ။ ၼဝ်ၵဝ်ႈ ပၼ်ၶွမ်းၸတႉၸတႉ။

ယၢမ်းၶႆႉ ယွၼ်ႉၵဝ်ႈၼူးထမ်ႇမႁေႈ လႆႈပီၼ်ၶၢမ်ဢထိပတိ (pro-rector) တီႈၵၼ်ႉလွမ်ထေႇရဝုႇတ တီႈတႃႈၵုင်ႈသေၶၢမ်ႇၵႃး ပီၼ်ပႃး ဢႃးလၢၵ်ႇၸီသိတ်ႇ (visiting professor) တီႈၵၼ်ႉလွမ် မႁုႇလူးလႃး မိူင်းႁွၵ်ႇယဝ်ႉၸလႈ သၢင်ၵၢင်တိုဝ်ႉတၢင်း တုႇတေမီးၵၼ်ႉလွမ်သင်ႇၶတႆး ၸတႉ ၵမ်မႃးတိၵ်းတိၵ်းယူႇ။ ၵူၼ်းၵႃႈ ၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၶႆႉ မၼ်းၵဝ်ႈ ဢမ်ႇလိူၵ်ႈတႆႇႁေႉလီဝ်။ သင်တႆႇႁေႉလီဝ် ယွၼ်ႉမၼ်းတေဢမ်ႇပီၼ် ၸွၼ်းလီ တုႇတင်းၶမ်လႆႈၸတႉၸတႉၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၶႆႉ ပီၼ်ၼၢဝ်းတၢင်းႁဝ်းတင်းသိင်ႈ။ ပီၼ်ပႃးၼၢဝ်းတၢင်း ၵဝ်ႈလိူဝ်းဢၼ်ပႆႇ ထိုင်ၶၶၼ်ႉႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈယိူင်းဢၢၼ်း ႁဝ်း မိူၼ်ၵၼ်ၶၶၼ်ႉၸလႈၵိူဝ်ႈ။

ယွၼ်ႉၶၶၼ်ၸလႈ ယူႇတီႈၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇသေ ႁႂ်ႈလီဝ်းထိုင်လႆႈ ပဝ်ႉမႂ် ၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၶၶၼ်ႉ ႁဝ်းၵူႈႁေႉ တေလႆႈၸၶႃႈ ႁဝ်းမီး လွင်ႈမၼ်းၵွႆႈ၊ လွင်ႈတင်းၵွႆ၊ ၵေႇတၶျေႇၸလႈ တၢင်းၼတ်းၵွႆ ဢၼ်ၵိုင်ႇ လီပ်ႈ ပဝ်ႉမႂ်ႁဝ်းၶၶၼ်ႉယူႇၶႆ ၼၼ်ၼၼ်ၽွင်းၽွင်းဢၼ်ဢမ်းလီဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၵုမ်းပွင်ဢၢၼ် ပပ်ႉၼၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ၽူႈပိၼ်ၶႅၼ်ၽူႈ ၶူဝ်းၽၢၼ်ႇတႅမ်ႈလိၵ်ႈႁဝ်း

Our Contributors

❀❀❀❀❀ ✍ ✍ ❀❀❀❀❀

1. **လဝ်ႈၼူးထမ်ႇမသႃႇမိ ၼမ်း၊** (လဝ်ႈၼူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၼမ်း)။ လႃႈတိ လီၢးၼႃး၊ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈ ၶၼ်းမိူင်းတႆး၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ဢိလ မိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇ။ ဢတႇၵၢဝ် **1996** ၵူႈပျေႃးတြႃး ဢၶတြႃးထိုင် မိူင်း U.S.A၊ ၼၶေႇတႃႇ၊ ၵျိူဝ်ႇမၶီႇ၊ မလေးသျႃး၊ ၵူဝ်းရီးယႃးလၢၼ်း ဢလႈ မိူင်းထိင်ႇၵျႇပူဝ်ႇ။ ယဝ်ႉလုမ်ႈၼူး D Phil (Doctor of Philosophy) တီႈလၼ်ႉလွမ် Oxford၊ မိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇ ၶၼ်းပီ **2004**။ ပဵၼ်ၽူႈ ဢတႇတင်ႈ Oxford Buddha vihara, England။ ပဵၼ်ႁွင်း(ၵ်မ်) ၵၢထိပတိ (Vice-rector) တီႈလၼ်ႉလွမ် ထမ်ႇမတူတထေရဝႃႇတၶ ၵူႈမိူင်းမိူင်း၊ တႃႈၵုင်ႈ လဝ်ႈၶိုင်ႈ။ ပဵၼ် Visiting professor တီႈ လၼ်ႉလွမ် မၵျႇလူႇလႃးလူင်းႁွၼ်း၊ မိူင်းႁွၵ်ႇ ဢလႈ ၽူႈၼဝ်ႈလုမ်း ၵမ်ႇ မၵျ (committee) Oxford Centre for Buddhist studies, Oxford, England. ယၢမ်းလီဝ် ပဵၼ်ၽူႈႁွၼ်းဝတ်ႉဝိႉသေ တိုၵ်ႉသိုပ်ႇၽိူလ်ဢၽႈ သႃႇသၶေႃႇပုတ်ႉထယူႇ တီႈမိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇ။

2. **လဝ်ႈၼူးၶၶေႃႇတမေႇထႃႇ သႅၼ်ၼွင်ႇ၊** (လဝ်ႈၼူးၶၶေႃႇတမေႇထႃႇ သႅၼ်ၼွင်ႇ)။ လႃႈတိ ဝဵင်းၵဵင်းတုင်။ ယဝ်ႉလၼ်ႉလူင် တီႈဝတ်ႉသႃႇသၶေႃႉ မၢၼ်ႈတီႇ၊ ဝဵင်းပျႇၵူဝ်။ လီႈလုမ်ႈ B.A (honour) ဢလႈ M.A (distinction) တီႈလၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University (BPU), Sri Lanka မိူဝ်ႈပီ **1998**။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈဝတ်ႉၵၢတ်ႇတဝ်ႇ၊ ၵဵင်းတုင်။ ဝတ်ႉ ၵၢၼ်ႇၵျိူး၊ ဝဵင်းယွင်ႈႁူလ်ႇ။ ဝတ်ႉသႃႇသၶေႃႉမၢၼ်ႈတီႇ၊ ဝဵင်းပျႇၵူဝ်။ ယၢမ်းလီဝ် သိုပ်ႇၽိူလ်ဢၽႈ သႃႇသၶေႃႇယူႇ တီႈ London၊ မိူင်းဢင်း ၵိတ်း။

3. **လဝ်ႈၸူး Dr. မိလိၼ်ႇတ၊** (လဝ်ႈၸူးမိလိၼ်ႇတ သိဝ်ႈၼမ်း)။ ၵူႉတီႈ ၶမ်ႇပွင်ႈ၊ လႃႈသိဝ်ႈ။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉထမ်ႇမႃႉလၢႆယ လိုၼ်ႈတီး **1993**၊ လူင်ပွင်လိုင်ႈ **1994**၊ M.A, Buddhist and Pali University (BPU) Sri Lanka 1995 ၼႄႈ PhD Magadha မိူင်းၵိၼ်ႇတီးယႃး ပီ 2000 သေ ယၢမ်းလိဝ် ပိၼ်ၽူႈႁူၵ်ၶၢၼ်းဝတ်ႉ လၢဝ်းလၢၼ်ႉလၢင်ႉ၊ မိူင်းၼိူၼ်ႇ ၶိၼ်ႁ်ႉထိၼတ်ႉ (Connecticut) လိုင်ႈမိူင်းၵၢမေႇႁိၵၢၼ်ႇသေ ၽိူလိၵ် ၼႄႈသႃႇသၶေႃႇပုတ်ႉထယူႇ တီႈၶၶၼ်ႈ။

4. **ၸူး မိူဝ်းယိုၼ်း (ၸေႃးတိၵ)၊** (Jotika Khur-yearn)။ ၵူႉတီႈ ပၢင်လူင်၊ ယဝ်ႉထမ်ႇမႃႉလၢႆယ လိုၼ်ႈတီး၊ လူင်ပွင်လိုင်ႈ။ M.A, Buddhist and Pali University (BPU) 1996, Diploma in English, Aquinas College, Colombo, Sri Lanka 1997 ။ ပိၼ်ႇၽႄႇသႃႇ The life of the Buddha I & II (ၽဝေႃးပိၼ်လဝ်ႈ) ပပ်ႉၶိုင်ႈၼႄႈ ပပ်ႉသွင် ၽိူႇၵၢင်းၵိတ်း ပိၼ်ၽိူႇတီး။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉ M Phil တီႈ SOAS, University of London, ၶိုင်းပီ **2004** ၶၶၼ်ႉသေ ယၢမ်းလိဝ်တိုၵ်ႉသိုပ်ႇႁဵၼ်း PhD, တီႈ SOAS, University of London ယူႇ တီႈမိူင်းၵိင်ႇၵလၼ်ႇ။

5. **လဝ်ႈၺႃႇဝိသုတ်ႉထ ၵ်ဝ်ႈ၊** (လဝ်ႈဝိသုတ်ႉထ ၵ်ဝ်ႈ)။ ၵူႉတီႈ ဝဵင်းၶမ်ႉၼမ်း၊ ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ၊ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉလူင်ၼႄႈ Diploma Buddhism တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University၊ လၢၼ်ႉ M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ပီ **2004**။ တမ်ႈၵွၵ်ႇပပ်ႉ သတ်ႉတႃႇတီး၊ ထမ်ႇမလၵ်ႉၵ ၼႄႈ ၵၢၶတ်ႉတလၵ်ႉၼၶသေုတ်ႈ၊ ပဝိတ်ႉတ၊ ထမ်ႇမပတ တၢင်းၵျႃးပပ်ႉ၊ ပိုၼ်းၽြူးၼႄႈ ၽိၵ်ႉၼုပႃႇတိမွၵ်ႈ၊ ငဝ်ႈၵျၢၵ်ႈပုတ်ႉထ ၽိူႇတီး၊ ပိၼ်ႇၵွၵ်ႇပပ်ႉ ၵၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ သင်ႇသွၼ် (What the Buddha Taught)။ ပိၼ်ၽူႈႁူမ်ႈတင်ႈ မူႇလုမ်း သႃႇသၶေႃႇၵီႈလွၼ်ႉ တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ မိူဝ်ႈပီ ပသ-**2525** (**1975**)။ တင်ႈဝတ်ႉသွၼ်လိၵ်ႈ တိုင်ၼမ်း ႁူမ်ႈလူလ်ႈ လဝ်ႈလၢၼ်ႇတႃႇဝၵ၊ လဝ်ႈ ဝိလေႇယ ၼႄႈ လဝ်ႈၵဝိထလ တီႈဝတ်ႉၶၶၼ်ႇတဝၼ်ႇ၊ ဝဵင်းမူႇၸေႈ

မိူဝ်ႈပီသႃႇသၼႃႇ **2531**။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉသိုပ်ႇႁဵၼ်းဢင်းၵိတ်ႉသေ သိုပ်ႇႁဵတ်းၵၢၼ်ပိၼ်ႇပိတၵတ်ႈ၊ ပိၼ်ႇၽႃႇသႃႇယူႇ တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

6. **ၸဝ်ႈၼူးသုထမ်ႇမ သၢမ်သႅင်၊** (သၢမ်သႅင် ၵိင်းတုင်) ၸႃႉတိ ၵိင်းတုင်။ ယဝ်ႉၸၼ်ႉ တၵ်ႉၵသီႇလထမ်ႇမႃႇၸရိယ B.A (Buddhism) တီႈ ၸၼ်ႉၸွမ် တႃႈလိူဝ်ႇ၊ M.A (distinction) Kelaniya, Sri Lanka၊ ယၢမ်းလဵဝ် သိုပ်ႇႁဵတ်းၵၢၼ်ၽိူၺ်ႈၽႄႈ သႃႇသၼႃႇယူႇ တီႈမိူင်းဢမေႇရိ ၵၢၼ်ႇ။

7. **ၸဝ်ႈၸႃႇၼသီႇရိ တိပ်ႉသုင်၊** (သီႇရိၵွၼ်ႇ)။ ၸႃႉတိ ဝဵင်းၵိင်းတုင်။ ယဝ်ႉၸၼ်ႉတၵ်ႉၵသီႇလထမ်ႇမႃႇၸရိယ B.A (Buddhism) တီႈ ၸၼ်ႉၸွမ် တႃႈလိူဝ်ႇ မိူဝ်ႈပီ **1996**၊ M.A Kelaniya, Sri Lanka 1998 ။ ယၢမ်းပဵၼ်ၼူးသွၼ် ၼင်းတူၵ်ႈလိၵ်ႈ မႁႃႇၵၼ်ႇထႃႇၵင်ႇ၊ ဢမရပူႇရ၊ ဝဵင်းတႃႈလိူဝ်ႇ။ ယၢမ်းပိၼ်ႇလိၵ်ႈ **1.** လွင်ႈလူၵ်ႈၵိတ်ႇ(သ်)၊ **2.** လွင်ႈလူႉသုမ်းတူဝ်လွင်ႈႁူၼ်း၊ **3.** လွၵ်းလၢႆးၵွၼ်ႁူဝ် လိၼ်ၼွၼ်း။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉသိုၵ်ႇသႃႇၼူၼ်ႉၼူႉ လွင်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းမုၼ်ၸဝ်ႈ မိူင်းမၢၼ်ႈ တႃႇ ၸၼ်ႉ M Phil တီႈၸၼ်ႉၸွမ် Kelaniya တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇသေ ၽဵဝ်ႇ ၼိုင်ႈသမ်ႉ သိုပ်ႇၽိူၺ်ႈၽႄႈ သႃႇသၼႃႇယူႇ တီႈဝဵင်းတႃႈၶီႈလႅၵ်း၊ မိူင်း တႆး။

8. **ၸဝ်ႈၽေႃႉတိယ လင်းသႂ်၊** (ၸဝ်ႈၽေႃႉတိယ လင်းသႂ်)။ ၸႃႉတိ ၵိင်းတုင်၊ ၼႃႇႁဵၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉယၢင်းၼွႆ ၵိင်းတုင်။ ယဝ်ႉၸၼ်ႉ Diploma in Buddhism ၼႂ်း B.A Buddhist and Pali University (BPU), 2003 & M.A Kelaniya 2004 မိူင်းသီႇ ႁူဝ်ႇ။ ယၢမ်းလဵဝ် ယူႇသဝ်း တီႈဝတ်ႉၵွၵ်ႉၾိူတ်ႉ (Oxford Buddha vihara,) မိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇသေ တိုၵ်ႉသိုပ်ႇလဵပ်ႈႁဵၼ်း ဢင်းၵိတ်ႉ တႃႇ သိုပ်ႇႁဵတ်း M Phil တီႈၸွၼ်ႉၸွမ် Kelaniya ယူႇ။

9. **ၸဝ်ႈသုတႃႇၼၼ်ႇတ ၾႃင်ပိုၼ်း၊** (ၸဝ်ႈလၢဝ် ၾႃင်ပိုၼ်း)။ ၸႃႉတိ ၼမ်ႉလၼ်ႈ၊ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈၵျွင်းလူင် ၼမ်ႉလၼ်ႈ၊ သႃႇသ

ၶေႃႉမၢၼ်ႈတီႈ ပူႇၵိူဝ်၊ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉလူင် တီႈတူၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈယူႇမ ၵိၼ်းထိင်ႇ၊ Diploma in English, Aquinas College, Colombo 1999။ လဝ်ႈၵၢၼ်ပိၼ်ႇသပ်းလႅင်း High School English Grammar ပပ်ႉၶိုင်ႈ၊ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်းလၢၼ်ႉ B.A (Buddhist Philosophy, Special) final year တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University (BPU) မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

10. **လဝ်ႈၶရိၼ်ႇတ ၼမ်းယွတ်ႈ၊** (လဝ်ႈၶရိၼ်ႇတ ၼမ်းယွတ်ႈ)။ လႃႇတိ ဝၢၼ်ႈထိင်း၊ ၶမ်ႉလၢၼ်ႈ၊ ယၢမ်ႈႁဵတ်းၼူးသွၼ်ၵၢင်းၵိတ်း တီႈတိင်ႇ ၼၢၼ်းၵျူၼ်း၊ တူႈၵုင်ႈ သီႇပီ။ ယဝ်ႉ Diploma in English, Aquinas College, Colombo, 1999, Diploma in Buddhism တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University (BPU)၊ ယဝ်ႉ လၢၼ်ႉ B.A ပီ 2003 ၼလႈ M.A (distinction) ပီ 2004 တီႈ လၢၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉသိုပ်ႇႁဵၼ်းၵၢင်း ၵိတ်း တူႇတေႁဵတ်းလၢၼ်ႉ M Phil တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Kelaniyia မိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ။

11. **လဝ်ႈထမ်ႇမသူႇမိ ၶေႃႇၼမ်းလူႉ၊** (လဝ်ႈထမ်ႇမသူႇမိ ၶေႃႇၼမ်းလူႉ)။ လႃႇတိ မိူင်းပိင်း။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉမလူဝ်းယိင်ႇ လၢၼ်းၼျင်း တူႈၵုင်ႈ။ တဵမ်ႈၵွၵ်ႇ ပပ်ႉပိုၼ်းတီးမူဝ်ႈၵွၼ်ႇ၊ ၵပုမ်ႇတီး မိၢၶိုင်ႈ မိၢ သွင်။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉ B.A, တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉသိုပ်ႇၼိုၼ်ႈႁဵၼ်းလၢၼ်ႉ M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

12. **လဝ်ႈပလ်ႇလျူႇဝမ်ႇသ သိင်မူၼ်း၊** (လဝ်ႈပလ်ႇလျူႇဝမ်ႇသ သိင်မူၼ်း)။ လႃႇတိ ဝၢၼ်ႈပူႇၵဝ်ႇ ၵေးသီး။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉမရူႇၵၼ်ႇ ထူႇရူင်ႇ၊ ၵမရပူႇရ တူႈလူဝ်ႇ။ မၢၼ်ႇတီႇ၊ ပူႇၵိူဝ်။ ၵျွၵ်ႉရူင်းတေႃးယ မေႇတိၶီႇ၊ ယၼ်ႇၵိၼ်း၊ တူႈၵုင်ႈ။ ယၢမ်ႈႁဵတ်းၼူးသွၼ် ဝတ်ႉတီး ၵဝ်ႈ လၵ်း တူႈၵုင်ႈ။ ဝတ်ႉတွင်ႇပွၵ်ႉ၊ မေႃႇလမ်ႈင်ႇ၊ မိူင်းမွၼ်း။ ယဝ်ႉ B.A ပီ 2003 ၼလႈ M.A ပီ 2004 တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ။

ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉသိုပ်ႇႁဵၼ်းၵၢင်ႈၵိတ်ႉ တႃႇၶၢၼ်ႁဵၼ်းမူဝ်းၶေႈ တီႈ လၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

13. **လဝ်ႈၶၼ်ႇတေႃးၽေႃႇသ လွမ်သႅၼ်၊** (လဝ်ႈၶၼ်ႇတေႃးၽေႃႇသ လွမ်သႅၼ်)။ လႃႇတိ ၶမ်ႉတူႈ။ ယၢမ်ႈႁဵတ်းၼူးသွၼ် တီႈဝတ်ႉယေႇၼလ,ၵျိူး၊ လၢၼ်းမတေႃႇ၊ တႃႈၵုင်ႈ။ ႁူင်းသွၼ်လိၵ်ႈၽိူ,ပလ်ႇ,လႃႇ ဝိၵျၢၼ်ႇမုၼ် လဝ်ႈ မႂ်ႇ (3) တီႈဝၢၼ်ႈလၢမ် (မိူင်းမူႉ) **1995–1998**။ လွႆႈၵဝ်ပုၼ်ႈ ၽွၼ်း ၼတ,ႁဵတ်းၵွၵ်ႇၽိုၼ်လိၵ်ႈ လိၼ်ၶမ်းလိၼ်း၊ ပပ်ႉသွၼ်ၵၢၼ်ႇ ၽိုင်ႈၼေႈပုတ်ႉထၽေႃႇသႃႇၼလ ပပ်ႉလိူဝ်းၵၼ် မုၵ်ႉလုမ်းသႃႇသၶေႃႇ ၵီးလွၼ်ႉ တူင်ႇဝိင်းမူႇလေး ပိုၼ်ၵွၵ်ႇ၊ ၵိၵ်ႇတင်း ပပ်ႉလိၵ်ႈတီးၵမ်ႈ ၽွင်ႈ။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်းလၢၼ်ႉ M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

14. **လဝ်ႈၶၼ်ႇတမႃႇလႃႇ ၽူင်းဝၼ်း၊** (လဝ်ႈမႃႇလႃႇ ၽူင်းဝၼ်း)။ လႃႇတိ မိူင်းပိင်း၊ ၵိင်းတုင်။ ၼတ,ႁဵၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉၶေႃးတေႃ မိူင်းပိင်း၊ ၵျွင်းၵမ်,မထၢၼ်းမၵျႃႇပေႃးထိ ၵိင်းတုင်၊ တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈၵၢၼ်ႇ,ၵျိူး ဝိင်း ယွင်ႈႁူလ်ႇ၊ တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈမၵျႃႇပေႃးထိ ဝိင်းမၵူႇ,ပိၼ်ႇ၊ တိူင်းၵေႃႇၵျူႇ ဝတိ,၊ တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ ယူႇမႃႉ ၵိၼ်းလိင်ႇ၊ တႃႈၵုင်ႈ။ ၵဝ်ပုၼ်ႈ ၽွၼ်း ၵျပ်ႇၶေႈၵၢၼ် ဝတ်ႉမၵျႃႇပေႃးထိ ၵိင်းတုင်မႃး ႁူၵ်းပီ။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်း လၢၼ်ႉ M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

15. **လဝ်ႈသြႃႇသုဝရ မၢဝ်းၶမ်း၊** (လဝ်ႈသုဝရ မၢဝ်းၶမ်း)။ လႃႇတိ လႃႈသိဝ်ႈ၊ ဝၢၼ်ႈမွႆႇ ၶွင်လိၼ်း။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉလူင် မိူဝ်ႈပီ **1984**။ ယၢမ်ႈပိၼ်ၼူးသွၼ် တီႈၵျွင်းၶွင်မွၼ်၊ လႃႈသိဝ်ႈ သီႇဝႃႇ။ ၶင်ႈၵျွင်း မၢဝ်းၶမ်း လႃႈသိဝ်ႈ ၵဝ်ႈဝႃႇ။ လူပ်းယဝ်ႉလၢၼ်ႉ Diploma ၼလႈ လၢၼ်ႉ B.A တီႈ လၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University (BPU)။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်းလၢၼ်ႉ M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

16. **လဝ်ႈပၺ်ႇလျႇသျႇရ ၶေႇႁျင်း၊** (လွၶၼ်ႇပီး သီႇပေႇ)။ လျႇတိ ဝိင်းသီႇ ပေႇ။ ယၢမ်ႈႁ်ၶၼ်းလိၵ်ႈ တီႈႁျၵ်ႇႁူင်းတေႃးယႃႇမေႇတိၶီႇ၊ တၢႈႁုင်ႈ။ ယၢမ်ႈပိၶၼ်ၼူးသွၶၼ် တီႈဝတ်ႇႁွင်းမူးၼမ်း ၵၢင်ဝိင်း၊ သီႇပေႇ။ ယဝ်ႇလၶၼ်ႇ B.A (first class) တီႈလၶၼ်ႇလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ပီ **2004**။ ယၢမ်းလိဝ် တိုၵ်ႇလိပ်ႈႁ်ၶၼ်းၵၢင်းၵိတ်ႇ တျႇတေသိုပ်ႇထိင်ႈၵၢၶၼ်ႁ်ၶၼ်း တီႈလၶၼ်ႇလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇယူႇ။

17. **လဝ်ႈသေႃးၽိတ သိင်သွႆ၊** (လဝ်ႈသေႃးၽိတ သိင်သွႆ)။ လျႇတိ ၶမ်ႇ လၶၼ်ႈ။ ယဝ်ႇလၶၼ်ႇလူင် တီႈတိူၵ်ႈသွၶၼ်လိၵ်ႈ ၵျၼၢတ်ႇဝိင်း၊ ဝိင်းပျႇ ၵိူဝ်။ ယၢမ်ႈပိၶၼ်ၼူးသွၶၼ်မျႃး တီႈဝတ်ႇတီးၵဝ်ႈလၵ်း၊ ဝိင်းတၢႈႁုင်ႈ။ ယၢမ်း လိဝ် တိုၵ်ႇသိုပ်ႇႁ်ၶၼ်း B.A (Buddhist Philosophy, Special) final year တီႈလၶၼ်ႇလွမ် Buddhist and Pali University (BPU) မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

18. **လဝ်ႈၶၶၼ်ႇတေႃးၽျႇသ တိုၶၼ်းသိင်၊** (လဝ်ႈၶၶၼ်ႇတေႃးၽျႇသ တိုၶၼ်း သိင်)။ လျႇတိ ဝၢၶၼ်ႈပၢင်ႁူႈ၊ ပၢင်လူင်။ ယၢမ်ႈႁ်ၶၼ်းလိၵ်ႈမျႃး ဝတ်ႇပၢင် ႁူႈ၊ ႁျၵ်ႇႁူင်းတေႃးယမေႇတိၶီႇ တၢႈႁုင်ႈ။ ယၢမ်ႈႁ်တ်းၼူးသွၶၼ်မျႃး ဝတ်ႇ ပၢင်ႁူႈ၊ ဝတ်ႇပိတၵတ်ႈ ပၢင်လူင်။ ယၢမ်းလိဝ် တိုၵ်ႇႁ်ၶၼ်းလၶၼ်ႇ B.A ပီ လိုၶၼ်းသုတ်း တီႈလၶၼ်ႇလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ။

19. **လဝ်ႈပၺ်ႇလျႇသီႇရိ သီၢပွၶၼ်၊** (လဝ်ႈပၺ်ႇလျႇသီႇရိ သီၢပွၶၼ်)။ လျႇတိ ပၢင်လူင်။ ယဝ်ႇထမ်ႇမျႇလရိယ လိုင်ႈတီး၊ လူင်ပွင်လိုင်ႈ၊ လၶၼ်ႇ M.A (distinction) တီႈလၶၼ်ႇလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ပီ **2004**။ ယၢမ်ႈႁ်ၶၼ်းလိၵ်ႈမျႃး တီႈဝတ်ႇသၢမ်သၶၼ်၊ ဝတ်ႇပျႇမိႇ၊ ဝိင်းပၢင်လူင်။ ဝတ်ႇၶေႇယမေႇတၶီႇ၊ ဝိင်းမျွင်းမျ။ ဝတ်ႇလေႃးတိၵျႇႁုင်ႇ၊ ဝိင်းပျိႇ။ တိူၵ်ႈထမ်ႇမသုၼ၊ ဝိင်းတၢႈႁုင်ႈ။ တိူၵ်ႈမၵျႇဝေႇယၶၼ်ႇၽုင်ႇတျႇ၊ ဝိင်း တၢႈလိူဝ်ႇ။ ယၢမ်ႈပိၶၼ်ၼူးမျႃး တီႈဝတ်ႇပိတၵတ်ႈတီး ဝိင်းပၢင်လူင်။ ဝတ်ႇ ၼိူဝ်းတီး၊ ဝိင်းလျႈသိဝ်ႈ။ ဝတ်ႇတီး ၵဝ်ႈလၵ်း၊ ဝိင်းတၢႈႁုင်ႈ။ ယၢမ်ႈၽုလ်ႇ

ပၢင်သွၼ်ၽိုင်ႈငဝ်ႈပုတ်ႉထ လီၢ်လီၢ်တီႈ။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉလဵပ်ႈႁဵၼ်း ၵၢင်းၵိတ်ႉ တႃႇတေသိုပ်ႇထႅင်ႈႁၢၼ်ႁဵၼ်း တီႈလၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇယူႇ။

20. **ၸဝ်ႈသူရိယ သွီႈႁူင်း၊** (သၢင်ႇလၼ်ႉလွမ်)။ ၸႃႇတိ ၼမ်ႉလၼ်ႈ၊ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃးတီႈ ၵျွင်းလူင် ၼမ်ႉလၼ်ႈ၊ ၵွင်ႇၸျမ်းသႃႇ ငလးၵူး၊ သႃႇသၼႃႇမၢၼ်ႈတီႈ ပႃႇၵူဝ်၊ မျႃႉထေႇတီႈ မေႃႇလမဵင်ႇ၊ သီႇရိမၢၼ်ႈတီႈ ၽေးၵၢၼ်ႈ၊ ရတၼႃႇမၢၼ်ႈ လိၼ်းၽွီႉ၊ လၼ်ႉလွမ် သႃႇသၼႃႇလိုၼ်ႈမိူင်း တႃႈၵုင်ႈ။ ပိုၼ်ငၽႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၸဝ်ႈ တၢင်းလိၼ်လိၼ်တီး-ငၶ, ၼေႈတီႈၸိုၵ်ႉတွၼ်း မီႇ (1)၊ ႁူဝ်းၵၢင်ႉ၊ ထေႈဝိင်းလဝ်ႉၵိႇ၊ မိူင်းတီးပွတ်း ႁွင်ႇ ပီ **2001–2002**။ ယဝ်ႉလၼ်ႉ သႃႇသၼတေၵ်ႇၵသီလ ထမ်မႃႇၸရိယ B.A. (Buddhism) တီႈလၼ်ႉ လွမ်သႃႇသၼႃႇလိုၼ်ႈမိူင်း၊ တႃႈၵုင်ႈ **2000**။ ယၢမ်ႈတိမ်ႈၵွၵ်ႇ ပပ်ႉဝွၵ်း ငလႈလိူင်း။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်း M.A တီႈလၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇ ႁူဝ်ႇ။

21. **ၸဝ်ႈမၢႆႇပလ်ႇလႃႇ သိၼ်ၼမ်ႉၽိုင်ႈ၊** (ၸဝ်ႈမၢႆႇပလ်လႃႇ သိၼ်ၼမ်ႉ ၽိုင်ႈ)။ ၸႃႇတိ မိူင်းၵိုင်။ ယဝ်ႉလၼ်ႉ **6** တီႈဝဵင်းၵဵင်းမိူဝ်ႇ၊ လၼ်ႉမၢႆႇ တီႈၵုင်းထိပ်ႈ၊ မိူင်းထီး။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈႁူင်းႁဵၼ်းလၼ်ႉၵၢင် ဝဵင်းၵဵင်းမိူဝ်ႇ၊ ဝတ်ႉၸူၼ်ႉယႃႉပၺ်ႇတိတ်ႇ၊ ၵုင်းထိပ်ႈ၊ မိူင်းထီး။ ယၢမ်ႈပဵၼ် ၶူးမႃး တီႈႁူင်းႁဵၼ်းၽိုင်ႈငဝ်ႈပုတ်ႉထ၊ ၵုင်းထိပ်ႈ၊ မိူင်းထီး။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်း လၼ်ႉ B. A 3rd year တီႈလၼ်ႉလွမ် Kelaniya မိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ။

22. **ၸဝ်ႈပလ်လႃႇၽေႃႇၶ ႁူင်းသိၼ်၊** (ၸဝ်ႈပလ်လႃႇၽေႃႇၶ ႁူင်းသိၼ်-မိူင်း သူႈ)။ ၸႃႇတိ မိူင်းသူႈ။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈဝိၸၢၼ်ႇဝၢၼ်ႈသေႃႉ၊ မိူင်းသူႈ၊ သႃႇသၼဝိပုလ ၵၢင်ဝဵင်း၊ ဝဵင်းၵျၢႆးဝူဝ်း၊ ဝတ်ႉထမ်ႈလိတ်ႉတ ပႃႇလ၊ ၵျွၵ်ႉပတွင်း၊ ၵျၶတ်ႉဝဵင်း၊ ပႃႇၵူဝ်၊ မလူဝ်းယိင်ႇမႂ်ႇ၊ တႃႈလူဝ်ႇ၊ ႁဵၼ်းလင်ႇၵႃႇလူင်မႃး တီႈၸဝ်ႈသြႃႇမိူင်းၵုတ်ႈ ဝတ်ႉလေးၵျၢၼ်းလၵ်ႉ ၵျူႇ၊ တႃႈၵုင်ႈ။ ယဝ်ႉလၼ်ႉ ထမ်ႇမလရိယ လိုင်ႈတီး (**2001**)၊ လူင်ပွင် လိုင်ႈ (**2002**)၊ ယၢမ်ႈၽိုၺ်ႇပၢင်သွၼ်ၽိုင်ႈငဝ်ႈပုတ်ႉထမႃး လီၢ်လီၢ်ပီ လီၢ်

လီၢတီႈ။ ယၢမ်ႈပိၼ်ၶႅၼ်းသွၼ်မႃး တီႈတိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ မလူဝ်းယိင်ႇမိူင်ႇ၊ တၢႈလိူဝ်ႇ။ ယၢမ်းလိဝ်ႇ တိၵ်ႇၵျွၼ်းလၶၼ်ႇ M.A တီႈလၶၼ်ႇလွမ်ႇ Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

23. **လဝ်ႈဝျႇယျႇမိၶၼ်ႇတ လၢဝ်မိူဝ်း၊** (လဝ်ႈဝျႇယျႇမိၶၼ်ႇတ လၢဝ်မိူဝ်း သီႇ ပေႃႉ)။ လျႇတိ ဝၢၶၼ်ႈဂုင်းသျႇ၊ သီႇပေႃႉ။ ယၢမ်ႈၵျွၼ်းလိၵ်ႈမႃးတီႈ ဝတ်ႉ ဂုင်းသျႇ၊ သီႇပေႃႉ။ ဝတ်ႉၵွင်ႇၶျမ်းသျႇ၊ ၵလးႁူး၊ ဝတ်ႉလွင်ႇတူင်း၊ တၢႈ ဂုင်ႈ။ ၵျပ်ႉလီႈလုမ်ႈၶူး **သျသၶထေလထမ်မျလရိယ** လူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူဝ်ႈပီ **2002**။ ယၢမ်ႈၵျွတ်းၶူးသွၼ်မႃး တီႈဝတ်ႉလွင်ႇတူင်း၊ တၢႈဂုင်ႈ။ ဝတ်ႉဝေႇ လုဝၶၼ်ႇ၊ တူၶၼ်ႈတီး။ ယၢမ်းလိဝ်ႇ တိၵ်ႇၵျွၼ်း M.A တီႈလၶၼ်ႇလွမ်ႇ Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

24. **လဝ်ႈဝိလယ ၵွင်ႇသွင်၊** (လဝ်ႈဝိလယျႇၽိပျႇလ)။ လျႇတိ ၵိင်းၶမ်း၊ ဂုၶၼ်ၵိုင်း။ ယဝ်ႉလၶၼ်ႉ ထမ်ႇမျႇလရိယ လိုင်ႈတီး၊ လူင်ပွင်လိုင်ႈ၊ ယၢမ်ႈ ၵျွၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈဝတ်ႉမူလျ်ႇတေႃႇ ပၢင်လူင်၊ ဝတ်ႉလေႇယမေႇတၶီႇ မွင်းမျႉ၊ ဝတ်ႉမလူဝ်းယိင်ႇ တိူၵ်ႈဂဝ်ႇ တၢႈလိူဝ်ႇ။ ယၢမ်ႈၵျွတ်းၶူးမႃး ဝတ်ႉမူလျ်ႇတေႃႇ၊ ယၢမ်ႈဂုၶၼ်းဝတ်ႉလွၶမ်း ဝၢၶၼ်ႈသၵွၶၼ်း၊ ႁူဝ်ပၢင်ႇ၊ မိူင်း ၶၢင်။ ယၢမ်းလိဝ်ႇ တိၵ်ႇၵျွၼ်းၵၢင်းဂိတ်း တျႇတေၶဝ်ႈ M.A တီႈလၶၼ်ႉ လွမ်ႇ Kelaniya မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

25. **လဝ်ႈၵျတိတ်လဝမ်သျလင်ဂျရ မွၶၼ်းသိူင်၊** (လဝ်ႈၵျတိလ်လဝမ်သျ လင်ဂျရ မွၶၼ်းသိူင် ၵိင်းတုင်)။ လျႇတိ ၵိင်းတုင်။ ၸတႇၵျွၼ်းလိၵ်ႈ တီႈ ဝတ်ႉႁူဝ်ဂၢတ်ႇ၊ ၵိင်းတုင်။ ယဝ်ႉထမ်ႇမျႇလရိယ လူင်ပွင်လိုင်ႈ၊ သျႇသ ၶလေင်ႇဂျႇရ သျႇမၶေႇဂျေႇ၊ ဝိၶယေဝိတူႇၸလးၵၢင်ႇဂုတ်ႉတရၶိဂျႇ ယဝိတူႇ၊ ယၢမ်ႈၵျွတ်းၶူးသွၼ် တီႈဝတ်ႉသုထူးပၢၶၼ်ႇ၊ တၢႈဂုင်ႈ။ ဝတ်ႉၵွင်ႇ ၶျၢၶၼ်းတျႇ၊ ဝိင်းလိူဝ်ႇ။ ဝတ်ႉၵွင်ႇမင်ႇဂလျႇ၊ ဝိင်းတူၶၼ်ႈတီး။ ဝတ်ႉပြေး လူင်ရၶိင်ႇ၊ ဝိင်းတၢႈၶီႈလိၵ်ႈ။ ယၢမ်းလိဝ်ႇ တိၵ်ႇၵျွၼ်းလၶၼ်ႉ M.A တီႈ လၶၼ်ႉလွမ်ႇ Buddhist and Pali University မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇယူႇ။

26. **လဝ်ႈမႅႃ,သေ,ၶေ၊** (လဝ်ႈမႅႃ,သေ,ၶေ)။ လႃ,တိ ဝၢၼ်ႈလွႆႇတွင်, ၵေးသီး၊ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉဝၢၼ်ႈယဵၼ်,၊ ၶေႃးထမ်းတရီး–ထူဝ်း–ၼၵ်ႇ, လေႈ တွၼ်ႈ ၵမ်းၽႅင်းၽဵတ်(မိူင်းထႆး)။ တီႈဝတ်ႉထႅပ်ႉထီႉတႃးရမ်း ဝဵင်းမိူင်းႁွၵ်ႈ။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉ ပၺ်ႇယူၵ်ႈ,ႁူၵ်ႈ (လႆႈႁပ်ႉလုမ်ႈ တီႈလဝ်ႈၽႄႉလၢႆး–လဝ်ႈၼဵမ်မိူင်း လိုင်ႈထႆး) ၶႂ်းပီ 1999၊ ၼိုၼ်ႈႁဵၼ်းလၢၼ်ႉလွမ်သင်,ၼႃႊ, လိုင်ႈထႆး (မႅႃ,လူး လႃး) 2000–2004။ ယၢမ်ႈပဵၼ်ၵႃးလၢၵ်ႈၸလႈ လိၵ်ႈၶေႃႈတွပ်,ၶေႃးထမ်း၊ သွၼ်ၽိူင်ႈၸင်ႈပုတ်ႉထ ၶႂ်းႁူင်းႁဵၼ်းလၢၼ်ႉသုင် ဝဵင်းမိူင်းႁွၵ်ႈ။ ပဵၼ်ၶူးသွၼ် ၽိူင်ႈၸင်ႈပုတ်ႉထၸလႈလိၵ်ႈလၢႆးတႆး လေႈတွၼ်ႈၵဵင်းမႆႇ,၊ ၵဵင်းႁၢႆး၊ ၸမႈႁွင်ႈ သွၼ်။ ယၢမ်ႈၵႃႊ,လွႆႈၵၢၼ် တီႈဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ၽူတ်ႉ ၵိင်,ၵလၢၼ်,။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်း Deploma for M.A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Kelaniya တီႈမိူင်းသီ, ႁူဝ်,ယူ,။

27. **လဝ်ႈမႅႃ,တေ,ဝိၼ်,တ လႅင်းထမ်း၊** (လဝ်ႈမႅႃ,တေ,ဝိၼ်,တ)။ လႃ,တိ ဝၢၼ်ႈ ၶေႃးလၢမ် မိူင်းသူႈ။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉပယူၵ်ႉႁႃႈ တီႈဝတ်ႉထႅပ်ႉထီႉထႃး မိူင်းႁွၵ်ႈ, လိုင်ႈထႆး။ ယၢမ်းပဵၼ်ၶူးသွၼ် ပၢင်သွၼ်လိၵ်ႈတႆး ၼၢဝ်းမႆႈ လိုင်ႈထႆး။ ယၢမ်း လဵဝ် တိုၵ်ႉႁဵၼ်း B.A ပီၶိုင်ႈ တီႈလၢၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းသီ,ႁူဝ်,ယူ,။

28. **လဝ်ႈတေ,ဝိၼ်,တ သၢင်ၼမ်း၊** (လဝ်ႈတေ,ဝိၼ်,တ သၢင်ၼမ်း)။ လႃ,တိ ဝၢၼ်ႈၵုင်းသႃ, ဝဵင်းၶမ်ႉၼမ်း။ ယၢမ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈမႃး တီႈတူၵ်ႈမႅႃ,ၵၼ်, ထႃ,ၵျင်, ဝဵင်းၵမရပူရ တႃႈလိူဝ်,။ ယဝ်ႉလၢၼ်ႉၼူး လိုင်ႈတီး၊ ဝိၶယ ဝိတူ၊ ၵင်ၵုတ်တရၶိၵ,ယဝိတူ လူင်ပွင်လိုင်ႈ၊ ယၢမ်းၵွၼ်ႁူဝ် ႁဵတ်း ပပ်ႉလိၵ်ႈ လႅင်းမုၼ်းမွႆ, တႃႈလိူဝ်,။ ယၢမ်းလဵဝ် တိုၵ်ႉၼိုၼ်ႈႁဵၼ်းၵၢင်း ၵိတ်း Diploma (English) Aquinas Collage တႃ,ၼိုၼ်ႈလၢၼ်ႉ B. A တီႈလၢၼ်ႉလွမ် မိူင်းသီ,ႁူဝ်,။

ၸုမ်းပွင်ၵၢၼ်ၶဵၼ်ပပ်ႉ

ၽူႈႁူမ်ႈထတ်း
(Chief Consultant)

လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႇ ထမ်မသၢမိ

ၽူႈၶေမ်းထတ်း
(Chief Editor)

1. လဝ်ႈသြႃႇသုဝရ မၢဝ်းၸမ်း
2. လဝ်ႈသြႃႇၶၼ်တေႃၽေႃသ လွမ်သႅင်
3. လဝ်ႈၸူးဝိလိတ်တ ႁၢင်းလႅင်
4. လဝ်ႈၸူးသူရိယ သွံႈႁိူင်း

ၽူႈထတ်း (The Editorial Board)

1. လဝ်ႈသြႃႇဝိသုတ်ထ ၵႅဝ်ႈ
2. လဝ်ႈၸူးပလ်လၢသီရိ သႂ်ႇပွၼ်
3. လဝ်ႈသြႃႇၸမၢဝုထ ၶေႃႉသုၶူၼ်း
4. လဝ်ႈသြႃႇၶၼ်တမၢလၢ ၽူင်းဝၼ်း
5. လဝ်ႈၸူးၶေရိၼ်တ သူႉၶူၼ်းသႅင်
6. လဝ်ႈၸူးပလ်လၢၽေႃႁ ႁိူင်းသႅင်
7. လဝ်ႈၸူးထမ်မသၢမိ ၶေႃႉၸမ်းလႃႉ
8. လဝ်ႈၸူးပလ်လၢသီရိ ၵႅင်းတုင်
9. လဝ်ႈၸူးၵၢတိတ်လဝမ်သၢလင်ၵၢရ
10. လဝ်ႈသြႃႇဝိလယ ၵွင်ႉသွႆ
11. လဝ်ႈသိရိၼ်တ ပၢၼ်မွႆႉ
12. လဝ်ႈၸူးၵုမၢရ ၸမ်းလႆး
13. လဝ်ႈၸူးသၼ်တၢထိၵ
14. လဝ်ႈၸူးဝၢယၢမိၼ်တ
15. လဝ်ႈသြႃႇၵေႃလေယ
16. လဝ်ႈမၵ်ၢသေၼ
17. လဝ်ႈၸူးပၼ်တဝ
18. လဝ်ႈတေဝိၼ်တ ၶမ်ႇၸမ်း

ၸပ်ႉလိၵ်ႈ (The Booklet Designers)

1. ၸဝ်ႈၼူးပၺ်ၺႃသီရိ သၢႆႇပွၶ်
2. ၸဝ်ႈၼူးၵုမႃရ ၸမ်းလၢႆး
3. ၸဝ်ႈၼူးပၺ်ၺႃဝမ်သ သိူင်မူၶ်း

ၸွမ်း (The Computer Typists)

လုၵ်ႈႁဵၼ်းသင်ႇၸတၢႆး ၵူဝ်ႈႁဵၼ်းလိၵ်ႈတီႈသီႇႁူဝ်ႇ တင်းသိူင်ႈ။

ၵႄႈထတ်းတူဝ်လိၵ်ႈ (The Proof-readers)

1. ၸဝ်ႈထမ်မသီရိ ၶမ်ႉၸမ်း
2. ၸဝ်ႈပၼ်တိတ ၶမ်ႉၸမ်း
3. ၸဝ်ႈပၺ်ၺႃၽေႃၵ ၶမ်ႉလၼ်ႈ
4. ၸဝ်ႈၶၼ်တေ မူင်းၽူင်း
5. ၸဝ်ႈၶၼ်တိယ လွႆၵေႃႉ

ၽူႈလႂ်ႈထႅမ်ပိုၼ်ပပ်ႉ

1. ၸဝ်ႈသြႃႇၶၼ်တဝမ်သ	ႁူင်းတၢႆႇၵဝ်ႈလၵ်း၊ ဝဵင်းတႃႈၵူင်ႈ။
2. ၸဝ်ႈသြႃႇသုၸမိၶ်တ	ႁူင်းလွႆတိုင်ၸမ်း၊ ဝဵင်းမူႉၸေႈ။
3. ပီႈၸၢႆးၶုတ်း	မွၵ်ႇၵူႉသွႆႈလိူင်၊ ဝဵင်းတႃႈၵူင်ႈ။
4. ၸဝ်ႈပၺ်ၺေႃၽေႃသ	ႁူင်းၶမ်ႉၸမ်း၊ တူၵ်ႈတိတ်ႉသိူင်ႉ၊
	တမႃႉတၢၶ်း၊ ႁူႆးၼသၵၢၶ်ႉ၊ ဝဵင်းလိူဝ်ႉ။
5. ၸၢႆးၵွင်ႉမူင်း	မူဝ်တၢႆး၊ တၢင်း 35၊ ၼၵႈ 73×74၊ ဝဵင်းလိူဝ်ႉ။
6. လုင်းတၢင်းၼၵး	တူၵ်ႈပေႃႉလိၵ်ႈ ဝူင်းဝၶ်း၊ တူၶ်ႈတီး။
7. ၸဝ်ႈၼူးလူင်ၸဝ်ႈဝိၸယရၶ	ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းပၢင်လူင်။
8. ၸဝ်ႈၼူးလူင်ၸဝ်ႈဝိၵေယ	ႁူင်းမွၵ်ႇမႆႉ၊ ဝဵင်းၵိင်းတုင်။
9. ၸဝ်ႈၼူးလူင်ၸဝ်ႈၵေလိယ	ႁူင်းၵၢင်မူင်း၊ ဝဵင်းလၢႆးသိူဝ်ႈ။
10. ၸဝ်ႈၵၢလေႃၵ	ႁူင်းၸွင်ႉ၊ ဝဵင်းမူႉၸေႈ။

လၢမ်းၶွၼ်း

1။ ႁူမ်းၶမ်း I

2။ ၽွင်ပီၼ်ၽွင်ၶွင်းၽူႈတၢၼ်မ်ႈလိၵ်ႈႁဝ်း IV

3။ လုမ်းပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉ XIII

4။ လမ်းၶွင်း XV

5။ ဝတ်ႉၵလုဝိႁၢရ် 1

ၸဝ်ႈလၢဝ် ၶၢင်ပိုၼ်း

6။ ဝၼ်းဝိသုၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း 13

ၸဝ်ႈၶူးၼၽုႁူင် Dr. ထမ်ႇမသုၽ် ၶမ်း

7။ ၶူၼ်ႉႁၼ်မိုၼ်းပိုၼ်းတၢႆးငတႇၶပေ်ႉယမ်ပုတ်ႉထသုႇသၶေႇ 17

ၸဝ်ႈထမ်ႇမသုၽ် ၼေႇၶမ်းလု

8။ လွၼ်ႉၵ်ၶၼ်ၶင်ႈတြူး 30

ၸဝ်ႈၶူးၽိလိၶၼ်ႇၵ သိဝ်ႈၶမ်း

9။ ပိုၼ်းၵ်ပ်ႈသုႇသၶေႇပုတ်ႉထ မိူင်းသိႇႁူဝ်ႇ 36

ၸဝ်ႈၶၼ်ႇၼေႃးၽႃႇသ ၵိၶၼ်းသႅင်

10။ ဝၼ်းမူးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း 47

ၸဝ်ႈၽႅတ်ႉၵိယ လႅင်းၸိုင်

11။ သူပ်း ၵမ်ႇၶၼ် ႁူမ်း 54

ၸဝ်ႈၶၼ်ႇၼေႃးၽႃႇသ ၵွမ်သႅင်

12။ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ပုတ်ႉထ ၶိူဝ်ပၢႆးမၢၵ်ႈမိး 67

သၢမ်သႅင် ၵိင်းၵုင်

13. လွင်ႈဝံႉလို် 76

[illegible]

14. ထမ်းထမ်ႇမလၵ်ႉၵ ၵွၼ်လီ 87

[illegible]

15. ၽေးႁွၼ်ၶမေႉ သူႇၶေႃႇမိ 95

[illegible]

16. ၵၢၼ်ၽေႃႇဝၶေႃႇ 106

[illegible]

17. ႁူၼ်းသီႇၵေႃႉ 117

[illegible]

18. သႃႇသၶေႃႇပုတ်ႉထငလႈလုမ်ႈၽွႃႉမူဝ်ႈလီဝ် 123

[illegible]

19. ၽဝတႆၢ သႆၢလၢ်ပႆႇၼၢတ်ႇ 132

[illegible]

20. လၢ်ႁၼ်ငငႉလီငလႈလၢ်ႁၼ်ငငႉလႃႉ 139

[illegible]

21. လွင်ႈထိင်ၵၼ် 150

[illegible]

22. ၼူးလႆၢး ၵွမ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉ 158

[illegible]

23. ႁုၼ်းမုၼ်ပေႃႈငမႈ 169

[illegible]

24. ႁၢမ်းၵၢၼ်မီးၶင်ႈလၢ် 176

[illegible]

25။ ထမ်းၶုၼ်ၵမ် သိပ်းယိူင်ႈ 186

ၸဝ်ႈသြႃႇပၺ်ၺႃ သၢင်သိူ

26။ ဝတ်ႉပုတ်ႉထဝိၵျုၵ ၵွၵ်ႉလၢႆးၽိုတ်ႉတ် 202

ၸဝ်ႈယၢမ်ႇသြႃႇၶေ

27။ လိုၶ်ႈငလႈတိုၶ်ႈ ၵျၶ်ၽွၶ်းလႆႈ 217

ၸဝ်ႈၶူးပၼ်ႇၺႃႇသေၼ (ႁိူင်းသၢင်-ၽိူင်းသူႈ)

28။ ပၢၶ်ယွၶ်ႈၵုၶ်ႈယေးမုၶ် ၸဝ်ႈၶူးမေလူၶ်သၢမ်ၸဝ်ႈ 232

သီႇႁိၵ်ၶမ်း

29။ လုၵ်ႈတီးၵတ်ႉလီ ပီသွၶ်ၵိၶ်ၵျုၵ 243

သၢင်ႇၸၢမ်ႇၵွမ်

30။ ၶၢဝ်းတၢင်း ၶဝ်ဝ်းၵီႈလိၶ်ႈ ငလႈ ၵေးလိၵ်တရေးယိူဝ်း ... 253

ၸဝ်ႈၶူးၶေမ်ႇၵေမႃႇထူႇ သၢင်ၶွင်ႇ

31။ လိၵ်ႈမွၶ်လုၵ်ႉလွမ်းငလႈပိုၶ်းၵ်ပ်ႈ ၸဝ်ႈတူၶ်ၶူးလူၶ်ဝိပသ်သၶ 264

ယူႇၵပ်းႁွမ် ၸဝ်ႈသီႇႁိၵ်ၶမ်း၊ ၸဝ်ႈပၼ်ႇၺႃႇဝမ်သ သၢင်မူၼ်း

32။ A Shan Manuscript of Mahasatipatthana Sutta … … 279

Jotika Khur-yearn (SOAS, University of London)

33။ Thai Buddhism and Environmental Issue 283

34။ ၵၢၶ်တူၶ်ႉၶိုၶ်ၵျဝ်းၵမ်ႈၽွၶ်ႈ ၶိုၶ်းပီ 2004–2005 288

35။ ၶေႃႈၵျူမ်လူမ်းၵၢၶုမေးတၶေႃ 297

ၶေႃႈသိူဝ်ႈပပ်ႉ

ႁၢင်ႈၶေႃႈသိူဝ်ႈပပ်ႉ ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ မၢႆ–7 ပီႊ2005 ၶႂ်ႉ
ပိၼ်ႁၢင်ႈဝတ်ႉၵလုဝိႁုရ
တီႈႁိတ်းသၢင်ႈ သင်ႇၵုယၶေႃႇ ပွၵ်ႈထီႉသီႇ
ၵၼ်လိုဝ်ႈသိၼ်လိုဝ်း ၶႄးပိုၼ်းမူင်းလင်းၵု တီႈၶိုင်ႈ။

ႁၢင်ႈသိူဝ်ႈၽၢႆႇၶေႃး ပိၼ်ႁၢင်ႈထမ်ႈ တီႈရႁၢၼ်းတူႇၸဝ်လဝ်ႈ
တႅမ်ႈထမ်းပိတၵတ်ႈသေ
ႁၢင်ႈသိူဝ်ႈၽၢႆႇလင် သမ်ႉပိၼ်တီႈၸဝ်ႈ ဝၢင်းဝတ်ႉထမ်ႈ
ၵလုဝိႁုရၶေၼ်ႉယဝ်ႈ။

လွင်ႈငလႈပိုၼ်းမၼ်း
လူတူလိုၵ်းတီႈၶေႃႈလိၵ်ႈ 1 တေႃႇ 12 ၶႄးပပ်ႉၶႂ်ႉတူႉ။

ဢႃလုဝိႁႃရ

(Aluvihāra)

တီႈႁဵတ်းသင်ႇၵႃႉယၼႃႇ ထူၼ်ႈသီႇ, တၢမ်ႈပိတၵတ်ႉထမ်းလဝ်ႈ လူင်းၼႂ်းၽိုၼ်ပေႃႉ,

လဝ်ႈလၢဝ် ၽြႃင်ပိုၼ်း

ယွၼ်ႉပိူင်ႈပဵၼ် တီႈဢၼ်ယုမ်ႇယမ်ဝႆႈ ယၢမ်ႈပဵၼ်မႃး တီႈၸတ်ႉ တၢမ်ႈပိတၵတ်ႉ လူင်းၼႂ်းၽိုၼ်ပေႃႉ ဢွၼ်တၢင်းသုတ်း မိူဝ်ႈ 1 ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ ပီၸီႉၶီႉသေ လႆႈၼၢမ်ႉတၢင်းမၵ်းမၼ်ႈဝႆႈ ပဵၼ်တီႈႁဵတ်းသၢင်ႈသင်ႇၵႃႉယၼႃႇပွၵ်ႈသီႇမႃးၸလႈ ဝတ်ႉဢႃလုဝိႁႃရ်ၼႆႉ လိုဝ်ႈလိုဝ်းလင်ဝႆႉ။ တီႈၼႂ်းပိုၼ်း လၢဝ်းပုတ်ႉၵူႈတီႈတီႈမႃးယဝ်ႉ။ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈပၢင် သင်ႇၵႃႉယၼႃႇ ဢၼ်တၢမ်ႈ ပိတၵတ်ႉလူင်း ၼႂ်းၽိုၼ်ပေႃႉၼႆႉ ၽိုၼ်ပပ်ႉလႆႈလႆႈဢၼ် ၸၼႂ်ႉ မိူဝ်ႈႁဵတ်း မၼ်းပဵၵ်ႉပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ပဵၼ်မိူဝ်ႈလႂ်ၵေႃႈလီ ယွၼ်ႉမၼ်းပဵၼ် ၼႂ်းပၢၼ် ၶုၼ်ဝတ်ႉတၵႃမၼီ ဢၽယၼၼ်ႉႁူၺ်ႈၸလႈ တီႈၼႆႉ တေလၵ်ႉပၢၼ်ၶုၼ် တူၼ်ၼႆႉ ဝႆႉသၢမ်လုပ်ႈ– မိူဝ်ႈမၼ်းၸတ်ႉၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈ မိူင်း ႁူင် 5 လိူၼ် မိူဝ်ႈၼင်း 104 ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ,ၸီႉ,ၶီႉ၊ မိူဝ်ႈလႆႈပႆႈမိူင်း ယွၼ်ႉ သုမ်းသိုၵ်းတမီးလ်[1] ယဝ်ႉ ၽွင်းတမီးလ်ၸဝ်ၽွင်းငမ်းသေ ပဵၼ်ပႆႈဝႆႉ ၵၢပ်ႈၵိုပ်း ၵၢပ်ႈယၢၵ်ႈ ဢၼ်ႁိုင်ၸၢဝ်းတၢင်း 14 ပီ ပၢႆ 7 လိူၼ်ၸလႈ မိူဝ်ႈၼၼ်း ၸိုၼ်းတိုၵ်းပေႃႈ ၸိုၼ်ႈႁဵတ်းၸုၼ်ၸိုၼ်း– ၼင်ႇၼႆ ႁဵတ်းပဵၼ်ပိုၼ်းႁွင်းလင်ဝႆႉ ဢွၼ်တၢင်းသေ လိၵ်ႈႁၢင်း တၢင်းႁၼ်ထိုင်ဢၼ်လႂ်ဢၼ်ၼၼ်ႉၵူၺ်း။

---

[1] ၵူၼ်းၸိူဝ်းၸိူဝ်းၼိူင်ႈ ဢၼ်ယူႇသဝ်း တီႈၼင်ႈမိူင်းလင်းၵႃ၊ ဢိၼ်ႇတိယဝႆႈ တမိလၼ်ႉသေ ဢိၼ်ႇ ဢၢင်းဢိတ်ႉသမ်ႉဝႆႈ Tamil ၼႆယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းႁွင်းလင်

မိူဝ်ႈ 104 ႁူဝ်ပၢၵ်ႇၸီႇလီႇၶၢင်ႉ ၼေႃႈပီၼ်ပီႈၵၢႆႇ ဝတ်ႉတၵၢမၼိ ၵၽယ ၵၼ်လိုဝ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ 'ၸၢလ်လၢတင်ၵ' ၶိုၼ်းပီၼ်ၸုၼ် ၼေႃႈထူၼ်ႈ 20 ၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းဝႆႉယဝ်ႉ။ ဝႆႈသေၽွင်းငမ်းယဝ်ႉႁူၵ်းပီ ႁူဝ်သိုၵ်းၼေႃႉ ၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ ၵမ်မၶျၢၸတ်ႉတၵ ၵဝ်ၵီၼ်ၶွၼ်ႈလေႃႇတိုၵ်းၸုၼ် တူၼ်ၶဝ်ႈပိတ်ႈ။ ဝႆႈသေၶၼ်ႉ တူဝ်ၸုၼ်ဝတ်ႉတၵၢမၼိၵၽယ ၼေႃႉၸႃႈ ၶၢမ်ပိတ်ႈႁူဝ်သိုၵ်း ၼေႃႉလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉ ပီႈၵၢႆႈမၼ်းၶဝ်ႈသေ သိုပ်ႇၶိုၼ်းပီၼ်ၸုၼ် ၼေႃႉထူၼ်ႈ 21 တီႈငဝ်ႈလိုင်ႈ ဝၢင်းၵၢၼုရႃထပုရ ၶဵင်းမိူင်းလင်းၵႃႇ။

ဝႆႈသေမၼ်းၶိုၼ်းပီၼ်ၸုၼ်မႃး လႆႈသီႇလိူၼ်ပႆႇ ၶဵင်းလိူၼ်ထူၼ်ႈ ၸႃႈၶၢင်ႉ မီးပူႇၽၢမ်းၵွၼ်ႉၶဵင်းဝၢင်းၶရႃးၸၶၼေႃႈၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ တိတ်ႉသၶၼ်ႉ ထွမ်ႇၵဝ်ႁၢမ်းၸႂ်း ပူႇၽၢမ်းၼေႃႈၶိုင်ႈသေ ၶႅတ်းႁူၼ်း လုၵ်ႉၽိုၼ်ႉယုဝ်ႉလူင်မႃး ၶဵင်းမိူင်းယူႇယဝ်ႉ။ ၸၢဝ်းယၢမ်းၶဝ်ႈႁူလ်းၶၼ်ႉၵဝ်ႇ ႁူဝ်သိုၵ်းတမီးလ် ၵၼ်လုၵ်ႉမႃးတီႈ ၵိၼ်းတီးယႃးလိတ်းၼေႃႈ ပႃးတင်းသိုၵ်းၸဝ်သေ ယိပ်ႇၶိုၼ်းႁုၼ်လင်းၵႃႇ။ ႁူဝ်မိူင်းတေႃႇၶႃင်မိူင်း ပီၼ်သိုၵ်းသူဝ်ဝႆႉယူႇ။ ဝႆႈၶၢင်ႉ ပၢင်သိုၵ်းၶၢဝ်းၶိူင်းမႃးၸလႃႈ ၸုၼ်ဝတ်ႉတၵၢမၼိ ၵၽယ သုမ်းသိုၵ်းသေ လႆႈပႆႈၵွၵ်ႉမိူင်းဝႆႉယူႇ တီႈၶဵင်းထိူၼ်ႉတီႈၶိုင်ႈ။

ၽွင်းပႆႈမိူင်းႁွမ်ၶိူင်းဝႆႉယူႇၶၢင်ႉ မီးလဝ်ႈမုၼ်တူၼ်ၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ မၶျႃႇတိတ်ႉသ ႁုပိၵ်ႉၵလ ၸႂ်ႈတၵႃႇမၼ်းၼေႃႈၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ တၶသီႇဝ ၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လူလွမ်တူလ်းထိုင်ၸဝ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ဝႆႈၶၢင်ႉ ၸုၼ်တမီးလ်ၸဝ် တၼ်းၽွင်းငမ်းႁူႇ 5 ၼေႃႈသေ ႁိုင်ႁူႇၸၢဝ်းတၢင်း 14 ပီပႆႈ 7 လိူၼ်[2]။

ၶဵင်းၽွင်းယၢမ်း တမီးလ်ၸဝ်ၽွင်းငမ်းသေ ၸုၼ်ဝတ်ႉတၵၢမၼိ ၵၽယ လႆႈပႆႈမိူင်းႁွမ်ၶိူင်းဝႆႉယူႇၶၢင်ႉ ၵၢပ်ႈၵိုပ်းၵၢပ်ႈယၢၵ်ႈ ၵၢပ်ႈယၢပ်ႇယိၼ်း ၸၢၼ်လွႆ သမ့်လိူၵ်ႈလိူၵ်ႈပီၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ၽူႈလၵ်ႉႁူၼ်းလူၼ်ၼေႃႈ လိူင်ႇ ၶမ်မႃး။ ၵမ်ႇမီးၸဝ်ႈၶမ့်တၢင်းၵိၼ်သေၵိတ်းၸလႃႈ ထိုင်တီႈလႆႈၵိၼ်ပႃး ၶိူဝ်ႉႁူၼ်းမႃးလွၵ်ႈယဝ်ႉ။ ၽွင်းၶႂ့် ၵမ်ႇဝႃႈ ႁူၼ်းႁိူၼ်းသင်ႇၸၢႇ လႆႈလူႉ

---

[2] *Mahavamsa* p. 233.

သုမ်းယွႆ့,တႃ်ခမေ်။ ဝၢၶ်းဝိင်းဝတ့်ၵမ်းခမေ် သမ့်ပေႊဢမ်,မီးၵူၶ်း ယူ,
ၵူၶ်းသဝ်းသေ ပိၶ်တိီး႗ႃမ်းပဝ်,ဝွ့်လ်ႃလ်ႃၵျု,ယဝ့်။

မူဝ်းၽွင်းပိၶ် ၵႃပ်းၵိုပ်းယၢၵ်းယူ,လိူင့်ၶ်ၶ့် တီးဢၶ်သျ,လွ့်
လူမ်လွ့်ၵိတ်းၵီးၵမ်းၽွင်းၵျေး တေလဲးဝျးမီးဝွ့်ယူ,။ ယွၶ့်ၶေ် ၵူၶ်း
သင်,ၼျ,ၵမ်းၽွင်း ဢၶ်ဢမ်,တၶ်းတ်ႃတၶ်း႗ႃ်သေ ၵိုတ်းဝွ့်ယူ,ၶေ့်
ဢွၶ်ၵၶ်သေျ,႗ျတိီးသျ,လူမ်လွ့်။ ယွၶ့်ၽူးလၵ့်ၵူၶ်းလူၶ်ၵျေး လူင်,
ၶမေ်လွတ်,တူဝ်းမူင်းဝွ့်ၼလး တျ,တေ႗ျယူ,လဲး တီးသျ,လူမ်လွ့်ဢၶ်ဝျး
ၶေ့် ဢမ်,ငါးငါး။ ၽွင်းယၢမ်းၶ့် သင်,ၼလဝ်းၼဝ်ၵမ်းၽွင်း ဢၶ်ဝူၶ့်
႗ၶ်ၵဲ ပုၶ်းတျ,သျ,သၶျေ,မူဝ်းၶျေးၶေ့် ဢွၶ်ၵၶ်ပ်ႃးၵျု,ယူ,ဝွ့် တီး
မူင်းၵိၶ်းတီးယၢးသေ သိုပ်,ၼူၶ့်ၼဲးထမ်းပိတၵတ်း ယျ,ၽွ်း႗ူင်းၽွ်း႗ႃ်။
ၵမ်းၽွင်းၵျေး ၵိုတ်းဝွ့်ၶွ်းမူင်းသေ သိုပ်,ၵုမ်းထိင်းၼူၶ့်ၼဲး ထမ်းပိတၵတ်း
လဝ်းဝွ့်ယူ,ယဝ့်။ ၵမ်းၶမေ် လဲးၵိၶ်မွ်မွ့်မွ်တွၵ်, တုမ်ၵူလ်း ၵျးၶင်,ဢၶ်
ၵိၶ်လဲး ၶွ်းထူၶ်,လူဝ်းၶေ့်သေ သိုပ်,သ်ႃလွ့်ၵျု,ယူ,ယဝ့်။ မူဝ်းမီးတၢင်း
ၵိၶ်တၢင်းယိမ့်သေ ပိၶ်႗ွ်င်းဝွ့်ယူ,တၢၶ်,တၢၶ်,ၶေ့် ၼဝ်လဝ်းလုၵ့်လုၵ်း
ပဲတၢင်း ၶင်းသေ ၼူၶ်ၼဲးထမ်းပိတၵတ်းလဝ်း လဲးယူ,သေတျ, မူဝ်း
တၢင်း ၵိၶ်တၢင်းယိမ့်ဢေ,မၢင်သေ ႗ွ်င်းဢူၶ်းဝွ့်ယူ,ၶေ့် ၼဝ်လဝ်းလဲး
ဢိင်လူၶ်းသေ သိုပ်,ၼူၶ့်ၼဲးမျးၵျေးမီးယဝ့်။

ဝ်ႃးသေၶေ့် ၼုၶ်ဝတ်တၵျမၶိ ဢၽယေ (**88–76** ႗ူဝ်ပၢၵ်,ပီ
ၼီ,လီ,) ၼဝ်းဝိင်းဢၶုရျူ,ထပုရ ၼိုၶ်းတိုၵ်းပေ့ၼုၶ်တမီးလ် ဢၶ်လိုဝ်း
႗ွင့် တမ်,မီးလျ,တျ,ထိၵၶေ်,ယဝ်, ၼိုၶ်းၼိုၶ်း႗ွ်တ်းၼုၶ်မျး ပိၶ်ၵျေ,
ထူၶ်း 27 ယူ,ယဝ့်။ ပၢၶ်ၼုၶ်တူၶ်ၶ့် တေလဲးဝျး ပိၶ်ပၢၶ်လမ်,လွင်း
ၼိုၵ့်တွၶ်းဢၶ်ၶိုင်း တျ,ပိုၶ်း႗ူင်းသွၶ်႗ွ်ၶ်း သင်,ၼလဝ်းၼဝ် ဢၶ်
တိၵ်,ၵၶ်မျး ဝ်ႃးလင်လ်ႃလ်ႃဢၶ် တီးၶွ်းမူင်းလင်းၵျၶ်,ၶ်ၵျေး ဢမ်,
ၽိတ်း။

မူဝ်းဢွၶ်ဢွၶ် မီးဝွ့်႗ူင်းသွၶ်႗ွ်ၶ်းသင်,ၼလဝ်း ဢၶ်လိုဝ်းလိုဝ်း
လင်သေ လိုဝ်း႗ွင့်ဝျး ‘မ႗ျ,ဝိ႗ၢရ်’ ၶ်မျး။ တေျ,ထိုင်ယၢမ်းၶ့် သင်,ၼ
လဝ်းၼဝ်တင်းသိင်း တိုၵ့်ပိၶ်သ်ႃသိုပ်,႗ူင်းသွၶ်႗ွ်ၶ်း မ႗ျ,ဝိ႗ၢရ်သေ

ပ်ီခ်ႁွခ်ႈပ်ီခ်မုၵ်ႉ ပ်ီခ်ခမ့်ခိုင်ႈလွ်လီဝ်ဂခ် ဘွခ်ဂခ်ဂုမ်းထိင်း ထမ်း ပိတဂတ်ႈလဝ်ႈ ယျ,ၵျႈႁူင်ႈၵျႈၵျ႞ မျးဝွ့်ယူ,ယဝ့်။ ဝ႞းလင် ဂေ,တင်ႈႁူင်း သွခ်ၵျ်ခ်းဘခ်ခ့်ႇ ႁူင်မျး 217 ပီ 10 လူခ် 10 ဝခ်း[3]၊ မူဝ်ႈ 29 ႁူဝ်ပၢၵ်, ပီစီ,လီ,[4] ခခ့် စုခ်ဝတ်တဂျမခီ ဘၽယေ မီးလွ်သတ်ႈထျ,ယွ်, ခူဝ်သျ, သချေ,ၔတ့ၔတ့ဝျႈဝျႈသေ ဂေ,တင်ႈဝိၵျၢရ်လူင် ထီင်ႈလင်ခိုင်ႈ တီးခူဝ် လိခ်ဂဝ်, ၵျင်းႁူဝ်ချေးခီဂခ်,ထ[5] ဘခ်လိုဝ်ႈႁွင်ႉဝျႈ'ဂိရိ'ခခ့်ယဝ့်။ ယွခ့်ပူဝ်ႈပ်ီခ် ဘခ်စုခ်ဘၽယေဂေ,တင်ႈဝွ့် တီးခူဝ်လိခ်ဂဝ်, ' ဂိရိ ' ခခ့်ၔလႈ ဝိၵျၢရ်လင်ခ့်ႇ လင်,လပ်းလိုဝ်ႈဝျႈ ဘၽယေဂိရိဝိၵျၢရ်ခ်ယဝ့်။ မူဝ်ႈလံႈပ႞ႈမီပ်ႈႁွမ်ၵျ်င်း တျ,တေတိုၵ်းဘဝ် ၵျၢင်ႈၵျေျစုခ်းခခ့် ယွခ့်ပူဝ်ႈ လဝ်ႈမၵျျ,တိတ့်သ ယၢမ်ႈမီးၔဂးလူး ယၢမ်ႈလွ်ႈထီမ်လဝ်ႈဂဝ်, မျးၔလႈ စုခ်လင်,ဘဝ် ဘၽယေဂိရိဝိၵျၢရ် ခွပ်,ဘၢပ်ႈပခ်မခ်းလဝ်ႈယူ, ယဝ့်။

ဝ႞းသေ လဝ်ႈမၵျျ,တိတ်သ လုၵ်ႇဘဝ်ဝၢခ်ႈခွၵ်ႈချေးပၢင်, မျးယူ, ခွ်းဝီင်းသေ ၵျပ့်ႁွင်းဘဝ်ဝိၵျၢရ် ဘခ်စုခ်လူ,သုခ်,တူဝ်ယဝ့်ခခ့် ပခ်ၵျျ ဘခ်ခိုင်ႈ ဂူတ်,စုခ်ႈမျး။ ယၢမ်းခ့်ႇ ယွခ့်ပူဝ်ႈပ်ီခ်စုခ် ဂေႉမွၵ်,မျး ၽီသီတ်,မခ်းၔလႈ လဝ်ႈမၵျျ,တိတ့်သခ့်ႇ တေလီပ်ႈမီး ဘေျးလျ,ခူဝ် စူဝ်းစုခ်ၔဝ်မျး။ ဘခ်ခ့်ႇ ၵျ်တ်းႁူ်ႈတုမ့်တူဝ့် ၵျ်ီင်းပွင်ဂဝ်,ဂဝ်, ၵျင်းလဝ်ႈ မၵျျ,ဝိၵျၢရ်ၔဝ်မျးပျးယဝ့်။ ယွခ့်ခခ့် ၔဝ်လင်,မၢပ်,မွ် လဝ်ႈမၵျျ,တိတ့်သ ဝျႈ 'ဂွ့်လေ,ႁူခ်း'(ဂုလသမ်သတ်ထ)ခ်သေ ဘဝ်ပပ်ပျလခီယေဂမ်း ပခ် တၢမ်,လုပ်ႈပ်ီတ်ႈ လဝ်ႈမၵျျ,တိတ်သယဝ့်။ ဂေႉပ်ီခ်လုၵ်ႈခွင့် လဝ်ႈမၵျျ, တိတ့်သ ဘခ်လိုဝ်ႈႁွင့်ဝျႈ ပၵျလမတ်သုတိတ်သဝူခ့်ဝျႈ လွင်ႈမၢပ်,မွ့်ၔဝ် ခခ့် ဘမ်,တြျးခ်သေ ဘွၵ်,ပၢၵ်,ၔတ်းၔျင်စုခ်း။ လဝ်ႈမၵျျ,ဝိၵျၢရ်ၔဝ်

---

[3] *Ibid*, p. 235.
[4] *Early History of Buddhism in Ceylon*, p. 82.
[5] လိုဝ်ႈတၢင် 'ဂျ႞းခ် – Jain'ၔဝ်ဓျေႈခိုင်ႈ။ မူဝ်ႈစုခ်သုမ်းသိုၵ်းသေ လီခ်ႈပ႞ႈခခ့် မခ်း ၵျခ်စုခ် လီခ်ႈပ႞ႈၔလႈ မူဝ်ႈမခ်းႁွင့်ပၢဝ်,ဝျႈ 'ဘ႞ႈလမ်သၢင်,သီႈ လီခ်ႈပ႞ႈယဝ့်'ခ်ခခ့် စုခ်သတိၵျခ်ငိခ်းမီခ်းသေ လင်,ၽင်ဝွ့်ခွ်းလွ်မခ်းဝျႈ ပေျးစုခ်းပေ့သိုၵ်း ၵျ်တ်းစုခ်မျး ထီင်ႈခ် တေတင်ႈဝိၵျၢရ်သွ်, တီးခူဝ်လိခ်မခ်းခ့်ခ်ယဝ့်။ ယွခ့်ခခ့် ဝ႞းပေ့သိုၵ်းစုခ်း ယဝ့် စုခ်လင်,ယျ,လီဝ်ပ်ီတ်ႈ တီးယူ,ခီဂခ်ထသေ ၵျ်တ်းဝိၵျၢရ်သွ်,ခူဝ်မခ်းခင်,ခ်ယဝ့်။

ၵေႃုး မႃပ်ႇမွႆမခင်းလဝ်ႈသိုခင်းဝုး လွမ်းၸွႆးတိခ်ႁူခင်း ဢမ်ႇလိုခင်းသွႆခ်သေ ဢဝ်ဢုတ်ၸေပခီယၵမ်း တီၵ်းမခင်းလဝ်ႈဝွႆယဝ်ႉ။ မခင်းလဝ်ႈလွႆလမ် ချေႇသေ ပုးဢဝ်လဝ်ႈၸဝ်တင်းခမေ ႁူႇယူႇသဝ်ႈဝံႉ တီႈဝတ်ႉဢၸယေၵိရိ ဝိၵျၢရ်။ ၵျီတ်းခခေသေ ဝၢႆးသေခခေ့ ၸဝ်တိုခင်းဢမ်ႇယွမ်းမူဝ်းသိုခင်း တီႈ ၵျူင်းသွခ်ၵျီခင်းမၵျုႇဝိၵျၢရ်ၸလႈ သင်ႇၸလဝ်ႈၸဝ် တီၵ်ႇပီခ်ႁူႇသွင်လုမ်း ယဝ်ႉ။

ပူင်ပီခ် ဢခ်ပီခ်မေုး တီႈခွႆးပၢခ်ၸုခ်ဝတ်တၵုမခိ ဢၸယေ သၢမ် လုပ်ႈခင်ႇခေဝွႆတီႈခူဝ်ခွႆ ပီခ်ဝွႆပိုခင်းၵွႆင်းလင် တုႇမီးမုး လွင်ႈ တၢင်းၵွႆႈသင်ႇၸလဝ်ႈၸဝ် ဝူခ်ႉတီမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လူင်းခွႆးၽိုခ် ပေႇမုးယဝ်ႉ။

လွင်ႈတီမ်ႈပိတၵတ်ႈ လူင်းခွႆးၽိုခ်ပေႇ

ၵီဝ်ႇၵပ်းလူလုႈ ၸၢဝ်းယၢမ်းၸလႈ လွင်ႈတၢင်းဢခ်လႆႈတီမ်ႈ ပိတ ၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လူင်းခွႆးၽိုခ်ပေႇခွႆ မီးတၢင်းၵျခ်ထိုင် ပီၵ်ႇပူင်ႈၵခ်ဝွႆ လႆလႆဢခ်ယဝ်ႉ။ ပူင်လူင်မခင်း တေလီၵ်ႇၵျီတ်းသွင်တွခ်ႈ – တၢင်းၵျခ် ထိုင် ဢခ်ၵီဝ်ႇၵပ်း မူဝ်ႈၵၢပ်ႈပၢခ်ဢုပ်းယၢၵ်ႈၸလႈ တၢင်းၵျခ်ထိုင် ဢခ် ၵီဝ်ႇၵပ်းမူဝ်ႈဝၢႆးၸုခ် ဝတ်တၵုမခိ သိုခင်းသိုခင်ႈပီခ်ၸုခ်မေုးခခေႉသေ လီပ်ႈၵျီခင်းႁူႇ။

တၢင်းၵျခ်ထိုင် ၵၢပ်ႈပၢခ်ဢုပ်းယၢၵ်ႈ

မူဝ်ႈၽွင်းပီခ်ပၢခ်သိုၵ်းပၢခ်သိုဝ် ပၢခ်ၽူးလၵ်ႉႁူခင်းလူခ်လိုင်ႇ ခမေ ပၢခ်ဢုပ်းပၢခ်ယၢၵ်ႈလူင်ခခေ့ လဝ်ႈမုခ်ၸဝ်ၸလႈ ၵျူဝ်ချေႈလၢဝ်း သူဝ်းသိုင်ႇၵျလုႇၸဝ် လႆႈဢွခ်ၵခ်တိုခ်ႇတူဝ်တိုခ်ႇလွႆဝွႆဝုႈ မူဝ်ႈချေႈခွႆ မီး ၸီခ်တုႇသုႇသချေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈဢူဝ်ႈခွႆယဝ်ႉ။ ယၢမ်းခွႆ တုႇတေၵမ်ႉထီမ် သုႇသချေႇ ယင်းဢမ်ႇမီးၸုခ်သိုင်ႇၵျလုႇၸဝ်။ ပေုးတူလုႈဢဝ်သႆၸႆဝၢခ်ႈ မူင်း ဢခ်သိုပ်ႇပီခ်ယူႇခခေ့ခွႆ ပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ ဢခ်ဢွခ်ၵခ် ဢဝ်သူပ်းသေ ၸူခ်ႉၸႆႈဢူမ်ဢၢခ်ႇမုး ပၢခ်သိုပ်ႇပၢခ်ခခေ့ၵေုႈ တေဢမ်ႇ လီပ်ႈပီခ် ယိုခင်းယၢဝ်းၸၢဝ်းၵျူင်လႆႈယဝ်ႉ။ ခွႆးၸၢဝ်းယၢမ်းခင်ႇခွႆ ဢခ်

သင်ႇၶၸဝ်ႈၶဝ် ဢဝ်လႂ်သႂ်ႇသေပူၼ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်တႃႇတေသိုပ်ႇၵုမ်းထိင်း ၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ယႃႇႁႂ်ႈႁူင်ႈႁႂ်ႈႁၢႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်လႄႈ ၼင်ႇႁိုဝ်ပိတၵတ်ႈထမ်းၸဝ်ႈ တေသိုပ်ႇယိုၼ်းယၢဝ်းၶၢဝ်းႁိုင် ၵူႇလႆႈမူဝ်း ၼႄႈၼႅၼ်ႇ ၸဝ်ႈလူင်ၶဝ် ၸိုဝ်းမူင်းႁၼ်ၶၢဝ်းၼႆ ၸင်ႇဢဝ်တၢင်းၸွႆႈထိမ် ႁေႇဝၢၼ်းႁေႃႉၼိုင်းသေ ၶွၼ်းတုမ်ၵၼ်တီးဝတ်ႉဢလုဝိႁၢရ်၊ ယဝ်ႉ လႆႈ တႅမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းၸဝ်ႈ တင်းဢတ်ထၵထႃၸဝ် လူင်းၼႂ်းၽိုၼ်ပေႇ တၢင်ႇပိုၼ်းၵမ်းဢွၼ်တၢင်းသုတ်းမႃးယဝ်ႉ။[6]

တၢင်းႁၼ်ထိုင် ဝႆးလင်

ၵဵဝ်ႇၵပ်း ဢၼ်လႆႈတႅမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းၸဝ်ႈ လူင်းၼႂ်းၽိုၼ်ပေႇ ဝႆးလင် ၸုၼ်ဝတ်တၵႃမၼိဢၽေယ ၸိုၼ်းၸိုၼ်းပဵၼ်ၸုၼ်ၼႆႉ မီးဝႆႉတၢင်း ႁၼ်ထိုင်ထိူင်းသၢမ်ဢၼ်။

တၢင်းႁၼ်ထိုင် ဢၼ်လႆႈႁၼ်ၼင်းမႁႃႇဝမ်ႇသ[7] ၼၼ်ႉ လၢတ်ႈဝႆႉဝႃႈ ဝႆးသေသင်ႇၶၸဝ်ႈၶဝ် တႅၵ်ႇပဵၼ်ၵူႇသွင်သၢမ်ၸုမ်းယဝ်ႉၼႅၼ်ႇ ၼင်ႇႁိုဝ် သင်ႇၶၸဝ်ႈၶဝ်တင်းသဵင်း တေၸိုၼ်းမဵၼ်းႁၼ် ၶဝ်ႈၵွၵ်ႇႁၼ်မေႈၼႄလႄႈ ၸုၼ်ဝတ်တၵႃမၼိ ဢၽေယ ၸင်ႇႁဵတ်းပၼ် ဝိႁၢရ်လူင်ဝႆႉလင်ၸိုင်း။[8] ႁူလ်း ႁႃး ႁဵတ်းသၢင်းဝႆႉတီးလႆၼ် ဢမ်ႇလၢတ်ႈဝႆႉတီးမၼ်း။ လႆႈႁူႉဝႃး သင်ႇၶၸဝ်ႈ ၸိုဝ်းလူင်ႉလႅၼ်ႇထမ်းၸဝ်ႈ[9] ၽွၼ်ႁၼ်တႅမ်ႈလူင်း ပိတၵတ်ႈထမ်း ၸဝ်ႈ တင်းဢတ်ႉထၵထႃႇၸဝ် ဢၼ်လႆႈဢဝ်သိုပ်းမိုၼ်ႉၸိူဝ်းမႄး ပၢၼ်သိုပ်ႇ ပၢၼ်ၼမ်ႈ တီးၸမ်ႈၸဝ်ႈ။

တၢင်းႁၼ်ထိုင် ဢၼ်လႆႈႁၼ် ၼင်းသတ်ထမ်မသင်ၵႁ[10] ၼၼ်ႉလမ်ႉ ၼႄဝ်ႉဝႃး သင်ႇၶၸဝ်ႈၶဝ်

---

[6] *History of Buddhism in Ceylon*, pp. 81-82.
[7] *Mahavamsa*, p. 237.
[8] *Ibid*.
[9] တီႈၼႆႈ မိူၼ်ၼင်ႇႁၢင်းၼႆႈဝႃႈ ၸဝ်ႈဢၽေယၵိရိဝိႁၢရ်ၸဝ်ႁေႃႈ ၸဝ်ႈပႃး တႅမ်ႈပိတၵတ်ႈလူင်း ၼႂ်း ၽိုၼ်ပေႇလွမ်း ၸဝ်ႈမႁႃႇဝိႁၢရ်ၸဝ်ယဝ်ႉ။
[10] *A Manual of Buddhist Historical Traditions (Saddhamma Sangaha)*,pp. 67-68.

တီႈဝတ့်မျု,ဝိꩡျၢရ် မွꩫ်,လၢတ်ႈꩡꩫꩡုꩫ် လွင်ႈ တၢင်းပိူင်ပီꩫ် ဢꩫ်ꩬတꩫၢင်ႈမီးꩬီꩫ် လူးꩬꩡုႈသင်,သွꩫ် ဢꩫ်ꩬꩡုႈသင်, သွꩫ် ꩫၢင်ႈꩬျူင်ႈꩫၢင်ႈꩬျၢꩫꩫ့ꩬသ တု,ꩬတတီမ်ႈလူင်းပိတꩫတ်ႈ တင်း ဢတ်ထꩫထုꩡဝ်ꩫꩫ့ ꩬျူႈꩡုꩫ်ꩬျီတ်းꩬျူင်းထမ်းလူင်လင်ꩫိုင်ႈ ꩫꩡ်းဝတ့်မျု, ဝိꩡျၢရ်ꩬသ ꩫွ့ႈထီမ်ပꩫ်ꩡိုꩫ်ꩬပ, ꩫိူဝ်းꩫ့ဝ့ꩫ်ယဝ့်။ ဝၢးꩬသꩡုꩫ်ꩬျီတ်း ꩬျူင်းထမ်းလူင်ယဝ့်ꩬသ ထီမ်ပꩫ်ဝ့ဢꩫ်လူဝ်, ꩫူႈသမ်,သီꩫ်ပိူင်ယဝ့်ꩫꩫ့ သင်,ꩡꩫဝ်ႈ ꩫိူဝ်းလူင့်လီꩫ်, ပိတꩫတ်ႈထမ်းꩫဝ်ႈꩡဝ်[11] မုးꩡွꩫ်ႈꩫꩫ် ꩬသ ꩡူꩫ့ꩡ်ႈꩫꩬင်,ဢꩫ်လီꩫ်,ꩡꩫ်,လီꩫ်,မꩫ်း (တူဝ်ယၢင်, – တူꩫ်လီꩫ်, တီꩡꩫꩫိꩬꩫယꩫꩫ့ ꩡူꩫ့ꩡ်ႈတီꩫꩫိꩬꩫယꩫ် မိူꩫ်ꩫꩬင်,မိူဝ်ႈပၢꩫ်တၢင်, သင်, ꩫု,ယꩫꩬု,ပွꩫ်ႈꩫိုင်း၊ သွင်၊ သၢမ်ꩫꩫ့)ꩬသ တီမ်ႈလူင်းꩫꩡ်းꩡိုꩫ်ꩬပ, ꩫု, ယူ,ယဝ့်။ ꩬပုးတူလ်းဢꩡ်တီႈꩫꩬ် တီႈဢꩫ်တီမ်ႈပိတꩫတ်ႈလူင်းꩫꩡ်း ꩡိုꩫ် ꩬပ,ꩫ့ ပီꩫ်ꩫꩡ်းဝတ့်မျု,ဝိꩡျၢရ် ဢꩫ်ꩡုꩫ်ꩬꩫု.ꩫွ့ႈထီမ်ပꩫ်ꩫꩫ့ꩫူလ်း ꩬသ ဢမ်,ꩫꩡ်ႈတီႈဢလုဝိꩡျၢရ် ဢꩫ်ꩬꩫ,ဝၢꩫ်ႈꩬꩫု.ꩫွ့ႈထီမ် ꩬျီတ်းသၢင်ႈ။ ဢꩫ်လၢꩫ်,လၢႈထီင်ႈဢꩫ်ꩫိုင်ႈꩫ့ ဢꩫ်လၢတ်ႈဝုႈ သင်,ꩫု,ယꩫꩬု, ထူꩫ်ႈသီ,ꩫꩫ့ ပီꩫ်မိူဝ်ႈပၢꩫ် 3 ꩬျူဝ်ပၢꩫ်,ပီ,ꩫီ, မိူဝ်ႈꩫဝ်ႈမꩬျꩫ်,တ ဢꩡ် သု,သꩫꩬု,ꩡဝ်ႈမုးယဝ့် ꩫဝ်ႈဢရိတ်ထꩬꩫု.ꩬျီတ်းꩬျူဝ်ပဝ်ႈ ပၢင်ꩡူꩫ့ꩡ်ႈပိတ ꩫတ်ႈထမ်းꩫဝ်ႈꩫꩫ့ꩫူလ်းꩬသ ပၢင်တီမ်ႈပိတꩫတ်ႈ တင်းဢတ်ထꩫထု ꩡဝ် လူင်းꩫꩡ်းꩡိုꩫ်ꩬပ,ꩫ့ ပီꩫ်သင်,ꩡု,ယꩫꩬု,ထူꩫ်ႈꩬျုႈꩫ့ယဝ့်။

တၢင်းꩬျꩫ်ထိုင် ထီင်ႈဢꩫ်ꩫိုင်ႈꩫမ့ လၢတ်ႈဝုႈ ဢꩡ်တၢင်းꩫွ့ႈ ထီမ် ꩬꩫ,ဝၢꩫ်ႈꩬꩫု.ꩫိုင်ႈꩬသ ꩫဝ်ႈꩫတ့်လီꩫ်, ပိတꩫတ်ႈꩡဝ်ꩫဝ်ႈ ဢꩫ် ပီꩫ်သၢႈသိူပ်,မျု,ဝိꩡျၢရ် 500 တူꩫ် မုးꩡွꩫ်ႈꩫꩫ် တီႈဢလုဝိꩡျၢရ်ꩫꩫ့ ꩬသ တီမ်ႈပိတꩫတ်ႈထမ်းꩫဝ်ႈ လူင်းꩫꩡ်းꩡိုꩫ်ꩬပ,မုးꩫ့ယဝ့်။ တီႈꩫꩬ် ꩡုꩫ်မီးဝ့ယူ,တင်းꩬꩫု. ꩫိုင်ဢမ်,ဢꩡ်တၢင်းꩫွ့ႈထီမ်မꩫ်း၊ ယွꩫ့သင်ꩡလႈ ဢꩡ်တၢင်းꩫွ့ႈထီမ် ꩬꩫ,ဝၢꩫ်ႈꩬꩫု.ꩫိုင်ႈꩫူလ်းꩬသ ꩫဝ်ႈမျု,ဝိꩡျၢရ်ꩡဝ်လႈ

---

[11] တီႈꩫꩬ်ႈဝုႈဝ့ ဢꩫ်တီမ်ႈပိတꩫတ်ႈ လူင်းꩫꩡ်းꩡိုꩫ်ꩬပ,ꩫ့ ပီꩫ်ꩫဝ်ႈမျု,ဝိꩡျၢရ်ꩡဝ်ꩫူလ်း၊ ဢမ်,ပုးꩫဝ်ႈဢꩡယꩬꩫိရိꩡဝ်။

ၵျၢတ်းသၢင်ႈတီႈၶႅင်ႈၶႅင်ႇ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၵၢၼ်ၶၼ်ႈ ၸၼေႃႇ လွင်ႈတၢင်းမီးဝႆႉယူႇ၊ လႆႈလႆႈပိူင်ၶဝ်ႈတေႃႇၶဝ်ႈယဝ်ႉ။

1. ႁူၼ်လင်းၵျၢၼ်ႇ ႁႂ်ႇႁႂ်ႇလႆႈၸၢမ်ႉၸုၼ်တၢင်ႉမိူင်း လိူဝ်းၵၢမ်ႉလွင်ႈလၢဝ်း ပုတ်ႇၶၼ်ႇမႃးတိုၵ်း၊ သင်လိူဝ်ႇဝႃႈ ပၼ်မိူဝ်ႈၸဝ်ပေႃႇႁူႉၶႆႇ မိူဝ်ႈၶၼ်ႇ ပၼ်တွၼ်းလပ်းသိင်ႉ တႃႉသႃႉသၶႃႉမႃးၸတေႃႇၸတေႃႇယဝ်ႉ။ ၸၢဝ်းသိုၵ်း ၸၢဝ်းသိူဝ် ၸၢဝ်းသုၵ်ႇယုင်ႈၵူၼ်ၵဝ်းၶၼ်ႇ သင်ႉၸလဝ်ႈၸဝ် တေႁႂ်ႇႁႂ်ႇ လႆႈပႆႈယၢၼ် ဝတ်ႇမျႃႉဝိၵျႃႇ ၵၢၼ်ပၼ်ႁူင်းၵျၼ်းလူင်တႃႉသႃႉသၶႃႉမႃး လိမ်ႉမိူဝ်ႈလဝ်ႈမၵျၼ်ႉတ ၸတႉၵၢဝ်သႃႉသၶႃႉၸဝ်ႈမႃးၶၼ်ႇ ယဝ်ႉ။ ပေႃးပၼ်လိူင်ႇၶႆႇမႃး လုၵ်ႈၵျၼ်းၸလႈၸူး တေလၢင်ႈလႆႈၽၢတ်ႉ ၵၼ်သေ ၵၢၼ်ၵျၼ်းၵျေႈတေ လၢင်ႈၸၢတ်ႉႁူႉယဝ်ႉ။

2. ၵၢပ်ႈၵိုပ်းၵၢပ်ႈယၢၵ်ႈ ၵၢၼ်လႆႈထူပ်း မိူဝ်ႈပူၼ်ႇမႃးၶၼ်ႇ ၵျတ်းႁွႆႈ သင်ႉၸ လဝ်ႈၸဝ်ဝူၼ်ႇႁၼ်မၼ်ႈ ၵၢၼ်တေပၼ်ၸၼ်လူး ၽျိင်ႈသိုပ်ႉ ၵူမ်သူပ်းၸူၼ်ႇၸႆႈၶၼ်ႇမႃးယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢင်းယၢပ်ႉၽိုတ်ႉ ၵၢၼ်ၸူၼ်ႇ ၸႆႈၵူမ်ၵၢၼ်ႉမႃး ၶင်းၸၢဝ်းယၢပ်ႉယၢၼ်းၸၢၼ်လွႆၶၼ်ႇ ၸၶလေၵ်း ထၢၼ်မၶၼ်းပၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။

3. ဝၼ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉဝၼ်းၶိုင်ႈ ႁူၼ်းၵၢမ်ႉႁူဝ်ၵၢမ်ႉႁၢင် ၵၢၼ်ၵၢမ်ႉမေႃႇ ၵျႈၸၼ်သႃႉသၶႃႉၶၼ်ႇ ၸဝ်ႈမႃးၶင်းသႃႉသၶႃႉၵမ်းလွႆးလွႆးၸလႈ ၵျိင်းလွႆတႃႉတေႁုမ်းထိင်း ပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ ယႃႉႁွႆႈႁူင်ႈႁွႆႈႁၢႆႈၶၼ်ႇ တေယၢပ်ႉယၢၼ်း တေၵူၼ်ႈယွမ်းမႃးယဝ်ႉ။

4. ၵၢၼ်တင်ႈႁူင်းသွၼ်ၵျၼ်းမႂ်ႇ ႁင်းၵၢၽယေၵိရိဝိၵျႃႇ ၵၢၼ်ယၢၼ်ႁူင်း သွၼ်ၵျၼ်းမျႃႉဝိၵျႃႇ ႁူႉၵမ်းလွႆးလွႆးၸလႈ ၵၢၼ်ၸုၼ်ပၼ်ၶေႈလီ ၸဝ်ဝႆႉၶၼ်ႇ ပၼ်မႃးလွင်ႈတၢင်းၵၢၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၶၼ်ႇ ၵျတ်းႁွႆႈ လဝ်ႈမျႃႉဝိၵျႃႇၸဝ် ႁူႉတမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ တီႈၵၢလုဝိၵျႃႇ ၵၢၼ်ယၢၼ်ၵႂ်ႇၵၼ် တင်းငဝ်ႈလိူင်ႈဝိင်းၸုၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၶၼ်ႇ ၵေႃႉထုၵ်ႉလွႆႈထမ်ၶၼ်ႇ လီလႆႈပၼ်ၸုၼ်ၸလႈ သမ်ႇၵၢမ်ႉလွႆႈၸုၼ် သေ သမ်ႇပၼ်ဝႆႉၵေႉဝၢၼ်ႈ ၵေႃႉၶိုင်ႈၵၢဝ်ယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၶၼ်ႇပွင်ႉဝႃႈ

မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၸုၼ်ဢမ်ႇပၼ်ၼႄးလီလူး လၵ်ႈမႁႃႇဝိၸၢရၼ်ၶဝ် ႁႃၼ် ၽိုၼ်ႈလီယူႇ။

တူလ်ႈဢဝ်ၵေႃးၾၢႆႇၼိူဝ်လိူဝ်ႈၼႆႉလိူင် ဝႆႉလင်ၸုၼ်ဝတ်တၵျမၼိ ဢၽယေ ၸိုၼ်းၸိုၼ်းၽွင်းငမ်းမိူင်းမႃးၼႆႉ တၢင်းႁႃၼ်ထိုင်ၵီဝ်ႇ ၵပ်းလူလ်ႈ ၶၢဝ်း ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၽူႈၶၢမ်ႇငဝ်ႈၵမ်ႉထီႉမ် ၶိူင်ႈပိၼ်ပၢင်တီႉမ်ႈပိတၵတ်ႈ လူင်းၼွင်း ၽိုၼ်ပေႇမႃးၼၼ်ႉ ပိၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉၼႆ လႆႈႁူႉႁႃၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်တီႉမ်ႈပိတ ၵတ်ႈထမ်းလၵ်ႈ လူင်းၼွင်းၽိုၼ်ပေႇၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလီပ်ႈလွင်ႈၼွင်းၽွင်းၽွင်း ငမ်းၸုၼ်သေ လီပ်ႈပိၼ်မႃး မိူဝ်ႈၽွင်းပၢၼ်ၵိုပ်းယၢပ်ႈၼၼ်ႉၼႆၵေႃႈ လႆႈႁူႉ မႃးယဝ်ႉ။

ၸွတ်ႇယွတ်ႈ

လိုၼ်းသုတ်းမၼ်း ထမ်းပိတၵတ်ႈလၵ်ႈၼႆႉ လႆႈဢဝ်တီႉမ်ႈလူင်း ၼွင်းၽိုၼ်ပေႇမိူဝ်ႈလိူဝ်၊ တၵျႇၶၢမ်ႇငဝ်ႈမၼ်း ပိၼ်တူဝ်ၸုၼ်ဝတ်တၵျမၼိ ဢၽယေႁိူဝ် ဢမ်ႇၼၼ် ၵေႇဝၢၼ်းႁိူဝ်ၼႆ ၵူၼ်းဝႆႉလင်ၼႆႉ ၽိုၼ်ဢမ်ႇလၢတ်ႈ လႆႈၵမ်းသိုဝ်ႈ။ ဢၼ်ၼႆႉ ပိၼ်ယွၼ်ႉၽူႈတီႉမ်ႈပိုၼ်းၶဝ် မိူဝ်ႈၵွၼ်ၵွၼ် ၵေႃႉ ၼိုင်ႈတင်းၵေႃႉၼိုင်ႈ ၵွၼ်ၵၼ်တီႉမ်ႈမႃး မႆႈမႃးတွင်းမႃး ပိၵ်ႇပိၵ်ႇပိူင်ႈပိူင်ႈ ယဝ်ႉ။ ပပ်ႉပိုၼ်း ဢၼ်ဢဝ်ဢိင်ၵၼ်ယူႇၵမ်ႈၼမ်ၼႆႉ ပိၼ်သမ်မေႃႁဝိၼေ တၼီ(ဝိၽင်ၵဢတ်ထၵထ) ဢၼ်ပိၼ်ဢတ်ထၵထ ႁင်းဝိၽင်ၵ၊ ၼီၵ ယသင်ၵရႁ၊ မႁႃဝမ်သ၊ တီပဝမ်သလိူဝ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။ တီႈႁၢတ်ႈမၼ်းၸတႉ တိုၼ်းၵွၼ်ၵၼ်ၸၼ်ႉၼွၼ်းဝၢႆႈ ပိၼ်ဢလုဝိၸၢရယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၼႆႉ ဝႆႉသေ သင်ႇၵႃႇယၼႄႇထူၼ်းသၢမ် မိူဝ်ႈပၢၼ်ၸုၼ်ဢသေႃးၵ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး ၼၼ်ႉ ပိၼ်သင်ႇၵႃႇယၼႄႇထူၼ်းသီႇၼၼ်ႉ လၢဝ်းၸိူဝ်းပုတ်ႉဢၼ်ပိၼ် ထေႇရဝႃႇတ ၵွၼ်ၵၼ်မၵ်းမၼ်း ႁူႉၵၼ်ဝႆႉတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။[12]

---

[12] *2500 Years of Buddhism*, pp. 50-51.
တီႈၼွင်းမိူင်းဢိၼ်းတီးယႃးၸလႈ လိူဝ်ႈပိၼ်လၢဝ်းမႁႃယၼၸဝ်လမ်ႉ ဢဝ်သင်ႇၵႃႇယၼႄႇ ဢၼ်ႁၢတ်ႈမိူဝ်ႈပၢၼ်ၸုၼ် ၵၼိတ်သၵ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃးၼႆႉ ပိၼ်သင်ႇၵႃႇယၼႄႇ ထူၼ်း သီႇယဝ်ႉ။

ဢိင်ဢဝ်လွင်ႈမၵ်းမၼ်ႈလိူင်ႇၼင်ႉ,ၼၼ်သေ ဢလုဝိၸၢရိၼ်ႇ လိုဝ်ႈ သိုင်လိုဝ်းလၢင်ၵိုၵ်းပိုၼ်းဝႆႉယူႇ။ ယၢမ်းၼႆႉ ပိၼ်တီႈႁူၼ်းလေႇဝႆႉၽြေးၼဝ်ႉ ႁူၼ်းလေႇထူင်ႈထိဝ်ႈၼဝ် လိမ်ၶွၵ်ႈမူင်းၶင်းမူင်း ၵွၼ်ႇ,ၸွတ်ႈထိုင်ယူႇ,ႁူႈ ဝၼ်းဝၼ်း။ တီႈၼၼ်ႈ မီးဢၼ်လီၼဝ်ႈလႆၵီႈသင်ၸလႈ ႁူၼ်ႈၼမ်သမ်ႇပေႈ လႆႈၵွၼ်ႇ,ထိုင်ႁူႈဝၼ်းဝၼ်း ၼင်ႇ,တီႈလိူဝ်းလိုဝ်ႈသိုင်လိုဝ်းလိူဝ်းၼၼ်ႇ? ယွၼ်ႇမၼ်းပိၼ် တီႈဢၼ်မီးလိုဝ်ႈၵိုၵ်းပိုၼ်းမႃး လိမ်မူဝ်ႈ 2000 ပီပႆပူၼ်ႇ မႃးၼၼ်ႇယဝ့်။ ပိူင်ၼိုင်ႈၵေႃႈ တႃႇ,တေၸၼလေၵ်းထၢၼ်လႆႈဝႃႈ မၼ်းပိၼ် တီႈဢၼ်မီးလိုဝ်ႈ ၵိုၵ်းပိုၼ်းမႃးတေႃႇၵူဝ်ႈၼႆၼၼ်ႇ ပၢၼ်ယၢမ်းၼႆႉၵေႃႈ လႆႈ ၸၼ်ၼူဝ်းၵဝ်ႉ,ၼူဝ်းမွၼ် ၸွႆးတိၼ်ၸွႆးမိုဝ်းဢၼ် ၸီတ်းဝႆႉမူဝ်ႈပၢၼ်ၼၼ်ႇယူႇ, ယဝ့်။

မူဝ်ႈၸတႃႉ,ၸတႃႉ,မၼ်း တီႈဢၼ်လဝ်ႈမၸႃႉ,ဝိၸၢရိၼဝ်ယူႇ,သဝ်းသေ တမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လူင်းၶင်းၽိုၼ်ပေႉ,ၼၼ်ႇဝႃႈ မီးဝႆႉငိူပ်ႉ,ၸိုၼ် လိတ်းငိူပ်ႉ,ၼဝ်ႈသေတႃႉ ယၢမ်းၼႆႉ ၵိုတ်းဝႆႉသၢမ်ငိူပ်ႉ,ၸိုၼ်ႁူလ်းယဝ့်။ ငိူပ်ႉ,ၸိုၼ် ဢၼ်ၼိုင်ႈၼၼ်ႇ မီးတၢင်းယၢဝ်း 25 ထတ်း တၢင်းသုင် 10 ထတ်းသေ ပိၼ်တီႈလဝ်ႈၼဝ်လုမ်းၼိုင်ႈ တမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လူင်းၶင်းၽိုၼ်ပေႉ, မႃးၼႆယဝ့်။ တီႈၽႂ်ႉ,ၼူဝ်တၢင်းၼဝ်ႈၼၼ်ႇ တမ်ႈဝႆႉလိၵ်ႈသိုင်,ၸလႃႉ, လမ် ၽူတ်ႇၽူတ်ႇဝႃႈ ပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လႆႈၼၢမ်ႉ,တမ်ႈလူင်း ၶင်းၽိုၼ်ပေႉ, တီႈ ၶင်းငိူပ်ႉ,ၸိုၼ်ၼႆႉ မူဝ်ႈပၢၼ်ၼူၼ်ဝတ်တၵၢမၼီ ဢၽယေ (ဝလၵမ်ပ)ၼၼ်ႇ ၼႆယဝ့်။ ၶင်းငိူပ်ႉ,ၸိုၼ်ၼႆႉ မီးဝႆႉၽြေးၼင်ႈ ၽြေးလုၵ်း ၽြေးၶွၼ်းလိူဝ်း ၼႆႉသေ မီးၸၢင်ႈလၢတ်ႈၵပ်းဝႆႉလိူဝ်းၽေပေးယဝ့်။ တီႈပိုၼ်ႇၼူဝ်မၼ်းၼၼ်ႇ မီးၸၢင်ႈမွၵ်ႇ,မူဝ် ဢၼ်ယွမ်ႇတႃးမႃး လိမ်မူဝ်ႈပၢၼ်ၼိုၼ်ႉ,တိႉ,ၼၼ်ႇယဝ့်။ တီႈ ငိူပ်ႉ,ၸိုၼ်ထိုင်ႈသွင်ငိူပ်ႉ,ၼၼ်ႇၵေႃႈ မီးဝႆႉၸွႆးမိုဝ်းၵဝ်ႉ,မွၼ်လိူဝ်းၼၼ်ႇဝႆႉသေ ပိၼ်တီႈလဝ်ႈၼဝ်ယူႇ,သဝ်း တမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လူင်းၶင်းၽိုၼ်ပေႉ, မႃးယူႇ,ၼင်ႉ,ၵဝ်ႉ,ယဝ့်။ ငိူပ်ႉ,ၸိုၼ်လိူဝ်းၼႆႉ ပိၼ်ဢၼ်ၸၼလေၵ်းထၢၼ် ၵိဝ်ႉ, ၵပ်းလူလ်ႈ လွင်ႈတူင်ႇၼိုင်လဝ်ႈၼဝ်မႃး မူဝ်ႈပၢၼ် 2000 ပီပူၼ်ႇမႃးၼၼ်ႇ ယဝ့်။

လိူဝ်သေၼႆႉ မီးဝႆႉႁူင်းၸၼေ ဢၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ International Library and Museum ဢၼ်ၵႅမ်မိူင်းသီႇႁႃႇၼုၵ်ႉ မိူင်းၵမ်ႇပေႃးတီးယႃး တမ်းပၼ် ၽွၼ်ႇတေးသျၼ်းမၼ်း ဝၼ်းထိ 17.2.1957 မိူဝ်ႈမၼ်းၸိုၼ်ႈႁွတ်ႈ ပၢင်ပွႆး ‘ပုတ်ထလယၼ်တိ’ တီႈၼႂ်းမိူင်းလင်းၵႃၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ႁူင်းၸၼၼ်ႉ ဢဝ် ငိုၼ်းမိူင်းလွႆႉတိုဝ်း ၵေႃႇသၢင်ႈဝႆႉၸလႈ ထိုင်မႃးဝၼ်းထိ 1.9.1974 ၼၼ်ႉ ၵေႃႉပႅၼ်လွမ်ၽွင်းမိူင်း ၶေႃင်းသရိမဝေႃ ပိုတ်ႇၽုလ်ႇပၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ၼႂ်း ႁူင်းၸၼၼ်ႉ ၸၼဝႆႉႁူၼ်ႇႁၢင်ႈ ၽြႃးဢၼ်မီးၽၢင်ႁၢင်ႈၵူႈမႅဝ်းမႅဝ်း ဢၼ်လၢႆ လၢႆမိူင်း ၽေႃၵ်ႇတွၼ်ႈထိုင်မႃး၊ ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈၽြႃးၵဝ်ႇမွၼ် မိူင်းလင်းၵႃ၊ ၸိူဝ်း ၵဝ်ႇၸိူဝ်းမွၼ် တၢင်ႇလိူဝ်ႉတၢင်ႇပိူင် မိူၼ်ၶၼ်ၶင်ႇ လၢပ်ႇ လႅဝ်း ႁွၵ်ႇ ၸိုင်ႈ လိုဝ်ႉ ၸိူဝ်းသွႆႉလိူဝ်းၼႆႉၸလႈ ၽိုၼ်ႇပေႇဢၼ်ဢဝ်ပိတၵတ်ႈ ဢတ်ထၵထႃႇၸဝ် တႅမ်ႈဝႆႉလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ လုင်းဢႅတ်ႉဝိၼ်း ၽူႈၵတ်ႉလႅၼ်ႇၽႂ်ႇပိုၼ်း ဢၼ် ၵတ်ႉလႅၼ်ႇပႃး ၽေႃႇသႃႇၵူၢမ်းလၢတ်ႈ မွၵ်ႈႁူၵ်းမႅဝ်းပိုၼ်ႉဝႆႉသေ သပ်းလႅင်းႁူပ် ယွႆႈ ၵူႈပိူင်ပိူင်ပၼ် ၵူၼ်းလိူဝ်းဢႅဝ်ႇႁွတ်ႈထိုင် တီႈႁူင်းၸၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ပေႃးတူလ်းဢဝ် ပိုၼ်းႁွင်းလင် သႆငႆၵိဝ်ႉၵပ်းၵၢၼ် လႆႈတႅမ်ႈ ပိတၵတ်ႈ လုင်းၶိုင်းၽိုၼ်ပေႇမႃး မိူဝ်ႈယၢမ်းၼၼ်ၸလႈ ၵၢၼ်ၵုမ်းထိင်း ၸူဝ်းၵဝ်ႇမွၼ် တီႈဢလုဝိႁၢရ်ၼႆႉၼႆလိုင် ဢလုဝိႁၢရ်ၼႆႉ ပႅၼ်မႃးတီႈတႅမ်ႈ ထမ်းပိတၵတ်ႈ တင်းဢတ်ထၵထႃၸဝ် လုင်းၶိုင်းၽိုၼ်ပေႇမႃးသေ ၵေႃႉ ႁိတ်းတၵႃႇၸၢမ်ႇငဝ်ႈၵမ်ႉထႅမ် ႁိတ်းသၢင်ႈမႃးၼၼ်ႉ ပႅၼ်ဝႆႉၵေႃႇဝၢၼ်ႈၵေႃႉ ၼိုင်ႈၼႆ တေဢၢမ်ႇမီး လွင်ႈထုမ်ႉလိုၵ်ႉသင်လႆႈယဝ်ႉ။ တီႈၼၼ်ႈ တေလႆႈႁၼ် ယွၼ်ႉၽူႈတႅမ်ႈပိုၼ်းၸဝ် မီးမႃးပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ် ဢမ်ႇထၢတ်ႇဢမ်ႇဝႆႈၸလႈ ဢလုဝိႁၢရ် တီႈတႅမ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ လုင်းၶိုင်းၽိုၼ်ပေႇမႃး လိမ်မိူဝ်ႈ 2000 ပီပႆပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ လင်ႇလႆႈၸၢမ်ႇတၢင်း လဝ်းၸိူဝ်းပုတ်ႉထေႇရဝၢတ်ႈ မၵ်းမၼ်ႈပႅၼ်ဝႆႉ သင်ႇၵႃႇယၼေႃႇထူၼ်ႈသီႇသေ ပႅၼ်မႃးတီႈလိူဝ်ႈသိင် လိူဝ်းလင်ၵိုၵ်းပိုၼ်း ႁွင်ႈၵူၼ်းတင်းၼမ် ၵၢဝ်ႇႁွတ်ႈၸုၵ်းၸူၼ်ႉၸိုၼ်း ပၼ် ဢၼ်ယိုၼ်ႈပၼ်မႃး လွၼ်ႉမွၼ်းထမ်း ယႃႇႁွႆႈႁူင်ႈႁွႆႈႁၢႆၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၽိုၼ်ဢိုင်

1. Geiger, Wilhelm, Ph.D., *Mahavamsa*, Buddhist Cultural Centre, Sri Lanka, 2003.
2. Law, Bimala Churn, *A Manual of Buddhist Historical Traditions (Saddhamma Sangaha),* Asian Educational Services, New Delhi, 1999.
3. E.W. Adikaram, *Early History of Buddhism in Ceylon*, The Buddhist Cultural Centre, Dehiwala, Sri Lanka, 1994.
4. Rahula, Walpola, *History of Buddhism in Ceylon*, The Buddhist Cultural Centre, Dehiwala, Sri Lanka, 1993.
5. *2500 Years of Buddhism*, The Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, Government of India, 1956.

ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း
ဝၼ်းဢၼ်ၸၢဝ်းပုတ်ႉ ၵူႈမိူင်းမိူင်း ႁွမ်းမိုဝ်းၵၼ်

ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၶမ်း

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ၵူႈသႃႇသၼႃႇ မီးဝႆႉဝၼ်းဢၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်းထီႉသုတ်း ႁင်းၽႅၵ်ႇႁင်းမၼ်း။ မိူၼ်ၼင်ႇဝၼ်းၵိူတ်ႇၸဝ်ႈယေႇသူ (Jesus ၶျီးသၢတ်ႉ) ၼႆႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၶိုၵ်ႉတွၼ်းထီႉသုတ်း ၶွင်သႃႇသၼႃႇၶရိတ်ႉ။ ၶဝ်ႁွင်ႉၵၼ်ၸိုဝ်ႈဝႃႈ “**ဝၼ်းၶရိတ်ႉသမၢတ်ႉ**”ၼႆသေ သမ်ႉတူၵ်းၼႂ်းလိူၼ်တီႇသိမ်ႇပိူဝ်ႇ ဝၼ်းထီႉ 25 ၵူႈပီ။

ၼႂ်းသႃႇသၼႃႇႁိၼ်ႇတူႇၶဝ်ၵေႃႈ ‘**ဝၼ်းတီႇပႃႇဝလီႇ**’ ဢၼ်မီးၼႂ်းမွၵ်ႈလိူၼ်ၼူဝ်ႇဝိမ်ႇပိူဝ်ႇၼၼ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းယႂ်ႇထီႉသုတ်းယဝ်ႉ။ ၼႂ်းသႃႇသၼႃႇမူႇသလိမ်ႇသမ်ႉ “**ဝၼ်းၵိူတ်ႇမူဝ်ႇႁႃႇမၵ်ႉ**”ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းယိူင်ႉယႂ်ႇထီႉသုတ်းတႃႇ ၶဝ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ၼႂ်းသႃႇသၼႃႇၵျူး (Judaism) ၶဝ်လိုင် ဝၼ်းပီမႂ်ႇ ဢၼ်ၸိုဝ်ႈဝႃႈ “**ဝၼ်းယင်ႇၵိပ်ႇပူး** ”ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၶဝ်တင်းမူတ်း တွမ်ႉလူင်ႉၵၼ် ယဝ်ႉ။

ပုၼ်ႈတႃႇၽူႈၼပ်ႉထိုဝ် သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလူး ဝၼ်းလႂ်သမ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ်ယိူင်ႉယႂ်ႇလိူဝ်ပိူၼ်ႈမူတ်းလႃႇ? ပဵၼ် “**ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း**” ယဝ်ႉ။

ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း

ၶေႃႈဢၼ်ဝႃႈဝိသႃႇၶၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၽႃႇသႃႇပႃႇလိသေ ပွင်ႇဝႃႈ လိူၼ်ႁူၵ်းၼႆယဝ်ႉ။ ၼႂ်းၽႃႇသႃႇသၼ်းသၵရိတ်ႉ(သၵ်ႉၵတ)ၼၼ်ႉ ၶဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ ဝေသႃႇၶၼႆသေ ဢၢင်းဢိင်ၶဝ်သမ်ႉ မႃးႁွင်ႉဢၢၼ်ဝႃႈ ဝေသၢၵ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉသင် မၼ်းပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ်ယိူင်ႉ တႃႇၸၢဝ်းပုတ်ႉႁိမ်းၼႆလႃႇ? ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ်ၸဝ်ႈၸၢႆး ၸဝ်ႈသီႇထၢတ်ႈၵိူတ်ႇၵၢင်ၶေႈ တီႈၸုင်ႇသူၼ်မွၵ်ႇ လုမ်ႇၽိၼီႇၼႆယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေ

ၼၼ်ႉ ဝၼ်းဝိသႃႇၶလိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ယင်းပဵၼ်ဝၼ်း ဢၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမ တတ်းႁူႉပွင်ႇပိုင်ႈ သလ်ႉလႃႇသီႇယိုင်ႈသေ ပဵၼ်ပုတ်ႉထ ၵုႈတီႈတဵၢ်ႈတူၼ်ႈၽူဝ်း (မႂ်ႇလူင်ႇ) တီႈပုတ်ႉထၵယႃႇၼၼ်ႉၵွၼ်ႇ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ၼင်ႇၵဝ်ႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ဢဝ်ၶၼ်ႇထပရိၼိပ်ႇပၢၼ်ႇၵႂႃႇ။ ပိူဝ်ႈၼႆႉလႄႈ ဝၼ်း ဢၼ်ႁဝ်းလီတွင်းၵိုမ်း လီဝ်ႇပဵၼ်တီႈယိင်ႉယွင်ႉလိုဝ်ၼႆႉ ၼႂ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ တႄႉ ဢမ်ႇမီးယဝ်ႉ။

ပေႃးထိုင်ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းမႃးလိုင် ၼႂ်းလူၵ်ႈၼႆႉ ၵူႈမိူင်း မိူင်း လိမ်မိူင်းလၢဝ်းပုတ်ႉ၊ မိူင်းမႁႃႇယႃႇၼ လႄႈ ထေႇရဝႃႇတ ဢွၼ်ၵၼ်ၵႂၢင်ႈ ၶၼ်း ပၢင်သလွင်(ပၢင်ပွႆး)ဝိသႃႇၶသေ ပူႇၸႃႇမူးၸႃးပုတ်ႉထလဝ်ႈ။ တေႃးလၢဝ်း ပုတ်ႉ လိုဝ်းဢၼ်မီးတီႈမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၶဝ်ၵေႃႈ ဢွၼ်ၵၼ်သလွင်(ၸိုတ်းပွႆး) ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်းႁူၵ်းမူၼ်းၵၼ်ၵႂႃႇႁူႈတီႈ။

ၽိူဝ်ႇထိုင်မႃးပီ 1999၊ လိူၼ်တီႇသိမ်ႇပိူဝ်ႇၼၼ်ႉ ပၢင်ၵုမ်လူင် U.N လႆႈမၵ်းမၼ်ႈ ဝၼ်းဝိသႃႇၶလိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ႁႂ်ႈပဵၼ်ဝၼ်းယိင်ႉယွင်ႉလူင် ၼႂ်း လူၵ်ႈ ဝၼ်းၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၼေႃႈတၢမ်းတတ်း U.N ၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၵၢၼ်ၼိုပ်ႈၼႃႇ တႃႇသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထတေႉတေႉ။ ဝႃးသေၼၼ်ႉ တီႈ U.N ယင်းလႆႈၽိုတ်ႈ ႁွၵ်ႈ ၽူႈၼမ်းလၢဝ်းပုတ်ႉၵူႈမိူင်းမိူင်းသေ သလွင်ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း တီႈဝဵင်းၼယူးယွၵ်ႉ (New York) ယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈပီ 2004 ၼၼ်ႉ ၽၢႆႇမႁႃႇယႃႇၼလႄႈ ထေရဝႃႇတ မႃးႁူပ်ႉၵၼ် တီႈမိူင်းထႆးသေ ဢုပ်ႇဢူဝ်းၽိုၵ်းသႃၵၼ်ဝႃႈ တေၸတ်းႁိုဝ်သေ ႁူမ်ႈၵၼ်သလွင် ဝၼ်းဝိသႃႇၶလိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း တီႈၼႂ်းၵုၼ်ဢေႃးသျူးၼႆယူႇ။ ၶဝ်လဝ်ႈလႆႈၽွမ်ႉ သိင် တူၵ်းလူင်းလိုဝ်ၵၼ်ဝႃႈ တေသလွင်ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၵႂႃႇ တီႈ မိူင်းထႆးၵူႈပီၼႆယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉလႄႈ မိူဝ်ႈဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ၼႂ်း ပီ 2005 ၼႆႉ လၢဝ်းပုတ်ႉ လိမ်မႁႃႇယႃႇၼလႄႈ ထေရဝႃႇတ ဢၼ်လုၵ်ႉတီႈသီႇ သိပ်းမိူင်းၼၼ်ႉ ဢွၼ်ၵၼ်မႃးသလွင် ဝၼ်းဝိသႃႇၶလိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း တီႈမိူင်း ႁွၵ်ႇ။ လူင်ပွင်ၵိုင်ႈမိူင်းထႆး ပဵၼ်ၽူႈၵမ်ႉထႅမ်ၶိုၼ်းတွင်း။ တင်းမူတ်းလႆႈလိူဝ် လၢႆႇၵႂႃႇ ပႅတ်ႇသိပ်းသီႇလၢၼ်ႉဝၢတ်ႇ (သွင်လၢၼ်ႉတေႃႇလႃႇ) ၼႆယဝ်ႉ။

တူဝ်ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈၵေႃႈ လႆႈႁပ်ႉၶိမ်ၼၼ်တၼ မိူဝ်ႈလွႆႈၵၢၼ်တီႈမိူင်း ႁွၵ်ႇ။ လႆႈမိူဝ်ႈလွႆႈႁၢင်ႈၶိုၼ်းထႅမ်ၵၢၼ် ၵုႈတီႈလၼ်ႉလွမ်သင်ႇၶ မႁႃႇၸူႇလႃး လူင်းၵွၼ်း (Mahachulalongkorn University) မွၵ်ႈသွင်ဝူင်ႈ။ လႆႈလွႆႈ

ပိၼ်ႇၽႃႇသႃႇ၊ လွႆႈႁဵတ်းမၢႆၼပ်းပၢင်၊ လွႆႈထတ်းလိၵ်ႈ၊ လွႆႈတိတ်းတေႃႇမိူင်း ၶွၵ်ႈ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 20ႉ 5ႉ 2005 ၶၼ်ႉၼၼ်ႉ လႆႈတၢင်တူဝ်သင်ႇၶသေ ၵွၵ်ႇ ၼၢဝ်ႇၶွင်းထီးဝီးသီ (TV) ၼွင်ႉသိပ်းၵၢတ်း ၵၢၼ်ပိၼ်ၽႄႇၵၢင်းၵိတ်း။ မိူဝ်ႈဝၼ်း ထီႉ 21ႉ5ႉ2005 သမ်ႉလႆႈတႅတ်ႈထမ်း တီႈသၶေမ်လူင် ၶႄႈဝတ်ႉၽႅဝ်ႈ ၵွၵ်ႇ ၶွင်းၵွမ်လူမ်း ပိၼ်ၽႄႇသႃႇၵၢင်းၵိတ်းထိင်ႈ။

တင်းၼၼ်ႉၵၢဝ်ၶဵဝ်ႉႁူႇ ၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈလႆႈပိၼ်ၵမ်ႇမၵၢၼ် (ၽူႈၼဝ်း ၼွမ်ႇမတီႉ) တႃႇႁၢင်ႈႁဵၼ်းပၢင်သလွင် ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ႁူးမိူင်းမိူင်း တီႈဝိင်းမိူင်းႁွၵ်ႇဝႆႉၼလႈ တေလႆႈၼတ်းလွႆ မိူဝ်ႈလွႆႈၵၢၼ်ယူႇႁူႈပီ။ ၶမ်ႉတွၼ်း မၼ်း တႃႇပိၼ်ႇၼၼ်ႉ သင်ႇၼလဝ်ႈ လိူဝ်းတူၼ်ယွႆႇတူၼ်လူင် တီႈမိူင်းထႆး လႆႈႁူႉ လၵ်းၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈသေ လႆႈႁူႉႁူႇ၊ လွင်ႈသင်ႇၼတႆႈႁဝ်းလွမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈ လၼ်ႉလွမ်မႁႃႇလူးလႃးၵေႃႈ ႁူႉလွင်ႈဝႃႈတႆႈၶႅ ပိၼ်လိူဝ်ႉလၢတ်ႈႁဝ်းၼႃၶႅ သေ ၶပေႉယမ်ႁဝ်းမႃးယဝ်ႉ။ သင်ႇၼတႆး ၵၢၼ်တိူၵ်ႉႁဵၼ်းယူႇ တီႈမႁႃႇလူးလႃး လိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ၽဝ်ႇလၼ်ႉလွမ်ၼဝ် မၵ်းမၼ်းဝႃႈ ပိၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်းသင်ႇၼတႆး ၶႅယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈႁူႈပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ပီႈၶွင်ႉထႆး တီႈမိူင်းႁွၵ်ႇၼဝ်ၵမ်ႈၶမ်ႉ ၵမ်ႇႁူႉလၵ်း တႆး၊ ၼဝ်ထၢင်ႇဝႃႈႁဝ်း ပိၼ်မႃးၵၢၼ်းၶႅယဝ်ႉ။

တီႈၶွင်းပၢင်သလွင်ဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းပီၶႅ မီးၽူႈၶမ်းသင်ႇၼ မိူင်းၼၼႇ၊ မိူင်းမူင်ႇႁူဝ်းလီးယိူဝ်း၊ မိူင်းၼမ်ၶၼ်၊ မိူင်းလၢဝ်း၊ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ၊ မိူင်းထႆႇ ဝၼ်ႇၼလႈ မိူင်းမၢၼ်ႈ မႃးသိုၼ်ႈႁွတ်ႈၶမ်ဝႆႉ။ လဝ်ႈၼူးဝႃးလူင်လွမ် ၵၢၼ်ပိၼ် ၽူႈၶမ်းသင်ႇၼတႆးလိဝ်ႉ တီႈမိူင်းသိပ်းသွင်းပၼ်းၶႄႈၵေႃႈ ယေႃးသိင်းမႃး။ ၶွင်း မိူင်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉ မီးၵႅမ်ႁူဝ်ပဝ်ႈ သင်ႇၼၶႄႇယၵလိုင်ႈမိူင်း ၶမ်းၶႄႈသေမႃး။ လဝ်ႈညႃႇသီႇတႁူႇ၊ လဝ်ႈသီႇလၵ်ႉၼၼ်ႇထ (ပိတၵတ်ႉသၢမ်ႁွင်)၊ လဝ်ႈညႃႇ ပၼ်ႇတိတႃႇၽိဝမ်ႇသ ၵၢၼ်ပိၼ်ၵၢထိပတိ လၼ်ႉလွမ်သင်ႇၼတႃႈႁုင်ႈ၊ တွၵ်ႉ တိူဝ်ႇမျူဝ်းမျိၼ်ႉ ၽူႈႁုမ်းၵၢၼ်သႃႇသၶႄႇ(တႃႈႁုင်ႈ)၊ တွၵ်ႉတိူဝ်ႇၼီၼ်ႇမွင်ႇ လူၼ်ႉ လၼ်ႉလွမ်ထေႇရဝႃႇတ(တႃႈႁုင်ႈ)ၼလႈ တွၵ်ႉတိူဝ်ႇလူဝ်းယိၼ်ႇ ၵၢၼ် ပိၼ်ၵၢထိပတိ ၵႃႈတီႈလၼ်ႉလွမ်တႃႈႁုင်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ မႃးသိုၼ်ႈလွမ်း။

ၵမ်ႈၽွင်းပႆႇဝႆႉၶၵ်ႉၼၼ်ႉၼၼ်ႉ

ပိၵ်ႉသမ်ႉ မိူင်းလၢဝ်းပုတ်ႉႁူႈမိူင်းၼလႈ လုမ်းလၢဝ်းပုတ်ႉႁူႈတီႈ ဝႆႉ ၶၵ်ႉၶႄ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းသေတႃႇ ၶွင်းမိူင်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉ ပႆႇပေႃးဝႆႉ

ယႂ်ႉၵၼ်ၵေႃႈႁိုဝ်။ ယွၼ်ႉဝႃႈ တီႈၶဝ်လွင်ပၵ်း (focus) ပႆႉၶႂၢင်းပိူင်းပေႃးၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလဵဝ်ၸႂ်ႉလူင်ၸဝ်လဝ်ႈ တေမႃးတီႈၵုင်းထိပ်ႈပိၼ်ႉၼၼ်ႉ မီးတၵႃႇ ၵူၼ်းလူင်ၵေႃႉၼိုင်ႈဝႃႈ "ပိူၼ်ပၢင်သွၼ်းၼမ်ႉ မႆႉပေႃးထိၶွၼ်ႉၵူလႆး လဝ်ႈၸဝ် ပေႉဝႆႉၵႃႈၸၼ်ယႂ်ႉၶိုတ်းသင်သေ ၵူႈပိူၼ်တၢၼ်ႉၼႆႉ" ၼႆယဝ်ႉ။ တီႈၼိုင်းမိူင်း ႁူမ်ႈတုမ်မိူင်းမၢၼ်ႈၼႆႉ တိုၵ်ႉၶဝ်ၶၼ်ႁူတ်းၼမ်ႉတူၼ်ႈပေႃးထိၼၼ်ႉ ပိူၼ် တီႈၶဝ်လွင်ပၵ်းမၼ်းဝႆႉၵူလႆးၸလႈ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ၾင်ႇပႆႉပေႃး ႁၼ်ယႂ်ႉ။ လႆႈငိၼ်းဝႃႈ တေႃႈ BBC ၽၢႆႇမၢၼ်ႈၸဝ်ၵေႃႈ ယင်းၶမ်ႉပွင်ႉလွင်ဝႃႈ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ၶၼ် U.N ၸလႈ ၸုၼ်ထႆႈၸဝ်ၼမ်ႉၼေႈသေ သ လွင်တီႈမိူင်းႁွၵ်ႉၼၼ်ႉ မၼ်းမီးၽွၼ်းလီ တႃႇလၢဝ်းပုတ်ႉတင်းလၢႆၵႃႈႁိုဝ်ၼႆ ႁွၼ်ႉ။

တီႈၸတႉမၼ်း ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပိူၼ်ၽူႈယိင်ႉယႂ်ႉမိုတ်ႈတွၼ်းသေပူၼ်ႈ ၸလႈ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉၵေႃႈ ပိူၼ်ဝၼ်းၶၼ်ယိင်ႉယႂ်ႉလိုဝ်ပူၼ်ႈ (the most important day) ပုၼ်ႈတႃႇလၢဝ်းပုတ်ႉတင်းလၢႆယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉ ၼၼ် သင်ႇၸတ်းတင်းလၢႆ လီလႆႈၸမ်းပိၼ်ႇပိူင်ၵၢၼ်ၶိူၼ်းႁဝ်း ၼင်ႇႁိုဝ်လၢဝ်း ပုတ်ႉတႆးတင်းလၢႆ ပေႃးတေဝႆႉဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ၼၵ်းၼၵ်းၼေ ၼေယူႇယဝ်ႉ။

ၼင်ႇႁိုဝ်လၢဝ်းပုတ်ႉတႆး တေႁူႉလွင်ႈဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ၼမ်ၼၼ်ႉ လဝ်ႈသင်ႇၸတ်း တေလႆႈတုမ်ၵၼ်သေ သလွင်ဝၼ်းထွတ်ႈမိုတ်ႈ လူင်ၼႆႉလွမ်းၵၼ်၊ တေလႆႈသင်ႇသွၼ်ပၼ် တီႈတၵႃႇၸဝ်ဝႃႈ ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ပိူၼ်လွၼ်ႉၽိူၼ် ၽၢင်ႁၢင်ႈလၢဝ်းပုတ်ႉႁဝ်း၊ တေလႆႈႁေႃး ၸႂ်းၸလႈ တိုမ်ႈလိၵ်ႈထမ်းၶွၵ်ႉ ၽႂ်ႈပိူၼ်တီႈယုၵ်ႉယွင်ႈ ဝၼ်းဝိသႃၶ လိူၼ်ႁူၵ်း မူၼ်းၵၼ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးၶိုတ်းၼၼ်လိူင် လၢဝ်းသူဝ်းတႆးႁဝ်းၵေႃႈ တေလမ်လၢဝ်း ပုတ်ႉ ၶိုင်းလူၵ်ႈမႃးတိၵ်းတိၵ်းယူႇၶမ်ႉႁၢင်ႉ။

ၶူၼ်ႉႁႃၼ်ၶိုၼ်း ပိုၼ်းတႆးၵေႃႉၶပ်ႉယမ်
ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ
Rediscovery of Tai Buddhism

လဝ်ႇထမ်မသႃမိ ၶေႃၶမ်းလႃႉ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

မိူၼ်ၼင်ႇႁူႉထိုင်ၵၼ်ၼၼ်ႉ တႆးၼႂ်းလူၵ်ႈလုမ်ႈၾႃႉ ၵမ်ႈၼမ် တႆးလိူဝ်းၵၼ် ယူႇသၢင်ႈသဝ်းထႅင် ႁူႉတီႈႁူႉလႅၼ် ႁူဝ်ပၢၵ်ႇလႆႈ ၵဝ်ႈသိပ်း ႁႃႈၼၼ်ႉ ၵဝ်ႇၵႂၢမ်းထမ်းပုတ်ႉထၵဝ်ႈ ၸဝ်ႈပဵၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင်ယဝ်ႉ။

လႆႈႁူႉဝႃႈ ၶိုင်းလၢဝ်းပုတ်ႉၼၼ်ႉ မီးဝႆႉႁၼ(ၵူႈငိုၼ်း)သႂ်ၵၢၼ်ၶႆယဝ်ႉ။ သႂ်ၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ႁၼထေႇၸဝ်ႇတၸလႆႈ မၽႃႇယႃႇၶယဝ်ႉ။ ၶိုင်းသႂ်ႁ ၼၼ်ႈ တႆးၶပ်ႉယမ်ႁၼလေႃႈ? ၸတႇၶပ်ႉယမ် မိူဝ်ႈလႆႈမႃး? ပႆးဝူၼ်ႉၵၢၼ်ဝႃႈ မႃၼ်ႈၵဝ်ၵႂၢမ်းထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ မႃးၽိူလႆႉၸၽေႈပၼ်တႆးၼၼ်ႉလူး လွင်ႇ လႆႈၸတႉၵိုဝ်? ၸတႇႁူဝ်ႇလိူဝ်းၼၼ်ႈ ႁႃႈၼင်ႇတူလီပ်ႈၵျၶၼ်း ယိုၼ်းမိူဝ်းထိုင်လႆႈ ၼၼ်ႉ ထေသပ်းလိၵ်းၸၵွႃႇ လွမ်းၼင်ႇလၵ်းထၢၼ်ပိုၼ်း (historical records)ၸလႆႈ လၵ်းထၢၼ်ပႆးမွၼ်းၵေႃႇသၢင်ႈ ၸူဝ်းႁဝ်ႇမွၼ် (Archaeological remains) ပဵၼ်ပွတ်းလႆႈတွၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ ၵၢၼ်လိုမ်းၸဝ်ႈမႃးၶိုင်းတႆး ႁူဝ်ပိုင်းမိူဝ်ႈလဝ်ႈ

ၵႂၢမ်းသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႈ ၵႃႇယူယႃဝ်းယႂ်ႇ လုၵ်းယၼ်ပဵၼ် တီႈ တင်းၼမ်ပိုင်ႈၵိင်မႃး ၸၢဝ်းတၢင်းၵိုင်မီးယူႇ သွင်ႁိုင်ႁႃႈပၢၵ်ႇပီမိူင်း လိူဝ်လိူဝ်ယဝ်ႉ။ ဝႆးသေပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇႁႃႇသေ မိူဝ်ႈၽႅဝ်မႃး ၶိုင်း (3rd century B.C) ၼၼ်ႉ ၶိုင်းသင်ႇၸ မီးမူႇလုမ်းႁၼမႃးဝႆႉယဝ်ႉ။ ၶိုင်း ၼၼ်ႉမီးဝႆႉ ႁၼၼမ်လႆႈသေတႃႇ ပိုင်လူင်ႁၼ ၵၢၼ်ယႂ်ႇထီႉသုတ်းမၼ်း လမ်ႇ ပဵၼ်ႁၼမႁႃႇယႃႇၶၸလႆႈ ႁၼၶိူဝ်ၶယေႃႇၶ (ႁမ်ႈၼမ် ႁူႉလၵ်းဝႆႈ

ပဵၼ်ၵၶေထေႉရဝႃႉတ) ႁူလ်း။ လၢဝ်းပုတ်ႇ ဢၼ်ႁွပ်ႇလႆႈႁၼ်ယူႇ ၶွင်ႈလူၵ်ႈ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇ– မိူင်းၸၢၼ်ႇ၊ ၵူဝ်းရီးယႃး၊ ၵျႃႉပၢၼ်ႇ၊ ပူႉတၢၼ်ႇလႄႈ တီႈပဵတ်ႇၸဝ်ၶႄႉၵူႈလိူဝ်းၶႃႈ ပဵၼ်ၵေႃႇမိူဝ်ႈယႃႉၶႃ။ မိူင်းတႆး၊ မိူင်းထႆး၊ မိူင်း မၢၼ်း၊ မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃ၊ မိူင်းၵမ်ႇပေႃးတီးယႃးလႄႈ မိူင်းလၢဝ်းၶႄႉၵူႈ လိူဝ်းၶႃႈ ပဵၼ်ၵေႃႇၶေႃႈယေႃႉၶယဝ်ႉ။ ၶိုၼ်းၸဝ်သွင်ၵၶႃႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉတၢင်း ႁွၼ်ၶိူဝ် ၵူၢမ်းသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပႅၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉ ၵမ်းၽွင်းသေတႃႉ ပိူင်လူင်လွၼ်ႉႁဵၼ် ဢၼ်လူဝ်ႇမၼ်း မိူၼ်ႇၼင်ႇၵမ်း၊ သတ်ႉလႃႉသီႇယိူင်း၊ လၵ်ႉၸၼေႃႇသၢမ်ပိူင်၊ ပတိၵ်ႉလသမုပ်ႉပၢတ်ႈလႄႈ မၵ်းၵင်ႇပႅတ်ႇသႅၼ်းလိူဝ်း ၶႃႈ မိူၼ်ၵၼ်မူတ်းယဝ်ႉ။[1] ပေႃးဢဝ်လွမ်းတင်း ၶမ်ဝႃႈလိူင် ၵၶေထေႉရဝႃႉ တၶႃႈ လႆႈႁူႉဝႃႈ ပဵၼ်ႁၢင်းၽၢင်ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈၵူၢမ်း သင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ မိူဝ်ႈလဝ်ႇ (Early Buddhism) ၶႆႈယဝ်ႉ။[2]

ၶိုၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႇသွၼ်ၵၶ ဢၼ်ဝႃႈမႃးပႃးၶိုဝ်ၶေၶႃႈ လႆႈႁူႉဝႃႈၵၶ မႁႃႉယႃႉၶေၶႃႈ လိူမ်းၸဝ်ႈၽိဝ်မႃးၶိုၼ်းတႆး ၵမ်းႁူဝ်ပိူင်းသုတ်းပိူၼ်ႈ မိၼ်ႈ မိူဝ်ႈၶိုၼ်းပီသႃႉသၶေ, 518-554 (B.C. 24-12 A.D.) ပဵၼ်ၽွင်းပၢၼ် လဝ်ႈသိူဝ်လီးၽႅ။ တိုၵ်ႉၵုပ်ႉငမ်းမိူင်းမိတ်ႈ၊ ၽူႈမႃးၽိူလ်ႇၸၽႄႈသႃႉသၶေ, လမ်ႉ ပဵၼ်မုၼ်လဝ်ႈတီႈပိတ်ႉသိပ်းတူၼ်ၶႆႈယဝ်ႉ။[3]

ၸူး Manich Jumsai သမ်ႉဝႃႈ ဢၼ်တႆးႁပ်ႉၸၢမ်, ဢဝ်သႃႉသၶေ, ပုတ်ႉထ ပဵၼ်တီႈၵိူဝ်းလီ ၵမ်းဢွၼ်တၢင်းသုတ်းၶေၶႃႈ ပဵၼ်ၶိုၼ်းပၢၼ်လဝ်ႈ ၸုၼ်လူင်မၢဝ်း ဝူင်ႇတႆးဢၢႆႈလၢဝ်း (Khun Luang Mao of Ailao Dynasty A.D. 68) ၶႆႈယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းမိူင်းမၼ်းလဝ်ႈၵမ်းၽွင်ႈ မွၵ်ႈ 553,711 ႁေႃ။ မိူဝ်ႈပၢၼ်ၶေၶႃႈ ႁပ်ႉၸၢမ်ႉပိုၼ်ၽႃဝ်, ၸၶရူၼ်းတင်းၶမ်ဝႃႈ တူဝ်ၸဝ် ပဵၼ်ၽူႈဢၼ်ၶပေႃႉယမ် လွမ်းၵူၢမ်းသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႆ ယဝ်ႉ။[4] မၢင်လဝ်ႈသမ်ႉ ၸၶၶမ်းဝႃႈ တႆးဢၢႆႈလၢဝ်း ၸတႉၶပေႃႉယမ် ၵၶမႁႃႉ ယႃႉၶမေႃး မိူဝ်ႈ (8th century A.D.) ၶႂ်ႈႁူလ်းၶႆႈယဝ်ႉ။[5]

---

[1] Piyadassi: *The Spectrum of Buddhism*, p. 429.
[2] Piyasena Dissanayake: *Political Thoughts of the Buddha*, p. ix.
[3] U Keminda: *Mongmit Yazawinthit*, p. 85. (in Myanmar)
[4] Manich Jumsai M.L.: Popular History of Thailand. pp.4-5. (ၸူးတိမ်ႈလိၵ်ႈႁေႃ.ၶႂ်ႈ ဢမ်ႉသပ်းလႅင်းသင်ၸၶ လွင်ႈဝႃႈၸဝ်ယုမ်ႉယမ်ၵၶထေရဝႃႉတရိူဝ်

တႃႈၵွင်ႇၵႃႈ,ၵၼ်တင်း ၵၼထေႇရဝႃႇတ မႃးမိူဝ်ႈလႂ်?

ပေႃးဢဝ်ၵႂၢမ်းသိုပ်ႇ,ၵႂၢမ်းဝႃးလိုင် တင်းပီမ်ႈ,တႃႈ ၽုတ်းမီးမႃးၸလႈ တင်းသႃႇသၼႃႇ,ထေႇရဝႃႇတ ၶဝ်ႈၽိူဝ်မႃးၼွင်းတႃႈၼၼ်ႉ မိၼ်းၽွင်းယၢမ်း လိူဝ်ၵၼ်ၼႆယဝ်ႉ။ ယၢမ်းမၼ်းလမ်ႉ မိၼ်းမိူဝ်ႈၼွင်း ပီသႃႇသၼႃႇ (450) ၼႆ ယဝ်ႉ။ ထိုင်းလႆႈၼိုင်ႈလမ်ႉ လႆႈႁူႉဝႃႈ မိူဝ်ႈၼွင်းပီသႃႇသၼႃႇ (450) ၼၼ်ႉ ***လဝ်ႈၵူႈတေႃႇ*** ၵွႆႉလုၵ်ႈလႆႈမၼ်းလဝ်ႈ ***လဝ်ႈၸုၼ်ႁွင်*** ၵႃႈပၢင်းဢဝ်လိၵ်ႈ ထမ်းပိတၵတ်ႈသၢမ်ၵွင် တမ်ႈတီႈၸုၼ်ႁေႃၸမ်းဢႃႇသေႃးၵ မိူင်းၶိၼ်းတိယ မႃးတီႈမိူင်းၼွင်ၸသ (မိူင်းယုၼ်ႉၼၼ်ႉ၊ ဢမ်ႇၼၼ် မိူင်းၵၼ်ႉတႃႇရဝိတ်ႉ) ၼႆယဝ်ႉ။[6] ပေႃးဢဝ်တင်းၼမ်ဝႃႈလိုင် ၸုၼ်ႁေႃၸမ်းဢႃႇသေႃးၵၼ်ႉ ပဵၼ်ၽူႈ ၽိူလ်ၸၽႄ ၵႂၢမ်းသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထ ၵၼထေႇရဝႃႇတၼႆယဝ်ႉ။[7]

ၶမ်ႇၼၼ်ၵၼမႄႇၵျူႇယူႇၼ၊ ၵူလိုၵႃႈ ၽွင်းၼၼ်ႉ ၸၼႇၵပ်ႉၼၢမ်ႇ,ၶၢဝ်ၵၼမႄႇၵျူႇယူႇၼ ပဵၼ် တီႈၼပေႃႈယမ်ၸလႈ ထၢင်ႇတႃႈၵေႃႈ တေၢႆးၶဝ်ယူႇ၊ လွင်ႈမၼ်းလမ်ႉ ၵွပ်ႈပိူင်ႈပၼ်ၵူၼ်း ယူႇ ၶိူမ်ႈလမ်ႁိူၼ်းၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ= တၢင်းႁၼ်ထိုင် ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ)

[5] Sasananda. S: *History of Buddhism in Assam*, p.174. Promsak Jermsawatdi: *Thai Art with Indian influences*, p.31

[6] ၼိူင်းပပ်ႉမႃႇတွင်းမၵ်းမႃႇပီၵွၼ်းၸမ်း ဝၼ်းၸိူဝ်းတႃႈၼၼ်ႉ ၸၼဝ်ႈ "လဝ်ႈၸုၼ်ႁွင်ၼၼ်ႉ "ၸုၼ် လႆႈ" ၼႆၵေႃႈ ႁွင်ႉယဝ်ႉ။ လူဝ်ႇၼၼ်ႉ ပႃႇသပ်းလိူင်းၸထိူင်ႈ ဢၼ်တႃႈၵႃႈပၢင်းဢဝ် လိၵ်ႈ ထမ်းပိတၵတ်ႈသၢမ်ၵွင်မႃးၼၼ်ႉ ပဵၼ်မိူင်းသီရိလင်းၵႃ (မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ)" ၼႆယဝ်ႉ။ ၼိူင်းလိၵ်ႈ ပွတ်းတွၼ်ႈၼၢဝ်ႇ ၸူးလုင်းလႆႈဢွင်ႇထုၼ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉၸၼဝ်ႉဝႃႈ "ဢၼ်တႃႈပၢင်းလိၵ်ႈထမ်း ပိတၵတ်ႈမႃးၼၼ်ႉ ၶမ်ႇလွႆႈတၢင်ႇတီႈ ပဵၼ်မိူင်းၶိၼ်းတီးယႃး" ၼႆယဝ်ႉ။ တူၸတ ႁပ်ႉၼၢမ်ႇ လွမ်းပႆႇႁၼ်ထိုင်ဢၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈမၼ်းလမ်ႉ မိူဝ်ႈၼႄႈလဝ်ႈပီ B.C ၼၼ်ႉ ၶမ်ႇလႆႈႁၼ် ပိုၼ်းတႃႈ ၵွင်ႇၵႃႈ,ၵပ်းသိုပ်ႇ,ၵၼ် တင်းမိူင်းသီႇရိလင်းၵႃ (မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ)၊ လွင်ႈၼႆႉ ၶမ်ႇ,ၵႃး တႃႈၵူလိုၼ်း၊ တၢင်ႇၸိူဝ်း မိူၼ်ၼင်ႇမၢၼ်ႈ၊ ၸၼ်ႇ၊ ထႆးၸလႈ ၵမ်ႇ,ပေႃးတီးယႃး တေႇ,ၵႃႈ,လိူဝ်းၼႆႉ ၵေႃႈ ၵပ်းၵႃႈ,လူလိုၼ်း လွင်ႈပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇၼႆႉသေ ၶမ်ႇ,လႆႈႁၼ်ၸဝ်ႉ ၵပ်းသိုပ်ႇ,ၸဝ်ႈ ၵွၵ်ႈ,ၵၼ် လဝ်ႉလူဝ်ႉသေပီ 4th century A.D.၊ ပေႃးဢဝ်ၵၢၼ်ပႆႇမႃးမီး ၽွင်းပၢၼ် ၼၼ်ႉဝႃႈၵေႃႈ တႃႇ,တၢင်ႇ,မိူင်း တေႃႇၸုၼ်ႈၸဝ်ႈၵပ်းသိုပ်, မိူင်းသီႇ,ႁူဝ်ႇ,ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ဢၼ်မီးႁမ်ႉ ၶေႃႈ,ဝႆႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈသင်ၸလႈဝႃႈၼၼ်ႉၼႆ ၵွပ်ႈပိူင်ႈၸူဝ်းၵုၼ်ႉ,လိူင်း ၵွၵ်ႈ,ၶေႃႈ,မၢင်၊ လိူဝ်သေ ၼၼ်ႉ ႁူဝ်ၵူၼ်းၸဝ်ၵေႃႈ ၶေႃႈ,မၢင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဢၼ်လႆႈႁၼ်ပိူၼ်းတႃႈ ၸဝ်ႈ,ၵွၵ်ႈ,ၵပ်းသိုပ်, ၵၼ် တင်းမိူင်းသီႇ,ႁူဝ်ႇ,ၼၼ်ႉ လိပ်းတေတေ,မႃး မိူဝ်ႈၼွင်းပၢၼ်ၵၢင် မိူင်းမႂ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႈၵွတ်းႁိူဝ်သေ ၸဝ်ႈ,ၵွၵ်ႈ,ၵပ်းသိုပ်,ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၶမ်ႇ,လႆႈႁူႉတိူၵ်ႉ,လိူင်းသေတႃႉ ပေႃး မႃးတူလိုၼ်းဢဝ် လၵ်းထၢၼ်ဢၼ်လဝ်ႈၸုၼ်ၵႃႈ (ႁွင်ႉလဝ်ႈလၢင်းၸုၼ်ၵႃႈ) ပီးၵႃႈလဝ်ႈသိူဝ်

လၵ်းထၢၼ်ပၢႆးမွၼ်းၵေႃႉသၢင်ႈ ၸူဝ်းၵဝ်ႇမွၼ်
(Archaeological rema-ins)

ပေႃးဢဝ်လွမ်း ပပ်ႉမႁႃႉဝမ်ႉသႃႈလမ်ႇ ဝၢႆးသေသင်ႇၵႃႉယၼ်ႉ ပွၵ်ႈထူၼ်ႈသၢမ် ယဝ်ႉတူဝ်ႈၵျႃႉလီၵၢမ်းယဝ်ႉၶၼ်ႈ လဝ်ႈမွၵ်ႇၵလိပုတ်ႇတ တိသ်သၸလႈ ၸုၼ်ၽြႃၸမ်းဢသေႃးၵ (235-247 B.C.) ဢွၼ်ၶူဝ်သေ ပွႆႇ ၽူႈၽိုလ်ၸၽႈ သႃႉသၼ်ႉထေႉရဝႃႉတ ၵျႃႉၵဝ်ႈတီႈၵဝ်ႈမိူင်းၶႆယဝ်ႉ။ မႆႇ ထူၼ်ႈၶူၵ်း မိူင်းယေႃးၶ ဢၼ်ၸုၼ်ၽြႃၸမ်းဢသေႃးၵ ပွႆႇၽူႈပိုၼ်ၸၽႈ (လဝ်ႈမႁႃႉရၵ်ႇၶိတ) သႃႉသၼ်ႉၵျႃႉၶၼ်ႈ လႆႈၶူႇဝႃႈၸဝ်ႈပႃး လီၼ်လိၼ် မိူင်းတႆးၵမ်ႈၽွင်ႈၶႆယဝ်ႉ။ မိူင်းလိူဝ်းၶၼ်ႈ ပိၼ်သီႉပေႃႉ၊ ယွင်ၶူလ်ႈ၊ မိူင်း ၶႄး၊ ဝၢၼ်ႈမႄႈ (ပႃႉလိၵ်ႉ လမ်ပႃႉၶၵေရ၊ မၢၼ်ႈၵ်ႉဝႃႈ ပမေႃႉ)၊ ၵိဝ်ႉလူင် သၢမ်တႃႈ (Hkwelong Sanda)၊ လၢၼ်ႉလၢင်ႉ Kengcheng @ Larnt Sarng၊ ၵိင်းမႆႇ၊ သိၼ်ၸလႈၸလႈ ၵိင်းႁူင်ႈ၊ မိူင်းတင်းသိင်ႈၶႆႉ ၶူမ်ႈပွင်း ၵၼ်သေ ၵ်ႉဝႃႈယေႃးၶေႃႉ Yonakaloka, Yonakarattha, Yonaka Lawkan, Yona ၶႆယဝ်ႉ။[8] တီႈဢၼ်ၽူႈပိုၼ်ၸၽႈ သႃႉသၼ်ႉၵျႃႉၽိဝ်

ၸၢၼ်ႉၽႅႃႉ ဢၼ်ၵျႃႉၽိၼ်းဢဝ် တၢင်းမေႃတီႈမိူင်းမွၼ်းသေ သိုပ်ႉၵျႃႉၽိၼ်း တီႈမိူင်းသီႉႁူဝ်ႉ ၶၼ်ႈၵေႃႈ ႁူႉလိင်ႈလိင်းလီယူႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ တီႈမိူင်းၵိၼ်းတီးယႃးလမ်ႇ တႆးမီးတၢင်းၵပ်း သိုပ်ႉၵၼ်မႄး တေႉမိူဝ်ႈတႆးတိုၵ်ႉႁိူင်း ၶွင်ႈမိူင်းၸၸႉၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵိၼ်းတီးယႃးၶႆႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ပိၼ် တီႈၵိုတ်ႉဢွၵ်ႉ လဝ်ႈပၢႆးဝူၼ်ႉၸပ်ႉ ၶမ်သေဢမ်ႉၵႃး မိူင်းၵေႃႈၵျႃင်ႈ၊ ႁူဝ်ၵူၼ်းၵေႃႈၶမ်၊ ပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၸူဝ်းၵုၼ်ႉလိူင်းၵေႃႈ သမ်ႇမၢၵ်ႈၸလႈ လွင်ႈဝႃႈမိူင်းလွႆၵေႃႈ ၶႂႈၸဝ်ႈဢွၵ်ႉၵပ်းသိုပ်ႉ မၼ်းဢၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈ ဢမ်ႉမီးလွင်ႈ ထၢင်ႉထိုမ်။ (Ahungalle Arunatilaka & Praneeth Abhayasundara: Golden Links "Myanmar-Sri Lanka." p.16. ပပ်ႉသိူဝ်ၸၢၼ်ႉၽႅႃႉ (ဢမ်ႉႁူႉၵေႃႉတိမ်ႈ) ၶႄႈ–15–7)

[7] Peter Harbey: *An Introduction to Buddhism* (Teaching, history & practices), p. 87.

[8] Wilhelm Geiger (trans). *The Mahavamsa*. pp. 82-4. *Thai Art with Indian influences*, pp. 10-1. Sai Kham Mong: *Buddhism & Shans*, p. 29. (Myanmar Historical Research Journal. No. 7.). Narada: *A Manual of Buddhism*, pp. 156-7. Kanai Lal Hazra: *History of TheravAda Buddhism in South-East Asia*. p. 68. Sao Kelananda: *A study of Buddhism Tai or Shan state of Myanmar*, p. 117(Thesis for Ph.D.) လဝ်ႈၶၼ်ႉရတဝႃႈ ယေႃးၶေႃႉၶႆႉ ပိၼ်တီႈလိၼ် လိၼ်ပွတ်းလိင်ႉၵ်ႉဝၢၼ်းတူၵ်းၵိၼ်းတီးယႃး၊ မီးတႂ်ႈဝူင်ႉၽြႃၸမ်းၵရိၵ်ႉ၊ ၸဝ်ႈပႃးၵီႉလိပ်ႉ

ၶခေႃ ၸုၶင်ၵျေးၸမ်ႈ ဢၢသေးႈဢ ၸုတ်ႈၶမေႃႉမေႃ,၊ ဢေႃ,ၵွင်ႈမူႈၶိုင်ႈသူ, လူ, လွမ်ႈဂူႈတီႈ၊ တင်ႈၶမေမၶင်ႈ မီႈဂျ,ပိတ်,မိုၶင်,သီ,ၵျင်ၶဝ်ယင်ႉ။ ၵွင်ႈမူႈမူ ထုလ်ုဂ်(မုဒ္ဒောစေတီ)ဢၢၶင်မီႈတီႈသီ,ပေႃ ယၢမ်ႈလိဝ်ၶင့်ဢေႃႈ လ်ႈၵျူ,ဝျႈ ၸုၶင် ၵျေးၸမ်ႈဢၢသေးႈဢ ပိၶင်တဢ, ဢေႃ,လူ,တၢၶင်ႈမၶင်ႈၶဝ်ယင်ႉ။[9] လိူဝ်သေ ၶခေႃ ပေႃးဢၢဝ်လွမ်ႈပိုၶင်ႈဝျႈလိုင် ၵွင်ႈမူႈဢၢတ်,ဂူ, ဢၢၶင်တင်ႈယူ, တီႈ မိူင်ႈတၢ်ႈ ၶင်ႈပူင်ႈၶခေႃဢေႃႈ ၸုၶင်ၵျေးၸမ်ႈဢၢသေးႈဢ ပိၶင်ၽူႈဢမ့်ထိမ်ဢေႃ, သၢင်ႈမၶင်ႈၶဝ်ယင်ႉ။[10] ပေႃးမႈတူလ်ုႈလဢ်ႈထၢၶင် ဢၢၶင်ၶင့်သေဝျႈလိုင် တေ လ်ႈဝျႈတၢ်ႈ လ်ႈဢၢဝ်ဢၶထေ,ရဝျ,တ ပိၶင်တီႈပိုင်ႈဢိင်မႈ တူဢ်ႈလိုၶင်ႈ သေ ဢၶမေၵျ,ယျ,ၶယင်ႉ။

လိူဝ်သေၶခေႃ ၵျဝ်ႈလ်ႈၵျၶင်ထိင်ႈ လဢ်ႈထၢၶင်ၶိၶင်ႈၶျေမၶင်ႈ မိူၶင်ၶင်,ၸုၶင်မိူင်ႈယူၶင်ႈ (လၢၶင့်ၶျေး) ဢၢဝ်သျ,သၶျေ,ထေ,ရဝျ,တ (ဢၶယူၶင်ႈ) မႈၽိူလ်ုၸၽေႈမိူင်ႈတၢ်ႈ မိူဝ်ႈၶင်ႈပိ A.D. 832 တီႈမိူင်ႈယၢင်ႈ လိင်ၶခေႃယင်ႉ။ ဢၢၶင်ၸုၶင်တၢ်ႈလၢၶင့်လဝ်ႈ မႈဢုပ့်ငမ်ႈမိူင်ႈမၢၶင်ႈပွတ်ႈတႅ်ႈ ၸလႈ ပျူ,ၶခေႃဢေႃႈ ပိၶင်ၶင်ႈပိလိဝ်ဢၶင် တင်ႈၸုၶင်တၢ်ႈလၢၶင့်ၶျေး ဢၢဝ် ဢၶထေရဝျ,တ မႈၽိူလ်ုၸၽေႈ ၶင်ႈမိူင်ႈတၢ်ႈယင်ႉ။ ၽွင်ႈၶခေႃ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၸုၶင်တၢ်ႈလၢၶင့်လဝ်ႈဢေႃႈ ပိၶင်ၽူႈၶပေ့်ယမ်သျ,သၶျေ,ပုတ့်ထ (ဢၶထေရ ဝျ,တ)ၸလႈ လွင်ႈဝျႈ ၸဝ်တေဢၢမ်,ဢၢဝ်ၽိူင်ႈၸငႈတၢ်ႈၸလႈ သျ,သၶျေ,တၢ်ႈ မႈၽိူလ်ုၸၽေႈလွမ်ႈ ဢၢၶင်ဝျႈၶခေႃ ၽႅ်တေၵျတ်ႈဝျႈလ်ႈ။

မိူဝ်ႈၽွင်ႈၸုၶင်တၢ်ႈလၢၶင့်ၶျေး မႈၽိူလ်ုၸၽေႈၽိူင်ႈၸငႈၸလႈ သျ,သ ၶျေ,ၶင်ႈမိူင်ႈတၢ်ႈၶခေႃ တီႈမိူင်ႈယၢင်ႈလိင် ပႆ,မီႈၽူႈလ်ႈ ယူ,သၢင်ႈသဝ်ႈထင် ဝ့်ၶဝ်ယင်ႉ။ ၵွင်ႈမူႈဢၢၶင်ဢေႃ,တင်ႈ ၶင်ႈမိူင်ႈယၢင်ႈလိင် ဢၢၶင်လဝ့်သုတ်ႈသေ

(Egypt)၊ သီႈရီႈယႃးၸလႈ ဢရိၵ့် Syria & Greece။ Promsak Jermsawatdi သမ့်ဝျႈ ယျႉဝျႉၶျေႉၶင့် ပိၶင်မိူင်ႈဢရိၵ့်၊ ဢၢမ်,လႅ်ႈယေးၶျေႉ။ တွဢ်,တိူဝ်,ဢေလျၶခေတလမ့် သမ့် လွမ်ႈဂုၢမ်ႈ Kanai Lal Hazra ထိင်ႈ ယေးၶျေႉၶင့် ပိၶင်မိူင်ႈတၢ်ႈၶဝ်ယင်ႉ။

[9] Sai Kham Mong: *Buddhism & the Shans*, p. 28. ဘော်ကြို မုဒ္ဒောစေတီတော် သမိုင်း။ သာသနာ၀န်ကြီးဌာန၊ ရန်ကုန်၊ စာမျက်နှာ–၅–၉။

[10] Jayatilleke Rohan L.: *Assemblage of Pagodas of Kekku*, Myanmar. (Sri Lanka Daily News of August 24, 2005. Vol. 89. No.202. p.30.)

ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵွင်းမူးမွၼ်သူမ်ႈ (Pein Chit)၊[11] တေႃပႃႇတ (Dawpa-da) ၸႄလႄႈ လွႆငိုၼ်း (Ngwe Duang)၊ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ လႆႈႁူႉဝႃႈ မိူင်းယၢင်းလႅင် ၶဝ်ႈတေႃႇလိူၵ်ႈယူၼ်း တီႈၼႂ်းတႃႇလိူၵ်ႈ ထမ်းၸဝ်ႈ၊ ယၢမ်းလဵဝ် ၵမ်ႉ ၶၢမ်ႇၸီးၽႂ်မေႃလိူၵ်ႈယူၼ်းယဝ်ႉ။

ဝႃႈထိုင်းၽဝ်ႇၶိုင်ႈ ၸတႃႇၵိမ်းမိူဝ်ႈပႆႇပူၵ်ႈတင်း ဝဵင်းယွင်ႁွၺ်ႈ မိူဝ်ႈၶိုၼ်ႈၵွပ်ႇပီ A.D. 1359 ၼၼ်ႉ လႆႈႁူႉဝႃႈ တေႃးယူၼ်းယူႇသဝ်းထင်ႈဝႆႉ တီႈဝဵင်းယွင်ႁွၺ်ႈ၊ လၵ်းထၢၼ်မၼ်း တိုၵ်ႉလႆႈႁၼ်ဝႆႉ ၸုမ်းၵဝ်ႇမွၼ်ႇလႅဝ် ႁၼ်ႉတေႃႇယၢမ်းလဵဝ်။ လၵ်းထၢၼ်ၶၼ်မၼ်းၵိၼ်ႇၼၢၼ်းၶေႃသေပိူၼ်ႈ ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၽြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်း (ဖေါင်တော်ဦးဘုရား)[12] ၶၼ်မီးၼႂ်း

---

11 ၵႃမ်းတေႃႈမိူဝ်ႈၵွပ်ႇၼၼ်ႉ ႁွင့်လိူဝ်ႈဝႃႈၵွင်းမူးၼႆႉဝႃႈ "ၵွင်းမူးမွၼ်သူမ်ႈ" ၼႆယဝ်ႉ၊ လွင်ႈ မၼ်းၵမ်ႉ တီႈလိၼ်ၶၼ်ၸဝ် တေႉၵွင်းမူးယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ မိူဝ်ႈၶွၼ်တၢင်းပဵၼ်ပႃႇမွၼ်၊ ၽွင်းၸဝ်ၶဝ်မွၼ်ၵႄႈတေႃးၽၵ်းၼၼ်ႉ မီးရသႃႇဝၢၼ်ၶေႃ၊ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈသေလႆ၊ ၵူဝ်လိူဝ်ႈမွၼ်ၵႄႈ ၸႄလႄႈ ဝႆႉသေတေႉၵွင်းမူးမႃးယဝ်ႉၵေႃႈ လင်ႇတၢင်ႇလိူဝ်ႈ ၵွင်းမူးဝႃႈ "ၵွင်းမူးမွၼ်သူမ်ႈ" ၼႆ ယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈမၢၼ်ႈတေႉတၢမ်ႈပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ၸဝ်မႃးထၢမ်လိူဝ်ႈၵွင်းမူးတီႈတေႃႈ၊ တေႃႈသမ့်ပဵၼ်ႇၽေႃႇ သႃႇပၼ်မၢၼ်ႈဝႃႈ " ပိန်းချဉ် " ၼႆယဝ်ႉ၊ ၽိူဝ်ႇမိူဝ်ႈယႃဝ်းၸႃဝ်းႁိူင်မႃး တေႃးၶၢမ်ႇႁူႉပိူၼ်းၸဝ် ထၢင်ႇဝႃႈၵႃမ်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵႃမ်းတေႃးၼႆၸႄလႄႈ ၸိူၼ်းပဵၼ်ႇၽေႃႇသႃႇ ၶၢဝ်တီႈမၢၼ်ႈမႃးဝႃႈ "ၵွင်းမူးပိင်ႈၸိတ်ႉ" ၼႆယဝ်ႉ၊ ၵွင်းမူးသူႇၼႆႉ ၵွပ်ႈႁၵ်ႉသၢမ်တ်ႉ သိမ်းပိင်းဝႆႉလီၸႄလႄႈ တိုၵ်ႉလႆႈ ႁၼ်တင်ႈတုၵ်ႉသုၵ်ႉဝႆႉ ၶိုင်ႈဝတ်ႉဝၢၼ်ႈပိင်ႈၸိတ်ႉ မိူင်းယၢင်းလႅင် ႁၢၼ်ႉတေႃႇယၢမ်းလဵဝ်၊ ပဵၼ် ႁိူဝ်ႈဝႆႉ ပိူၼ်းတေႃးတေႃးၶၢမ်ႇတၢမ်ႈ!။

12 **ၽြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်းၼႆႉ မၢၼ်ႈၸဝ်တၢမ်ႈဝႆႉဝႃႈ ၸုၼ်ၶရေပတိသိႇတူႇ,** 1172-1201 A.D. ၵေႃႉၸူင်သၢင်ႈႁိတ်းသေ ၶဝ်ၽင်လူႇဝႆႉ တီႈၶိုင်းထမ်း (သန်းတောင်အရပ်) ဝဵင်းယွင်ႁွၺ်ႈ မိူဝ်ႈမၼ်း မႃးၵုပ်ႉငမ်းမိူင်းတေႃး ၸၢဝ်းတၢင်းသီႇပီၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵူလႆးၵႃႈ ပေႃးႁဝ်းမႃးတူလႆး ပပ်ႉပိူၼ်း ၶၼ်လမ်ႇလွင်ႈတႃႇမၢၼ်ႈၸဝ် မိူၼ်ၶင်ႇပပ်ႉပိူၼ်းမၢၼ်ႈ (မှန်နန်းရာဇဝင်) ၼၼ်ႉ ၶမ်ႇလႆႈႁၼ်ဝႆႉ ၶရေပတိသိႇတူႇမႃးယွင်ႁွၺ်ႈ၊ ၵွမ်ႉၵူလႆးလႆႈႁၼ် ၶိုင်းပပ်ႉ (အလောင်း စည်သူ ဘုရားသမိုင်းနှင့် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံး တတိယတွဲ) ၵူလႆး။ တီႈၶႆႈ ၶိုၼ်ႈဝႃႈ ၶမ်ႇလုၵ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈမၼ်းၵမ်ႉ ၸတႃႇၵိမ်းမိူဝ်ႈပၢၼ်ၶၼ်ၶေႃႇရထႃႇ ပႆႇမႃးၵဝ်ႇမိူင်း တေႃးၼၼ်ႉ တေႃးယူၼ်း ပေႃးၶဝ်သႃႇသၶေႃႇထေႇရဝႃႇတ (ၵၼယူၼ်း) မႃးၽိူလိူၸႄၽႄး တီႈ မိူင်းယၢင်းလႅင်ယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼၼ်ၶင်ႇၵဝ်ႇ တီႈယွင်ႁွၺ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ တေႃးလိူဝ်ႈမႃးတင်းမိူင်း ၵေႃႉသၢမ်ပီၼၼ်ႉ ပေႃးပဵၼ်လၢဝ်း (ႁီၼယၢၼ်း) ဝႆႉယူႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်းၼႆႉ ပဵၼ် ၸုၼ်တေႃးၵိင်းမႆႇ ၶၼ်ႁွင့်လိူဝ်ႈဝႃႈ လဝ်ႈၸုၼ်ၶွင်ႇမင်းလိင်း ၸူင်သၢင်ႈလူႇတၢၼ်းမိူဝ်ႈပီ 1234 ၁.တ. ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶဝ်မႂ်ႇလၢမ်ပွတ်းလဵဝ် တိူပ်းပဵၼ်ၵဝ်ႈတွၼ်းသေႁိတ်းၸႄလႄႈ

ၶွင်ၵျႂ်းယႃႈ (ဢင်းလေး) ယၢမ်းလီဝ်ၶႅဝ်ႇယဝ့်။ ဝဵင်းၸဝ်ၵၢၼ်ၸေတႃႉ,ၵႂၢၼ် တၢင်းသုတ်းပိုၼ်းၶဝ်ႈ ပဵၼ်ဝဵင်းၵေႃႉသၢမ်ပီ ၵ်ယၢၼ်ၵၼ်တင်း ႁွင်းမူး မေႃလီလၢပ်ႈ[13] လီတ်းလၵ်း မီးၶွင်းၵိူင်ႉ,ဝဵင်းယွင်ႈႁူလ်ႈ၊ ဝဵင်းထူၼ်ႈသွင်

လင်ႉ,လႆႈလိုဝ်ႈဝႃႈ "ဖြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈ" ယဝ့်။ ၵၢၼ်ၵိုတ်းပိုတ်ႉ,သူႉၶဝ် မီးတီႈဖြေးၵၢင့် မေႃႉ (ပေႃႉၵျူဝ်ႉ–ဝဵင်းသီႉ,ပေႃႉ)၊ သူလ်ႉ,သၢၼ်ႉ,ၵူးလေႉ,တီႉ (ဝဵင်းသုမ်သႆၢ, ၵိူင်ႉ,သီႉ,ပေႃႉ)၊ ဖြေးၽွင်ႉ,တေႃႉ,ၵူး (ၶွင်ၵျႂ်းယႃႈ–ဝဵင်းယွင်ႈႁူလ်ႈ)၊ ၵလႃႉ,သီႉ,ၵျတေႃး (ဝဵင်းလီၼ်ႈႁူ–မိူင်း မၢၼ်ႈ)၊ လွႆသဵင် (ဝဵင်းၶမ့်သၼ်ႉ,–မိူင်းလွႆလူင်)၊ မင်းၵုင်း (မိူင်းလူင်–ၵိူင်ႉ,သီႉ,ပေႃႉ)၊ သူလ်ႉ, မေႃႉ,ၵျၢၼ်း (ၶွင်ၸမ်း–မေႉ,မိဝ့်–ၵိူင်ႉ,သီႉ,ပေႃႉ)၊ ႁွင်းမူးမိူင်းပႆၢ (ၵိူင်ႉ,မိူင်းယႆ) လိုဝ်းၶဝ့် ယဝ့်။ ဖြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈ ၶွင်းၶွင်ၵျႂ်းယႃႈ ယၢမ်းလီဝ်ၶဝ့် လႆႈႁူႉဝႃႈ ဖြေးလူင်းမိူင်းၶႆၵေႃႈ ႁွင့်ယဝ့်။ လွင်းလႆႈႁွင့်ဖြေးလူင်းမိူင်းလမ့် တႃႉ,ႁွၵ်ႈၵူၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း ပေႃးတေလႆႈလူႉ,လႆႈ ဝႆႈၶဝ် ၶိုင်ႈပီလိုၶိုင်ႈပွၵ်ႈ ႁွပ်ႈလႆႈပၢင်းၵၢဝ်ၶွင်းၵျေႃသေလူင်းမႃးဢလႈ လင်ႉ,ႁွင့်ဝႃႈ "ဖြေးလူင်းမိူင်း" ၶႆယဝ့်။ (ပိုၼ့်ႁူပတေႉ,သႃႉ,–မႆၢၶိုင်းႈ၊ ႁွင်းၵၢၼ်ၽဢႆ,ပလ်ႉ,လႃႉ,လိုင်းႈတႆး ပိုၼ်ၵွၵ်ႉ,ပီ 1986၊ ပိုၼ်းဖြေးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈ၊ ၵေႃႉတမ်းႈလဝ်ႈၶဝ်တထလ–ၵျွင်းၶွင် ၸမ်းလူင်–မေႉ,မိဝ့်၊ ၼႃႈ–123–4။ သောဘိတ ဦး၊ ဖေါင်တော် ဘုရားသမိုင်း၊ သုဓမ္မ ဝတီ၊ ၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ စာမျက်နှာ–၃–၃၆။
Kanai Lal Hazra: *History of Theravada Buddhism in South-East Asia*. p. 67.)

[13] လွင်းလႆႈႁွင့် ဝဵင်းၵေႃႉသၢမ်ပီၶဝ့် မီးပီးၶွင့်သွင်ၵေႃႉ၊ ၶိုင်းၵေႃႉလိုႆ မႅင်ႉ,ၵၼ်ၵိပ်းၵိၼ် ၸွၼ်ႉ,မိူင်း ၵေႃႉသၢမ်ပီဢလႈ လင်ႉ,ႁွင့်ဝႃႈ "မိူင်းၵေႃႉသၢမ်ပီ" ယဝ့်။ မၢၼ်ႈၸဝ် ႁွင့်လွမ်းတႆး ၵမ်ႉ,ပွင်ႉ,ဢလႈ လင်ႉ,ဝႃႈ "မိူင်းၵေႃးသမ်ႉ,ပီႉ"။ ၶွင်းၵၢင်းၵိတ်းၵေႃး ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပိုင်ႈၵိုင် ၽိူၼ်လိၵ်းမၢၼ်ႈသေ တမ်းႈဝွႆဢလႈ လႆႈၵျၼ်မိူၼ်မၢၼ်ႈ တမ်းႈယူႉ,ယဝ်။ လွင်းလႆႈတၢင်ႉ,လိုဝ်ႈ ႁွင်းမူးဝႃႈ "မေႃလီလၢပ်ႈ" ၶဝ့်လမ့် မီးၵူၼ်းယိင်းဢလႈ ၵူၼ်းလႆၢးသွင်ၵေႃႉပီးၶွင့်၊ ၽွင်း ၵူၼ်းလႆၢးၵေႃႉပဵၼ်ပီး ၵုပ့်ဝၢၼ်ႈမိူင်းၶဝ့် မၼ်းၵျႃႉလိူင်းၶေႃႉ,ဢလႈ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း ၵမ်ႉ,သႃႉ,သိူဝ်းလိုႆ၊ ၵမ်ႉ,ပေႃးၵျၵ့်မၼ်း၊ ၽိူဝ်ႉ,ထိုင်မႃးပၢၼ်ၶွင့်ယိင်းမၼ်း ၵေႃႉပွင်မိူင်း ၶဝ့် ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလိုႆလီ မေႃၸိုင်ဝၢၼ်ႈမိူင်းဢလႈ ၵူၼ်းမိူင်းပဵၼ်ၵၢၼ်ၵျၵ့်မၼ်းၶေႃင်းဢတ့်ယဝ့်။ ႁွပ်ႈၶဝ် ၶင်ႉ,ႁူဝ်ၶွင့်ယိင်းမၼ်း ပေႃးတေပဵၼ်ၸုၼ်မိူင်းတႃႉ,သေႉ,ၶဝ့် ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းၸဝ် လင်ႉ,တိူင်ႉ,ၵုပ်ႉ,ၵုမ်ၵၼ်သေ လိုႉၸႃသွင်ၵေႃႉပီးၶွင့် ၵျီတ်းႁွင်းမူးဢၸွၽိင်ႉ,ၵၼ် ယဝ့်။ လႆႈႁူႉဝႃႈ ပေႃးၽိူဝ်ဢတ,ႁွင်းမူးယဝ့် ၵွၼ်တၢင်းၵေႃး ၵေႃႉၶဝ့်တေလႆႈပဵၼ်ၸုၼ် တေႃႉ,ၵႃႉ,ယုပေႃးသုတ်းၶဝ်ယဝ့်။ မိူဝ်ႈၽွင်းၵေႃႉ ႁွင်းမူးဢၸႉၵၼ်ၶဝ့် ၵေႃႉပဵၼ်ပီးၵႆၢးဢတ့် တိုၵ့်ၵျသႆၢးၵျလိၼ် တႃႉ,မႃးၵျီတ်းမၢၵ်ႉ,ၵုတ်ႉ, တႃႉ,ၵေႃႉ,ႁွင်းမူးယူႉ,။ ၵေႃႉပဵၼ်ၶွင့်ယိင်း မၼ်း ၵဝ်လၢၼ်ႉ,လတ်းသေ ၵူႉ,ၽၼ်းမွႆမွင်ၸဝ်မႃးလၵ်းသၢၼ်၊ ပေႃးယဝ့် ၵဝ်တေႃႉသၢၼ် ၵျီတ်း ႁူၼ်ႉ,ၵျၢင်ႈႁွင်းမူး၊ ဝႆၢးသေၶဝ် ၸိုၼ်းၵဝ်လေႈၸၢဝ်မႃးတိတ်းသေ ပဵၼ်ႁူၼ်ႉ,ၵျၢင်ႈႁွင်းမူး

ပီၼ်ၶ်ရမ်မဝတီ (ၵျၢမ်းပႃႇလိ–မီးတီႈပွင်ႇဝႃး ပီၼ်ၶ်ဝိင်းတီႈၼၼ်ႉမီး တၢင်း ၵျေႃႇမူၶ်းသိူဝ်းလႅၵ်ႈ)၊ တီႈမၼ်းပီၼ်ၶ် ၶွင်ႈၶွင်ႁႆႈယႃႈယၢမ်းလီဝ်၊ ဝိင်း ထူၼ်းသၢမ်လမ်ႇ ပီၼ်ၶ်ဝိင်းပၢင်ၽႄဝ် (ပန်းဖယ်)၊ မီးတီႈၶေႃႈတၢင်းလၢၼ်ႈ ၾြေႃႈမိူင်းသွၵ်ႈ (မိုးသောက်)[14]ၸလႈ ဝၢၼ်ႈၽႄဝ် ပီၼ်ၽဝ်ႇႁွင်ႇဝၢၼ်ႈမၢၵ်ႈ ၵိင်းယႆယၢမ်းလီဝ် (မိုးသောက် မြသိန်းတန်ဘုရားနှင်. ဝါးတော်ရွာ တောင် ဘက်–မန်ကျည်းစဉ် ရွာမြောက်ဘက်)၊ ႁွင်းမူးၼၼ်ၶ် ၼႃႇယုၵ်ႉသုတ်း တီႈ ယွင်ႁူလ်ုႈၶၶ်ႇ ပီၼ်ၶ်ႁွင်းမူးမေႃလီလၢပ်ႈ၊ ႁွင်းမူးသူႇၶႆႇ လႆႈႁူႉဝႃႈ ပီၼ်ၶ်ပီႈ ၶွင်ႇတႆးယူၶ်းၸဝ် ၵေႃႇတင်းဝႆႉၶႆယဝ်ႈ။ မိူၼ်ၶၶ်ၶၶ်ႇၵဝ်ႇ တီႈမိူင်းၵိင်း တုင်ၵေႃႈ လႆႈႁူႉဝႃႈလဝ်ႈၽွေႃႉမင်းလႆႈ သူင်ႇလုၵ်ႈလႆႈမၼ်း **လဝ်ႈၶမ်း ၶမ်**ၸလႈ တင်းသင်ႇၸၸဝ်လဝ်ႈ မႃးၵုမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းၸလႈ ၽႄလ်ၸၽေႈသႃႇသ ၶေႃႇ မိူဝ်ႈၶႂ်းပီ A.D. 1253 ၶႆယဝ်ႈ။ ဝႆးသေၶၶ်ႇထိင်ႈ **ၸုၶ်လဝ်ႈသိတ်ႇ ပၶ်တု** A.D. 1370 မႃးၵေႃႇသၢင်ႈတၢၼ်း ဝတ်ႉၽွေႃႉၵိဝ်ႈ၊ ဝတ်ႉႁူဝ်ၸူင်ႇ၊ ဝတ်ႉၽွေႃႉၵၢင်ၸလႈ ဝတ်ႉလွမ်တွင်း ဝႆႉၶွင်းဝိင်းၵိင်းတုင်၊ ဝတ်ႉလိူဝ်းၶႆႇ ႁွပ်ႈ ပိူဝ်ႈလုမ်းလႃး ႁၵ်ႉသၢမ်တ်ႇသိမ်းပိင်းဝႆႉလီၸလႈ တိုၵ်ႉလႆႈႁၶ်ယူႇ ၶွင်ႈမိူင်း ၵိင်းတုင် ႁၶ်ႇတေႃႇယၢမ်းလီဝ်ယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈၽဵဝ်မႃးၶွင်ႈပီ 15th century A.D. ၶၶ်ႇၵေႃႈ လဝ်ႈၸူးမႃး (Sao Khuma) ၼွၶ်ႁူဝ်ၶမ်းၶေႃႈ သင်ႇၸ ၸဝ်လဝ်ႈ ၵမ်ႈၽွင်ႈသေ မႃးၽႄလ်ၸၽေႈသႃႇသၶေႃႇ ၶွင်ႈမိူင်းတႆးပွတ်းႁွင်ႇ

ယဝ်ႉၵျႃႇၼွၶ်တၢင်း ၵေႃႉပီၼ်ၶ်ပီႈလႆႈမၼ်းၸလႈ ႁူၶ်းဝၢၼ်ႈႁူၶ်းမိူင်းၸဝ် လင်ႇယုၵ်ႉယွင်ႈ ၼဝ် ၵေႃႉပီၼ်ၶ်ၶွင်ႇယိင်း ၼုပ်ႉဝၢၼ်ႈမိူင်းယဝ်ႈ။ ႁူၶ်ႇႁၢင်ႈႁွင်းမူး ၼၶ်ၶေႃင်းၶၶ်ႇ ႁဵတ်းဝႆႉ ၶၶ်ႇ ဝႆးမႃးၸိူၶ်းၼဝ်ၸတႇႁွင်းမူးသေ လင်ႇပီၼ်ၶ်မႃးႁွင်းမူး ၼၶ်လိူဝ်းဝႃႈ "ႁွင်းမူးမေႃလီ လၢပ်ႈ" ၶၶ်ႇယဝ်ႈ။ ၸႂသွင်ၵေႃႉၶႆႇ ပီၼ်ၽူႈၼၶ်ၽွင်းငမ်း "မိူင်းၵေႃႉသၢမ်ပီ" ၼွၶ်တၢင်း သုတ်းယဝ်ႈ။ (ဖေါင်တော် ဘုရားသမိုင်း။ စာမျက်နှာ–၃–၃၆။) ၶွင်ႈပပ်ႉ Harvey G.E. *History of Burma*, p. 24 ၶၶ်ႇၸတႇ ၸၶဝ်ႉဝႃႈ ႁွင်းမူးသူႇၶႆႇ ပီၼ်ၶ်ၸုၶ်ၼၶေႃႇရထႃႇ ၵေႃႉလူႇတၢၼ်းဝႆႉၶႆယဝ်ႈ။ ပေႃးၶိုႈလႅၵ်ႈၵေႃႈ ပီၼ်ၶ်မၼ်းမႃးၵုမ်းႁူလ်ုး၊ လိူဝ်းႁွင်းမူးသူႇၶႆႇ မၢၼ်ႈၸဝ်ၼွၵ်ႇသိင်ဝႃႈ "ပေႃးရိတတ်ႉ= Bawrithat" ၶႆယဝ်ႈ။ ၶွင်ႈၼင်းၵိတ်းၵေႃႈ လႆႈ ႁၶ်မိူၶ်မၢၼ်ႈယဝ်ႈ။ လွင်ႈမၼ်းလမ်ႇ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပိုင်ႈၼိင်ပိုၼ်းမၢၼ်ႈသေ တမ်ႈၶၶ်ႇယဝ်ႈ။

[14] မိူဝ်ႈၸတႇဝၢၼ်ႈမိူင်းၶၶ်ႇ ႁူၶ်းၶိုင်ႈၵေႃႈလႅၵ်ႈ လႆႈၸုတ်းၸူးၶိုင်ႈသွၵ်ႈၸလႈ လင်ႇႁွင်ႇဝႃႈ "မိူင်းသွၵ်ႈ" ယဝ်ႈ။

တီႈဝိင်းသီၼ်ဝီ၊ လံႈရှူ႙ဝုႈပုႈမုႈ တၢင်းလိၵ်ႈယူၼ်း (လိၵ်ႈမူင်း) လွမ်းၶဝ် ၶဵ်ယဝ့်။

မူဝ်ႈပၢၼ်**လဝ်ႈၵူႈတေႇ**ၶၼ်ၸ့် သုၺ်ႇသၶႅၺ်ႇပုတ့်ထ (ၵၶထေႇရဝုၺ်ႇ တ) တီႈၶွင်ၼသ ရှူင်းဝ့်သေတုၺ်ႉ ဝၢႆးမၶၼ်းလဝ်ႈမုႈၶၼ်ၸ့် လီပ်ႈၺၢင်ႈၶိုႈ မုၶၼ်း ၽူဝ်ႈဝဝ်းၵုၺ်ႇဝိႉရှူဝ်၊ ၵမ်ႇၶၼ်ၵေႈ ၵၶမေၺုၺ်ႇယုၺ်ႇၶရှူမ်ႇငမ်းမုႈ ၶမေ် ရှူဝ်ၵမ်ႇရှူႉ၊ မူဝ်ႈ 10th century A.D. ၶၼ်ၸ့် လံႈရှူ႙ဝုႈ မုၶၼ်းလံႈၵဝ် သုၺ်ႇသၶႅၺ်ႇထေႇရဝုၺ်ႇတ တီႈမူင်းမၢၼ်ႈသေ မူဝ်းၼၽေႈတူၶၼ်းမုၶၼ်း ၶိုင်းတၢႆး ယုၶၼ်ႇၶၼ်ၸ်ႇ၊ မုႈၵဝ်သုၺ်ႇသၶႅၺ်ႇပုတ့်ထ (ၵၶထေႇရဝုၺ်ႇတ) တီႈမူင်း မၢၼ်ႈသေ ၵုၺ်ႇၽူလ်ၼၽေႈယုၶၼ်ႇၶၼ်ၸ်ႇၵၶၼ်ဝုႈၶၼ်ၸ့် ပွင်ႇဝုႈလုၵ့်ၵဝ်တီႈ တၢႆး ၶိုင်းမူင်းမၢဝ်းသေ ၵုၺ်ႇထုင်ၶဝ်ၶၼ်ၸ့်ယဝ့်။[15] ၵွပ်ႈသင်ၼလႈ ၺတ်းဝုႈ ၶၼ်ၶၼ်ၶ မူဝ်ႈၽွင်းပၢၼ် A.D. 1056 ၶၼ်ၸ့် မၢၼ်ႈတုၵ့်ၵွမ့်ၺုလံႈ သုၺ်ႇသ

---

[15] Jayawickrama N.A. (Edited): *Buddhism's Contribution to World Culture & Peace* (Buddhism & Chinese Culture, written by Chao Puchu), p.83. Sommai Premchit: *The Lan Na Twelve-Month Tradition*, p.14. ပေႈၵဝ်လွမ်း ပပ့်သူဝ်ၶၢၼ်ႇၾုၺ်ႉဝုႈလုင် ၶိုင်းလဝ်ႈသူဝ်ၶၢၼ်ႇၾုၺ်ႉၶဝ် သၢမ်ၵေႉပီႈၶွင့်ၶၼ်ၸ့် ၵေႉပီၼ်ပီႈ ၵၢႆႈၶုၺ် လဝ်ႈမုၼ်ၵၢႆႈ ရှွင့်လဝ်ႈလၢင်းမုၼ်ၵၢႆႈၶၼ်ၸ့် ယၢမ်ႈၵုၺ်ႇၺ်ၼ်းလိၵ်ႈတီႈမူင်းမွၶၼ်း၊ လုၵ့်တီႈမူင်းမွၶၼ်းသေ မုၶၼ်းသုပ်ႇၵုၺ်ႇ ၺ်ၼ်းလိၵ်ႈတီႈမူင်းသီႇရှူဝ်ႇ၊ မူင်းမွၶၼ်းၼလႈ မူင်းသီႇ ရှူဝ်ႇၽွင်းၶၼ်ၸ့် ပီၼ်မူင်းၵၢၼ် ၶပေ့်ယမ်ၵူင်းထေႇရဝုၺ်ႇတယဝ့်။ လံႈရှူ႙ဝုႈ လဝ်ႈသူဝ်ႇၶၢၼ်ႇ ၾုၺ်ႉၵေႈ ၵုၺ်ႇၺ်ၼ်းလိၵ်ႈ တီႈမူင်းလၢၶ့်လဝ်ႈ (ၶွင်ၼသ)၊ ၶွင့်ပၢႆၶဝ် လဝ်ႈမုၼ်သၢမ်လူင် သမ့်ၵုၺ်ႇၺ်ၼ်းလိၵ်ႈ မူင်းလၢၶ့်ၶေုႈၶဵ်ယဝ့်။ လွင်ႈဝုႈ မူဝ်ႈပၢၼ်မူင်းမၢဝ်း လုိ်ႉတုဝ်းလိၵ်ႈ ထူဝ်ႇငွၵ်ႈၼလႈ လိၵ်ႈယူၼ်း (လိၵ်ႈမုၶ်၊ လိၵ်ႈမူင်းၶဵ်ၵေႈရှွင့်) သွင်မီဝ်းၵၢၼ်ဝုႈၶၼ်ၸ့် ၵမ်ႇမီးလွင်ႈထၢင်ထူမ် ၵွပ်ႈပူဝ်ႈလဝ်ႈသၢမ်လူင် ၵုၺ်ႇၺ်ၼ်းလိၵ်ႈမူင်းလၢၶ့်ၶေုႈမုႈၶၼ်ၸ့်ယဝ့်။ လိၵ်ႈယူၼ်းၶ့် ပီၼ်လိၵ်ႈၵၢၼ်လၢၶ့်ၶေုႈ လုိ်ႉၽွင်းပၢၼ်ၶၼ်ၸ့်ယဝ့်။ လိၵ်ႈၶ့် တုၵ့်လံႈ ၺၼ်လုိ်ႉၶိုင်း ပီႈၶွင့်တၢႆး သိပ်းသွင်ပၶၼ်းၶေုႈ ၶိုင်းမူင်းၼၶ်ႇ၊ ပီႈၶွင့်တၢႆးယူၼ်း ၶိုင်းမူင်းထၢႆး ၼလႈ ပီႈၶွင့်တၢႆး ၶိုင်းမူင်းမၢၼ်း (ပွတ်းတွၶၼ်ႈ မူင်းပီင်းတေႇၵုၺ်ႇထုင် ၵီင်းတုင်ၼလႈ တုၺ်ႈၸီးလီၵ်း) ၺၶ့်တေုၺ်ႇယၢမ်းလီဝ်။ မူင်းလူင်တၢႆးလၢၶ့်လဝ်ႈ ၽွင်းၶၼ်ၸ့်ၵေႈ လံရှူဝုႈလွင်ႈ သုၵ်းၶၼ်ၸ့် ပီၼ်ၵၢၼ်ၵတ့်ၸီၼ်ႇၶေုႇၶဵ်ယဝ့်။ ၵွပ်ႈၶၼ် လဝ်ႈသူဝ်ၶၢၼ်ႇၾုၺ်ႉၵေႈ လင်ႇ ဝုႈမၶၼ်းၵတ့်ၸီၼ်ႇ ၽေႃႇလတ်းၵၢၼ်သုၵ်းၼတ့်ၼတ့်ၶၼ်ၸ့်ယဝ့်။ ၶိုင်းပလ်ႇလုၺ်ႇၶဝ်လဝ်ႈသၢမ် ၵေႉ ၵၢၼ်လံႈမုႈၵေႉတီႈၵေႉတၢင်းၶၼ်ၸ့် လီပ်ႈမုၶၼ်းၵဝ်မုႈလုိ်ႉၺင်းၽ် ၺင်းမၶၼ်း ယူႇယဝ့်။ (ပပ့်သူဝ်ၶၢၼ်ႇၾုၺ်ႉ၊ ၶွမ်ႇမတီႇပၢႆးပလ်ႇလုၺ်ႇလုင်ႈတၢႆးမုင်ၵွၵ်ႇ၊ ၵမ်ႇရှူပီၼလႈ တီႈပေုၺ်ႉၵွၵ်ႇ၊ ၶေုႈ–16–9။)

ၼႃႇထေႇရဝႃႇတ မႃးတီႈတႃႈထုၼ် Thaton (မိူင်းမွၼ်း) ၵူၺ်း။ သႃႇသၼႃႇၵိူင်းယူၼ်း ၽႅဝ်မႃးတီႈမိူင်းယၢင်းလႅင်ၸလႄႈ ယွင်ႈႁူၺ်ႈ လႅဝ်ႉသေၼၢင်းယဝ်ႉ။ ၵိူင်းယူၼ်းၵၢၼ်ၼႆႉ ယၢမ်းလဵဝ်မီးတိူၵ်ႉလႆႈမီးၼင်ႇတႄႇ မိူင်းသိပ်းသွင်ပၼ်းၼႃး၊ ယုၼ်ႉၼၼ်ႉ (ၸၢႆႉ)ၸလႄႈ ၵဵင်းတုင်ၸတႃႉႁူႉထိုင် ၼင်ႇတႄႇယူၼ်း (မိူင်းထႆး)ၶဝ်ယဝ်ႉ။ တႄႇၼင်ႇယုၼ်ႉၼၼ်ႉယၢမ်းလဵဝ် မွၵ်ႈ 840, 000 လိူဝ်ၼၼ်ႉ တိူၵ်ႉၼပ်ႉထိုဝ်သႃႇသၼႃႇထေႇရဝႃႇတ (ၵိူင်းယူၼ်း) ယူႇၼေႃႈယဝ်ႉ။[16]

မၢၼ်ႈၵႂၢမ်းထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ မႃးပိုၼ်ၽိူဝ်ၸၽႄႈ ၼင်ႇတႄႇၸတႃႉၸၼႄႉ?

ၵၢၼ်တင်းၼမ်ႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ ၸုၼ်ၶွၼ်ၸမ်းမၢၼ်ႈ ၵၢၼေႃႉရထႃႇ ၸလႄႈ ပယိၼ်ႈၼွင်ႉ ၵႂၢမ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ မႃးၽိူဝ်ၸၽႄႈၼင်ႇမိူင်းတႄႇ ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႉပဵၼ်လႆႈ။ ၵပ်းၵႅၢ်ႉလူၺ်ႈလွင်ႈၼႂ်ႉသေ ၸူး J.George Scott ၼေႃႈဝႃႈ မိူဝ်ႈပၢၼ်မိူင်းမၢဝ်းၼၼ်ႉ လႆႈႁၼ်သင်ႉၸယူႉ။ သင်သမ်ႉဝႃႈ ပၢၼ်ၼၼ်ႉ တႄႇတိူၵ်ႉပဵၼ်ႁူၼ်းၸိူဝ်း ၵၢၼ်ၵမ်ႉမီးသႃႇသၼႃႇ၊ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ သင်သမ်ႉဝႃႈ ၸဝ်ပဵၼ်ႁူၼ်းၼပ်ႉယမ် ဝႆႈသႃႇတူၼ်းမႂ်ႇတူၼ်းတွၵ်ႉယူႉလိူင် ၼင်ႇတႄႇၼၼ်ႉ ၵမ်ႉၵိူင်ႉလီလႆႈႁၼ် မုၼ်လဝ်ႈလၢဝ်းပုတ်ႉၼႄယဝ်ႉ။[17] ပေႃး ၵႂၢမ်ပိုၼ်းမိူင်းမိတ်ႈဝႃႈၼေႃႈ တႄႇၼပ်ႉယမ်ၵႂၢမ်းထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၸတႃႉ လိမ်မိူဝ်ႈ မုၼ်လဝ်ႈတိပိၵ်ႉ မႃးၽိူဝ်ၸၽႄႈပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ တီႈမိူင်းမိတ်ႈ မိူဝ်ႈ ၼင်ႇပီ (24 B.C.) ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈၼိုင်ႈၼေႃႈ လွင်ႈဝႃႈတႄႇႁၼ်း မီးသႃႇသၼႃႇယဝ်ႉၶိုဝ် ၵမ်ႉမီးၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ တူၺ်းၵႂၢမ်တီႈၵၢၼေႃႉရထႃႇ မိူဝ်ႈဝႆႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈၽြႃးတီႈတႃႈလီ ၵၢၼ်တႄႇယူႉသဝ်းဝႆႈၼၼ်ႉၼေႃႈ လိူင်ႈလိူင်းလီယူႉ။[18] သမ်ႉထိူင်ႈ တႄႇၼင်ႇမိူင်းယၢင်းလႅင်ၼေႃႈ ပေႃးၵႂၢမ်း

---

[16] Sai Kham Mong: *Buddhism & the Shans*, No. 7. pp.32-6.Perter Harvey: *An introduction to Buddhism*, p. 144.

[17] George Scott. Sir J.: *Buddhism in the Shan States* (The Journal of the Royal Asiatic Society of great Britain & Ireland for 1911), pp. 917-923.

[18] George Acott, J. (Compiled): Gazetteer of Upper Burma & the Shan Sates, p. 196. ၶိုဝ်းသိူၼ်၊ ပိုၼ်ႉၶိုဝ်းတႄႇၸလႄႈ ပိုၼ်းမိူင်းတႄႇ၊ ၼႃႈ-141-3။

သင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ႁဵတ်းပဵၼ်ၶဵင်ႇၵၢၼ်ႈၽႂ်း လႅင်းၸၼတေႃင်းၼၼ် ၸတႇလဵမ်မိူဝ်ႈ မၢၼ်ႈပႆႇလႆႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ (ၵၼထေရဝႃႇတ) ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ပေႃးမႃးတူၺ်းပိုၼ်း တႆးဢႃႇႁူမ်ႇၵေႃႈ တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ လဝ်ႈသိုဝ်ႇ သၢမ်လူင်ၽႃႉ မိူင်းမၢဝ်း ဢၼ်ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ ၵူႇၽိူၺ်ႈၸၽႄႈၶိင်ႈမိူင်းၼၼ် မိူဝ်ႈၶိင်ႈ (A.D. 1321)၊ မိူင်းဢႃႇႁူမ်ႇ (ဢတ်ႉသမ်ႇ)ၼႆႉ လႆႈႁူႉဝႃႈတႆး ဢၼ်လႆႈပၢႆႈ ယွၼ်ႉသိုၵ်းမုၼ်ႇၵူဝ်း ၸုပ်ႉလၢႆးၸၼ်ႇၼၼ်ႉ ၵူႇတင်းဝႆႉ၊ ၸုၼ်ၸဝ် ၵေႃႉဢွၼ်တၢင်းၼၼ်ႉလိူဝ်းဝႃႈ လဝ်ႈသိုဝ်ႇၵႃႇၽႃႉ Sukapha ၼႆယဝ်ႉ။[19] လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၸဝ်ယင်းပၢႆးဝႃႈ “တႆးဢၼ်လုၵ်ႉမိူင်းမၢဝ်း မိူဝ်းဢုပ်ႉငမ်းၸဝ် ၼၼ်ႉ ဢဝ်လိၵ်ႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပႃးလွမ်းၸဝ်ၵူႇ တီႈမိူင်းဢႃႇႁူမ်ႇ” ၼႆယဝ်ႉ။[20] လိူဝ်းဝႃႈမႃးပႃႈၼိူဝ်ၼႆႉ ပဵၼ်လၵ်းထၢၼ် တႆးမီးပုတ်ႉထသႃႇသ ၼႃႇမႃး လဵမ်လဝ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မႃးထိုင်ႇပၢႆးဝူၼ်ႉဢၼ်ဝႃႈ ဢၼေႇရထႃႇၸလႆး ပယိၼ်ႉၶွင်ႇၸဝ် ၸတႇၵူႇ ဢၼ်သႃႇသၼႃႇထေႇရဝႃႇတ မႃးၽိူၺ်ႈၸၽႄႈၶိင်ႈတႆးၼႆၼၼ်ႉ ၼႅၼ်းဢမ်ႇပဵၼ်လႆႈယဝ်ႉ။ လိုင်ႉႁိုဝ်ၸလႆးဝႃႈၼၼ်ၼႆ လဵမ်မိူဝ်ႈဢၼေႇရထႃႇ ပႆႇလႆႈသႃႇသၼႃႇထေႇရဝႃႇတ ၵႃႈတီႈမိူင်းမွၼ်းၼၼ်ႉ သႃႇသၼႃႇထေႇ ရဝႃႇတ (ၵၼယူၼ်း) ပေႃးမႃးၽႅဝ်ႇၶိုင်ႈတႆး ဢွၼ်တၢင်းၸဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈ ႁဵတ်းလၢတ်ႈၶဵင်ႇၼႆၼၼ်ႉလမ်ႉ မီးလၵ်းထၢၼ်ထိုင်ႇဢၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ လၵ်း ထၢၼ်ဢၼ်ၼၼ်ႉ ပေႃးမႃးလဵပ်ႈႁဵၼ်းတူၺ်း ႁၢင်ႈၽေႃင်ႇႁွင်းမူးမိူင်းတႆး တင်းသဵင်ႈၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလႆႈႁၼ်ပၢႆးမွၼ်းမၢၼ်ႈႁူမ်ႇငမ်း။[21] ႁၢင်ႈၽေႃင်ႇ ႁွင်း

---

[19] Sasananda: *Buddhism in Assam*, pp. 16.173-6. သိုဝ်ႇၼၢၼ်ႇၽႃ၊ ၼႃႈ-37။

[20] George Scott. Sir J.: *Buddhism in the Shan States*, pp.920-2. ပုတ်ႉထသႃႇသ ၼႃႇ ဢၼ်လၵ်းသိုဝ်ႁူမ်ႇၽႃႉ ဢၵ်မိူင်းမၢဝ်းၵူႇပိုၼ်ၸၽႄ တီႈဢႃႇႁူမ်ႇၼၼ်ႉ ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ ပဵၼ်ၵၼထေႇရဝႃႇတ၊ ႁဵတ်းႁိုဝ်သေ ႁဵတ်းဝႃႈၼၼ်ၼႆ ႁွပ်ႈပိုၼ်း ၵေႃႉပဵၼ်ပီႈဢၢႆးမၢၼ်းလဝ်း လၵ်ႈၸုၼ်ဢၢႆႈ ႁွင်ႉလၵ်ႈလၢင်းၸုၼ်ဢၢႆႈ ယၢမ်းႁူႇႁဵၼ်းလိၵ်ႈတီႈမုတ်ႉတမ (မိူင်းမွၼ်း)ၸလႆး မိူင်းသီႇႁူပ်ႉမႃး မိူၼ်ၶဵင်ႇသပ်းလႅင်းၸၼ တင်းၼိူဝ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ (ပပ်ႉသိုဝ်ၼၢၼ်ႇၽႃ၊ ၼႃႈ 16–9။)

[21] ႁွင်းမူးမိူင်းတႆးတင်းသဵင်ႈဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ဢမ်ႇပွင်ႇဝႃႈပႃးႁွင်းမူး ဢၼ်ႁွမ်ႉၸူင်သၢင်းဢၵ်ႈ ယၢမ်းလဵၵ်၊ ၸိုင်ႈဝႃႈပဵၼ်ႁွင်းမူး မိူင်းမိူၼ်ႉႁွၼ်ႇပူၼ်ႉမႃး မိူၼ်ၶဵင်ႇႁွင်းမူးႁူပ်ႉလိုင်းၸဝ် ၸတႇၵူႇ လိူဝ်းၼႆယဝ်ႉ။

မူးတႆးၼၼ်ႉ လႆႈႁၼ်ပႆၢးမွၼ်း တႆးလၢၼ်ႉၼႄးၸလႈ ၵိင်းႁူင်းႁူမ်ႉငမ်း ႁူလ်း။ တူဝ်ယၢင်ႉမၼ်း တူလ်းၵၢဝ်ႁၢင်ႈၸေဝ်ႁွင်းမူး ဝၢၼ်ႈၸႆၢလူင် (Manfeilong Pagoda) တၢင်းႁွင်ႉမိူင်းလူင် (Menglong) ၸလႈၸိင်း ၵိင်းႁူင်းၼၼ်ႉ လိင်ႈလိင်းလီယူႉ။ ႁွင်းမူးသူႉၼႆႉ လႆႈႁူႉဝႃႈ ၵေႃႉသၢင်ႈ တၢၼ်း မိူဝ်ႈၶိုၼ်းပီ (1203 A.D) ၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။[22]

ၵပ်းၵႆႃ,လူလ်ႈလွင်ႈ ၵၢၼ်ဝႃႈမၢၼ်ႈၵၢဝ် သႃႇသၼႃႇ ထေႇရဝႃႇတ မႃးပိူၼ်ၸဝ်ႈၶိုင်းတႆးၼႆႉသေ George Scott ၵေႃႈ လိၵ်ႈၵမ်ႉဝႃႈ “ၸဝ်ႈႁွမ်း ၵၢၼ်လွင်ႉဝႃႈ မၢၼ်ႈၵၢဝ်သႃႇသၼႃႇ၊ ၵမ်ႉၼၼ် ၵၢဝ်သႃႇသၼႃႇ ထေႇရ ဝႃႇတ မႃးၽိူလ်ၸဝ်ႈၶိုင်းတႆးၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႉပေႃးသၢင်ႉထုၵ်ႉ။ ပေႃးၸႂ်ႈ ဝႃႈၵေႃႈ မၢၼ်ႈမႃးႁဵတ်းႁွႆႈသႃႇသၼႃႇ ၶိုင်းမိူင်းတႆးမူတ်းသႂ်၊ ၵမ်ႉၼၼ် ၵေႃႈဝႃႈ မၢၼ်ႈမႃးပိူၼ်ၸဝ်ႈၽိုင်ႈၸင်ႈၼဝ် ၶိုင်းတႆးၼၸတေႃႉ တေႃႇသၢင်ႉ ထုၵ်ႉသေပိူၼ်ႈ” ၼႆယဝ်ႉ။ တင်ႈၸတႃႉၵၢဝ်မိူဝ်ႈ 16th centuty to 19th century A.D. မႃးၼၼ်ႉ ၸွၼ်းလီၵၢၼ်ဝႃႈ ၵၢၼေႃႉရထႃႉၸလႈ ပယိၼ်ႉ ၼွင်ႉ မႃးပိူၼ်ၸဝ်ႈသႃႇသၼႃႇ ထေႇရဝႃႇတ ၶိုင်းတႆးၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မႃး ယႃႉၽိုင်ႈတႆး ၵၢဝ်တူဝ်လိၵ်ႈယူၼ်း တိမ်းလိၵ်ႈထမ်း ပိတၵတ်ႈသၢမ်ႁွင် ပိုတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၸွၼ်းလီမၢၼ်ႈမိၼ်းတူင်း (1853-78 A.D.) မႃးၽိူလ် ၸဝ်ႈသႃႇသၼႃႇ ၶိုင်းတႆးထိုင်ႈ ဝႆႉလိုၼ်းၼႆႉလေမ်ႉ ၵၢဝ်ၵၼသေႃထမ်ႉမႃႉမႃး ပွႆႉပၼ်တႆး ၵၢၼ်ၵမ်ႉတွၼ်ႉမီးၵၼသေင်မႃးၼၼ်ႉၸလႈ ၵၢဝ် “ၼေႃႉမေႃး တတ်ႉတ ပႃႉၵႃႉဝႃႉတေႃး ၵႃႉရျႃႉႁႃႉတေႃး တမ်မႃႉတမ်ပုတ်ႉ တတ်ႉတႃႉ” ၼၼ်ႉ မႃးယႃႉပိုတ်ႈ ႁူၢမ်းၵၼ်ႉတေႃးတႆး ၵၢၼ်ဝႃႈ “ၼေႃႉမူဝ်းတတ်ႉသႃႉ ၸေႃႉၵႃႉဝႃႉတူဝ် ၵႃႉရျႃႉႁႃႉတူဝ် သမ်းမႃးသမ်းပုတ်ႉတတ်ႉသႃႉ” ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။[23] ယၢမ်းလိဝ်ၼႆႉလေမ်ႉ သုထမ်ႉမႃႉႁူလ်းၵမ်ႉၵႃး မီးမႃးထိုင်ႈသူလ်ႉ ၵျိၼ်ႉႁွၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁွင်ႉၵႆႃ,လူလ်ႈပိုၼ်းပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇၼႆႉသေ ပိုၼ်းႁၢင်ႈႁႆၢႉတႆး မီးထိုင်ႈၵၢၼ်ၼိုင်ႈ။ ၵၢၼ်ၼၼ်ႉလေမ်ႉ မၢၼ်ႈၸဝ်တိမ်ႈၸၼေးဝႆႉဝႃႈ “လဝ်ႈ

---

[22] Jim Good Man. *The Exploration of Yunnan*. p. 311.

[23] Sai Kham Mong: *Buddhism & the Shans*, pp. 35-7. သိူင်ၵွၵ်ႉပႃႉလိၵၢၼ်ၼႆႉ ပိၼ်သိူင်ႁူႈမိူင်းမိူင်း ၶိုင်းလူၵ်ႈ (လိူဝ်သေမၢၼ်ႈ) ၵၢဝ်လွင်ႉတိူဝ်းၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သိုဝ်ႁၢၼ်ၾႃႉ Thohanbha (?1527-1543) ႁူၼ်ႉပၢင်းႁွင်းမူး၊ ယႃႉလိူဝ် ဝတ်ႉဝႃးၶလႄႈ ၵိတ်းၵွႆႈသင်ႇၶႃႈႁွၵ်ႇလိူတ်းႁွၵ်ႇယၢင်” ၼႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈၼႆႉ ၵေႃႈ ဢမ်ႇပဵၼ်လႆႈ။ ၸိူင်ႉႁိုဝ်ၶလႄႈႁတ်းဝႃႈၼၼ်ၼႆ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈလဝ်ႈသိုဝ် ႁၢၼ်ၾႃႉ ပဵၼ်ၽူႈၼပ်ႉယမ် ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇလဝ်ႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃး ပဵၼ်လႆႈၵေႃႈ မၼ်းလဝ်ႈၽဵဝ်ႈမူလ်ႉပိုတ်း ဝတ်ႉဝႃးႁွင်းမူး ဢၼ်ဢမ်ႇလွႆႈပႆး မွၼ်းတႆး ၸူင်သၢင်းဝႆႉၼၼ်ႉႁူလ်း။ မႆႈမီးဢၼ်ဝႃးၼႆႉ ဢမ်ႇမီးၽွင်ႉတေပူၼ်ႉ ပဵၼ်လႆႈၶလႄႈ ၽူႈလွႆႇၽွင်ႇပူၼ်ႉပဵၼ်မႆႈမီးၵေႃႈ ၵျူႉမႆႈမီးတေပၼ်တၢမ်ႇ၊ လွမ်း ၼင်ႇတၢင်းၽိတ်းမီးၼမ်ၶလႄႈ ၵေႃႇတေမီးယူႇ။ ႁွပ်ႈၼၼ် ၶတႃႇဢၼ် လၵ်ႈသိုဝ်ႁၢၼ်ၾႃႉႁူဝ်ႇ ႁူမ်းလူလ်ႈသင်ၶႃၶဝ်လၵ်ႈၵေႃႈ ပေႃးပူၼ်ႉပဵၼ်မႆႈမီး ၶတႃႉ တၵ်းႁူႉတေလႆးတႅၼ်းသိုၼ်းၼိူင်ႈယဝ်ႉ။ [24]

ၵႃႈၸွတ်ႇယွတ်း

ဝႃႈႁိုဝ်ၵေႃႈလီ လိူင်းဝႃႈမႃးပႃႈၼိူၼ်ၼၼ်ႉ ပေႃးမႃးႁုပ်ႈပဵၼ် တီႈ ၵိပ်ႈမၢၼ်းသေဝႃးလိူၵ် တႆးၼင်ႈလူၵ်ႈလုမ်ႈၾႃႉ၊ ဢမ်ႇၼၼ် တႆးဢၼ်မီး ယူႇၼင်ႈမိူင်းထႆး၊ မိူင်းၶၢႆႇ၊ မိူင်းၵျိင်းတီးယႃး၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းဢမ်ႇပေႃး တီးယႃးၶလႄႈ မိူင်းလၢဝ်းၶဝ်ၶတႃႉႁူ ႁုဝ်ပၢၵ်ႇလူ ၵဝ်ႈသိပ်းႁႃးၼၼ်ႉ လႆႈ ႁၼ်ပဵၼ်လၢဝ်းပုတ်ႉ၊ တႆးၼႆႈ ပဵၼ်မိူင်းဢၼ် ဢၵ်ႇႁူမ်းသင်ႇသွၼ် ပုတ်ႉ ထလၵ်ႈ ပဵၼ်သႃႇလိူင်းၶၵေႃင်း မႃးၶႃဝ်းတၢင်းၼႅင်၊ ဢၼ်ဝႃႈ မၢၼ်းဢၵ် ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ၊ ဢမ်ႇၼၼ် ဢၵ်ၵၼထေရဝႃႇတ မႃးၽိူလ်ၶၽႄႈ ၼင်ႈ တႆးၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလွႆႈ။ ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇ ဢၼ်လိူမ်းလိူမ်ႉၼၼ်ႈမႃးၼင်ႈတႆး ႁုဝ်တီးမိူင်းလၵ်ႉသုတ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၼမေႁႃႇယႃႇၼ၊ ႁူလ်းႁႃး ၼင်ႈတူင်ႉ ဝူင်းတႆး ယၢမ်းလိူဝ်ၼႂ်ႈၶတႃႉ လႆႈႁၼ်ၵၼထေရဝႃႇတ ပိူင်းသႂ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ။

[24] Boger Bischoff. *Buddhism in Myanmar*: A Short History. p. 42.

လွၼ်ႉၵ်ၼ်ၼေၼ်ႈြတုား

လဝ်ႈၸူးမိလိၼ်တ သိဝ်ႈၸမ်း

ၵၢမ်းၼမ်း

ၵၢပ်ႈဝၢၼ်ႈပၢၼ်မိူင်းမိူဝ်ႈလိဝ်ၼႆႉ ရေူးၵျူႇတၢင်းပိၼ်လၢၵ်ႇလၢၵ်ႇ လၢႆးလၢႆးၵေႈၼမ်၊ သၽေႇဝတၢင်းပိၼ် ၶၢၼ်ၶမ်ႇယၢမ်းႁႂၼ် ယၢမ်းငိၼ်း ၵေႈလႆႈႁႂၼ်လႆႈငိၼ်း၊ ၼမ်ႉလိၼ်ႁႂိၼ်ၽေ ၽႂေႉၽူၼ်ၸလႈ လူမ်းၵေႈ လိၵ်ႈလၢႆႈမႈ ႁူႈပီႁူႈလူၼ်ႁူႈဝၼ်းသေ ႁႂီတ်းႁူႂ်ႈႁူၼ်းႁႂဝ်းၶမ်ႇမီး တီႈ ပိုင်ႈၶိုင် မၼ်းၵိၼ်ႇလိုလႆႈ။ ယွၼ်ႉလွင်ႈလူဝ်းၼႆႉသေ ၼင်ႇႁူဝ်ႁူၼ်းႁႂဝ်း ပေႈတေမီးတၢင်းမၼ်းလိုၼၼ်ႉ လီလွမ်းၼင်ႇ ၽြေးပိၼ်လဝ်ႈႁႂဝ်းႁႂေႈဝႆႉ လွင်ႈတွင်းမႆၢၶဝ်ြတုႈၼၼ်ႉႁူလ်းယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပူဝ်ႈၼၼ်ၸလႈ ၼိုင်းလိၵ်ႈ ႁႂွမ်တွမ်ၶွၼ်ႇၼႆႉ တေတေႉတႆႇၸႆႈၸၼ လၢႆးၼင်ႈြတုး၊ ၽွၼ်းလီလွင်ႈ လႆႈၼင်ႈြတုး၊ တီႈၶၼ်ထုၵ်ႇလီယိမ်ႈ ၼိုင်းတူဝ်ႁူၼ်းႁႂဝ်းၸလႈ တၢင်းႁူႂႉ တၢင်းႁႂၼ် လၢႆလူဝ်ႉလၢႆပူင်လူဝ်းၼၼ်ႉယူႇ။

လိူၵ်ႈႁႂၢတီႈၼင်ႈြတုး

ၵၢၼ်ၽေႇဝၼေႇၼႆႉ လၢႆးႁႂီတ်းမၼ်းမီးသီႇပူင် မူၼ်ၼင်ႇဝူႈ ၼင်ႈ၊ ပႆ၊ လုၵ်း၊ ၼွၼ်းၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈႁႂဝ်းတေၼင်ႈ ၽေႇဝၼေႇၼၼ်ႉ တေလႆႈႁႂၢတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ ၶၼ်ယိၼ်ႁူႂယိၼ်လိူဝ်၊ တီႈၶမ်ႇမီးၽိူဝ်မႈယႃႉမႈ ၵဝ်း၊ တီႈၶၼ်ႁႂဝ်းတေလႆႈ လိူဝ်ၼိမ်သမႃႇထိၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽြေးပိၼ်လဝ်ႈ ႁႂေႈဝႆႉ တီႈလီၼင်ႈြတုးၸတႉ ပိၼ်ၼိုင်းထူၼ်ႇ၊ တိုင်ႈတူၼ်းမႆႉ ၶမ်ႇၼၼ် တီႈၶၼ်ပဝ်ႇ တီႈၶမ်ႇမီးသင်ၼႆယူႇ။ တေလႆႈဝူႈ တီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၼႆ ၼၼ်ႉၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၼင်ႈပၼ်ၼိူင်ႈဝၼ်းသွင်ပွၵ်ႈ ၵၢင်ၼိုင်ပွၵ်ႈၼိူင်ႈ၊ ၵၢင်ၸမ်ႈ မူဝ်ႈတေၼွၼ်းၼၼ်ႉပွၵ်ႈၼိူင်ႈတႃႉ။ ပွၵ်ႈလိုပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ၸတ်း လိုႁူႂ်ႈၼင်ႈလႆႈ မွၵ်ႈၸိူင်ႈလူဝ်ႈမွင်းတႃႉ။ သင်ဝူႈ ၶမ်ႇပိၼ်လႆႈႁူႈဝၼ်းၵေႈ

ၸတ်းလွင်ႈႁိူဝ်ႈၶင်ႈလႆႈ ဝၼ်းလိူၼ်လပ်းလိူၼ်မူၼ်း ဢမ်ႇၶႄၼ် ၶင်ႈလႆႈ ဝၼ်း ႁူတ်ႉႁဝ်းၶႄၼ်ႉၵေႃႈ မီးၽွၼ်းလီၸတႃႉၸတႃႉ။ ၶင်ႈဝၢႆးႁဝ်းဝႆႈပြေး ၶႄၼ်ႉၵေႃႈ လီတီႈသုတ်းယဝ်ႉ။ ဢၼ်ႁဝ်းၶင်ႈလွမ်းပိူၼ်ႈ တီႈပၢင်ၶင်ႈ ပြႃးႁႃးဝၼ်း၊ လႅတ်းဝၼ်း၊ သိပ်းဝၼ်းလိူဝ်းၶႄၼ်ႉ ၼၼ်းႁႃတီႈဝႃးဢမ်ႇမီး ယဝ်ႉ။

လၢႆးၶင်ႈမၼ်းၼမ်ႉ

မိူဝ်ႈႁဝ်းၶင်ႈ၊ မိူဝ်ႈႁဝ်းယၢင်ႈပႆ၊ မိူဝ်ႈႁဝ်းလုၵ်းၸလႈ မိူဝ်ႈႁဝ်း ၶွၼ်းၶႄၼ်ႉ တေလႆႈဝႆႉသတိလီလီ၊ မိူဝ်ႈၶင်ႈၶႄၼ်ႉ ၶင်ႈၸုၼ်ႇၵုတ်ႉ ယဵတ်ႉ ၵႅင်ႈဝႆႉတူဝ်ႁဝ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ၊ လပ်းတႃသေဢဝ်မိူဝ်ႈႁဝ်းသွင်ၽၢႆႉ တၢင်ႉၶိူဝ်သၼ်ၸႂ်ႁဝ်း ၽၢၵ်ႉလိုၼ်ႉၽၢၵ်ႉၶႄၼ်ႉတႃႉ။ ႁဝ်းၶင်ႈၵေႃႈယႃႉ၊ ႁဝ်းယၢင်ႈၵေႃႈယႃႉ၊ ႁဝ်းလုၵ်းၵေႃႈယႃႉ၊ ႁဝ်းၶွၼ်းယူႉၵေႃႈယႃႉ ယႃႉပေ လူင်တူဝ်လိုမ်းၸိူင်း၊ ႁဝ်းႁဵတ်းသင်ယူႉၼႆ ၶိူင်ႈမီးလွင်ႈသတိ လပ်းတူဝ်တႃႉ သေႉ။ ဝႆႉသတိ တီႈလုမ်းထူလႆႈလွင်ႈၸဝ်ႈဢွၵ်ႉၶႄၼ်ႉတိၵ်းတိၵ်းတႃႉ။ ပေႃး ထူလႆႈလွင်ႈယၢဝ်းၵေႃႈ ၶိူင်ႈၶိူင်ႉဝႃႈထူလႆႈလွင်ႈယၢဝ်း၊ ပေႃးထူလႆႈလွင်ႈပွတ်းၵေႃႈ ၶိူင်ႈ ၶိူင်ႉဝႃႈ ထူလႆႈလွင်ႈပွတ်း၊ သင်ဝႃႈတူဝ်ႁဝ်း ႁူၼ်ႉႁူၼ်ႉၸိုၼ်ႈၸိုၼ်ႈ ၶိုတ်း ၶိုတ်းသၢၼ်ႈသၢၼ်ႈမႃးၼႆ ၶိူင်ႈၶိူင်ႉဝႃႈတူဝ်ႁဝ်း ႁူၼ်ႉၸိုၼ်ႈၶိုတ်းသၢၼ်ႈ ၼႆသေ ၸိုၼ်းလၼ်လွင်ႈႁဝ်း မႃးတီႈလုမ်းထူလႆႈလွင်ႈၸဝ်ႈဢွၵ်ႉ၊ သင်ဝႃႈ တူဝ် ႁဝ်းၸုမ်းၵၢႆးၼႆၵေႃႈ ၶိူင်ႈၶိူင်ႉတူဝ်ဝႃႈ တူဝ်ႁဝ်းၸုမ်းၵၢႆးၼႆသေ မႆႈတွင်းလွမ်း ဢဝ်မွၵ်ႈသၢမ်ႁမ်း၊ ၶိူင်ႈၸိုၼ်းလၼ်လွင်ႈႁဝ်း မႃးႁႃတီႈလုမ်းထူလႆႈလွင်ႈၸဝ်ႈ ဢွၵ်ႉ၊ ယႃႉပေပွႆႉလွင်ႈႁဝ်းၽူင်ႉပိဝ်၊ ယႃႉပေဝူၼ်ႉတွင်ႈ ဝူၼ်ႉၶိုဝ်။ လွင်ႈႁူၼ်း ႁဝ်းၼႆႉ မိူၼ်ဝူဝ်းဢွၼ်ႉ၊ မၢၼ်းလႅၼ်ႈႁၢႆႉလႅၼ်ႈၸိုၼ်း ဢမ်ႇယူႉဢမ်ႇသဝ်း သေပွၵ်ႈ၊ ၶင်ႉႁိူဝ်လွင်ႈႁဝ်း တေဢမ်ႇလႅၼ်ႈတွင်ႈတွင်ႈၶိူဝ်ၶိူဝ်ၶႄၼ်ႉ တေ လႆႈဢဝ်သတိမတ်ႉဝႆႉတႃႉသေႉ မိူၼ်ၶင်ႉ ႁဝ်းဢဝ်လိူၵ်ႈမတ်ႉဝူဝ်းဢွၼ်ႉ လပ်းသဝ်ဝႆႉၶႄၼ်ႉတႃႉ။ ဢဝ်လွင်ႈတွင်းမႆႈဝႆႉ တီႈလုမ်းထူလႆႈ လွင်ႈၸဝ်ႈဢွၵ်ႉ ႁဝ်းသေ ဝႆႉလွင်ႈႁဝ်းၶိမ်ၶိမ်၊ ဝႆႉလွင်ႈသမႃႉထိၶိမ်ၶႄၼ်ႉႁူလႆးတႃႉ။ သင်ဝႃႈ ႁဝ်းၶင်ႈၶိူင်ႉသေ လိပ်းတူဝ်လိပ်းၸိူင်းၸလႈ ႁူၼ်ႉၶေႃႉပူၼ်ႉ တီႈၼႂ်ႈၽိုၼ်ႉ တူဝ်ၽိုၼ်ႉၸိူင်းၼႆလိူင် ဝႆႉလွင်ႈသတိႁဝ်းသေ ယုၵ်ႉတူဝ်ႁဝ်းလွႆးလွႆး၊ ၽိုၼ်ႉ

ပၼ်လွ်ႈလွ်ႈတႃႉ၊ မူိဝ်ႈၸဝ်းပိၼ်ႉသၢ်ႉဝၢ်ႉတူဝ်ၸဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ယႃႉပေၸွ်ႈ သတိလုတ်ႈ၊ မူိဝ်ႈၸဝ်းတေလုၵ်ႉ၊ တေယၢင်ႈ၊ တေပ်၊ တေၶွၼ်း၊ တေလၢတ်ႈ၊ တေၵိၼ်လူိဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ၵၢဝ်သတိ ၵိမ်တူဝ်ၸဝ်းတႃႉသေႉတႃႉ။

ၽွၼ်းလီလ်ႈၶင်ႈတြႃး

ပေႃးၸဝ်းၶင်ႈတြႃးလိုင် လၢၼ်ႉပလ်ႉလႃႉပႃႉရမိႉ ၸဝ်းတေၼၵ, မႃးၼလႈ တၢင်းလၢတ်ႈတၢင်းလႃ၊ တၢင်းၵႃႉတၢင်းပ်၊ တၢင်းဝူၼ်ႉၸဝ်းတေလီ မႃးလူိဝ်ၵဝ်ႉသေၵၢမ်ႉၵႃး ယွၼ်ႉဝႃႈၸဝ်းမိးတြႃး ၶိုးတူဝ်ၼလႈ ၸိတ်းသင် လၢတ်ႈသင်ၵေႃႈ ၵၢမ်ႉၽိတ်းၽိုႆ၊ လိုလမ်သ်ႈၵမ်ႉၵေႃႈ ၵၢမ်ႉၵွၵ်ႉၼၶပူိၼ်ႈ လ်ႈ၊ ၵူၼ်းတင်းလ်ၢၵေႃႈ ၸၵ်ႉပိင်းၶပေႉထိုဝ်ၸဝ်းၼတႉၼတႉယဝ်ႉ။ ၽွၼ်း လီလ်ႈၶင်ႈတြႃးၶၼ်ႉ ၽြေးပိၼ်လဝ်ႈၸေႃးဝံႉ ၶိုးတီႉၼၶိၵေယ မၸႃႉသတိပထႃႉၶသုတ်ႈၶၼ်ႉဝႃႈ=

“ၶင်ႈတြႃးၶ်ႉ တႃႉၵူၼ်ႈၸဝ်းတေလ်ႈ တၢင်းၽူိၵ်ႉလိုၼ်ႈၼၢဝ်သုိ၊ တႃႉၸွ်ႈ ပူၼ်ႉလ်ႈလွင်ႈမီလိုမွင်လို၊ တႃႉပူၼ်ႉလွတ်ႈလ်ႈ လွင်ႈတုၵ်ႉၼၼၢၼ်လို မ်ႈလို ၼလႈလိပ်းလို၊ တႃႉတေလ်ႈလၢၼ်ႉ၊ တႃႉတေလ်ႈၸူႉသတ်လႃတြႃး ၸွတ်ႈ ထိုင်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႉလူိဝ်းၶၼ်ႉ မိးသိၼ်ႈတၢင်းၵၢၼ်လိဝ်ၶ်ႉၵူလုိး” ၶ် ယဝ်ႉ။

ၶင်ႉၸူိဝ် တေၼဝ်ႈလိုပွင်ႉလိုတြႃး လ်ႈငၢႈငၢႈၶၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လၵ်းၸူဝ်ယွ်ႈမၶ်းပၼ် ၶိုးတူဝ်ၼၶ်ႉထႃႉၵူၼ်ႈၸဝ်းသေ ၸွ်ႈၶင်ႈတွင်းမၢ် ၵၢဝ်တြႃး လိၵ်းၸူဝ်တေႃႉပၢ်တိၼ် ဝူၼ်ႉတူလုိးၶိုးတူဝ်ၼၶ်ႉထႃႉလဝ်ႈၵဝ်ႉ လူိင်ႉၶင်ႉပႃႈတို်ႈၶ်ႉယဝ်ႉ။

လၵ်ႉၼၶျေႉၶိုးတူဝ် သၢမ်သိပ်းသွင်ပူိင် (1)ၵေသႃ–ၼူၼ်ၸူဝ် (2)လေမႃ– ၼူၼ်ၶူၼ်း (3)ၶၼႃ–ၶိပ်ႉ တိၼ်ၶိပ်ႉမိုဝ်း (4)တၼ်တႃ–ၼိဝ်ႈ (5)တ လေႃ–ၶင် (6)မမ်သမ်–ၶူိဝ်ႉ (7)ၶၸေႃရူ–ၵိၼ် (8)ၵၢတ်ထိ–လုပ်, (9)ၵၢတ်ထိမိၼ်လမ်–ၵွၵ်းလုပ်, (10)ဝၵ်ႉၵမ်–မမ်ႈ (မမ်ႈၶ်ႉ လပ်းၵၼ် တၢင်းတပ်းၼလႈပွတ်ႉ) (11) ၸတယမ်–ၸူဝ်လို (12)ယၵၶမ်–တပ်း (13) ၵိလေမၵမ်–လွတ်ႉ,(14) ပိၸၵမ်–တို (15)ပပ်ၽေသမ်–ပွတ်ႉ, (16) ၵၢၼ်

တမ်-သႂ်ႇလူင် (17)ဢၼ်တၵုၼမ်-သႂ်ႇဢွၼ်ႇ, (18)ဢုတရိယမ်-ယိူဝ်ႈမႂ်ႇ, (တၢင်းၵိၼ်မႂ်ႇၼွင်းတွင်ႉ) (19)ၵရီသမ်-ယိူဝ်ႈၵဝ်ႇ, (ၽၢႆႇလူင်) (20)မတ်ထလုင်ၵမ်-ဢွၵ်းဢေႃ (21)ပိတ်တမ်-လီ (22)သေမႁမ်-ၶီးတူဝ်ႉ, (23)ပုပ်ပေႃ-ၼွင် (24) လေႃႁိတမ်-လိူတ်ႈ (25)သေတေႃ-ႁိူဝ်ႉ, (26)မေတေႃ-ၼႆ (27)ဢတ်သု-ၼမ်ႉတႃ (28)ဝသႃ-ၼမ်ႉမၼ်း (29)ၶေလေႃ-ၼမ်ႉလၢႆး (30)သိၽႃၼိၵႃ-ၶီးမုၵ်ႈ (31)လသိၵႃ-ၼမ်ႉၶိူင် (32)မုတ်တမ်-ၼမ်ႉယဵဝ်ႈပဵၼ်ၵိုဝ်း ၼႆႉယဝ်ႉ။

တႃႇတေႁူႉလွင်ႈ ၶႂၢင်းတူဝ်ႁူၼ်ႈႁဝ်းၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထၶဝ်ႈပၼ်ဝႆႉ ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်း မိူၼ်ၼင်ႇထုင်ၵႃၼ်ႈၶဝ်ႈထုင်ၼိုင်ႈ ဢၼ်မီးပၢၵ်ႇသွင်ႁူး ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းလၢႆးမီးတၢင်းႁူႉႁေႃႉၼိုင်ႈ မႃးၽူလုၵ်ႈတူလုၵ်ႈထုင်ၶဝ်ႈ ၼၼ်ႉသေ လႆႈႁၼ်ၵိူဝ်ႉၽၼ်း ၶႂၢင်းထုင်မီးလၢႆမဵဝ်းသေဝႃႈ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်ၶဝ်ႈႁႅၼ်ႈ၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်ၶဝ်ႈၼဵူး၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်ထူဝ်ႈလမ်၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်ထူဝ်ႈလိင်၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်မဵတ်ႉငႃး၊ ဢၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်ၵဵပ်ႈပဵၼ်ႁမ်းၼႆၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၶႂၢင်းတူဝ်ႁူၼ်းႁဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ တေလႆႈတူလုၵ်ႈႁၼ်မိူၼ်ၼၼ်ၼင်ႇ ၵဝ်ႈ၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်ၼူၼ်ႁူဝ်၊ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်တူဝ်ၼႂ်လိူဝ်ၵိုဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ထိုင်ႈပိူင်ၶိုင်ႈၵေႃႈ ႁူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ယူႇလွမ်းထၢတ်ႈသီႇပိူင် မိူၼ်ၼင်ႇထၢတ်ႈလိၼ်၊ ထၢတ်ႈၼမ်ႉ၊ ထၢတ်ႈၾႆးၾလႈ ထၢတ်ႈလူမ်းၵိုဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၶဝ်ၵိုဝ်းၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇႁူၼ်းလၢင်ႈၶိူဝ်ႉ၊ ႁူၼ်းလွႆႈၵၢၼ်လၢင်ႈ ၶိူဝ်ႉ ဢၼ်လဵၼ်ႇလွင်ႈၽၢႆႇၶႃသတ်း ၵိူင်ႉၼင်ႇၶဝ်ၶႃႈဝူဝ်း တူဝ်ၶိုင်ႈသေ ဢဝ်ၶိူဝ်ႉမၼ်းလိူၵ်ႈၸၽေ ႁဵတ်းပဵၼ်ၵွင်လွႆႈၵွင်ၼၼ်ႉ ၼင်ႈပွႆႉၼႂ်ယူႇတီႈ တၢင်းၸၽေၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ထိုင်ႈဢၼ်ၶိုင်ႈၵေႃႈ မိူၼ်ႁူၼ်းတႂ် ဢၼ်ထုမ်ႈပိတ်ႈ တီႈပႃႇႁဵဝ်ႈ လႂ်ႇၶိုင်ႈဝၼ်း၊ လႂ်ႇသွင်ဝၼ်း၊ လႂ်ႇသၢမ်ဝၼ်း၊ ပွင်းၶိုၼ်ႈယိုၵ်ႉယိုၵ်ႉ၊ ႁၢင်ႈ ၽႅင်လူႉလိူဝ်သေ ၵမ်ႈသဝ်ႈမၢၼ်ႉဢၢတ်ႈတၢတ်ႈ၊ ၼမ်ႉၼွင်တိူၵ်ႈဢွၵ်ႈ မိၼ်တူႈမိၼ်ၼဝ်ႈ မိၼ်ၶိူဝ်းလီႁင်ႈလီမိူဝ်ႈလီလၢၼ်ႈၸတႉၸတႉ၊ ၶႂၢင်းတူဝ် ႁူၼ်းၼႆႉၵေႃႈ တေလႆႈတူလုၵ်ႈလိူင်ႉၼင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။

ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်းထိုင်ႈဢၼ်ၶိုင်ႈလမ်ႉ မိူၼ်တူဝ်တႂ်ႇႁူၼ်းၵေႃႉၶိုင်ႈ ဢၼ်ထုမ်ႈပိတ်ႈတီႈပႃႇႁဵဝ်ႈၼၼ်ႉသေ ၵႃၽဝ်သၵ်းၵိၼ်၊ ႁွင်ႉၵေႃႈ သၵ်း

ၵိၼ်၊ လၢင်းတႃႇလၢင်းတွႆးၵေႃႈသၵ်းၵိၼ်၊ မႃၵေႃႈၸူပ်းၵိၼ်၊ သိူဝ်ၵေႃႈသိၵ်ႇ လၼ်ၵိၼ်၊ သိူဝ်ၽဵဝ်းၵေႃႈၵၢပ်ႈၵိၼ်၊ မႃလိၼ်ၵေႃႈၵၢပ်ႈၵိၼ်၊ မူင်ႈၶွၼ်ၵေႃႈ မႃးလီးၵိၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၸၼ်ႇထႃႇတူဝ်ၵူၼ်းမဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ငၢႆးမူၼ်ၼၼ် ၼင်ႇၵဝ်ႇ။

ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်းထႅင်ႈလွင်ႈၼိုင်ႈလႄႈ ၵူၼ်းတၢႆၵေႃႉၼိုင်ႈ ထိုမ်ႈ ပႅတ်ႈတီႈပႃႇၶွၵ်ႈၼၼ်ႉ တိုၵ်ႉမီးၼိူဝ်ႉမီးၼင်မီးလိူတ်ႈဢလႄႈ လုပ်ႇၵပ်းၵၼ် တိတ်းၵၼ်ဝႆႉယူႇၼၼ်ႉဢလႄႈသင်၊ ၵမ်ႇမီးၼိူဝ်ႉမီးၼင်သေ ၵိုတ်းလုပ်ႇ ၼႄၵ်းလိူတ်ႈ ဢၼ်ၵႅၼ်ၶွင်ႇလၼ်တိတ်းၵၼ်ဝႆႉၼၼ်ႉဢလႄႈသင်၊ ၵမ်ႇ မီးၼိူဝ်ႉမီးလိူတ်ႈသေ ၵိုတ်းၵႅၼ်လၼ်လုပ်ႇလႆႈလႆႈႁူလ်းၼၼ်ႉဢလႄႈသင်၊ ၸၼ်ႇထႃႇၶႃႈႁူဝ်တူဝ်ၵူၼ်းမဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ငၢႆးလိူင်ႉၼၼ်ယဝ်ႉ။

ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်းထႅင်ႈ လုပ်ႇမိုဝ်းမီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇတိၼ်မီးတီႈ ၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇတႃတိၼ်မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇၶႄႇၶႅင်ႈမီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇၸႃ မီး တီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇၵႅင်ႈ (လုပ်ႇၵႅဝ်)မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇသီႈၸၢင်ႈ မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇႁွင်းလင် မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇႁူဝ်မႃႇ မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇၶေႃး မီးတီႈ ၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇၵၢင်း မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇသဵဝ်ႈ မီးတီႈၼိုင်ႈ၊ လုပ်ႇႁွၵ်းႁူဝ် ႁႃႇမီး တီႈၼိုင်ႈၶၢတ်ႈၼႆသေ ၼိူင်ႈၼုင်းတူဝ်ၶဝ်း ၼိုင်ႈတီႈႁႃႇမီးၼိုင်ႈတၢင်းသေ ၽၢတ်ႇဢၽႄၵၼ်ပေႃးလွတ်ႇႁႃႇ ႁူႈတီႈႁူႈလႅၼ်ယဝ်ႉ၊ ၸၼ်ႇထႃႇၶႃႈႁူဝ် တူၼ်တူဝ်ၵူၼ်းမဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ၵမ်ႇလွတ်ႈလႆႈ သၽႄၵုၼ်ႈလိူင်ႉၼၼ် ၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ႁွင်လုပ်ႇတီႈပႃႇၶွၵ်ႈၼၼ်ႉ မူၼ်ႁွင်ၶဵဝ်ၸၢဝ်သေ ပေႃးပီယၢဝ်း ၸၢဝ်းႁိူင်မႃးၵေႃႈ ၽင်ႉၼဝ်ႈပိၼ်ၽွင်သေ ၶၢႆလၢႆႁႃႇပႅတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တူဝ် ၵူၼ်းမဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ၵမ်ႇလိူဝ်လႆႈသၽႄႇဝဢလႄႈ ထေပိၼ်ၼင်ႇၼၼ်ယူႇ။

ႁွပ်ႈၼၼ် သၽႄၵၼ်ႁဵၼ်လၢ– ၵမ်ႇမၼ်းၵမ်ႇၵိုမ်း၊ တုၵ်းၸႃ– ယၢပ်ႇယၢၵ်ႈၸၢၼ်ၵွႆဢလႄႈ ၵၼ်တေႃတ– ၵမ်ႇၵုပ်ႉပိူင်ႇတူဝ်မဝ်းလႆႈၶႆ ၼၼ်ႉ မဝ်းတေလႆႈတွင်းမႆႈ ၸဝ်ႈၵွႆပွင်ႇၵွႆလူင်ႉလႅင်း ၶိုၼ်းၵွႆမဝ်းလီလီ ႁွၼ်ႇ မဝ်းလၼ်ႇႁူႉတူဝ်မဝ်းဝၢႆႈ ၵူၼ်းမဝ်းၼႆႉ ၵဝ်လၵ်ႉၸၢႄႇသၢမ်သိပ်း သွင်ပိူင်ၼၼ်ႉ မႃးတုမ်ၵၼ်သေ လၼ်ႇႁူၵ်ႉဝၢႆႈၵူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵႃႈမဝ်းပႆႇမေႃႇၵူၼ်ႉပွင်ႇလွၵ်ႈၸဝ်ႈလွၵ်ႈ လွင်ႈၸၼ်ႇထႃႇၶိုၼ်းတူဝ်မဝ်း ပိၼ်သင်

ယူႇၸတႃႉၼႆၼၼ်ႉ ၵႃႈႁၼ်လွၼ်ႉၵိူၼ်ၶိူင်ႈတြႃး ဢၼ်ၽြႃးပိူၼ်ႈလဝ်ႈ ႁဝ်း ၼူၼ်ႉသွၵ်ႈႁႃႁၼ်မႄးၼၼ်ႉ တေၶဝ်ၸၢင်ႈႁူႉပွင်ႇယူႇ။

ၵူၺ်းၵႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းမိူဝ်ႈလဵဝ်ၼႆႉ ၽႂ်ၵေႃႈၸႂ်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈ တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇၶၢၼ်ၵဵဝ်ၸလႈ ဢွၼ်ၵၼ်သွၵ်ႈႁႃတြႃး ဢၼ်မီးလွၼ်ႉမီးၵိူၼ်ယူႇ။ ၼွင်ႈလုမ်ႈၽႃႇပၢၼ်မိူဝ်ႈလိူဝ် သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႆႉ တေလႆႈဝႃႈ မၼ်းမီးလွၼ်ႉၵိူၼ် ၼၼ်ၼႆႈၼႄလိူဝ်ပိူၼ်ႈတင်းမူတ်းယဝ်ႉ။ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႆႉ ၼိူင်ႈၶိူင်ၼိူင်ႈမီးၵႂႃႇၼၼ် လိူဝ်ပိူၼ်ႈ၊ မီးၽွၼ်းလီလိူဝ်ပိူၼ်ႈ။ တႃႇပြႃးပိူၼ်ႈလဝ်ႈႁဝ်း တေလႆႈႁူႉႁၼ်တြႃး၊ တႃႇမၼ်းလဝ်ႈတေလႆႈ သပ်ႉပလၢႆႇလူတလႃၼ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ တၢမ်တူဝ်မၼ်းလဝ်ႈ လႆႈတိုဝ်းၵမ်ၶိူင်ႈတြႃး မီးလွၼ်ႉမီးၵိူၼ် ဢၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ႁႃႁၼ်မႄးၼႆႉယဝ်ႉ။ တြႃးမၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈၵူၼ်းႁဝ်း လႆႈလီလႆႈပိူၼ် လႆႈၵတ်းလႆႈယဵၼ်ၸလႈ ႁဝ်းႁႃးၵေႃႈထုၵ်ႇလီဢွၼ်ၵၼ် တိုဝ်းၵမ်တြႃးမၼ်းလဝ်ႈ ဢၼ်မီးၽွၼ်းလီၼိူဝ် ၵူၼ်းႁဝ်းၼၼ်ႉၸတႃႉၸတႃႉၼၼ်ႉယူႇ။

ၶေႃႈလူပ်း

လွမ်းၼင်ႇဢၼ်လႆႈလၢတ်ႈၸၼ်မႃးၼႆႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈမၼ်းဢမ်ႇတီႈထူၼ်ႈလႆႈ တင်းမူတ်းၼႆႉသေတႃႉ လွင်ႈတၢင်းၵိူဝ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉဝႃႈမၼ်းပိူၼ်လွၼ်ႉၵိူၼ်မၼ်းၼၼ်ႉၸလႈ သင်ဝႃႈႁဝ်းဢဝ်လႆႈ မွၵ်ႈၵႃႈၼႆၢၵေႃႈ ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ မၼ်းတေမီးၽွၼ်းလီ ၼိူဝ်ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၼၼ်၊ ၽူႈႁၵ်ႉသူင်ၵိဝ်ႇၵပ်းလူလ်ႈ လွင်ႈၼင်ႈတြႃးၼဝ်ၼမ်ႉၸတႃႉၸတႃႉၼႆယူႇ။ ၼမ်ႉသမုတ်ႉတရူႇၼႆႉ မၼ်းယႂ်ႇၵႂၢင်ႈၼေႃႇတၢၼ်ႇၶိုဝ်ၼႆသေတႃႉ ဢရသႃႇမၼ်းၸတႃႉ မီးလွင်ႈၵိမ်းပိူင်လိူဝ်ၵူၺ်း။ တြႃးပြႃးပိူၼ်ႈလဝ်ႈႁဝ်းၵေႃႈ တေႃႈၼၼ် ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မိူဝ်းမၼ်းမီးၼမ်ၼေႃႇၼႆသေတႃႉ လွၼ်ႉၵိူၼ်မၼ်းၸတႃႉ ပိူၼ်လွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၵူၺ်း။ ႁွပ်ႈၼၼ် ႁဵၼ်းဢွၼ်ၵၼ် ဢဝ်လွၼ်ႉၵိူၼ်ဢၼ်ၼႆႉသေ ႁဵတ်းႁႂ်ႈလႆႈလွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ဢၼ်ဢမ်ႇမီးဢၼ်တိူၵ်ႈမၼ်းလႆႈၼၼ်ႉသေၵမ်း... ။

ပိုၼ်းၵႅပ်ႈ
သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ၸဝ်ႈၼၼ်ႇတေႃးၽႃႇသ တိုၼ်းသႅင်

ၵႂၢမ်းၼမ်း

မိူဝ်ႈႁဝ်းလႆႈလူ လိူင်ႈသေဢၼ်ဢၼ် ၵဵဝ်ႇၵပ်းလူၺ်ႈ လွင်ႈပိုၼ်း ၸိူင်ႉၼင်ႇၼႆၼႆႉ မၼ်းၸၢင်ႈမေႃပူၵ်းတိုၼ်ႇပၼ် ႁႂ်ႈႁဝ်းႁူႉတူဝ်သိုၼ်း လႄႈ မေႃတူၺ်းသိုၼ်း ပိုၼ်းလင်ၸၢဝ်းသိူဝ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ပိုၼ်းမၼ်းၼႆႉ ၵႅၼ်ႇ ၼႅၼ်ႈၼႃလူင်ဢၼ်ၼိုင်ႈ မိူၼ်ၸိူင်ႉၼင်ႇသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ၼႂ်း မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉၵေႃႈ ပဵၼ်လၵ်းထၢၼ်လူင် ဢၼ်ၼႄဝႃႈ ၸၢဝ်းသိူဝ်းသိုင်ႇႁ လၢႇၶဝ်ၼႆႉ ယၢမ်ႈမီးလဝ်ႈမီးၼုၼ်၊ ၽိူင်ႈငႄႈလိၵ်ႈလၢႆး၊ ၽႃႇသႃႇ လႄႈ သႃႇသၼႃႇမႃး ႁွင်းႁူၺ်းၼေႃၼေႃ လိမ်မိူဝ်ႈမိူၼ်ႉသိုၼ်းႁွၼ်ႇ ပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉယူႇ ၼႆယဝ်ႉ။ ပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ဢၼ်လမ်ႇလွင်ႈ သိုၵ်ႉတွၼ်း ပုၼ်ႈတႃႇလိုဝ်ႉသိုဝ်းဝၢၼ်ႈမိူင်း ၵူၼ်းသီႇႁူဝ်ႇၶဝ်ၵႃႈႁိုဝ်ၼ်လိုင် ပေႃးမႃးထတ်းသၢင်တူၺ်း ပိုၼ်းငဝ်ႈမၼ်း ဢၼ်သိုပ်ႇၵၼ်မႃး တေႃႇထိုင် ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆၵေႃႈ တေလႆႈႁူႉႁၼ်လႅင်ႈလႅင်းလီယူႇ။

ပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉ ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်း မိူၼ်ၸိူင်ႉ ၼင်ႇၸိူၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ သိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင် မိူၼ်ၼင်ႇၸိူၼ်မႂ်ႇ သႂ်ႇၸိုၼ်ႈ သိုၼ်ႈလႆႈသိုပ်ႇႁႃႈမူၼ်းၼၼ်ႉသေ မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်ၸိူဝ်သမ်ႉ မိူၼ် ၼင်ႇၸိူၼ်လွင်ႈ ၸၢင်ႈမီးလွင်ႈႁွင်းၸမ် လမ်ထိုင်ၸိူၼ်လပ်း ဢမ်ႇလပ်း ႁွႆးၵဝ်ႇ မၢင်ၽၢဝ်ႇမၢင်ပွၵ်ႈ ထိုင်တီႈပေႃးလႆႈႁိုင်းၵူၼ်ႈႁၢႇ လၢႆလၢႆသိုပ်းပီ ၵေႃႈ မီးမႃးယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၼႆႉ မၼ်းဢိင်ၼိူဝ်သုၼ်မိူင်း၊ ငဝ်းလၢႆးၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈ

ဢၢၼ်မိူင်း၊ ႁူၼ်းဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်းလိူဝ်းၼႆႉၼင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃးမႃးဝူၼ်ႉ တူၺ်းလိူင် မိူဝ်ႈပၢၼ်ႁူႈပွၵ်ႈၶေႃႈ တေႃႈပီၼ်ၼင်ႇၼႆ၊ ပၢၼ်ယၢမ်းလီဝ်ၶေႃႈ တိူၵ်ႉပီၼ်ၼင်ႇၼႆယူႇၼႆ တေလႆႈႁၼ်ထၢင်ႇလၢင်ႈလၢင်းလီဝ်ႉယူႇ။ ယွၼ်ႉ ၼၼ် တႃႇတေႁူႉလႆႈလီလီၼင်ႇၼႆၼၼ်ႉ လီလၢပ်ႈႁၼ်းတူၺ်း ပိုၼ်းၵၢပ်ႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ဢၼ်သိုပ်ႇတၢမ်လၢမ်းၵၼ်မႃး တေႇဢဝ်မိူဝ်ႈ ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ 3 BC တေႃႇထိုင်ယၢမ်းၼႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ၽႄဝ်မႃးမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ပေႃးဢဝ်လွင်ႈပိုၼ်းဝႃႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလႆႈ ၽႄဝ်မႃးၼႂ်းမိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ မိူဝ်ႈပီသႃႇသၼႃႇ 236 ၼီႈ၊ 250 BC၊ ဝၼ်းလိူၼ်ၶိူတ်းမၼ်ႈ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽူႈဢၼ်မႃးပိုၼ်ၸၽႄ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလႆႈ ၵမ်းဢွၼ် တၢင်းသုတ်းပိူၼ်ႈ ပီၼ်လႆႈမႁိၼ်ႇတ ၸဝ်ႈ ဢိၵ်ႇပႃးလုၵ်ႈသိတ်ႈမၼ်း လႆႈတင်းလႆယဝ်ႉ၊ မိူၼ်ႈမိူဝ်ႈ ပၢၼ်ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်းတေဝၢၼမ်ပိယတိသ်သ တိူၵ်ႉၽွင်းငမ်းဝႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႆႉသေ ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်း ႁူပ်ႉထူပ်းဝႆႈသႃ လႆႈ မႁိၼ်ႇတသေ လႆႈထွမ်ႇငိၼ်းထမ်း သုတ်ႈၵူလႁတ်ထိပတေႃပမ တမ်ႈတီး မၼ်းလႆႈ တီးလွႆႈမႁိၼ်ႇတလေႉ ဢၼ်မီးၽွၼ်ႇဢွၵ်ႇ ဝိင်းဢၼုရႃႇထပုရ ယၢၼ်ဝီင်းပီတ်ႇလၵ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်း ဢိၵ်ႇပႃးၶႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်း မိူင်း မွၵ်ႈသီႇမိုၼ်ႇ လႆႈပီၼ်မႃးလၢဝ်းၶိူဝ်း ဢၼ်ယုမ်ႇယမ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉ ထယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသေၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်းတေဝၢၼမ်ပိယတိသ်သ ၽိတ်ႈပၢင်း ဢဝ်လႆႈမႁိၼ်ႇတ ၸလႈ လုၵ်ႈသိတ်ႈမၼ်းလႆႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ မႃးယူႇသဝ်း တီႈၶွင်ႈသူၼ်သိူဝ်းႁေႃၶမ်းမေႇၶဝၼသေ ၵမ်ႉထႅမ်ပၵ်ႉလေးသီႇပိူင်ဢမ်ႇ ၵႃး လုမ်းလႃးတူၺ်းထိုင် ႁူႈဝၼ်းဝၼ်းၼႆယဝ်ႉ။ ထမ်းဢၼ်မၼ်းလႆႈ ႁေႃးၼၼ်ႉ ပီၼ်ပေတဝတ်ထု၊ ဝိမၢၼဝတ်ထု၊ သၸ်ၸသံယုတ်တ၊ တေ ဝတူတသုတ်တ၊ ပႃလပၼ်တိတသုတ်တ ၸတ်ႉၵျႃႉလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ လႆႈ မႁိၼ်ႇတ ၸလႈ လုၵ်ႈသိတ်ႈမၼ်းလႆႈ ယူႇသဝ်းတီႈသူၼ်သိူဝ်းႁေႃၶမ်း ၼၼ်ႉ 26 ဝၼ်းသေ ပွၵ်ႈမိူဝ်းဢၵ်ဝႃႇၸိုင်း တီးလွႆႈမႁိၼ်ႇတလေႉၼၼ်ႈ ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၶေႃင်းသင်ၸမိတ်တႃ ၸလႈ ၶေႃင်းယိင်းသီႇရူဝ်ႇ

ဝ်ႃးသေလံႈထွမ်ႇငိၶင်းထမ်း ႁူႈဝၶင်းဝၶင်းၶင်ႇၶၶ်ယဝ်ႉ ၶေႃင်း
ၶျေႃၸမ်းၵႃၶုရျူၵွၶ်ရူဝ်သေ ၶေႃင်းယိင်းမူင်းသီႇရူဝ်ႇတင်းၶမ်ႇၵေႈ မီး
လွ်ၵ်ႈၸဝ်ႈၵိတ်းရျႃၶ်င်းၶေႃင်းယိင်း ၶွ်င်းသႃႇသၶျေႇပုတ်ႉထၶ်ၸလႈ ၶင်ႇ
ရူဝ်ၶေႃင်းယိင်းၸဝ် ပေႃးတေပီၶ်ရျႃၶ်င်းၶေႃင်းယိင်း ၶွ်င်းသႃႇသၶျေႇလံႈ
ၶၶ်ႉ ၸုၶ်ၶျေႃၸမ်း လင်ႇသူင်ႇလၢၶ်လႃးမၶ်င်း ၵၶ်လိုဝ်ႈဝႃႈ လႃး**ၵႃ
ရိတ်ထ**ၶၶ်ႉ ၶျင်းႁူႃႇတၢင်ႇလဝ်ႈ လၢတ်ႈၸၶလွင်ႈတၢင်း တမ်ႈတီးၸုၶ်ၶျေႃ
ၸမ်းၵႃသေႃးၵ မူင်းၵိၶ်င်းတီးယႃးၶၶ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၵိဝ်ႇလူလိုၵ်ႈလွင်ႈၶ်ႉ
သေ ၸုၶ်ၶျေႃၸမ်းၵႃသေႃးၵ လင်ႇလံႈသူင်ႇလုၵ်ႈယိင်းမၶ်င်း ၵၶ်လိုဝ်ႈဝႃႈ
လဝ်ႈၶေႃင်းသင်ႇၸမိတ်ႉတႃႇ ၵေႃႉပီၶ်ရျႃၶ်င်းတႃႇၶေႃင်းယိင်းၶၶ်ႉ မႃး
တီးမူင်းသီႇရူဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈလႃးၵႃရိတ်ထ ၽိဝ်မႃးၸိုၶ်င်းမူင်းသီႇရူဝ်ႇယဝ်ႉၶၶ်ႉ မၶ်င်း
လင်ႇယွၶ်င်းၵႃၶုလႃတ်ႈ တမ်ႈတီးၸုၶ်ၶျေႃၸမ်းသေ ပႃးတင်းၽူးလႃးၶျႃႈ
ပၢၵ်ႇ ၸဝ်ႈၵိတ်းရျႃၶ်င်း ၶွ်င်းသႃႇသၶျေႇယူႇယဝ်ႉ။ ၶွ်င်းၶေႃင်းယိင်းၸဝ်ၵေႈ
ၶေႃင်းၶျေႃၸမ်းၵႃၶုရျူၵွၶ်ရူဝ်သေ ၸဝ်ႈၵိတ်းရျႃၶ်င်းၶေႃင်းယိင်း ၶွ်င်းသႃႇ
သၶျေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈတင်းၶမ်။ ၸတႇၵႃဝ်ၶၶ်ႉမႃး ၶွ်င်းသႃႇသၶျေႇပုတ်ႉ
ထ မူင်းသီႇရူဝ်ႇၶ်ႉၵေႈ လံႈမီးမႃး **ၽိၵ်ႉၸုၸလႈၽိၵ်ႉၸုၶီႇ**ယူႇယဝ်ႉ။ ၸၢဝ်း
ယၢမ်း ၵၶ်လဝ်ႈမၵိၶ်ႇတ ၸလႈ လဝ်ႈၶေႃင်းသင်ႇၸမိတ်ႉတႃႇၸဝ် လံႈမႃး
ပိုၶ်ၸၽေႈသႃႇသၶျေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶွ်င်းမူင်းသီႇရူဝ်ႇၶ်ႉ မီးမွၵ်ႈသီႇသိပ်း
ပိတ်ႇပီၶ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈမၵိၶ်ႇတၶ်ႉ လံႈၸဝ်ႈလႃမ်ႇ သူၶ်မၢၵ်ႇၵၢၵ်ႈၸမ်းႁူႃႇ
မူဝ်ႈၵႃႇယုမၶ်င်းလဝ်ႈလံႈ 80 ပီၶၶ်ႉသေ လဝ်ႈၶေႃင်းသင်ႇၸမိတ်ႉတႃႇ
သမ်ႉ မူဝ်ႈၵႃႇယုမၶ်င်းလံႈ 79 ပီၶၶ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈသႃႇသၶျေႇပုတ်ႉထရူဝ်ႈရူင်း ၶွ်င်းမူင်းသီႇရူဝ်ႇ

ၸုၶ်ၶျေႃၸမ်းတေဝႃၶမ်ပိယတိသ်သၶ်ႉ လံႈၶင်ႈၵၢင်ႈၶျေႃ ၵုပ်ႉ
မူင်းသီႇရူဝ်ႇ သီႇသိပ်းပီၶ်ယဝ်ႉ၊ သႃႇသၶျေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ လံႈၽိဝ်မႃးၶွ်င်း
မူင်းသီႇရူဝ်ႇၶ်ႉၵေႈ မိၶ်င်ႈမူဝ်ႈပၢၶ်မၶ်င်းလဝ်ႈၶၶ်ႉယဝ်ႉ။ ၸတႇၵႃဝ်
ၶၶ်ႉမႃး မၶ်င်းလဝ်ႈၵေႈ ၵေႇသၢင်ႈလုမ်းလႃး ဝတ်ႉဝႃး၊ သႃလႃး၊ ႁွင်းမူး၊

ꩡၵ်ႉသါၵုမ်းထိင်းတူလုၺ်းထိုင် ခူိဝ်သါ,သခေ|,ပုတ်ႉထလဝ်ႈတေႉတေႉ။ ပိူင်တၵ်ႈမခ်း ခွ်းပါခ်မခ်းလဝ်ႈခ်ႉ လႆႈꩡခ်မီးမႃး ဝတ်ႉမꩡ|ဝိꩡ|ရ၊ ꩫေတိ ယပၸ်ꩫတဝိꩡ|ရ၊ ႁွင်းမူးထူပ|ရူမ ꩫလႈ မႆႉလွင်,ꩫေးထိ၊ ꩤိၵ်,ပႈတီႈမႆ| တွင်း ꩤခ်ၵိဝ်,ꩬပ်းလူလုၺ်ႈသါ,သခေ|,ပုတ်ႉထꩫူိဝ်းခ်ႉ တင်းခမ်ယဝ်ႉ။

ꩤိင်ခူိဝ် ꩤခ်ꩫဝ်ႈꩡုခ်ꩫဝ် ယုမ်,ယမ်ခပေႉထိုဝ် ခူိဝ်သါ,သခေ|, ခခေ်ႉသေ ꩫႆ|းꩫလႈယိင်းꩫဝ် ꩫဝ်ႈမႈꩡ|ပ်,ꩬါခ် ခွ်းသါ,သခေ|,ခ်ႉꩬေႈ ꩤါခ်,ရူဝ်ပါၵ်,ရူဝ်ꩡိင်မခ်းယူ,ယဝ်ႉ။ ꩫဝ်ႈꩡုခ်ꩬေႈ ꩤမ်,ႁွမ်ႉꩬႈ သါင်ႈ ဝတ်ႉဝႈ၊ သါလႈ၊ ႁွင်းမူးꩬူလုၺ်း ယင်းꩬမ်ႉထိမ်ပႈ ပꩫ်ႉꩫေးသီ,ပူိင်ꩫူိဝ်း ခ်ႉႁွခ်,ယဝ်ႉ။ သါ,သခေ|,ပုတ်ႉထꩬေႈ ꩫꩫေးꩫွတ်,ထိုင်ꩬူႈတီႈꩬူႈတါင်း ꩫီမ်ဝါခ်းခွၵ်းခေးပါင်,ꩫူိဝ်းခ်ႉယဝ်ႉ။

ꩡါဝ်းယါမ်းခခေ်ႉ သါ,သခေ|,ပုတ်ႉထꩬေႈ ပီခ်ꩤခ်ရူိဝ်ႈရူိင်း ပူိင်းသုၺ်မႈတေႉတေႉ။ ꩬူခ်းမူိင်းꩬေႈ ယီခ်,ꩫꩫႈꩤူခ်းꩤွခ်,၊ မေꩡီတ်း ꩬါခ်ꩫီ၊ မေꩫွမ်းသိခ်ꩫွမ်းထမ်း၊ မေယုၵ်ႉယွင်းသါ,သခေ|,၊ မေရူႉ ꩫၵ်း တီႈꩫီၵိုဝ်းယမ် ꩫလႈ တီႈꩤမ်,ꩫီၵိုဝ်းယမ်မႈ ꩫူိဝ်မူိဝ်းႁွခ်,ꩤွခ် ပူခ်ႉခခေ်ႉ တေႉတေႉဝႈဝႈယဝ်ႉ။ ꩡုခ်တေဝ|ခမ်ပိယတိတ်သခ်ႉ လႆႈ ꩡီတ်းꩬါခ်ပုခ်းပါင်းꩫူိဝ်ႉꩡူိဝ်း၊ ꩫေ|,သါ, ꩫလႈ သါ,သခေ|,တင်းခမ်သေ လႆႈခွခ်းꩫေးꩬူ|, မူိဝ်ႈပီ 210 BC ခခေ်ႉ ယူ,ယဝ်ႉ။

ပါခ်ꩡုခ်ဝတ်တꩬ|မခိ ꩤꩫယေ

ဝႆ|းသေ ꩡုခ်တုတ်ထꩬ|မခိ ခွခ်းꩫေးꩬူ|,ယဝ်ႉ ခွင်ႉꩫႆ|းပႆ| မခ်းꩫဝ်ႈ ꩡုခ်သတ်ထ|တိသ်သ ꩡိုခ်းမႈပီခ်ꩡုခ် မူိဝ်ႈပီသါ,သခေ|, 398 ခခေ်ႉသေ ꩤုပ်ႉဝါခ်းꩬိခ်မူိင်းꩬူ|, လႆႈပိတ်,ပီ။ ဝႆ|းသေခခေ်ႉ လုၵ်ႈꩫႆ|း မခ်းꩫဝ်ႈ ဝတ်တꩬ|မခိꩤꩫယေ သိုပ်,ꩡိုခ်းꩬိခ်မူိင်း မူိဝ်ႈပီသါ,သခေ|, 445 ခခေ်ႉယဝ်ႉ။ မခ်းꩫဝ်ႈꩡိုခ်းပီခ်ꩡုခ် တခ်းလႆႈမွၵ်ႈꩡ|ႈꩫူခ်ꩬူလုၺ်း ပုခ်,ခေး ꩤခ်ꩫိုဝ်းဝႈတိသ်သ ꩤခ်ယူ,တါင်းမူိင်းသီ,ရူဝ်,ပွတ်းꩫါခ်း ခခေ်ႉ မႈတိုၵ်းတေးမခ်းꩫဝ်ႈ။ မူိဝ်ႈယါမ်းခခေ်ႉခင်,ꩬဝ်, သိုၵ်းတ မီးꩫ်ꩫဝ်သမ်ႉ မႈတိုၵ်းမခ်းꩫဝ်ႈထိင်းꩫလႈ ꩬမ်းꩫိုခ်းမႈ မခ်းꩫဝ်ႈ

ၵၢၼ်ႉသိုၵ်းသေ လႆႈပႆႈၵွၵ်ႈႁၢင်ႈႁေႃမၢၼ်းလၢဝ်ႈ ၵူႈသိူင်ႈၶိူင်ႈသိူင်ႈတု ပိုတ်ႈ တီႈပွတ်းတွၼ်ႈဝၼ်းတေတိသ်သ ၶၢဝ်းတၢင်းသိပ်းသီႇပီၶႆႈယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်းယၢမ်းသိပ်းသီႇပီ ၽွင်းတမီးလိၼ်ၶဝ် ၽွင်းငမ်းၶၼ်ႉ လႆႈဝႃႈ ပၼ်ၶၢဝ်းယၢမ်း ၵၼ်သႃႇသၼေႇပုတ်ႉထလၢဝ်ႈ ယူပ်ႈယွမ်းၵႂႃႇတေႉတေႉ ယဝ်ႉ။ ပႆႇသလိူဝ် ဝၢၼ်ႈမိူင်းၵမ်ႈၵတ်းယဵၼ် ၵၢပ်ႈၵိုပ်းၵၢပ်ႈယၢၵ်ႈသမ်ႉ တူၵ်းထိုင် မႃးၶိုၼ်းမိူင်းထိုင်ႈၶလႈ ႁူၼ်းမိူင်း ၶလႈ လၢဝ်ႈရၢၸ်ႈၶၢၼ်းသင်ႈၶႃႈၶဝ် လႆႈၵိုပ်းသေတႃႇၵူႈ ပေႃးၵၢၼ်ႈႁူဝ်ၸိူင်မၼ်း။ ဝတ်ႉဝႃး၊ သၢလႃး၊ ႁွင်းမူး လိူဝ်းၶႆႉ လႆႈထုၵ်ႈယႃႉလိဝ်ပိတ်ႈတင်းၶမ်။ ၵၼ်ႁၢင်ႈၸႂ်ႉလိူဝ်ၶၼ်ႉ ပၼ်လွင်ႈဝတ်ႉဝႃး၊ ႁွင်းမူး လိူဝ်းၵၼ်မီးလိုဝ်ႈမီးသိင်ၵမ်ႈၽွင်ႈ လႆႈဝွတ်ႈ ဝႆႉၸႂ်ၵူႈ ယွၼ်ႉၵမ်ႈမီး ၽူႈလူလွမ်လုမ်းလႃးၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လၢဝ်ႈရၢၸ်ႈ မၢင်လိူဝ်း ၵွၼ်ၵၼ်ပႆႇၶဝ်ႈထိူၼ်ႈသေ လႆႈလွၼ်ႈၵူႈ ယွၼ်ႉၵမ်ႈမီးတၢင်း ၵိၼ်တၢင်းယိမ်ႉလိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ မီးၶမ်တေႉတေႉ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈ ပႆႇၵူႈယူႈ ၶိုၼ်းမိူင်းၵိၼ်းတီးယႃးလိူဝ်းၶႆႉယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈဝႃႈ လၢဝ်ႈရၢၸ်ႈလိူဝ်းၵၼ်မီးပလဲႈလႃႈၶဝ် လႆႈလွၼ်ႈ ၵူႈတင်းၶမ်ၶလႈ ထမ်းပိတၵတ်ႈမၢင်ပွတ်းမၢင်တွၼ်ႈ ၵၼ်လႆႈႁႃလူႉပႃး ၵူႈ လွမ်းၶဝ်လၢဝ်ႈၵေႃႈ မီးတင်းၶမ်။ ပိူင်တိူၵ်ႈမၢၼ်း မူၼ်လိူင်ႉၶင်ႈ မႁႃႈ ၶီတ်ႉတေႈသ ၵၼ်မီးၶိုင်းသုတ်ႈတပိတၵတ်ႈလိူဝ်းၶႆႉယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈပၢၼ် ၶၼ်ႉ ပိတၵတ်ႈထမ်းလၢဝ်ႈ ယင်းပႆႈလႆႈတိမ်ႈဝႆႉ ၶိုင်းၽိုၼ်ၶိုင်းပပ်ႉ မူၼ် ၶင်ႈယၢမ်းလိဝ်ၶႆႉႁွၼ်ႈ၊ ႁူလႂ်းလႆႈၵွၼ်ၵၼ်ၵၢၼ်ႈၵူမ်သူပ်း ႁင်းၽိူင် ႁင်းမၢၼ်းမႃး ပၢၼ်သိုပ်ႈပၢၼ်လိူင်ႉၶၼ်ႁူလႂ်း။ မူဝ်ႈယၢမ်းၶၼ်ႉ လၢဝ်ႈ ရၢၸ်ႈ တူၼ်ၵၼ်ၵူမ်သူပ်းလႆႈမုတ်းၵေႃႈ လႆႈႁူႉဝႃႈ ၵမ်ႈပေႃးမီးၶမ် ၶႆႈယဝ်ႉ။ မၢၼ်းလၢဝ်ႈၵေႃႈ ၶင်ႈၶိူဝ်တေၵမ်ႈလိုမ်းပိတ်ႈၶၼ်ႉ ၶၢမ်ႈၵိၼ် မၢၵ်ႈမႂ်ႉမၢၵ်ႈတွၵ်ႈ ယွတ်းမႂ်ႉယွတ်ႈတွၵ်ႈ ႁူဝ်ၶဝ်ႈႁူဝ်မၢၼ်းလိူဝ်းၶႆႉသေ သိုပ်ႈ သႂ်ႈလွႆ တႃႇၵူမ်ၵၢၼ်ႈပိတၵတ်ႈထမ်းလၢဝ်ႈမႃးၶႆႈယဝ်ႉ။ ၽွင်းမူဝ်ႈမီးႁိူင်း ၶၼ်ႉ မၢၼ်းလၢဝ်ႈၶင်ႈသေ ၶူၼ်ႉၶႃႈ၊ ၽွင်းမူဝ်ႈၵမ်ႈမီးႁိူင်းၶၼ်ႉ သမ်ႉ ၶွၼ်းသေ ၶူၼ်ႉၶႃႈၶႆႈယဝ်ႉ။ ၶင်ႈၶိူဝ်ပိတၵတ်ႈထမ်းလၢဝ်ႈ တေၵမ်ႈႁူင်ႈ ၵမ်ႈႁႆႈၵူႈၶၼ်ႉ မၢၼ်းလၢဝ်ႈႁၵ်ႉသပွႆႉပႃး ႁၢၼ်ႉတေႃႈလွင်ႈတူၵ်ႉၶၢၼ် လွႆလိူဝ်းၶၼ်ႉ ပေႃးပူၼ်ႉၵူႈၶႆႈယဝ်ႉ။

ဝၢႆးသေ ၸုၼ်ဝတ်တၵႃမၼိ ၸိုၼ်းလႆႈၽွင်းငမ်းမိူင်းမႃးယဝ်ႉၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႇသၢင်ႈႁူင်း ဢၼ်ၵိုဝ်ႈဝႃး**ဢၽယၵိရိ**ၼၼ်ႉသေ ပၢင်းဢဝ် ႁႃၼ်း လဝ်ႈၵုပိၵၢရ မႁႃတိတ်သ တူၼ်ဢၼ်ယၢမ်းလွႆႈမၼ်းလဝ်ႈ မိူဝ်ႈ ယၢမ်းပၢႆႈၽေးၼၼ်ႉ မႃးႁၢၼ်းႁူင်းမၼ်းလဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈၿႄး ၽဵဝ်မႃးမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ဢၼ်ၵဵဝ်ႇလူလုၺ်ႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇသေ လႆႈႁၼ် ထၢင်ႇလဵင်ႈလဵင်းလီ ထဵင်းဢၼ်ၼိုင်ႈၶတႃႉ ပဵၼ်လွင်ႈပၢင်းၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈပုတ်ႉထ လဝ်ႈ ႁွတ်ႈၽဵဝ်မႃး ၶိုၼ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၼႆႉ လႆႈပၢင်းဢဝ်မႃး တီႈမိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး မိူဝ်ႈပၢၼ်ၸုၼ်ၵွၼ်ႇၸမ်းသီရိမေ ၶဝၼ[1] မိူဝ်ႈပီသႃႇသၼႃႇ 805 ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ တေႃႇထိုင်ယၢမ်းၼႆႉၵေႃႈ ၵူၼ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၶဝ် ၼပ်ႉထိုဝ်ယုမ်ႇယမ်ႇ ၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပေႃးမိူၼ် ၼင်ႇရတၼ ဢၼ်ဢမ်ႇတီးတတ်းမၵ်းမၼ်ႈ ၵႂႃႇၶၼ်မၼ်းလႆႈၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ယၢမ်းလဵဝ် ၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႉ ဢဝ်ၵိုဝ်းလီ(ထႃႇပၼႃႇ) ဝႆႉ ၼႂ်းဢုပ်းၶမ်း တီးဝတ်ႉၼဵဝ်ႈၵဵဝ်ႈ ၼႂ်းဝဵင်းၵၼ်ႇတီႇၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လဝ်ႈပုတ်ႉထၶေႃသ ၶလႆႈ သႃႇသၼႃႇမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ဢၼ်လႆႈႁၼ် လွင်ႈၸိုၼ်းယွၵ်ႇ ၶိုၼ်းပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ သီႇႁူဝ်ႇထဵင်းဢၼ်ၼိုင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈလဝ်ႈပုတ်ႉထၶေႃသ တူၼ်ဢၼ်ၵိုဝ်ႈ သဵင်ယွၵ်ႇ ၶိုၼ်းပိုၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉသေ တၢမ်းဢွၵ်ႇဢၼ်ထၵထပလီ ၶိုၼ်းပိတ ၵတ်ႉလဝ်ႈတင်းၼမ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လဝ်ႈပုတ်ႉထၶေႃသ လႆႈႁွတ်ႈၽဵဝ်မိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ မိူဝ်ႈပၢၼ်ၸုၼ်မႁႃၼမ ၽွင်းငမ်းမိူင်းဢၼုရၢထပူရၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိၵ်ႈဢၼ်ၵဵဝ်ႇႁပ်းသႃႇသၼႃႇ ၶိုၼ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ မိူဝ်ႈပၢၼ်ၸုၼ်မႁႃၼမ မိူဝ်ႈၽွင်းပီသႃႇသၼႃႇ 896 လူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵိုဝ်ႈသိုင်ယွၵ်ႇၵိုဝ်းလင် ႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး၊ မိူင်းၶမ်ႇ ဢႃႇၵ်ႇတၢင်းလႆလႆမိူင်းၵႂၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃးဢွၵ်

---

[1] ဝမ်ႉ, သတီႇ, ပၼိႇ, ၶတႃႉဝူး ပၢၼ်ၸုၼ်ၵိတ်တိသီရိမေၵၼ်ႇသေ ၽိၼ်ႈမိူဝ်ႈပီသႃႇသၼႃႇ 835 ၼႆယဝ်ႉ။

မႁၢဝမ်သဝၢႈလိုင် လဝ်ႈပုတ်ထၶေႃးသၶင်ႉ မိူဝ်ႈမၶၼ်းလဝ်ႈလႅၵ်ႉ ပႅၼ်လၢဝ်း ပူႇၽေႃမ်း(ပုၶင်ႇၶႄး)၊ ၵိူတ်ႇတီႈပုတ်ထထၵယ၊ ၶင်ႈမိူင်းဢၵ်ၶၼ်းတီးယၢးၶင် ယဝ်ႉ။ ၵပ်းၵၢႆႇလူလ်ႈၽၢႆႇဝေႇတ (ပေႇတၢင်ႇၵၢႇလၢး)ၵေႃႈ မၶၼ်းလဝ်ႈလူင်ႉ လႅၶင်ႇတေႃႉတေႃႉၶင်ယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေမၶၼ်းလဝ်ႈ လႆႈႁူပ်ႉထူပ်း လဝ်ႈရေဝတ မႁၢထေရယဝ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈၵွႆ တၢင်းႁၶင်ထိုင် ၶိူဝ်ပၢႆးဝူၶင်ႉပုတ်ႉထ လဝ်ႈတေႃႉတေႃႉသေ ၸဝ်ႈၵ်ႃတ်းရႁၢၶင်း ယွၶင်းပႅၶင်လုၵ်ႈသိတ်ႈ လဝ်ႈရေဝ တမႁၢထေရယူႇယဝ်ႉ။ သိုပ်ႇၶၶင်ႉမႃး မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈမႃးၵ်ႃၶင်းဢၢဝ် တၢင်း ႁူႉတၢင်းႁၶင် ဢၢၶင်ၵီဝ်ႇလူလ်ႈၶေႃးသင်ႇသွၶင်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ တမ်ႈတီႈ လဝ်ႈရေဝတမႁၢထေရယူႇယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေၶၶင်ႉ လဝ်ႈရေဝတမႁၢထေရ ပၶင်တၢင်းႁၶင်ထိုင် ၶွႆႈမၶၼ်းလဝ်ႈ ၵူႇပိုၶင်ၸၽေႈသၢႇသၶႄႇ ၶင်ႈမိူင်းသီႇ ႁူဝ်ႇၶင်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လွမ်းၶင်ႇၸူးမၶၼ်းလဝ်ႈ ပၶင်တၢင်းႁၶင်ထိုင်ၶၶင်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈ ၵေႃႈ ၸတ်းလွႆႈႁွတ်ႈၽိူဝ် မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇသေ ယူႇသဝ်ႈတီႈမႁၢပတ်ထၢၶၵေရ ၵျွင်းမႁၢဝိႁၢရၶၶင်ႉယဝ်ႉ။ ပပ်ႉလိၵ်ႈ ဢၢၶင်မၶၼ်းလဝ်ႈတႅမ်ႈဢွၵ်ႇသေ လိုဝ်ႈသိူင်ယွႆႇလိုဝ်းလင်၊ ၵူၶင်းႁူႉၶမ်၊ သမ်ႉပေႃးလွတ်ႇတူဝ်ႈၵူႇ ၵူႈတီႈၵူႈ လႅၶင်လိူဝ်းၶၶင်ႉ ပႅၶင်ဝိသုတ်ႉထိမၵ်ၵ၊ ဝိၶယေဢၢတ်ထၵထ၊ ဢၢၽိထမ်မ ဢၢတ်ထၵထ၊ တီၸၶိၵေယဢၢတ်ထၵထ၊ မလ်လိမၶိၵေယဢၢတ်ထၵထ၊ သမ်ယုတ်တၶိၵေယဢၢတ်ထၵထ ၸလႈ ဢၢင်ၵုတ်တရၶိၵေယဢၢတ်ထ ၵထလိူဝ်းၶင်ယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၶၶင်ႉ မီးထိုၼ်ႈတင်းၶမ်ႈၵွၶင်ႇ။

ၵၢၶင်သၢႇသၶႄႇ ဢၢၶင်ၵပ်းသိုပ်ႇၵၶင် တင်းမိူင်းမၢၶင်ႈ

မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၸလႈ မိူင်းမၢၶင်ႈ ၵပ်းသိုပ်ႇၵၶင် လူလ်ႈလွင်ႈသၢႇသ ၶႄႇ မိူဝ်ႈပီၸရိတ်ႉ 1070၊ ပၢၶင်ၸုၶင်ဝိလယပႃႇၵျၸလႈ ၸုၶင်ဢာၶႄႇရထႃႇ ၶၶင်ႉ ပွၵ်ႈၶိုင်ႈ၊ မိူဝ်ႈပီၸရိတ်ႉ 1476၊ ပၢၶင်ၸုၶင်ပူဝၶင်ၶေၵေပႃႇၵျၸလႈ ၸုၶင်ထမ်ႇမလေႇတီႇၶၶင်ႉ ထိုၼ်ႈပွၵ်ႈၶိုင်ႈၶင်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပၢၶင်ၸုၶင်ဝိရပ ရၵ်ၵမပႃႇၵျ (1484–1508)ၶၶင်ႉ ၸတႇဢၢဝ်ပီၸရိတ်ႉ 1505 တေႃႇထိုင်ပီ 1658 ၶၶင်ႉ ၽူႈၸၢၵ်ႈမိူင်း လၢဝ်းၸိူဝ်းပေႃႇတူႇၵီႇ မိူင်းဝၶင်းတူၵ်းၸဝ် မႃး ၽွင်းငမ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။ ပၢၶင်ပေႃႇတူႇၵီႇၸဝ် မႃးဢုပ်ႉပိူင်ႇၽွင်း

ၸမ်းမိူင်းၶဵင်ႉ ပဵၼ်ၼႃဝ်းယၢမ်း သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ႁဝ်ႇသဝ်ႈဝဝ်း မွင်ႁူႇတေႉတေႉ။ ဢၼ်ၶဵင်ႉ ပဵၼ်ယွၼ်ႉၼဝ်ဢဝ်လႆႈႁူႈလွင်ႈလွင်ႈသေ မႃး တီႈႁဵင်းတီႈင်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈႁူလ်ႈဢမ်ႇႁႃး ပႃးတၢင်းမႃးပိုၼ်ၸေၾေႈ သႃႇသၼႃႇၸရိတ်ႉၸဝ်ၶဵင်ႉယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈၼႃဝ်းယၢမ်းၶဵင်ႉ တႃႇတေလႆႈၵျၼ် ရၵျႃၶၼ်းသင်ႇၸႃႇၸဝ်လဝ်ႈ ၶွင်ႈမိူင်းသီႇပေႃႉၶႅ ပဵၼ်ဢၼ်ယၢပ်ႇတေႉတေႉ ၶႅယဝ်ႉ။

ဝႆးသေၶဵင်ႉ လၢဝ်းမိုဝ်းတတ်ႉၸႂ် မိူင်းဝၼ်းတူႁ်းၸဝ် သမ်ႉမႃး ၸႃႁ်ႈဢုပ်ႉထိူင်ႈ တေႃႇထိုင်ပီၸရိတ်ႉ 1796 AD။ ၶွင်ႈၼႃဝ်းယၢမ်းၶဵင်ႉႁေႃး ၸဝ်ဢဝ်လႆးႁျႃမ်း လႆးဢူၼ်ႈဢွၼ်ႇႁူႈပိူင်ပိူင် ၸပႉႁိၼ်တီႁ်းတီင် ၶိူဝ်ၾေႇ သႃႇ ၸလႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶွင်ႈမိူင်းသီႇပေႃႉ ၵျဝ်ႈၵျဝ်ႈၵျိူင်းၵျိူင်း ထိူင်ႈၶဵင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။ ဢဝ်ၵျိူင်းၸီႇၶၢႁ်းတီႁ်းတီင် ၾိူဝ်ႈပိူတ်ႈသႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈသေ ၸတ်းလိုဢဝ်သႃႇသၼႃႇၸရိတ်ႉၸဝ် သိပ်ႉၶၢႁ်းတီႁ်းဢိူမ် ထိူမ်သိုႇႁူႇယူႇယဝ်ႉ။

ပၢၼ်ၸုၼ်သီရိဝိလယ ၵျူလသိင်ၵျႃ

ၸုၼ်သီရိဝိလယ ၵျူလသိင်ၵျႃ ၸိုၼ်ႈမႃးပဵၼ်ၸုၼ် မိူဝ်ႈပီ 1747 AD ၶၶဵင်ႉသေ ပဵၼ်ၸုၼ် ပႃးဢၼ်မေႃၶပေႉယမ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈတေႉ တေႉ။ ႁူလ်းႁႃႈ မိူဝ်ႈၶၶဵင်ႉ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶွင်ႈမိူင်းသီႇပေႃႉၶႅ ပဵၼ်ဢၼ်ယူပ်ႈယွမ်းဝႆႉတေႉတေႉ။ လဝ်ႈၵျၵျႃၶၼ်းၸဝ် ဢမ်ႇႁိုတ်းသေလဝ်ႈ သေတူၶ်၊ ႁူလ်းႁိုတ်းလဝ်ႈသၢင်ႇႁူလ်း။ လဝ်ႈသၢင်ႇတူၶ်ၶိုင်ႈ လိုဝ်ႈဝႃႈ **ပိၶ်တပႃႇတိႁ သီရိသရၶဵင်ႁႃႇရၶႅ** မီးတၢင်းႁွူႉယွိ်ႇ လူင်ႉလိၶ်ႇလူလ်ႈ ၸေႃႈသင်ႇသွၶ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸလႈ ထိုင်တီးၸုၼ်မိူင်းၸဝ် ပေႃးလႆႈၶပေႉယမ် ပိုင်ႈဢိင်မၶၼ်းလဝ်ႈတေႉတေႉဝႃႈဝႃႈယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၸုၼ်သီရိဝိလယ ၵျူလသိင်ၵျႃ ၸိုႈၵျိုႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ လဝ်ႈ ၸိုၼ်ႈၵျိူဝ်ႈၵျိူင်း ၶွင်ႈမိူင်းၶေႇၸလႈ မၶၼ်းလဝ်ႈလင်ႇသူင်ႇၾူႈတီၶ်း သွင်ႁေႃႉ ႁူႇမိူင်းထႆးသေ ၵျိုႈပၢင်းဢဝ်လဝ်ႈၵျၵျႃၶၼ်းမႃးၶႅယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၶၶဵင်ၸလႈ လဝ်ႈဢုပႃႇလိ ၸလႈ လဝ်ႈဢရိယမုၶိ လင်ႇဢွၶ်ၵျွဝ်လဝ်ႈရ ၵျႃၶၼ်းလုမ်းၶိုင်ႈသေ လုၵ်ႉတီးမိူင်းထႆး ၾိူဝ်ႈၵျွတ်ႈမိူင်းသီႇပေႃႉ။ ၸဝ်လဝ်ႈ

လင်ႇမႃးၵဝ်လဝ်ႈသၢင်ႇပိၼ်တပုတိၵ သီရိသရၶင်ၵုရၶၼ်ႉ ၼၢမ်ႇပိၼ်
လၢင်းယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈယၢမ်းၶၼ်ႈ ၸုၼ်သီရိဝိလယ ရူလသိင်ၵျ လင်ႇယုၵ်ႉယွင်ႈ ၵဝ်လဝ်ႈလၢင်းပိၼ်တပုတိၵ သီရိသရၶင်ၵုရၶၼ်ႉ ၸိုၼ်ႈပိၼ်သင်ႇၸ ရူႇလု (လဝ်ႈလွမ်သင်ႇၸု)မိူင်းသီႇႁုဝ်ႇယဝ်ႉ။ ဝႆးမၶၼ်းလဝ်ႈပိၼ်သင်ႇၸ ရူႇလုႇယဝ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈၸတ်းလွႆၵွၼ်ႁုဝ် သိုပ်ႇပိုၼ်ၸၽႄးသုႇသၶေႃႇပုတ်ႉ ထလဝ်ႈ ၶုၼ်းမိူင်းသီႇႁုဝ်ႇသေ ၸဝ်ႈလၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇၵျၢၵ်ႈၸမ်းၵူႇ မိူဝ်ႈၵုႇ ယုမၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈ 81 ပီ၊ ပီၸရိတ်ႉ 1778 ၶီႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

သင်ႇၸသၢမ်ၵူင်း ၶုၼ်းမိူင်းသီႇႁုဝ်ႇ

လဝ်ႈပိၼ်တပုတိၵ သီရိသရၶင်ၵုရၶႆႉ ပိၼ်ၵူင်းသျၢမ်ႇ(ထႆး) ယဝ်ႉ။ ၵူင်းသျၢမ်ႇၶႆႉ လဝ်ႈၵုပုလိမိူင်းထႆးၶၼ်ႉ မႃးတင်ႈဝႆႉၸလႈ လင်ႇ လႆႈလိုဝ်ႈၶင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပၢၼ်ၶၼ်ႉ ပေႃးၵမ်ႇလွႆႈလိုဝ်ႉၸိုဝ်းၵူၶၼ်း ထၢၼ်ႈသုင်လိုင် ၵမ်ႇၸဝ်ႈပိၼ်ရၵျၢၼ်း ၶုၼ်းၵူင်းၶႆႉလႆႈ။ ၵွပ်ႈၶၼ်ၸလႈ ထိုင်မႃးပီၸရိတ်ႉ 1799 ၶီႈၶၼ်ႉ လဝ်ႈသၢင်ႇတူၼ်ၶိုင်ႈ (ၵမ်ႇလွႆႈၵူၶၼ်း ထၢၼ်ႈသုင်) လိုဝ်ႈဝုႈ **လဝ်ႈၵမ်ပၵၵျ ပိတိယ လုၶဝိမလတိသ်သ**ၶၼ်ႉ လင်ႇၵူႇမိူင်းမၢၼ်ႈ၊ တီႈဝိင်းၵမရပူႇရသေ မိူဝ်းၸိုၼ်ႈလၢင်းတီႈၶၼ်ႈ ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈမၶၼ်းလဝ်ႈ ပွၵ်ႈမႃးၸိုၼ်းမိူင်းသီႇႁုဝ်ႇ ပီၸရိတ်ႉ 1803 ၶၼ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈလင်ႇမႃးတင်ႈထိင်ႈ ၵူင်းသင်ႇၸၵူင်းၶိုင်ႈ ၵၶၼ်ၵျိၵ်ႈလိုဝ်ႈဝုႈ ၵူင်းၵမရပူႇရ(မိူင်းမၢၼ်ႈ)ၶႆယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီၸရိတ်ႉ 1863 ၶၼ်ႉ **လဝ်ႈ ၵမ်ပၵၵျဝတ်တေ သီရိသရ ၶင်ၵုရထေရ** သမ်ႉမႃးတင်ႈထိင်ႈၵူင်းၶိုင်ႈ ၵျိၵ်ႈလိုဝ်ႈဝုႈ ၵူင်းရူမလျ်လု(မွၶၼ်း)ၶႆၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶုၼ်းမိူင်းသီႇႁုဝ်ႇၶႆႉ တင်ႈၸတႇယၢမ်းၶၼ်ႉမႃး ၵူင်းသင်ႇၸမီးမႃးသၢမ်ၵူင်း ၵျၢၶၼ်ႉတေႃႇထိုင် ယၢမ်းလိဝ်ၶႆႉယဝ်ႉ။

ပၢၼ်ၵၢင်းၵိတ်းၵုပ်ႉမိူင်း

တင်ႈၸတႇၵဝ်ပီၸရိတ်ႉ 1796 တေႃႇထိုင် 1948 ၶၼ်ႉ ပိၼ်ပၢၼ် ၵၢင်းၵိတ်းၸဝ် မႃးၽွင်းငမ်းဝႆႉမိူင်းသီႇႁုဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၶုၼ်းၸၢဝ်းယၢမ်းၶၼ်ႉ

သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလႅဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၶႆႈ ၵၢင်းၵိတ်းၸဝ် ၵဝ်လႆႈ ၵူၼ်းၵွၼ်ႇသေ မႃးတိၵ်းတႅင်ႈဝႆႉယူႇ။ ႁူလ်းႁႃႈ ယွၼ်ႉလၢဝ်ႈရၢၼ်း ၵိၵ်ႇ ပႃးႁူၼ်းမိူင်း လိူဝ်းၵၼ်မီးပၺ်ႇလႃႇၸဝ် ၽွမ်ႉသိင်ၽိင်းပၢၵ်ႇႁၼ်သေ ၵိတ်ႇ ၸေၺႄႉႁင်ႈ ပွႆႉပႃးဝႆႉၸလႈ လႆႈၺၼ်ၺၢင်ႈၽၢင် တၢင်းပိုၼ်းမၼ်ႈၵၼ်ႇ သႃႇ သၼႃႇပုတ်ႉထလႅဝ်ႈ ၵမ်ႇလႆႈတူၵ်းၶိူင်ႈတူၵ်းၺႆႈသေ ၶိုဝ်ႈၶိူင်းၺၢၼ်ႉတေႃႇ ထိုင်ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

ပၢၼ်လွတ်ႈလဵဝ်းသဝ်းၸေႃ

ဝႆးလႆႈလွတ်ႈလဵဝ်းသဝ်းၸေႃမႃးယဝ်ႉ လူင်ပွင်လိုင်းၸဝ် ႁူႈပၢၼ် ပၢၼ်ၵေႃႈ ပၼ်ၺိုင်းႁမ်ႉထိမ် သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလၢဝ်ႈတေႉတေႉ၊ တၢင်း ၸတႃႇၵဝ်လွင်ႈၵေႃႇသၢင်ႈ၊ လုမ်းလႃးဝတ်ႉဝႃး၊ သႃလႃး၊ ႁွင်းမူး၊ ပိၼ်ႇပိတ ၵတ်းသၢမ်ႁွင် ၸတႃႇႁူႇလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ ဝၼ်းလမ်ႇလွင်ႈ ၵၼ် ပိၼ်မိုဝ်ႉယႂ်ႇဝၼ်းလူင်သေ ၵိဝ်ႇႁပ်းလူလႆႈသႃႇသၼႃႇ မူၼ်ၼင်ႇဝၼ်း ၼေႃႇလွင်းလၢဝ်ႈႁူတ်ႇ၊ ပိၼ်ပြေး၊ ၵဝ်ပရိၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၸလႈ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း ၵၼ်ႁူၼ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၸဝ်ဝႃႈ ဝၼ်းဝေႇသၵ်ႉၼၼ်ႉ လူင်ပွင်လိုင်းၸဝ် ပၼ် ၺိုင်းႁမ်ႉထိမ်သေ ၺတ်းပၼ်ပွႆးတေႉတေႉဝႃႈဝႃႈ ႁူႈပီပီယဝ်ႉ။ ဝၼ်းလိူၼ် မူၼ်း ႁူႈလိူၼ်လိူၼ်ၵေႃႈ လူင်ပွင်လိုင်းၸဝ် တိပ်းတတ်းဝႃႈ ပိၼ်ဝၼ်းလိူဝ်ႈ ႁၢၼ်လူင်ပွင်လိုင်းၸဝ်ယဝ်ႉ။

သမ်ႉထိင်ႈ ၶၼ်ႇႁိူဝ်လုၵ်ႈလၢၼ်ၸဝ် ပေႃးတေပိၼ်ႁူၼ်းလၢဝ်း ပုတ်ႉႁူႇမိူဝ်းၶႄႈ ပၢၼ်သိပ်ႇပၢၼ်ၼၼ်ႉ လွမ်းႁၺ်းမုၼ်လၢဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈမိူင်း သီႇႁူဝ်ႇ ႁူႈႁၺ်းႁၺ်းၵေႃႈ ၵွၼ်ႁၼ်ပိုတ်ႇပၼ် ပၢင်သွၼ်ၽိုင်ႈၸင်ႈပုတ်ႉ ထ ႁူႈဝၼ်းၵၢးတိတ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိပ်ႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ၶိုၼ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၵၼ်လႆႈတိမ်ႈ ၸမေႃးပႃးၶိူဝ်ၼၼ်ႉ သမ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇလွႆႈၵၼ်ႁၢင်ႈမၼ်းၼၼ်ႉသေတႃႉ ယုမ်ႇ ယမ်ဝႃႈ မၼ်းတေမီးၽွၼ်းလီ တႃႇလိူဝ်းၸွႆႈႁူႉ လွင်ႈပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉ ထလၢဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇလိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁမ်ႈၽွင်ႈသေ တေလွႆႈထိမ်ပၼ် ၶိုၼ်ႈ လွၵ်းပဝ်ႇ ၵၼ်မုင်ႈမွင်းၸွႆႈႁူႉၸွႆႈၺၼ်ၶၼ်ၼၼ်ႉၽွင်ႈယူႇ။ ပိူင်ၶိုင်ႈၵေႃႈ ၽိုင်ႈ ပိူင်လူင်ႁူၼ်းၺဝ်းၼႆႉ ပေႃးဝႃႈၵမ်ႇၺၼ်တီႈလီၸွႆႈၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈမီးယိူင်း

ၵၢၼ်း ၼိုင်ႈပူၼ်ႉလႆႈသေပွၵ်ႈၼႆႉၼၼ်ႉ တီႈၼႆႈ ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ မၼ်းတေလႂ်ႈ ၵီးပၼ် တၢင်းယူင်းၵၢၼ်းၽူႈလူလိၵ်ႈၸဝ်ႉ ၵၼ်ၼိုင်ႈထိုင်လိၵ်ႈလႆႈၼၼ်ႉ ယူႇၼႆယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလင်ႈ ၼႂ်းမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉ ၸတႃႇၵၢဝ်မူဝ်ႈ မၼ်းယဵပ်ႇၸဝ်ႈႁွတ်ႈၽဵဝ်မႃး တေႃႇၶၢၼ်ႉယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ သမ်ႉဝႃႈ မၢင်ပွၵ်ႈ လႆႈႁူပ်ႉလႃး လူင်ႈပိူၼ်ႈမႃးယႃႉမႃးၵဝ်း ၵၢၼ်ႉႁူဝ်ၶိုင်ပီမၼ်းၼႆႉသေတႃႉ ၵေႃႈ ယင်းတိူၵ်ႉမီးလိုဝ်ႈမီးသဵင် လိုဝ်းလွတ်ႇႁွတ်ႈႁုၵ်ႇႁူႈတီႈႁူႈလႅၼ်ယူႇ။ ပၢၼ်လၢဝ်းပုတ်ႉၸလႈသၢင် ၵမ်ႇပၢၼ်လၢဝ်းပုတ်ႉၸလႈသၢင် လုၵ်ႈၶိူၼ်းႁူႈ မိူင်းမိူင်းၸဝ်ၵေႃႈ လုပ်ႈၼိုင်ႈယဝ်ႉလုပ်ႈၼိုင်ႈ ယင်းတိူၵ်ႉၵွၼ်ႁၼ်မႃး ၸိုၼ်ႈၶိူၼ်းၵၢဝ် ပိူင်ၸူးလႆး ပႆးဝူၼ်ႉၸပ်ႉ ၼႂ်းမိူင်းၸဝ်ယူႇ ၵမ်ႇထၢတ်ႇၵမ်ႇ ဝႆး။ မုၼ်လင်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ လိူဝ်းၵၢၼ်မီးၼမ်ႉႁတ်ႉတိမ်ထူၼ်ႈသေ ႁုၵ်ႇ ပိုၼ်ၸၽႄႈသႃႇသၼႃႇ တၢင်ႇမိူင်းၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးဝႆႉတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၼၼ်ၸလႈ ၸႂ်ႈၵၢၼ်ၼိုဝ်ႈမွၵ်ႇလၢတ်ႈ ႁမ်းလိုၼ်းသုတ်းၸတႃႉ ၽိုၼ်လိၵ်ႈႁူဝ်ၼႆႉ ၶိူင်ႈၶဝ်းၶႃးႁူႈၵေႃႉ မေႃၸဝ်ႈပိူၼ်ႈ၊ မေႃတိုၼ်ႇတူဝ် တိုၼ်ႇ လိူဝ်၊ မေႃဝႆႉၸႂ်ႈယူင်းၵၢၼ်းသုၼ်သုၼ်၊ မေႃၶိူၼ်းၵၢဝ်လိၵ်ႈလႆး ပႆးႁူႉၼမ် ၼမ်သေ ၵွၼ်ႁၼ်ၶိူတ်းၶိူဝ်ႈၽိူင်ႈထုင်း၊ ၽႄႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇ၊ ၸလႈ လိူဝ်ႉ ၸူဝ်ႈၶဝ်း ၸိုၼ်ႈယွႆႇၸိုတ်းႁပ်ႈပၢၼ်၊ ၶိူင်ႈႁူၼ်းမိူင်းၶဝ်း လီဝ်းမီးပႆးႁူႉပႆး ၶၼ်သေ ၶိူင်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈလႆႈ လူင်ႈၸမ်တူင်ႇၶိူဝ်ႉ 'ၵမ်ႇႁူႉသၢင်' ၼၼ်ႉသေ ႁမ်းၼႆ။

ၽိုၼ်ၵိုင်_

1. လင်ႈလၢဝ် ၽွင်ပိုၼ်း၊ *ဝတ်ႉပြေးၵေႇလၢႇၶႃႇယ ၼင်ႇပိုၼ်းႁၢ လင်းႁၢ*၊ ၸၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ မႂ်ႇ–4၊ ၶေႃႈ 1–15၊ ၵေႃး၊ တႃႈၵူင်ႈ၊ 2002။
2. မဲထီးဆရာတော်၊ *ထေရဝါဒသာသနာဆက်အလင်းပြ ဝံသဒီပနီ*၊ ဟံသာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၇။
3. H.K. Perera, *Buddhism in Sri Lanka, a Short History*, B.P.S., Kandy, Sri Lanka, 1988.

ဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း

လဝ်ႈၸဝ်ႉတိယ လင်းသႂ်

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ဝၼ်းၵၢၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်း ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းၸၢဝ်းပုတ်ႉႁဝ်းၼႆႉ တေလႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ဝၼ်း ၵၢၼ်လႆႈငိၼ်းတြႃး ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ဝၼ်းသိၼ်လိူၼ်လပ်း လိူၼ်မူၼ်းၸိူဝ်းၼၼ်ႉၼႆယူႇ။ ဝၼ်းၸိူဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ်ၵူၼ်း ၸၢဝ်းပုတ်ႉႁဝ်းၵူႈတီႈတီႈ ၵွၼ်ၵၼ်ႁဵတ်းဝတ်ႉၶဝ်ႈၵျွင်း ႁပ်ႉသိၼ်ထွမ်ႇ တြႃးၸတႃႇႁႃႇ ၸိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်းၵႃႈဝၼ်းထမ်ႉမသဝၼ ဝၼ်းလိူၼ် လပ်းလိူၼ်မူၼ်းၸိူဝ်းၼၼ်ႉ ၵၢၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်းသေပိူၼ်ႈ ၼႂ်းၵူၼ်းၸၢဝ်း ပုတ်ႉၼၼ်ႉပဵၼ်–

1. ဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း၊
2. ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း၊
3. ဝၼ်းဢႃႇသႃႇလႁႃႇ လိူၼ်ပႅတ်ႇမူၼ်း သၢမ်ဝၼ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း

ဝၼ်းမႃးၶလိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼႆႉ ႁဵတ်းသင်ၸင်ႇဝႃႈ မၼ်းပဵၼ် ဝၼ်းၵၢၼ်ၶိုၵ်ႉတွၼ်းပိူၼ်ႈဝႆႉၼႆလိူင် ယွၼ်ႉဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ် သင်ႇၶ 1,250 တူၼ် မႃးဝႆႈသႃၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ပွၵ်ႈၵွၼ်တၢင်းသုတ်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ၵဝ်ၵေႃးဝႃႇတပႃႇတိမွၵ်ႉၶ ၵၢၼ်ပဵၼ်သၢႆၵႅဝ်သႃႇသၼႃႇၼၼ်ႉသေ ႁႄႈပၼ်ၶဝ်လႆႈၵႃႈယဝ်ႉ။

ဝၼ်းဝိသႃႇၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း

ဝၼ်းဝိသႃႇၶလိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ်ၼေႃႈလေႃး လဝ်ႈ သိတ်ႉထတ်ႉထ ၵိူတ်ႇမႃးၼေႃႈမႃး တီႈၶွင်ႈသူၼ်မွၵ်ႇလုမ်ႇပိၼီႇၸလႆႈ ဝၼ်းၵၢၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမ ႁူႉမၼ်တြႃးသၵ်ႉလၢႆႇသီႇပိူင်သေ လႆႈလၢၼ်ႇ သပ်ႉပလ်ႇလူတ ပဵၼ်ၽြႃးသမ်ႇမႃႇသမ်ႇပုတ်ႉထ တီႈတွင်ႈတူၼ်းမႆႉလွင်ႇ မၵႃႇပေႃးထိ တီႈပုတ်ႉထၵယႃႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ သမ်ႉပဵၼ် ဝၼ်း ၵၢၼ်ၵေႃးတမၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ ၵဝ်ပရိၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၵူႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝၼ်းၵႃႇသႃႇလမႃႇ လိူၼ်ပႅတ်ႇမူၼ်း

ဝၼ်းၵႃႇသႃႇလမႃႇလိူၼ်ပႅတ်ႇမူၼ်းသမ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ်ၽြႃး ပဵၼ်လဝ်ႈ လႆႈၵဝ်တြႃးထမ်ႇမလၵ်ႉၵသေ ၶႃးပၼ်လဝ်ႈပလ်ႇလဝၵ်ႉၵီႇ မႃႈတူၼ် တီႈမိူင်းပႃႇရူႇၼသီႇ ပွၵ်ႈၵွၼ်တၢင်းသုတ်း (**First Sermon**) ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ သမ်ႉပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ် ၽြႃးတြႃးၸလႆႈ သင်ႇ ၶႃႇၽုတ်းမႃး ၶွင်ႈသႃႇသၼႄႇပုတ်ႉထ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းပူၼ်ႈၸလႆႈ သမ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၶဝ်ႈဝႃႇၶဝ်ႈသႃ လဝ်ႈသင်ႇၶၶဝ်လဝ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈၵႃႈဝၼ်းယိင်ႈယွႆႇၸိုၵ်ႉတွၼ်း ၵၢၼ်လႆႈလၢတ်ႈမႃးလိူဝ်းၼႆႉ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ တေသိပ်ႇတေႃႉတႆႇၸႆႈၸၼ လွင်ႈတၢင်းၵၢၼ်ၸိုၵ်ႉတွၼ်း တႃႇဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼၼ်ႉႁွၼ်ႇ။ ၶွင်ႈလိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ၵၢၼ်ၼႆႉ တေသိပ်ႇသပ်းလႅင်း လွင်ႈဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼႆႉႁူလ်း။ ဝၼ်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝၼ်းၵၢၼ်ယိင်ႈယွႆႇၸိုၵ်ႉတွၼ်းလူင် ၶွင်ႈပုတ်ႉထၽေႃႇသႃႇ ဝၼ်းၼိုင်ႈ ယဝ်ႉ။ မႃးၶၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၽေႃႇသႃႇပႃႇလိ ပွင်ႇဝႃႈလိူၼ်သၢမ် ၼႆယဝ်ႉ။ ဝၼ်းမႃးၶ လိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉသင် မၼ်းသမ်ႉမႃးပဵၼ် ဝၼ်းၵၢၼ်ယိင်ႈယွႆႇၸိုၵ်ႉတွၼ်းလူင် တႃႇလၢဝ်းပုတ်ႉမဝ်း?

လွင်ႈပဵၼ်မႃး ဝၼ်းမႃးၶလိူၼ်သၢမ်မူၼ်း

လွမ်းၶၼ်ႇ ၶွင်ႈပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈၸၶဝေႉ ဝႆးသေၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵေႃး တမ လႆႈႁူႉမၼ်တြႃးထမ်ႇမသၵ်ႉလၢႆႇသီႇပိူင်သေ ပဵၼ်ၽြႃးတီႈတွင်ႈတူၼ်း မႆႉလွင်ႇမၵႃႇပေႃးထိ။ လႆႈၵဝ်ႈလိူၼ်၊ သင်ၶပေႉၵဝ် မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈၸတ

ဢွၵ်ႇၸေႃးတြႃး တီႈၶိုင်ႈယဝ်ႉတီႈၶိုင်ႈ လႆႈမွၵ်ႈၼိတ်းလိူၼ်ၶၢဝ်ႉ ၽြႃး
ပီၼ်လဝ်ႈလႆႈလုၵ်ႈသိုတ်း လဝ်ႈဢၢရွၼ်ႉ 1,340 တူၼ်ယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေ
ၶၢဝ်ႉ ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ လင်ႉၶူႈသင်ႉၸၸဝ်လဝ်ႈ ဢွၵ်ႇၸေႃးထမ်ႇမၸလႈ
ၽိူလ်ၸၽႄႈသၢႇသၶႃႇၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ႁူးတီႈႁူးတၢင်းသေ လင်ႉႁိူတ်ႉမီးမႃး
သၢႇသၶႃႇပုတ်ႉထ တီႈၶွင်ႈမိူင်းဢိၼ်ႇတီယၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။

ထိူင်ႈလွင်ႈၶိုင်ႈၵေႃႈ တၢင်းယုမ်ႇယမ် ႁူၼ်းမိူင်းဢိၼ်ႇတီယ မိူဝ်ႈ
သၢႇသၶႃႇပုတ်ႉထပႆႇမီးၶၢဝ်ႉ ပေႃးထိုင်ဝၼ်းလိူၼ်သႃမ်မူၼ်းၶႆႈလိူင်
လုမ်းလိူဝ်းပုၼ်ႈၶႃႈၸဝ်၊ တၵ်ႉၵတွၼ်းၸဝ်ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ ပီၼ်ဝၼ်း**သီဝႃႉ
ရူႉတြီး** (ဝၼ်းၽြႃးၶွၼ်ႈတူႉ)။ ႁွပ်ႈၶၢဝ်း ပေႃးထိုင်မႃးဝၼ်းလိူၼ်သႃမ်
မူၼ်းလိူင် ၸဝ်ၵွၼ်ၵၼ်မႃးဢၢပ်ႉၶမ်ႉ သုၵ်ႈပိၵ်ႈဢၢၵုသူဝ်ႉ (လၢင်ႉပၢပ်ႉ)
တီႈၸမႈၶမ်ႉၵင်းၵႃၶၢဝ်ႉၶႆႈယူႉ။ လွင်ႈယုမ်ႇယမ် ဢၢပ်ႉၶမ်ႉသုၵ်ႈဢၢၵု
သူဝ်ႉ တီႈၸမႈၶမ်ႉၵင်းၵႃၶႆႉ မီးမႃးလိမ်မိူဝ်ႈပၢၼ်ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ တေႃႇ
ထိုင်ဝၼ်းမိူဝ်ႈၶႆႉယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၶၢဝ်း ရွၢၼ်းသင်ႉၸႃႉၸဝ်လဝ်ႈ ဢၼ်ၸဝ်ႈႁူႉၶွင်ႈသၢႇသၶႃႇ
ပုတ်ႉထမိူဝ်ႈလဝ်ႉၶၢဝ်ႉ လၶၼ်ႉထၢၼ်ႈႁူၼ်းဢမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်။ ၵမ်ႈၽွင်ႈ
မႃးတီႈသိူဝ်းလဝ်ႈသိူဝ်းသုၼ်၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈၵေႃႈ မႃးတီႈသိူဝ်းပုၼ်ႈၶႃႈ၊ သိူဝ်းႁူၼ်း
မၢၵ်ႈမီး ၸတႃႉႁူႉလိူဝ်းၶၢဝ်ႉယူႉ။ မိူဝ်ႈၸဝ်လဝ်ႈပႆႇလႆႈၸဝ်ႈမႃး ၶွင်ႈသၢႇသ
ၶႃႇပုတ်ႉထ ၵၢၼ်လၢင်ႉပၢပ်ႉ (သုၵ်ႈဢၢၵုသူဝ်ႉ) ၶၢဝ်ႉ ယၢမ်ႈလႆႈႁိတ်းမႃး
လိူင်ႉၶင်ႉၶၢဝ်ယူႉ။ ဝၢႆးသေလႆႈၸဝ်ႈမႃးယူႉ ၶွင်ႈသၢႇသၶႃႇၽြႃးပီၼ်
လဝ်ႈယဝ်ႉၸတႃႉ ၶႃႈၵၢၼ်လိူဝ်းၶၢဝ်ႉ ပွႆးၽႄႈပိၵ်ႈမူတ်းမူတ်းယဝ်ႉ။
ႁူလ်းၵႃႈ ပေႃးထိုင်ဝၼ်း လိူၼ်သႃမ်မူၼ်းမႃးလိူင် ဢၼ်ပီၼ်သင်ႉၸႃႉ
သၢႇဝၵ တၸပႈၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ဢၼ်လႆႈႁူႉၽိူလ်ၸၽႄႈသၢႇသၶႃႇၸလႈ
ႁူမ်ႈသင်ႉသွၼ် ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈႁူးတီႈတီႈၶၢဝ်ႉ ၸဝ်လဝ်ႈလႆႈႁွၼ် လိူဝ်း
ပုၼ်ႈၶႃႈၸဝ်၊ တၵ်ႉၵတွၼ်းၸဝ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃး သုၵ်ႈသီဢၢပ်ႉၶမ်ႉ သုၵ်ႈ
ဢၢၵုသူဝ်ႉ (လၢင်ႉပၢပ်ႉ) တီႈၸမႈၶမ်ႉၵင်းၵႃၸလႈ ႁိတ်းပွႆးမူးလႃး ဝႆႈၽိ
ႁွင်းၽွင်ႈႁွင်းမၼ်းယူႉ။

မိူဝ်ႈၸဝ်ႈၵဝ်ႈလႆႈႁၼ် ၵိူင်ႉၶႅင်ႇၶႅၼ်ၶႅၼ်ႉ သင်ဝႃႈတေတူၵ်းယူႇ၊ လႆလႆႈႁူၵ်းၵေႃႈ သမ်ႉဢမ်ႇသၢင်းလၢင်းၵွႆ၊ သင်ဝႃႈတေၵိုတ်းလွမ်းၵေႃႈ သမ်ႉဢမ်ႇသၢင်ႇတေႃႇ။ ႁွပ်ႈၶႅၼ် ၸဝ်လင်ႇႁႃလွင်ႈတၢင်းမၼ်း သေဢၼ် ဢၼ် ဢမ်ႇလႆႈၽိတ်ႈမွၵ်ႇႁၼ်သေယဝ့်ၸလႈ ႁူႉဝႆႈပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ တီႈ ဝတ်ႉဝေလုဝၼ်ႇ ႁၢင်းၽႅင်ႁၢင်းမၼ်း။ ၶွႆးဝၼ်းၶႅၼ်ႉ ဢရိယႃႇသင်ႇၸႃႇ ဢၼ် မႃးဝႆႈသႃ ပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ မီးယူႇ 1,250 တူၼ်။ ဝၼ်းၶႅၼ့် ပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ လႆႈဢဝ်ၵေႃးဝႃႇတပႃႇတိမွၵ်ႉၼႆ ဢၼ်ပဵၼ်သႆလွႆသႃႇသၶႃႇ ဢၼ် ဝႃႈ “**ၸဝ်ႈပီတ်ႈ လွင်ႈၵိုတ်းၵၢၼ်ဢမ်ႇလီ၊ သမ်ႉၵွၼ်ႁၼ် ၵိုတ်းသၢင်ႈ လွင်ႈ ၵၢၼ်လီ၊ လူဝ်ႇၵွၼ်ႁၼ် ဝႆႉလွႆၽိူၵ်ႇလိုၼ်ႈၸၢဝ်သႂ် သၢမ်ပိူင်လိူဝ်းၼၼ့် ပဵၼ်ၶေႃးသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဵဝ်ႈၸဝ် ႁူးတူၼ်တူၼ်ယဝ့်**”[1] ၼႆၶႅၼ်ႉ ႁွင်ႇပၼ်ႁၢင်းရႃၼ်းၸဝ်လဵဝ်ႈ။ ႁွပ်ႈၶႅၼ် ဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼႆႉ မၵ်းမၼ်ႈဝႃႈ ပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ်ယိင်ႈယႂ်ႇ ၶွႆးသႃႇသၶႃႇပုတ်ႉထဝၼ်းၶိုင်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ **လတုရင်ႇၵ သၼ်ႇၼိပႃႇတၼ်ယဝ်ႉ**။ ပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ် မီးသင်ႇ ၸႃႇမႃးလူႉၵၼ် တီႈဝတ်ႉဝေလုဝၼ်ႇသေ သမ်ႉမီးလွင်ႈလၢၵ်ႇလႅၼ်းယူႇသီႇ ဢၼ်–

1။ မီးဢရႁၼ်ႇသင်ႇၸႃႇ မႃးဝႆႈသႃပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈယူႇ 1,250 တူၼ်၊

2။ သင်ႇၸႃႇ ဢၼ်ၸဝ်ႈမႃးဝႆႈပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈလိူဝ်းၶႅၼ်ႉ ပဵၼ်ၵေႃးရိ ၽိၵ်ႉၶု ဢုပသမ်ပတႃႇႁူးတူၼ်။

3။ ရႁၢၼ်းသင်ႇၸႃႇ လိူဝ်းလႆႈၸဝ်ႈမႃးဝႆႈပြႃးဝၼ်းၶႅၼ်ႉ မႃးႁူၵ်းၽွင် ႁူၵ်းမၼ်း ဢမ်ႇလႆႈၽိတ်ႈမွၵ်ႇႁၼ်မႃး။

4။ ဝၼ်းၶႅၼ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်း။

လွမ်းၶင်ႇပိၼ်းသႃႇသၶႃႇ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႈလၢတ်ႈဝႆႉဝႃႈ ဝၼ်းလိူၼ် သၢမ်မူၼ်းၼႆႉၶင်ႇႁဝ်ႇ ပဵၼ်ဝၼ်းဢၼ်ပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ လႆႈယုၵ်ႉယွင်ႈ ဢဝ် လဵဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတြႃႇၸလႈ လဵဝ်ႈမွၵ်ႉႁလၢၼ် ၶိုၼ်ႈပဵၼ်သႃႇဝၵၽေႃႇ ၶႃႈၸလႈၽေႃႇသႂ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼႆႉ တီႈၶွႆးၽိုၼ်လိၵ်ႈၾိင်ႈထုင်း သိပ်းသွင်လိူၼ် မိူင်းသီႇႁူဝ်ႈၸဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ **ၼဝမ်, ၽူဝ်းယႃးတေး(Nawam**

---

[1] Dhammapada No- 183-4.

Poya Day)ခခေင်ႉလာတ်ႏဝ့်ႉဝုႏ ခင့်ꩻဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻခင့်ႉခငေ်ႇဂဝ်ႇ ဖြေꩻပီခင်လဝ်ႏ လ့ႏမွဂ်ႇလာတ်ႏ တီႏသင်ႇစစဝ်လဝ်ႏဝုႏ “ပေꩻထိုင်ႏသာမ် လိူခင်ခင့် ဖြေꩻပီခင်လဝ်ႏꩻဝ်ꩻ တေဘာဝ်ခိပ်ႉပါခင်ႇꩻုႇယဝ်ႉ” ခင့်ယဝ်ႉ။

ပွ့ꩻဝ့်ႏဖြေꩻဝခင်ꩻမုꩻအ လိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻ

ပွ့ꩻဝ့်ႏဖြေꩻ ဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻခင့်ႉ တေလ့ႏဝုႏ မီꩻမုꩻလိမ့်မိူဝ်ႏ ပါခင်ဖြေꩻခခေင်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ဝ့ါꩻသေဖြေꩻပီခင်လဝ်ႏ ဘာဝ်ခိပ်ႉပါခင်ႇꩻုႇ ယဝ်ႉဂေုႏ တေုႇထိုင်မုꩻဝခင်ꩻမိူဝ်ႏခင့်ႉ လာဝ်ꩻပုတ်ႉꩻူႏတီႏ၊ ꩻူႏဝါခင်ႏ၊ ꩻူႏ မိူင်ꩻဂေုႏ လ့ႏဘွခင်ဂခင် သိုပ်ႇꩻီတ်ꩻပွ့ꩻမူꩻလာꩻ ဝ့်ႏဖြေꩻဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻ ခင့်ႉမုꩻယူႇသေႇသေႇယဝ်ႉ။

လိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻ တီႏမိူင်ꩻသီႇꩻူဝ်ႇ

တီႏမိူင်ꩻသီႇꩻူဝ်ႇခခေင်ႉ ပေꩻထိုင်ဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻမုꩻလိုင် ꩻူခင်ꩻလာဝ်ꩻပုတ်ႉတီႏမိူင်ꩻသီႇꩻူဝ်ႇစဝ် ဘွခင်ဂခင်ꩻူင်စဝ်ႏခမ်ႉခမူꩻ သိုႇ လေꩻမာဂ်ႇပါဝ်ႉသေ ꩻုႇလူႇတာခင်ꩻထိုင် တီႏရျာခင်ꩻသင်ႇစုႇစဝ်လဝ်ႏ တီႏ ဝတ့်၊ ယဝ်ႉဂေုႏ စဝ်ဘွခင်ဂခင်ꩻပ်ႉသိခင်ꩻုႏ၊ သိခင်ပီတ်ႇဧလႏ ထွမ့်ႇတြုꩻ ယူႇယဝ်ႉ။ စဝ်ႏခမ်ႉခမူꩻခင့်ႉ ဖေါ်ႇဖေုႇသုႇသီႇꩻူဝ်ႇစဝ် ꩻွင်ႉဝုႏ ‘**ဂီရိ ပါတ်ႉ**’ ခင့်ယဝ်ႉ။

လိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻ တီႏမိူင်ꩻထ့ꩻ

လာဝ်ꩻပုတ်ႉတီႏခင့်ꩻမိူင်ꩻထ့ꩻစဝ်ဂေုႏ ဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻခင့်ႉ စဝ် ယုမ့်ႇယမ့်ခပေ်ႉသွခင်ႇဝ့်ႉဝုႏ ပီခင်ဝခင်ꩻယိင်ႏယုိႇဝခင်ႏခိုင်ႏခင့်သေ ꩻွင်ႉဝုႏ ‘**ဝခင်ꩻမုꩻစပူႇလာုႇ**’ ပူႇလေုႇဖြေꩻ ဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻခင့်ယဝ်ႉ။ ပေꩻထိုင် ဝခင်ꩻလိူခင်သာမ့်မူခင်ꩻမုꩻလိုင် လာဝ်ꩻပုတ်ႉခင့်ꩻမိူင်ꩻထ့ꩻစဝ် ဘွခင်ဂခင်ꩻီတ်ꩻ ဂါခင်လီ သ့ႇပါတ်ႇလွင်ꩻသွမ့်ꩻ၊ စဝ်ႏဝတ်ႉꩻပ်ႉသိခင်၊ ထွမ့်ႇတြုꩻ၊ ꩻီတ်ꩻ တာင်ꩻလူႇယာတ်ႇခမ်ႉ ဧဖေုသူဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။ ပေꩻထိုင်ꩻူဝ်စမ့်ႏမုꩻခင့်လိုင် စဝ်သမ့်ႉဘွခင်ဂခင် လပ်ꩻဖွ့ꩻတီခင်ꩻသေ (မုꩻဝီခင်ထီခင်ꩻ) မုꩻလိပ်ႏဝိ ꩻာခင်ႇ၊ သိမ့်ႇ၊ ဘမ့်ႇခခေင် ꩻွင်ꩻမူꩻ၊ လေႇတီႇသာမ့်ꩻွပ်ႏသေယဝ်ႉ ဝ့ါꩻခခေင်ႉ သမ့်ႉ ဘွခင်ဂခင်မုꩻဝ့်ႏသုႇ လဝ်ႏတူခင်စူꩻလူင်စဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း တီႈမိူင်းတႆး

တီႈမိူင်းတႆးႁဝ်းၵေႃႈ လႆႈမီးပၢင်ပွႆးပူႇၸေႃႇ ဝႆႈပြေးဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်းမိူၼ်ပိူၼ်ႈၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ပီႈၼွင်ႉလၢဝ်းမိူဝ်းတႆးႁဝ်းၵေႃႈ ပေးထိုင်ဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼၼ်ႉ ၵွၼ်ၵၼ်ၵႂ်တၢင်းလူႇၸဝ်ႈယၢႇၵု ၵူႈမိူၼ်းမိူၼ်းသေ မိူဝ်းလွင်းၸဝ်ႈယၢႇၵုၸလႈၸဝ်ႈသွမ်း တမ်ႈတီႈၸဝ်ႈၵျၢၼ်းသင်ႇၸၢႇ ၼိူဝ်ဝတ်ႉၼိူဝ်ဝႃးၸလႈ ၵႂ်တ်းပွႆးလုတ်ႇၾွႆးႁွင်လူဝ်သေ ပူႇၸေႃႇပြေးပိၼ်ၸဝ်ႈ ၼွင်ႉဝႃႈ '**ပွႆးလူႇလူဝ်**' ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

လိူၼ်သၢမ်မူၼ်း တီႈမိူင်းမၢၼ်ႈ

လၢဝ်းပုတ်ႉတီႈမိူင်းမၢၼ်ႈၸဝ်ႈၵေႃႈ လႆႈၵွၼ်ၵၼ်ၵႂ်တ်းသၢင်ႈ ပွႆးပူႇၸေႃႇ ဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်း မိူၼ်ၵိူင်ႉၼင်ႇလၢဝ်းပုတ်ႉ ၵူႈၵိူဝ်းၵိူဝ်းယူႇ။ ပေးထိုင်ဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်းၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ၵႂ်တ်းၸဝ်ႈယၢႇၵု ႁွင်းၾူင်ႉႁွင်းမၼ်းသေ ၵႂ်ႇလူႇတၢၼ်း တီႈၵျၢၼ်းသင်ႇၸၢႇၸဝ်ၵဝ်ႈ တီႈဝတ်ႉတီႈဝႃးၸလႈ ၵွၼ်ၵၼ်ၵႂ်ႇတၢင်ႇသွမ်း တီႈႁွင်းမူးလူင်သူလႆႇတၵုင်ႇ ၵၼ်မီးၼူၵ်းပိင်းတႃႈၵုင်ႈၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၼၼ်ႉႁွင်ႉဝႃႈ '**ထမ်ႇမၸၼ်းပွႆး**' ၼႆယဝ်ႉ။

လိုၼ်းသုတ်းၸတႃႉ ၵူၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉၵူႈတီႈတီႈ၊ ၵူႈဝၢၼ်ႈဝၢၼ်ႈ၊ ၵူႈမိူင်းမိူင်း ၵွၼ်ၵၼ်ၵႂ်တ်းသၢင်ႈ တၢင်ႇပူႇၸေႃႇပြေး ၼိုင်းဝၼ်းမႃးၸလိူၼ်သၢမ်မူၼ်း ႁွင်းၾူင်ႉႁွင်းမၼ်းဝႆႉယူႇ။ ၼိုင်းလွင်ႈၵႂ်တ်းလွင်ႈသၢင်ႈၵိူဝ်းၼၼ်ႉ တီႈၼိုင်ႈၸလႈတီႈၼိုင်ႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်းမီးလွင်ႈပိၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ၵိတ်းၵီႈၼႆသေတႃႉၵေႃႈ လုတ်းယိူင်းမၢႆၸတႃႉ ပိၼ်လွင်ႈယိူင်းလူး တၢႇဝႆႈသၢထိုင် ပြေးပိၼ်ၸဝ်ႈၼၼ်ႉလွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ။

Reference:

1. ประเพณีสิบสองเดือน ล้านนาไทย มณี พยอสยงค์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พิมพ์ครั้งที่
2. Yuvabuddhikasara Vol-33. No- 2, *the Buddhapadipa Temple*, Wimbledon, London, 2005.

3. Alec Robertson, *Significance of the Full Moons in Buddhism*, Buddhist Culture Centre Publication, Dehiwala, Sri Lanka, 1998.

4. Sri Achariya Buddharakkhita, *Dhammapada*, Buddha Vacana Trust, Maha Bodhi Society, Sri Lanka, 1995.

သူပ်း ၵမ်ႇၶၼ် ၵႂၢမ်း

ၸဝ်ႈၶၼ်ႇတေႃးၽေႃႇသ ၸွမ်သိူင်

ၵႂၢမ်းၶမ်း

ၶွင်ႈပွတ်းတွၼ်ႈတူဝ်ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ပေႃးၶဝ်ႈသူပ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ၸိူဝ်ႉၼမ်ႉလမ်ႉလွင်ႈ တၢႆႇၵူၼ်းႁဝ်းၶႃႉၶႃႉၼႆ လီပ်ႈတေၵမ်ႇ ၽိတ်း။ ပိူဝ်ႉသမ်ႉပဵၼ်ၵူၼ်းၵႃႉ ၵမ်ႇမေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵေႃႈ မၼ်းတေႃႈ ၵမ်ႇလွတ်ႈၵိၼ်ၶဝ်ႈ။ သူပ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ႁၢင်လီထၢင်ႇၸိင်ႈသေပိူင်ႈ၊ ၶဝ်ႈၵႂၢမ်သေပိူင်ႈ၊ ႁဵတ်းၵႂၢမ်ၶမ်သေပိူင်ႈၼႆၵေႃႈ ဝႆႈလႆႈယဝ်ႉ။ ပဵၼ် ပိူင်လူင် တၢႆႇတူဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵူၼ်းၵမ်ႇၵႆး တၢႆႇပိူင်ႈတင်းၶမ်ၵေႃႈ ပဵၼ် ၵၢၼ်ၸုဝ်ႉၵၢၼ်လႆႈၶႃႉၶႃႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ တေတီႉမ်ႈၶႃႈၵူႈ သူပ်းၶလႈ ၵႂၢမ်း၊ ၶေႃႈၵၢၼ်သူပ်းၵႂၢမ်း၊ ၶေႃႈသင်ႇသွၼ် ၵၢၼ်ၵီဝ်ႇၵပ်းလူလိုၼ်ႈ လွင်ႈ သူပ်းၵႂၢမ်း၊ ၽွၼ်းလီသူပ်းၵႂၢမ်း၊ ၽွၼ်းႁၢႆႉသူပ်းၵႂၢမ်းၶလႈ ၶေႃးၽႃင်ႉ တၢႆႇ သူပ်းၵႂၢမ်း ၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

သူပ်းၶလႈၵႂၢမ်း

သူပ်းၶလႈၵႂၢမ်းၼႆႉ ပိူဝ်ႉသမ်ႉပဵၼ်ၽႅဝ်ပဵၼ်မၼ်းသေတၢႆႉ ပေႃးၵဝ် သၽေႃႇဝၵႂၢမ်းတၢႆႇႁဝ်းဝႃႈၶႃႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်လီဝ်ႁၢၼ်ၵူလႆး။ မိူၼ်ၼင်ႇ "သူပ်း လီသိူင်ဝၢၼ် ၼၢၼ်ႁမ်းလွင်ႈၵေႃႈလီထွမ်ႇ။ သူပ်းယိၼ်ႇၵႂၢမ်းၶင်ႈ ပေႃး ၶမ်ႈ ႁၵ်ႉတွၼ်းလွင်ႈ။ သူပ်းလီၵႂၢမ်းငၢမ်း ထိုင်ယၢမ်းၸင်ႇလၢတ်ႈ"ၼႆ ၸိုဝ်ႉၼႆႉ ယဝ်ႉ။ ၽူႈၵၢၼ်မီးသူပ်း ၵမ်ႇမီးၵႂၢမ်း ၵၢၼ်ပဵၼ်ၵူၼ်းၵႃႉၶၼ်ႉၶႃႉ ၸၼ်းလွင်ႈမၼ်းမိဝ်းၶိုင်ႈသေ သမ်ႉယၢပ်ႇလွင်ႈမၼ်းလႆးၶိုင်ႈယူႇ။ တၢႆႇတေ ၽိတ်း ဝၸီၵမ်ႈသီႇယိူင်ႈၶၼ်ႉ လူမ်လွင်ႈတၢႆႇမၼ်းသေတၢႉ တၢႆႇတေၼၢၼ် လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီသိူင်ဝၢၼ် သမ်မႃးဝႃးၸႃၶၼ်ႉ သမ်ႉၵမ်ႇပဵၼ်လႆႈၶၼ်ႉ

ယဝ်ႈ။ ဝႃးၶိုဝ်ၵေႃႈလီ တီႈၼၼ်ႈသုပ်းၸလႈၵႂၢမ်းၼၼ်ႉ တေဝႆႉပိၼ်ၵၢၼ်လိၵ်ႉ ၵၼ်သေ တႅမ်ႈၸၼၵႂႃႇယူႇယဝ်ႈ။

ၼေႈၵၢၼ်သုပ်းၵႂၢမ်း

သုပ်းၵႂၢမ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁုၼ်းမဵဝ်းလႆႈၵႂ်ႉတိုဝ်းမၼ်းၼမ်ၸတႉၸတႉ။ တႃႇၼႄႈၵႃႇယုႁုၼ်းမဵဝ်း လႆႈယူႇသဝ်းလိပ်းပိၼ်တူဝ်ယူႇၼၼ်ႉ လႆႈပိုင်ႈၵိုင် သုပ်းသေ ၵိၼ်ၸဝ်ႈၵိၼ်ၼမ်ႉ ၵိၼ်ၵၢႆးမၢၼ်ပၼ်ယူႇ ႁူႈဝၼ်းဝၼ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႈ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈတူၼ်မွၵ်းတြႃးၸဝ်ၸဝ်ႈလွၵ်ႈ၊ ၸရေးမွၵ်းလိၵ်ႈၸဝ် လွၵ်ႈ၊ ၽူႈမီးမေႃသေႃၵႂၢမ်းၸဝ်လွၵ်ႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ လႆႈၵၢဝ်သုပ်းၵႂၢမ်း မီးတၢင်းပိၼ် တိူၵ်ႇမုံႈလွၵ်းၼေႃႈဝႆႉယဝ်ႈ။ ၽူႈမေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်းသႅမ်ႉၼၼ်ႉၵေႃႈ ပိၼ်သႅၼ်ႈ တၢင်းလတ်း တႃႇၸိုၼ်းယွၼ်ႇမၼ်းၵၢၼ်ၼိုင်ႈၼၼ်ယဝ်ႈ။ သုပ်းၵႂၢမ်းၼၼ်ႉ မီး ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၼေႈၵၢၼ်တႅမ်ထုၼ်ႈဝႆႉ တႃႇႁုၼ်းမဵဝ်းတႃႇသေႇယဝ်ႈ။ သုပ်း ၼၼ်ႉ မီးတၢင်းၼိူင်ႈပုၼ်ႈလူမ်း(လွင်ႈလီ)ၵေႃႈ ပိၼ်မၼ်း။ မီးတၢင်းၼိူင်ႈပုၼ်ႈ မႆႈသီ(လွင်ႈ ၵမ်ႇလီ)ၵေႃႈ ပိၼ်မၼ်းယဝ်ႈ။ သုၼ်းၼိူင်ႈၵႂမ်ႇလႂမ်းၽႂမ်ႉၵၼ်ၵေႃႈ ပိၼ် မၼ်း။ ယူင်းၸသႇၼိူင်ႈတႅၵ်ႇၸတ်ႉယႆၢႈၵၼ်ၵေႃႈ ပိၼ်မၼ်းယဝ်ႈ။ မီးတၢင်းၼိူင်ႈ ပုၼ်ႈ ႁၵ်ႉႁူမ်လူမ်း တွၼ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈ ပိၼ်မၼ်းယဝ်ႈ။ မီးတၢင်းၼိူင်ႈပုၼ်ႈ မူဝ်ႇၸၢၼ်ႈၸင်းၸၢင်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈ ပိၼ်မၼ်းယဝ်ႈ။ ၼၢင်းၵႂၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇ မၢၼ်ႈၸဝ်ၵေႃႈ မီးဝႆႉဝႃႈ “**စကားကြောင်.သေ၊ နူတ်ကြောင့်ကျေ**” ၼၼ် ယူႇယဝ်ႈ။

ၸေႃႈသင်ႇသွၼ် ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းလူလၢႆး လွင်ႈသုပ်းၵႂၢမ်း

ၼင်ႈပႃႇလိၸဝ်ႈသုတ်တၼီပႃတ၊ မၵ်ႇႁဝၵ်ၵ၊ သုတ်သုၽရေသိတ ၼၼ်ႉ ပြႃးပိၼ်ၸဝ်ႈမွၵ်းဝႆႉ လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီသႅင်ဝၢၼ် သီႇယိူင်ႈ–(1) တေလႆႈလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းလီၵႂၢမ်းငၢမ်းႁူလ်း၊ ၵႂၢမ်းၵမ်ႇလီၵမ်ႇငၢမ်းၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈ။ (2) တေလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းထမ်း ၼၼ်ႉႁူလ်း၊ ၵႂၢမ်းၵၢၼ်ၵမ်ႇၵဵဝ်ႇၵပ်းထမ်းၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈ။ (3) တေလႆႈလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းၵၢၼ်လီႁၵ်ႉလီပိူင်းၼၼ်ႉႁူလ်း၊ ၵႂၢမ်းၵၢၼ် ၵမ်ႇလီႁၵ်ႉလီပိူင်းၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈ။ (4) တေလႆႈလၢတ်ႈ

ၵၼ်လိူဝ်ႈလွႆႈမၼ်းႁူလ်း၊ ႁၢမ်းၵၼ်ၵမ်ႇလိူဝ်ႈၵမ်ႇလွႆႈၼၼ်ႉ တေ ၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈ။ လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်း ၵၼ်တိမ်ထူၼ်ႈလူလ်ႈ ၵၢင်ႇႁႃႇသီႇ ယိူင်ႈၼႆႉ ပိၼ်လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းလီယဝ်ႈ။ ၵမ်ႇလိူဝ်ႈ လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်း ၵမ်ႇလီ။ တၢင်းၽိတ်းၵေႈ ၵမ်ႇမီးၼႆႉယဝ်ႈ။ ႁမ်းၼၼ်ႉ လဝ်ႈဝင်ၶိသၼႆႉ ၵဝ်ၶေႃႈႁႃႇထႃႇ ၵၼ်ထုၵ်ႇမၼ်ႈသေ ယွင်ႈယေးဝႃႈ–

“သူပ်းႁၢမ်းၵၼ်ၼႆႉ လဝ်ႈႁဝ်ႇၵေႈ ၵမ်ႇပိၼ်တၢင်းမႆႈလွႆႈ။ ပိူၼ်ႈ တၢင်ႇလိူဝ်းၵေႈ ၵမ်ႇငၼ်းသေး။ ထုၵ်ႇလီလႆႈလၢတ်ႈ ႁၢမ်းၵၼ်ၼၼ်ႉ ႁူလ်း။ တီႈၸတႉမၼ်း ႁၢမ်းၵၼ်ၼၼ်ႉ ပိၼ်ႁၢမ်းလီသိင်ဝၢၼ်ယဝ်ႈ။

ႁၢမ်းၵၼ်ၼႆႉ လိူမ်ႉၸဝ်ႈၶဵင်းၵူၵ်းၶဵင်းလွႆႈသေ လႆႈမၼ်ႈလွႆႈႁူမ် ၵူမ်းယဝ်ႈ။ ၽူႈႁေႉၵၼ် လၢတ်ႈႁၢမ်းၵၼ်ၼႆႉၼၼ်ႉ ၵမ်ႇပႃးႁၢမ်း ၵၼ်မိူင်လႃးႁႃႉလိူင်းသေ ႁူလ်းလၢတ်ႈႁၢမ်း ၵၼ်ပိူၼ်ႈတၢင်ႇလိူဝ်း ႁၵ်ႉ ႁူမ်ၵူမ်းတွၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ႁိုင်ႇလီလၢတ်ႈႁၢမ်း ၵၼ်ပိူၼ်ႈတၢင်ႇလိူဝ်း လီႁၵ်ႉလီထုၵ်ႇမၼ်ႈလွႆႈၼၼ်ႉႁူလ်းယဝ်ႈ။

တီႈၸတႉမၼ်း ႁၢမ်းၵၼ်လိူဝ်ႈလွႆႈၼႆႉ မူၼ်ႁၼ်တင်းလႆႈၵၢမ်ႇ ပူလ်ႈ ၵၢရသႃႇတၢင်းႁိၼ်ၽီယဝ်ႈ။ လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းလိူဝ်ႈလွႆႈလိူင်ႉၼႆၼၼ်ႉ ပိၼ်သၽေးထမ်ႇမတႃႇမႃး လိမ်မူဝ်ႈႁူႈပွၵ်ႈပွၵ်ႈယဝ်ႈ။ ၽူႈႁူၼ်းလီၸဝ်ၼႆႉ ယူႇမၼ်းဝႆႉ တီႈၶဵင်းၽွၼ်းတြႃးၵၼ်လိူဝ်ႈလွႆႈၼၼ်ႉလႆႈ၊ လွင်ႈတၢင်းတြႃး ၵၼ်လိူဝ်ႈလွႆႈၼၼ်ႉလႆႈၼႆယဝ်ႈ။

ၽြေးပိၼ်လဝ်ႈၼႆႉ တႃႇႁွတ်ႈထိုင် ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉၸလႈသင်၊ တႃႇႁိတ်းႁိူႈလွင်ႈၸၢၼ်လွႆႈသုတ်းဝႆးၼၼ်ႉၸလႈသင် လၢတ်ႈႁၢမ်းၵၼ် ၵမ်ႇမီးၽေးၼႆႉယဝ်ႈ။ ၶင်ႈႁၢမ်းတင်းသိင်ႈၼၼ်ႉ ႁၢမ်းၵၼ်ၼႆႉႁူလ်း ပိၼ်ႁၢမ်းၵၼ်မိတ်ႈတွၼ်းယဝ်ႉႁေး” ၼႆယဝ်ႈ။

တီႈၶဵင်းၵၢင်ႁုတ်တရၶိႁေယ သုတ်သင်ႇႁႃ၊ ၵၼ်ၸၶဝေႉ လွင်ႈ ယုၵ်ႉယွင်ႈသီႇယိူင်ႈၼၼ်ႉၵေႈ ၸဝ်ႈပႃးဝႆႉ **ပေယဝလ်လ** လွင်ႈတေလႆႈ လၢတ်ႈႁၢမ်းလီသိင်ဝၢၼ် ႁၢမ်းလီႁၵ်ႉလီပိၼ်း တေႃႇပရိသၢတ်ႈတင်းလႆႈ ယူႇ။ တႃႇတေပိၼ်မႃး ႁၢမ်းလီႁၵ်ႉလီပိၼ်းၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈၸဝ်းပိတ်ႈ လေးၽေ၊ တေႃးသ၊ မေႃးႁႃ၊ မႃႇၶသေ တေလႆႈမီးမိတ်ႉတႃႇ (လွင်ႈႁၵ်ႉပိၼ်း)၊ ႁပျွႆႇ

(လွင်ႈၵီးလူ)၊ မုတိတႃႇ (လွင်ႈၶူမ်ႉလူမ်း) ၸိူဝ်းၼႆႉသေ လၢတ်ႈတေႃႇပရိသၢတ်ႈၶဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈမၵ်ႈၵင်ႇပိူတ်ႇယိူင်ႈ တီႈသီႇလသိၵ်ႉၶျႇၶၼ်ၶၼ်ႉ ၶဝ်ႈပႃးဝံႉသမ်မျဝုလျ ၵၢၼ်ၵိင်ၶိုဝ် တၢင်းၵီးလူ(ၵရုၼႃႇ)သေ လၢတ်ႈႁၢမ်းလီသိူင်ဝၢၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႉယူႇ။ သမ်မျဝုလျၶႅၼ်ႉ ပွင်ႇဝူး–

1. ၵၢမ်ႇလၢတ်ႈႁၢမ်းပိူတ်ႉလိူၼ်ပိူင်ၶိုင်ႈ၊
2. ၵၢမ်ႇလၢတ်ႈႁၢမ်းၶျႉၶႂၢၵၼ်၊ ႁၢမ်းလင်းႁၢမ်းၸသႉ ၵၢၼ် လၢင်ႈၵ်ၢတ်းၶွႆႈႁူၼ်းသွင်ၵေႉ ၵၢမ်ႇၶၼ် ႁူၼ်းၶွင်ႈလုမ်း ပေႃး တိူၵ်ႇယႂ်ႈၵၼ်၊ ၸီတ်းၵၼ်၊ ၵၢမ်ႇၸွမ်ႉၸိူင်ႇၵၼ်ၶၼ်ႉပိူင် ၶိုင်ႈ၊
3. ၵၢမ်ႇလၢတ်ႈႁၢမ်းသိူင်လိူင်း၊ ႁၢမ်းၸႂ်ႉႁၢမ်းပွင်ႉၵၼ်၊ ႁၢမ်းလၢႇ ၵၼ်၊ ႁၢမ်းလူၵ်ႉတမ်ၶူဝ်လွႆပိူၼ်ႈၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ၊
4. ၵၢမ်ႇလၢတ်ႈႁၢမ်းပဝ်ႇၸႂၢမ်းလႂ်၊ ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇပၼ်ၸွၼ်းသင်၊ ၵၢၼ်ႁူလိုၼ်းၵ်ၢတ်းၶွႆႈသုမ်းၶၢဝ်းသုမ်းယၢမ်းၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ ၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ ငိူင်ႉၸဝ်ႈ လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းၸီတ်းပိူင်ႈ ၵၢၼ်လၢင်ႈ တိူဝ်ႉၶိူၵ်ႈပိူၼ်ႈၶၼ်ႉ မၼ်းတၵ်းတေလႆႈလၢတ်ႈ ႁၢမ်းလိူဝ်ႈလွႆႈ၊ ႁၢမ်း ထုၵ်ႇမိူၼ်ႈၶူပိူၼ်ႈ၊ ႁၢမ်းမီးၸွၼ်းၶမ်၊ ႁၢမ်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇ၊ ႁၢမ်းမီးတီႈပွင်ႇ သေ မီးတၢင်းလွႆႈလိူဝ်ၵၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵၢမ်ႇထုၵ်ႇလီလႆႈ လႃႈ လီႈလၢတ်ႈ၊ ၵိူင်ႇလီလၢတ်ႈ မိူၼ်ႈၶၢဝ်းမိူၼ်ႈယၢမ်း၊ မိူၼ်ႈတီႈမိူၼ်ႈတၢင်း ၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ သင်ႇဝူႈၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵၢမ်ႇမေႃလၢတ်ႈႁၢမ်း ၶဝ်ႈတၢင်းတိူဝ်း သင်ၶႅၼ် ၵၢၼ်လီသေပိူၼ်ႈၶႅၼ်ႉ ၵၢမ်ႇလၢတ်ႈသင်သေယူႇဝံႉ ယိူၼ်ယိူၼ် ၶႅၼ်ယဝ်ႉ။

ၵိူဝ်ႈၵပ်းလူလိုၼ်ႈ လွင်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းၶႅၼ်ႉ ၶွင်ႈၵၢင်ၼုတ်တရ ပႃႇလိ လဝ်ႈ၊ တိၵၼ်ပေတ၊ သုတ်ႈၼူထၸျေၶီၶၼ်ႉ ၸၶဝေႉဝူႈ ၶွင်ႈလေႃးၵၼ်ႉ မီးဝံႉႁူၼ်း(ပုၼ်ၼလ) သၢမ်ပိူင်–

1. ႁူၼ်းၵေႉၵၢၼ်လၢတ်ႈႁၢမ်းၵၢမ်ႇလီ ၵႂၢသိူဝ်မိူၼ်ၶီးပိူင်ၶိုင်ႈ၊

2။ ႁူခ်းေဂ့ၵခ်လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီ ၵ်ၢသိဝ်မူခ်မွၵ်ႉပူင်ခိုင်း၊

3။ ႁူခ်းေဂ့ၵခ်လၢတ်ႈၵႂၢမ်းဝၢခ် ပေးခင်ႉခမေ့ဖိုင်းခခေ့ ပူင်ခိုင်းခ်ယဝ်း။

(1) ႁူခ်းေဂ့မၢ်ခိုင်းခ့် ပီခ်လိုင့်ရိုဝ်ခ်– ခ်ုးလေးဂခ့် ႁူခ်းဂမ်းဖွင်း ၵခ်မိးယူႉ ခ်ုးပၢင်ပွံးလၢမ်းခခေ့ဧလးသင်၊ ခ်ုးဧဂး ဂၢင်ပရိသၢတ်းခခေ့ဧလးသင်၊ ခ်ုးဧဂးဂၢင် ထၢဝ်းဆူဝ်းပီးခွင့်ခခေ့ ဧလးသင်၊ ခ်ုးဧဂးၵူလ်းေဂ့ၵူလ်းသေးခခေ့ဧလးသင်၊ ခ်ုးဧဂးဂၢင် ဆုခ်ဆဝ်ခခေ့ဧလးသင် ရွင့်ၵဝ်မုးသေဝုး ‘ၵူလ်းေဂ့ … မုးဧလး၊ လၢတ်းၵခ်ထဝ်းဂဝ်ႉရှု့ခခေ့ဧလး’ ခ်သေ ၡုံးၡိတ်းဖူးလၢတ်းဧခ လဂ်းထၢခ်သေ ထၢမ်မခ်းယဝ်း။ ႁူခ်းေဂ့ခခေ့ ႁွပ်းလွင်းတၢင်းထဝ်း ဂဝ်ႉဧလးသင်၊ လွင်းပူခ်းတၢင်ႉေဂ့ဧလးသင်၊ ႁွပ်းလွင်းသူးလၢပ်း တၢင်း ဂိခ်တၢင်းယိမ်ႉဧလးသင် ‘ၵခ်ၵမ်ႉရှု့ခခေ့ ရှု့ၵူဝ်း’ ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ရှု့ခခေ့ ၵမ်ႉရှု့’ ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ၵမ်ႉၡခ်ခခေ့ ၡခ် ၵူဝ်း’ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ၡခ်ခခေ့ ၵမ်ႉၡခ်’ ခ်ဧလးသင် ရှု့ယူႉသေ လၢတ်းၵႂၢမ်း ၵမ်ႉလိုဝ်းၵမ်ႉလုံးခခေ့ယဝ်း။

(2) ႁူခ်းေဂ့မၢ်သွင်ခ့် (မူခ်ခင်ႉ ေဂ့မၢ်ခိုင်းခင်ႉဂဝ်ႉ၊ ႁူလ်းမခ်းလၢတ်းဝုး) ‘ၵခ်ၵမ်ႉရှု့ခခေ့ ၵမ်ႉရှု့’ ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ရှု့ခခေ့ ရှု့ၵူဝ်း’ ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ၵမ်ႉၡခ်ခခေ့ ၵမ်ႉ ၡခ်’ ခ်ဧလးသင်၊ ‘ၵခ်ၡခ်ခခေ့ ၡခ်ၵူဝ်း’ ခ်ဧလးသင်၊ ရှု့ယူႉသေ ၵမ်ႉလၢတ်းၵႂၢမ်း ၵခ်ၵမ်ႉလိုဝ်းၵမ်ႉလုံးခခေ့ယဝ်း။

(3) ေဂ့မၢ်သၢမ်ခ့် ပီခ်လိုင့်ရိုဝ်ခ်– ခ်ုးလေးဂခ့် ႁူခ်း ဂမ်းဖွင်းခ့် ဖေးဝၢင်း/ဧဝးယၢခ် ၵႂၢမ်းၡ်ၢ့လိုင်း။ လၢတ်းၵႂၢမ်းၵခ် ၵမ်ႉ မိးတၢင်းဖိတ်း၊ ၵခ်ဝၢခ်ရှု၊ ၵခ်လိထွမ်ႉ၊ ၵခ်လိဆဝ်းလုံ၊ ၵခ် ယိခ်ႉဧငး၊ ၵခ်ႁူခ်းတင်းခမေ ထုဂ်ႉလုံ မိခ်းလုံ လိုဝ်းခခေ့ယဝ်း။ ႁူခ်းေဂ့ခခေ့ လံးဝုး ပီခ်ေဂ့ၵခ်လၢတ်းၵႂၢမ်းဝၢခ် ပေးခင်ႉ ခမေ့ဖိုင်းခ်ယဝ်း။

တီႈၶွင်ႈ ႁၢင်ၼုတ်တရ ပႃႇလိလဝ်ႈ၊ ပလ်လႁၶိပႃတ၊ လတုတ်ထ ပၶ်ၶဵသႁ၊ ဝၵ်ႈပရၵ်ႉမၶ၊ သုတ်ဝလႃၶၶ်ႉၵေႈ ဢႄးပၢ်ၶ်လဝ်ႈ ၵွႃး ဝႆႉဝႃႈ ၵႂၢမ်းႁၢၶ်တႃမ်ထူၶ်ႈလူလ်ႈ ႁၢင်ႇၵႃႇႁူႈယိူင်ႈၶဲႉ ပၢ်ၶ်ၵႂၢမ်း လၢတ်ႈႁၢၶ်လီယဝ်ႈ။ ႁမ်ႇလွႆးၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ ႁၢၶ်ႁမ်ႇလီ။ တၢင်းၽိတ်း ၵေႈ ႁမ်ႇမီး။ ၽူႈမီးပလ်ႇလၢႇၸဝ်ၵေႈ ႁမ်ႇၸသႉသွမ်းၶဲယဝ်ႈ။ ၵႂၢမ်း ႁၢင်ႇၵႃႇႁူႈယိူင်ႈႁၢၶ်ဝႃႈၶဲႉလမ်ႉ–

1. လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၶွႆႈသၢင်ႇထုၵ်ႇမၢ်ၶ်ႈလွမ်းၸၢဝ်းယၢမ်း မူဝ်ႈႁၢၶ်ၵိုင်ႇ လီလၢတ်ႈ၊
2. လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ႁၢၶ်လိုဝ်ႈလွႆး မၢၶ်ႇမၢ်ၶ်ႈ၊
3. လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ႁၢၶ်ယၢ်ၶ်ႇၸငႈၵူၶ်ႈၵွၶ်ႇ၊
4. လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ႁၢၶ်ၵၢ်ဝ်ႇၵပ်းလူလ်ႈ လွင်ႈၽွၶ်းလီ၊
5. လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ႁၢၶ်ပႃးလွႆမၢ်တ်ႉတႃႇ ပၢ်ၶ်လိူဝ်းၶဲႉယဝ်ႈ။

ဢႄးပၢ်ၶ်လဝ်ႈၵွႃးထမ်းပၶ် ၸုၶ်ႁလႃတသတ် လွင်ႈသိၶ် လဝ်ႈရႁၢၶ်း တီႈၶွင်ႈတီၸၶိႁယ သီလၵ်ၸၶ်ထဝၵ်ႁ၊ သမလ်လၢၽလေ သုတ်တ၊ တွၶ်ႈလူလသီလၶၶ်ႉ သင်ႇသွၶ်ပႃးဝံႉ လွင်ႈသူပ်းၵႂၢမ်းၶဲႉ ဝႃႈ– “ၸုၶ်လူင်ႁူလ်း… ၶွင်းလေႃးႁၶဲႉ ရႁၢၶ်းၸဝ်လဝ်ႈ ၽေႃႈ/ၸိူင်ႉၸဝႈ ပၢ်တ်ႈ လွင်ႈလၢတ်ႈ ႁၢၶ်ႁမ်ႇမၢၶ်ႇမၢ်ၶ်ႈ။ မေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ႁၢၶ်မၢၶ်ႇ မၢ်ၶ်ႈလႆၢလႆၢႁူလ်း။ ၶွႆႈၵႂၢမ်းမၢၶ်ႇမၢ်ၶ်ႈၶင်ႇႁၶ် ႁပ်းႁၢ်ႇႁၶ်၊ မီးၵႂၢမ်း မၶ်ႈၵၢ်ၶ်ႇ၊ မီးၵႂၢမ်း ႁၢၶ်ၵိုင်ႇလီယုမ်ႇယမ်၊ ႁမ်ႇလွႆး ႁူၶ်းႁၢၶ်ႁဝ်း လၢ်ၶ်လေႃးႁ (ႁူၶ်းတင်းလႆၢ)။

ၽေႃႈ/ၸိူင်ႉၸဝႈပၢ်တ်ႈ ၵႂၢမ်းသူၶ်းၸသႇၶၶ်ႉယဝ်ႈ။ ၶင်ႇၶွိဝ်ၸဝ် လိူဝ်းၶၶ်ႉၸလႈၸဝ်လိူဝ်းၶဲႉ ထေတၢ်ၵ်ႇႁၶ်ၶၶ်ႉ ထွမ်ႇႁၢဝ်ၵႂၢမ်း တီႈ ၸဝ်လိူဝ်းၶၶ်ႉသေ ႁမ်ႇမေႃႁၢဝ်မႃးလၢတ်ႈ တီႈၸဝ်လိူဝ်းၶဲႉ။ ၶင်ႇၶွိဝ် ၸဝ်လိူဝ်းၶဲႉၸလႈၸဝ်လိူဝ်းၶၶ်ႉ ထေတၢ်ၵ်ႇႁၶ်ၶၶ်ႉ ထွမ်ႇႁၢဝ်ၵႂၢမ်း တီႈၸဝ်လိူဝ်းၶဲႉသေ ႁမ်ႇမေႃႁၢဝ်ၵႂႃႇလၢတ်ႈ တီႈၸဝ်လိူဝ်းၶၶ်ႉ။ ၵွပ်ႈ ၶၶ် ႁၢၶ်ၸဝ်တၢ်ၵ်ႇႁၶ် လိူဝ်းၶၶ်ႉၵေႈ မေႃႁၢဝ်ၶွမ်းႁၶ်ယဝ်ႈ။ ႁၢၶ် ၸဝ်ၽွမ်ႉသၢ်င်ပၢ်င်းပၢၵ်ႇႁၶ်ၶၶ်ႉၵေႈ မေႃပၶ်ၵွႆင်းယဝ်ႈ။ မေႃယူႇသဝ်း

တီႈၵၢၼ်ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈႁၼ်၊ မေႃမုၼ်ႈသိူဝ်းလွမ်း တီႈၵၢၼ်ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈႁၼ်၊ မေႃမႅၼ်ႈၵေႃႈ တီႈၵၢၼ်ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈႁၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵၢၼ် ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ထုၵ်ႇမႅၼ်ႈႁၼ်ယဝ်ႉ။

ၽႄႈဝၢင်း/ ၸဝ်ႈယၢၼ် ၵႂၢမ်းႁၢႆႉလိူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵၢၼ်ၵမ်ႇမီးတၢင်းၽိတ်း၊ ၵၢၼ်ဝၢၼ်ႁူ၊ ၵၢၼ်လီထွမ်ႇ၊ ၵၢၼ်လီၸဝ်ႈၵေႃႈ၊ ၵၢၼ်ယိၼ်ႇၸင်ႈ၊ ၵၢၼ်ၵူၼ်းတင်းၼမ် ထုၵ်ႇၵေႃႈၵိူဝ်းၼၼ်ႉၵူႈလႆးယဝ်ႉ။

ၽႄႈဝၢင်း/ငိူင်ႉၸဝ်ႈ ၵႂၢမ်းလိပ်ႈၵႂၢမ်းၽၢင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မေႃလၢတ်ႈ မိူဝ်ႈၵၢၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇ၊ မိူဝ်ႈၵၢၼ်ၵိူဝ်ႈၵေႃႈ၊ ၵၢၼ်မီးၽွၼ်းလီ၊ ၵၢၼ်ႁွင်ႉ ႁၢႆႇႁၼ် တင်းတြႃးၼၼ်ႉၵူႈလႆး။ မေႃလၢတ်ႈလူလႆႈ ၵၢၼ်သင်ႇသွၼ် လႆၢလႆၢ၊ မိူဝ်ႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၼၼ်ႉ လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵၢၼ်မီးႁဵတ်ႇၽူၼ်၊ ၵၢၼ် မီးၸွပ်ႇမီးလႅၼ်၊ ၵၢၼ်မီးၽွၼ်းလီ၊ ၵၢၼ်လီမႆၢတွင်းၼၼ်ႉၵူႈလႆး” ၼႆ ယဝ်ႉ။

သူပ်းၵႂၢမ်းၼႆႉ ၵၢင်ႈၽိတ်းငၢႆႈသေ တူဝ်ၸလႈၵေႃႈ။ ၼင်ႇပႃႇလိၵ်ႈ ၸၼ်ဝႆႉ ႁၢယႁမ်းသၢမ်ပိူင်၊ ဝၢီႁမ်းသီႇပိူင်၊ မၼောႁမ်းသၢမ်ပိူင်ၼႆ ႁၢၼ် တၢင်းၽိတ်းသူပ်းၼႆႉ ၼမ်သေပိူၼ်ႈ။ ၵႂၢမ်းတႆးၸတႉ လႅပ်ႈတေဝႆႉ သူပ်း ပႅၼ်ယိူင်ႇၸလႈ သူပ်း၊ တူဝ်၊ ႁူဝ်ၵေႃႈၼႆ ၵဝ်သူပ်းမၢႆးၵွၼ်တၢင်း။ ၵႂၢမ်းႁပ်း ထုၵ်ႇၵိူဝ်းဝူႈဝႆႉ ‘ၶႅၵ်ႉႁၼ်ပိူဝ်ႈတၢင်းၵိၼ်– ၵၢင်းႁၼ်ပိူဝ်ႈၽွၵ်ႇဝူႈ’ ၼႆ ၶႅၵ်ႉႁၼ်ၵိူဝ်း ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈမၼ်း(သူပ်း) လႆႈၵိၼ်ၸလႈ ၵၢင်ႇမေႃမိုတ်ႈၶႅၵ်ႉ ႁၼ်။ ၵၢင်းႁၼ်ၵိူဝ်း ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈမၼ်းဝူႈၸလႈ ၵၢင်ႇပေႃးလႆႈၵၢင်းယၢၼ် ႁၼ်ယဝ်ႉ။ ၼူးဝူး ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ ႁႆႉသင်ႇသွၼ်ဝူႈ ‘ယႃႇပေလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၼမ်၊ ယႃႇပေလၢတ်ႈၵႂၢမ်းယွႆႈ။ ပေႃးၵမ်ႇၵိုင်ႇလီလၢတ်ႈ ယႃႇပေလၢတ်ႈ။ ၵႂၢမ်းၼမ်ၼႆႉ ပေႃးၵဝ်ၶွႆးပိၼ်ႈၽူၼ်ၼႆ ပွင်ႇဝူႈႁမ်းၼမ်ၼႆယဝ်ႉ။ ၽူႈ ၵေႃႉၵၢၼ်ႁမ်းၼမ်ၼႆႉ ယေႈမၼ်းႁႆႉယိပ်းႁႆႉႁမ်းၵေႃႈ ယေႈထုၵ်ႇၼမ် ၼၼ်ႉ ၵူၵ်ႉသိပ်ႇမၼ်းၸိုၼ်းတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးၵမ်ႇၽၢင်ႉသေ ႁုမ်ႇ ၵႂၢမ်းၼမ်ယူႇၼႆ တေၵၢင်ႈလၢတ်ႈပႃး ၵၢၼ်ၽိတ်းၵၢၼ်ပိူင်ႈသေ ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ႁုၼ်းမုၼ်သေရေႇၶႅဝ်း တိမ်ႇယေႃႈၵူႇလူးၵႂၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵႂၢမ်းယွႆႈၼႆႉ ယေႈ ၸိုၼ်းၵမ်ႇလီယဝ်ႉ။ မိူၼ်ထုင်းၵႂၢမ်းမီးဝႆႉဝူႈ ‘လိၼ်ႈၵႂၢမ်းယွႆႈၵမ်ႇလႆႈ မႆႈ ပိူၼ်ႈၵၢင်ႈၵပ်းၶႅဝ်း။ လၢတ်ႈယွႆႈၵူၼ်းမဝ်၊ ႁဝ်းယွႆႈၵူၼ်းလုၼ်ႈ’ၼႆယဝ်ႉ။

ဝႃႈၸိုဝ်ၵေႃႈလီ ၵိဝ်ႇလူလုၺ်ႈသူပ်းႁၢမ်းၼၼ်ႉ တႃႇတေလီၸလႈတႃႇ တေၽိတ်းၼၼ်ႉ မၼ်းၵိင်ၼိူဝ်ၶေႇတၼေႇ ၵေႃႉလၢတ်ႈမၼ်းၼင်ႇႁဝ်ႇ ယဝ်ႉ။ ပေႃးၵမ်ႇပႃးၵွၺ် ၵမ်ႇပႃးၶေႇတၼေႇသေ လၢတ်ႈႁႂ်ႇၼႆ ၽွၼ်းလီ ၵေႃႈ တေၵမ်ႇမီး၊ ၽွၼ်းၶႃႉၵေႃႈတေၵမ်ႇပိၼ်ၼင်ႇႁဝ်ႇ။ မိူၼ်ၼင်ႇ ႁူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈ ၼင်ႈၵွၺ်ၸတႃႉၵမ်ႇပႃး ၶႅတ်းၵိၼ်ႈမႃးလၢတ်ႈႁၢမ်းလီသိၼ် ဝၢၼ် ယွမ်ႉၵွၺ်ပိူၼ်ႈ၊ ၼုံႈၼွႆႈပိူၼ်ႈယွင်ႈ၊ ပိူၼ်ႈပိၼ်ၵွၺ်ႈၶဝ်းမႃးၼႆသေ လၢတ်ႈ ယူႇၼၼ်ႉ ႁဝ်ႈတူလုၺ်းၶေႃႈတႃႁူၼ်းလၢတ်ႈမၼ်းၼၼ်ႉ ၸူႉလႆႈယူႇၸလႈ တေပိၼ်ႁႂ်ႇ မိူၼ်ၼင်ႇဝႃႈ 'ႁၢမ်းဝၢၼ်ၸၼ်း၊ ၵမ်ႇၼၼ် သူပ်းဝၢၼ်ႁူၼ်း သူမ်ႈ ယူႇၸူမ်ႈၵမ်ႇလီ' ၼႆၼၼ်ႉႁူလုၺ်းယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ တႃႇတေလၢတ်ႈလႆႈ ႁၢမ်းလီသိၼ်ဝၢၼ်ၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈၽႄႈဝၢင်းပိၵ်ႈ ၵွၺ်လေႃၽ၊ တေႃသ၊ မေႃၵႃ၊ မၢၼၸလႈ ၵွၺ်ၵမ်ႇလီတၼ်းသိၼ်ႈသေ တေလႆႈမီးၵွၺ်သိုပ်ႈယူပ်း၊ ပႃးၶေႇတ ၶေႃ မိတ်ႉတႃႇသေလၢတ်ႈႁွၼ်ႇ ၶင်ႇၶၢင်ႈလႆႈၽွၼ်းလီမၼ်း တိမ်ထူၼ်ႈ ယဝ်ႉ။

တေႃႈၼင်ႇၼၼ် ပေႃးၵမ်ႇပႃး ၵွၺ်ၶေႇတၼေႇႁႃႉသေလၢတ်ႈ မိူၼ်ၼင်ႇ ပေႃႈၸမႈ ပွင်ႉၶႃႉလုၵ်ႈလၢင်း၊ ဩႃႇၸူးသွၼ် သင်ႇသွၼ်လုၵ်ႈ ၼွင်ႉၶိုဝ်းၼၼ်ႉၸတႃႉ တေၵမ်ႇပိၼ်တၢင်းၽိတ်းဝၶိၵမ်း (သူပ်းႁၢမ်း) ၼင်ႇႁဝ်ႇ။ ၼင်ႈသိလၵ်ၶၼ်ထဝၵ်ႁ ၵတ်ထႁႃႇထႃႇၼၼ်ႉ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း ၸၼဝ်ႉ- မီးၵွၼ်ႇၶႅၢး ၵၼ်တိုဝ်ႁၢမ်းပေႃႈၸမႈၵေႃႉၼိုင်ႈ ႁႃၼိုႈႁႂ်ႇၵိဝ်ႇ လၢဝ်းၼင်ႈထူၼ်ႇၸလႈ ၸမႈမၼ်းဝႃႈ ယႃႇပေႁႂ်ႇ၊ မႃးၸိုၼ်းၸလႈၼၼ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇမႃးသေ တိုဝ်ႁႂ်ႇတိၵ်းတိၵ်းၸလႈ ၸမႈမၼ်းဝႃႈ ပေႃးမွၼ်းႁႂ်ႇၼင်ႈထူၼ်ႇ ၼွႆႈႁႂ်ႇလၢႆးႁၢႆးထူၼ်ႇႁႃႉလူၺ် ပတ်ႉမွၼ်းတၢႆသေၵမ်းၼႆယဝ်ႉ။ ၽူဝ်ႇၵွၼ်ႇ ၶႅၢးၼၼ်ႉ ၽိုဝ်ႁႂ်ႇၼင်ႈထူၼ်ႇၼႆ ႁၢႆးထူၼ်ႇႁႃႉလူၺ်တူဝ်ၶိုင်ႈ မႃးႁႃပတ်ႉ မၼ်းၵမ်းလိုဝ်ယဝ်ႉ။ ၵွၼ်ႇၶႅၢးၼၼ်ႉ ႁူဝ်ၸႁသေ ၵမ်ႇၶၢင်ႈၽိတ်းၸိုဝ်။ ၶင်ႇတူင်ႇႁၢဝ်ႇႁၢမ်းသတ်ႉၶႃႇဝႃႈ 'ယႃႇၼွႆႈပိၼ် ၵွမ်းၼင်ႇသူပ်းႁၢမ်းၸမႈ ႁဝ်းၼၼ်ႉသေ ၼွႆႈပိၼ်ၵွမ်းၼင်ႇ ၵၢင်ၵွၺ်ၼင်ႈၵူၵ်း ၸမႈႁဝ်းၼၼ်ႉသေ ၵမ်း' ၼႆယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ႁၢႆးထူၼ်ႇႁႃႉလူၺ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ဝိၼ်ႇၸူဝ်မၼ်း ပႃႈႁႂ်ႇၵမ်းလိုဝ်ယဝ်ႉ။ ၼင်ႈၵူၵ်းၼင်ႈၵွၺ်ပေႃႈၸမႈၼႆ တိုၼ်းမီးမိတ်ႉတႃႇဝႆႉ ၼိူဝ်လုၵ်ႈလၢင်းဝႆႉတႃႇသေႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၽွၼ်းလီသူပ်းၵၢမ်း

သူပ်းၵၢမ်းၼႆႉ ပေႃးမေႃၵွႆႉတိုဝ်း မၼ်းၵေႃႈ တေပဵၼ်ၽွၼ်းလီမႃး တႃႇၵဝ်ႇၵဝ်ႇၸတႉၸတႉ။ ၽူႈၵေႃႉၶၼ် ငိုၼ်းၸဝ်ႈၽေႃႈဝၢင်းပိၵ်ႉလႆႈ ဝၢၼ် ၵမ်းသိုဝ်ႈယိုင်ႈ– (1) လွင်ႈလၢတ်ႈၵၢမ်းပိၵ်ႉလိၼ်(မုသႃဝၢတ)၊ (2) လွင်ႈလၢတ်ႈၵၢမ်း ယူင်းၸသႂ်ႇယႃႉၵဝ်း တၢင်းႁၵ်ႉ/ၸူဝ်းလႅင်းပိူၼ်ႈ မႃးပဵၼ်တၢင်းႁၵ်ႉ/ၸူဝ်းလႅင်းႁဝ်း(ပိသုၼဝႃၸႃ)၊ (3) လွင်ႈလၢတ်ႈၵၢမ်းၶႅင်လိူင်း ၵၢမ်းပွင်ႇၵၢမ်းလႃႇ ၵၢမ်းၵူၵ်ႉၵၢမ်းတမ်(ၽရုသဝႃၸႃ) ၸလႈ (4) လွင်ႈလၢတ်ႈၵၢမ်းပဝ်ႇၵၢမ်းႁၢမ်း ၵမ်ႇလႆႈၼမ်ႉလႆႈတူဝ် ၵမ်ႇမီးၽွၼ်းလီ(သမ်ၽပ်ပလႃပဝႃၸႃ)ၵိုဝ်းၼႆႉ ၽွၼ်းလီမၼ်း ၵၢင်ႈသွတ်ႈမိူင်းၽႅ၊ လႆႈပဵၼ်ၵူၼ်းလီၽႅမိူၵ်ႈ၊ ၵမ်ႇလႆႈၶၢမ်ႇတၢင်းပိူၼ်ႈၸသႉသွမ်း မႃပ်ႇမွႆ လွင်ႈၵၢမ်းၵမ်ႇၵိုဝ်ႈၵမ်ႇၵွႆႈ၊ ၵူလ်းၵေႃႉၵူလ်းသေႈလိူင်ႇၼမ်၊ ယူႇတီႈလွႆၵေႃႈ လႆႈဢိၼ်းသိၼ်လီသိၼ်ဝၢၼ် သိၼ်ၵၼ်ထုၵ်ႇႁူမ်ၼ်ႈၵွႆ၊ လၢတ်ႈၵၢမ်းယမ် မီးၵေႃးလႃႇၵမ်းၼေတ်ႈ ပိူၼ်ႈယုမ်ႇယမ် ပဵၼ်ၵိုဝ်းၼႆႉယဝ်ႈ။ လိုဝ်ၼၼ်ႉၼင်းၸုတ်တၵပႃထ ၵတ်ထၵႃႇထႃႇ ပထမသိၵ်ၶႃႇပတၼၼ်ႉၵေႃႈ ၸၼဝ်ႉၽွၼ်းလီ လွင်ႈၵၼ်လႆႈၸဝ်ႈယၢၼ် ၵၢမ်းပိၵ်ႉလိၼ် မိူၼ်ၼင်ႇပႃႈတွၼ်ႈၵိုဝ်းၼႆႉယဝ်ႈ။ ၽူႈၵေႃႉၶၼ် ၸဝ်ႈယၢၼ်မုသႃဝၢတၼၼ်ႉ တေမီးၽွၼ်းလီ–

1. လၢတ်ႈၵၢမ်းပီႈၽိူၼ်ႈလီ (မီးသိၼ်ၵိုၼ်ႈသိၼ်ဝၢၼ်)၊
2. ၶိဝ်ႈၽိူင်ႇပိူင်းႁၢင်ႈလီ၊
3. ၵႂၢသူပ်းႁွမ်၊
4. သိၼ်ဝၢၼ်လီ (ၵၢမ်းလၢတ်ႈႁဝ်း ဝၢၼ်ႁူပိူၼ်ႈ၊ ပိူၼ်ႈၶႂ်ႈထွမ်ႇ)၊
5. ၵိၼ်ႇတရေႃႇ (တႃ၊ ႁူ၊ ၶူးလင်၊ လိၼ်ႉ၊ တူဝ်) ၵိုၼ်ႈၵၢင်ႇ မူတ်းသႂ်ႁၢင်ႈလီ၊
6. ႁၢင်ႈၽၢင်တူဝ်ၶိူင်း တိမ်ႇထူၼ်ႈလိပ်ႈလဝ်းႁၢင်ႈလီ (ၵမ်ႇပေႃး ပွၵ်ႈပေႃးသုင်၊ ၵမ်ႇပေႃးယွမ်ပေႃးပီး မီးႁၢင်ႈၽၢင်တူဝ်ၶိူင်း သၢင်ႇထုၵ်ႇ)၊
7. မီးၵေႃႉလႃႇၵမ်းၼေတ်ႈ၊(ၵၢၵ်ႈသူပ်းလၢတ်ႈၵၢမ်း)

8။ ၵႂၢမ်းယမ်လီ (ႁဝ်းလၢတ်ႈသင်ၵေႃႈ ပိူၼ်ယုမ်ႇယမ်ႁပ်ႉဢဝ်)၊
9။ ၶႅဝ်ႈ ႁိူၵ်ႇ လိၼ်ႉ မူတ်းသုၺ်လီ (ဢမ်ႇမီးၵေးၵႃႇ ၸႅပ်းသႅပ်ႇ)၊
10။ ဢမ်ႇမီးၸႂ်ၶႂ်ႈလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းႁၢႆႉၵႂၢမ်းလိူင်း၊
11။ ဢမ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်းလိၵ်းလွၵ်းသေ တူဝ်ၸႂ်ၼိမ်မၼ်ႈလီ။

ၽွၼ်းလီသူပ်း ၼႂ်းၵႂၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇၵေႃႈ ၼႄဝႆႉၼင်ႇၼႆ– 'သူပ်း ၸၢင်ႈယေႃး ၼေႃးၵိၼ်ဢိမ်ႇ၊ သူပ်းၸၢင်ႈဝႃႈ မႃႇပႆလၢႆ။ ထုၵ်ႇလၢတ်ႈၸင်ႇ လၢတ်ႈ ပိူၼ်ႈမၢတ်ႈပဵၼ်ၵူၼ်းလီ။ မေႃဢုပ်ႇသိုဝ်ႉလႆႈပေး၊ မေႃယေႃး သိုဝ်ႉလႆႈၵႃႈ။ မေႃဢုပ်ႇမေႃၶႆႈ လႆႈၵေႃႉသေႈၼမ်။ ၸၢင်ႈလၢတ်ႈယွမ်ႉၸႂ် ၽုင်ဝိၼ်းၵေႃႈယုမ်ႉ' ၼႆ ၵူဝ်းၼႆႉယဝ်ႈ။

ၽွၼ်းႁၢႆႉသူပ်းၵႂၢမ်း

သူပ်းၵႂၢမ်းၼႆႉ ပေႃးဢမ်ႇမေႃၸႂ်ႉတိုဝ်းၵေႃႈ တေပဵၼ်ၽွၼ်းႁၢႆႉ မႃး တႃႇလဝ်ႈၵဝ်ႇၶိုၼ်းယူႇဢမ်ႇႁၢင်ႉ။ ဢၼ်သူပ်းၵႂၢမ်း ၸၢင်ႈၽိတ်းသေ လႆႈၽွၼ်းႁၢႆႉၼၼ်ႉ မီးသီႇယိူင်ႈၼႆ ၼႂ်းဢင်ၵုတ်တရၼိၵၢယ၊ ဢတ်ထၵ ၼိပၢတ၊ တၢၼဝေၵ်ၵ၊ တုၸ်ၸရိတဝိပႃၵ ၼႄဝႆႉဝႃႈ ၽူႈၵေႃႉဢၼ်ၽိတ်း ဝၸီၵမ်းသီႇယိူင်ႈၼၼ်ႉ ၽွၼ်းႁၢႆႉဢၼ်တိုၼ်းတေလႆႈထူပ်း ၼႂ်းသမ်သ ရႃၼႆႉ (1) ၸၢင်ႈၵႂႃႇတူၵ်းငေႈရႆး၊ (2) ၸၢင်ႈၵႂႃႇပဵၼ်သတ်းတိရိၸ်သၢၼ်၊ (3) ၸၢင်ႈၵႂႃႇပဵၼ်ပဵတ်ႉတႃႇယူႇယဝ်ႈ။ ပေႃးဝႃႈပူၼ်ႉလွတ်ႈ သၢမ်တီႈၼႆႉ ယဝ်ႉသေ မႃးပဵၼ်ၵူၼ်းၶိုၼ်းၼႆၵေႃႈ–

(1) ၽူႈၵေႃႉဢၼ် ၵႆႉလၢတ်ႈၵႂၢမ်းပႅတ်ႉလႅၼ်ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ၽွၼ်း ႁၢႆႉတီႈတႅမ်ႇသုတ်းမၼ်း ၸၢင်ႈလႆႈၼၢမ်ႇတၢင်းပိူၼ်ႈမၢပ်ႇမႂ်ႇ လွင်ႈၵႂၢမ်းဢမ်ႇ ၸိုဝ်ႈဢမ်ႇၸႂ်ႈ။

(2) ၽူႈၵေႃႉဢၼ် လၢတ်ႈၵႂၢမ်းၺုႉၺႆႉၵၼ်၊ ၵႂၢမ်းလင်းၵႂၢမ်းၸသႉ ဢၼ်ၸၢင်ႈႁႅတ်းႁႂ်ႈ ၵူၼ်းသွင်ၵေႃႉ ဢမ်ႇၼၼ် ၵူၼ်းၼႂ်းၸုမ်းပေႃးတႅၵ်ႇ ယၢႆႈၵၼ်၊ ၽိတ်းၵၼ်၊ ဢမ်ႇၽွမ်ႉၽဵင်ႇၵၼ်ၼၼ်ႉ ၽွၼ်းႁၢႆႉတီႈတႅမ်ႇ သုတ်းမၼ်း ၸၢင်ႈလႆႈၽေႃတ်ႇယၢၼ် ႁၢမ်းၽေႃၼ်ၵူၺ်းၵေႃႉၵူၺ်းသေႈ။

(3) ၽူႈၵေႃႉၵၢၼ်လၢတ်ႈႁူမ်းၸိူင်လိူင်း၊ ႁူမ်းႁႅၢႉႁူမ်းပွင်ႉၵၼ်၊ ႁူမ်းလႆႈၵၼ်၊ ႁူမ်းၸူၵ်ႉတမ် ၶူဝ်ၶွၵ်ႈပိူၼ်ႈၶၢမ်ႉ ၽွၼ်းႁႅၢႉတီႈတၢမ်ႇ သုတ်းမၼ်း ၼၢင်ႈၵႂႃႇလႆႈငိၼ်း သိူင်ၵၢမ်ႇလီ ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇထုၵ်ႇၶူမ်ၼ်းၶွၵ်ႈ။

(4) ၽူႈၵေႃႉၵၢၼ် လၢတ်ႈႁူမ်းပဝ်ႇႁႅမ်းလႆႈ၊ ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇပၼ် ၽွၼ်းသင်၊ ၵၢၼ်ႁူၼ်လုၵ်းႁွတ်းႁွင်ႈ သုမ်းၸိုင်ႇသုမ်းယၢမ်းၶၢမ်ႉ ၽွၼ်းႁႅၢႉ တီႈတၢမ်ႇသုတ်းမၼ်း ၼၢင်ႈလႆႈပိူၼ်ၽူႈလၢတ်ႈႁူမ်းၵၢမ်ႇယမ် ၵၢမ်ႇၵွင်ႇ ပိူၼ်ႈၵၢမ်ႇၼွင်ႈထွမ်ႇၶၢမ်ႉယဝ်ႈ။ လိူဝ်ၶၢမ်ႉ ပေႃးၸိုၼ်းပိၼ်ႈၵၢဝ် လွင်ႈ ၽွၼ်းလီ မုသႃႇဝႃႇတၵၢၼ်ၸၶဝ်ႉ ၶွင်းၸုတ်ႉတၵ ပႃတၵတ်ထၵႃႇထႃႇ၊ ပထမသိၵ်ၶႃပတၶၢမ်ႉၶႅ တႃႇၽူႈၵေႃႉၵၢၼ် လၢတ်ႈႁူမ်းပိူတ်ႉလိူၼ်ပိူၼ်ႈ ၶၢမ်ႉ ပိၼ်မႃးၽွၼ်းႁႅၢႉၶင်ႇၶႅ–

1. လၢတ်ႈႁူမ်းၵၢမ်ႇပီႇၽိူၼ်ႈလီ (သိူင်ၵၢမ်ႇလိုၼ်ႈၵၢမ်ႇဝၢၼ်)၊
2. ၼိူဝ်ႈႁၢင်ႈၼႃႉ ၵၢမ်ႇၽိူင်ႇပိူင်းလီ၊
3. ၵႂၢသူပ်းမိူၼ်၊
4. သိူင်ၼႃႉပၢၵ်ႇၼၢင် (ႁူမ်းလၢတ်ႈႁဝ်း ၶတ်းၶူပိူၼ်ႈ၊ ပိူၼ်ႈ ၵၢမ်ႇၼွင်ႈထွမ်ႇ)၊
5. ၵိၼ်တရေႇ(တႃႇ ၶူႇ ၸူးလင်၊ လိၼ်ႉ၊ တူဝ်) ၵၢမ်ႇလိုၼ်ႈ ၼၢင်ႇ ၵၢမ်ႇမူတ်းသုၼ် ႁၢင်ႈၼႃႉ)၊
6. ႁၢင်ႈၽၢင်တူဝ်ၸိင်း ယူပ်ႈယွမ်း ႁၢင်ႈၼႃႉ (ပိၼ်ႁူၼ်းပွၵ်းၶႄႇ သုင်ၶိူၼ်ႇ၊ ယွမ်ၵိူင်း ပီးပူၼ်ႉ ၵၢမ်ႇလီယိမ်ႈလီတူလုၵ်း)၊
7. ၵၢမ်ႇမီးၵေႃးၼႃႇၵၢမ်းၶၢတ်ႈ၊
8. ႁူမ်းၵၢမ်ႇယမ် (ႁဝ်းလၢတ်ႈသင်ၵေႈ ပိူၼ်ႈၵၢမ်ႇယုမ်ႇ ၵၢမ်ႇ ႁပ်ႉၵဝ်)၊
9. ၼိူဝ်ႈ ၶူၵ်ႇ လိၼ်ႉ ၵၢမ်ႇမူတ်းသုၼ် (ၵႂႃႉမီးရေႃးၵႃႇ ၼိပ်းသိူပ်ႇ)၊
10. မီးၶွင်ၼွင်ႈလၢတ်ႈ ႁူမ်းႁႅၢႉႁူမ်းလိူင်းတႃႇသေႇ၊
11. ပိၼ်ႁူၼ်းလၢတ်ႈယွႆႈလိၵ်းလွၵ်းသေ တူဝ်ၶွင်ၵၢမ်ႇမၼ်းၶိမ်။

ၽွၼ်းႁႅၢႉသူပ်းၶႅႉ ႁူမ်းၵပ်းထုၵ်ႇၵေႈဝႃႇဝႆႉ 'မီးသူပ်းၵၢမ်ႇမေႃ လၢတ်ႈ လိၼ်ႉႁွတ်ႇပၢတ်ႈထိုဝ်ၶႃး။ ၼၢင်ႈတွပ်ႇထိင်ၼႃး ႁူမ်းႁႃးၵၢမ်ႇ

ယမ်ႉ။ ပွင်ႇလုၵ်ႈပွင်ႇလၢၼ် ၼၢၼ်လႂ်တေႃႇထဝ်ႈ' လိူဝ်ႈၶႄႇ ပိၼ်ၽွၼ်ႈႁၢႆႉ
သူပ်းၵႂၢမ်းယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၽၢင်ႇ တႃႇသူပ်းၵႂၢမ်း

သူပ်းၵႂၢမ်းၼႆႉ တေလႆႈၵၢဝ်ႇလွင်ႈမၼ်းယူႇႁူႈၼၢဝ်းယၢမ်းၸလႈ ၸတႃႇ ၸိမ်ပေႃးၸမ်ႈပီႈၼွင်ႉ ယူႇၶမ်ႈၶိုၼ်းလိဝ်ၵၼ်၊ ၼူးသွၼ်ၸလႈလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊ ၵူၺ်းၵေႃႉၵူၺ်းသေႈ ယူႇၶမ်ႈၶမ်းလွမ်းၵၼ်လိူဝ်းၶၼ်ႉ ၸႂ်ႈပေႃးထုၵ်ႇ မေႃၽဵင်းၵႂၢမ်းၵၼ်၊ ယႃႇၸႂ်ႈမိူၼ်းလွင်ႈလွင်ႈပၵ်ႉပိူင်ႈၵၼ်ၶၼ်ႉ ပိူင်လူင်မၼ်း တေလႆႈၸဝ်ႈယၢၼ် ၵႂၢမ်းၼၢၼ်ဝၼ်းႁမ်းသီႇယိူင်ႈသေ ၼတ်းလွင်ႈၵၢဝ်ႇၵႂၢမ်း သမ်မႃဝႃလႃ ၶေႃးသႃႇသိၼ်ဝၢၼ် ၼၢၼ်လၢတ်ႈတေႃႇၵၼ်ၵူႃႇယူႇယဝ်ႉ။ တီႈ ၼႆႈ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ တေၵၢဝ်ႇၵႂၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇၵမ်ႈၽွင်ႈ ၵၼ်ၽၢင်ႇပၼ် တႃႇသူပ်းၵႂၢမ်းၶၼ်ႉ ၽႃၵ်ႇတွၼ်ႈပၼ်ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၼဝ် ၸႂ်ႈပိၼ်တီႈလီ ၼုၵ်းလွင်ႈလႆႈ တႃႇၽၢင်ႇသူပ်းၵႂၢမ်း ႁူႈတႃႇသေႇသေယဝ်ႉ။ ယႃႇၸႂ်ႈလႆႈတိုၵ်ႉ ယႂ်ႈယၢၼ်ၵၼ် ယွၼ်ႇသူပ်းၵႂၢမ်း၊ ၸႂ်ႈလႆႈၵႂမ်ႉလွမ်းၽွမ်ႇၵၼ် ႁၵ်ႉႁွမ်ၵၼ် ယွၼ်ႇသူပ်းၵႂၢမ်းသေၵမ်း ... ။

ၵႂၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇ, ၵၼ်ၽၢင်ႇပၼ် တႃႇသူပ်းၵႂၢမ်း

1. ၵႆႇပွင်ႇၵႆႇထႃႇ ယေးၸႃႇယေးတိုဝ်။
2. ၵၢၼ်ႇလၢတ်ႈၸတႃႇလၢတ်ႈဝႃႈ သမ်ႇပွႆႇၶႃႈပွႆႇလင်။
3. ၵိၼ်ၼဝ်ႈႁဝ်း လၢတ်ႈၼိူဝ်းပိူၼ်ႈ ၶမ်ႇငိူဝ်ႈသိူၼ်ႈထိုင်လိၵ်း။
4. ၵႂၢမ်းလႆႈဝႃႈ ၽႄႇလႆႈမၵ်း မၢၵ်ႇႁိၼ်ႁၵ်း ၵမ်ႉၵပ်းလႆႈ။
5. ၼွၵ်ႉလီၼႆႈတြႃး ၼွၵ်ႉၸႃႇမႃးၼႃႇပိူၼ်ႈ။
6. ၶေႃးလိူဝ်ႈသိၼ်ၵမ်ႉလွႆႈ ၽႆႇၵေႃးၵမ်ႉၼွႆႈထွမ်ႉ။
7. ၼူၼ်ႇတိူၵ်ႉၶႃးယိူဝ်ႈၶဝ်ႈ ၼူၼ်ႇၵႂၢမ်းၵဝ်ႉၽိတ်းၵၼ်။
8. လွႆးၸတႃႇလင်ႉၼႆႈ လႆႈႁၼ်လင်ႉၵုပ်ႉ။
9. လၢင်းၸၼ်းလၢင်းပွင်ႇ ၵႆႇသွင်ႇပႆႈၵၼ်။
10. တေလၢတ်ႈၵိုၼ်ၶမ်ႇလႆး ၵေႃႇလႆးဝူၼ်ႇလွတ်ႉလွတ်ႉ။

11. ထုႉၵၼ်လေႃင်ႈသွင်ႉ ပွင်ႉၵၼ်လေႃင်ႈပၢႆႈ။
12. ၼမ်ႉသၢမ်သူပ်းၵိုတ်းလႆႈ ႁူၼ်းသၢမ်သူပ်းၼႆႈလွတ်ႈဝိင်း။
13. ပႆႈႁျၼ်ယႃႈၶဵတ်ႈဝူႈ ၵူႈငိၼ်းယႃႈၶဵတ်ႈယုမ်ႈ။
14. မီးသူပ်းလူဝ်ႈမေလႃတ်ႈ ယႃႈမႃတ်ႈပူၼ်ႈမဝ်မႃင်။
15. မဵၼ်ႈယၢမ်းၸင်ႈလႃတ်ႈ မဵၼ်ႈထႃတ်ႈၸင်ႈၵိၼ်။
16. ၵိုၼ်ၼမ်ႉလႆၢးသၢမ်ၽဝ်ႈ ဝူၼ်ႉလွႆၵဝ်ႈၸင်ႈလႃတ်ႈ။
17. ၵမ်ႈပွင်ႈၵေႃႈလႃတ်ႈလွမ်း ၵမ်ႈယွမ်းၵေႃႈ ႁူႉလူဝ်။

ၽိုၼ်ၵိင်

1. လုင်းတၢင်းၸၵး၊ **ၵပုမ်ႈပွတ်းၸလႈႁူၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႈ**၊ ဝူင်းဝၼ်း၊ ဝိင်း တူၼ်ႈတီး။
2. Walpola Rahula, *What the Buddha Taught*, Sri Lanka, 1996.
3. ၼုတ်တၵၼ်ၵေယ၊ သုတ်တၼ်ၵပေတ ပႃႈလိၸဝ်ႈ၊ ၵမ်ႈၽွႆႈၵေႃး၊ တူႈၵုင်ႈ၊ **2001**။
4. ၼုတ်တၵပတထၵတ်ထၵထႃ၊ ၵမ်ၽွႆႈၵေႃး၊ တူႈၵုင်ႈ၊ **1958**။
5. ၵင်ၼုတ်တရ ပႃႈလိၸဝ်ႈ၊ ပ၊ တု၊ တ၊ ၵမ်ႈၽွႆႈၵေႃး၊ တူႈၵုင်ႈ၊ **2003**၊ **1955**၊ **1997**။
6. တီၼၼ်ၵေယ သီလၵ်ၼၼ်ထဝၵ်ၵ (ပိၼ်ႈမႃၼ်ႈ)၊ ၵမ်ၽွႆႈၵေႃး၊ တူႈၵုင်ႈ၊ **1996**။
7. သီလၵ်ၼၼ်ထဝၵ်ၵၵတ်ထၵထႃ၊ ၵမ်ႈၽွႆႈၵေႃး၊ တူႈၵုင်ႈ၊ **1996**။

တၢင်းႁၼ်ထိုင်ပုတ်ႉထ ၶူဝ်ပၢႆးမၢၵ်ႈမီး

= သၢမ်သိင် ၵိင်းတုင်

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ၵူၼ်းမွၵ်ႈမၢင်ၸေႃႉ ၽူႈၵၢၼ်လိၵ်ႈၽိုၼ်း ထမ်းတြႃးလၵ်ႉၵိတ်း ၵႂၼ်ႇၵီႈ ၽိုၼ်းၵမ်ႇထိုင်တီႈ သႂၼ်ၵမ်ႇထိုင်ပၢႆၼပ်ႉလူဝ်ႇၼၼ်ႉ လၢင်ႇ ၵႂၼ်ၵၼ်ဝႃႈ "ထမ်းတြႃးလၵ်ႉၼႆႉ ပႅတ်ႈတႃႇလၵ်ႉၵၢရၢၼ်ႇ(ၵၢၼ်းတႃႇ) ၼပ်ႉလႆၢလႆၢၵူႈလႆႈ၊ တႃႇၵူၼ်းၸိူဝ်းၵမ်ႇပႃး" ၼႆႉၵေႃႈ မီး။ မၢင်ၵေႃႉသမ်ႉဝႃႈ "ထမ်းတြႃးလၵ်ႉၼႆႉ ၸၼ်ႉသုင်ႉတၢင်းတူၵ်ႉၼလႆၢလႆၢ၊ ၵမ်ႇမီး လွင်ႈသိုပ်ႇလၢႆ မိူၼ်ႈလၢႆသင်သေၵိတ်း" ၼင်ႇၼႆႉ။ မၢင်ၵေႃႉၵေႃႈဝႃႈ "ထမ်းတြႃးလၵ်ႉၼႆႉ ၵမ်ႇပၼ်တၢင်းသုၼ်ႈယွႆႇသေၵမ်ႇပႃး ပၢႆမႃးၸွမ်ႉၵႂၢမ်း တၢင်းသုၼ်ႈယွႆႇလူး ႁႂၼ်ႇ"ၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းလူဝ်းၵၼ်ဝႃႈ လူင်ႉၼင်ႇၼႆၼႆႉ မူၼ်ၵူၼ်းတႃ ဝႂတ်ႇႁူၵ်းၵေႃႉ ပမ်းလၢႆးလၢင်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼပ်ႉလူဝ်းၼၼ်ႉ ပမ်းလၢႆးတီႈ လွႆၵေႃႈ လၢတ်ႈလိတ်ႈလူင်ၵူၺ်ႈ ပႃႈဝႃႈပႃႈပိၼ် လွမ်းၼင်ႇလႆႈပမ်းလၢႆးမိၼ်ႈ ၼၼ်ႉ။ ၵၼ်ၼပ်ႉဝႃႈၼၼ်ႉ တီႈလွႆတီႈၼၼ်ႈ ၵမ်ႇလွႆႈလုမ်းလုမ်းၸတႃႉ ၵမ်ႇဝႃႈ လွႆႈယူႇၵိတ်းၵီႈ။ ၵူလ်းပႃႈ ၵမ်ႇလွႆႈမူတ်း။

ၼႆႉၵေႃႈတေႃႇၼၼ် ယႂၼ်ႉပူဝ်ႈ တၢင်းႁူႉၼွႆးတြႃးၼၼ်ႉ ပႆႇတိမ် ထူၼ်ႈၸလႈ ၵႂၢမ်းလူဝ်းၼၼ်ႉ လၢင်ႇၵႂၵ်ႇမႃးယူႇ။ တီႈၸတႃႉမၼ်း ၼွႆႈၼေႃႈ သင်ႇသႂၼ်ပုတ်ႉထလၵ်ႉၼႆႉ မၼ်းမီးဝႆႉႁူႈပိုင်ပိုင် မူၼ်ၼင်ႇလွင်ႈၼုၼ်၊ လွင်ႈမုၼ်လၵ်ႉ၊ လွင်ႈၵူၼ်းၸိူဝ်း၊ လွင်ႈသိုၵ်းလွင်ႈသိုပ်၊ လွင်ႈပႃႉလွင်ႈၼႃႇ၊ လွင်ႈၼိုၼ်ႈယွႆႇ လၢတ်ႈၼႆႉလၢတ်ႈၼႄႈ ၸတႃႇလိမ်ႇလူဝ်းၼႆႉၵူႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇၼႆႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်းၼမ်းၼႄႇၼႆသေတႃႉၵေႃႈ မီးၵၢရ သႃႇ ၵၢၼ်လီမ်းမိဝ်းလီဝ်ၵူလ်း။ တေႃႈၼၼ်ၼင်ႇပဝ်ႇ ၼေႃးသင်ႇသႂၼ် ပုတ်ႉထလၵ်ႉ ၵၢၼ်ပီၼ်ထမ်မၸလႈ ဝိၼယၼႆႉၵေႃႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်း

မီးယူႇပိူတ်ႇမိူၼ်ႈသီႇၸိူင်ၼႆသေတႃႉ တီႈယိူင်းဢၢၼ်းမၼ်းၸတႃႉ မီးၶေႃး လိၵ်ႈ ဢၼ်ဝႃႈ 'လွင်ႈၵွၵ်ႉပူၼ်ႉ' (ဝိမုတ်တိ) ၼႆၼၼ်ႉႁူလ်းယဝ်ႉ။[1] လွင်ႈၵွၵ်ႉပူၼ်ႉဢၼ်ဝႃႈၼႆ ပွင်ႇဝႃႈ ၵွၵ်ႉပူၼ်ႉၼွၵ်ႈသမ်ႇသရႃႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူလ်းၵႃႈ မိူဝ်ႈပႆႇပူၼ်ႉသမ်ႇသရႃႇလႆႈၼၼ်ႉ ႁူႈလွင်ႈလွင်ႈ တေလႆႈယူႇ လိူင်ႉႁိူဝ်ႇ၊ ၵိၼ်လိူင်ႉႁိူဝ်ႇဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၼွၵ်ႈၶေႃးသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၼႆ တိုၼ်းၸၼပဵၼ် သိၼ်ႈတႃႇသႂ်ႇတၢင်းမၼ်းဝႆႉယူႇ။ တီႈၼႆႈ တေသိုပ်ႇ လၢတ်ႈၸၼ တၢင်းၶၼ်ထိုင်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၼိူဝ်ပႃးမၢၵ်ႈမီးၼၼ်ႉႁူလ်း ယဝ်ႉ။

ၼွၵ်ႈဢၼ်ႁုတ်တရၼိၵၢယၼၼ်ႉ ၸၼဝႆႉတၢင်းမုင်ႈမွင်းႁူၼ်းၶွၼ်း သီႇပိူင်ယူႇ၊

1. ၸွႆႈမီးငိုၼ်းမီးၶမ်းသေၵမ်း (ၽေႃႁႃ မေ ၵႃပပလ်လၼ်တု သၶ ထမ်မေၼ)။

2. ၸွႆႈလိုဝ်ႈသိၼ်လိုဝ်းလင်သေၵမ်း (ယသေႃ မေ ဢႃႁလ်သတု သၶ လႃႇတိၵ်ႇ သၶဢုပလ်သႃႇယေၶ)။

3. ၸွႆႈဢႃႇယုယိုၼ်းယၢဝ်းသေၵမ်း (လိရမ် လိဝႃႇမိ တီႇၶမႃႇယုမ် ပႃႇ လေမိ)။

4. ဝႆႉသေသိၼ်ႈၵမ်း ၸွႆႈၸွတ်ႈထိုင်တီႈလီ တီႈမိူတ်ႈသေၵမ်း (ၵႃႇယသ် သၽေတႃႇ ပရမ် မရၼႃႇ သုၵတိမ် သၵ်ၵမ်လေႃႇၵမ် ဢုပၵလ် သႃႇမိ)။[2]

ၽိူင်ၽိူင်ၵေႃႈ ၸွႆႈမီးငိုၼ်း၊ ၸွႆႈၸွႆႈလိုဝ်ႈသိၼ်ယွႆႉ၊ ၸွႆႈၸွႆႈပိူၼ်ႈၶႃႉလၵ်း ၼမ်၊ ၸွႆႈၸွႆႈဢႃႇယုယိုၼ်းယၢဝ်း၊ ၸွႆႈၸွတ်ႈထိုင် တီႈလီတီႈမိူတ်ႈႁူလ်းႁူလ်း ယဝ်ႉ။ ႁူလ်းၵႃႈ တၢင်းမုင်ႈမွင်းသီႇပိူင်ၼႆ ဢိင်ၼိူဝ်ပႃးမၢၵ်ႈမီးၸလႈ ပေႃး ပႃးမၢၵ်ႈမီး ဢမ်ႇတိူမ်ထူၼ်ႈလိူင် တႃႇတေလႆႈတၢင်းမုင်ႈမွင်းၼၼ်ႉ ယၢပ်ႇ

---

[1] Culavagga, Vinaya-pitaka, p. 423.

[2] Anguttara-nikaya (=A), ed. R. Morris and E. Hordy, 5 Volomes London: PTS, 1885- 1990, 11. 66.

ယူႇတေႉတေႉ။ ပေႃးၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီး ဢမ်ႇၵႅၼ်ႇၶႅင်မၼ်းႁိမ်းလိူင် တူင်ႇဝိူင်း ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ တေလႆႈထူပ်းလူး လွင်ႈတၢင်းယၢပ်ႇၽိတ်ႉ, လွင်ႈဢမ်ႇထုၵ်ႇ, လွၵ်ႇမၢၼ်ႈလွၵ်ႇၼၼ်ႉ တင်းၼမ်ယူႇဢမ်ႇႁၢင်ႉယဝ်ႉ။ တႃႇတေလႆႈ တၢင်းမုင်ႈ မွင်းသီႇပိူင်ၼႆႉ ဢွၼ်တၢင်းသုတ်း တေလႆႈႁဵတ်းႁႂ်ႈၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီး ႁဝ်းတိမ် တိမ် ထူၼ်ႈထူၼ်ႈႁွၼ်ႉ, ၵင်ႇတေၵၢင်ႈပဵၼ်လႆႈ။ ပိူင်လူင်မၼ်း တႃႇတေ လႆႈတၢင်းမုင်ႈမွင်းလူင်သီႇပိူင်ၼႆႉ မၼ်းၵုၵ်းဝႆႉၼိူဝ်ပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၼၼ်ႉ ၵမ်ႈပႃႈၼမ်ယူႇ။

ၵပ်းၵႆႇလူလ်ႈပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၼႆႉ ၼင်ႇဢၼ်ၵုတ်ႉတရၼိၵၢယ သုတ်ႈ ဢၼ်ထၼၼ်ႉဝႃႈဝႆႉ ၼင်ႇလေႃးၵၼ်ႉ မီးႁူၼ်းသၢမ်ၵေႃႉ။ ၸဝ်သၢမ်ၵေႃႉ ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ႁူၼ်းတႃၵွတ်ႇ၊ ႁူၼ်းမီးတႃၸွၼ်လဵဝ်ငလႈ ႁူၼ်းမီးတႃသွင် ၸွၼ်ၼႆယဝ်ႉ။[3] ႁူၼ်းတႃၵွတ်ႇဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ပဵၼ်ႁူၼ်း ဢမ်ႇႁူႉလွၵ်းလၢႆးႁၢင်ႈလိူၼ်း၊ လွၵ်းလၢႆးလွင်ႉလၢႆႇလိူၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းမီး တႃၸွၼ်လဵဝ်ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ႁူၼ်းမေႃႁၢင်ႈလိူၼ်းလၢႆလၢႆသေ သမ်ႉဢမ်ႇ မေႃလွင်ႉလၢႆႇလိူၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းမီးတႃသွင်ၸွၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်ႁူၼ်း ဢၼ် မေႃႁၢင်ႈလိူၼ်းၸမ်းသေဢမ်ႇၵႃး သမ်ႉမီးပႃးပၢႆးဝူၼ်ႉလီ တေလႆႈၾိတ်းႁိူဝ်လွင်ႉ၊ တေလႆႈၾိတ်းႁိူဝ်တိူဝ်းၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼင်ႇၸဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁူၼ်းဢၼ်မီး တႃသွင်ၸွၼ်ၼႆႉ ၵျႃႉသေပူၼ်ႈသုတ်းသုတ်းသေ သမ်ႉပၼ်ၵေႃႉဢၼ်ၾြေး ပၼ်လဝ်ႈ လႆႈလွင်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁဵဝ်းတင်းလႆႈ ထုၵ်ႇလီၸတ်းလွင်ႉ ၶွႆႈပေႃးပၼ် မႃးလႆႈမူၼ်ၼၼ်ႇ, ႁူၼ်းမီးတႃသွင်ၸွၼ်ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ႁူၼ်းႁဵဝ်းမၢင်ၵေႃႉၵေႃႉၼႆႉ တေၾိတ်းႁိူဝ်ႁၢင်ႈလိူၼ်း တေလႆႈၾိတ်း ႁိူဝ်လႆႈလိူၼ်းဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ဢမ်ႇႁူႉလွၵ်းလၢႆးမၼ်းသေဢိတ်း၊ ယွၼ်ႉ ပိူဝ်ႈမၼ်းငလႈ လႆႈလိူၼ်းမႃးဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ဢမ်ႇမီးသေပွၵ်ႈ။ မၼ်းဢမ်ႇ ႁူႉလၢႆးႁၢႆသေဢမ်ႇၵႃး လၢႆးလွင်ႉလၢႆႇၵေႃႈ မၼ်းဢမ်ႇႁူႉ။ မၼ်းလၢႆႇလိူၼ်း ယူႇၼႆသေတႃႉ မၼ်းဢမ်ႇမေႃလၢႆႇၼၼ်ႇပူၼ်း၊ လၢႆႇၽူဝ်ႉလၢႆႇၽေႃႉ၊ လၢႆႇ ဢမ်ႇလႆႈလွင်ႈလႆႈတႃ၊ ဢၼ်ထုၵ်ႇလီသိုဝ်ႉၼၼ်ႉ သမ်ႉဢမ်ႇသိုဝ်ႉ၊ ဢၼ်

---

3 Anguttara-nikaya, Vol- 1, p.128- 129.

ႁၢမ်ႇထုၵ်ႇလီသိုဝ်ႉၶႅင်ႉ သမ်ႉႁူႇသိုဝ်ႉ၊ လႆႇႁၢမ်ႇၸူႉၽၢႆႇၸူႉလႅၼ်ၶႅင်ႉ ယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းလိူင်ႉၶႅင်ႇၶႃႈၶႃႉ ၸွင်ႉဝႃႈ ၵူၼ်းတႃႇပဵၼ်ႇ(ႁၢၼ်ထ)ၶႃႈယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၸဝ်းမႃၼ်ၵေႃႉ မေႃၸုၵ်ႉၼ်းယူႇ၊ လွၵ်းလႆႈၸုၵ်ႉၼ်းၵေႃႈ မၼ်း ၸၼ်မၼ်းၸူႉယူႇ၊ ၸုၵေႃႈ ၸုလႆႈမႃးယူႇ၊ ၵူလိုၼ်းၵႃႈ ႁၢမ်ႇမေႃလွၵ်ႉလႆႈၶႅင်ႉ ယဝ်ႉ။ ၵေႃႉၵိၵ်းၸိုဝ်လွၵ်ႉ ၵေႃႉလီ၊ ၵေႃႉၵိၵ်းၸိုဝ်လွၵ်ႉ ၵေႃႉမိူၼ်ႈႁၢၼ်ဝႃႈ ၶႅင်ႉ မၼ်းႁၢမ်ႇမေႃထၵ်းသၢင်တူလိုၼ်း။ ႁၢၼ်ၶႃႉ ပွင်ႇဝႃႈ မိူဝ်ၼ်းၸမ်း သေတႃႉၵေႃႈ ႁၢမ်ႇမေႃလွၵ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းလိူင်ႉၶႃႈ ၸွင်ႉဝႃႈ ၵူၼ်းမီးတႃ ၸွၼ်လႅဝ်ၶႃႈယူႇ။ ၵေႃႉထူၼ်ႈသၢမ်ၸတႃႉ ပဵၼ်ၵူၼ်းႁၢၼ်မေႃၸုၵ်ႉၼ်းၸလႈ မေႃလွၵ်ႉလႆႇငိုၼ်းၶႅင်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းလိူင်ႉၶႃႈ ၸွင်ႉဝႃႈ ၵူၼ်းမီးတႃသွင်ၸွၼ် ၶႃႈယဝ်ႉ။

ငိုၼ်းၸမ်းႁၢၼ်ဝႃႈၶႃႉ ႁၢမ်ႇလွၵ်ႈဝႃႈၸုလႆႈငၢႆႈငၢႆႈ၊ ပဵၼ်မိူဝ်းႁၢၼ် ၸုယၢပ်ႇတေႉတေႉၸလႈ တေလႆႈမီးၵမ်း၊ တၢင်းၸတ်းလွၵ်ႈ ၸုႁၢဝ်တေႉတေႉ ၵွၼ်ႇ လၵ်ႇတေလၢင်ႈလႆႈယဝ်ႉ။ ငိုၼ်းၸမ်းၶႃႉ ပေႃးၸိုဝ်ႇႁၢမ်ႇလႆႇ ၼႆးႁၢမ်ႇ ယွႆႉၵွပ်ႈမၼ်းလိုၵ် ႁၢမ်ႇလၢင်ႈလႆႈ။[4] သိၼ်ႈတၢင်းၸုၵ်ႉၼ်းၶႃႉ ႁၢမ်ႇမီး သိၼ်ႈလတ်းၸလႈ သိၼ်ႈတၢင်းသိုဝ်ႇမွၵ်ႇလႃးလႃး။ တေလႆႈၸုႁၢဝ် ၼၢဝ်း တၢင်းၸိူင်ၸိူင်သေႁၢမ်ႇၵႃး သမ်ႉတေလႆႈၸတ်းလွၵ်ႈႁၢဝ် ယၢပ်ႇယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၽိုတ်ႇၵွၼ်ႇ လၵ်ႇတေလၢင်ႈလႆႈ။ ငိုၼ်းၸမ်းၶႃႉ ထုၵ်ႇလီၸုႁၢဝ်ၸင်းၽွၵ်ႉၸင်း မၼ်းယူႇ။ ၵူလိုၼ်းၵႃႈ ၸွၵ်ႈထုၵ်ႇမိူၼ်ႈၵူတ်းမႂ်ႇၸိုၼ်းၶႅင်ႉ လီတေႉတေႉ။ လႆႈ ၸုငိုၼ်းၸမ်း ထုၵ်ႇမိူၼ်ႈၵူတ်းမႂ်ႇၸိုၼ်းၶႃႉ ႁၢမ်ႇသၢၼ်ၸတ်းၵၼ် တင်းၼၢင်ႈ သင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸလႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပၼ်ၸိူင်းတေႉတေႉယဝ်ႉ။ မူၼ်ၶၢင်ႇ ၵႃႉၼႃႇၵူၼ်း၊ ၵႃႉၼႃႇယႃႈဝူဝ်ႇ၊ ၵႃႉၼႃႇ ႁွင်ႈၵၢင်ႇ၊ ၵႃႉၼႃႇယႃႈၽိူၼ်ႇ လဝ်ႈ ယႃႈမႃႉၸလႈ ၵႃႉၼႃႇတူဝ်မီးလွၵ်ႉလူဝ်းၶႃႉ ပၼ်တၢင်းတုၵ်ႉၸ ၵူၼ်းတင်း ၶမ်ေသႁၢမ်ႇၵႃး ၵိတ်းၸွၵ်ႈတူင်ႇဝူင်းၸဝ်း ပေႃးလႆႈတူၵ်းတိမ်ႇလွမ်းႁူႇၸလႈ လွင်ႈလိူဝ်းၶႃႉၽြေႃး ပဵၼ်လဝ်ႈၸဝ်း ၸၢမ်ႈသိုဝ်ႉၸၢမ်ႈၼႃဝ်ႉယူႇ။[5]

[4] Anguttara-nikaya , Vol- 2. 67.
[5] Education for peace- The Buddha’s way- by Henry Weerasinghe, 1992. 69.

ၵီဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈႁၢင်ႈၶိုၼ်းၼမ်းၶႆႈ ၶိုင်းသမ်ႇယုတ်ႇတၶိၵၢယၶႅၼ်ႉ ၵေႃႈၸၶဝႆႉ လၢႆးႁၢင်ႈၶိုၼ်းသၢမ်ပိူင်၊ (1)ႁၢဢမ်ႇလွမ်းတြႃး ပၼ်တၢင်းတုၵ်ႉၸပိူၼ်ႈ၊ (2)ႁၢလွမ်းတြႃးသေတၢႆႉ ပၼ်တၢင်းတုၵ်ႉၸပိူၼ်ႈ၊ ဢမ်ႇၶႅၼ်ဢမ်ႇတၢမ်တြႃး သေတၢႆႉ ဢမ်ႇပၼ်တၢင်းတုၵ်ႉၸပိူၼ်ႈ၊ (3)ႁၢမ်ႂၼ်ႈလွမ်း တြႃးသေ ဢမ်ႇပၼ်တုၵ်ႉၸပိူၼ်ႈ။[6] ႁူၼ်းႁဝ်းမၢင်ၵေႃႉ ႁၢၸူဝ်းၸွင်ငိုၼ်း ၼမ်း ဢမ်ႇထုၵ်ႇမ်ႂၼ်ႈလွမ်းမၢႆမီႈသေဢမ်ႇၵႃး ပႃးဢၢဝ်ပိူၼ်ႈလူႉပိူၼ်ႈသုမ်း လွမ်းသေ ၶွႆႈပိူၼ်ႈပေႃးတုၵ်ႉၸၸၢၼ်လႅၵ်ႇႁူ ၵေႃႈမီး။ မိူဝ်ႈႁၢလႆႈမႃးသေ လိင်ႉလုၵ်ႈလိင်ႉမေးႁဝ်းၶႅၼ်ႉ လုၵ်ႈမေးႁဝ်းၸတႉ ယုမ်ႉၸူဝ်ယူႇၶႆသေ တၢႆႉ ႁူၼ်းဢၼ်ပိူၼ်ႈသုမ်းလွမ်းႁဝ်းၶႅၼ်ႉ ၸတႉ ၶမ်ႉတၢပိူၼ်ႈပေႃးလႆႈ ယွႆႉ။ ဢၼ်ၶႆႉ ထုၵ်ႇလီဝူၼ်ႉႁၢင်ႈႁၢင်ႈသေ ၸဝ်ႈပိတ်ႈၵႆၵႆယဝ်ႉ။ ပိၼ် ၶိုဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ ၵၢၼ်ႁၢင်ႈၶိုၼ်းၶႆႉထုၵ်ႇလီ တၢမ်မၢႆမီႈတြႃးသေဢမ်ႇၵႃး ယႃႇ ၶွႆႈပိူၼ်ႈလႆႈ ၶမ်ႉတၢတူၵ်းမူၵ်းတၢယွႆႉ လွမ်းႁဝ်းၶႅၼ်ႉလီထီႉသုတ်း။

ပေႃးႁၢင်ႈၶိုၼ်းၼမ်း တၢမ်ၶင်ႇဝႃႈမႃး ပႃႈၶိူဝ်ၶႆႉလိုင် ငိုၼ်းၼမ်းၶႆႉ ထုၵ်ႇလီလႅၵ်ႉလၢႆႉယူႇ။ လၢႆးလႅၵ်ႉလၢႆႇငိုၼ်းၼမ်းၶႆႉ ၶိုင်းဢၢင်ႁုတ်ႇတရၶိၵၢယ ၶႅၼ်ႉ မီးယူႇသၢမ်မဵဝ်း၊ (1)လႅၵ်ႉတၢႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ (2)လႅၵ်ႉတၢႇႁူၼ်းတင်း ၶမ်ၸလႈ (3)လႅၵ်ႉတၢႇၵၢၼ်တၢင်းလူႇၶႆယဝ်ႉ။[7] ငိုၼ်းၼမ်းၶႆႉထုၵ်ႇလီလႅၵ်ႉ တၢႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ ၶွႆႈပေႃးယူႇလီၵိၼ်ဝၢၼ် ၶွႆႈပေႃးမူၼ်ႈလႅၵ်ႇၵျူႇလႅၵ်ႇယူႇ ယဝ်ႉ။ မီးငိုၼ်းသေဢမ်ႇႁတ်းလႆႇ မူၼ်ဢတိၶ်ၶပုပ်ပၵၶႅၼ်ႉၵေႃႈ ဢမ်ႇထုၵ်ႇ။ ဢတိၶ်ၶပုပ်ပၵၶႆႉ ပိၼ်ႁူၼ်းမီးလူင်ၸတႉၸတႉ။ ႁူလ်းၵႃႈ မၼ်းပိၼ်ႁူၼ်းမီးၸီႈထီႇၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈလၢႆးမၼ်း လၢႆးမထၵုၼ်ႇထရီ ပိၼ်ၵျူးၵႃႇ ပေႃးတေလမ်တၢႆၶႆသေတၢႆႉ ဢမ်ႇၸၢမ်ႇၶွင်ႉမေယႃမႃးတူလ်း ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ႁူဝ်သိင်ႈငိုၼ်းၶႆၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။[8] လိူင်ႉၶဝ်ႇသထေးၵေႃႉၶႆႉၵေႃႈ ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီပိၼ်လႃးလႃး။ ၶိုင်းတူင်ႇပိူင်းႁူၼ်းႁဝ်းၶႆႉ ႁူၼ်းမီးၸလႈ ႁူၼ်းၽၢၼ်မႃးလွမ်းၵၼ်။ ၶွႆႈမီးမူၼ်ၵၼ်သိင်ႈသိင်ႈၵေႃႈ ဢမ်ႇပိၼ်လႆႈ။

Anguttara Nikaya, Vol- III -208.

[6] Samyutta Nikaya, Vol- IV- 931.

[7] Samyutta Nikaya, Vol- IV- 331.

[8] Dhammapada- sdon 25-2.

မၢင်ဢေႃႉမီးဝၢႆႈမီး ငိုၼ်းၶမ်းပေႃးၵမ်ႉမီးတီႈဝ်ႉ။ မၢင်ဢေႃႉသမ်ႉ ၽၢၼ်ဝၢႆႈ ၽၢၼ် ၶဝ်ႈတေၵိၼ်ပေႃးၵမ်ႉၼွႆႈမီး။ ႁွပ်ႈပိူင်ႈၶၼ် ႁူၼ်းမီးၶဝ် ထုၵ်ႉလီ ဝ်ႉလွႆလီလွႆငၢမ်းသေ လွႆႈလိုဝ်ပၼ်ႁူၼ်းၽၢၼ်ၶၼ်ႉယူႉ။

ငိုၼ်းၶမ်းၶႅ်ႉထုၵ်ႉလီလွႆႉ ၶွႆးၵၢၼ်တၢင်းလူႉယူႉၽွင်ႈ။ ႁူလ်းၵႃႈ ၼွႆႈလွႆႉလ်ႉသီင်ႈသီင်ႈၶႅ်ဢေႃႈ ၵမ်ႉဝၢႆႈၶင်ႉၵဝ်ႉ။ ၶွႆးသိင်ႉၵႃႉလေႃးဝႃႉ တသုတ်ႈၶၼ်ႉ ၽြေႃးပိၼ်လဝ်ႈမျေႃးဝ်ႉဝၢႆႈ "ငိုၼ်းၶမ်းၵၢၼ်မွဝ်ႈမျႃးၶၼ်ႉ ထုၵ်ႉလီလိၵ်ႉဝ်ႉသီႉပုၼ်ႈ၊ ပုၼ်ႈၶိုင်ႈၶႅ်ႉတႃႉလွႆႉလ်ႉ၊ ပုၼ်ႈသွင် ၸလႈပုၼ်ႈသၢမ်ၶၼ်ႉ တႃႉမ်တ်းၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီး၊ ပုၼ်ႈသီႉၶၼ်ႉ ထုၵ်ႉလီ သိမ်းဝ်ႉ တႃႉဝၼ်းမိူဝ်ႈၶေႃႈ လႃးမိူဝ်ႈၵမ်ႉသၢင်ႉထုၵ်ႉ ၽိူဝ်ႈၸလႈသင်၊ ၶမ်ႉလူၵ်ႈၸလႈသင် ထုၵ်ႉလီၵဝ်လွႆႉလ်ႉၶႅ်ယဝ်ႉ။ [9] ၵၢၼ်ၶႅ်ႉပွင်ႉဝၢႆႈ ပုၼ်ႈတီႈၶိုင်ႈၶၼ်ႉ ၶင်ႈဢေႃႈပိၼ်မၼ်း၊ ဝ်ႉဢေႃႈပိၼ်မၼ်း၊ ၵိၼ်ဢေႃႈ ပိၼ်မၼ်း၊ လူႉတၢၼ်းဢေႃႈပိၼ်မၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိုဝ်သေၶၼ်ႉ ၶွႆးၵၢင်ၵုတ်တရၶိၵႃယၶၼ်ႉ ၸၶဝႄႉလၢႆးလ်ႉ ငိုၼ်းၶမ်းမျႃးပိူင်ယူႉ။ လ်ႉတႃႉတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႉ၊ လ်ႉပုၼ်ႈႁူၼ်းၶမ်ႇ၊ လ်ႉ တႃႉၶေတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႉ၊ လ်ႉတႃႉၵၢၼ်လိုဝ်ႉၼိုဝ်း၊ လ်ႉၶွႆးၵၢၼ်တၢင်းလူႉ ၶႅ်လိုဝ်းၶႅ်ႉယဝ်ႉ။ [10]

ပေႃးမီးငိုၼ်းၶမ်းယဝ်ႉလိုင် လိုဝ်ႈသီင်မွဝ်းဢေႃႈတေယွႆႉၵူႃႉ ပိူၼ်ႈ ဢေႃႈတေႁူႉလၵ်ႈမွဝ်းၶမ်ႇမျႃး။ ပေႃးပိၼ်လိုင်ႉၶၼ်လိုင် ႁူၼ်းၼွႆႈယႃႉၼွႆႈ ၵဝ်းမွဝ်းဢေႃႈ တေမီးမျႃးယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူင်ႈၶၼ် ၶင်ႉရိုဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႉတေ ႁူမ်ႉလူမ်ႈလ်ႈၶၼ်ႉ ငိုၼ်းၶမ်းၶႅ်ႉထုၵ်ႉလီလွႆႉလ်ႉယူႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းမွဝ်း ၶႅ်ႉ ႁိုတ်ႉမျႃးလွမ်းလိုဝ်ႉၼိုဝ်း၊ ၵၢၼ်လိုဝ်ႉၼိုဝ်းၶႅ်ႉ ပိၼ်ၵၢၼ်မွဝ်းမျႃး ႁူႈ ဢေႃႉၸလႈ ထုၵ်ႉလီဝူၼ်ႉႁူင်ႈႁူင်ႈသေ လွႆႈလိုဝ်ယူႉယဝ်ႉ။ ပိၼ်လ်ႈၵႃႈ ရိုဝ်လွႆႈၵႃႈၶၢၼ်ႉ၊ ပိၼ်လ်ႈတၢင်းလွႆလွႆႈတၢင်းၶၼ်ႉ။ ၵၢၼ်လိုဝ်ႉၼိုဝ်း

9 Sigalovada- sutta- Code of Discipline for lay Buddhist, Buddhist Missionary society, Young Buddhist Association of Malaysia 1987. 4 - Buddhism lectures and Essays, p. 14.

10 Anguttara-nikaya, Vol- III p.279.

ၵၢၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ မၼ်းၵိဝ်ႇလူလႆႈႁူႈလွင်ႈလွင်ႈယဝ်ႉ။ တီႈတၵ်ႈမၼ်း မိူၼ်ၵၢၼ်ႁဵၼ်းလိၵ်ႈ သွၼ်လိၵ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ႉၼိူဝ်းၵၢၼ် ၶိုင်ႈသေ ၸဵႉၵၢင်ႈပၼ်လိူဝ်ႉၼိူဝ်း ၶဝ်ႇၸိူဝ်ႉတေၵမ်ႇၸႂ်ႇလႂ် ဝႂ်းဢွတ်ႈၵူႇ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ် ႁူၼ်းမီးငိူၼ်းၶမ်းၶဝ် ထုၵ်ႇလီမီးလွႆႈၸၵ်ႉလိူဝ်ႉ လၢတ်ႈသေ လွႆႈထိူမ်ပၼ်ၶွင်ႈၵၢၼ် ၸမ်ႉၸိူင်းယူႇယဝ်ႉ။

ၶူဝ်းၶွင်ငိုၼ်းၶမ်းၶႃႉ ပေႃးမႃးလိူၵ်ႇၸႅၵ်ႇၶၼ်လိူင် တေလႆႈၸၼ် သွင်ပိူင်ဝႃႉ။ ၶူဝ်းၶွင်ၵမ်ႇမၼ်ႈၵိၼ်ႇ(Ômisabhoga)ၸလႈ ၶူဝ်းၶွင်မၼ်ႈ ၵိၼ်ႇ (Dhammabhoga) ၶႃႉယဝ်ႉ။[11] ၶူဝ်းၶွင်ၵမ်ႇမၼ်ႈၵိၼ်ႇ ၵၢၼ်ဝႃႈ ၶႃႉ ပဵၼ်ၶူဝ်းၶွင်ၵၢၼ်လႂ်ႈမႃး လိူမ်ငိုၼ်းလိူမ်ၶမ်း လိူမ်လူတ်ႉလိူမ်ၵႃး လိူမ် လၢင်ႉမႄႉဝူဝ်းၵႂၢႆးၸတ,ၵူ,လိူဝ်းၶႃႉယဝ်ႉ။ ၶူဝ်းၶွင်လိူဝ်းၶႃႉ ၽဵၼ်းလၢင်ႈမႂ်ႈ၊ ၶမ်ႉလၢင်ႈလုပ်ႇ၊ ၽူႈလၵ်ႉႁူၼ်းလူၼ် လၢင်ႈမႃးလၵ်ႉၵၢဝ်လူၼ်ၵၢဝ်လႂ်ႈ။ ၸၼ်ၸဝ်ႁေႃႈ လၢင်ႈမႃးသိမ်းၵၢဝ်ၵူႇလႂ်ႈ၊ လုၵ်ႈမိူၵ်ႈလုၵ်ႈၸႂ်ႉႁေႃႈ လၢင်ႈမႃး ၵၢဝ်ၵူႇလႂ်ႈယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၶၼ် ၶူဝ်းၶွင်လိူဝ်းၶႃႉႁွင်ႉဝႃႈ ၶူဝ်းၶွင်ၵမ်ႇ မၼ်ႈၵိၼ်ႇၶႃႉယဝ်ႉ။ ၶူဝ်းၶွင်မၼ်ႈၵိၼ်ႇၵၢၼ်ဝႃႈၶႃႉ ပဵၼ်ၶူဝ်းၶွင်ထမ်ႇမ ယဝ်ႉ။ ၶိူင်ႈႁႃႈၶူဝ်းၶွင်လိူဝ်းၶႃႉ ၶူဝ်းၶွင်ထမ်ႇမၶႃႉ ပဵၼ်ၶူဝ်းၶွင်ၵၢၼ် လိူတ်ႈၵၢၼ်မၢၼ်ႇမၼ်းယဝ်ႉ။ ၶူဝ်းၶွင်ထမ်ႇမၶႃႉ ႁႂ်းပဵၼ်သိၼ်၊ ႁႂ်းပဵၼ် ၽူႈၸႂ်ႉႁူၼ်းမိူၵ်ႈ ၵမ်ႇမႂ်းယႄႉမႂ်းႁဝ်းလႂ်ႈ။ လႂ်ႈၵိူဝ်းလီ ၵၢဝ်လၢတ်ႈၶႃႉ ႁူလၢႆးၵမ်ႇႁႂ်း လၢတ်ႈတေမႂ်းႁေႃႈ ယၢင်းလႂ်ႈပိုင်ႈၵိူင်ႁွၼ်ႇ။ ႁမ်းလိုၼ်း သုတ်း တေလႂ်ႈပိုင်ႈၵိူင် တေႃႇပေႃးထိုင်လႂ်ႈ ၶႅပ်ႉပၢၼ်ႇႁတ်းယၢၼ်ၶၼ်ႉ ယူႇ။ ယွၼ်ႉၶၼ်ႉၸလႈ ၵွၼ်ႁၼ်ၵိပ်ႈၵွမ်တွမ်ႁၼ်ဝႃႉၶမ်ၶမ်တႃႉ။

မီးလၢႆးၵွၼ်ႇႁေႃႉၶိုင်ႈ လိူဝ်ႈဝႃႈၵုၵ်ႉႁ၊ ဝၼ်းၶိုင်ႈမၼ်းမႂ်းလူး တီႈၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသေၸလႈလဝ်ႈဝႃႈ “မိၵႃရ ရေျၵ်ႇၶေယေၶႃႉ။ မီးငိုၼ်းမီး ၶမ်းၶမ်ႈၸတႃႉၸတႃႉၶႃႈ” ၶႃႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ လႂ်ႈငၼ်းၵႃမ်း လၢႆး ၵုၵ်ႉႁလၢတ်ႈၵူႇ,ယဝ်ႉၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလၼ်,ဝႃႈ “ၶူဝ်းၶွင်ငိုၼ်းၶမ်း မိၵႃ ရ ရေျၵ်ႇၶေယေၶၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇလွႆႈၶူဝ်းၶွင် ၵၢၼ်မၼ်ႈၵိၼ်ႇ ၵမ်ႇ

လွႆႈၸူဝ်းၸွင်လဵတ်ႈ။ ၸူဝ်းၸွင်လဵတ်ႈၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မီးလဵတ်းပိူင်။ လဵတ်းပိူင် ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၸူဝ်းၸွင်သတ်ႈထႃႇ၊ ၸူဝ်းၸွင် သီႇလ၊ ၸူဝ်းၸွင်ႁိရိ (လွင်ႈမီး တၢင်းၵူၼ်းၵႃႈ)၊ ၸူဝ်းၸွင်ၵွတ်ႉတပ်ႉပ (လွင်ႈႁူဝ်ႁၢၼ်ၵၢမ်ႇလီ)၊ ၸူဝ်းၸွင် သုတ၊ ၸူဝ်းၸွင်ၸႃႇၵ၊ ၸူဝ်းၸွင်ပလ်ႇလႃႇ ပီၼ်လိူဝ်းၼၼ်ႉၵိူဝ်ႈ"ၼႆယဝ်ႉ။[12]

ၶေႃႈလူပ်း

ႁဝ်းလိုၼ်းသုတ်းၼတႃႉ ၶႂ်ႈတိူၵ်းသူၼ်းပၼ်ၽႃၢင်ႉဝႃႈ ၽူႈလွႆၽွင် သေၵၢမ်ႇဝႃႈ ၵႂၼ်ႁၼ်ၵိူပ်းႁူမ်တွမ်ၵႂႃႉ ၸူဝ်းၸွင်ထမ်ႇမၼေမ်ၼေမ်တႃႉၼႆ ယဝ်ႉ။ သမ်ႉၶႂ်ႈယွၼ်းၽၢၵ်ႇ ၸူဝ်းၸွင်ထမ်ႇမၵိတ်းၶိုင်ႈ– 'သတ်ထိတ်ထ ဝိတ်တမ် ပုရိသသ်သ သေတ်ထမ်'– လွင်ႈယုမ်ႇယမ်သတ်ထႃၼႆႉ ပီၼ်ၸူဝ်း ၸွင် ၵၢၼ်ႁျႃႉသုတ်းသေပိူၼ်ႈ ၶိူင်းလေႃၵၼႆယဝ်ႉ။[13] 'သၼ်တုတ်ထိ ပရ မမ် ထၼေမ်'– လွင်ႈပိူင်းပေႃးႁၢၼ်ႉလွႆၼႆႉ ပီၼ်ၸူဝ်းၸွင်ၵၢၼ် သုင်သုတ်း ၼႆထိုင်ႈ။[14] ႁွႆႈထမ်ႇမတူဝ်းလွတ်ႇ ၶိူင်းလူၵ်ႈႁူႇဝႆးဝႆးသေႁမ်း...

Reference

1. Personal notes of Buddhist philosophy of education and communication for the Degree of Master of Arts, University of Kelaniya, 1998.
2. Personal notes of the Social Dimension of Buddhism for the Degree of Master of Arts. University of Kelaniya, 1998.
3. Anguttara-nikāya, ed.R. Morris and E. Herdy, 5. Volumes, London: PTS, 1885-1900.
4. Samyutta-nikāya,ed.L. Feer. 5. Volumes , London: PTS, 1884-1904.
5. Nārada Thera, (trans) *The Dhammapada,* Colombo-2515-1972.

---

[12] Anguttara-nikaya, Vol- IV.p.6-7.

[13] Sutta-nipata –p-32.

[14] Dhammapada , ston 25- 204.

6. H. Saddhatissa, (trans) *The sutta-nipāta, London,* 1985.
7. Sigālovāda-sutta (Code of discipline for lay Buddhist) Buddhist missionary society, Young Buddhist Association of Malaysia, 1987.
8. Ven.Balangoda Anandamaitreyo, *Buddhism -Lectures and Essay,* Colombo, 1993.
9. Oliver Abeynayeke, *Fundamentals of Buddhist Polity, Singapore*, 1995.
10. Henrry Weerasinghe, *Education for peace- the Buddhist way,* Sri Lanka, 1992.
11. Culavagga Pāli, Vinaya-pitaka.

လွင်ႈဝႆႉဝႅင်းၸွႆႈ

လဝ်ႈပၺ်ၺႃသီရိ သၢႆပွၼ်

ၵႂၢမ်းၶႅမ်း

ၵီဝ်ႇၵပ်းလူလၺ်ႈ လွင်ႈႁူဝ်ၼႃႈပႃႈၶိူဝ်ၶႅၼ်ႉသေ လိုၼ်ၶႅၼ်ႉတွၼ်ႈတႃႇ တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇႁႂ်ႈလမ်ႇလွင်ႈ၊ တႃႇၵူၼ်းတင်းၶႅမ်ႁႂ်ႈ လမ်ႇလွင်ႈဝႆႉ ၼတႉၼတႉ။ မူၼ်ၶၼ်ႇဝႃႈ ၽွၼ်းဢၼ်ဝႃႈၶႅၼ်ႉ ပေႃးမေလိုၼ်ႉႁႂ်ႈပီၼ်ၽွၼ်း၊ ပေႃးဢမ်ႇမေလိုၼ်ႉသမ်ႉ မေပီၼ်ဢၼ်းတရႃးၶႅၼ်ၶၼ်ႉသေ လိုၼ်ႁႂ်ႈတေႃႈ ၶၼ်ယူႇ။ ယွၼ်ႉၶၼ်ၼလႈ တီႈၶႅၼ်ႈတေသပ်းလိူင်းၼၶ လွင်ႈမႆႈလိုၼ်၊ ငဝ်ႈငူၼ်းပၼ်ႁၢလိုၼ်၊ လွၵ်းလၢႆးလူတ်းယွမ်းလွင်ႈမႆႈလိုၼ်၊ ငဝ်ႈတူၼ်ႈလိုၼ်၊ လိုၼ်ၶႅၼ်ႉၶိင်ႇႁႂ်ႈ ပီၼ်လွင်ႈမႆႈလိုၼ်၊ လွင်ႈယူၼ်ႉၵၼ်ႈ၊ လွင်ႈမေပွင်ႇလိုၼ်၊ လွင်ႈ မေၸုၢင်းပၼ်ၼလႈ လွင်ႈလူင်လိုမ်းပိူတ်ႈပၼ်ႁၢ ဢဝ်လိမ်လူဝ်းၶႅၼ်ႉၼတႇ ႁႂ်ႇၶၼ်ႉယူႇ။

လွင်ႈမႆႈလိုၼ်

မၢင်ၵမ်းၵမ်း လဝ်ႈၵဝ်ႇလၢင်ႈဝူၼ်ႉဝႃႈ တၢင်းမႆႈလိုၼ်ၼလႈ ပၼ်ႁၢလူင် လူဝ်းၶႅၼ်ႉ ၶေႃးမၼ်းပီၼ်မႃးလွမ်းလူဝ်ႉ လွမ်းသူဝ်းမၼ်း ပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ် လိမ်မူဝ်ႈပူႇမွၼ်ႇၶႅၢၼ်းယႃႈ လူဝ်းလပ်းတၢလိုမ်းမူင်းၵူ႞ လိမ်မူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး ၶႃဝ်းတၢင်းႁိုင် တေႃႇထိုင်မူဝ်ႈလိဝ်ၶႅၼ်ႉႁိုဝ်? ဢမ်ႇၶၼ်ႁႂ်ႈ ၶေႃးတေထၢင်ႇ ဝႃႈ တၢင်းၽိတ်းလူင်လူဝ်းၶႅၼ်ႉ ၶေႃးၽိၶဝ်လင်းႁဝ်းၼလႈ လၢင်ႈလိုၼ်ပူင်သၢင်ႈ (***create***) ၵွႆႈလဝ်ႈၵဝ်ႇထူပ်းလျႃးႁိုဝ်ၶႅၼ်ၶၼ်ႉယူႇ။

ၵူလ်းၵႃႈ လွင်ႇလဝ်ႈၵဝ်ႇသမ်ႉ ဝူၼ်ႉႁၼ်မိူၼ်ႈဝႃႈ ပၼ်ႁၢတင်းလူင် လူဝ်းၶၼ်ႉ မၼ်းဢမ်ႇပီၼ်ယွၼ်ႉပူဝ်ႈၽႂ် မၼ်းပီၼ်ယွၼ်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႇလႆႈ လႆႈၵူလ်းၶႅၼ်ႁိုဝ်၊ တီႈၼတႉမၼ်း ၵီဝ်ႇၵပ်းလူလ်ႈလွင်ႈၵမ်း(ၵမ်ႇမ) တင်း လူင်ၶႅၼ်ႉ လူဝ်သေလဝ်ႈၵဝ်ႇ ၽႂ်တိုၼ်းဢမ်ႇမႃးၵွတ်းပၼ်လႆႈ၊ ၿႄးပီၼ်

လဝ်ႈပေႃး ဢမ်ႇမႃးၾႆးပၼ်လႆႈ၊ သၢင်ၸဝ်ပေႃး ဢမ်ႇမႃးၾႆးပၼ်လႆႈ၊ ၸီ ၸဝ်ပေႃး တိုၼ်းဢမ်ႇမႃးၾႆးပၼ်လႆႈ။ သင်ဝႃႈတိုၵ်ႉမီး လွင်ႈထၢင်ႇထုမ်ႇ ၼိူဝ်လွင်ႈလူဝ်းၼႆႉယူႇ ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈပေႃးဝႃႈ ၵမ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၶႅင်းလဝ်ႈ ၵဝ်ႇ (ၵမ်မသပေမိ)၊ ၵမ်းၼႆႉပဵၼ်ၸူဝ်းမွၼ်ႇ (ဢမူလ်ႇ) လဝ်ႈၵဝ်ႇ (ၵမ်မ တၢယၢတေ)၊ ၵမ်းၼႆႉ ပဵၼ်လူဝ်ႉၸူဝ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ(ၵမ်မယေၼိ)၊ ၵမ်းၼႆႉ ပဵၼ်ပီႈၼွင်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႇ (ၵမ်မပၼ်ထု)၊ ၵမ်းၼႆႉ ပဵၼ်တီႈႁူဝ်းလီ တီႈပိုၼ်ႈ ဢိင်လဝ်ႈၵဝ်ႇ (ၵမ်မပတိသရၼ)ၼႆယဝ်ႉ။[1] ပေႃးတူၺ်းဢဝ်လူဝ်းၼႆႉ တိၵ်းတတ်းလိုင် လွင်ႈလီလွင်ႈလၢႆႉ ဢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ လႆႈႁူပ်ႉထူပ်းယူႇတင်း လူင်ၼႆႉ မၼ်းတိုၼ်းဢမ်ႇႁွင်ႉၵႂႃႇၵၼ်တင်းၽႂ် မၼ်းတိုၼ်းပဵၼ် ယွၼ်ႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇလႆလႆၼႆၼၼ်ႉ ထၢင်ႇလိူင်ႈယူႇ။

ႁူၺ်းၵႃႈ တႃႇတေယိုၼ်ႈႁပ်ႉဢဝ်ဝႃႈ တၢင်းၽိတ်းလူင်လူဝ်းၼႆႉ မၼ်း ဢမ်ႇလႆႈတၢင်းၽိတ်းၽႂ် မၼ်းပဵၼ်တၢင်းၽိတ်း လဝ်ႈၵဝ်ႇလႆလႆႁူၺ်းၼႆ ၼၼ်ႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေဢမ်ႇယိုၼ်ႈႁပ်ႉဢဝ်ငၢႆႈငၢႆႈ။ ယွၼ်ႉသင်ၼႆ တႃႇတေ ၼေးတၢင်းၽိတ်းပူၼ်ႈၸတႉ ငၢႆႈၶိမ်ႈၼေႃႇပေႃးတၢၼ်ႇ ထွၵ်ႇၼမ်ႉလူင်း ႁူၺ်ႈၼႆသေတႃႉ တႃႇၼေးတၢင်းၽိတ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၸတႉ တၢၼ်ႇၼမ်ႉထွၵ်ႇ ၸိုၼ်ႈလွႆၼၼ်ႉယူႇ။ ပိုင်ၼိုင်းပေႃး ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈဝႃႈ ႁူၼ်းပေႃႉဢၼ်မီး တၢင်းၽိတ်းသေ ဢမ်ႇယိုၼ်ႈႁပ်ႉဢဝ် တၢင်းၽိတ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၼၼ်ႉ ပဵၼ် ႁူၼ်းမူၵ်ႈလူင်လိၵ်ႈလိၵ်ႈယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းပေႃႉဢၼ်ၸူႉ လွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ ၽိတ်းသေ မေႃယိုၼ်ႈႁပ်ႉဢဝ် တၢင်းၽိတ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၼၼ်ႉၸတႉ လႆႈဝႃႈ မၼ်းတင်းပဵၼ် ႁူၼ်းမီးတၢင်းၸူႉယူႇၼႆယဝ်ႉ။[2]

ငဝ်ႈငုၼ်ႈပၼ်ႁႃ

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပိုင်ၼိုင်းပေႃး လွင်ႈၸၢၼ်လွင်ႈလူင်ၼႆႉ မၼ်းမူၼ် ၼင်ႇလဝ်ႈၵဝ်ႇ ဢဝ်ငိုၼ်းၵူႊသိူဝ်ႉမႃး တီႈတၼ်ႁႃၸလႆႈ တီႈၵႃမ လွင်ႈ မူၼ်ႈသူဝ်းလူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လူဝ်ႈၵႃႈလွင်ႈတၼ်ႁႃၼႆႉ တိုၵ်ႉမီးယူႇတီႈတူဝ်

---

1 ၵၢင်ၵုတ်တရ ၼိၵၢယ၊ ၵေဝြတ်သၵ ၼိပၢတ်၊ ၸပ်ၸလိတ ဢၸၼ်ၼသုတ်၊ ၼႃႈ- **325**။

2 ထမ်ႉမပတ ပႃႇလိ၊ ၸႃႇလဝၵ်၊ မၢဵၵႃႇထႃႇ-**63**။

လဝ်ႈၵဝ်ႉတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉ ႁၼ်ပိၼ်လွင်ႈၼၢၼ် လႅဝ်လူင်ၼၼ်ႉၵေႃႈ မၼ်းတေလွမ်ႉမီးမႃးယူႇတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈၼႆႈ မၼ်းတေမိူၼ် ငွႆးၽႆးၼၼ်ႉယူႇ။ တၼ်ႈႁႃၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇၼမ်ႉငွႆးၽႆးၼၼ်ႉသေ လွင်ႈၼၢၼ်လႅဝ်ၼႆႉ မၼ်းမႃးမိူၼ်ၼင်ႇ ငဝ်းလႄးမၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ငွႆးၽႆးၼႆႉ သင်ဝႃႈၼမ်ႉမၼ်း တိုၵ်ႉမီးယူႇတိၵ်းတိၵ်းၵေႃႈ မၼ်းတေလႄးယူႇတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉၵူၺ်း။ သင်ဝႃႈ ၼမ်ႉမၼ်းႁႅင်းၵႂႃႇၵွၼ်ႇ မၼ်းလင်ႇတေလၢင်း မွတ်ႇၵႂႃႇလႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သင်ဝႃႈလဝ်ႈၵဝ်ႇၸွႆႈႁွႆႈ လွင်ႈၼၢၼ်လႅဝ်လူင်လိူဝ်းၼႆႉ ယွမ်းမႃး၊ ႁမ်ႇၼၼ်ႉ ၸွႆႈႁွႆႈႁႃလႆႈပိုတ်ႈလုမ်းလုမ်းၼႆႉၵေႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇလူဝ်ႇလႆႈယွမ်းပိုတ်ႈ၊ ႁမ်ႇၼၼ်ႉ တိုတ်းၼၢတ်ႇပိုတ်ႈ ငဝ်ႈႁၵ်ႈတၢင်းၼၢၼ်လႅဝ်လူင် ႁၼ်ပိၼ်လႅဝ်တၼ်ႈႁႃ ႁၼ်ၸွႆႈသိုဝ်းမူၼ်ႈလူလ်ႈၵမၼၼ်ႉယူႇ။ လူဝ်ႇၵေႃႈပႆႇ ယွမ်းပိုတ်ႈလႆႈ ႁမ်ႇၼၼ်ႉ ပႆႇတိုတ်းၼၢတ်ႇလႆႈၼႆႉၸတေ တိုၼ်းတေလႆႈလႃး ယူႇတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉၵူၺ်း။ တီႈၼႆႈလူဝ်ႇလႆႈလိူၵ်ႈႁၼ် သိၼ်ႈတၢင်းမၼ်း ႁၼ်ၼိုင်ႈ သင်ၸွႆႈသိုဝ်းမူၼ်ႈလူလ်ႈၵမၵေႃႈ လူဝ်ႇႁႃင်ႈၶိၼ်းဝႆႉ တႃႇတေ တေႃႇသူႈ လွင်ႈၼၢၼ်လႅဝ်။ သင်ဝႃႈၸွႆႈမူၼ်ႈသိုဝ်း၊ ၸွႆႈလႆႈလွင်ႈၵတ်းယိၼ် ၵေႃႈ လူဝ်ႇႁႃသိၼ်ႈတၢင်း တႃႇတေလူတ်းပိုတ်ႈ လႅဝ်တၼ်ႈႁႃလေႃးၽၼၼ်ႉ ယူႇ။

ၵႃမ်းမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇမီးဝႆႉဝႃႈ “ၵူၼ်းၵေႃႉႁၼ် ႁမ်ႇမီးလွင်ႈယိၼ်ႇ ၸႂ်သင်သေႁိုတ်ႉၼၼ်ႉ ၼဝ်ႇၵူၺ်းၵုမ်ႇ မေႃၸႃႉၸၼ်းပိုၼ်ႈၵူၺ်း။ ၵူၼ်း ၵေႃႉႁၼ် မီးလွင်ႈယိၼ်ႇၸႂ်ၶိုင်ႈၶိုင်ႈသမ်ႉ ၼဝ်ႇၵုမ်ႇၸႃႉၸၼ်းၼိုၼ်း တူဝ်ႇ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵူၺ်း။ ၵူၼ်းၵေႃႉႁၼ် မီးလွင်ႈယိၼ်ႇၸႂ်တဵမ်ထူၼ်ႈၼဝ်ႇ ၸတေ တိုၼ်းႁမ်ႇမေႃၸႃႉၸၼ်းၾႆႇ”ၼႆယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈ ထုၵ်ႇလႆႈ ယိူင်ႈႁဝ်ႇ ၵေႃႉထူၼ်ႈမႃႇသၢမ်ၼၼ်ႉသေ တေႃႇသူႈပၼ်ႁႃ ႁၼ်မီးၽေႃႇ ၼႆႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇၼၼ်ႉယူႇ။ ယႃႇပေၼတ်းလႅဝ် ႁဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇပိၼ်တူဝ်ယိူဝ်ႇ တီႈၸႃႉသွမ်း ပိုၼ်ႈလူင်ယူႇတိၵ်းတိၵ်း။ ယွၼ်ႉသင်ၼႆႉ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ၵမ်ႈၼမ်ၼမ် ၵႂႃႉမေႃသွၵ်ႈႁႃ တၢင်းၽိတ်းပိုၼ်ႈတၢင်ႇၵေႃႉ ငႆႈငႆႈငိမ်ႈငိမ်ႈ သေ သမ်ႉၵႂႃႉၵႂႃႉမေႃဝေႈ တၢင်းၽိတ်းတူဝ်ၵဝ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁူလ်းႁႃႈၸၢႆးလဝ်ႈႁဝ်ႈသမ်ႉဝႃး ႁဝ်တေဢမ်ႇၵႂႃတၢင်းၽိတ်းၽႂ်ႇ၊ တၢင်းၽိတ်းဢၼ်ဝႃးၼႆႉ တီႈႁဝ်ႁေႈမီးယူႇတင်းၼမ်။ ၼႆႉႁေႈပႆႇၵိုၼ်း၊ တၢင်းၽိတ်းတူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႇႁေႈ တေဢမ်ႇလႆႈၸႃႉသွမ်း။ ၼိဝ်ႉမိူဝ်းဢၼ် လီႉတူဝ်ႁဝ်ႇၸႃႈပူၼ်ႈၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇၵိုၼ်းႁႅင်းၽႄင် ဢၼ်တေႁေႈလႆႈ ပၼ်ႁႂ်ႈသေ ၵွႆႈထိမ်တူဝ်ႁဝ်ႇလႆႈ။ လွင်ႈႁႂ်ႈတၢင်းၽိတ်းပူၼ်ႈၸႃႈတူဝ်ႁဝ်ႇ ၼၼ်ႉ ဢဝ်ၽႄႈဝႆႉႁႆႈႁႆႈသေ သမ်ႉဢဝ်တၢင်းႁူႉ၊ ႁိူင်းၵိုၼ်၊ တၢင်းႁၢတ်းႁၢၼ် ႁိမ်တူဝ်ဝႆႉတႃႇသေႇၼၼ်ႉလီယဝ်ႉ။ လွင်ႈမေႃၵွမ်ႈၵီႈၵိုၼ် ဢမ်ႇမေႃပူၼ်ႉ ပိၼ်ပေႈၼႆႉ တေပိၼ်တၢင်းၵွႆႈတၢင်းထိမ်လဝ်ႈႁဝ်ႇ ဢၼ်တေႁေႈလႆႈ ပၼ်ႁႂ် တင်းၼမ်တင်းလၢႆလိူဝ်းၼၼ်ႉသေ သမ်ႉတေၸိတ်းၸႂ်ႈၼၢင်းလူၵ်ႈ ပေႃးတေမီး လွင်ႈႁတ်းယိၼ်ၼေႉၼွၼ်း လိူဝ်တိူဝ်းမႃးၼၼ်ႉၸတႉၸတႉ။

သင်ဝႃးၽႄႈလႆႈ လွင်ႈၸႃႉသွမ်းတူဝ်ႁဝ်ႇၸႃႈပူၼ်ႈ လႆႈလီလီ ယဝ်ႉၵိူင် လဝ်ႈႁဝ်ႇပိၼ်ၽူႈဢၼ်မေႁေႇသၢင်ႈ လွင်ႈငမ်းယိၼ်ၼွၼ်း လူၵ်ႈမႃးႁေႉၼိုင်ႈယဝ်ႉၼႆႉၼၼ်ႉ ဢမ်ႇၽိတ်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ၸႃႈ လူၵ်ႈလူင်ၼႆႉ ပေႃးလဝ်ႈႁဝ်ႇသိမ်ႉႁေႈ မၼ်းတေလီ၊ ပေႃးလဝ်ႈႁဝ်ႇမူၵ်ႈ ႁေႈ မၼ်းတေႁၢႆႉႁၢႆႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႇတေလွတ်ႈလႆႈ လွင်ႈၸႃႉသွမ်း ၼိုင်းလေႃးႁ ဢၼ်ဝႃးလေႃးႁလူင်ၼႆႉ ယၢမ်းလဝ်ႈႁဝ်ႇမီးၼၼ်ႉ မၼ်း သမ်ႉၽိတ်းဝႆႉလူင်ၼႆႉၼၼ်ႉ ၸတ်းၵၢၼ်တၢၼ်ႇၸူဝ်ႁေႈ မၼ်းတေဢမ်ႇ လွတ်ႈ ပူၼ်ႉမၼ်းလႆႈသေပွၵ်ႈ။ မူဝ်ႈလဝ်ႈႁဝ်ႇၸတ်းၵၢၼ် လိပ်ႈႁိၼ်းသၽႄႉဝ ပိူင်ပိၼ်ၼွၼ်းလူၵ်ႈယူႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈႁဝ်ႇတေလႆႈႁၼ်ဝႃး 'ႁူၼ်းႁေႉဢၼ် လွတ်ႈလွင်ႈၸႃႉသွမ်းဢၼ်ဝႃးၼႆႉ ၸွႆႈဝႃး မၼ်းဢမ်ႇမီးလူင်ၸွႆႈ' ၼႆယူႇ ဢမ်ႇႁၢင်ႉ။ ၽြႃးပိၼ်လဝ်ႈႁေႈ မွၵ်ႇဝႆႉဝႃး "လဝ်ႈဢတုလဢူလ်း... လွင်ႈၸႃႉသွမ်းဢၼ်ဝႃးၼႆႉ မၼ်းပိၼ်ၽိုင်ႈၸူင်းႁၢင်မႃး လိမ်မူဝ်ႈပၢၼ် ယၢမ်းလုၵ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ဢမ်ႇၵိုၼ်းၸႃႈဝႃး မၼ်းတိုၵ်ႉႁႂ်ပိၼ်မႃး ယၢမ်းလိဝ် ၼႆႉႁူလ်း၊ ႁူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႇလၢတ်ႈႁၢမ်းသင်ၼၼ်ႉႁေႈ ပူၼ်ႈၸႃႉသွမ်း မၼ်းယဝ်ႉ၊ ႁူၼ်းဢၼ်လၢတ်ႈႁၢမ်းၼမ်ၼေႇၼၼ်ႉႁေႈ ပူၼ်ႈၸႃႉသွမ်း မၼ်းယဝ်ႉ၊ ႁူၼ်းႁေႉဢၼ်လၢတ်ႈ ဢမ်ႇပေႃးၼမ် ပေႃးဢေႃႇၼၼ်ႉႁေႈ ပူၼ်ႈၸႃႉသွမ်းမၼ်းယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းဢၼ်လွတ်ႈပူၼ်ႈသေႉသွမ်း ဢၼ်ဝႃး

ၼႆႉ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃးၵေႃႈ ၵမ်ႉယၢမ်ႈမီးမႃး၊ ယၢမ်းလဵဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႉမီးလႆႈ၊ မိူဝ်းၼႃႈၵေႃႈ တေၵမ်ႉမီးလႆႈၶႂ်ႈႁဝ်ႉ ”ၼႆယဝ်ႉ။[3]

လွၵ်းလၢႆးလူတ်းယွမ်း လွင်ႈမႆႈၸႂ်(ပၼ်ၺႃ)

မိူဝ်ႈလႂ်သေၵမ်ႉဝႃႈ ယၢမ်းမိူဝ်ႈလွင်ႈယၢပ်ႇၽိတ်ႉၸလႈ ပၼ်ၺႃပိၼ်မႃး သေၵၢၼ်ၵၢၼ်ၼၼ်ႉ လဝ်ႈႁဝ်ႉလူဝ်ႉလႆႈ ထတ်းသၢင်တူၺ်းလီလီ ႁွတ်း သင်ၸလႈ ပၼ်ၺႃၵၢၼ်ၼႆႉလႆႈပိၼ်မႃး၊ ယွၼ်ႉသင်ၸလႈ မၼ်းပိၼ်ၼႆ လိူဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းလမ်ႉလွင်ႈတႃႉ ၽူႈလႆႈထူပ်းမၼ်းၼၼ်ႉၸတႉၸတႉ။ ပေးၵမ်ႉႁူႉဝဵင်ႈၵိူၼ်ႈမၼ်းၵေႃႈ တႃႉတေႁၢလၢႆးၵေႃႈၶႂ် မၼ်းၼႆႉၵမ်ႉငၢႆႈ၊ မၼ်းမိူၼ်ၼင်ႉ ၵမ်ႉႁူႉတၢင်းပိၼ်ၸလႈ ၵမ်ႉႁူႉယႃႈယႃမၼ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵမ်ႉထုၵ်ႉၸႂ်မိၼ်ႈၸႂ်ၼႆႉ ၵမ်ႉၸႂ်ႈႁူပ်ႉၸႂ်ႈထူပ်းမၼ်းသေ ၵိတ်း၊ ၸႂ်ႈထူပ်းၸႂ်ႈလႃး လွင်ႈမူၼ်ႈလွင်ႈသိူဝ်းတႃႉသေႉႁူၺ်းၼၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းတိုၼ်း ၵမ်ႉပိၼ်လႆႈလႃးလႃး။ မၼ်းမိူၼ်လိူၼ် ၵၢၼ်မီးမိူဝ်ႈမူၼ်း ၸလႈ မီးမိူဝ်ႈလပ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ၸလႈ လေႃးႁလူင်ၼႆႉ လွင်ႈ လႂ်သေၵမ်ႉဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႉမၼ်ႈၵမ်ႉႁိမ်း (သပ်ပေသင်ၸရူ ၵၢၼ်ၵႅတ် ၵျ)၊ မၼ်းၵမ်ႉပိၼ်မႃးလွမ်းၼင်ႉႁၢင်လႂ် ႁူၼ်ႈႁဝ်းမုင်ႈမွင်းတႃႉသေႉ (သပ်ပေထမ်မႃ ၵၢၼ်တေႃႇတႃႇ)ၼၼ်ႉလႆႈၼႆယူႉ။[4] မၼ်းတိုၼ်းမီး လွင်ႈပိၼ် ယဝ်ႉၸိုၼ်းလူႉ၊ လူႉယဝ်ႉၸိုၼ်းပိၼ်သေ ပုတ်ႈလၢႆႈၸၢႆႉၸိုၼ်းယူႉတႃႉသေႉ (ၵုပ်ပႃတဝယ ထမ်မိၼ်ၶႃႈ)။ ယွၼ်ႉၼၼ်ၸလႈ ၽႄးပိၼ်လဝ်ႈ လင်ႉႁႄႈ လွင်ႈလေႃးႁထမ်ႉပိတ်ႉယိူင်ႈ ၵၢၼ်ဝႃႈမီးသုၼ်ႉ(လၢပ်ႈ)၊ ၵမ်ႉမီးသုၼ်ႉ။ မီးၵူၺ်းၵေႃႉ၊ ၵမ်ႉမီးၵူၺ်းၵေႃႉ။ ပိူၼ်ႈယွင်ႈယေႃး၊ ပိူၼ်ႈၸသႉသွမ်း။ လွင်ႈသိူဝ်းမူၼ်ႈ၊ လွင်ႈၸၢင်လႂ်ၼၼ်ၼၼ်ႉယူႉ။ လွင်ႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းမီးၶိူဝ် ၵၢၼ်လဝ်ႈႁဝ်ႉ ၵဝ်တၢင်းႁူႉ၊ ၵမ်ႉၵဝ်တၢင်းႁူႉသေ ႁွတ်းဝႆႉမိူဝ်ႈပူၼ်ႉ မႃးလိူဝ်းၼၼ်ႉလၢႆလၢႆ။ တူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႉ ၵေႃႉလိူၵ်ႈသိၼ်ႈတၢင်းမၼ်းမႃးလၢႆ လၢႆႁူၺ်းၼင်ႉႁဝ်ႉ။

---

[3] ထမ်ႉမပတပႃႉလိ၊ ၶေႃထဝၵ်၊ မၢၵ်ႈၶေႃ-**227**။

[4] ထမ်ႉမပတ ပႃႉလိ၊ မၵ်ၵဝၵ်၊ မၢၵ်ႈၶေႃ- **277-9**။

ယၢမ်းမိူဝ်ႈလွင်ႈ ဢမ်ႇထုၵ်ႇၸႂ်မၼ်ႈၸႂ် ပဵၼ်မႃးၼၼ်ႉ ၼေႃးလဝ်ႈၵဝ်ႇ ထၢင်ႇဝႃႈ ၵႃႈပဵၼ်လွင်ႈဢမ်ႇလီတင်းမူတ်းၼႆႉ မႃးမီးၶိူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇမူတ်း ယဝ်ႉၼႆယူႇ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ဢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၶႄႇၼႆႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵိုင်ႇလီဢၢပ် ပၼ်ႁႃလဝ်ႈၵဝ်ႇႁူႉတိုၵ်ႈ ၵိူဝ်ႈဢၼ်ပိူၼ်ႈလႆႈထူပ်း မိူၼ်ၼင်ႇၾႆးမႆႈ ႁိူၼ်း၊ ၼမ်ႉလူၵ်ႈႁိူၼ်း၊ ဢမ်ႇၼၼ်လႆႈလႃးၽူႈလၵ်ႉ၊ ၵူၼ်းလူၼ်ၸဝ်ႈ လိူဝ်းၼၼ်ႉယူႇ။ လွင်ႈဢၢပ်တိုၵ်ႈပိူၼ်ႈၼင်ႇၼႆၼၼ်ႉ မၼ်းတေၸွႆႈထႅမ် လဝ်ႈၵဝ်ႇ ႁိုၼ်ႈပေႃးယူႇငၢႆႈ မေႃပိင်းပေႃးႁၢၼ်ႉၸႂ်ၸိုၼ်း ၶိူဝ်တူဝ်ၵဝ်ႇၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉပဵၼ်လၢႆးဢမ်ႇပၼ်ပၼ်ႁႃ မႃးႁူမ်ႇငမ်းဝႆႉ ၶိူဝ်တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇလႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵႂၢမ်းမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ ၼေႇၸဝ်ႇဝႃႈဝႆႉ “သင်ဝႃႈလဝ်ႈၵဝ်ႇမီး ပၼ်ႁႃလူင်ၼႆႉ ၵိုင် ၸတ်းၸႂ်ၵိုတ်းႁူႉမၼ်း လိၵ်ႉမႃးလိူဝ်သေၵဝ်ႇ၊ သင်ဝႃႈမၼ်းပဵၼ် ပၼ်ႁႃယႂ်ႇ ၵူႈလူးၼေတ ၵိုတ်းႁူႉမၼ်းၵႂႃႇလႆႈပဵတ်းမူတ်းမူတ်း” ၼႆယဝ်ႉ။ ယၢမ်း မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ မေႃဢၢပ်ဢၼ်ၶိုင်ႈၸလႈဢၼ်ၶိုင်ႈ မႃးတိုၵ်ႈၵၼ်ယဝ်ႉ ၼၼ်ႉ ပၼ်ႁႃလဝ်ႈၵဝ်ႇၼႆႉ မၼ်းတူၵ်းယွမ်းၵႂႃႇ၊ ၵႃႈႁိူဝ်ယဝ်ႉၼႆၼၼ်ႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေၸိုပ်ႈလႆႈယူႇ။

ငဝ်ႈတူၼ်ႈၸႂ်

ၵိဝ်ႇၵပ်းလူလုၵ်ႈ လွင်ႈလႆႈယူႇသဝ်း ယိၼ်တူဝ်ယိၼ်ၸႂ်ၸလႈ လွင်ႈၵိူတ်ႇ မႃးပၼ်ႁႃၼႆႉ ၵမ်ႈၼမ်ၼမ်မၼ်းသမ်ႉဢိင်ဢၢပ် ၶိူဝ်တူၼ်ႈၸႂ်ႁူၼ်းႁဝ်း ထိင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈသေပဵၼ်မႃးယူႇ။ လွင်ႈၸီၸႂ်ၶိုင်ၸႂ်၊ မႆႈၸႂ်လိုတ်ႇၸႂ် ၸႂ်ဢၼ် ဢမ်ႇပၼ်ႁူၼ်းႁဝ်း လႆႈၵတ်းယိၼ်ယွၼ်ႉမၼ်းၼႆႉ ၵမ်ႈၼမ်ၼမ်မၼ်း ပဵၼ်မႃးယွၼ်ႉ တီႈၸႂ်သုၼ်ႇတူဝ်ၼမ် (selfish)၊ ၸႂ်ၽိူၼ်သုင်ႁိုင်း၊ ၸႂ်ၸိုၼ်ႈ လႆႈၼမ်ပူၼ်ႉ၊ ၸႂ်ပိတ်းၸႂ်ပွတ်းၶႄႇၽိဝ်၊ ၸႂ်တိုမ်တၼ်ငမ်းငဝ်းပူၼ်ႉတီႈ၊ ၸႂ်ၸီးၼႄႉႁိုဝ်းတႃပိူၼ်ႈပူၼ်ႉၶိုၼ်ၶိုၼ်ႇ၊ ၸႂ်ထီႇၶိုဝ်ယွႆႇပူၼ်ႉၶႄႇလိမ်လိုဝ်း ၼႆႉယဝ်ႉ။ ၽူႈလုၵ်ႉသေဢမ်ႇဝႃႈ သင်ဝႃႈၸႂ်လိုဝ်းဢၼ် လၢတ်ႈၸၼ်မႃးပႃႈ ၶိူဝ်ၼၼ်ႉၵေႃႇၵေႃႈ မၼ်းတေမီး လွင်ႈၵတ်းယိၼ်ၼမ် ဢမ်ႇပေႃးမီး လွင်ႈမႆႈၸႂ်သင်၊ ၵူၺ်းၵႃႈသင်ဝႃႈၸႂ်လိုဝ်းၼၼ်ႉ မီးၼမ်ၸတႃႉၵေႃႈ တၢင်း မႆႈၼေတမီးၼမ်ၼမ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉသင်ၼႆ ၸႂ်လိုဝ်းၼႆႉမၼ်းဢမ်ႇမေႃ

ပၼ် လွင်ႈႁဵတ်းယဵၼ်ႇသေ မေႃပၼ်လွင်ႈမႆႈၼႂ်လိုၵ်ႉၼႂ်လႂ်လႂ်ႁူမ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ထိုင်ႈပိူင်ၶိုင်ႈၵေႃႈ လွင်ႈလိူဝ်းၼႆႉယွၼ်ႉဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်မႃးလွမ်း လူလႆႈၽွၼ်းၽွၼ်း (cause and effect) ဢမ်ႇၼၼ် ၸိတ်ႉၽူၼ်မၼ်း ၸလႈ ပိူင်လူင်မၼ်း လိူဝ်ႉမၼ်းပဵၼ်လိူင်ႉၸိုဝ်ႉၵေႃႈ မၢၵ်ႇမၼ်းတေပဵၼ်မႃး လွမ်းၶင်ႇၼၼ်ယူႇ။ တီႈၼႆႈပွင်ႇဝႃႈ သင်ဝႃႈလဝ်ႈႁဝ်ႇ မီးၼႂ်မိတ်ႈတႃႇ သေ ႁပ်ႉသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇပိူၼ်ႈ ပိူၼ်ႈၵေႃႈၸူႉဝႃႈ တေဢဝ်ၼႂ်မိတ်ႈတႃႇ ၼၼ်ႉသေ မိုၼ်းတုမ်ႉတွပ်ႇယူႇ။ သင်ဝႃႈလဝ်ႈႁဝ်ႇသမ်ႉ ဢဝ်ၼႂ်လင်းၶိုဝ်ႈ ပိူၼ်ႈ၊ ၸၢၼ်ႉၸၼ်ၶိုဝ်ႈပိူၼ်ႈ၊ လၢၼ်ႈၶိုဝ်ႈပိူၼ်ႈသေ တိတ်းတေႃႇပိူၼ်ႈၵေႃႈ တေႃႈႁႃႈလႂ်းၼၼ်ႉၶင်ႇႁဝ်ႇ ပိူၼ်ႈတေဢဝ် ၼႂ်ဢမ်ႇလီလိူဝ်းၼၼ်ႉသေ တွပ်ႇတိၼ်းမိုၼ်းလဝ်ႈႁဝ်ႇဢမ်ႇၸၢင်ႉ။ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ တီႈၶိုဝ်ႈၼႂ်မိတ်ႈတႃႇ ၼၼ်ႉ မၼ်းဢမ်ႇပဵၼ်မႃးၼႂ်လင်း၊ တီႈၶိုဝ်ႈၼႂ်လင်းၼၼ်ႉ မၼ်းတုၼ်း ဢမ်ႇပဵၼ်မႃး ၼႂ်မိတ်ႈတႃႇလႆႈၼၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ် လဝ်ႈႁဝ်ႇမုင်ႈ မွင်း လွင်ႈလူၺ်ႈၶိုဝ်ႈမၼ်းၼၼ်ၼၼ်ႉ မီးသုၼ်ႇလိူၵ်ႈလႆႈလီလီငၢမ်းငၢမ်းသေ ႁပ်ႉသိုပ်ႇမၼ်းလႆႈယူႇ။

ၼႂ်ၸေႃႉသိူင်ႇၵေႃႈ ပဵၼ်လွင်ႈမႆႈၼႂ်

ထိုင်ႈပိူင်ၶိုင်ႈ ၵိဝ်ႇႁပ်ႉလူလႆႈ လွင်ႈႁဵတ်းယဵၼ်ႇၼၼ်ႉသင်ဝႃႈ လဝ်ႈ ႁဝ်ႇဝႄႈလႂ်ႈ လွင်ႈဢဝ်တူဝ်ႁဝ်ႇသေ တိူၵ်ႈပိူၼ်ႈၼၼ်ၼၼ်ႉတေ ၸႄႈလဝ်ႈႁဝ်ႇ တေလွတ်ႈႁၢင်းလႂ်ႈ လွင်ႈမႆႈၼႂ်၊ ၸီၼႂ်ၶိုင်ၼႂ်၊ လွင်ႈၸွင်ႉၸမ်ၼႂ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ မႃးယူႇ။ လွင်ႈတိူၵ်ႈပိူၼ်ႈၼႆႉ သင်လဝ်ႈႁဝ်ႇလႂ်ႈၸၼ်ဝႃႈ လဝ်ႈႁဝ်ႇႁဵုႉသေ မၼ်းဝႆႉၼႆၼၼ်ၼၼ်ႉ ၼႂ်ၽိူၼ်သူင်ထၢင်ႇယွႆႉတူဝ်ႁဝ်ႇ တေပဵၼ်မႃး၊ သင်ဝႃႈ လႂ်ႈ ၸၼ်ပိူင်းႁၼ်ႁူမ်ႈၼႆၸတႃႉ တေဢမ်ႇပေႃးမီးပၼ်ၸျႃသင်၊ ၼႂ်ၽိူၼ် သူင်ၵေႃႈ တေဢမ်ႇပေႃးၸဝ်ႈမႃးၸိူင်း၊ လွင်ႈၼႂ်လိူၵ်ႉၼႂ်ၶွၵ်ႉ ၼႂ်ထၢင်ႇလိူၵ်ႉ တူဝ်ႁဝ်ႇၵေႃႈ တေဢမ်ႇပေႃးမီးၶမ်ႉ။ ႁူမ်ႈႁႂ်ႈ သင်လႂ်ႈၸၼ်ဝႃႈ လဝ်ႈႁဝ်ႇ ၸုမ်ႈသေမၼ်းဝႆႉၸတႃႉၸတႃႉၼၼ်လိူင် ၼႂ်ဢမ်ႇၸိုၼ်ႈၸၼ်မၼ်း၊ ၼႂ်ဢမ်ႇၸၢၼ်ႉ ၼႂ် ၶိုဝ်ႈမၼ်း၊ ၼႂ်တူၵ်း၊ ၼႂ်ဢမ်ႇပိူင်းပေႃးတူဝ်ႁဝ်ႇ၊ ၼႂ်ထၢင်ႇလိူၵ်ႉတူဝ်ႁဝ်ႇ တေမီးမႃး။ ပေႃးၼႂ်ဢမ်ႇလီလိူဝ်းၼၼ်ႉ မီးမႃးၵေႃႈတေပဵၼ် လွင်ႈမႆႈၼႂ်၊

လိူတ်ႇၸႂ်မႃးသေ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတေဢမ်ႇမီး လွင်ႈၸႂ်ၵတ်းၸႂ်ယဵၼ်မႃးလႆႈ။ ၵူၺ်းၵႃႈ လွင်ႈတႅၵ်ႈပိူၼ်ႈၼႆႉ သင်ဝႃႈမၼ်းပဵၼ် လွင်ႈလီမိူၼ်ၼင်ႇ ၶႂ်ႈမေႃမိူၼ်မၼ်း၊ ၶႂ်ႈမီးမိူၼ် မၼ်းၼၼ်ႉၵူၺ်းၸတႉ ယူႇတီႈၸႂ်ၶွႆ၊ ၸႂ်ၶႂ်ႈမေႃ၊ ၶႂ်ႈမီးမိူၼ်မၼ်းၼၼ်ႉ မႃးၵီးၸႂ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇသေ ၵိူတ်းၶိုၼ်ႈၸဝ်ႈၵဝ်ႇ ၶိုၼ်ႈယွႆႇ မႃးလိူဝ်ၵဝ်ႇၼၼ်ႉၵူၺ်းၸလႆႈ လွင်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉၸတႉ တေပၼ်ၽွၼ်းလီ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇမႃးၸတႉၸတႉယူႇ။

လွင်ႈယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ၊ လွင်ႈမေႃပွင်ႇၸႂ်

လွင်ႈယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ၊ လွင်ႈမေႃပွင်ႇၸႂ်ၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၼမ်ႉၵတ်ႉလူင် တႃႇၸဝ်ႈၵဝ်ႇ တေတေႃႇသူႈပၼ်ႁႃ ယၢမ်းလႆႈထူပ်းပၼ်ႁႃၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈမေႃပွင်ႇၸႂ်သမ်ႉ တေပဵၼ်ဢၼ်တေလွႆႈငၢႆႈလိတ်ႈပၼ်ႁႃ ဢၼ်လႆႈတေႃႇသူႈ သိုဝ်ႈၶႄႈတၼ်းတႃၼၼ်ႉသေ ၸႂ်ယႂ်ႈၸႂ်ယၢဝ်းသမ်ႉ မၼ်းတေလွႆႈထႅမ်တီႈတၢၼ်ႇၽိတ်းငၢႆႈ မၼ်းတေဢမ်ႇၽိတ်းလႆႈငၢႆႈငၢႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉယူႇတီႈဢမ်ႇႁူႉ၊ ယူႇတီႈႁၼ်ၽိတ်းပိူင်ႈ ႁင်းလဝ်းၵဝ်ႇ၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈၵၢင်ၸႂ်ၸႂ်ႈလႆႈ လွင်ႈၵတ်းယဵၼ်၊ လွင်ႈတၢင်းတႃႇတေလႆႈ လွင်ႈသိုဝ်ႈၸႂ်ၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈဢမ်ႇႁူႉၸလႆႈ ၵမ်းၼမ်ၼမ်လၢင်ႈႁၵ်း ၽိတ်းပိူင်ႈ။

ၵူၼ်းသိုဝ်ႈယူဝ်း ၵူၼ်းဢၼ်လႆႈပဵမ်ၶၼ်ႈ ၶိုဝ်သိၼ်ႈတၢင်းၽေ ၵတ်းယဵၼ်ၸဝ်ၼႆႉ မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်လႂ် ယွၼ်ႉလွင်ႈသိုဝ်ႈယူဝ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇသေ ႁႆႉႁႆႉတူၵ်းပဵၼ်တူဝ်ယိုဝ်ႇ၊ ၽူႈဢမ်ႇမီးလွင်ႈသိုဝ်ႈယူဝ်း ၸဝ်မၢပ်ႇႁိၼ်သေ ထူပ်းၽေးယႂ်ႇယူႇ။ ယၢမ်းၶင်ႇၼၼ် ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ၸဝ်ဢမ်ႇမီးတၢင်း ၽိတ်းၶႆႈသေတႃႉ မီးပၼ်ႁႃတႃႇၸဝ်ႉယူႇ။ လွင်ႈၼႆႉမၼ်းပဵၼ်သေၽိူဝ် တူဝ်မီးလႂ် ဢဝ်လွင်ႈဢမ်ႇလွမ်းတြႃးသေ ႁႃလႃးပေႉၵိၼ်ၵၼ် ၵူၼ်းလိၵ်ႈ ပေႉၵိၼ်ၵူၼ်းငိုဝ်ႈ၊ တူဝ်ႁိုင်းယႂ်ႇ ပေႉၵိၼ်တူဝ်ႁိုင်းလိၵ်ႉ၊ ၵူၼ်းလူင်ပေႉ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇ၊ ၵူၼ်းမီးပေႉၵူၼ်းၽေၼ်ႇလိုဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈသၢႆငၢႆ မၼ်း မိူၼ်ၼၼ်မႃး လွင်ႈမေႃပွင်ႇၸႂ်၊ လွင်ႈယိူၼ်ႉၵၼ်ႈလိုဝ်းၼႆႉ လမ်ႇ လွင်ႈတႃႇၸဝ်ၸတႉၸတႉ။ ၽူႈဢမ်ႇမီးတၢင်းၽိတ်းၸဝ် လူဝ်ႇမီးလွင်ႈပွင်ႇ ၸႂ်ဝႃႈ ၵူၼ်းဢမ်ႇလွမ်းတြႃးၸဝ်ၼႆႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ၸဝ်ၸဝ်ႈပႃးဝႆႉ ၶႂ်းသိၼ်ႈ

ၼႃႈလွင်ႈၵၢမ်ႇလီၶႂ်ႈသေတႃႉ လဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇၸတႃႉမီးဝႆႉ ၶိုင်ႈသိုၵ်းၼႃႈလွင်ႈလီ ၶၢင်ႉႁူလ်းၶႂ်ႈယူႇ။

လွင်ႈၸူၢင်းပၼ်ၸလႈ လွင်ႈလူင်လိုမ်းပိတ်ႈပၼ်ႁႃ

လွင်ႈတွပ်ႇတိူၼ်းသိုၼ်း ၶိူဝ်ၽူႈသိုၵ်းၵၢၼ်ဝႃႈၶႂ်ႉ မၼ်းႁဵတ်းႁႂ်ႈ ႁိူတ်ႇပၼ်ႁႃမႃးထိူင်ႈႁူလ်းၸလႈ လွင်ႈယၢပ်ႇၽိူတ်ႇ ၶမ်မႃးထိူင်ႈတိၵ်း တိၵ်းႁူလ်း။ ႁဝ်းသမ်ႉၵိူင်ႇလီတူလ်းႁၼ် ႁၢမ်းပြႃးပိၼ်လဵဝ်ႈသင်ႇသွၼ် ဝႆႉဝႃႈ "ႁူၼ်းႁဵတ်းလွင်ႈၵၢမ်ႇလီၵၢၼ်ဝႃႈၶႂ်ႉ သၽႃႇဝမၼ်းၸတႃႉ ၼဝ်မူၵ်ႈ ၵၢမ်ႇလႂ်ႈ၊ ၵမ်ႈၶမ်ၶမ် ယွၼ်ႉပူဝ်ႈလႂ်ၵၢမ်ႇႁူႉၶၢင်ႉၸလႈ လင်ႇပိၼ် ႁူလ်း။ ယွၼ်ႉၶၢင်ႉသေ ႁဝ်းၵၢမ်ႇလီၶေႃးၼဝ်၊ တၢင်ႇတၢင်းၽိတ်းႁဵင်းၼဝ်၊ ၽိူဝ်ႇႁဵတ်းၶၢင်ႉ တႃႉမူၼ်ႉၸမႈပၼ် လွင်ႈၵၢမ်ႇလီၼဝ်ၶၢင်ႉႁူလ်းလႃႈ" ၶႂ်ႈယဝ်ႉ။ လွင်ႈပွင်ႇလႂ်ႈၸလႈ လႂ်မိတ်ႈတႃႇၶႂ်ႉ မၼ်းပိၼ်ယႃႈယႃလီလူင် တႃႇႁူၼ်းႁဵတ်းလွင်ႈၵၢမ်ႇလီၼဝ် ၶိူင်ႈၼဝ်သိုၼ်းႁွတ်ႈထိုင် သိၼ်ႈတၢင်းလွင်ႈ လီၶၢင်ႉၸတႃႉၸတႃႉ။ တီႈၶႂ်ႈ ႁူၼ်းႁဵတ်းလွင်ႈၵၢမ်ႇလီၼဝ်ၶႂ်ႉ မၼ်းမူၼ် ၶင်ႇ ႁူၼ်းပိၼ်ၶၢင်ႉယဝ်ႉသေ ၽွင်းမူဝ်ႈလဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇလႂ်ႈ ႁၼ်ႁူၼ်းပိၼ် ၶၢင်ႉ ၽိူဝ်ႇလဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇတူလ်းမၼ်းယူႇလႃႇလႃႇ ၶင်ႇႁိူဝ်မၼ်းတေလႂ်ႈ တၢင်းၵတ်းယိၼ်ၸလႈ လွင်ႈသူဝ်ႈလႂ်မႃးၶၢင်ႉ တႃႉလဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇလွႆႈယူတ်း ယႃပၼ်မၼ်းလႃႈ။ ၵၼ်လဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇဝႆႉလႂ်မိတ်ႈတႃႇ၊ လႂ်ၵီးလူၶိူဝ်မၼ်း လႂ်ၶၢင်ႉပွင်ႇဝႃႈ လဵဝ်ႈၵဵဝ်ႇပၼ်သႃႇၵႃႇ တႃႇလိၵ်ႈလႃႈ ႁိူဝ်ႈမၼ်းပွင်ႇလႂ်ၶိူဝ် လွင်ႈၵၢမ်ႇလီမၼ်းၸလႈ တၢင်းသူင်လွင်ႈၵၢမ်ႇလီမၼ်းၶၢင်ႉၶႂ်ႈယူႇ။

လူဝ်ႇသေၶၢင်ႉ ပြႃးပိၼ်လဵဝ်ႈၵေႃႈဝႃႈ 'လႂ်မိတ်ႈတႃႇၶႂ်ႉ ၶွင်ႈ ၸၵႈၵၢင်လွင်ႈလဵင်းလူင်ၶၢင်ႉ မၼ်းႁဵတ်းႁိူဝ်ႈ ႁဝ်းၵၢမ်ႇမီးလွင်ႈလဵင်းသင် ၶၢင်ႉယဝ်ႉ။ သမ်ႉၵွၼ်ၵၼ်ယူႇသဝ်း ႁိူဝ်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈ လွင်ႈလဵင်းၶၢင်ႉ တႃႉ'ၶႂ်ႈယူႇ။ တီႈၶိူဝ်ၽူႈသိုၵ်းၶၢင်ႉ ၵၢမ်ႇတူမ်ႉတွပ်ႇသိုၼ်းသင်သေ ယူႇ သဝ်းလိူင်ႉၶင်ႇၽူႈမီး တၢင်းႁူႉတိမ်ႉထူၼ်ႈၶၢင်ႉတႃႉ။ ယၢမ်းၶၢင်ႉ လဵဝ်ႈ ၵဵဝ်ႇ လူဝ်ႇလႂ်ႈမီးလွင်ႈပွင်ႇလႂ်ဝႃႈ ၽူႈၵၢၼ်ႁဵတ်းသိုၵ်းၶႂ်ႉ ယွၼ်ႉပူဝ်ႈ မၼ်း ႁၼ်ၽိတ်း၊ ၵၢမ်ႇႁၢင်ႉလႂ်၊ မီးလႂ်သီႈၵေႃႉလူဝ်းၶၢင်ႉ သေၵၢၼ်ၵၢၼ်ၸလႈ

လင်ႇပဵၼ်မေႃးၵူၺ်း၊ ၸႂ်ၸိူဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းသမ်ႉဢမ်ႇၸႂ်ႈ ၸႂ်ၽူႈၵူၼ်းလီ၊ ၵူၼ်းမီးတၢင်းႁူႉတဵမ်ထူၼ်ႈၶဝ် ႁဵတ်းၼႆၼၼ်ႉယူႇ။

ၸႂ်မဵတ်ႈတႃႇၸလႈ ၸႂ်ဢီးလူၼ်ႈ မၼ်းမီးၼမ်ႉႁတ်ႉ တႃႇၼႂ်ႈၽူႈ ႁဵတ်းပၼ်ႁႃပေႃးလိူၵ်ႈလႆႈပဵၼ်မေႃး ၽူႈၵူၼ်းလီ၊ ၸိၼ်ၼၼ်ႉၶႂ်ႈပဵၼ်မေႃး ၵူၺ်းၵေႃႉလႆႈယူႇ။ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵေႃႈဝႃႈ "ဢဝ်ၸႂ်တေႃးသေသေ တူမ်ႉ တူပ်ႇၼၢင်းၼႆႉ မၼ်းတိုၼ်းဢမ်ႇႁဵတ်းၸႂ်ႈ ၼၢင်ႁၢႆဝႆးလႆႈ၊ ဢၼ်ႁဵတ်းၸႂ်ႈ ၼၢင်ႁၢႆလႆလႆႈၼႆႉ ပဵၼ်ၸႂ်မဵတ်ႈတႃႇၵူၺ်း၊ ၼႆႉပဵၼ်မႆမိူဝ်ႈပိုၼ်ပဵၼ်လူင် ယဝ်ႉ" ၼႆယဝ်ႉ။[5] သင်လဵဝ်ႈႁဝ်ႇႁၢၼ်တေႃႈၵေႃႉ ႁဵတ်းလွင်ႈဢမ်ႇလီ တေႃႇ သေတီႈတီႈၼႆလိုင် ႁိုင်ႇလီတူၺ်းဢဝ် ၽူႈလီၵူၼ်းၸတႃႉ လုင်ႉၼင်ႇၽြႃး ပဵၼ်လဵဝ်ႈၸလႈ ၽူႈၵူၼ်းလီၼဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁဵတ်းတူဝ်ယၢင်ႇႁဝ်းသေ မူၼ်ႉၸမ်းပၼ်မၼ်းယူႇ။ ႁၢမ်းၽြႃးပဵၼ်လဵဝ်ႈဝႃႈ "လွင်ႈဢမ်ႇလီၼႆႉ ၼိုင်ႈ မႃးလူးႁဝ်ၽြႃး ၸဝ်းလွင်ႈလီႁဝ်ၵူၺ်းဢိုဝ်ႈ ၼိုင်ႈတေႁူဝ်ႈမႃးတိၵ်း တိၵ်း" ၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁမ်ႈၽွင်းၸတႃႉဝူၼ်ႉဝႃႈ ဢဝ်လွင်ႈလီသေ တူပ်ႇ တၢၼ်းသိုၼ်းလွင်ႈဢမ်ႇလီၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇလပ်းလႆႈမၼ်း မၼ်းပဵၼ်လႆႈ ၸုၺ်ႈၵူၺ်း လႅင်းဝႃႈၼႆယူႇ။ ၵူၺ်းႁႃႈ ဝႃႈၼၼ်သေတ မၼ်းပဵၼ်လွင်ႈဝႆႉ ၸႂ် ၵူၼ်းလၼ်ႉတၢမ်ႇၸဝ်ၵူၺ်း မၼ်းဢမ်ႇၸႂ်ႈလႆႈဝႆႉၸႂ် ၵူၼ်းထၢၼ်ႈသုၼ် ၸဝ်ၼႆၼၼ်ႉ ႁိုင်ႇလီတွင်းဝႆႉယူႇ။

ၶေႃႈလူပ်း

ယွၼ်ႉၼၼ်ႉ တွၼ်ႈတႃႇလွင်ႈဝႆႉၸႂ်ႁဵၼ်း ပေႃးတေၸိမ်ႉလိူပ်ႈ ထၢၼ်ႈသုင်မႄးသေ တေမီးလွင်ႈႁတ်းယိၼ်မေႃး လိူဝ်ႁဝ်ႇထိုင်ႈၼၼ်ႉ ၵူၼ်း ႁဵၼ်းႁူႈၵေႃႉၵေႃႉ လူဝ်ႇမေႃဝႆႉၸႂ်ႁၵ်ႉပိူင်း၊ ၵီးလူ၊ ႁူမ်လူမ်း၊ ဢမ်ႇႁၵ်ႉ ပူၼ်ႉ ဢမ်ႇလင်းပူၼ်ႉ ၼိူဝ်တူဝ်မီးၸႂ်တင်းလႆယူႇၼႆၼၼ်ႉ တွၼ်ႈတႃႇ ၵူၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉ ၽႂ်ၽႂ်ၵေႃႈႁူႉထိုင်ႁၼ်ယူႇ။ ပိၵ်ႉသမ်ႉ ပိူၼ်ႈဢမ်ႇႁၼ် လီၼိူဝ်ႁဵၼ်း တၢၼ်ႇႁူဝ်သေၵေႃႈယႃႇ ၼင်ႇႁူဝ်ႁဵၼ်းတေမီး လွင်ႈႁၼ်လီ ၼိူဝ်ပိူၼ်ႈလႆႈၼၼ်ႉ ႁဵၼ်းႁိုင်ႇလီဢွမ်းၵီး ပႆးဝူၼ်ႉလီႁဵၼ်းဝႆႉၼမ်ၼမ် ယူႇ။ တႃႇတေဢဝ်လွင်ႈလီသေ တူပ်ႇတၢၼ်းလွင်ႈႁၢႆႉဢၼ်ဝႃႈၼႆ မၼ်း

[5] ထမ်ႉမပတ ပႃႇလိ၊ ယမၵဝၵ်၊ မၢတ်ႈထႃႇ- **5**။

ယၢပ်ႉၶေႃႉၶေႃႉၶၼ်ႇသေတႃႇ လဝ်ႈၵဝ်ႉႁိုင်ႉလီ ဢဝ်ပႃးပူၼ်ႉလီသႂ်ႉလႆႈဝႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႉပဵၼ်ၵူၼ်း မေႃဝ်ႇလႆႈသုင် ၵေႃႇၶိုင်ႈယူႉၶၼ်ႇၶႅၼ်ႇ ၼမ်တူဝ်တႃႉ သေႉသေ ဢဝ်ၵုၼ်းမုၼ်လီလဝ်ႈၵဝ်ႉတႃႉသေႉတႃႇ။

ၽိုၼ်ဢိင်

1. *Gems of Buddhist wisdom,* Publication of the Buddhist Missionary Society, Malaysia, Taiwan 1997.
2. ထမ်မပတ၊ ပိူင်သတ်ႉထ၊ ၵမ်ႉၾႃႉဢေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ 2001။

ထမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵ ၵႂၼ်လီ

✍✍✍✍✍✍ = လဝ်ႈဝိသုတ်ထ ၵိဝ်ႈ = ✍✍✍✍✍✍

မိူဝ်ႈပီႈလိူင်ႈၼၼ "ထမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵၵႂၼ်လီ"ၼၼ်ႉ ၼိုင်ႈတိူမ်ႈ လွင်ႈမူႈလုမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵ ၵိတ်းၼိုင်ႈႁွၼ်ႈ။ မူႈလုမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵၼၼ်ႉ မၼ်းမိူၼ်မွၵ်ႈႁွၼ် ၼင်ႇသိုင်ႈတိုင်းမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ မိူင်းမၢၼ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ။ မွၵ်ႈႁွၼ် ၵီႈလွၼ်ႉမိူဝ်ႈၼၢဝ်းၵတ်း၊ သိူင်ၼူၼ်ႉၵၢၼ်ႈ ထမ်ႈမလၵ်ႉၵလမ်ႉ ပိဝ် ႁွမ်းမိူဝ်ႈၼၢဝ်းၼင်ႇဝႃႈသၢမ်လိူၼ် ႁူႈသိုင်ႈမိူင်း။ ႁၢင်ႈၽၢင်မူႈလုမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵၼၼ်ႉ တေလႆႈႁၼ်ပိူင်လၢၵ်ႈလၢႆးၵၢၼ်ၼိုင်ႈ ၼင်ႇသိုင်ႈတိုင်းမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉယူႈ။ ၽူႈတိူမ်ႈလိၵ်ႈ ယင်းၵၢမ်ႈလႆႈႁၼ် ပိူင်မူႈလုမ်း ထမ်ႈမလၵ်ႉၵၼေႃၼေႃ တီႈမိူင်းသီႈႁူဝ်ႈ။ ႁူလႆးဝႃႈ ၵၢၼ်တၵႃႈသတ်ႉထႃးၼဝ် ၵမ်ႈၽွင်ႈၸလႈ တင်းမုၼ်လဝ်ႈၼဝ် လွတ်ႈႁူမ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉၸတႉ လႆႈႁၼ် ယူႈ။

ၽူႈတိူမ်ႈလိၵ်ႈ ၼိုၼ်းႁွတ်ႈထိုင်မိူင်းမၢၼ်ႈ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ **10/ 4/ 2003** ယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ **15/ 5/ 2003**ႉၼၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်ႁူဝ်ႈတီႈ သီႈ ပေႉသေ မိူဝ်းၸလႈဝႆႈသ လဝ်ႈသြႈတေႈဝိၼ်ႈတၸလႈ မၼ်းလဝ်ႈသမ်ႉ ၵဝ်ၵုးမၼ်းလဝ်ႈ သိုပ်ႈသူင်ႈလုမ်းႁဝ်းသၢမ်လဝ်ႈ ၵၢၼ်ၼဝ်ႈပုးလဝ်ႈ လၢဝ်းသွင်လဝ်ႈႁူဝ်ႈမိူဝ်းၸလႈ လဝ်ႈသြႈလႃႈၼေႃးၽေႃႈသ ႁၢင်းၵၢင်၊ ဝိင်း ၼမ်ႉလၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈလႆႈႁူဝ်ႈတီႈ ႁၢင်းၵၢင်၊ၼမ်ႉလၼ်ႈၼၼ်ႉ ၸတႉ ႁွပ်ႈၼိုင်ႈတၢၼ်း ပပ်ႉထမ်းၽိုၼ်တိုၼ်းၸၽေႈ တႃႈမူႈလုမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵ ၸလႈ လုမ်းၵေႃလိၵ်ႈလႆႈၼဝ်ယဝ်ႉ။ မူႈလုမ်းထမ်ႈမလၵ်ႉၵ ၼမ်ႉလၼ်ႈၼဝ် မီးမွၵ်ႈသၢမ်ပၢၵ်ႈပႆၼၼ်ႉယူႈ။ ၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ၵေႃႉၵေႃႈဝဝ်ႈမၼ်းၸတႉ လႆႈဝႃႈ ပိၼ်လဝ်ႈသြႈတေႈဝိၼ်ႈတၸလႈ လဝ်ႈသြႈလႃႈၼေႃးၽေႃႈသ ၵႂၼ်ႁူဝ်

ၵေႃႇတင်ႈမႃးယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝၼ်း လႆႈမွၵ်ႇပွင်ႇၸၢဝ်ႇထုႈၵွၼ်တၢင်းဝႆႉၸလႈ မိူင်ႈ ၸၢဝ်း–2း30 ႁၢင်ဝၼ်းၼၼ်ႉ ယိင်းလႆးမူႇလုမ်းထမ်ႇမလၵ်ႉႁၸဝ်၊ ၵေႃ လိၵ်ႈလႆးၸဝ်၊ ၵိူဝ်းပိၼ်ၽူႈႁူၼ်းငမ်းၽႅၢ်ႇဝိင်းၸဝ် ၵွၼ်ၸွတ်ႈထိုင်မႃးတီႈ ဝတ်ႉသေ ပိုတ်ႇပၢင်ၶူပ်ႉထူပ်းလၢတ်ႈတေႃႇႁၼ်သေယဝ်ႉ ထိုင်မႃးမိူင်ႈ ၽူၵ်ႈႁၢင်ၶႂ် လင်ႇသမ်ႉလုၵ်ႉတီႈ ဝိင်းၶမ်ႉလၼ်ႈ ၸွတ်ႈထိုင်မႃးဝိင်းလႃႈ သိဝ်ႈ။ ဝၼ်းၼၼ်ႉ လႆႈၸတႇပၢင်ထမ်းၸလႈ ၸွတ်းထမ်ႇမပူႇလႃႇ တၢၼ်း ပပ်ႉၸူႈႁူႈလုမ်းထမ်ႇမလၵ်ႉႁၸလႈ ၵေႃလိၵ်ႈလႆး၊ ၵေႃႇမတီႇႁၢင်းႁၢင်မိူင်း ၸဝ်ၵိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ႁၢင်ၶႂ်မႃးသမ်ႉ ၶူပ်ႉထူပ်း ၵေႃႇမတီႇႁၢင်း ၸိင်းၶႅၢ်း ႁၢင်းမၢဝ်းၸမ်းၸဝ်သေ ႁၢင်ဝၼ်းလင်ႇသိုပ်ႇ ၸၢဝ်းတၢင်းယဝ်ႉ။ ၶႂ်းၸၢဝ်း တၢင်းၼၼ်ႉ လႆႈၸဝႉၸဝ်ႈသိၼ်ဝီ တင်းမိူင်းယူႉသေ ၶူပ်ႉထူပ်းႁၼ် တင်းမူႇ လုမ်းထမ်ႇမလၵ်ႉႁၸဝ်ထိူင်ႈ။ မိူဝ်ႈထိုင်ႁူဝ်ႇ မူႇၵေႃးတီႈၵွင်ႈႁဝ်ႇၼၼ်ႉ လႆႈထူပ်းၵုပ်ႇၵူဝ်းႁၼ် ၽႅၢ်ႇထမ်ႇမလၵ်ႉႁ ၵၼ်မီးၽူႈ ၸဝ်ႈလုမ်းဝႆႉ– 2000–ၵေႃႉလိူဝ်ၵိူဝ်းၼၼ်ႉယူႇ။ ၸွတ်းသင်ၸလႈ မိူဝ်းထူပ်းလုမ်း ထမ်ႇမ လၵ်ႉႁၼ်ႈၼၼ်ႉ ၽႂ်ၵေႃႈတေၸႂ်ႈၶူႉယူႇ။

1. ပပ်ႉတွၼ်ႈ ၽိုၼ်တိုၼ်းၸၽေႈၼႆႉၵေႃႈ ၸဝ်ႈပႃးလွင်ႈထမ်ႇမ သၵ်ႉလႃႇသီႇယိူင်ႈၸလႈ ၸႂ်ႈၸူႈၸွတ်ႈထိုင်ၶႂ်းမိူင်း ၶုမ်ႇလႆး ယိင်းၸဝ်၊

2. ၸႂ်ႈပၼ်ၸိူင်းၶမ်ႉလႂ်ၶုမ်ႇလႆးယိင်းၸဝ် လွမ်းၶဵင်ႇလွၼ်ႉမွၼ်း ၵွၼ်လီထမ်ႇမလၵ်ႉႁ သပ်းလိူင်းဝႆႉၼၼ်ႉ၊

3. ၸႂ်ႈသိုပ်ႇမိုတ်ႈ လႆးပိုၼ်ၸၽလိၵ်ႈ ၽိုၼ်တိုၼ်းၸၽေႈ၊

ႁွပ်ႈမီးလွင်ႈၵိူဝ်းၼႆႉသေ လႆႈၸွတ်ႈထိုင်မႃး မိူင်ႈၸၢဝ်းတၢင်းပီ 2003 ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶႂ်းလွင်ႈထမ်ႇမလၵ်ႉႁၵွၼ်လီၼႆႉ ၸဝ်းလႆႈၸၼ် ၽွၼ်းလီမၼ်းလၢႆပိူင်ယူႇ။ ပေႃးၸမႈၸၼ်လီ ႁွပ်ႈဝၼ်းၸဝ်ႈပိၼ်ႁၢၼ်ၵျေး ထမ်း၊ ပေႃးၸမႈလႆႈတမ်းလႂ် ႁွပ်ႈဝၼ်းလုၵ်ႈလၢင်း ၵမ်ႇၸလႇလၢဝ်းလိူင်း၊ သိၼ်ၵျေးၶူမ်ႇလူမ်ႈတူမ်းလီ မိူင်ႈၶႂ်းၸၢဝ်းပၢင်ၵျေးထမ်း တေႃႇႁူႇၵိူဝ်းၼႆႉ ယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၽွၼ်းလီထမ်ႇမလၵ်ႉႁ မီးတင်းၶမ်း။ ပေႃးၵဝ် တီႈၵိၵ်ႈမၼ်းဝႃႈၵိုင် ထမ်ႇမလၵ်ႉႁၼ်ႈၼၼ်ႉ ၵွၼ်ၸူႈမီးသီလ သမႃထိ ပလ်ႇလႃ သၢမ်ပိူင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

တီႈပွင်ႇသီလ

တီႈၶႂ်ႈထမ်ႇမၢၵ်ႉႁၢင်ႉ သၢင်းလၢင်းၸဝ်ႉ တွၼ်ႈသီလသၢမ် ယိူင်ႈ ၵၼ်ပႃး– (1) လၢတ်ႈၵိုဝ်ႈၵွႆႈ လၢတ်ႈလီ၊ (2) ႁဵတ်းၵိုဝ်ႈၵွႆႈ ႁဵတ်းလီ၊ (3) လဵင်ႉၵွႆႈၵိုဝ်ႈၵွႆႈလီ ၸႂ်ၶေႉယဝ်ႉ။

1. လၢတ်ႈၵိုဝ်ႈၵွႆႈ လၢတ်ႈလီ– တႃႇတေလႆႈႁူႉတီႈပွင်ႇၵၢၼ်ၶႅၼ်ႉ ႁဝ်းလူဝ်ႇလႆႈႁူႉၸႅၼ်ႇ ၵၢၼ်သၢၼ်ၸိတ်းမၼ်း ၵွၼ်ႇတၢင်းၵွၼ်ႇ။ ၵၢၼ် သၢၼ်ၸိတ်းမၼ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ၽိူတ်ႉလိူၼ်ပိူၼ်ႈ၊ ၼႃႇၼႃႈပိူၼ်ႈ၊ ထႃႉလႃႇ ပိူၼ်ႈ၊ လၢတ်ႈႁၢမ်းၵၢမ်ႇမီးလွင်ႉႁိူၼ်ၶႅၼ်ႉၵိုဝ်းၶႅၼ်ႉယဝ်ႈ။ ပေႃးၸႂ်ႈၽိူတ်ႈ ၵိုဝ်းသီႇယိူင်ႈၶႅၼ်ႉၶေႉၼႆ ပဵၼ်ႁူႇလၢတ်ႈႁၢမ်းၵိုဝ်ႈၵွႆႈ လၢတ်ႈလီလီ ယဝ်ႈ။

ၼႆႉၵၢၼ်တေၸိုင်ႈလွတ်ႈ လွင်ႈတၢင်းသၢၼ်ၸိတ်းၶေႉ မၼ်းၼႆ တၢင်းတေလိူၵ်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းၵိုဝ်ႈၵွႆႈ၊ လၢတ်ႈၵိုဝ်ႈၵွႆႈမၼ်းႁိမ်းယဝ်ႉ။ ႁၢမ်းလီၵုပ်ႇ ႁၢမ်းလီၵွႆႈပိုင်ႈၵိုင် ႁၢမ်းထုၵ်ႇမၢၼ်ႈပိူၼ်ႈ ႁၢမ်းႁဵတ်းႁႂ်ႈလွင်ႈ မေႃးပၼ်းႁၼ်ယိၼ်ၸႂ်ႁၢသေ ပၼ်ႁိူင်းၽွမ်ႉၽိူင်ႇႁၼ်၊ ႁူမ်ၵူမ်းၶႂ်းလွင်ႈ ၵွမ်ႇလွမ်းၽွမ်ႉႁၼ်၊ ႁႃတၢင်းၽွမ်ႉၽိူင်ႇႁၼ်၊ ၵွႆႉတိုဝ်းၸေႃႈႁၢမ်း ၵၢၼ် ပၼ်ႁိူင်းသေ ၸတ်းၵွႆႈႁႂ်ႈပိူၼ်ႈ ၽွမ်ႉၽိူင်ႇႁၼ်ၶေႉယဝ်ႈ။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၸေႃႈ ႁၢမ်းမၼ်းၵူၼ်းၵွၼ်ႇ ထုၵ်ႇႁူမ်ၼ်းၵွႆႈ လီႁၵ်ႉၵူမ်း ပၼ်ႁူဝ်ၵွႆႈၵူၼ်ႇ ပၼ်ႁိူင်းၵွႆႈ ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈႁၼ်ၸလႈ လႆႈဝႃႈၵွမ်းပၵ်းပိူင်ထမ်းယဝ်ႈ။[1]

2. ႁဵတ်းၵိုဝ်ႈၵွႆႈ ႁဵတ်းလီလီ– ၵၢၼ်ၶေႉၼႆ ႁဵတ်းထုၵ်ႇလႆႈႁူႉ ၵၢၼ်သၢၼ်ၸိတ်းမၼ်းၵွၼ်ႇတၢင်းယဝ်ႉ။ ၵိုဝ်းၶေႉလမ်ႉ– **1.** ၶႃႈႁိမ် တူဝ်ၵွႆႈပိူၼ်ႈ၊ ပၼ်တၢမ်ႇပိူၼ်ႈ ႁိုၼ်းယၢပ်ႇယၢၵ်ႈၶၢၼ်ၵွႆႈ။ **2.** တႃႇလဵဝ်ႈႁဝ်ႇ မၢၵ်ႈမီးၶေႉ လၵ်ႉၸူဝ်းလိူင်းပိူၼ်ႈ ႁိုၼ်းပိူၼ်ႈလူႉသုမ်း။ **3.** လိူၼ်ႈၸွႆႉ ႁဝ်း ၶေႃႈႁိုၼ်းလဵဝ်ႈႁဝ်ႇၸလႈ ၶေႃႈႁိုၼ်းပိူၼ်ႈ ပိၼ်ၵိုဝ်းၶေႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၸဝ်ႈ ၸိတ်ႈ ႁၢၼ်ၵမ်ႇလီၵိုဝ်းၶေႉၶေႃႈ ပိၼ်မေႃးတၢင်းႁဵတ်းၵိုဝ်ႈၵွႆႈ၊ တၢင်း ႁဵတ်းလီယဝ်ႈ။ လႆႈဝႃႈႁဝ်းၽိုၵ်းသႃႇယႃႉၸိတ်ႈၶမ်ႉၵွႆႈၽိတ်းတႃႇႁဝ်း တၢင်း

---

[1] M 27, Culahatthi-padopama-sutta; The Art of living, pp.59-60.

ပိူၼ်ႈသေ ပၼ်တၢင်းၵတ်းယဵၼ် တၢင်းမၢၵ်ႈမီး တႃႇသတ်ႉတဝႃႇၸဝ်ႈ တင်း လႆႈ ၸွႆႈလႆႈယူႇသဝ်းၵူႈ ၵတ်းၵတ်းယဵၼ်ယဵၼ်ၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

3။ လိၼ်ႉတူဝ်ၸွႆႈၸိုဝ်ႈၸွႆႈ လိၼ်ႉလီလီ– ၸွတ်းၵၢၼ်လိၼ်ႉတွၼ်ႉ ၵၼ်လွတ်ႈၽုႉသၢၵ်ႈ ၵဝ်တူဝ်ၸွႆႈပိူၼ်ႈတႆ၊ ၵမ်ႉၵႃႉၼႆၶိူဝ်ႉၶၢင် ၵၼ် ပိူၼ်ႈၽုႉၸွမ်၊ ၵမ်ႉၼႆလဝ်ႈယႃႈမဝ်းၵမ်၊ ၵမ်ႉတေႃႉၵမ်ႉလွင်း၊ ၵမ်ႉၵႃႉၼႆ မၢၵ်ႉႁွင်ႈၵိုၼ်းယၢမ်း၊ ၵမ်ႉၵႃႉၼႆၵူၼ်း ၵိုဝ်းၶႄႉတင်းသိင်ႈ ၸွင်ႉဝႃႈ ၵၢၼ်လိၼ်ႉတူဝ်ၸွႆႈၸိုဝ်ႈၸွႆႈ လိၼ်ႉလီလီၶႄႈယဝ်ႉ။ ပေႃးၸွတ်းၵၢၼ်လိၼ်ႉတွၼ်ႉ ၵၼ်သၢၼ်ၽတ်းၽႅဝ်ႇလိၶႄႈ မၼ်းပၼ်ၸွင်း တႃႇၸွႆႈပၼ်ၸႃႉၵိုတ်ႇၵွၵ်ႇပဵၼ်မေႃး တင်းၶမ်ႈယဝ်ႈ။

လင်ႇဝႃႈ မိူဝ်ႈၽၢဝ်းယၢမ်းၸေႃးထမ်း ၵမ်ႇၶၶင် ဝၼ်းၸေႃးထမ်းၶႄႉ ၸွတ်းၸွႆႈတၢင်းလီၵုသုဝ်ႇသိူဝ်ႈယႅင်ႇၸလႈ ပေႃးၸမႈၵေႃႈ တမ်းၸွႆႈႁူမ်ႈလူမ်းလွမ်း ယဝ်ႈ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၸေႃးဝႆႉဝႃႈ– ၵေႃႉမီးတၢင်းလီၵုသုဝ်ႇၶႄႉ လႆႈၵျႃႇ လွမ်းလၢတ်ႈၶႄႉ ၵိၵ်ႇပႃးလၢတ်ႈၶေႃး၊ လႆႈၵျႃႇတင်းသွင်လၢတ်ႈၶႄႈယဝ်ႉ[2]။ ပေႃးဝႃႈမီးပိုၼ်ႉထၢၼ်ၸွႆႈၵတ်းယဵၼ်ၶႄႈ တႃႇတေလႆႈ သမႃထိ(သၢၼ်ႇတြႃး) ၶၶင်ႉ မၼ်းၵမ်ႇမီးတင်းၵမ်ယၢပ်ႇသင်ယဝ်ႈ။

သမႃထိ (သၢၼ်ႇတြႃး) 3 ယိူင်ႈ

1။ သမ်မႃ ဝႃယႃမ = ၽတ်းၸွႆႈၸိုဝ်ႈၸွႆႈ၊ ၽတ်းၸွႆႈလီလီ။

2။ သမ်မႃ သတိ = ၾၢင်ႉၸူႉၸိုဝ်ႈၸွႆႈ၊ ၾၢင်ႉၸူႉလီလီ။

3။ သမ်မႃ သမႃထိ = ၶိမ်မၼ်ႈၸိုဝ်ႈၸွႆႈ၊ ၶိမ်မၼ်ႈလီလီယဝ်ႉ။

ၽတ်းၸွႆႈၸိုဝ်ႈၸွႆႈ၊ ၽတ်းၸွႆႈလီလီၵၢၼ်ဝႃႈၶႄႉ မီးသီႇယိူင်ႈယဝ်ႈ။ သီႇပိူင်ၵၢၼ်ဝႃႈၶႄႉ–

1။ ၵုသုဝ်ႇ ၵၢၼ်ပဵၼ်ယဝ်ႉၶၶင်ႉ ၽတ်းၸွႆႈယႃႇပေ ၸွင်ႈလႆႈပဵၼ် ထိုင်ႈ၊

2။ ၵုသုဝ်ႇ ၵၢၼ်ပႆႇပဵၼ်ၶၶင်ႉ ၽတ်းၸွႆႈယႃႇၸွင်ႈလႆႈ ပဵၼ်၊

3။ ၵုသုဝ်ႇ ၵၢၼ်ပႆႇပဵၼ်ၶၶင်ႉ ၽတ်းၸွႆႈၸွင်ႈပေႃးပဵၼ် ပေႃးမီး၊

---

[2] ထမ်ႇမပတ ၵႃႈထႃႈမႃႇ– **16** ။

4. ဂုသူဝ်, ꩻာခ်ပီခ်ယဝ်ႉခခေ်ႉ ၜတ်းလွ်ထိင်းဂုမ်းယု,ၶ္ုႁ်းလံး လူႉၜါတ်,၊ ၜတ်းလွ်ၡ်တ်းၶ္ုႁ်း ၸဖေးတူိခ်းခမေ်ဂိုခ်းႁူဂ်,ခ် သီ, ယူိင်းယဝ်ႉ။

ၹႃင်ႉၡူႉလိုဝ်းလွ်း ၹႃင်ႉၡူႉလီလီခ်ႉ မခ်းတိုခ်းပီခ်လွ်ဂုသူဝ်, လိတ်းလိတ်းယဝ်း။ မူိဝ်းၵ္ဝ်းၹႃင်ႉၡူႉလံး တူဝ်တင်းလွ်ၵ္ဝ်း ပီခ်သင်ယူ,ခ် ခခေ်ႉ ꩻာဝ်လွ်ꩻာဂုသူဝ်,ၵ္ါႁူဂ်,သေ ပီခ်မေးလွ်ဂုသူဝ်,ယဝ်ႉ။ တေလံးၹႃင်ႉ ၡူႉ လိုဝ်းလုဲꩻာခ်ဝုးခခေ်ႉလမ်ႉ–

1. ၹႃင်ႉၡူႉ တၢင်းတူင်ႉခိုင်တူဝ်ၵ္ဝ်း၊ ခူိဝ်လူမ်းထူလ်ုးၵ္ဝ်း၊ ခူိဝ်ဂိင်,သွ်ႈတူဝ်ၵ္ဝ်း သၢမ်သိပ်းသွင်သွ်ႈ၊ ခူိဝ်ထၢတ်းလူင်သီ, ပူိင်–(လိခ် ခမေ်ႉ လူမ်း ၹိုး)ၸလး ꩻာသုဖေမ်,မထၢခ်း သိပ်းပူိင်။

2. ၹႃင်ႉၡူႉ ယိခ်းၡူႉ(ဝေတချေ)လိ လျႉ၊ ၡူႉၸဂးꩻၢင်လိလျႉ၊

3. ၹႃင်ႉၡူႉ လွ်ၵ္ဝ်း မခ်းဝူခ်ႉသင် လိꩻိင်,လျႉ။

4. ၹႃင်ႉၡူႉ ꩻာျ,ဂျူင်,လွ်ၵ္ဝ်း (ထမ်,မ)လိꩻိင်,လျႉ ꩻာမ်,ခခေ် မခ်းပီခ်ဝံႉꩻာခိလ်လ၊ တုင်ၜ၊ ꩻာခတ်တ။

(လွ်ၡူႉ လွ်ၵ္ခ် လွ်ခူမေ် လွ်ငိခ်း လွ်လိမ်ႉသၢ်ဝၢခ် လွ်ၡူႉတုမ်ႉ တူိဝ်ႉ ဂူႈသမ်,သိခ်ပူိင်လိုဝ်းခ်ႉ မခ်းꩻာမ်,မခ်းလေ,၊ လိုင်းလၢ်းလူင်ယူ, ၸလး ၶွ္င်ႉꩻာခိလ်လ။ ႁွပ်းꩻာခိလ်လ ꩻာမ်,မခ်းꩻာမ်,လေ,ၸလး မခ်း ꩻာမ်,ပခ်လံး တၢင်းၵ္ါခ်ႉလွ်ဂူခ်းၵ္ဝ်း။ ꩻျးပီခ် ꩻာခ်ꩻာမ်,ၵ္ါခ်ႉလွ်ခ်ႉ ပီခ်ဝံႉတုင်ႉၜယဝ်း။ လွ်ၸလးတင်းꩻာျ,ဂျူင်, မေးတုမ်ႉတေျ,ꩻခ်သေ ပီခ် မေးလွ်ဝူခ်ႉ၊ မခ်းꩻာမ်,မိးၹျေႉဖိ ၶ္ုႁ်းၵ္ဝ်းဝူခ်ႉ၊ ꩻာမ်,မိးꩻဝ် မ္ုႁ်း၊ ꩻာမ်,မိး ꩻာတ်တဂျေႉဝူခ်ႉ ဂျေႉၡ်တ်းၶ္ုႁ်းဝူခ်ႉ။ ႁွပ်းဝုးတၢင်းဝူခ်ႉခ်ႉ ꩻိင်ခူိဝ် လွ်တင်းꩻာျ,ဂျူင်,လွ်၊ မၢꩻ,တျတင်းၵ္ၢင်းဖၢင်၊ ၡူတင်းသိင်၊ ၜူးခင်တင်း သိဝ်ꩻါ်။ လိခ်ႉတင်းသိဝ်(ꩻာရသျ,)၊ တူဝ်တင်းတုမ်ႉတူိဝ်ႉ မေးတုမ်ႉတေျ, ꩻခ်သေ ပီခ်ဝံႉꩻာျ,ဂျူင်,ယူ,ၵ္င်းဂူလ်းခ်ၸလး လင်,ဝုး ပီခ်ꩻာခတ်တ။)

သမျထိ = လွ်ခမိမ်သၢခ်,တြျးမိးသီ,ယူိင်းယဝ်း။ သီ,ပူိင်ꩻာခ်ဝုး ခ်ႉ–

1။ **ပထမသၢၼ်ႇ**။ ၶဝ်ႈပထမသၢၼ်ႇၼႆႉ မၼ်းၵၢင်းၵႆၵၼ် တင်း ၸႂ်ၵႃႈမ ၵၼ်ၶႂ်ႈၵျူႉသိူဝ်းလူလၢႆႈၵႃႉႁူင်ႉၶျူၵ်းပိူင်၊[3] ၸႂ်လမ်၊ ၸႂ်တိုမ်ႉတၼ်း၊ တၢင်းမႆႈၸႂ်၊ ၸႂ်ၽူင်ႉၸႂ်ပိဝ်၊ ၸႂ်ၵူင် (ၵၢမ ပျႃပၢတ ထိၼ မိတ်ထ ၵုတ်ထလ်လ ၵုၵ်ၵုလ်လ ဝိလိၵိလ်သျ) လိူဝ်းၼႆႉသေ ၵူလၢႆးမီးတၢင်းလူမ်း ၸလႄႈ တၢင်းၵတ်းယႅၼ် လူလၢႆႈတၢင်းၸႂ်ဝူၼ်ႉ ၸႂ်လိုမ်ႉလွမ်း(ဝိတၵ်ၵ ဝိၸျ ရ) ၵူလၢႆးယဝ်ႈ။

ၵၼ်ၼႆႉ ပေႃးႁဝ်းၽေႃႉဝၼေႃႉလူမ်းၸဝ်ႈၵွၵ်ႉ ဝႆႉပိူင်သမျထိ ပဵၼ် ယႂ်ႉၼႆ လၢင်ႈႁွတ်ႈထိုင်လႆႈ ပထမသၢၼ်ႇယူႉ။ မိူဝ်ႈသမျထိ မီးၵိူင်းမႃးသေ ၵူလၢႆးႁူႉလူမ်းထူလၢႆႈၵၼ်လႅဝ် ၶဝ်ႈလူဝ်ႈၸၢဝ်းၵိူင်လႆၢလူဝ်ႈမူင်း ၵမ်ႉၸၢတ်ႉ ၵမ်ႉဝၢႆးၶၼေ်ႉ ၵဝ်လႆႈၵဝ်ႉသဝ်ႈဝဝ်းလမ် ၵႂၢယႅၼ်ၵူႉသေ ပဵၼ်မႄးသၢၼ်ႇ တြႃး ၸႂ်ၵတ်းယႅၼ် ၸႂ်ႁူမ်လူမ်းယဝ်ႈ။

ၵေႃႉလႆႈသၢၼ်ႇတြႃးၶၼေ်ႉ ၵဝ်တွၵ်ႈၵၼ်ဝႆႉ မိူၼ်ၶဵင်ႉၵေႃႉ–

1။ ၸိုၼ်းတွပ်ႉတွၼ်း သႆၢႈၶိူဝ်းပၼ်ပိူၼ်ႈ၊

2။ လုၵ်ႉတီႈ တၢင်းပဵၼ်ၶေႃႉၶဝ်ႇ ၵႂၢသွၼ်းမႄး၊

3။ လွတ်ႈၵွၵ်ႉၸွၵ်ႈမႄး၊

4။ ၵွၵ်ႉပူၼ်ႉလွတ်ႈ ပႃႉၵၢတ်ႉသႆၢးၵူၢင်ႈလူင်၊

5။ ၵွၵ်ႉလွတ်ႈသီႈၸႄႈပိူၼ်ႈသေ လႆႈၵတ်းယႅၼ်ၸႂ်ၶၼေ်ႉယဝ်ႉ။[4]

2။ **တုတိယသၢၼ်ႇ**။ ၶဝ်ႈတုတိယသၢၼ်ႇၼႆႉ ၵဝ်ၸႂ်ဝူၼ်ႉၸႂ်လိုမ်ႉ ၵၢင်းၵႆၵူႉသေ ၵူလၢႆးမီးၸႂ်လူမ်း ၸႂ်ၵတ်းယႅၼ်(ပီတိ သုၶ)ၵူလၢႆး ယဝ်ႉ။

3။ **တတိယသၢၼ်ႇ**။ ၶဝ်ႈတတိယသၢၼ်ႇၼႆႉ ၵဝ်ၸႂ်လူမ်း(ပီတိ) ယူတ်းၵႂၢၵူႉသေ ၵူလၢႆးမီးၸႂ်ၵတ်းယႅၼ်(သုၶ)ၸလႄႈ ၸႂ်ၵွင်းၶိမ် (ဢေၵၵ် ၵတႃ)ၵၼ်လႅဝ်ယဝ်ႈ။

[3] ၵၢင်ႈၽႅၢင်၊ သႅင်၊ ၵႂၢသႅဝ်၊ သႆၢဝၢၼ်၊ တၢင်းတုမ်ႉတိူဝ်ႉၸလႄႈ ၸႂ်ဝူၼ်ႉ။

[4] သျမလိုၵ်လုၽလေသုတ်တ၊ Nirvana and ineffability, p.60.

4ႉ ၸတုတ်ထၸၢၼ်ႇ။ ၶွင်းၸတုတ်ထၸၢၼ်ႇၼႆႉ ၵဝ်ၼႂ်သုၶ တုၵ်ၶဝေတၼႃ မူတ်းၵႂႃႇၵူႈသေ ၵူၺ်းမီးလွင်ၽဵင်ႇပဵင်းႁၼ် (ဢုပဵၵ်ၶႃ)ၸလႄႈ တင်းလွင်ၵေႃႁၵ်ႁတႃယဝ်ႈ။

ပၺ်ၺႃ

တွၼ်ႈပၺ်ၺႃၼႆႉ မီးသွင်ၵိုင်ႇသွႆႈ– တၢင်းဝူၼ်ႉၸိုဝ်ႈၸွႆႈၸလႄႈ တၢင်းႁူႉပွင်ႇလႅင်းလွင်ၸိုဝ်ႈၸွႆႈၼႆႉယဝ်ႉ။ တၢင်းဝူၼ်ႉၸိုဝ်ႈၸွႆႈၼႆႉ လႅင်ႈဝႃႈ ဝူၼ်ႉတႃႇ တူဝ်းလူ ၸွႆႈထႅမ် ယိူင်းမၢႆ ၵမ်ႇၶႄ ပိၼ်ႉပၢၼ်ႈ တၢင်း လွင်ၵူဝ်းသုၼ်ႇတူဝ် ပိၼ်ယွႆႇၼႆႉပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ဝူၼ်ႉလွင်ႈမိတ်ႉတႃႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ဝူၼ်ႉ ၵမ်ႇၶႃႈတၵ်းၸၢင်းပိူၼ်ႈပိူင်ၶိုင်ႈၼႆ သၢမ်ပိူင်ယဝ်ႉ။ တီႈၼႆႈ မၢင်းမီး တီႈလီတွင်းလီမႃႈတေႉ။ လွင်ႈဝႃႈၵဝ်တၢင်းဝူၼ်ႉ ၵမ်ႇဝႆႉသုၼ်ႇတူဝ်ပိၼ်ယွႆႇ၊ မိတ်ႉတႃႇၸလႄႈ ၵၼ်ၵမ်ႇၶႃႈတၵ်းၸၢင်းပိူၼ်ႈ (ၶိၵ်ၶမိတ်ႉတႃႇ ၵရိ ၵိမ်သ)လိူဝ်းၼႆႉ ၵိုၵ်းၵွမ်းၶွင်းပၺ်ႇၺႃႇၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၼႆႉ မၢင်း လၢင်ႈၸၶဝႈ ပၺ်ႇၺႃႇၼႆႉ မၢင်းတၢမ်ထူၼ်ႈဝႆႉ ၶမႄႉႁတ်ႉတၢင်းၶၼ် လိူဝ်းၼႆႉသေ ၵၼ်ဝႈဝႆႉသုၼ်ႇတူဝ်ပိၼ်ယွႆႇလွႆ၊ လွႆလမ်လွႆ၊ ၼင်းႁၼ်လွႆ၊ ပေႉၵိၼ်ႁၼ်လွႆ လိူဝ်းၵၼ်ပိၼ်ယူႇ ၶွင်းတူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်းၵွဝ်းၼႆႉ ႁွပ်ႈဝႈ ယူပ်ႈယွမ်း ဝႆႉပၺ်ႇၺႃႇယဝ်ႉ။

တၢင်းႁူႉၵွၼ်လီင်ႈလိူင်းလွႆလိူဝ်ႈလွႆႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႈ ႁူႉၵွၼ်ၵူႈသမ်ႇ သိၼ်ပိူင် လွမ်းၶင်ႇတိၼ်းသၽေႇဝၶဝ်မီးယဝ်ႉ။ လႆႈဝႈႁူႉၵွၼ်ထမ်းသၼ် ၼႃႇသီႇပိူင် (တုၵ်ႉၶ၊ ငဝ်ႈၵႃႉတုၵ်ႉၶ၊ ၶပ်ႉပၢၼ်ႇ၊ သိၼ်ႈတၢင်းၵွၼ် ႁွတ်ႈၶပ်ႉပၢၼ်ႇ)သေ ၵၼ်ထမ်းပတိၼ်ၼသမုပ်ႉပၢတ်ႈယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၶၼ် ထမ်းထမ်ႇမၼၵ်ႉႁၼ်ႉ ၽွတ်ႈဝႈသီႇလ၊ သမႃထိၸလႄႈ ပၺ်ႇၺႃႇသေ ပေႉၵဝ်ၶပ်ႉမႆႉ လိူင်ႉၶင်ႇၶွင်ႈပပ်ႉၶေႈၵၢမ်းတြႃးဝႈ လိူင်ႉ ၶင်ႇမၵ်ႉႁင်ႇပိတ်ႇပိူင် ၵၼ်သမ်ႉႁွင်ႉဝႈ သိၼ်ႈတၢင်းပၢၼ်ႁၢင် ႁွပ်ႈမၢင်း ၸဝႈလွတ်ႈပိၼ်ၸပႈသွင်ၽေႃႇ “ႁမသုၶၼ်လိႁၼုယေႃႁ = ႁေႃႇလွမ်းႁႃႇမ ၸလႈ ၵတ်တၵိလမထၼုယေႃႁ=တိုဝ်းႁမ်ၵၼ်ၶွတ်းၶႂ်ႈတူဝ်လွႆလႆႈယၢပ်ႇ ၽိုတ်ႇၶၢၼ်လွႆ”။ ထိၼ်းၵၼ်ၶိုင်ႈ ၸဝႈလွတ်ႈ “သသ်သတ တိတ်ထိ= ၵၼ်ယုမ်ႇဝိလၢၼ်ႇၶၢၼ်ငဝ်း ပိၼ်လွၼ်ႉၵိၼ် ၸွင်ၵူၼ်းမၼ်းလေႇသေ

ၵမ်ႈၼၢင်းတၢႆ၊ သမ်ႉပိူၼ်လုၵ်ႉၽဝၶိုင်း ၶႃႉလၢႆးႁူႉၽဝၶိုင်း ၶွင်းသမ်ႈ သႁူႉၸလႆႈ ၵုၼ်ႉသေတ တိတ်ထိ = ၵၢၼ်ယုမ်ႈဝႆႈ ပေႃးတူဝ်ၶိုင်းလူႉတၢႆ ၵေႃႈ ၽဝသုတ်းသဵင်ႈယဝ်ႉ”ၶႆ သွင်ယိူင်းၶႆယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈလွတ်ႈပိူၼ်ၸပႈ သွင်ၵၢၼ်ၶႆႉသေ ၼၢင်းႁူႉမႁၵ်ႈတၢလဵင်း၊ ၸၢၼ်လဵင်းသေ ၵွၼ်ႁွတ်ႈထိုင် ၵတ်းယိူၼ်၊ လႆႈပလ်ႈလျ၊ မၵ်းၽူဝ်ႈလျၢၼ်ႈ၊ သၢပလ်ႈလူတလျၢၼ်ႈ၊ လႆႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႈယဝ်ႉ။ တၢင်းယိူင်းမႆႇ ၵၢၼ်ၸဝ်းၶွႆး ႁွတ်ႈၶၶၼ်ႉ ပေႃးၸဝ်းလွတ်ႈၸျေႃး ၽိုၵ်းသၢင်းႁွတ်းၼွမ်းႁူႉၵွၼ်ႈ ၼင်ႈတေ လႆႈၸလႆႈ ႁူႉယိုင်းၼႂ်းၶဝ်တင်းသဵင်ႈ မေႃၶတ်းၼွႆႁွတ်းသၢင်ႈ ၼိုဝ်ႈၼွႆႈၽွႆ မၶၼ်းသေ ၼဵဝ်းလႆႈထိုင်တီႈယိူင်းမႆႇ ၼွမ်းၶၼ်ႈတၢင်းၶတ်းၼွႆၽွႆမၶၼ်းမီး သေၵမ်းလူလွႆႈတျႉ။ ။

ဖေးဂွခ်ခဝေမ်ႉ သူႉခရေးမိ
Tsunami Disaster

လဝ်ႏမရှပလုဲလှ သိင်ခမေ်ႉဖိုင်ႏ

ဂါမ်းခမ်း

ဖေးဘခ်လီဂူဝ်သေ သမ့်ဘမ်ႉရှူႉဘမ်ႉလါမ်းလုံႏဝုႏ မခ်းတေ ပေႉပီခ်မေး မူဝ်ႏလုံခ်ခခေ်ဧတ့ တေပီခ်ဖေးသဖရေႉဝယဝ့်။ ဖေး သဖရေႉဝဘခ်ဝုႏခဲ့ လာင်ႏပီခ်ပေႉမေးဂူႏတီႏ တိုခ်းဘမ်ႉလိုဂ်ႏဝခ်း၊ လိုဂ်ႏပီ၊ လိုဂ်ႏဝါခ်ႏ၊ လိုဂ်ႏမူင်းသင်။ တေုႏမူင်းဘခ်ဆိုခ်ႏယုံႉ မီးဆူင်ႏ လာဂ်ႏ ဆိုတ်းဂါပ်ႏဆိုတ်းပါခ်လိုဝ်းခခေ်ဂေုႏ ယင်းဘမ်ႉလာင်ႏရှေႉဂင်ႏ ဖေးသဖရေႉဝလုံႏ။

ဘခ်ပီခ်မေး ဖေးသဖရေႉဝလိုဝ်းခဲ့ ပိုင်ခိုင်ႏဂေုႏ ဂွပ်ႏဂူခ်းရှဝ်း ယုႉသဖရေႉဝ ယုႉတူခ်ႏမုံတူခ်ႏတွဂ်ႉသေ ရှိတ်းရှုံႏရုႉသီႉဘုတုလိဂ်ႏလုံႏ ဧလႏ ဖေးသဖရေႉဝဂေုႏ တိုခ်းလာဂ်ႉလုံးမေးတိဂ်းတိဂ်း။ လဝ်ႏပုံးသုံး (scientists) ဆဝ်တိုခ်းဝုႏ ပေးဂူခ်းယင်းယုႉသဖဝေုႉယူႉလိုင် ဖေးသ ဖရေႉဝခုံးလေးဂဂေုႏ တိုခ်းတေခမေ်မေး၊ လာဂ်ႉလုံးမေး ခမေ့်ဘမ်ႉတါခ်ႉ ရှိင်ႏဂေုႏရှိင်ႏ၊ တီႏဘခ်ဘမ်ႉယါမ်ႏပီခ်ဖူခ်လူင်လူမ်းလူင်ဂေုႏ တေ ပီခ်၊ တီႏဘခ်မုံႏဂေုႏ တေမုံႏမေးလိုဝ်ဂဝ်ႉ၊ တီႏဘခ်ဂတ်းဂေုႏ တေဂတ်း မေးလိုဝ်ဂဝ်ႉခုံယဝ်ႉ။ မခ်းပွင်ႉဝုႏ ပေးဂူခ်းရှဝ်းရှိတ်းဆီခ်တေုႉ သဖရေႉ ဝဂေုႏ သဖရေႉဝလာင်ႏဆိုခ်းရှိတ်းဆီခ် တေုႉလဝ်ႏဂဝ်ႉဆိုခ်းခခေ်ႉယဝ်ႉ။

ဖေးသဖရေႉဝသူႉခရေးမိ(Tsunami) [1] ဘခ်တေလါတ်ႏဂုႉခဲ့ ဂေုႏ ပီခ်ဖေးသဖရေႉဝမီဝ်းခိုင်ႏခင်ႉဂဝ်ႉ။ ဖေးသဖရေႉဝမီဝ်းခဲ့ တိုခ်း

---

[1] သိင်ဘွဂ်ႉဘခ်မီခ်ႏလွမ်းဂါမ်းဂျုႉပါခ်ႉဆဝ်တေ့ ပီခ် “သိုဝ်ႉခရေးမိ”။ ခုံးဖေါႉထုံးဆဝ် တီမ်ႏဝုံ့ สึนามิ ။ ဖေါႉဘင်းဂိတ်းတီမ်ႏဝုံ့ Tsunami ။ ဂူလုံးတေဆုံႏရှုင့် “သုခရေးမိ” ခုံ ဂေုႏ တေဘမ်ႉဖိတ်း၊ ဂွပ်ႏသိင်တီႏလုံတီႏခခေ်ႏ တေဘွဂ်ႉဘမ်ႉမူခ်ဂခ်။

ဘမ်ၩရှူၬဘမ်ၩလၢမ်းလံး ဓၢဝ်းယၢမ်းမခ်း။ ဘမ်ၩခပွ့်ေတၢးပီခ်၊ သမ့်ဝုးမီး ဢိင်ၩသခ်ၩခဲေဂၤ့ ပေၤးဘမ်ၩသခ်ၩၡၢဝ့်ၡ်ငိးခေၤၩ ခ်ုိးခမ့်ပၢင်ၩလံၢၩ ဘမ်ၩ ပီခ်သူၩခေးမိလံးခင်ၩဂဝ်ၩ။ တၢၩတေပီခ်မ့ၤးဖေး သူၩခေးမိခခ့် ဂွပ်း မီးလံၢလွင်းလံၢတၢင်းဧလး လင်ၩလံးပီခ်မ့ၤး။ ဘမ်ၩလုိးဝုး ပေၤးမီးဢိင်ၩ သခ်ၩခဲေဂၤ့ ထၢင်ၩဝုးတေပီခ်တိဂ်းတိဂ်း။ ဂူလုိးတီးခဲးဧတ့ ခ့ုးလၢတ်း ဧခ တီးဂိပ်းမခ်းဝုး ဖေးသူၩခေးမိခ့် ပီခ်ဖေးသဖေၤၩဝဘခ်လီဂူဝ် ဘခ်ဘမ်ၩပေၤးသူးမီး မိဝ်းခိုင်းယဝ့်။

သူၩခေးမိ (Tsunami) ပီခ်သင်?

မူဝ်းလၢတ်းဝုး ဖေးခမ့် သူၩခေးမိခဲလိုင် ဂူခ်းခ်ုးလူဂ်း ဂမ်းခမ့် ဖ့်ဂေးတေရှူၬထိုင်ယူၩ ဝုးမခ်းပီခ်သင်။ ဂူလုိးမူင်းဘခ် တေရှူၬ လဂ်းလီသေပူခ်းဧတ့ တေပီခ်ဂူခ်းမူင်းဂျုၩပၢခ်ၩဓဝ်ယဝ်း။ ဂွပ်းမူင်း ဂျုၩပၢခ်ၩဓဝ်ခ့် ဂ့လၤးဖေးဢိင်ၩသခ်ၩဧလး ဖေးရွခ်ခမ့်သူၩခေးမိခေၤၩ သေပူခ်း ခ်ုးလူဂ်းခခ်ၬယဝ်ၬ။ ဂွပ်းမူင်းဂျုၩပၢခ်ၩဓဝ် ဂ့လၤးဖေးရွခ် ခမ့်ဘခ်ခ့် မ့ၤးလိမ်မူဝ်းပၢခ်လုိဧလး ဖူးလူင့်လီခ်ၩဖၢ်ၩဢိင်ၩသခ်ၩ ဓဝ် လင်ၩတၢင်ၩပခ်လိုဝ်း ဖေးရွခ်ခမ့်ဘခ်ခ့် ဖၢ်ၩဂျုၩပၢခ်ၩဝုး “သူၩ ခေးမိ” ခဲယဝ့်။

“သူၩခေးမိ” ဘခ်ဝုးခ့် ပီခ်မ့ၤးဂွပ်းဢိင်ၩသခ်ၩ ခ်ုးခမ့်ပၢင်ၩ လံၢၩ ဘခ်သခ်ၩၡ်ငိးသုင်ထိုင် 6.2 ရိဂ်ၬ(သ်)တၢၩသဂီလ်(richter scale)[2] လိုဝ်းခခ့်သေဧလး လၢင်းပီခ်မ့ၤး ဖေးရွခ်ခမ့် သူၩခေးမိခခ်ၬယဝ်ၬ။ တၢင်းလိုဂ့်ခမ့်သိုဝ်းဘခ်ဢိင်ၩသခ်ၩသေ ပီခ်မ့ၤးသူၩမ့ၤးမိခခ့် တေမီး ဧတၩ ဘဝ် 70 ဂီၩလူဝ်ၩ (kilometer) လူင်းတုိးခဲၬခဲယူၩ။ မူဝ်းဢိင်ၩ သခ်ၩခခ့် ၡ်တ်းရုိးခေးလီခ်တုိးခမ့်တီဂ်ၩငၢဂ်းသေယဝ့် ခိုခ်းဂိုင့်ဂၢင့်

---

[2] ရိဂ်ၩတၢၩ သဂီလ် (Richter Scale) ဘခ်ဝုးခ့် ပီခ်တၢင်းၡ်ငိးဢိင်ၩသခ်ၩ ဘခ်လၢမ်း လံး မူဝ်းဖွင်းတိုဂ့်ပီခ် ဢိင်ၩသခ်ခခ့်ယဝ်း။ မူဝ်းဢိင်ၩသခ်ၩခ်ုးခမ့်ပၢင်ၩလံၢၩသေ ပီခ် ဖေးသူၩခေးမိ (Tsunami)မ့ၤးခ့် တင်းၡ်ငိးမခ်း လၢမ်းလံး 9.0ရိဂ်ၩတၢၩ လံးဝုးၡ်ငိးတေ့ တေ့။ သင်ဝုးပီခ်ခူဝ်လီခ်ပေၤးခဲလိုင် လၢင်းၡ်တ်းရုိးရှူခ်းတူဂ်းလူင်ပင်းလူၬလံး။

မၢႆးလေႃႇသႂ်ႇၵၼ်၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈၼႃႈလိၼ်မၢႆးလေႃႇသႂ်ႇၵၼ်ၼၼ်ႉ ၵိူင်ႇၵၢင်ႇ ယဵၼ်းပဵၼ်ႁူၼ်ၼမ်ႉလူင်သေ ၾၢင်ႇၾၢပ်ႈႁိူၼ်းလူးၾင်ႇ၊ ႁူၼ်ၼမ်ႉၾၢင်ႇ ၾၢပ်ႈၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ “သူႇၼႃးမိ” (Tsunami)[3] ၼႆယဝ်ႉ။

“သူႇၼႃးမိ”ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၼင်ႇၼမ်ႉပၢင်ႇလႃႇႁူလ်း။ မိူၼ်ၼိူင်ႇၼင်ႇ ပၢင်ႇ လႃႇ“ၽႃးသိၾိၵ်ႉ”(Pacific Ocean)ၽႃး ပၢင်ႇလႃႇၵိၼ်းတိယၢးၼိူဝ်း ၼၼ်ႉ။ ၽူႈလူင်ႇလိၼ်ႇလွင်ႈပေႃးႁူၼ်ၼမ်ႉ သူႇၼႃးမိၽဝ်ဝႃး မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး ၼင်းပၢင်ႇလႃႇၵိၼ်းတီးယၢး ၵမ်ႇယၢမ်းပဵၼ် သူႇၼႃးမိသေပွၵ်ႈၼႆသေတႃႉ ႁူလ်းမိူဝ်ႈ ပီ2004 ၼင်ႇလႆႈႁၼ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼႃႈမၢႆးၵေႃႈ လၢင်ႈတေပဵၼ် သူႇ ၼႃးမိ ၼိူင်ႉၼႆထိူင်ႈလႆႈယူႇၼႆယဝ်ႉ။

သူႇၼႃးမိၽႃး ၽွၼ်းလႃႉမၼ်း (Tsunami and its effects)

မိူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်းႁူၼ်းၵမ်ႈၼမ် ၵမ်ႇပေႃးႁူႉလၵ်း ပေႃးသူႇၼႃး မိ၊ ပိူင်ၼိူင်ႈၵေႃႈ ႁပ်ႈပေႃးသူႇၼႃးမိၼင်ႇ မိူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်း ၵမ်ႇတွၼ်ႇပဵၼ် ႁၢဝ်ႈၸိူင်း ၸိတ်းႁႂ်ႈႁူၼ်းတႆၢၼမ်မၢႆး၊ ပေႃးၼမ်ႉသူႇၼႃးမိၵေႃႈ ႁၢင်ႈၵမ်ႇ ပေႃးလိႁူဝ်မိူၼ်မိူဝ်ႈလိဝ်၊ ႁပ်ႈၼၼ်ႉ ၽႂ်ၵေႃႈၵမ်ႇပေႃးသႂ်ႇလႂ် လိပ်ႈၸိၼ်း ၵႃႈႁိုဝ်။ ႁူလ်းၵႃႈၵမ်ႇထၢင်ႇသေၽႃး မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 26၊ လိူၼ်တီႇသိမ်ႇပိူဝ်ႇ 2004 ၶၢဝ်းယၢမ်းပွတ်းၼင်ႈ ပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ ၼင်းၼမ်ႉပၢင်ႇလႃႇ ႁိမ်းၵုၼ် သုမႃးတြႃႇ (Sumatra Island) မိူင်းၵိၼ်ႇတူဝ်ႇၼီးသျူး (Indonesia) ၵိူင်ႇၵၢင်ႇပဵၼ်ၵိင်ႇသၼ်ႇ ၵၢၼ်တၢင်းႁႅင်းမၼ်းလၢမ်းလႆႈမွၵ်ႈ 9.5 ရိၵ်ႉသ် တႃႇသၵဵလ်(Richter Scale)ၼၼ်ႉ ၸိတ်းႁႂ်ႈပဵၼ်ပေႃး ႁူၼ်ၼမ်ႉလူင် ၼိုၼ်ႈၾၢင်ႇၾၢပ်ႈသႂ်ႇ ၼင်းဝိင်းၵႃႇၶျေး(Ache)ၽႃး မိူင်းႁိမ်းႁွမ်းသေ မီး ႁူၼ်းတႆၢၵၢၼ်ႇႁူဝ်သိၼ်မၼ်း၊ ၶူဝ်းၶွင်ႁိူၼ်းယေးၵေႃႈ လူႉသုမ်းႁၢႆႇတင်း ၼမ်ယူႇယဝ်ႉ။

---

3 สึนามิเรียกตามภาษาญี่ปุ่น หมายถึง คลื่นยักษ์, อ้างใน **สมิท สุทธิธรรม,** หนังสือสารคดี สึนามิ, สัญญาณเตือนจากโลก, สำนัก พิมพ์ดวงแก้ว, กรุงเทพฯ

သိုဝ်ႈၼမ်ႉပဵၼ်ၵၢင်ႉသၼ်ႉငေ ပဵၼ်မေႃးသူႉၶေႊမိၸတေႃႉ ပဵၼ်တီႈ ၶဵင်ႈၶမ်ႉပၢင်ႉလႆႈ ႁိမ်းႁုၼ်သုမတ်ႉတရႃႉ(Sumatra) မိူင်းဢိၼ်ႇတူဝ်ႉၼီး သျႃးၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉမိူင်းထႅမ်ႈမွၵ်ႈ 260 ၵီႉလူဝ်ႉမီႉတႃႉ။ ဝႃးသေ ၼိုင်ႉ သၼ်ႉ မွၵ်ႈ 30 မိၼ်ႇၼိတ်ႉယဝ်ႉႁွၼ်ႉ ၼွင်ႈၶမ်ႉၽႄင်ႉၽႄပ်ႈ လႅင်ႉမႃးထိုင်ဝိင်း ဢႃႉၶျႄး (Ache) ဢၼ်မီးၶဵင်ႈႁုၼ်သုမတ်ႉတရႃႉၶၼ်ႉယူႉ။ ဝႃးသေၶၼ်ႉ မွၵ်ႈၶိုင်ႈလူဝ်ႈမွင်းပႆ သွင်လူဝ်ႈမွင်းယဝ်ႉ ႁွၼ်ၶမ်ႉသူႉၶႄႈမိ လႅင်ႉႁူႉ ထိုင်မိူင်းႁိမ်းႁွမ်း ဢၼ်တေလၢတ်ႈႁူႉလိူဝ်းၶႃႈယဝ်ႉ။

တီႈဝဵင်းဢႃႉၶျႄး (Ache) ဢၼ်မီးတီႈႁိမ်း ႁုၼ်သုမႃတ်ႉတရႃႉ ၶၼ်ႉ မီးၵူၼ်းတၢႆ မွၵ်ႈသိၼ်သၢမ်မိုၼ်ႉၶိုင်ႈၼိုင်ႈ (131,000) ၶၼ်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းဢၼ်ႁၢႆႁူႉလွမ်းၶမ်ႉ ဢၼ်ဢမ်ႉႁၼ်တူဝ်တၢႆမၼ်းၵေႃး ဢၢၼ်ႉလၢႆ မိုၼ်ႉၵေႃႉ။ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ ယင်းမီးၽူႈဝၢတ်ႉလႅပ်း ႁူဝ်မိုၼ်ႉမၼ်းၸလႈ ၽူႈ ဢၼ်လႆႈတူၵ်းတၢင်းယၢပ်ႉၽိတ်ႉ ႁၢမ်းႁူၼ်းႁၢမ်းယေး တီႈယူႉတီႈႁိၼ် ၵေႈ မီးထိၼ်ႈႁူဝ်သိၼ်မၼ်းႁွၼ်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ မိူင်းမလေးသျႃး (Malaysia) ၵူၼ်းတၢႆ မွၵ်ႈ 60 ပႆၸလႈ ၸူဝ်းၸွင်လူႉသုမ်းတင်းၶမ်ႇ။ ၶဵင်ႈမိူင်းထႆး ၵူၼ်း တၢႆလွမ်းၶမ်ႉ တင်းမူတ်းတေမီးမွၵ်ႈႁႃႈႁဵင်ပႆ။ ဢၼ်ႁၢႆႁူႉလွမ်းၶမ်ႉ ဢၼ် ဢမ်ႉႁၼ်တူဝ်တၢႆမၼ်းၶၼ်ႉ တေမီးမွၵ်ႈသၢမ်ႁဵင်ပႆ။ ဢၼ်တၢႆတီႈမိူင်း ထႆးၶဝ် ၵမ်းပႃးၶမ်ႇ ပဵၼ်ၵူၼ်းၶႂၵ်ႈမိူင်း လိူဝ်းဢၼ်လေႉမိူင်း (tourist) ၸဝ်ႈၵမ်းၶမ်ႇၶဝ်ယဝ်ႉ။

မိူင်းသီႇလင်ၵႃႇ(Sri Lanka) မီးၵူၼ်းတၢႆ မွၵ်ႈႁႃႈမိုၼ်ႉပႆ။ ဢၼ်ႁၢႆ ႁူႉလွမ်းၶမ်ႉ ဢၼ်ဢမ်ႉႁၼ်တူဝ်တၢႆမၼ်း မွၵ်ႈသၢမ်မိုၼ်ႉပႆ။ လိူဝ်သေ ၶၼ်ႉ ၵူၼ်းလိူဝ်းဢၼ်သုမ်း ၸူဝ်းၸွင်ႁိူၼ်းယေးသေ ဢမ်ႉမီးတီႈယူႉတီႈ သဝ်ႈၶၼ်ႉ ဢၢၼ်ႉႁူဝ်မိုၼ်ႉမၼ်း။ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး(India) မီးၵူၼ်း တၢႆမွၵ်ႈမိုၼ်ႉပႆ။ ဢၼ်ႁၢႆႁူႉလွမ်းၶမ်ႉ မီးမွၵ်ႈႁူၵ်ႈႁဵင်ပႆ။ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ ၵူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႉမီး ၸဝ်ႈၶမ်ႉတၢင်းၵိၼ် ဢမ်ႉမီးတီႈယူႉတၢၼ်းသဝ်ႈလိူဝ်း ၶၼ်ႉ မီးဢၢၼ်ႉႁူဝ်မိုၼ်ႉမၼ်း။ မိူင်းမေႃးတိပ်ႉၾ်(Maldives) မီးၵူၼ်း တၢႆ မွၵ်ႈပၢၵ်ႇပႆၸလႈ မီးၸူဝ်းၸွင်လူႉသုမ်းတင်းၶမ်ႇ။

ၵမ်ႈလိူဝ် ဢႃၾ်ရိၵႃး (Africa) ယူႇၼႂ်းမိူင်းဢေးသျႃး (Asia) ၵေႃႈ ႁႅင်းၶမ်ႈသူႇၶႃႈမိ ယဝ်ႉၵႂႃႇထိုင်တီႈၶႅမ်ႉယူႇ။ ဢႃၾ်ရိၵႃး (Africa) ၵၢင်လႆႈလႃး ပေႉသူႇၶႃႈမိၸဝ်ႈ မီးယူႇသၢမ်မိူင်း၊ မိူၼ်ၶင်ႇ မိူင်းသူဝ်ႇမႃးလီးယႃး (Somalia)၊ မိူင်းၵိၼ်းယႃး (Kenya) ၸလႄႈ မိူင်း ထၢၼ်းၸၢၼ်းၼီးယႃး(Tanzania) လိူဝ်းၸဝ့်ယဝ့်။ မိူင်းသူဝ်ႇမႃးလီးယႃး (Somalia) ႁူၼ်းမိူင်း လိူဝ်းၵၢင်ယူႇလမ်ၶမ်ႇပၢင်ႇလႆႈသေ ၵႃႁိၼ်ပႃ လိူဝ်းၶႅၼ်ႈၵေႃႈ တႆႈႁူပ်ႉမွၵ်ႈပၢၵ်ႇပႆႈၸဝ်ယဝ်ႉ။

တၢင်းႁိူင်းႁႅင်းၶမ်ႇ (wave power)

မိူဝ်ႈၽွင်းတိုၵ်ႉပိၼ် ၵိုင်ႇသၼ်ႇၶိုင်းၶမ်ႇပၢင်ႇလႆႈယဝ့်သေ ၸတႃႇ ပိၼ်မႃးသူႇၶႃႈမိၶႅၼ်ႈ ၶမ်ႇၵေႃႈႁိုင်ႇၵၢင်ႇပိၼ်ႁႅင်းလူင် ၽၢင်ႇၽၢပ်ႈႁူပ်ႉ လူးၽင်ႇၵႃဝ်ႈႁိူင်းၸတ်ႉၸတ်ႉ။ လုၵ်ႈၵၢဝ်တီႈ ၵိုင်ႇသၼ်ႇၶႅၼ်ႈသေၸလႄႈ ၶမ်ႇၽၢင်ႇၽၢပ်ႈႁူပ်ႉလူးၽင်ႇ တၢင်းဝႆႈမၢၼ်းၶိုင်ႈလိူဝ်ႈမွင်းႁူပ်ႉ 800 ၵီႇ လူဝ်ႇမီႇတႃႇ(kilometers)ၸဝ်ယူႇ။ မိူဝ်ႈပိၼ်ၵိုင်ႇသၼ်ႇ တီႈႁုၼ်သုမတ်ႉ တရူႇ ႁိမ်းဝိင်းၵႃႇၶျႄး မိူင်းၵိၼ်ႇတူဝ်ႇၶီးသျႃးၶႅၼ်ႈ ဝႆႈသေၵိုင်ႇ သၼ်ႇယဝ့် မွၵ်ႈ 30 မိၶိတ်ႉ ႁႅင်းၶမ်ႇလင်ႇႁွႆႈ ၽၢင်ႇၽၢပ်ႈမႃးထိုင်တီႈၵႃႇ ၶျႄး။ ၶမ်ႇၽၢင်ႇၽၢပ်ႈၵၢင်လုၵ်ႈၵၢဝ် တီႈငဝ်ႈၵိုင်ႇသၼ်ႇႁူပ်ႉ တေႃႇပေႃး ထိုင်ၽင်ႇၶႅၼ်ႈ ပေႃးတူလ်းၶိုင်းၶမ်ႇၸတႃႉ ၵမ်ႇပေႃးႁၢၼ်လၢၵ်ႇလႆးသင် မိူၼ်ၶမ်ႇၽၢင်ႇၽၢပ်ႈယူဝ်းယူဝ်းႁူလ်း၊ ယူႇၶိူဝ်ႁိူဝ်းဝိၼ်တူလ်း ယၢင်းၵမ်ႇ ႁိူဝ်ႉ ၵမ်ႇပေႃးႁၢၼ်လၢၵ်ႇလႆးသင်ၸဝ်သေတႃႉ ႁိူင်းမၢၼ်းၸတႃႉယႂ်ႇၸတႃႉၸတႃႉ ၸဝ်ယဝ်ႉ။

ႁိူင်းၶမ်ႇသူႇၶႃႈမိၸဝ့် ၵမ်ႇလႂ်ႈႁူပ်ႉၶိူဝ်ၶမ်ႇႁူလ်း၊ တႂ်ႈၶမ်ႇၵေႃႈ ၽၢင်ႇၽၢပ်ႈႁူပ်ႉႁိူင်းမိူၼ်ႁၼ်ယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈမၢၼ်းလမ်တေထိုင်ၽင်ႇ တီႈၽင်ႇ ၶႅၼ်ႈ ႁွပ်ႈမီးၶမ်ႇတိုၼ်းဝႆႉၸလႄႈ ၶမ်ႇၽၢင်ႇၽၢပ်ႈၵၢင်ႁူပ်ႉၶိူဝ်ၶမ်ႇၸလႄႈ တႂ်ႈၶမ်ႇၶႅၼ်ႈ ယိၼ်းပိၼ်ၵိၼ်ၶမ်ႇလူင်သေ ၽၢင်ႇၽၢပ်ႈသႂ်ႉတီႈၽင်ႇ၊ ယၢမ်းၶႅၼ်ႈၵိၼ်လူင်မၢၼ်း သုင်ၼိုင်ႈပေႃးမီးမွၵ်ႈ 30 မီႇထိူဝ်ႇ (Metre)[4] ပေႃးပိၼ်းပႆႈမႆႈပႆႈတွၵ်ႈၸဝ်ယဝ်ႉ။

---

[4] ၶိုင်ႈမီႇတႃႇၸဝ့် တၢင်းႁူင်ႈ–ယၢဝ်းမၢၼ်းမွၵ်ႈၶိုင်ႈဝႆႈ။

လွင်ႈပဵၼ်မႃး “သူႇၼႃးမိ” (causes of Tsunami)

တႃႇတေပဵၼ်မႃးသူႇၼႃးမိၼႆႉ လွင်ႈတၢင်းမၼ်း မီးယူႇလၢႆလၢႆဢၼ်၊ မိူၼ်ၼင်ႇဢၼ်လၢတ်ႈမႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈဢၼ်ၵွ့်ပဵၼ်ၼႄႇၸတေ့ ႁွပ်ႈဢိူင်ႇသၼ်ႇၼင်ႈၼမ့်ပၢင်ႇလၢႆႇၼၼ်ႉ ၶၢဝ်ႈႁိူင်းၼေႇသေလေႈ ၶိုတ်းႁိူၵ်ႈၼင်ႇလိၼ်တွင်ႈၼမ့် ဢမ်ႇၼၼ်ႉလိၼ်ႁႅင်းမိူင်း လၼ်ႇၶွၵ်ႈ (seafloor spreading)ၼၼ်ႉတိူၵ်ႇငၢၵ်ႈဢွၵ်ႇသေ ၵိုင်ႇၵၢင်ႇလေႇသိုင်ႇၵၼ် ၸိုၼ်းၶိုင်းၶိုင်း။ ယွၼ်ႉမၼ်းၸိုၼ်းလေႇၵၼ်ၶိုင်းၼေႇၸလႈ ၶိုင်းၼမ်ႉၵေႈ ပိုင်ႈၸိုၼ်းမႃးၶၢဝ်ႈၶိုင်းသေ ယိၼ်းပဵၼ်ၵၼ်ၼမ့်လူင် ၽႃင်ႇၽႃပ်ႈၸဝ်ႈၶႃ ၽင်ႇၶိုင်းၶိုင်းၼၼ်ႉပိူင်ၼိုင်ႈၼႆယဝ်ႉ။

ထိုင်ႈဢၼ်ၼိုင်ႈ ဢၼ်လၢင်ႈၶိုတ်းႁိူၵ်ႈပိၼ်ႈမႃး သူႇၼႃးမိၼႆႉ ႁွပ်ႈလွႆၽႆးၼင်ႈၼမ့်ပၢင်ႇလႆႇၼၼ်ႉ တိူၵ်ႇၵေႈလၢင်ႈပိၼ်မႃး သူႇၼႃးမိလႆႈၼႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈလွႆၽႆးတိူၵ်ႇၼင်ႈၼမ့်သေ ပိၼ်မႃးသူႇၼႃးမိၼ့် တီႈမိူင်းပႃႇပူဝ်ႇၼိဝ်ႇၵီႇၼီႇယႃႇ (Pa Pua New Guinea) ယၢမ်ႈပိၼ်မႃးယဝ့်ပွၵ်ႈၼိုင်ႈ။ ဢၼ်ၼၼ်ႉ ပိၼ်မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 17 လိူၼ်ၵျူႇလႆႇ ပီၸရိတ့် 1998 တၢင်းၶိုင်းမၼ်း လမ်မီးမွၵ်ႈ 7.0 ထိုင် 7.2 ရိၵ်ႇသ်တႃႇ၊ ၶိုတ်းႁိူၵ်ႈႁူၼ်းတႆၢၵူႇ မွၵ်ႈသၢမ်ၶိုင်ပႆၢသေ ၸူဝ်ႈၸွင်ႁိူၼ်းယေးၵေႈ လႆႈလူႉသုမ်ႈၵူႇလွမ်းတင်းၼမ်။

ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈဢိူင်ႇသၼ်ႇ (Origin of earth quake)

ပေႈတေလၢတ်ႈၸၼ ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈဢိူင်ႇသၼ်ႇလိုင် ဢွၼ်တၢင်းသုတ်း ၶဝ်းတေလႆႈႁူႉလွင်ႈလူၵ်ႈ(လုမ်ႈၽႄႉ)လူးဢွၼ်ႇ။ ၵမ်ႈပႃႈၼမ် ႁူၼ်းမိူင်း ၶဝ်းၵေႈ တေယၢမ်ႈငိၼ်းယူႇဝႃႈ လူၵ်ႈဢၼ်ၶဝ်းယူႇၼင့် မၼ်းမူၼ်းမိူၼ် လုၵ်ႈမၢၵ်ႇၼင်ဝွ့်ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ပေႈဢၢပ်ၽူႈလူင့်လိၼ်ႇ ၽႆႇပႆၢးသႆၢး (scientist)ၸဝ်ႈဝႃႈလိုင် လူၵ်ႈ(universe)ဢၼ်ၶဝ်းယူႇၼင့် မၼ်းပိၼ်လၢဝ် လုၵ်ႈၼိုင်ႈႁူလ်းၼႆ။ သင်ၵူႇယူႇၼွၵ်ႈလူၵ်ႈၼႆႉသေ တူလ်းမႃးၼႆလိုင် လူၵ်ႈဢၼ်ၶဝ်းယူႇၼင့် တေလႆႈၶၼ် မိူၼ်ၼင်ႇၶဝ်းယူႇၼင်ႈလူၵ်ႈၼႆႉသေ တူလ်းၵူႇတၢင်ႇလူၵ်ႈၼၼ်ႉႁူလ်းၼင်ႇၵဝ်ႇၼႆယဝ်ႉ။ ႁူႉဝႃႈ လူၵ်ႈဢၼ် ၶဝ်းယူႇၼင့် မၼ်းမူၼ်းဝႆႉႁူလ်းၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၶဝ်းသမ့် လူဝ်ႇလႆႈႁူႉထိုင်ႈဝႃႈ လူၵ်ႈဢၼ်ၶဝ်းယူႇၼင့် ၵမ်ႇပႃႈၼမ် တႃႇ70 ပုၼ်ႈၼင့်

ပီၼ်ၶမ့်၊ ၶၚ်လီၼ်သမ်ႉမီးၵၢဝ် တႃ, 30 ပုၼ်းႁူလ်ုးၶ်ယူ,။ ႁွပ်းၶၼ် ၸဝ်းလၚ်,လံႈၸၼ်ဝႃႈ ၶမ့်ပၢင်,လႅ,ၶ်ႉ ႁွပ်းလူၵ်းၸဝ်းဝ့်ယူ,ၶ်ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ငဝ်းၸႃၵ်း ၵမ်,ၶၼ် လွင်းတၢင်းၵၼ်ၸီတ်းၸွႈ ပီၼ်ၵိင်,သၼ်, မႃးၸတ့ ႁွပ်းလူၵ်းၸဝ်းမူၼ်းဝ့်ၸလႈ လူၵ်းၵေႃးမီးပိူၵ်,မၼ်း ပီၼ်လၼ့် လၼ့်ဝ့်။ ယူ,ၶ်ုးႁၢင်လူၵ်း(core)ၵမ်,ၶၼ် ၵီၼ်လူၵ်းၶၼ့် မူၼ်ၶၚ်, ထၢၼ်,ၸ်ႉလိၚ်လူင်ဝ့်သေ လူတ်,မ်ႈၸတ့ၸတႉၶ်ႉယဝ်ႉ။ ပိူၵ်,လူၵ်းလၼ့် ၶ်ုး(mantle) ၵၼ်ယူ,တၢမ်းၵီၼ်လူၵ်းၶၼ်ႉ ပီၼ်ၸ်ႉလိၚ်လူင်ဝံႉသေ မူၼ်ၶၚ်, ၸဝ်းၵဝ်လိၵ်းၵဝ်တွင်း မႃးၵွင်,ၸွႈမၼ်းလူမ်းၶၼ့်ယဝ့်။ မၢင် ပွၵ်းမၼ်းသမ့်လၢင်းလံႁူ,လံမႃး ၵမ်,ယူ,ၶမ်၊ မၢင်ပွၵ်းၵေႃးလၢင်းပုင်း ၵွၵ်,မႃးတၢင်းလွ့်ၸ်း ၵၼ်ၸဝ်းႁ့်လံႈငိၼ်းဝႃႈ လွ့်ၸ်းတိၵ်,ၵၼ်ဝႃႈၶၼ့် ယဝ့်။ ပိူၵ်,လူၵ်းလၼ့်ၶွၵ်း(crust)လမ့် ၸတ,ၵဝ်ၶၚ်လိၼ် ၵၼ်ၸဝ်းယူ, ၵမ်,ၶၼ်ၸတ,ၵဝ် ပိုၼ်ႉၶမ့်ပၢင်,လႅ,လူင်းႁူ, တေႃ,ပေႃးထိုင်ပိူၵ်, လူၵ်း လၼ့်ႁၢင်ၶၼ့် တၢင်းလိူၵ့်မၼ်းမီးမွၵ်း 6 လၵ်းၶ်ယဝ်ႉ။[5]

ႁွပ်းပိူၵ်,လူၵ်းလၼ့်ၶ်ုးၶၼ့် မ်ႈၸိင်းၶေႃ, သမ့်လံႁူ,လံမႃးၸလႈ ၸီတ်းၸွႈပိူၵ်,လူၵ်းလၼ့်ၶွၵ်းၶၼ့် သုတ့်ႁူ,သုတ့်မႃး၊ မၢင်ပွၵ်းၵေႃး လံ ၵွၵ်,သေ ၶိုၼ်းလေႃ,တုမ့်သုံ,ႁၼ်ယဝ်ႉ ယိၼ်းပီၼ်ၵိင်,သၼ်,မႃး။ သၚ် ပီၼ်ၶူဝ်လိၼ်ၵေႃး ၸီတ်ၸွႈမီးသိၚ်လၚ်၊ ၶၚ်လိၼ်သၼ်,၊ ၵၼ်ႁူၼ်းမူင်း ၸဝ်းၸွင့် ၵိင်,သၼ်,ၶၼ့်ယဝ့်။ သၚ်ဝႃႈပီၼ် ၶ်ုးၶမ့်ပၢင်,လႅ,ၵေႃး ၸီတ်း ၸွႈၶမ့်ၶ်ုးပၢင်,လႅ, တူင့်ၶိုင်မႃးၸိင်းၸိင်းသေ ယိၼ်းပီၼ်ၸွၼ်ၶမ့်လူင် ၸၢင်,ၸၢပ်းႁူ,လူးၸၚ်, ၵၼ်ႁူၼ်းမူင်းႁျူ,ပၢၼ်,ၶဝ် တၢင်,ပၼ်လိုဝ်း မၼ်းဝႃႈ“သူ,ၶႄးမိ” ၶၼ့်ယဝ့်။ တေႃ,မူဝ်းလိဝ် ၵဝ်လပ်းလိုဝ်းမၼ်းသေ ႁူၼ်းၶ်ုးလူၵ်းၵေႃး ၸွင့်လွမ်းႁျူ,ပၢၼ်,ႁူ,၊ ၵၼ်ၶ့် ႁွပ်းမူင်းႁျူ,ပၢၼ်,ႁ့် ပီၼ်ၶေႃ,ၸလႈ ၶဝ်တိုၼ်းၸွႉလိသေပူၼ်း။

5 สมิท สุทธิธรรม, หนังสือสารคดี สึนามิ , สัญญาณเตือนจากโลก, สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, กรุงเทพฯล, หน้า ๓๖, “การเกิด แผ่นดินไหว”

လၢၵ်ႈယွၼ်ႈဝၢႆးဢိင်ႈသၼ်ႈ ပဵၼ်သင် (what is aftershock?)

လၢၵ်ႈယွၼ်ႈဝၢႆးဢိင်ႈသၼ်ႈဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ဢိင်ႈသၼ်ႈ ဢၼ်ၼိုင်ႈ ဢၼ်ၵႆႉမႃးလွမ်း ဝၢႆးသေမီးဢိင်ႈသၼ်ႈ ဢၼ်ပဵၼ်ၶၢဝ်ႈၶၢဝ်ႈ ၼွင်းၼွင်းၵူႈ ဢမ်ႇပေႃးႁိုင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တၢင်းၼွင်းမၼ်းၸတ်ႉ တေၼွင်းလူဝ်ႉ သေဢိင်ႈသၼ်ႈၼၼ်ႉၸၼ်ႉ၊ ဢမ်ႇပိင်းၸၼ်ႉ ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၸတ်ႉ ဢမ်ႇလၢင်းလၢမ်းလႆႈလီလီ။ ဝၢႆးသေဢိင်ႈသၼ်ႈ ၶၢဝ်ႈၶၢဝ်ႈၼွင်းၼွင်းၵူႈယဝ့် ၼၼ်ႉ လၢၵ်ႈယွၼ်ႈဝၢႆးဢိင်ႈသၼ်ႈၼႆႉ ၵွႆႈၵွႆႈပဵၼ်မႃးလႆႈၵမ်းယူႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈ ၵေႃႈ တေပဵၼ်သွင်သၢမ်ၵမ်း၊ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ တေလၢင်းပဵၼ်လႆႈလႆႈၵမ်းယူႉ၊ ၵမ်းပႃးၼမ်ၸတ်ႉ တိုၼ်းပဵၼ်မႃးယဝ့်။

ႁွပ်ႈၼၼ် ဝၢႆးသေပဵၼ်ဢိင်ႈသၼ်ႈ ၼွင်းၼမ်ႉပၢင်ႉလႆႈသေ ယိၼ်း ပဵၼ်ၶွၼ်ၼမ်ႉသူႉၼေးမိၵူႈယဝ်ႉၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလီဝ့်မဝ်မၢင်လႃးလႃး။ ယွၼ်ႉ သင်ၼႆ ဝၢႆးသေသူႉၼေးမိပဵၼ်ၵူႈယဝ်ႉ ဢမ်ႇပေႃးႁိုင်ၼၼ်ႉ ႁွပ်ႈလၢၵ်ႈ ယွၼ်ႈဝၢႆးဢိင်ႈသၼ်ႈ ၵႆႉၵႆႉပဵၼ်မႃးလွမ်းတၢင်းလင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၼိူင်ႈၽၢင်ႉ ၽေးသူႉၼေးမိ(Tsunami warning system)

ဝၢႆးသေ ၽေးၼမ်ႉလူၵ်ႈသူႉၼေးမိပဵၼ်ၵူႈယဝ့် ၼွင်းလူၵ်ႈၵူႈမိူင်း မိူင်းၵေႃႈ ဢွၼ်ၵၼ်တူင့်တိုၼ်ႈ လွင်ႈၽေးသၽေႉဝသူႉၼေးမိၼၼ်ႉသေ လႆႈ ႁဵတ်းပၢင်ၵုမ်ၵၼ် တႃႇတေႁၢင်ႈႁႅၼ်း ႁေႃႉၵင်ႈလွင်ႈလူႉသုမ်း သူႉၼေးမိ ၼၼ်ယူႉ။ ၼိူဝ်လိူင်ႈၼၼ်ႉ ၶဝ်လႆႈလႅင်ၵၼ်ဝႄႈ မိူဝ်ႈလႅင်သေဢမ်ႇဝႄႈ သင်မီး ဢိင်ႈသၼ်ႈ ၼွင်းၼမ်ႉပၢင်ႉလႆႈၼၼ်လိုင် မိူင်းလႅင်မိူင်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႉမီးၼိူင်ႈ ၽၢင်ႉပၼ်ၽေး (warning system) ႁႂ်ႈလႆႈႁၢင်ႈႁႅၼ်း တႃႇပႆႇလွတ်ႈၵူႈ တီႈၵႆႈၼမ်ႉၼၼ်ႉၼၼ်ယဝ့်။

ၼိူင်ႈၽၢင်ႉၽေး (warning system) ဢၼ်ၼၼ့် တေလႆႈႁွင့်ႁိဝ်ႉ ၵၼ် တင်းၼိူင်ႈၽၢင်ႉၽေး ဢၼ်မီးတီႈၵုၼ်ၶျႃႉဝႆႉ(Hawaii) မိူင်းဢမေႉ ရိၵၼၼ်ႉၼၼ်ယူႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈတီႈၼၼ်း ပဵၼ်ငဝ်ႈလိူင်ႈ(center) လူင်မၼ်း ၸလႈ သၢဝ်းသီႉလူဝ်ႈမွင်း သင်ဝႃႈမီးဢိင်ႈသၼ်ႈၼွင်းၼမ်ႉ ၶၢဝ်ႈၼွင်ႈထိင်ႈ သေ ဢၢပ်ႈတေပဵၼ်မႃး ၽေးၼမ်ႉသူႉၼေႉမိမႃးလိူင် ၼိူင်ႈၽၢင်ႉၽေးဢၼ်

ၶႂ်ႈ တိုၵ်းၶူမ်ႉထိုင်သေ ၼၢင်းပၼ်ၽႃင်ႉၸိူင်းၽႃင်ႉ ႁၼ်မီးႁူႉတီႈတီႈၸလႈ ႁူၵ်းလိူဝ်းႁၼ်ယူႇလွမ်း ၶမ်ႇပၢင်ႇလၢႆႇၶၼ်ႇ ႁႂ်ႈတၢင်းပၢႆႈလွတ်ႈလႆႈၶႂ် ယဝ်ႉ။

လူင်ပွင်လိူင်ႈ မိူင်းႁၼ်လၢႆးၾေး သူႇၶႄးမိလိူဝ်းၶၼ်ႇ ႁွၼ် ၵၼ်တူင်ႇတိူၵ်ႉ လွင်ႈၵျ်တ်းၸိူင်ႈလၢၵ်ႈၽႃင်ႉၾေးၶၼ်ႉ ၽွင်ႇၽွင်ႇမၼ်းယူႇ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၾေးၶမ်ႇသူႇၶႄးမိၶႂ်ႈ ၵျ်တ်းႁႂ်ႈႁူၵ်းတၢင်ႇမိူင်း ႁၼ်ႇၵျ်တ်းမႄး ၸလႇမိူင်းၸဝ်သေ ယႃႉၵဝ်းၵၢၼ်ၵျူႇၸၢဝ်းတၢင်းၶွင်းမိူင်းၸလႈ လၢႆးတႃႇတေ လႆႈငိူၵ်း ႁူၵ်းၶွၵ်ႈမိူင်းၸဝ်ၵေႃး ယွမ်းလူင်းၵျူႇၵျၢဝ်ႈၵျိူင်းၶမ်။ သင်မီး ၸိူင်ႈလၢၵ်ႈၽႃင်ႉမွၵ်ႇပၼ်ၾေးၶႂ်လိူင် ၼၢင်ႈၵျ်တ်းႁႂ်ႈ ပိူၵ်ႈမၼ်ႈလႂ်ယုမ်ႇ ယမ်ၶိူဝ် လူင်ပွင်လိူင်ႈၸိူဝ်းသေ မႄးၸလႇမိူင်းၸဝ်ၸိူဝ်းၶၼ်ႉယူႇ။

ၶွင်းၵႄႈမိူင်းႁၼ်လၢႆးၾေး သူႇၶႄးမိၵမ်းၶႂ်ႉ ႁၼ်လႂ်ႈၵျ်တ်းၸိူင်ႈ လၢၵ်ႈၽႃင်ႉၾေး ႁွၼ်တၢင်းပိူၵ်ႈသုတ်းသုတ်းၶၼ်ႉ ပိၼ်မိူင်းထႂ်းယဝ်ႉ။ တႃႇတေၵျႃသိူဝ်ႉၸိူင်ႈလၢၵ်ႈ ၽႃင်ႉၾေးၶမ်ႉသူႇၶႄးမိ မႄးသိုဝ်ႇဝိူဝ် လွမ်းၽိူင်ႇ ပၢင်ႇလၢႆႇၶၼ်ႉ လူင်ပွင်လိူင်ႈထႂ်းၸဝ် လႂ်ႈလိူဝ်ႉငိုၵ်းတေႃႇလႃႇႁူဝ်ႇ တႃႇၶိူင်ႈ လၢၼ်ႇၵျႃးသိုၼ် (မိုၼ်ႈငိုၵ်းထႂ်းမွၵ်ႈ70လၢၼ်ႇ)[6] ၶႂ်ယူႇယဝ်ႉ။ ႁၼ်ၶႂ်ႈ တႃႇ တေၵျ်တ်းႁႂ်ႈပိူၵ်ႈယုမ်ႇယမ်လွင်ႈၶူမ်ႇလူမ်ႈၸဝ်သေ မႄးလေႇၸိူင်းမိူင်းၸဝ် မိူၼ်မိူဝ်ႈၵဝ်ႇၵဝ်ႇၶၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၸေႃႈလူပ်းလင်

ၾေးသၽေႇဝႁူႉမိဝ်းၶႂ်ႉ ၶမ်ၵေႃႇႁမ်ႇဝႄႈ မၼ်းတိူၵ်းမီး ၽွၼ်းလႄႉမၼ်းယူႇ။ ပိူင်ၶိုင်ႈၵေႃႈ ယွၼ်ႉဝႄႈပိၼ် ၾေးသၽေႇဝၶႂ်ၶၼ်ႉ တေပိၼ်ပေႇမႄးတီႈလႂ် မိူဝ်ႈလႂ်ၵေႃႈ မၼ်းႁမ်ႇလၢမ်းလႂ်။ ႁမ်ႇလိူဝ်ႈဝႄႈ ၵျဝ်းႁမ်ႇယူႇလမ်ၶမ်ႇပၢင်ႇလၢႆႇ ႁမ်ႇယူႇလမ်လွႆၽြိူင်း ႁမ်ႇၼၢင်းလီႁူဝ် သင်ၶႂ်ၵေႃမ်ႇလိူင်ႈ။ ယူႇလမ်ၶမ်ႇၵွင်းလိၵ်ႉလိၵ်ႉႁွၼ်ႇႁူလိုၼ်းၵေႃႈ ဝၼ်းၶိုင်ႈ

[6] http://news.bbc.co.uk/1/hi/in_depth/4136289.stm.

လၢင်ႈယိူၼ်းပိူၼ် ၼမ်ႉၼွင်းလူင်မၢးၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ႁွပ်ႈၼၼ် ယူႇတီႈလႆႈႁေႃး တိုၼ်းၵမ်ႇလီဝႆႉမဝ်ၽၢင်လၢးလၢး။

မူၼ်ၼင်ႇ ၽေးႁွၼ်ၼမ်ႉသူႇၼႄးမီႇၼႆႉ မူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်းမၼ်း ၵမ်ႇသူႈပိူၼ်ၸလႈ ႁူၼ်းႁေႃးဝႆႉမဝ်ၽၢင် ၵမ်ႇထၢင်ႇထူမ်ဝႃးမၼ်း တေပိူၼ် မၢးတီႈၵၼ်မၼ်းၵမ်ႇယၢမ်ႈပိူၼ်ၼႆၸလႈ လၼ်ႇလႆႈမီးလွင်ႈလူႉယွႆႇတႆႇ ၼမ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၼင်းၸၢဝ်းယၢမ်းသွင်သၢမ်ပီမၢးၼႆႉ ၶဝ်းတေလႆႈၶၼ်ဝႃး ၽေးလႆႈ လႆႈမိဝ်း ၵၼ်ၵမ်ႇယၢမ်ႈပိူၼ်မၢးႁေႃးပိူၼ်မၢးပေႇမၢး၊ မူၼ်လူင်ႉၼင်ႇ ၽေးၼမ်ႉလူၵ်ႈ၊ ၽေးၼမ်ႉထူမ်ႈ၊ ၽေးၵိုင်ႇသၼ်ႇ၊ ႁႆႉႁႆႉပေႇပိူၼ်မၢးတီႈ ၵၼ်ၵမ်ႇတွၼ်ႉပိူၼ် တွၼ်ႉပေႇၼၼ်ႉယူႇ။ ပူင်ၼိုင်ႈၸတႉ တေပိူၼ်ႁွပ်ႈ ဝႆႉမဝ်ၽၢင်သေပိူၼ်မၢး မူၼ်ၼင်ႇၽေးႁူၼ်းလၵ်ႉ ၾိူဝ်းမိူဝ်ႈလူဝ်းၼၼ်ႉသေ ထိုင်ႈပူင်ၼိုင်ႈသမ်ႉ ႁွပ်ႈပိူၼ်ၽေးသၽေႇဝၸလႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈၸၢမ်ႈသီးလႆႈ သေ ပိူၼ်မၢးမူင်ၼင်ႇၽေးၼမ်ႉသူႉၼႄးမိ လွႆၾိူဝ်းတိုၵ်ႇ လူမ်းလိုင်ႉလူင် ၸတႇႁူႇလူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽေးလူဝ်းၼႆႉ ၵမ်ႇလွႆႈဝႃး မၼ်းပိူၼ်မၢးယဝ်ႉ တေၵမ်ႇပိူၼ်လႆႈထိုင်ႈၼႆၵမ်ႇလွႆႈ၊ မၼ်းတိုၼ်းလၢင်ႈပိူၼ်မၢးထိုင်ႈသေ ႁွပ်ႈၼၼ်လီၵွၼ်ၵၼ်ၽႂၢင်ႉသတိဝႆႉယူႇ။ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ယွၼ်းသူးဝႃး ႁႂ်ႈၵွၼ်ၵၼ် ၵၢင်းလွတ်ႈၽေးသၽေႇဝလိုဝ်းၼႆႉလႆႈ ႁူႈလၵ်ႉၼင်ဝၼ်းၸမ်ႈ သေၵမ်းၼႆ …။

I dedicate this article to those who lost their loved ones, and properties during the horrible Tsunami destroyed South East Asia. May their souls live in peace and have a good rebirth!

Reference:

1. สมัย สุทธิธรรม, หนังสือสารคดี สึนามิ สัญญาณ เตือนจากโลก, สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, กรุงเทพฯ
2. หนังสือพิมพ์ ทูเดย์โพสต์, ฉ.ที่ 871 ประจำวันที่ 26 มิถุนายน 2548

3. *Sunday Observer* (Sri Lanka News paper), Sunday, January 16, 2005.
4. *Sunday Time*, Sunday, January 30, 2005.
5. ITIC, US National Weather Service of NOAA, Honolulu, Hawaii.
6. http://news.bbc.co.uk/1/hi/in_depth/4136289.stm.

ၵၢၼ်ၽေႃႇဝခေႃႇ

လဝ်ႏသုဝၡ မၢဝ်းၼမ်း

ၵူၢမ်းခမ်း

တၢမ်ခင်ႇရှုဝ်ဍေႃးပုႏခိုဝ်ခဲ့သေ ၵၢၼ်ၽေႃႇဝခေႃႇခဲ့ လၢတ်ႏငၢႆး ၡ်တ်းယၢပ်ႇတၢခ်ႇရှိုဝ်ၵေႃႏ ပေႃးလိပ်ႏၡ်ခ်းၡ် မိးလၢခ်ႇတၢင်းရှူပွင်ႇလ်ုႏ ခိုဝ်သဖေႃးထမ်ႇမသေ ၼတ်းလ်ုပွင်ၼဖေႃတိုင် တိုခ်းလံႏဖွခ်းလီလွင်ႏ ၵတ်းယ်ခ်တူဝ်လ်ုႏ ႁူႏဖ်ုမခ်းယူႇၵမ်ႇၡၢင်။ ၵၢခ်ၽေႃႇဝခေႃႇခဲ့ ၵမ်ႇ လ်ုႏခ်ုးႁူခ်ၵေႃးသျူးႁူလ်း ၵၢခ်ၼဝ်ႏလ်ု၊ မိုင်းဝခ်းတူၵ်းၼဝ်ၵေႃႏ ၼဝ်ႏလ်ု လိပ်ႏၡ်ခ်းၼတ့ၼတ့ဝုႏဝုႏယူႇယဝ်။ တီႏခဲ့ႏ လၢ်းသပ်းလိင်းၼလႏ လၢ်း ၡ်တ်းသၢင်ႏ ၵမ်ႇတ်မ်ထူခ်ႏမူတ်းလံႏခဲ့ၵေႃႏ ၡ်ုႏပ်ခ်လၢ်းၵၢခ်ခေပေခ် သ်ခ်ႏတၢင်းၵမ်းဖွင်ႏ– လိုင်ႇခင်ႇဝုႏ ၵၢခ်ၽေႃႇဝခေႃႇခဲ့ ပ်ခ်ၵီႏသင်၊ ၽေႃႇဝခေႃႇခဲ့ ၵမ်ႇလိုၵ်ႏခေႃး၊ ၵွင်ႏတီႏၽေႃႇဝခေႃႇ၊ ၼူးသွခ်ၽေႃႇဝခေႃႇ၊ သတိပထၢခ်ႇသီႇပိုင်ၼလႏဖွခ်းလီ လံႏၽေႃႇဝခေႃႇလိုဝ်းခဲ့ယဝ်။

ခ်ုးလေႃးၵခဲ့ ႁူခ်းတင်းသ်င်ႏ ၵွခ်ၵေခ်ၡ်သ်ခ်ႏတၢင်း တၢႇ သိုဝ်းမူခ်ႏၵတ်းယ်ခ်တူဝ်လ်ုၼလႏ တၢင်းဖွမ်ႇဖ်င်ႇၵခ်ဝံႇယူႇ။ ပေႃးၵဝ် တၢင်းၡ်ခ်ထိုင် ႁူခ်းၼူင်းၵၢင်ဝုႏ တၢင်းသိုဝ်းမူခ်ႏခဲ့ လံႏမႃးႁွပ်ႏ ၼူဝ်းၼွင်၊ တိုၵ်ႏၵုတ်ႇတိုၵ်ႏဝုႏ မိးလူတ်ႇၵႃး ၵၢခ်ထုၵ်ႇမ်ခ်ႏလ်ုၼလႏ ၵၢမ်း ခဝ်တ်ႏ၊ လခ်ႇထၢခ်ႏႁူခ်း၊ ၵိၵ်ႇလူလ်ႏလွမ်းခေႃႏၡ်ေခေႃႏရှိုခ်း ခေႃႏၵၢခ်တၢ ငၢခ်းလိုဝ်းခဲ့ခဲ့ယူႇ။ ယွခ်ႇပိုဝ်ႏ မိးလွင်ႏယုမ်ႇယမ်ဝံႇခင်ႇခခ်ၼလႏ ၼဝ်ၵွခ်ၵေခ်သွၵ်ႏၡ် တၢႇၡ်ုႏပေႃးလံႏ လွင်ႏၵျေႃႇမူခ်ႏၵတ်းယ်ခ်လိုဝ်း ခခ်ႇယူႇယဝ်။

လွမ်းၵဝ်လၢႆးၼႆႉလၢႆးၼၼ်ႉသေ ၸတ်းလွင်ႈၵျလိၵ်ႈလၢႆး ငဝ်းလၢႆး ၽေႃႈၼွၵ်ႈလိူင်ႉၼင်ႈၵိမ်းၶွမ်း တူင်ႈဝူင်းႁၢၼ်ဝၢၼ်ႈႁၢၼ်မိူင်း ႁွပ်ႈယုမ်ႈ ယမ်ဝူႈ ႁမ်းလိၼ်းသုတ်း ပေႃးလူၵ်ႈလေႃးႁတ်ႉမ်ထူၼ်ႈမူးၼႆ တေၵျႈ သိူဝ်းၵတ်းယဵၼ်မႃး ဝူႈၼႆယဝ်ႉ။ ႁူလုံးႁူႈ ၸဝ်လိမ်းဝံႉလွင်ႈဝူႈ သၢင်ႇၵူႈ ပိူင်ပိူင်ၼႆႉ မၼ်းလိၵ်ႈလၢႆးယူႈတႃႈသေႈ ပေႃးၵမ်ႈထၢတ်ႈၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၢင်လွႆ ပႆႈတၼ်းတိမ်ထူၼ်ႈၼၼ်ႉ ႁူႈလိူဝ်ႉႁူႈပိူင် ပေႃးလိၵ်ႈလၢႆးႁူၵ်ႈ သေ တၢင်းၵျႈသိူဝ်း ၵၼ်ၵိၼ်းၵၢၼ်းၼၼ်ႉၵျႈ လႆႈၵျႈလၢႆႁူၵ်ႈ မိူၼ် ၼင်ႈမိတ်ႉၼမ်ႉၼၢႆး မိူဝ်ႈယၢမ်းၵၢင်ၼႂ် ၵျႈၵိူင်ႈႁူၵ်ႈ မိူဝ်ႈဝၼ်းထွင်ႈပိူင်းမူး ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵေႃႉမိူဝ်းတၢင်းယၢပ်ႈၽိူတ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းၸတ်းလွင်ႈ တႃႈလႆႈၵျႈ သိူဝ်းသေတႃႉ မိူၼ်ၵျၢင်ႈလႆႈယၢပ်ႈၼေႈ မိူၼ်ႁၢပ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်ႈ မိၼ်ဝႆးမူး လမ်လမ်သေ လွပ်းၵဝ်ၵမ်ႈလႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းၵဝ်း ႁမ်ႈပူးၼမ်ႉ လွႆႉလၢႆးၽိတ်းၽူၼ်သေ ၵျၵဝ်တၢင်းၵတ်းယဵၼ်ၸလႈ တၢင်းၽွမ်ႉၽိူင်ႈ ႁၼ်ယူႈ။ ထုၵ်ႈလိၵ်ႈတ်းသွႆႈသူႉ လွင်ႈၵတ်းယဵၼ်ၸလႈ လွင်ႈတုၵ်ႉၸၵၼ်ၸတႉ တီႈၼိူင်းတူဝ်ၵဝ်းၼႆႉသေတႃႉ သမ်ႉၵမ်ႈၸတ်းလွင်ႈၵျ။ ႁုမ်ႈမိူင်ႉၵျ တၢင်းၼွၵ်ႈတူဝ်ယူႈ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ၼ လင်ႈၼၢၼ်းလႆႈၵၼ် လွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ၸလႈ တုၵ်ႉၸၵၼ်ၸတႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းတင်းၼမ် လိၵွၼ်ႁၼ်ၸတ်း လွႆ သွၵ်ႈၵျငဝ်းၵျၢၵ်ႈ တၢင်းၵတ်း ယဵၼ်ၸလႈ တၢင်းတုၵ်ႉၸၵၼ်ၸတႉမၼ်း တီႈၼိူင်းတူဝ်လွႆလဝ်ႈႁဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႈတေသူႉၵျၼ် လွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ၸလႈ လွင်ႈတုၵ်ႉၸၵၼ်လိူတ်ႈ တီႈၼိူင်းတူဝ်လွႆႁူၼ်းၵဝ်းၼၼ်ႉ လိႁ်ႉပွင် ၸၽေႃႈၼ်ၽေႃႉဝၼေႃႉယူႈ။

ၵၢၼ်ၽေႃႉဝၼေႃႉၼႆႉ ပဵၼ်ၵီးသင်?

ၵၢၼ်ၽေႃႉဝၼေႃႉၼႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈသွၼ်းမိူဝ်းသတိ ၵၼ်သွၼ်းသူႉလွမ်း လွင်ႈ သၽေႃႉဝ ၵၼ်မၼ်းပဵၼ်လူႉယူႈလိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးႁလူင်ၼႆႉ ၵီႈ သင်သေၵမ်ႈဝူႈ မၼ်းတိုၼ်းၵမ်ႈမိူဝ်း လွင်ႈမၼ်ႈၵိမ်းၼႆၼၼ်ႉ သင်ဝူႈ ၵမ်ႈၵဝ်လွႆ သမႃႈထိလိူဝ်းၼႆႉသေ တူလုံးၵဝ်ၼႆလိူင် မၼ်းတေၵမ်ႈ လၢင်ႈ ၵဝ်လၢႆးလွႆသေ သူႉၵျၼ်လႆႈလိလိ။ တႃႈတေလွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းၵၼ်

ၼႆႉ လႆႈမၼ်းတေမီးလႆႈသမထ ဢမ်ႇၼၼ် လႆႈဝိပသ်သၼႃႇၼႆသွင်ပိူင် ယူႇ။ တီႈႁဵပ်ႈႁဵပ်ႈမၼ်း လႆႈသမထဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပဵၼ်လႆႈၵေႃႇတင်ႈ ၸႂ်ႈ ၸႂ်သမႃႇထိႁဝ်းၼႅင်းယႅင်ႇမႃးသေ ႁူႉႁၼ်လႆႈလွင်ႈပဵၼ်လူႉလိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လႆႈဝိပသ်သၼႃႇဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပဵၼ်လႆႈဢၼ်မေႃ ၸႂ်ႈႁူႉႁၼ်ၼိူဝ် ႁူပ်ႈ၊ ၼိူဝ်ၼၢမ်ႇ၊ ၼိူဝ်သၽႃႇဝထမ်ႇမ ဢၼ်မေႃပဵၼ်မေႃလူႉ ၵူႈလိူဝ်ႉၵူႈ ပိူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈသပ်းလႅင်း တီႈႁဵပ်ႈမၼ်းၼင်ႇၼႆယူႇ။ တၢင်းႁူႉ ဝိပသ်သၼႃႇဢၼ်ၼႆႉ ၸတႇဢဝ်တႃႇတေလႆႈသၢၼ်ႇ၊ တႃႇတေလႆႈဢၽိ လၢၼ်ႇ ဢၼ်ၸၢင်ႈပူၼ်သၢင်ႈ (ၽၢၼ်ႇသၢင်း)ႁဵတ်းလႆႈႁၢင်ႈၵူႈပိူင်ပိူင် ဢၼ် ၸၢင်ႈလမ်လိၼ် မိၼ်ၼိူဝ်ၵၢင်ႁၢဝ်၊ မီးႁူဢၼ်ၸၢင်ႈပၼ်းလႆႈ ဢၼ်ၸမ် ဢၼ်ၵႆႈၵူႈပိူင်ပိူင်။ ဢၼ်ၸၢင်ႈႁဵတ်းၸႂ်ႈ မီးမႃးမၢၵ်ႇတႃ ဢၼ်မိူၼ်ၽီ ဢၼ် ၸၢင်ႈႁၼ်လႆႈ တီႈၸမ်တီႈၵႆႈလႆႈ။ ဢၼ်ၸၢင်ႈႁူႉႁၼ် လၢႆပိူၼ်ႈတၢင်ႇၵေႃႉ လႆႈ၊ ဢၼ်ၸၢင်ႈႁူႉလႆႈၸၢတ်ႈႁၼ်ႇ ဢၼ်ယၢမ်ႈပဵၼ်သင်ပဵၼ်သိုင်လႆ၊ လိူဝ် သေၼၼ်ႉ တႃႇတေၸႂ်ႈပဵၼ်မႃး ၸဝ်ႈသေႃးတႃႇပၢၼ်ႇ၊ သၢၵတႃႇၵၢမ်ႇ၊ ဢ ၼႃႇၵၢမ်ႇ ၸဝ်ႈဢရုၼ်ႇ(ရုၼ်ႇတႃႇ)၊ ၸဝ်ႈသႃႇဝၵ၊ ၸဝ်ႈပြေႈပၵ်ႉၸေႇ ၵ၊ ပြေႈသမ်ႇမႃႇသမ်ႇပုတ်ႉထ၊ ၵမ်းလိၼ်းသုတ်း တႃႇတေလႆႈလွင်ႈၵတ်း ယဵၼ် တီႈသုင်သုတ်းဢၼ်ဝႃႈ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်လွင်ႈဢဝ်လႆႈ ဢၼ်ၼႆႉသေ ႁဵတ်းဢဝ်ၼႆၼၼ်ႉ ဢမ်ႇတၢပ်ႈလူဝ်ႇလႆႈမီး လွင်ႈထၢင်ႇထူမ်ႇ ဢီႈသင်။

ၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉ ဢမ်ႇလိူၵ်ႈၼႃႈ

ၵၢၼ်ၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉ ႁိူင်းမႃးတႃႇၵူၼ်းတင်းၼမ် တေႇဢဝ်ၵူၼ်း ႁဵတ်းၵၢၼ် ၵူၼ်းၽၢၼ်ၵူၼ်းမီး ၵူၼ်းၵူႈၸိူဝ်းၸိူဝ်းၸလႈ သႃႇသၼႃႇတင်း ၼမ်ၼၼ်ႉယူႇ။ ၵၢၼ်ပွင်ၸၽၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ပုၼ်ႈတႃႇ လႆႈႁူႉပွင်ႇ သၽႃႇဝလွင်ႇၸလႈ တႃႇတေလွင်ႉတိုဝ်းမၼ်းႁူႉ ၸႂ်ႈမီးၽွၼ်းလီ ၵူႈမိုဝ်ႈၵူႈၸၢဝ်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ၵၢၵ်ႇသေႃး တႃႇႁတ်းယိၼ်ၸလႈ မီႈလွင်ႈယဝ်ႉ။ လွင်ႈၼႆႉ ဢမ်ႇလိူၵ်ႈၸိူဝ်းၵူၼ်း၊ ဢမ်ႇလိူၵ်ႈသႃႇသၼႃႇ၊ ၽင်ႇၵေႃႈ ၸတ်းလွင်ႈပွင် ၸၽ ႁဵတ်းလႆႈၵၢၼ်ၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။

ၵႂင်ႈတီႈၽႄႇဝၶႄႇ

မိူဝ်ႈတေၽႄႇဝၶႄႇ မိူဝ်ႈၵၢၼ်ၹႂင်းသၽႃႇထိႁဝ်းပႆႇယွႆႇၶၼ်ႉ လိူၵ်ႈႁႃတီႈၽိတ်ႇယဵၼ် တီႈၵၢၼ်လႅပ်ႈတေပဵၼ်ၽႄႇဝၶႄႇလႆႈ မိူၼ်ၶဝ်ႇၶူင်း ၵႂင်ႈၶွၼ်း ၶူင်းႁွင်ႈႁၢၼ်လိူဝ်းၶႆႉ သင်ဝႃႈမၼ်းမီးလွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ႁၵ်းတီႈလႆႈၵေႃႈလႆႈ။ သင်ဝႃႈႁၢင်းၽႄႇဝၶႄႇ မၼ်းၵိမ်းႁၢင်းယႂ်ႇမႃးလိူဝ် ၵမ်ႇ လႂ်ႈတီႈၵၢၼ်ယဵၼ်သီႇၵေႃႈ တေလၢင်ႈႁၵ်းလႆႈၵၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇယူႇ။ ပေႃး ပဵၼ်ၶၢၼ်မႃးလိူဝ် ၽႄႇဝၶႄႇၶႆႉ ႁၵ်းလႆႈႁူႈတီႈယဝ်ႉ။ ၼၢဝ်းယၢမ်းႁၵ်း မၼ်းၸတႉ လွင်ႈႁၵ်းၵၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶႆႉ ယွၼ်ႉဝႃႈမၼ်းလူဝ်ႇ လွင်ႈ ၽိတ်ႇယဵၼ်ၸလႈ ၵၢၼ်လီသုတ်းသုတ်း ၵၢင်ၶွၼ်လဝ်ႉလဝ်ႉပွၵ်ႈၶိုင်ႈ၊ ၵၢင် ၼမ်ႈ မိူဝ်းၼၢဝ်းႁူၼ်းႁူႇႁူၼ်းမႃးယဵၼ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ ႁၵ်းလႆႈယူႇ။

ၼူးသွၼ် ၽႄႇဝၶႄႇ

ၶႄႈၵၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶႆႉ ႁွပ်ႈဝႃႈမၼ်းလိူၵ်ႉလမ်ႇၶႄႇ လၢႈလီႁၵ်း ႁူႇၵမ်ႇလႆႈၸလႈ တိုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈမီးသေၵေႉၵေႉ လွႆႈလီႉၸၶ သင်ႇ သွၼ်ၸၶယူႇ။ တၢႇလႆႈၼူးၽႄႇဝၶႄႇ ၵၢၼ်မီးၶမ်ႉၵတ်ႉ တိမ်တိမ်ထူၼ်ႈ ထူၼ်ႈၶႆႉ ၵမ်ႇငၢႆႈငၢႆႈ။ ႁူဝ်ႈၵႃႈ သင်ဝႃႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ မီးတၢႆးၵေႉၵၢၼ်ယၢမ်ႈ ႁၵ်းၵၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶၼ်ႉၵေႈလီ၊ ပပ်ႉၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇလူဝ်ႈ လွင်ႈၵၢၼ်ၽႄႇဝ ၶႄႇၶၼ်ႉၵေႈလီ၊ ထွမ်ႇၵဝ်ၶူင်းၼႅပ်းလၢၵ်ႈ ၵၢၼ်ပိူၼ်ႈၺႃးဝႆႉၶၼ်ႉၵေႈ လီ တေပဵၼ်လႆႈတီႈပိုင်ႈၵိင် လဝ်ႈၵဝ်ႇယူႇ။ လၢႆးၶဝ်ႈမၼ်း သင်ဝႃႈပဵၼ် ၽူႈလၢႆး တေလႆႈၶဝ်ႈၼၸွႆႇၵုတ်ႇၶႆယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈပဵၼ်ၶၢင်းယိင်း ၶဝ်ႈ ၼပ်ႉၼဝ်ႇၵေႈလီ၊ ၶဝ်ႈၼၸွႆႇၵုတ်ႇၵေႈလီႁၵ်းလႆႈယူႇ။ သင်ဝႃႈမီးတၢင်း ယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၶဝ်ႇၸူဝ်တေမီးလွင်ႈ လွႆၶမ်လႆႈၶၼ်ႉ ၶဝ်ႈၶူဝ်တင်ႇသေ ၵဝ်တိၼ်ယွၼ်ႇလူင်းတၢင်းတွႆႈၶႆၵေႈ သမ်ႉလႆႈယူႇ။ ႁူဝ်ႈၵႃႈ ၶူင်းလၢႆး ၶဝ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉ ၶဝ်ႈႁၵ်းၸူဝ်ၵေႈလီ လူဝ်ႇၶဝ်ႈဝႆႉ တူဝ်သိူဝ်းသိူဝ်းႁူဝ်း လင်ႇတေသၢင်ႇထုၵ်ႇ။ မိူဝ်းၽွင်းၶဝ်ႈၵၢၼ်ၶၼ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈၵၢၼ်းလႂ် ၶိုင်းၽိူဝ်၊ သမ်ႉဝႆႉၵူၼ်းၽိူဝ်၊ ထူဝ်းလႂ်မၢၼ်ႇမၢၼ်ႇ ယၢႆးၶွႆႈထိုင်းပူၼ်ႉ၊ ယၢႆႇၶွႆႈၽိုၼ်းပူၼ်ႉ။

သတိပထၢၼ်ႇသီႇပိူင်

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းတွင်း လူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇၼႆႉ တီႈၼႂ်းၵၢၼ်ၽေႇဝၼေႇ ၵႃယႃၼုပႆသၼႃၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်ဢၼ်လိုဝ်ႈသိင်ယွင်ႇ ဢၼ်ၵူၼ်းသူင်ၼမ် ဢၼ်ပိူၼ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ႁဵတ်းၵူႈတီႈၵူႈလႅၼ်ဢၼ်ၼိုင်ႈ။ လွၵ်းလၢႆးၽိုၵ်း တွင်းလူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇၼႆႉ သင်ဝႃႈႁဝ်းၼင်ႈလီလီငၢမ်းငၢမ်းယဝ်ႉ တေလႆႈလပ်းတႃႇ ဢဝ်ၸႂ်လပ်းလူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇ တီႈပၢၵ်ႇၶူႈလင်ႁဝ်းဝႆႉ၊ ၸႂ်ႁဝ်းတေဢမ်ႇလႆႈ ပၼ်ၽုင်ႉပၼ်ပိတ်ႉ သင်ဝႃႈမၼ်းလႆႈပိတ်ႇၵႂႃႇတၢင်ႇတီႈ ၵေႃႈ တေလႆႈဢဝ်မႃး လပ်းသိုၼ်း တီႈၶူႈလင်ႁဝ်းၼၼ်ႉတိၵ်းတိၵ်းၵူလႆး။ လူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇ တီႈၶူႈလင်ႁဝ်းၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈၶဝ်ႈၵေႃႈတေလႆႈတွင်း၊ မိူဝ်ႈဢွၵ်ႇၵေႃႈတေလႆႈတွင်း၊ တေလႆႈမၢၼ်ႇၸႂ်ႁဝ်းဝႆႉဝႃႈ ၼႆႉပဵၼ်လူမ်း ၶဝ်ႈ၊ ၼႆႉပဵၼ်လူမ်းဢွၵ်ႇ တေလႆႈတွင်းၼင်ႇၼႆႉ။ မိူဝ်ႈၽွင်းႁဝ်းဢွမ်းတွင်း လူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇယူႇၼၼ်ႉ ဢၼ်ပဵၼ်ၸႂ်ၵဝ်ႇသဝ်ႈဝဝ်းလမ် ၵိလေႇသႃႇ၊ ၸႂ်လေႃးၽႃ၊ ၸႂ်တေႃးသ၊ ၸႂ်မေႃးႁၵိူဝ်းၼႆႉ ၵတ်းႁူႉဝႆႉဢူဝ်ႈၵိူပ်ႉဢူဝ်ႈၵမ်း ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၸႂ်ၵိလေႇသႃႇ ၶၢတ်ႇႁူႉဢူဝ်ႈၵိူပ်ႉဢူဝ်ႈၵမ်းၸလႆး ၸႂ်ႁဝ်းၼႆႉ ၵတ်းယဵၼ်မေႃး ဢူဝ်ႈၵိူပ်ႉဢူဝ်ႈၵမ်း၊ သင်ဝႃႈမၼ်းထၢတ်ႇလႆႈတႃႇသေႇၵေႃႈ တေၵတ်းယဵၼ်တႃႇသေႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ထိုင်ႈပိူင်ၼိုင်ႈၸတႃႉ ပဵၼ်လၢႆးတူၺ်းၵႃႇယႃႇၼုပႆသၼႃႇ လၢႆး တူၺ်းဢွမ်းမိူင်ႈႁူႇ၊ မိူင်ႈၵိၼ်၊ မိူင်ႈၼွၼ်းလိူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ မိူင်ႈႁဝ်းႁူႇၼၼ်ႉၵေႃႈ တေလႆႈတွင်းဝႃႈ ႁူႇယဝ်ႈ၊ ယုၵ်ႉတိၼ်ယဝ်ႈ၊ ယၢင်ႈ ယဝ်ႈ၊ တမ်းယဝ်ႈတေလႆႈဢဝ်လၢႆးၼႆႉ ႁဵတ်းတိၵ်းတိၵ်း ပေႃးပေႃးထိုင် ၶၢဝ်းယၢမ်းပႆၽႂ်ႈ (လင်ၵမ) ပေႃးသိၼ်ႈ။ မိူင်ႈၵိၼ်ၵေႃႈပေႃးၼၼ် ယိပ်း ၵမ်းၶဝ်ႈယဝ်ႈ၊ ယုၵ်ႉမိုဝ်းယဝ်ႈ၊ ၵိၼ်ယဝ်ႈၼႆတိၵ်းတိၵ်း ပေႃးပေႃးၵိၼ် ယဝ်ႉ။ မိူင်ႈၼွၼ်း ၵေႃးပေႃးၼၼ် တေလႆႈတွင်းဢွမ်း ၼင်ႇၵႃႈႁဝ်းတူင်ႉ ႁဝ်းၼိုင် ပေႃးၶၢဝ်းယၢမ်းပေႃးမူတ်းၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ လူဝ်ႇသေၼၼ်ႉ တေလႆႈ ဢဝ်လၢႆးထၢတ်ႈသီႇပိူင် ဢၼ်ဝႃႈထၢတ်ႈလိၼ်၊ ထၢတ်ႈၼမ်ႉ၊ ထၢတ်ႈလူမ်း၊ ထၢတ်ႈၽႆးလိူဝ်ႈၼၼ်ႉသေ ၸၽေႈတူၼ်း၊ ပွင်ႇဝႃႈ ၼိူဝ်ထၢတ်ႈသီႇပိူင်လိူဝ်ႈ ၼၼ်ႉ တေလႆႈဢဝ်လၢႆး လၵ်ႉၶၼေႇသၢမ်ပိူင် ဢၼ်ဝႃႈဢၼိၸ်ႉၸ၊ တုၵ်ႉၶ၊ ဢၼတ်ႉတလိူဝ်ႈၼၼ်ႉသေ ၸၽေႈတူၼ်းၼႆယူႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၵဝ်ၵၢင်ႇႁႃႇ 32 ပိူင် မိူၼ်ၼင်ႇ ၸူၼ်ႁူဝ်၊ ၸူၼ်တူဝ်၊ ၼဵပ်ႉတိၼ်ၼဵပ်ႉမိုဝ်း၊ ၶဵဝ်ႈ၊ ၼင်၊ ၼိူဝ်ႉ၊ ဢဵၼ်၊ လုပ်ႈ၊ ဢွၵ်ႇလုပ်ႈ၊ မမ်ႈ၊ (မမ်ႈၼႆႉ လပ်းႁၼ်တင်းတပ်းၸလႈပွတ်ႇ) ႁူဝ်ၸႂ်၊ တပ်း၊ လွတ်ႇ၊ တႂ်၊ ပွတ်ႇ၊ သႂ်ႈလူင်၊ သႂ်ႈဢွၼ်ႇ၊ ယိူဝ်ႇမွၵ်ႇ၊ (တၢင်းႁိၼ်မွၵ်ႇ ၼၼ်းတွင်ႉ) ယိူဝ်ႇႁဝ်ႇ၊ (ၽၢႆႇလူင်) ဢွၵ်ႇႁေႃ၊ လီ၊ ၶီႈတိူဝ်ႇ၊ ၼွင်၊ လိူတ်ႈ၊ ႁူတ်ႉ?၊ ၶႅ၊ ၼမ်ႉတႃ၊ ၼမ်ႉမၼ်း၊ ၼမ်ႉလၢႆး၊ ၶီႈမုၵ်ႈ၊ ၼမ်ႉလိင်၊ ၼမ်ႉယဵဝ်ႈလိူဝ်းၼႆႉ ဝူၼ်ႉၶႂ်ႈလူလႆႈတင်း လၵ်ႉၸၢႆႇသၢမ်ပိူင်ဢၼ်ဝႆႉ ဢၼ်လႅၵ်ႈလႅ၊ တုၵ်ႉၸႃ၊ ဢၼ်တေႃႉတၼၼ်ႉသေ ၸၽႄႈတိူၼ်းၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးႁဵၼ်းၼင်ႈၵိူင်မႃး လွမ်းတူဝ်ႁဵၼ်း၊ ၸၢႆႈႁဵၼ်း၊ ႁုမ်ႇႁဵၼ်းတေမူၼ်ႈ တေလိူပ်းမႃး။ ႁူၼ်ႈႁႃႈ မၼ်းလိူပ်းတၢၼ်ႇၵိူဝ်ႁေႈယႃႇ လွမ်းၼင်ႇႁဵၼ်း မၵ်းမၼ်ႈဝႆႉၸၢဝ်းယၢမ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈယိူၼ်ႉၵဝ် တေၵမ်ႇလႆႈလုၵ်ႉ ပိူတ်ႈ၊ တေလႆႈတူၼ်းတီႈဢၼ် မၼ်းလိူပ်းၼၼ်ႉတိၵ်းတိၵ်းႁူၼ်း။ လွင်ႈ လိူပ်းလွင်ႈၼိူၼ်ႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ ပေႃးဝႃႈႁဵၼ်းသမ်ႉၵဝ်လႆႈပၵ်းဝႆႉ တီႈမၼ်းသေ ၽႄႇဝၼ်ႇလိူင် ဢၼ်ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ လၢႆးၸၽႄႈတိူၼ်းဝေႇတၼႄႇ (ဝေႇတၼႄႇၼုပႃႇသၼႄႇ) ၼႆယဝ်ႉ။ လၢႆးၸၽႄႈတိူၼ်းဝေႇတၼႄႇၼႆႉ မၼ်းမီးဝႆႉ သၢမ်လွင်ႈ ဝေႇတၼႄႇဢၼ်ႁၢတ်းယိၼ် (သုၶဝေႇတၼႄႇ)၊ ဝေႇတၼႄႇဢၼ်ၸၢၼ်ႉလႆႈ (တုၵ်ႉၶဝေႇတၼႄႇ)၊ ဝေႇတၼႄႇဢၼ်ၸၢၼ်ႉလႆႈႁေႈ ဢမ်ႇလႆႈ၊ ဢၼ်ဢမ်ႇၸၢၼ်ႉလႆႈႁေႈဢမ်ႇလႆႈ (ဢုပေႇၵ်ႉၶႃႇဝေႇတၼႄႇ) ၼႆ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်းသၢမ်ပိူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ၼိူဝ်သုၶဝေႇတၼႄႇၸလႈ ဢုပေႇၵ်ႉၶႃႇဝေႇတၼႄႇ ၼၼ်ႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်းဢမ်ႇပေႃးထၢင်ႇလိၵ်ႈၼႂ်သေတႃႉ ၼိူဝ်တုၵ်ႉၶ ဝေႇတၼႄႇၸတႃႉ ယၢမ်းမိူဝ်ႈ ႁဵၼ်းမႃးၼင်ႈၵၢၼ်ၼင်ႇၼၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်း ထၢင်ႇလိၵ်ႈၸတႃႉၸတႃႉ။ ႁူၼ်ႈႁႃႈ ပိၼ်ၵိူဝ်ႁေႈလီ တေႃႇၸၢဝ်းယၢမ်း ပေႃး မူတ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈယိူၼ်ႉၵဝ်တိၵ်းတိၵ်း။ ပေႃးႁဵၼ်းယိူၼ်ႉ ၼမ်ႉမႃးႁေႈ ၵိူင်မႃးမၼ်းတေလူမ်ႈလွင်ႈမႃး တေႁၼ်လွင်ႈႁတ်းယိၼ်မၼ်း မႃးယူႇ။

ိူဝ်သေၼၼ်ႉ သမ်ႉမီးထိင်ႈလၢႆးတူၼ်းလွမ်းလွင်ႈ ဢၼ်ၼွင်ႉဝႃႈ လိတ်ႉတႃႇၼုပႃႇသၼႄႇၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လၢႆးတူၼ်းလွမ်းလွင်ႈၼႆႉ တီႈၵိပ်ႈ သုတ်းမၼ်းၸတႃႉ တေလႆႈတူၼ်းလွမ်းလွင်ႈလေးၽႄ (လွင်ႈၶႃႈလႆႈ ၸူဝ်းၸွင်ပူၼ်ႉ

တီႈ)၊ လွႆတေႃးသ(လွႆလမ်)၊ လွႆမေႃးႁ(လွႆသုမ်ႉၵုမ်းငူမ်းတၢၼ်)၊ လွႆဢ လေႃးၽ (လွႆဢၶၼ်ဢမ်ႉ,မီးလွင်ႈၼိူင်ႈလႂ်ႈ၊ လွႆဢတေႃးသ(လွႆဢၶၼ်မေႃ ယူႇၶၼ်ႉ ၵၶၼ်ႈ ဢၶၼ်ဢမ်ႉ,မေႃလွႆလမ်)၊ လွႆဢမေႃးႁ(လွႆဢၶၼ်မီးလွင်ႈ လွႆပၢင်, လွႆလႅင်း ၶိူဝ်ႈတြူးၽြူးပၼ်ၶၼ်လႅဝ်ႈ)ၶႂ်လူဝ်းၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပွင်ႇဝႃႈ သင် ဝႃႈႁဝ်းတူၺ်းလွႆလူဝ်းၶႂ်ႉ သေဢၶၼ်ဢၶၼ်လိူဝ် ယၢမ်းလႂ်လွႆလႅဝ်ႈၵဝ်ႇ ပၼ်ဢမီးသင်ယူႇ၊ ပၼ်လွႆၼိူင်ႈလႂ်ႈဝႂ်ႉသေဢၶၼ်ဢၶၼ်ၸၶႄႇ၊ လွႆလမ်ဝႂ်ႉသေ ဢၶၼ်ဢၶၼ်ႁိူဝ်၊ လွႆတိုမ်တၢၼ်ဝႂ်ႉႁိူဝ်ၶႂ်ၸတႃႇႁႃ, တေလႂ်ႈတူၺ်းလွမ်းသႂ်ငႂ် လွႆႁဝ်း ဢၶၼ်ပၼ်ယူႇ ယၢမ်းလႂ်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လူဝ်းၶႂ်ႉ ပၼ်လႂ်းတူၺ်း လွမ်းလွႆ လိတ်ႉတႃႇၶုပသ်ႉသၶႄႇ,ဢၶၼ်ၵိပ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ။

ထႅင်ႈလႂ်းၶိုင်ႈ လွၵ်းလႂ်းတူၺ်းထမ်ႇမႃႇၶုပသ်သၶႄႇ ဢၶၼ်ဝႃႈ ၶႂ်ႉ တီႈၵိပ်ႈမၼ်း ၶိူဝ်ႈလၵ်ႉၼၶႄႇ 32 ပိူင်ၶၶၼ်ႉ တေလႂ်ႈတူၺ်းလွမ်း ႁၢႆႈမၼ်းပေႃးပၼ်မႃးၼၶၼ်ႇ,ထႃႇႁႃႈပိူင်၊ ဢႃႇယတၼသိပ်းသွင်၊ ထၢတ်ႈသိပ်း ပႅတ်ႇ,ၶႂ်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ပွင်ႇဝႃႈ ၶိူဝ်ႈတူဝ်ၵဝ်၊ ႁူဝ်ၵဝ်၊ တႃၵဝ်၊ ၼူႈလင်ၵဝ်၊ သူပ်းၵဝ်၊ မိုဝ်းၵဝ်၊ တိၼ်ၵဝ်၊ ႁၢင်ႈၵဝ်ၶႂ်ၸတႃႇႁႃ,တင်းလႂ်လူဝ်းၶၶၼ်ႉ ဝူၼ်ႉၼႂ်ႈလူလႂ်ႈ ၶိူဝ်ႈႁုပ်ႈ၊ ၶိူဝ်ႈၶေႃမ်ႇမူတ်းၶႂ်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပွင်ႇဝႃႈ ၶိူဝ်ႈၵဝ် တင်းလႂ်လူဝ်းၶၶၼ်ႉ ဢဝ်ႁၢႆႈပၼ်မႃးႁုပ်ႈ၊ ၶေႃမ်ႇ,ၶႂ်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူင်ႈ လူဝ်းၶႂ်ႉ ပေႃးဝႃႈႁၵ်ႉတ်းၶမေမႃး တေပၼ်မႃးလွမ်းၶိူင်ႇ, ဢၶၼ်လၢတ်ႈ မႃးၶၶၼ်ႉလႂ်ႈယူႇ။

ၽွၶ်းလီ လႂ်ႈၽေႃ,ဝၶႄႇ

ႁူၶ်းၶႂ်ႉ မၢင်ႉႁိပ်ႈၶႄႇ၊ ဢဝ်လႂ်လွင်ႈလႂ်တၢင်းသေ တႃႇတေလႂ်ႈ တၢင်းႁေႃႇ,မူၶ်းသိူဝ်းၸလႈ တၢင်းၵတ်းယၢမ်ၶၶၼ်ႉ ၸၼႉၼိူင်ႈ,ၵၼ်ယူႇ,တႃႇ သေႇ။ ႁွပ်ႈၶၶၼ် လီလႂ်ႈၽိုၵ်းပွင်ၸၽ ၵၢၼ်ၽေႃ,ဝၶႄႇ,ၶႂ်ႉယူႇ,တေႉယဝ်ႉ။ ၽွၶ်းလီၽေႃ,ဝၶႄႇ,ၶႂ်ႉ မီးယူႇ,တင်းၶမ် —

1. ၶိုဝ်းၶႄႈၵၢၶ် ႁူႈဝၶ်းမိူင်းႁူၶ်းၶၶၼ်ႉ ၽေႃ,ဝၶႄႇ,ၶႂ်ႉ လွႆႈထိမ် ၵေႃးၼႂ်တၢင်းယၢပ်ႇ,ၽိုတ်ႇ,ၸလႈ တႃႇလႂ်ႈသၢၵ်ႈသႃႇ,လူမ်လွႆၵမ်ႈၽွင်ႈ။

2. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပီၼ်ႁူၼ်းမႆႈၸႂ်ႁေႉၶိုင်ႈလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ တေၸွႆႈထႅမ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ လႆႈသႃႇယၢၼ်ၸႂ်ၵေႃႈ လႆႈၵတ်းယၢၼ်ယူႇႁူး တႃႇသေႇ ၵမ်ႇၶၢၼ် ၸူဝ်ႈၵႅပ်ႉၸူဝ်ႈၶၢဝ်း။

3. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇမီးပၼ်ႁႃ ၵမ်ႇလၢင်ႈသုတ်းလႆႈသေပွၵ်ႈလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ ၸွႆႈထႅမ်ပၼ်ႁႅင်းၶမ်ႉၸႂ်ၵေႃႈ တႃႇတေႃႇသူႈၼမ်ႈ ပူၼ်ႉလႆႈ ပၼ်ႁႃၵိူဝ်းၶၢၼ်ႉယူႇ။

4. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇယူပ်ႈယွမ်း လွင်ႈတၢင်းမၼ်းၸႂ်ၶႆႉလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ တေၸွႆႈထႅမ် တႃႇလႆႈတၢင်းမၼ်းၸႂ် ၵၢၼ်လူဝ်ႇၶၢၼ်ႉယူႇ။ လွင်ႈမၼ်းၸႂ်ၶႆႉ ပီၼ်ႁႅင်းၵွင်ႇပေႉၶိုၼ်းတူဝ် ၵၢၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

5. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇမီးတၢင်းႁူဝ်ႁေႃႈ ၶိုၼ်းၵူၵ်းၶိုၼ်းၸႂ်လိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ လၢင်ႈၸွႆႈထႅမ်လႆႈ တႃႇတေပွင်ႇၸႂ် လွင်ႈသၽႄႇဝၵၢၼ် ၼတႃႉ ၵၢၼ်ႁဵတ်းၸိူင်ႈႁူဝ်ၶၢၼ်ႉယူႇ။ ပေႃးၶၢၼ် ၸင်ႇတေလၢင်ႈၼမ်ႈ ပူၼ်ႉလႆႈ တၢင်းႁူဝ်ႁေႃႈၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။

6. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵမ်ႇႁၢၼ်ႉၸႂ်ၸွမ်း ႁူးသမ်ႇသၢၼ်ပိူင် မိူၼ် ၶင်ႇႁၢင်ႈၵမ်ႇႁၢၼ်ႉၸႂ် ၶိုၼ်းၽေဝၸူဝ်ႈပၢၼ်ၶႆႉလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ တေပၼ်ယၢမ်းမၢၼ် တႃႇတေပူၵ်းပွင်ၼလႈ ႁမ်းထိင်း တၢင်းႁၢၼ်ႉၸႂ်ၶၢၼ်ႉၽွင်ႈယူႇ။

7. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပီၼ်ႁေႉမီးတၢင်းထၢင်ႇထိုမ်သေ ၵမ်ႇၸဝ်ႈၸႂ် ၶိုဝ်သႃႇသၢႆႇလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ လၢင်ႈၸွႆႈထႅမ်ပူၼ်ႉလႆႈ လွင်ႈတၢင်းထၢင်ႇထိုမ်ၼလႈ တႃႇတေႁူႉႁၼ် ၵႃႈၸၼ်ၵၢၼ်ၼတႃႉ ၶိုၼ်း ၸေႃႈထမ်းသင်ႇသွၼ်သႃႇသၢႆႇၶၢၼ်ႉယူႇ။

8. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇထၢတ်ႈၸႂ်တူၵ်းသေ ၵမ်ႇပွင်ႇၸႂ်ၶိုဝ် ၽိုင်ႈ တိုၼ်းပီၼ်ႁူၼ်းၼလႈ လူၵ်ႈလေႃးၵၢႆလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ တေ ၶၢမ်းၶႃႈသေ ၸွႆႈထႅမ်တႃႇတေႁူႉပွင်ႇသေ ၼမ်ႈပူၼ်ႉလႆႈ တၢင်း သုၵ်ႉၵဝ်း လွင်ႈထၢတ်ႈၸႂ်တူၵ်းၶၢၼ်ႉယူႇ။

9. သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပီၼ်ႁူၼ်းမၢၵ်ႈမီးၶႆႉလိုင် ၵၢၼ်ၽႄႇဝၢၼ်ႇၶႆႉ လၢင်ႈၸွႆႈထႅမ် တႃႇႁူႉပွင်ႇၸွမ်းသၽႄႇဝၼူဝ်းလိူင်းၼလႈ ပိူင်ယိပ်း

တိုဝ်းၸူဝ်းလီင်း တႃႇၵတ်းယၢမ်ၵျေႃႇသိုဝ်းၸလႈ ပုၼ်ႈတႃႇတင်းၼမ်ႇ ၼေၼ်ႉယူႇ။

10. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉပဵၼ်ၵူၼ်းႁၢတ်းၽၢၼ်ၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉၶႆႉ ၵၢင်းလွႆးထိူမ်လႆႈ ၼွႆႈမီးတၢင်းၶႃၼေႉၵႂ်ၸလႈ ၵမ်ႉဝႆႉၵႂ်သူလၢႆးၶိင်ႈ တေႃႇပိုၼ်ႈ ၵိုဝ်းမၢၵ်ႈမီးၼၼေႉယူႇ။

11. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉတိုၵ်ႉလီၵ်ႉတိုၵ်ႉၶုမ်ႉ မိူၼ်ႈမိုဝ်ႈဝူၼ်ႉၸႆႈၵႂ် တႃႇ ၽဝေပႃးၶျေးၼေၼ်ႉၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉၶႆႉ တေၵွႆးထိူမ် တႃႇၶျူႉပွင်ႇ ၵႂ်ႁူႇ သီၼ်ႈတၢင်းလႂ် ၼွႆႈထိုင်ယိုင်းမႃႇ ထုၵ်ႇထုၵ်ႇၼေၼ်ႉၶႆယူႇ။

12. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉၸၢဝ်ႉၸၵ ၵိမ်ႇၵၢၼ်းၽဝေၶႆၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉ ၶႆႉ တေလုင်ၵၼ် တႃႇပွင်ႇၵႂ်ၽဝေလိုၵ်ႉလိုၵ်ႉ၊ လွင်ႈပွင်ႇၵႂ်ၵၢၼ် ၶႆႉ မိုၼ်းၶတ်းၼွႆႈတူဝ်သိုဝ်းသႃႇသေ ႁုမ်ႉၵွႆးတႃႇလႆႈ ၽဝေမူၼ်ႈသိုဝ်း ယူႇ။

13. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉၵႂ်ၶႃဝ်ႈၵႂ်မႆႈၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉၶႆႉ တေၵွႆးထိူမ် ပူၵ်းပွင်ၵၢၼ်ၶိုင်း တႃႇၸၢမ်ႈပူၼ်ႉလႆႈၵႂ်ၶႃဝ်ႈ ၵႂ်မႆႈ ၵႂ်ၵင်း ၵႂ်လမ် ၵႂ်လၢမ်ႉတိူမ်ႇၵိုဝ်းၼၼေႉယူႇ။

14. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉမီးၵႂ် ပိင်းၵင်းဝႆႉၶႆၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉၶႆႉ တေပွင်ႇၵႂ်လႆႈ ၽေးသိူၼ်ၵႂ်ၵင်းၵိုဝ်းၼၼေႉယူႇ။

15. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉပိူၼ်သီႈၸႃႈ ၵႃႇၵူင်ႇၶႃးပိုင်ၶႆၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉ ၶႆႉ ၶတ်းလႆႈတႃႇပိူၼ်မေႃးၸုၼ် ၽူႈၵုပ်ႉပိုင်ႇႁွၼ်းငမ်း ၵႂ်ၵႃၵူင်ႇၶႃး ပိုင် ၵိလေႇသႃႇၵိုဝ်းၼၼေႉယူႇ။

16. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉပိူၼ်ႁူၼ်း သီႈလဝ်ႈသီႈယႃႈၶႆၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉ ၶႆႉ ၵၢင်းပွင်ႇၵႂ်လႆႈ လႆးၸၢမ်ႈပူၼ်ႉတၢင်းယၢမ်ႈ ၽေးၵၢၼ်ၶတ်းၼွႆႈ ပိူၼ်သီႈလဝ်ႈသီႈယႃႈ ၼၼေႉယူႇ။

17. သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႈႁဝ်ႉပိူၼ်ၵၢၼ်တိုမ်တၼ်ယူႇၶႆၵိုင် ႁၢၼ်ၽႄႉဝၢႉ ၶႆႉ တေပၼ်ယၢမ်းမႃၼ် တႃႇၶႃႁွမ်တၢင်းၶျူႉပလၢႆႇလႃႇ ၵၢၼ်မီး ၽွၼ်းလီ ပုၼ်ႈတႃႇၵဝ်ႈႁဝ်ႉ၊ တႃႇၵူလၢႆးၵေႃႉၸလႈ ႁူၼ်းၶိုင်းၶျူၼ်း ၵိုဝ်းၼၼေႉယူႇ။

18။ သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပွင်ၸႂ် ႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶၼ်ႇၸတႃႇၸတႃႇလိူင် တၢင်း
ဝူၼ်ႉတၢင်းၶႂ်ႈၸဝ်ႈၵဝ်ႇၶၼ်ႉ တေႁၢမ်ႇမီးယၢမ်းမၢၼ် တႃႇၵိတ်း
ၶွင်ႈမူၵ်ႈမွင်ႈယွင်ႇမႃႈယဝ်ႉ။

19။ သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပီၵ်ႁူၼ်း မီးပၺ်ႇလႃႇၶႆလိူင် ႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶၼ်ႉ
တေၵိတ်းၶွင်ႈလႆႈမၵ်ႈလၢၼ်ႇၽူဝ်ႇလၢၼ်ႇသေ တေႁူႉႁၢၼ်လႆႈ ႁူႈ
သမ်ႇသိၼ်ပိူင် လွမ်းၶင်ႇမီးၸတႃႉပီၼ်ၸတႃႉသေ တိၼ်းၵမ်ႇလွႆႈ
ၵၢၼ်ပွမ်မၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

20။ သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇပီၵ်ႁူၼ်းၼီႈယၢၼ်ႈၶႆလိူင် ႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶၼ်ႉ
တေလွႆႈထိမ်ႁိူင်းလွႆႈ တႃႇၼၢမ်းပူၼ်ႉလႆႈ တၢင်းယူပ်ႈယွမ်းလွင်ႈၼီႈ
ယၢၼ်ႈၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၶင်ႇႁႃႈဝႃႈမႃးလိူဝ်းၶႆ ပီၼ်ၽွၼ်းလီၵၢၼ်ႁၢဝ်းႁၢၼ်လႆႈ တီႈၶွင်း
ႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶၼ်ႉလွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽွၼ်းလီလိူဝ်းၶႆ ၵမ်ႇလွႆႈ
တၢင်းၼၢၶွင်းလၢၼ်ႉၶွင်းႁၢတ်ႇၸလႈ ၵမ်ႇလၢင်းၵဝ်ၵိုၼ်းသိုဝ်ႉလႆႈ။ ပီၼ်
ၼွင် ၵၢၼ်ၵိတ်းႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇသေ ပီၼ်မႃးၶၼ်ႉႁူလ်း။ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ
ယွၼ်ႉၵိတ်းႁၢၼ်ၶၼ်ႉၸလႈ ႁူဝ်ပိုင်းၶမ်ႉတွၼ်းမၼ်း ပီၼ်လွင်ႈၵၢၼ်
တေႁူႉလႆႈလွႆႈပိူၼ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ် ပေႃးၵိတ်းႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇၶႆ
လိူင် တေမီးၶမ်ႉႁတ်ႉ တႃႇတေႁူႉလႆႈ သၽႄႇလွႆႈလီလီယူႇယဝ်ႉ။

ၽေႃႈၼွတ်ႇယွတ်း

လွမ်းၶင်ႇ ၵၢၼ်လႆႈသပ်းလိၵ်းၸၶမႄႈ ႁၢၼ်ၽႄႇဝၶႄႇတင်းၶမ်ႉ
လိူဝ်းၶႆ ႁိုင်ႇတၢၼ်ႇၽွၵ်ႈၵိမ်ၶိူင်းမၼ်း ပွင်ပီၼ်လႆႈလၢႆးလိူင်ႉၶိူဝ်ႁေႈ
ထုၵ်ႇလီၵဝ်ၶိူင်းသတ်ႉထႃႇ ၵၢၼ်မွႆႇလိၼ်း၊ တၢင်းၼတ်းလွႆႈလီ၊ သတိၵၢၼ်
မေႃဝူၼ်ႉမိၼ်း၊ သမႃႇထိၵၢၼ်မီး လွင်ႈလွႆႈၶိမ်လိူဝ်းၶၼ်ႉသေ လိူၵ်ႈၵဝ်
ၼၢဝ်းယၢမ်း ၵၢၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇႁိုင်ႇၵၢပ်ႈၶၼ်ႉသေၸလႈ လီၵွၼ်ႁၢၼ်
ၼတ်းလွႆႈ ပွင်ၸၽႈၽႄႇဝၶႄႇၵူႇယူႇယဝ်ႉ။ ႁၢပ်ႈပၢၼ်တေႃးလိဝ်ၶႆ ႁၢၼ်
တႃႇတေၵိတ်းမီးၶမ်ႉၶႄႇ သမ်ႉပေႃးသုၵ်ႉသၢၵ်ႉယူႇတႃႇသေႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။
ႁူလ်းႁႃႈ ၶႄႈႁၢၼ်မၢင်ႉၶိတ်ႈတၢၼ်ႇႁူဝ်သေတႃႉႁေႈ ၶွင်းၸႁႈႁၢင်ၽဝ

ၶႄႈၶိူဝ်းၶႄႈၶႃႈလိူင်ႉၶႆႇၶႆႉ လီဝၢင်းလူဝ်ႈၸၢဝ်းၵိပ်ႉဢမ်းသေ ပၼ်ၸၢဝ်းယၢမ်း ၵိတ်းဢၢၼ်ၽေႉဝၼ်ႉယူႉ။ လွင်ႈသုၵ်ႉသၢၵ်ႉလူင်မိူင်းႁူၼ်းၼႆႉ ပေႃးဝႃႈပႆႉ လူႉပႆႉတႃႇၼႆႇလိူင် မၼ်းတိုၼ်းၵမ်ႉမီးၸၢဝ်းယၢမ်းတၼ်းသေပွၵ်ႈ။ ႁူလႆးၵႃႈ ၵၼ်ပဵၼ်သေၽၼ်ႉဝၼ်ယႃႉမ ၵၼ်မၼ်းပဵၼ်ယူႉတႃႉသေႉ မိူၼ်ၼင်ႉ လွင်ႈ ထဝ်ႈ၊ လွင်ႈပဵၼ်၊ လွင်ႈတၢႆလိူဝ်းၼႆႉၸတႉ ၵဝ်ပိုၼ်းၵဝ်ၸမ်းလူင်သေ ႁူႉ လိုဝ်ႉႁိုတ်းဝႆႉၵေႃႈ မၼ်းၵမ်ႉလိုဝ်ႈလွင်ႈမၼ်း၊ ၵွၼ်ႁၼ်ဝူၼ်ႉၶၼ် လွင်ႈ တၢင်းလိူဝ်းၼၼ်ႉသေ မိူဝ်ႈမၼ်းပႆႉတၼ်းၼႆႉ ၶႂ်ႈၵၼ်ၵွၼ်ႁၼ် တူဝ်ႈ တၼ်းထႃႈမၼ်းဝႆႉၵွၼ်တၢင်း ႁူႈၵေႃႉႁူႈႁူၼ်းသေဢမ်းၼႆႉ ...။

ၽိုၼ်ၵိုၼ်

1. Bhikkhu Piyananda, *Gems of Buddhist Wisdom; Why Meditation*, Taiwan, 1996.
2. Jack Kornfield, *Living Buddhist Master*, Sri Lanka, 1977.

ၵူၼ်းသီႇၵေႃႉ

လဝ်ႈၶရိၼ်ႇတ ၸမ်းယွတ်ႈ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ၼႂ်းလိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ၼႆႉ ၵွမ်းၼင်ႇလႆႈတၢင်ႇၸိုဝ်ႈမၼ်းဝႆႉ “ၵူၼ်း” ၼႆၼၼ်ႉ ႁွပ်ႈပိူင်ႈမၼ်းလမ်ႇလွင်ႈၼႃႇ တႃႇၵူၼ်းႁဝ်းၵူႈၵေႃႉၵေႃႉ ၵူႈတီႈ ၵူႈလႅၼ်ၸဵလႈ ၵွမ်းၼင်ႇတူဝ်ၵူၼ်ႉလႆႈၸဵလႈ ၼၢၼ်လႆႈလႅပ်ႈၵျွၼ်းမႃးတင်း ၼမ် ၼိူင်းပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈၸဵလႈ တၢင်ႇပပ်ႉတၢင်ႇၽိူၼ်ၸိုဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵေ ၵေႃႉတႆႇ၊ ၸႆႈၸၼ ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ်ယူႇ။ ယွၼ်ႉၼၼ် တီႈၼိူင်းလိၵ်ႈႁွမ် တွမ်ၵွၼ်ၼႆႉ ၵေလၢတ်ႈၸၼလိူင်ႈသၽႄႇဝၵူၼ်း၊ ၵူၼ်းသီႇၵေႃႉ ၶၢၼ် ပြေးပီၼ်လဝ်ႈၵျေးဝႆႉၸဵလႈ တူင်ႇပိူင်းၵူၼ်းႁဝ်း ၸိုဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သၽႄႇဝၵူၼ်း

ပေႃးၶၢဝ်ၵႂၢမ်းၸူးလီပ်ႈၵျွၼ်း ၽၢႆႇတူင်ႇဝူင်းၵူၼ်းၸဝ်ဝႃႈလိူင် ၵူၼ်း ၵျွၼ်းၼႆႉ “ပီၼ်သတ်း ၶၢၼ်မေႃယူႇၵွမ်းမုၵ်ႉၵွမ်းၵေႃ” ၼႆယဝ်ႉ။ ပိူင်တၵ်ႈ မၼ်း ယူႇၵွမ်းၼႄႈၵျွၼ်းတႃယေး၊ ၵွမ်းၽူဝ်ၵွမ်းမေး၊ ပီၼ်ဝၢၼ်ႈပီၼ် သူၼ်ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၵျွၼ်းၼႆႇ ယူႇၵူလ်းၵေႃႉလီဝ် တိုၼ်းၶမ်ႇပီၼ် လႆႈ။ တႃႇၽဝလဝ်ႈၵဝ်ႇ ၵေလုၵ်းမၼ်းလႆႈၼၼ်ႉ လွင်ႈၵၢၼ်တူင်ႉၼိူင် ၸဝ်ႈၸၵႈၶွၵ်ႇၵၢင်ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ၸဝႈၶမ်ႇလွတ်ႈလႆႈ၊ တိုၼ်းၵေလႆႈၵျွတ်း ယူႇၶမ်ႇၵျၢင်ႉ။ သင်ဝႃႈလဝ်ႈၵဝ်ႇၵူႇတူၵ်းသေတီႈတီႈ ၶၢၼ်ၶမ်ႇမီးၶူလ်း ၵေႃႉၶူလ်းသေႈ၊ ၶမ်ႇမီးပီႈၼွင်ႉ၊ ၶမ်ႇမီးၼႄႈၵၢၼ် တႃႇၵျွတ်းသၢင်ႈ၊ ၶမ်ႇမီးၵျူင်းၵျွၼ်းလီမ်ၵိုဝ်းၼႆႉၼိူင် ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ ၵျူႉဝႃႈမၼ်းတေ ၶမ်ႇမီးလွင်ႈတၢင်းသိုဝ်းၵွႆလႆႈသေၶမ်ႇၵႃး တၢင်းၵွႆႈထိမ်ၵေႃႈ မၼ်းတေ

ဢမ်ႇမီးယူႇယဝ်ႉ။ ပိူင်ၼိုင်ႈၵေႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၼၼ်ႉ ပေႃးဢဝ်သၽႃႇဝမၼ်းဝႃႈ တိုၼ်းသူင်ယူႇလွမ်းၵၼ်ယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ ႁဵတ်းပဵၼ်ၶေႃႈၶိူဝ်းတႃႇယေးလႆႈ၊ ပဵၼ်မုၵ်ႉပဵၼ်ၵေႃႉလႆႈ၊ ပဵၼ်ဝၢၼ်ႈပဵၼ်သူၼ်လႆႈ၊ ႁွင်ႈၵၢၼ်ၸလႄႈ တီႈႁဵၼ်း ဢဝ်တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃလႆႈလိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်တီႈဢၼ်လႄႈယူႇလွမ်းၵၼ်ၵူလႆး ၵူလႆးယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵူၼ်းႁဝ်းယူႇသဝ်း ပဵၼ်မုၵ်ႉပဵၼ်ၵေႃႉလိူင်ႉၼၼ်ႉ ပဵၼ်ႁွပ်ႈမႂ်ႇမီး လၵ်းၶမ်ႇသေ ယူႇလွမ်းၵၼ်လႄႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ဢမ်ႇလႅၵ်ႈၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ၵူလႆးၵေႃႈ လွင်ႈပဵၼ်လိူင်ႉၼၼ်ႉ တိုၼ်းပဵၼ်သၽႃႇဝၵူၼ်းႁဝ်းၸလႄႈ ပေႃးပဵၼ်ၵူၼ်း မၢႆးၵေႃႈ တိုၼ်းမီးၵၢင်လႆႈ ၸႂ်ႈယူႇပဵၼ်မုၵ်ႉပဵၼ်ၵေႃႉမၢႆးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သၽႃႇ ဝ ဢၼ်ၵူၼ်းႁဝ်းယူႇလွမ်းၵၼ်၊ မီးၶေႃႈၵၢၼ်၊ မီးၸေႃႈယိူင်းဢၢၼ်း မိူၼ် ၵၼ်ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ '**တူင်ႇဝူင်းၵူၼ်း**' ၼႆသေ ၸုမ်မူင်းၵေႃႉလႆႈ၊ လဵဝ်ႈ ဢၢမ်းၶေႃတ်ႈလူင်ၵေႃႉလႆႈၵေႃႈ ဢမ်ႇမၢႆးယႃႉလိဝ်ႉလႄႈ။ တူင်ႇဝူင်းၵူၼ်းၼၼ်ႉ ပေႃးမၢႆးတူလႆးဢဝ် ၵပ်ႈပၢၼ်ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉဝႃႈလိူင် မီးလႂ်လၼ်ၼႆႉလႂ် ထၢၼ်ႈဝႆႉ။ တေႃႇဢဝ်ၶေႃႈၶိူဝ်းတႃႇယေး၊ ႁွင်ႈၵၢၼ်၊ တီႈသွၼ်တၢင်းမေႃ (ႁူင်းႁဵၼ်း)၊ မုၵ်ႉၵေႃ ဢၼ်ၵိဝ်ႇလူလႆႈၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႄႇလိူင်ႉၼၼ်ႉ လႄႈ ဝႃႈပဵၼ်တူင်ႇဝူင်းၵူၼ်းၼႆယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းလိူင်ႉဢၼ်ယူႇၼႂ်းတူင်ႇဝူင်းလိူင်ႉၼၼ်ႉ တႃႇၽဝၸဝ်တေလုၵ်းလႄႈ၊ တေမိူၼ်းယႂ်ႇလႄႈၼၼ်ႉ ၸဝ်လႄႈၸိုင်ႇပိူင်ႈၵိူင်ၵၼ်၊ လွႆႈထိမ်ၵၼ်၊ မေႃႇႁဵတ်း ပၼ်ၽွၼ်းလီတေႃႇၵၼ်မိူၼ်းႁွၼ်ႇ၊ ၽဝၸဝ်ၸလႄႈတူင်ႇဝူင်းၸဝ် လင်ႇတေ မိူပ်ႈၼၼ်ႉလႄႈယဝ့်။ ပွင်ႇဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၵူႈၵေႃႉၵေႃႉၼၼ်ႉ လွင်ႈမိူၼ်ႈယႂ်ႇၸလႄႈ လွင်ႈယူပ်ႈယွမ်းမၼ်းၼၼ်ႉ ဢဝ်ၽေႃတ်ႇယၢၼ်ၵၼ် တင်းလွင်ႈမိူၼ်ႈယႂ်ႇ ၸလႄႈ လွင်ႈယူပ်ႈယွမ်း တူင်ႇဝူင်းမၼ်းၼၼ်ႉ တိုၼ်းဢမ်ႇလႄႈ။ တူင်ႇဝူင်း ၵူၼ်းၼိုင်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉ ပေႃးၵူၼ်းဢၼ်ယူႇၼႂ်းမၼ်းၼၼ်ႉ မိူၼ်ႈယႂ်ႇႁွၼ်ႇ လင်ႇတေလႄႈဝႃႈ တူင်ႇဝူင်းၼၼ်ႉမိူၼ်ႈယႂ်ႇၼႆယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈ ၵူၼ်းဢၼ် ယူႇၼႂ်းမၼ်းၼၼ်ႉ ယူပ်ႈယွမ်းပေႃးၼႆလိူင် တူင်ႇဝူင်းဢၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ တေဝႃႈယူပ်ႈယွမ်းၼႆယူႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉၸလႄႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၼၼ်ႉ ပုၼ်ႈ ၽွၼ်းဢၼ်လူဝ်ႇႁဵတ်းၼၼ်ႉ မီးဝႆႉသွင်ပိူင်။ ပိူင်ၼိုင်ႈၸတႃႉ ပဵၼ်တေႃႇပူၵ်း

ပွင်ၽေဝတူဝ်ၵဝ်ႇၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ၊ ထိုင်ႈလွင်ႈၼိုင်ႈ ပဵၼ်တႃႇၵွတ်းၸွႆႈတူင်ႇဝူင်း လဝ်ႈၵဝ်ႇၵတ်းယႅၼ်၊ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသူင်သေ ၸွႆႈပဵၼ်တူင်ႇဝူင်း ဢၼ်ႁၢင်ႈလီ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းသီႇၵေႃႉ

ၵိူဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈၼႆႉ ၼႂ်းဢင်ၵုတ်တရၼိၵၢယ ၸတုၵ်ၵၼိပၢတ၊ ဢသူရဝၵ်ၵ၊ သဝုလုတသုတ်ႈၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸဝ်ႈ ၵူၼ်းသီႇ ထၢၼ်ႈ လွမ်းၼင်ႇတီႈတႆႈၼႆႉယဝ်ႉ–

1။ ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် ဢမ်ႇမေႃႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇ ၸလႈ တႃႇပိူၼ်ႈ။

2။ ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် မေႃႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇပိူၼ်ႈလၢႆလၢႆသေ ဢမ်ႇမေႃႁဵတ်းတႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇ။

3။ ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် မေႃႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇလၢႆလၢႆသေ ဢမ်ႇမေႃႁဵတ်းတႃႇပိူၼ်ႈ။

4။ ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် မေႃႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇ ၸလႈ တႃႇပိူၼ်ႈ၊ ပဵၼ်သီႇၵေႃႉၼႆႉယဝ်ႉ။

ၵေႃႉမၢႆၼိုင်ႈၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ မၼ်းမိူၼ်ၽွတ်းၾိုၼ်း တၢမ်ႇ ႁၢင်ႉဢၼ်ၽဝ်ၵူၼ်းတၢႆ ဢၼ်ငဝ်ႈၸလႈပၢႆမၼ်း မႆႈဝႆႉတင်းသွင်ၽၢႆႇသေ ဢမ်ႇလီယိပ်းလီႁမ်၊ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပွတ်းၵၢင်သမ်ႉၶေႃးၵူဝ်ႈၼႆႉ ဢၼ် ႁၢင်ႈဢၼ်ဝူလၢႆ, မၼ်းဢမ်ႇၸဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်း တီႈလႂ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼင်ႇၵႃႈ ၵူၼ်းသီႇၵေႃႉၼၼ်ႉ ၵေႃႉမၢႆသွင် ၵျုႉတွၼ်းသေၵေႃႉမၢႆၼိုင်ႈ၊ ၵေႃႉမၢႆ သၢမ်သမ်ႉၵျုႉတွၼ်းသေ ၵေႃႉမၢႆၼိုင်ႈၸလႈမၢႆသွင်။ ၵေႃႉမၢႆသီႇသမ်ႉ ၵျုႉတွၼ်းလိူဝ်သေပိူၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၵေႃႉမၢႆသီႇၼႆႉ ပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ်လီ ဢၢမ်းၶေႃးသေပိူၼ်ႈ၊ ပဵၼ်ၵူၼ်း လၼ်ႉသုင်သေပိူၼ်ႈ၊ ပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ် ၵတ်ႉၸႅၼ်ႈသေပိူၼ်ႈ၊ ပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ် မေယိပ်းတိုဝ်းၽေဝမၼ်း ၸွႆႈမီး ၽွၼ်းလီလိူဝ်ပိူၼ်ႈယဝ်ႉ။

ပုတ်ႈထလဝ်ႈဝႃႈ ၽေဝၵူၼ်းၼႆႉ မၼ်းလႆႈယၢပ်ႇၼႄႇၼႆႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈဝႃႈ မၼ်းလႆႈယၢပ်ႇၼႄႇဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ ဢဝ်သိမ်သွင်မၢၵ်ႈ

သေ ၵျိတ်းပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်းဝႆႉ၊ မၢၵ်ႈၶိူင်ႈၶႄႉ ၼဝ်မိူဝ်းဝႆႉၶိူဝ်ႁၢင်ၵျၢဝ်
သေ တၢင်ႇမၢၵ်ႇၶိူင်ႈ သမ်ႉၼဝ်ပၵ်းဝႆႉၶိူဝ်ၶႄလိၼ်မိူင်းသေ ပွႆႇလူးႁၼ်
လိူင် ပႆၢၼိမ်သွင်မၢၵ်ႈၶႄႉ ၸၢယၢင်းလၢင်ႈတိူဝ်ႉႁၼ်လႆႈယူႇ။ ႁူမ်ႈႁၢႈ
တၢင်ႇတေလႆႈမၢႆးၽဝ ႁူၼ်းၶႆႉၸတႉ ယၢပ်ႇလိူဝ်သေ ၼၼ်ၼိမ်သွင်မၢၵ်ႈ
တေတိူဝ်ႉလၢႆးႁၼ်ၶႄႉၸတႉၸတႉၶႆယဝ့်။ ယွၼ်ႉၶႄၸလႈ လႆႈၽဝ
ႁူၼ်းမၢႆးယဝ်ႉ ပေႈၼမ်ႇမေႃတိူဝ်း ၸႂ်ႈမိူၼ်းပိၼ်ၽွၼ်းလီတၢင်ႇလဝ်ႈႁဝ်ႇ
ၸလႈ တၢင်ႇတူင်ႇဝူင်း ၼၼ်မၼ်းယူႇၶႄႉလိူင် ၽဝမၼ်းၶႄႉႁေႈ မိူၼ်
ၽဝႁွင်ၽႅဝ်း ၼၼ်လုတ်ႇႁူၼ်းတႆၢၶႄႉႁူလ်းၶႆယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶႄ သုၼ်ႇ
လႆႈသုၼ်ႇပိၼ်လီ ၽဝလဝ်ႈႁဝ်ႇ ၼၼ်လႆႈမၢႆးၶႄႉ လူဝ်ႇမေႃၵွႆႉတိူဝ်း ၸႂ်ႈ
မၼ်းမီးႁၢႈမီးၸၼ်ၶႄႉယဝ်ႉ။

တူင်ႇဝူင်းၵျဝ်း

တီႈၶဵင်ႈ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၶႂ်ႈသိုပ်ႇလၢတ်ႈၸၼ ႁူၼ်းၶုမ်ႇၵျဝ်းၸဝ်
ယူႇ။ ၶွင်ႈမိူင်းၵျဝ်းၶဝ့် ယၢမ်းလႅဝ်ယွၼ်ႉၽွၼ်းၵျႃႉလၢႉ ၼၼ်ပိူၼ်ႈႁေႇ
သၢင်ႈ ပိၼ်းၽိတ်းမႃးၶႄႉၸလႈ လုၵ်ႈၼွၼ်ႇၵျဝ်းမိူဝ်ႈၶႄႉ ႁမ်ႈၶမ်ၶမ်
ပီၼ်ႁူၼ်းၼမ်ႇမီးတၢင်းယိူင်းၼၢၼ်းၸၢဝ်းၶျႈ၊ ပီၼ်ႁူၼ်းႁူင်တၢင်းၶႆ
ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈၼွၼ်ႇဝၼ်းမိူဝ်ႈၶႄႉ တေႁိုတ်ႇႁေႈၼမ်ႇမီးၶျူင်းယၢ၊ ႁိုတ်ႇမႃး
ယဝ်ႉ ၼမ်ႇမီးၶျူင်းၵျိၼ်း တၢင်ႇသွၼ်ၼဝ်တၢင်းမေႃ၊ ႁၢမ်ႇလီၸလႈ လႆႈမိုၼ်ႈ
ၶျူင်းၵျိၼ်းႁေႈ ၼမ်ႇမီးမူးသွၼ် ၼၼ်မေႃႁၢမ်းၵျဝ်းလီလီသေ သွၼ်ပၼ်
လုၵ်ႈၼွၼ်ႇၵျဝ်းမိုၼ်း။ သင်ဝႃႈ လူဝ်ႇလႆႈမေႃလိၵ်ႈ ၸႂ်ႈပေႈပီၼ်ႁူၼ်း
လၼ်ႉသုင်ႁေႈ လုၵ်ႈၼွၼ်ႇၵျဝ်းၶိူင်ႈႁေႉၶႆႉ တေလႆႈလႅပ်ႈၵျိၼ်းၽႄႇ
သႃႇ၊ ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ၽၵျိင်ႈထုင်းပိူၼ်ႈႁွၼ်ႇ လၵ်ႉတေလၢင်ႈမေႃ
လိၵ်ႈသေ ပီၼ်ႁူၼ်းလၼ့်သုင်မႃးလႆႈယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၶႄႉၸလႈ တၢင်ႇၸႂ်ႈ
ၽဝလုၵ်ႈၼွၼ်ႇၵျဝ်းဝၼ်းမိူဝ်ႈၶႄႉ တေမေႃပူၵ်းပွင်ၽဝလဝ်ႈႁဝ်ႇမိုၼ်ႈယွႆႇ
သေ ၵျိတ်းႁၢၼ်ၽွၼ်းလီပၼ်ပိူၼ်ႈၶႄႉ ၸျူႉမီးတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇတေႉ
ၸတႉ။

လိူဝ်သေၶႄႉၼမ်ႇႁၢႈ ယၢမ်းလႅဝ် ၶွင်ႈမိူင်းၵျဝ်းၶဝ့် ပီၼ်ပၢင်
ယၢႈ၊ ပၢင်လဝ်ႈ၊ ပၢင်တေႃႇပၢင်လွင်း၊ ပၢင်မူၼ်ႈၵျေႃႇယူႇႁမ်ႈၶမ်ႁူလ်း

ၸလႆႈ တႃႇၽေဝလုၵ်ႈဢွၼ်ႇႁဝ်း တေလူႉလႆႈငၢႆႈငၢႆႈၼၼ်ႉ တိုဝ်ႉတၢင်းမၼ်း ၼမ်ၼႅၼ်ႇ။ ဢမ်းၶေႃတ်ႈ ဢၼ်တႃႇတေၵုမ်းထိင်းႁၢမ်ႈတၢပ်ႈလႆႈ ၵၢၼ် ဢမ်ႇလီလူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဢမ်ႇမီးတီႈႁဝ်းၸလႆႈ လိူဝ်သေ ၵုမ်းထိင်းတူဝ်ႁဝ်းၸိုၼ်းၼၼ်ႉ ဢမ်ႇမီးသင်။ ၵမ်ႈၼမ် ၵူၼ်းၼုမ်ႇႁဝ်း ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ ဢမ်ႇၼုၵ်ႈပဵၼ်ၵေႃႈ လႆႈပဵၼ်ၵူၼ်းထၢၼ်ႈမၢႆၼိုင်ႈၼၼ်ႉႁူႇ ယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ ပၼ်ႁႂ်ႈဢၼ်လုၵ်ႈဢွၼ်ႇႁဝ်း ထူပ်းယူႇယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ ဢမ်ႇမီးယႃႈၸၵႈ မၼ်းယဝ်ႉႁႃႉၼႆၸတႉ ဢမ်ႇလွႆႈၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ထုင်းၵႂၢမ်း ဢင်းၵိတ်းမီးဝႆႉ **ပေႃးမီးၵၢင်လွႆယူႇလိုင် သိၼ်ႈတၢင်းမၼ်းၵေႃႈ တိုၼ်း တေမီးယူႇ**ၼႆယဝ်ႉ။ သမ်ႉဝႃႈထႅင်ႈ **ဢၼ်ဢမ်ႇပဵၼ်လႆႈၼၼ်ႉ မၼ်းတိုၼ်း ဢမ်ႇမီး**ၼႆယဝ်ႉ၊ ၶေႃႈၵႂၢမ်းဢၼ်ၼႆႉၵေႃႈ လီတွၼ်းမႆဝႆႉတေႉတေႉ။ ႁဝ်း ပဵၼ်ၵူၼ်းလၢဝ်းသိူဝ်း ဢၼ်ၼပ်ႉထိုဝ်ယုမ်ႇယမ် ၸေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထ လဝ်ႈၸလႆႈ လၢႆးတႃႇတေၸၵႈဢႆမၼ်းၼၼ်ႉ ပေႃးႁဝ်းမေႃဢဝ် ၸေႃႈသင်ႇ သွၼ်ပုတ်ႉထ လဝ်ႈသေၸၵႈဢႆၵေႃႈ တိုၼ်းပဵၼ်လႆႈယူႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၢၼ် ဢမ်ႇလီလူင်တင်းသိင်ႈၼၼ်ႉ ပေႃးႁဝ်းဢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉမၼ်းလိုင် မၼ်း ၵေႃႈဢမ်ႇ လၢင်ႈမူးတုမ်ႉတိုဝ်ႉသင်တီႈႁဝ်း။ ပိူင်တိၵ်ႈမၼ်း မိူဝ်ႈပၢၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႉ မီးပုၼ်ႇၶေႃႈ(ပူႇၽေႃမ်း)ၵေႃႉၼိုင်ႈ။ မၼ်းဢမ်ႇႁၢၼ်ႉ လွႆၶိူဝ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸလႆႈ မၼ်းလႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵႃႈၼင်ႇၵၢင်လွႆမၼ်း မီးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႃႈ ဢမ်ႇၸိုၼ်းတွပ်ႇသင်၊ ယူႇယဵၼ်ယဵၼ် ႁိုတ်းၼၼ်ႉၸလႆႈ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းမႃး မၼ်းလင်ႉထၢမ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ–

“ၵေႃးတမ... ဢၼ်ၵဝ်လႃႇလဝ်ႈၼၼ်ႉ ႁိုတ်းသင်လဝ်ႈဢမ်ႇ ၸိုၼ်းတွပ်ႇသင်လႃႇ?”

ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လင်ႉၸိုၼ်းထၢမ်မၼ်းဝႃႈ–

“သင်ဝႃႈ ၸိုၵ်ႇပုၼ်ႇၶေႃႈၽိူဝ်မႃးၼႆလိုင် တေဢဝ်ၸဝ်ႈၽိူဝ်းလိူဝ်ႉ ယူႇဢမ်ႇႁၢင်ႉ၊ ၵူလ်းၵႃႈ သင်ဝႃႈ ၸိုၵ်ႇၼၼ်ႉဢမ်ႇၵိၼ်ၼႆလိုင် လွင်ႇပုၼ်ႇ ၶေႃႈတေၸိုၼ်းဢၵ်ၸိုၼ်းႁိူဝ်?”

“ပေႃးပူၼ်ႈဢမ်ႇၵိၼ်ၵေႃႈ ၸိုၼ်းဢၵ်ၸိုၼ်းၽိူဝ်ၵုၼ်ႈ”

ၵမ်းၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈလင်ႉၸိုၼ်းဝႃႈ–

“မိူၼ်ၶၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ ပုၼ်ႈၶေႃးႁူလ်း... ႁၢမ်းႁၢၼ်မိူဝ်း လႃႇၵဝ်လဝ်ႈၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ၵဝ်လဝ်ႈႁၢမ်ႇယွမ်းၸပ်ႉၸလႈ ၼိုၼ်းႁူႇလူး ပုၼ်ႈၶေႃးႁူလ်း” ၶႊယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ႁၢမ်ႇလီလူင် ႁၢၼ်ပိူၼ်ႈမႃးပွႆႇပၼ်ၸွမ်းၶၼ်ႉ ပေႃးၸွမ်းပွင်ႇ လွင်ႈဝႃႈ မၼ်းႁၢမ်ႇပၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇၽေၸွမ်းသေႁၢမ်ႇၵႃး တေမႃးယႃႉ တဵၵ်ႉၵဝ်းယုင်ႈ၊ တေမႃးၸၢမ်းတၢပ်ႈလွင်ႈၼိုၼ်ႈယွႆႇ ၽေၸွမ်းႁူလ်းၶႊသေ ပေႃးၸွမ်းႁၢမ်ႇယွမ်းၸပ်ႉႁၢၵ်လိူင် မၼ်းတေႁၢမ်ႇမႃးတုမ်ႉတူဝ်ႉသၢင်တီႈ ၸွမ်းလႆႈ။

ၼႃႈလူပ်း

ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ၸွႆႈလုၵ်ႈႁွၼ်ႇၸွမ်းၸဝ်ဝၼ်းမူဝ်ႈၶၼ်ႉ မေႃပွင်ႇလွင်ႈ ၵႃႈၸၼ်ၽေဝ၊ မေႃယိပ်းတိုဝ်းၽေဝ ႁၢၼ်လႆႈယၢပ်ႇလႆႈယႅၼ်းမႃးၶၼ်ႉသေ ၸတ်းလွင်ႈသွၼ်ႁဵဝ်တၢင်းမေႃ၊ ၼိုၼ်းပူၵ်းပွင်လွင်ႈၼိုၼ်ႈယွႆႇတူဝ်ၵဝ်ႇ၊ ပေႃး လွင်ႈၼိုၼ်ႈယွႆႇတူဝ်ၵဝ်ႇၶၼ်ႈတိမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႈ ၸတ်းလွင်ႈၸွႆႈပိၼ် ၵေႃႉႁၢၼ် မေႃလွႆးထိမ်ၶေႃႈၵၢၼ်ႁူၼ်းတင်းၶမ်း၊ ၶေႃႈၵၢၼ်တူင်ႇဝူင်းၸွမ်းၸလႈ ၸွႆႈ ပိၼ်ၵေႃႉႁၢၼ် မေႃပူၵ်းပွင်လိူဝ်ႉလၢတ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇၼိုၼ်းၶၼ်ႉ ယႂ်ႇယႂ်ႇၶမ် ၶမ်သေၵမ်းၶႊ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ ယူႇတီႈႁုၼ်ၸၢင်ႈလီႁွၼ်ႇ ၶိုင်းပၢင်ႇလၢႆႇ ႁိၼ်းတီးယႃးၶႊၶၼ်ႉသေ တိုၵ်ႉသူၼ်းမႃးၶင်ႇၶႊ...။

သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလႄႈ
လုမ်ႈၾႃႉမိူဝ်ႈလဵဝ်

• • • • • • • • • • • • • • • • • • • ၸဝ်ႈတေဝိၼ်တ သႅင်ၶမ်း

ၵႂၢမ်းၼမ်း

မိူဝ်ႈၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈတႄႇႁွတ်ႈၽႅဝ်မႃး တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉ ဢမ်ႇပႆႇ မီးယိူင်းဢၼ်း တႃႇတေတႅမ်ႈမူႇလိၵ်ႈ လူင်းၼႂ်းပပ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇ၊ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၸဝ်ႈၵဝ်ႇ ဢမ်ႇပႆႇမီးတူဝ်ထူပ်းၵၢၼ်ႁၼ်း တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇဢီႈ သင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽိူဝ်ႇလႆႈမႃးဢုပ်ႇၵၼ် တင်းၸဝ်ႈပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉၶၢဝ်း တၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၶဝ်ၼၼ်ႉ လႆႈႁူႉဝႃႈ ၼႂ်းပီးၼႆႉမူႇလိၵ်ႈၵႂၢမ်ႉမီးဢေႇဝႆႉၼႆ ဢေႈပိူင်ၼိုင်ႈ၊ ယွၼ်ႉၸဝ်ႈပီႈၸဝ်ႈၼွင်ႉၶဝ်ဢေႈ လၢတ်ႈဝႃႈ ဢိင်ၼိူဝ်ပိုၼ်ႉ ထၢၼ်ၵၢၼ်ႁၼ်း မိူင်းမၢၼ်းမီးဝႆႉၼၼ်ႉၵေႃႈ တႅမ်ႈလႆႈယူႇၼႆလႄႈ ၸင်ႇ လႆႈၶတ်းၸႂ်တႅမ်ႈမႃး လိၵ်ႈႁွမ်တွမ် ဢၼ်သႂ်ႇႁူဝ်ၶေႃႈဝႃႈ “သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလႄႈ လုမ်ႈၾႃႉမိူဝ်ႈလဵဝ်” ၼႆၼႆႉယဝ်ႉ။

ၼႂ်းလိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ဢွၼ်ႁူဝ်ၼႆႉ တေသပ်းလႅင်းၼႄလွင်ႈ ငဝ်ႈတႄႇသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ၊ လွင်ႈၶိုၼ်းယႂ်ႇ ၼႂ်းလူၵ်ႈမိူဝ်ႈလဵဝ်၊ ပၼ်ႁႃပ်ႈၸႂ် ၵူၼ်း ၼႂ်းလူၵ်ႈယၢမ်းလဵဝ်၊ တွၼ်ႈၵၢၼ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၼႂ်းလူၵ်ႈ မိူဝ်ႈလဵဝ်၊ ၶၢဝ်းယၢမ်းလီထီႉသုတ်း ၼႆၸိူဝ်းၼႆႉ တႄႇၵႃႇယူႇ။

ငဝ်ႈတႄႇ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၸဝ်ႈ

ၵူၼ်းႁူဝ်မူၼ်းၸႂ်ၾႃႉ ၼႂ်းလူၵ်ႈတင်းသဵင်ႈၼႆႉ ၽႂ်ဢမ်ႇၽႂ်ၵေႃႈ တေမီးမိူဝ်ႈသိူဝ်းလႄႈ မိူဝ်ႈၶီယူႉ။ ဢမ်ႇဝႃႈမုၼ်ၸဝ်ႈ ၵူၼ်းႁိူၼ်း ၶုၼ်မိူင်း ၵူၼ်းမီး ၵူၼ်းၽၢၼ် ၽူႈယိင်း ၵူၼ်းၸၢႆး တိုၼ်းမီးမိူဝ်ႈၶီလႄႈ မိူဝ်ႈသိူဝ်း

ႁင်းၽႂ်ႈႁင်းမၼ်းယဝ်ႉ။ ၸုၼ်သိုၵ်းလူင် ၵဵၼ်ၶိူင်းယႂ်ႇတၢၼ်ႇႁိုဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ တေမီးဝၼ်းမၼ်း သီငဝ်ႁွၼ်ႉမႂ်ႇယူႇ။ ၵူၼ်းယွၼ်းၵူၼ်းၽေၼ်ၼၢၼ်လွႆႈ တၢၼ်ႇႁိုဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ တေမီးဝၼ်းမၼ်း လႆႈသူဝ်းမူၼ်ႈယူႇၶင်ႇၵဝ်ႇ။ လွမ်း ၶင်ႇလွင်ႈတၢင်းလိုဝ်းၶႆႉသေၸလႈ မိူဝ်ႈၽွင်းၶေႃႈလဝ်ႈပုတ်ႉထ တိုၵ်ႉ ပီၼ်ၽဝေလဝ်ႈလၢႆးသိတ်ႉတထ ၶင်ႈႁၢင်ႈၶင်ႈႁေႃယူႇၶၼ်ႉ ၶေႃႈလဝ်ႈ ပေးလႆႈထူပ်းတင်း လေးၵထမ်ႇၵၼ်ၶႆႉမႃးယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶေႃႈလဝ်ႈဝူၼ်ႉ ဝႃႈ ပေးမီးလွင်ႈသိုဝ်းၵေႃႈ တေမီးလွင်ႈသီ၊ ပေးမီးလွင်ႈသီၵေႃႈ တေမီးလွင်ႈ သိုဝ်းၶႆႉၸလႈ ၶင်ႈယူႇၶိုဝ်ႁၢင်ႈၶိုဝ်ႁေႃဝႆႉၵေႃႈ ၵမ်ႇပေးမီးတၢင်းသိုဝ်း လွႆ။ ပိၵ်ႉသမ်ႉ လႆႈယူႇၶိုဝ်ႁေႃၼၢဝ်းၵတ်း ႁေႃၼၢဝ်းမႂ်ႈ ႁေႃၼၢဝ်းၽူၼ်သေ လႆႈၼၢမ်ႇတင်းၶၢင်းႁၢင်ႈလီလၢင်ႈၵႃႈ မေႃၽိင်းၼဝ် မူၼ်ႈလွႆပၼ်ယူႇ ဝၼ်း ဝၼ်းၸုၼ်းၸုၼ်းၵေႃႈ ၶေႃႈလဝ်ႈၵမ်ႇမီးတၢင်းသိုဝ်းလွႆလႆႈသေၼၢဝ်း။

ႁွပ်ႈၵမ်ႇမီးတၢင်းသိုဝ်းလွႆသေ ၸိုင်ႈႁႃလွင်ႈၵတ်းယိၼ်လွႆၸလႈ လဝ်ႈလင်ႇၵွၵ်ႇၵႂႇၸလႇ တီႈသူၼ်သိုဝ်း။ သမ်ႉလႆႈမိူဝ်ႈႁၼ်သွႆႇထိင်ႈ ၶိ မိတ်ႈသီႇပိူင် ၵၼ်ပီၼ်ၵူၼ်းထဝ်ႈ ၵူၼ်းပီၼ် ၵူၼ်းတႆၸလႈ သမ်ႉသိၼ်းမႃး ထိပ်ႇတွင်ႈၼွင်ႉၼမ် ၸွႆႈၶေႃႈလဝ်ႈ ပေးၵမ်ႇပီၼ်ၵိၼ်ပီၼ်ၶွၼ်းယဝ်ႉ။ ၶေႃႈလဝ်ႈဝူၼ်ႉဝႃႈ ပေးမီးတီႈမႂ်ႈသီၵေႃႈ တီႈလွတ်ႈပူၼ်ႉမၼ်း တေမီးယူႇ ၶႆႉၸလႈ ၵွၵ်ႇလွႆၸိုင်ႈႁႃသိၼ်ႈတၢင်းမၼ်းမႃး။ ၽိူဝ်ႇလႆႈႁူပ်ႉလၢႆးလဝ်ႈရ ႁၢၼ်းတူၼ်ၶိုင်ႈ ၶင်ႈၽေႇဝၶေႇၶိမ်သဝ်းဝံႉၶၼ်ႉ လွႆလဝ်ႈလင်ႇပိုတ်ႇ ပၢင်ႇလိၵ်းမႃးသေ တိပ်းတတ်းလွႆ တႃႇတေပႆလွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းၵၼ်ၶႆႉ။ ၶေႃႈလဝ်ႈဝူၼ်ႉဝႃႈ လူဝ်ႇလႆႈသွၵ်ႈႁႃငဝ်ႈႁၢၵ်ႈ တုၵ်ႉၼပီၼ်ပေႇၶႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵၼ်ၶေႃႈလဝ်ႈသွၵ်ႈႁႃ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈတုၵ်ႉၼၶႆႉ ပီၼ်တူဝ်ယၢင်ႇ လီ တွၼ်ႈ တႃႇႁဝ်းၸတႃႉၸတႃႉ။

ၶေႃႈလဝ်ႈၼၢမ်ႇလုၼ်ႉပိတ်ႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်းႁၢင်ႈႁေႃ လုၵ်ႈလၢင်း ၶၢင်းမေးသေယဝ်ႉ ၼဝ်ႈထူၼ်ႇၵူႇၵျၢင်ႉၵမ်ႇတြႃး။ ယွမ်းပိတ်ႈမႃႇၶလေဝ်ႈ ၼုၼ်သေယဝ်ႉ ပႃးတင်းသပိတ်ႈၵွၼ်ႇသေ ၸလႇႁႃတုင်းသွမ်းၵိၼ်ၵၢဝ်။ တေႃႉၸတႃႉသုင်းတၢင်းၵိၼ်ၵၢႆးႁၢရ် လွင်တွင်ႉလွင်သႆႈၵူလ်းသေ ၼတ်းလွႆ ၵၢၼ်တြႃး။ ၼဝ်ႈလူးတီႈၼူးဝႃးလႆႇလႆႇလဝ်ႈ။ ၵျၢင်ႉတူလ်းလႆးၵူၼ်ႈ လႆးသိင်

တေႃႇထိုင်ၶူၵ်ႈပီႊၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢၵ်ႇလၢႆးသင်မႃးၸလႈ ၶိုၼ်းပိၼ်ႇလၢႆးလၢႆး ၵျၢင်ႉၵမ် ၵၼ်ၸဝႈလွင်ႈမိပ်ႇငၢၼ်းတူဝ်လႆၸလႈ လွင်ႈၵိၼ်မွၼ်းၶွၼ်း ဝၢၼ်ၶၼ်ႉသေ ၵျၢင်ႉလွမ်းၶိူင်ႈၵၢင် (မၸ်ႉၸိမပတိပတႃႇ)။ ၶမ်ႉလႆၵေႃႉ ၸၢႆး တၢင်းၸတ်းလႆၵေႃႉၸၢႆး ၵႃႈၵမ်ႇထိုင်ယိူင်းမႆ ၵမ်ႇၶူၼ်။ လိုၼ်း သုတ်း ၶူပ်ႉလႆႈလၢၼ်ႇသပ်ႉပလ်ႇလူတသေ ၶူႉၶၼ်ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈလွင်ႈ တုၵ်ႉၸ ၸလႈ တီႈပူၼ်ႉလွတ်ႈမၼ်းမႃး။ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈဝႃႈ ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈလွင်ႈတုၵ်ႉ ၸၼ်ႉ မီးတီႈလႆ၊ ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈၵၼ်ၵိူတ်ႇပၼ်တုၵ်ႉၸၼ်ႉ ပိၼ်ၵဝိၸ်ႉၸႃႇလႆ မေႃးၶ၊ တၼ်ၶၢလႆလေႃးၽၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈလႆမေႃးၶ ၵမ်ႇၶူႉၵမ်ႇၶၼ်လႆတိုမ်တၼ်၊ ႁွပ်ႈတၼ်ၶၢလေႃး ၽ ၵၼ်သိုဝ်ႈလႆႈ သိုဝ်ႈပိၼ် သိုဝ်ႈမီးထိင်ႈတိၵ်းတိၵ်းၶၼ်ႉၸလႈ ၽဝေၸင်ႇပေႃႇ ပိၼ်မႃးၶၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈဝႃႈ ပေႃးၶျၶၼ်ငဝ်ႈၶၢၵ်ႈ (cause) မၼ်း သေ တိပ်းၸၢတ်ႇပုတ်းပိတ်ႈယဝ်ႉႁွၼ်ႇ ၵၼ်ပိၼ်ၽွၼ်းၵိူတ်ႇ (effect) မၼ်းၶၼ်ႉ ၸင်ႇၸၢင်ႈမွတ်ႇယိၼ်ၶၢႆလႆႈၶႆယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၵဝ် တင်းဝိပသ်ႉသၼေႃႇလၢၼ်ႇသေ တိပ်းၸၢတ်ႇပိတ်ႈငဝ်ႈၶၢၵ်ႈ လွင်ႈတုၵ်ႉၸ ယဝ်ႉၸလႈ မီးတၢင်းၵတ်းယိၼ်တိမ်ထူၼ်း လူလ်ႈထမ်းသၸ်ႉၸႃႇ (ထမ်ႇ မပီႇတိ)သေ မီးၵျူၼေႃႇယွႆႇ မိတ်ႈတႃႇယွႆႇ ပလ်ႇလႃႇယွႆႇၶိူဝ်ပူၼ်းတင်း သိင်ႈယူႇယဝ်ႉ။ လွမ်းၶင်ႇၵၼ်ႇၸဝ်ႈတူဝ်ထူပ်း ၶူႉၶၼ်သေ သိုပ်ႇၶေႃးၸၶ ၶၼ်ႉ တေႃႇထိုင်မိူဝ်ႈလိဝ် ၽႄႇတိုဝ်းၵမ်ၶိတ်းလွမ်းၵေႃႈ လႆႈၶၼ်ၽွၼ်းလီ မၼ်းၵမ်းလိဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈၶိုၼ်းယွႆႇ ၶႂ်းလူၵ်ႈမိူဝ်ႈလိဝ်

ၵပ်းပၢၼ်မိူဝ်ႈလိဝ်ၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈပၢႆးသၢႆႊၶိုၼ်းယွႆႇတိုဝ်းတွၼ်းမႃး ၵူႈ မိုဝ်ႉၵူႈဝၼ်းယဝ်ႉၸလႈ ၵိတ်းၶွၼ်ႈၽေႃႇပၢႆးၵၢင်ႈ(physical development) ၶိုၼ်းယွႆႇမႃးသေ လွႆးထိမ်ၵူၼ်းၶဝ်း ၶွင်ႈငၢႆးလူမ်လႆတိုဝ်းမႃး သႃႇမႃးၽွႆးမႃး ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈၸတႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢင်းၶိုၼ်းယွႆႇ ၸတႇၵဝ်ၵၢၼ်ပၢႆး ၵုပ်ႉ ပိူင်ႇ၊ ပၢႆးသိုၵ်း၊ ၵဝ်ၸၢဝ်ႇငၢဝ်း၊ သူၼ်းတုမ်၊ ပၢႆးယူႇလီ၊ ပၢႆးပလ်ႇလႃႇ၊ ပၢႆး မၢၵ်ႈမီး၊ ပၢႆးၵပ်းသိုပ်ႇ၊ ပၢႆးၽုၵ်ႇသွမ်ႈ၊ လွင်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇၸလႈ ၶိူင်ႈလႆႉၸူဝ်း သွႆ၊ ၶိူင်ႈၶုင်ႈတၢင်းမႆ၊ ၶိူင်ႈၵိၼ်တၢင်းယိမ်ႉလိုဝ်းၶၼ်ႉ ၶိုၼ်းယွႆႇပေႃးၵမ်ႇ

မီးတီႈဝႃႈယဝ်ႉ။ ၼၢဝ်းတၢင်းၵၢၼ်ႁဵဝ်းလူဝ်ႇၵႃႇ၊ ႁႅဝ်လိူဝ်ႁႅဝ်ပီႈမၼ်းၶၼ်ႉ ၶိုင်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈၵူဝ်ႈမွင်းၵႂၼ်ႇႁူလ်းၶေႈ ၸၢင်ႈႁွတ်ႈထိုင်လႆႈယဝ်ႉ။ ၶႄႈ ႁၢၼ် ၵၢၼ်ႁဵဝ်းလူဝ်ႇၵႃႇ၊ ႁႅဝ်ပီႈႁႅဝ်လိူဝ်ၵိူဝ်းၶၼ်ႉ ၶိုင်ႈဝၼ်းႁူလ်း ၶေႈ ၸၢင်ႈယဝ်ႉလႆႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ႁူၼ်းႁဝ်း ၵမ်ႉယၢမ်ႈႁွတ်ႈယၢမ်ႈထိုင် မိူင်းလိူၼ်မိူင်းလၢဝ်ၶၼ်ႉၶေႈ ႁူၼ်းႁဝ်းၵႃႇႁွတ်ႈထိုင်လႆႈမႃးယဝ်ႉ။

ပၼ်ႁႃပႃႇၵႂၢမ်ႇႁူၼ်း ၶိုၼ်းလူၵ်ႈမူဝ်ႈလိူဝ်

ႁူလ်းၶႄႇ ၵွမ်းၶၼ်ႇၽႂ်ႇပႃႇႁၢင်ႈ ၼိုၼ်းယွႆႇမွႆႇသုင်မႃးၶၼ်ႉ လွင်ႈ တၢင်းၼၢၼ်ၵွႆႇ (mental suffering) ႁူၼ်းႁဝ်းၶေႈ ၶမ်ႉတူဝ်းမႃးတိၵ်း တိၵ်းယူႇ။ လွင်ႈၼိုၼ်းယွႆႇပႃႇသႃး မူဝ်ႈလိူဝ်ၶႆႉ ၸႂ်ႈလိတ်ႈလႆႈပၼ်ႁႃ ပႃႈ ႁၢင်ႈႁူၼ်းႁဝ်းသေတႃႉ ၽႂ်ႇၶိုင်ႈသမ်ႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈႁူၼ်းႁဝ်း လႆႈၽႅၢင်ႉတိုၼ်ႇ ႁူဝ်ႁႅဝ်ႉယူႇ။ ပူင်တိၵ်ႈမၼ်း မူၼ်ၶၼ်ႇမူင်းၵမေႇရိၵၼဝ်ၶႆႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉ ဝႃႈၽႂ်ႇပႃႇႁၢင်ႈ ၼိုၼ်းယွႆႇထိုင်လိၵ်းၵွမ်ပူၼ်ႈ ၶိုင်းလုမ်ႈၽႅၢႉၶႆႉဝႆႉယူႇၶေႈ လွင်ႈၵတ်းယိၼ်ၵွႆႇၼဝ်ၸတႃႉ ၵမ်ႇပေးမီးၵႈႁႅဝ်။ ၼဝ်လႆႈၽႅၢင်ႉတိုၼ်ႇ ႁူဝ် ႁႅဝ်၊ မႆႈၵွႆ၊ ၵၢၼ်ပိၼ်လုမ်းၶေႈၵၢၼ်ႁႅဝ်ႉၼဝ်ၶၼ်ႉ ဝႆႉယူႇတႃႇသေႇ။ ၵမ်ႇ ၵႃး တီႈမူင်းၵမေႇရိၵႁူလ်း တီႈမူင်းၼိုၼ်းယွႆႇတၢင်ႇမူင်းၼဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈၶေႈ လႆႈထူပ်းပၼ်ႁႃပွႆႇမၢၵ်ႇ ၵဝ်ၵၼ်တေႃႇ ႁဵတ်းႁႂ်ႈတူင်ႇပူင်းႁူၼ်း လႆႈသုၵ်ႈ ယုင်ႈသေ ၵမ်ႇမီးလွင်ႈယုမ်ႇယမ် ၶူဝ်ၵၼ်မႃးတိၵ်းတိၵ်း။

ႁူၼ်းႁဝ်းမူဝ်ႈလိူဝ်ၶႆႉ လႆႈတိုၼ်ႇႁူဝ်ႁႅဝ်ႉ ယွၼ်ႉၽေးၼီၼ်သွင် ပူင်၊ ၽေးၼီၼ်ၵၢၼ်ႁူၼ်းႁဝ်းႁဵတ်းပိၼ်ၸလႆႈ ၽေးၼီၼ်ပူင်ပိၼ်သေၽႅၢႉဝၼ်ႇ ဝႆႉယူႇ။ ၽေးၼီၼ်သေၽႅၢႉဝ ၵၢၼ်ပိၼ်ၵိုင်သၼ်ႇ ၶမ်ႉလုပ်ႇၶွင်းလူင် လွႆႇ မူလ်ႁူၼ်ႇပင်း လွႆႇၽႅၢင်းတိၵ်ႈ လူမ်းလိင်ႉလူင်ထူဝ်းပဝ်ႇၵိူဝ်းၶႆႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ႁူၼ်းႁဝ်းလူႉယွႆႇတႃႇၶမ်ႉသေ ႁႂ်ႈႁူၼ်းႁဝ်းတိုၼ်ႇသၢၼ်ႈႁူဝ်ႁႅဝ်ႉၸတႃႉ ၸတႃႉ။ ပူင်တိၵ်ႈမၼ်း မူၼ်ၶၼ်ႇၽေးၶမ်ႉလုပ်ႇလူင် သူႉၶႄႈမိ (Tsun ami) ၵၢၼ်ပိၼ်ပူၼ်ႉမႃး ၶိုင်းလိူၼ်တီႇသိမ်ႇပူဝ်ႇ 2004 ၶႆႉ ႁဵတ်း ႁႂ်ႈ ႁူၼ်းႁဝ်းလႆလႆမူင်း ၵၢၼ်ႇပိၼ်ႁႅဝ်သိၼ်မၼ်း လႆႈတေႃႇယွၼ်ႉၸလႆႈ သုမ်း ႁႅၼ်းသုမ်းယေး တီႈယူႇတၼ်းသဝ်းတင်းၶမ်ႉ။ လူဝ်သေၶၼ်ႉ ႁူၼ်းမူင်း ၼိုၼ်းယွႆႇၼဝ် ၵၢၼ်မီးတၢင်းမႆႈၼီ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈၵမ်ႇၸႂ်ႈလိတ်ႈလႆႈ ပၼ်ႁႃပႃႈ

ၵႂ်ႈၵိူဝ်းၶၢင်ႉ လႆႈၸၢးတႃႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈ တိုၵ်ႉသိုပ်ႇမီးယူႇတိုၵ်းတိုၵ်း။ လွင်ႈၸိုင်ႈယွင်ႇပႃးၶႅင်ႈၶႅ။ မၢၼ်းပီၶ်သဵတ်ႇ ၵၢင်ၵၢမ်ႇမၢၼ်ႈၵိုမ်းၶလႈ ႁူၶ်ႈၶဝ်းလႆႈၶိုဝ်ႉၵႂ်ၵွမ်းမၢၼ်းၶမ်ႇၶ။

မူၶ်ၵိုင်ႉၶင်ႇ ၵွမ်ၵိုင်ႈမူင်းၵီႇၸၢၵ်ႈ သတမ်ႇၶူႈၵိုင်ႇ ၵၢၶ် ပီၶ်သထေးၶမ်ႉမၢၼ်းမီၶ်လူင် ၶွင်းလုမ်ႈၽျႃးၶ။ မၢၼ်းၵၢမ်ႇၶွင်ႈၶွင်ႈၵၢမ်း ၶတ်ႈမၢၼ်းယူပ်ႈယွမ်းၶလႈ ၶတ်းၵႂ်ၶႃင်ႈၶွၶ်းၵီၶ်ၶွင်းသိုၵ်း တႃႇတေ ၵိတ်ႇၶၶ ၸေးလိမ်ႇၶူဝ်းၶွင် ဝၢၶ်ႈမူင်းမၢၼ်းမႃးတင်းၶမ်။ ႁူလ်းၵႃႈ လိုၶ်း သုတ်း မၢၼ်းယင်းလႆႈလူႉသုမ်းၸိုၶ်း ဝၢၶ်ႈမူင်း ၵၢမ်းၶတ်ႈ ၶူဝ်းၶွင်ၸေး လိမ်ႇမၢၼ်းယူႇ။ တေဝႃႈတၢင်းၵိၶ်တၢင်းယိမ်ႉၵေႃႈ ၶွင်းၵပ်ႈပၢၶ်မူဝ်ႈလိဝ် မီးၸေးလၢၵ်ႇလႃးမႃးၶတႉၶတႉၶလႈ ၸျူးၵႃႇတၢင်းပီၶ်ႁူၶ်ႈၶဝ်းၵေႃႈ ၶမ်တိုဝ်းမႃး။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈငဝ်ႈၶၢမ်ႇပႃးၶႃင်ႈ ၵၢၶ်ဝႃႈမႃးၵိုဝ်းၶၢင်ႉသေၶလႈ ပီၶ် ဝေတၶျႇ ပႃးၵႂ်ႁူၶ်ႈၶဝ်းမႃးၶမ်ၶတႉၶတႉ။ ၵၢၶ်ႁူၶ်ႈတေႃႇႁူၶ်ႈ ၵဝ်ၵၢၶ်တႃ ယိုဝ်းၵၢၶ်တႃၶႉၵေႃႈ မီးယူႇႁူးဝၢၶ်းဝၢၶ်း။ ငဝ်ႈၶၢမ်ႇ လွင်ႈတၢင်းၵိုဝ်းၶႉၶတႉ ပေႃးၵဝ်ဝႃႇတပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈလိုင် ယွၶ်ႉႁွပ်ႈ ၵႂ်လမ်ႇမၢၵ်ႈလေႃးၽေ ၵႂ်မူၵ်ႈလိုင်းတေႃးသ ၵႂ်တိုမ်တၢၶ်မေႃးၸွၵိုဝ်းၶႉ ႁူလ်းၶႃယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ပေႃးယင်းတိုၵ်ႉမီးၸုပ်ႈၶေမ်ႇ ၶၶ်ႇထႃႇၶႉလိုင် လွင်ႈတုၵ်ႉၶတူဝ်ၵႂ်ၶႉ ၵမ်ႇပႆႇသုတ်းသိုင်ႈလႆႈၶႃယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶႃ တၢင်း ယိူင်းၵၢၶ်းသုင်သုတ်း ၶွင်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႉ လၵ်ႇပီၶ်လွင်ႈၵွၵ်ႇပူၶ်ႉ (ဝိမုတ်တိ)ၶၶ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူလ်းၵႃႈ တႃႇလူဝ်ႈလႃတ်ႈၶႉ ၶင်ႇၶွၵ်တေမီး တၢင်းၵတ်းယိၶ် ၶင်ႇၶွၵ်ပၶ်ႁၢၵ်ႈတုၵ်ႉၶ တေယွမ်းလူင်းၶၶ်ႉ ပုတ်ႉထ လဝ်ႈၵေႃႈ ၵိုင်ႈၶၶဝ်ႉတင်းၶမ်ယူႇ။ တီႈၶတႉမၢၼ်း လွင်ႈသီလွင်ႈမႂ်ႈတင်း လူင်ၶႉ မီးၶွင်းၵူၵ်းၵႂ်ပုထုလၶ်ႇႁူၶ်ႈၶဝ်း ၵိုဝ်းမီးသီႇလ၊ သမႃႇထိ၊ ပညႃႇပၺ်ႇၶၶ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၶ်းၵၢၶ်မီးသီႇလ သမႃႇထိ ပညႃႇယွၼ်ႇ ၶဝ်ၶတႉ ႁွပ်ႈမေႃထိုင်းတူဝ်ထိုင်းၵႂ်ၶလႈ ၶမ်ၶလႈၵေႃႇ ၸွမ်ႉယူႇသႃႇ တိုဝ်းယူႇ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇႁူလ်း ပီၶ်တီႈၵိုင်ပိုင်ႈလီ လဝ်ႈ ၵဝ်ႇၶႃယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈၶွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇသိူဝ်းၵေႃႈ ပီၶ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၶွတ်းၵၢဝ် ၶွင်ႈၶွင်ႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇၶီၵေႃႈ ပီၶ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၶွတ်းၵၢဝ်ယဝ်ႉ။

တွခ်ႏၵၢခ်သႃ့သခႅ့ပုတ်ႉထလဝ်ႏ ခွ်ႏလူၵ်ႏမိူဝ်ႏလိူဝ်

သႃ့သခႅ့ပုတ်ႉထလဝ်ႏခႆႉ မိူခ်ရှူင်းယႃလူင် တႃ့ယူတ်းယႃၵွ် ၵူခ်းၐဝ်းၼလႏ မူခ်ႉၼမးပခ်ၵူခ်းၐဝ်းယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႏသမ်ႉ ပိခ်ၼူး မေယႃလူင်ၵခ်ၵတ်ႉၶိခ််ႇခခေ်ႉယဝ်ႉ။ ၼေႏသင််ႇသွခ်လီ ပုတ်ႉထလဝ်ႏ ခခေ်ႉ သမ်ႉပိခ်ၵီးယႃလီယဝ်ႉ။ သင််ႇၼလုၵ်ႏခွင််ႉပုတ်ႉထလဝ်ႏသမ်ႉ ပိခ်ဖူးၐၢပ််ႇၵၢခ်ရှူင်းယႃသႃ့သခႅ့ပုတ်ႉထလဝ်ႏယဝ်ႉ။ ၵီးယႃပုတ်ႉထ လဝ်ႏခႆႉ ပႂ်းယႃလွ်လိုင် ၶိမ်ႉတွခ်းလိူဝ်သေ ၵီးယႃပၢခ်မိူဝ်ႏလိူဝ်ၵွခ််ႇ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႏလိသင််ႇဝႃႏ ပေႏမီးတၢင်းပိခ်လေးၸေ ၼွ်ႏၵဝ်ၵီးယႃတႃ့ခႄ၊ ပေႏမီးတၢင်းပိခ်တေးသ ၼွ်ႏၵဝ်ၵီးယႃမိတ်ႏတႃ့၊ ပေႏမီးတၢင်းပိခ်မေႏ ၐ ၼွ်ႏၵဝ်ၵီးယႃပလ််ႇလႃ့ ယူတ်းယႃခႆယဝ်ႉ။ တွခ်ႏတႃ့ လွ်သုၵ်ႉလွ်ယုင်ႏ လွ်ၶီလွ်မဝ်းလိူဝ်းခႆႉ ၵီးယႃမခ်း မီးခွ်းသႃ့သခႅ့ပုတ်ႉထလဝ်ႏမူတ်း ယဝ်ႉ။ လူဝ််ႇရှူႉတၢင်းပိခ်မခ်းၼလႏ လႆးယူတ်းယႃမခ်းၵူလ််း။ ပုတ်ႉထ လဝ်ႏ ပိခ်မေယႃလူင်ၵတ်ႉၶိခ််ႇၼတႉၼတႉ၊ မေတူလ််းတၢင်းပိခ်ပိူခ်ႏ သေ မေပခ်ယႃးယႃၼွ်ႏသၢင််ႇထုၵ််ႇယဝ်ႉ။ ခႆႉပွင််ႇဝႃႏ ပုတ်ႉထလဝ်ႏမေ တူလ််း သၸႅ့ဝလွ်ၵူခ်း ၵေႉလွ်ၵေႉခခေ်ႉသေ ၐေႏပခ်ၵမ််ႇမထၢခ်း ၼွ်ႏ ထုၵ််ႇမိခ်ႏခႆယဝ်ႉ။

လိူဝ်ခခေ်ႉ မီးပခ်ၐႃၵခ်လွ်ၵူတ််ႇၼိူခ်ႏမႏၵေႏ ပုတ်ႉထလဝ်ႏ လွမ်းလိသင််ႇပခ်လႆႏၵမ်းလိူဝ်။ ၵူလ််းၵႏ ၼူးမေယႃခႆႉပိခ်ဖူးၐၢၐခ် တၢင်းပိခ်သေ ပခ်ယႃးယႃၼွ်ႏသၢင််ႇထုၵ််ႇခခေ်ႉၵူလ််း။ တႃ့ရေးၵႃ့တၢင်း ပိခ်တေၐၢႆၶိခ်းသမ်ႉ မီးတီးၵူခ်းပိခ်မခ်း ၵိခ်ယႃးယႃမၢခ််ႇၵမ််ႇ မၢခ််ႇ၊ လွင််ႇၐိတ်းလွမ်း ၵမ််ႇၐိတ်းလွမ်း ၼေႏလီႉသင််ႇၼူးမေယႃခႆခခေ်ႉ ၵူလ််း။ ၵွပ်ႏခႆ ၵေႉၵခ်မီးခမ်ႉလွ်ထမ်းလိတ်ႏလၢင််ႇခမ်ဝိခ်းခႆႉ မခ်း မေယူတ်းယႃ လွင်ႏလွ်သုၵ်ႉ လွ်ၶီမခ်းလႆႏယူ့။ ပုတ်ႉထလဝ်ႏၐေႏဝႃႏ ၵူလ််းလီထီႉသုတ်းလဝ်ႏၵဝ််ႇခႆႉ ပိခ်ထမ််ႇမၵူလ််းခႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႏပူခ်ႉမႏ **2500** ပီပႂ် တေႃ့ထိုင်မိူဝ်ႏလိူဝ် ၵူခ်းလိူဝ်းၵခ်ၼဝ်ႏလွ်ထမ်းလဝ်ႏသေ ၸေႃ့ဝခႅ့တိုဝ်းၵမ်လွမ်းခခေ်ႉၵေႏ လႆႏမီးတၢင်းၐၢခ်ႉလွ်သူိဝ်းလွ်ၸွ်မခ်း မႏယူ့ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႏလိူဝ်ၵေႏ ၵူခ်းၐဝ်းတိုဝ်းၼဝ်ႏလွ် ၵၢခ်ၵမ််ႇမထၢခ်းမႏ

သေ ဝတ်ႉႁူမ်ႈယႂ်ၼ် (meditation center) ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႈ မီးၵူႈ ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်းယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၼႆႉၵူလိူဝ်းၶမ်ႇၼႂ်း ၼၢင်ႈႁိူၼ်းၶၢၼ်ႁိဝ်ႇၼပ်းသႃႇ သၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈၶၢၼ်ဝေႈ Buddhist and Pali studies ၼၼ်ႉၵေႈ တီႈ ၼႂ်းလၼ်ႉလွမ် ၵိုဝ်ႈၵိုဝ်းၼႂ်းလူၵ်ႈၵူႈတီႈတီႈ မၵ်းမၼ်ႈ ပိၼ်ဝိၸျႃး (subject) ၶၢၼ်ၼိုင်ႈသေ ၵူၼ်းၸဝ်ႈၵွႆလိပ်ႈႁိၼ်းမၼ်းၵေႈ ၼမ်တိူဝ်းမႃး လိူဝ်ၵဝ်ႇယူႇ။ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႂ်းလူၵ်ႈမိူဝ်ႈလိဝ်ၼၼ်ႉ မီးတၢင်းတိုၼ်ႇၽၢၼ်ႈ ၵူဝ် ႁေႃယူႇၵူႈဝၼ်းဝၼ်း။ ၽွၼ်ႉၵေႈၵွၼ်ၵၼ်ဝႂ်ႇၼေႈႁျ လွင်ႈတၢင်းၵတ်းယႂ်ၼ် မႃးတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉၸလႈ ႁူင်းယႃလူင်သႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႉၵေႈ ၵၢင်ႈၸၢင်တိူဝ်းမႃးလိူဝ်ၵဝ်ႇသေ ၵၢၼ်ၵေႈၼမ်တိူဝ်းမႃးၸတႉၸတႉ။

လွမ်းၼၢင်ႇၼေႈၵၢၼ် ၼမ်တိူဝ်းမႃးၼၼ်ႉ ၽူႈႁၢပ်ႇၵၢၼ်မၼ်းၵေႈ လူဝ်ႇၼမ်မႃးတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ။ လူဝ်ႇမီးၵူၼ်းၵတ်ႉၵူၼ်းသိၼ်ႈ လဝ်ႈၵတ်ႉ လဝ်ႈသိၼ်ႈ ၽႂ်ႇပႂ်းယႃႈယႃ(ထမ်ႇမ)လဝ်ႈၼမ်ၼမ်ယဝ်ႉ။ ႁူင်းယႃသႃႇသ ၼႃႇလူင်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႉ ယူတ်းယႃလႆႈပႃး ရေးၵႃႇတၢင်းပိၼ်လူင် Cancer, Heart disease လၵူႉၵိုဝ်းၼၼ်ႉမႃးၸလႈ ၼူးမေႃယႃပၢၼ်မိူဝ်ႈလိဝ် ၼဝ်ယွင်ႈယေးၶၢမ်းၶေႃး ပေးၶမ်ႇသုတ်းၶမ်ႇသိင်ႈလႆႈၸတႉယဝ်ႉ။ တၢင်း ပိၼ်ၶၢၼ်မေႃယႃပၢၼ်မိူဝ်ႈလိဝ်ၼဝ် ၶမ်ႇယူတ်းယႃလႆႈၼၼ်ႉ ၽူႈ ထၢမ်း ၵၢၼ်ႁူင်းယႃသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈၼဝ် ၶဝ်တင်းၶီးယႃ (ၵမ်ႇမ ထၢၼ်း) လဝ်ႈသေ ယူတ်းယႃပၼ်ၸလႈ ၼၢဝ်းတၢင်းသိပ်းဝၼ်း၊ သိပ်းႁျႃး ဝၼ်း ၼိုင်ႈလိူၼ်ၵူလိုးၵေႈ လၢင်ႈႁဵဝ်လႆႈယူႇယဝ်ႉ။ ႁူင်းယႃသႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼၼ်ႉ သိၼ်ႈၵေႈသိၼ်ႈသွႆ ယႃႈယႃၵေႈလီ ၵႃႈၼၼ်ၵေႈထုၵ်ႇ ၽူႈထၢမ်း ၵၢၼ်မၼ်းၵေႈလေႇတၼ်ႇလီၸလႈ ပိၼ်တီႈလီၶဝ်ၵုၼ်းၶဝ် မုၼ် လီပၼ်ႁိူင်းလီၵမ်ႉထိမ်ၸတႉၸတႉ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ လဝ်ႈၼၼ်ႉ ယင်းပိၼ်တၢင်ႇမူၼ်ႉၸမ်းၵွႆၵူၼ်းႁဝ်း ၶၢၼ်ႁႂ်ႉလိူင်းလိူဝ်းၼၼ်ႉ ယႂ်ၼ်ႇၸင်ႈၵူၼ်းၵွၼ်ႇမႃးယူႇ။

ၼၢဝ်းယၢမ်းလီထီႉသုတ်း

ၽွင်းယၢမ်းပိုၼ်းၵွၼ်ၵၼ်သူၼ်လႂ် တႃႇတေၽိုၵ်းပိုၵ်ႉ ၸွႆႈပႂ်းလႂ် ၼိုၼ်းယွႆႇယူႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈသင်ႇၼတ်းႁဝ်း ၶၢၼ်ပိၼ်ၽူႈႁၢပ်ႇထၢမ်းၼေႈ ၵၢၼ်

သႃႇသၶႃႈပုတ်ႉထ ဢၼ်ၵတ်ႉၸႂ်ႈလႂ်ႈၽေႃထမ်း မီးမႃးၼမ်လိူဝ်ၵဝ်ႇ ယူႇ။ ၼင်ႈမူင်ႈတၢႆးႁူႈတီႈတီႈ မီးဝတ်ႉႁူမ်ႈယၼ်တၢႆးသေ ၸၼပၼ်တြၢႆးၽေႃ တၢႆးႁဝ်းဝႆႉယူႇ။ လဝ်ႈတူၼ်ၼူးဢၼ်ၸၼတြၢႆးလႆႈၸမ်ႉသေ ပိူၼ်ႈႁူႉလၢၵ်း ၼမ်ၼင်ႉၵေႈမီး၊ လဝ်ႈဢၼ်ၸၼလႄႈၸမ်ႉသေ မီးလိုဝ်ႈမီးသႂ်ဝႆႉ ၼင်ႈ တူင်ႇဝီင်းလွႆဝီင်းၼင်ႉၵေႈ မီးဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၸၼလႄႈႁၢင်ႈၸၢင်သေ ပိူၼ်ႈႁူႉလၢၵ်းၼမ်မူဝ်ႈလဝ်ၼင်ႉၸတႃႉ ပၼ်လဝ်ႈသြႃႇသုၸမ်း ဝတ်ႉလွႆတိုင် ၸမ်း၊ မူႇၸေႊယဝ်ႉ။ လဝ်ႈသြႃႇသုၸမ်းၼင်ႉ ၸၼတြၢႆးလွတ်ႇပိူၼ်ႉမူင်ႈတၢႆး သေဢမ်ႇႁၢႆး ၸၼပေႃးတီႈတႃႈလိူဝ်ႇ မူင်ႈၸၢင်လိုဝ်ႈၼင်ႉႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼင် တႁႃႇသတ်ႉထႃးတၢႆးႁဝ်းၸဝ် ဢမ်ႇတၢပ်ႈလႆႈၼၢႆးလၵ်ႉ၊ ဢမ်ႇတၢပ်ႉလႆႈႁႃ ၽေႃယႃတီႈၵႆႉတီႈပိူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ဢမ်ႇၽေႃႁၢမ်းပိူၼ်ႈၵေႈ လႆႈလိမ်းသႂ်ဝၢၼ် တြၢႆးမူၼ်ပိူၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၼင်ႉ ပၼ်သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပၼ်တၢႆးႁဝ်း ဢၼ်ၼိူင်ႈၸလႈ လီလႆႈၵွၼ်ၵၼ် လိမ်းတူလႆးသႂ်ဝၢၼ်တြၢႆး (ဢမ်ႇၼင်ႉ) လီယူတၢႆးယႃ တၢင်းပၼ်ၽွင်မၼ်းၼွႆႈလိုဝ်းမွတ်ႇယၼ်ယူႇ။

တၢင်းပၼ်လွႆၼင်ႉ မၼ်းႁူၵ်းႁႃႉလိူဝ်တၢင်းပၼ်တူဝ်ၸလႈ ထုၵ်ႇလီ လႆႈယူတၢႆးယႃပၼ် တၢင်းပၼ်လွႆဢၼ်ၶိ ၼွႆႈပၼ်ဢၼ်သိူဝ်း၊ ဢၼ်ငမ်းငဝ်း ၼွႆႈ ပၼ်ဢၼ်ပၢင်ႇလိုၼ်ႈ၊ ဢၼ်မႆႈ ၼွႆႈပၼ်ဢၼ်ယၼ်၊ ဢၼ်လမ် ၼွႆႈပၼ် ဢၼ်ၸၢဝ်၊ ဢၼ်လေႃႉ ၼွႆႈပၼ်ဢၼ်လီ၊ ဢၼ်ႁၢႆႉလိူင်း ၼွႆႈပၼ်ဢၼ်ယၼ်ႇ ၸငႈမၢႆးၽွင်ႈၽွင်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၵီႈယႃတၢင်းပၼ်လွႆလိူင်ႉၼင်ၼင်ႉ မီးၼွင်ႈသႃႇသ ၶႃႈပုတ်ႉထလဝ်ႈႁဝ်းၼင်ႉႁူလွၼ်း။ ၸၢဝ်းယၢမ်းမူဝ်ႈလိူဝ်ၼင်ႉ ပၼ်ၸၢဝ်းယၢမ်း ဢၼ်လီထီႉသုတ်းယဝ်ႉ။

ၸေႃႈလူပ်းလင်

လိူင်ႉၼင်ႇလၢတ်ႈၸၼမေႃးၼင်ႉ လဝ်ႈသင်ႇၸၼင်ႉပၼ်ၽူႈႁၢပ်ႇၵၢၼ် သႃႇသၶႃႈပုတ်ႉထလဝ်ႈယဝ်ႉ ၽူႈႁၢပ်ႇၵၢၼ်သႃႇသၶႃႈၼင်ႉ သမ်ႉလူဝ်ႇ လႆႈမီးၼမ်ႉၵတ်ႉ ၼမ်ႉလွႆၸၼ်ႇထီ၊ မိတ်ႈတႃႇလိူဝ်ႈၼင်ႉၸလႈ ၼင်ႇႁူဝ်ႇတေ မီးၼမ်ႉၵတ်ႉသမ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈႁိၼ်းလိၵ်ႈႁိၼ်းထမ်း သွၵ်ႈႁႃပၢႆးႁူႉၼမ်ၼမ် ယဝ်ႉ။ ပေႃးလိူင်ႉၼင်ႇ မၼ်းလင်ႇလၢင်ႈၸၢႉၸိင်ႇဝႃႇတပိူၼ်ႈလႆႈသေ ၸၵႈ လိတ်ႈပၼ်ႁႃပၼ်ပိူၼ်ႈလႆႈယဝ်ႉ။ တႃႇတေမီးမႃး လဝ်ႈၵတ်ႉလဝ်ႈၸႂ်ႈ

သမ်ႉလူဝ်ႇလႆႈမီး ႁူၼ်းၵမ်ႉထႅမ်ပၼ်ၶႅင်းမၼ်း မိူဝ်ႈၽွင်းတိုၵ်ႉၶျၢၼ်းႁျ တၢင်းၶူႉတၢင်းမေႃယဝ်ႉ။ ပေႃးၼွႆႈလႆႈမွၵ်ႇမၼ်းမၢၵ်ႇမၼ်းၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈ လုမ်းလႃးၽုၵ်ႇသွမ်ႈတူၼ်ႈမၼ်း ၶူတ်းၶမ်ႉပၼ်မၼ်း မႂ်ႇယူိဝ်ႈပၼ်မၼ်း ၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးယင်းဝႃႈမီးၸိူဝ်ႉၽၼ်းလီ သိုပ်ႇလၢမ်းတၢမ်းၵၼ်မႃး ယူႇၼႆၸိုင် ၵၼ်ပီၼ်မွၵ်ႇမၢၵ်ႇႁၢင်ႈလီ ၵၼ်မီးၵႂၢမ်ၵႂၢမ်ႉလိုၼ်းၶမ်ႉဝၢၼ် ဝၢၼ်လွမ်းလွမ်းၵွၼ်ႇတႆႈႁဝ်း ၵေႃတိူဝ်းပူင်ႇၵိုၼ်ႈၶမ်ႁိုၼ်းမႃးယူႇ။ ယုမ်ႇ ယမ်ၶဝ်ႈၼႆသေ–

ၽိုၼ်ၵႅပ်ႈ–

1. မႁႃဝၵ်ၵ ပႃႇလိ၊ ပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽႃႇၵေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ **2004**
2. ၼုတ်တၵပႃထ ထမ်ႇမပတ ပႃႇလိ၊ ပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽႃႇ ၵေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ **2001**။
3. Walpola Rahula, *What the Buddha taught,* Buddhist Cultural Centre, Sri Lanka, 1996.
4. Dr. k Sri Dhammananda, *How to live without fear and worry,* published by Buddhist Missionary Society, Malaysia, 1998.

ၽဝတႃႇ သႃႇလွၵ်ပ်ႇၶႃတ်ႇ

လဝ်းၼူးဝိလယႃႇၽီပႃႇလ

လိၵ်ႈၸွမ်တွမ်ၵွၼ်ႇၶူဝ်ၶႅ့ ၽူႈတီမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈပၼ်လိူဝ်ႈဝႆႉဝႃႈ “ၽဝတႃႇ သႃႇလွၵ်ပ်ႇၶႃတ်ႇ” ၶႅယဝ့်။ ၶွင်းၶေႃႈၵူႃမ်းလိူဝ်းၶၶႅ့ ၵူဝ်ၽူႈ လူလိၵ်ႈၸဝ်းၶဝ် ၵမ်ႇလိူင်းလွ်ၼလႈ တေသပ်းလိူင်းၶေ ၶေႃႈလွ်ၶေႃႈၶၶႅ့ ယူႇ။ ‘ၽဝ’ ၶႅ့ပွင်ႇဝႃႈ တူင့်ၶိူင်ၸွတ်းသႃင်ႈ၊ ‘တႃႇ’ၶႅ့ပွင်ႇဝႃႈ ၵိုတ်းဝႆ့သေ ၵမ်ႇၵူႃႇတႃင်းၶေႃႈ ၵမ်ႇတူဝ်းတွၼ်း ၵမ်ႇၸိုၼ်ႈသႃင့်၊ ‘သႃႇလွၵ်ပ်ႇၶႃတ်ႇ’ ၶႅ့ပွင်ႇဝႃႈ မီးတူဝ်မီးလွ်ပီၼ်ၵူၼ်းယူႇ။ သင်ဝႃႈ လေႃးၵၼ်သေ ၵဝ်တီး ပွင်ႇလိူင်ႈလိူင်းလွ်ငႃႈငႃႈလိူင် ၵူၼ်းၵေႃႉၵၼ်မီးတူဝ်မီးလွ်ယူႇသေ ၵမ်ႇ ၸွတ်းၵမ်ႇၸိုင်၊ လွင်ႈတေတူဝ်းတွၼ်းၸိုၼ်ႈသႃင့်သေ ၵိုတ်းမိူင်ဝ်ႉယူႇၶၶႅ့ ပွင်ႇဝႃႈ ‘ၽဝတႃႇ သႃႇလွၵ်ပ်ႇၶႃတ်ႇ’ ၶႅယဝ့်။ ၵူၼ်းၵေႃႉၵၼ်လွင်ႈၸိုၼ်ႈ သႃင့်တူဝ်းတွၼ်း ၵိုတ်းမိူင်ဝ်ႇယူႇၶၶႅ့ ပီၼ်ၽူႈလွ်လႃႇလႃႇၶႅ တေသပ်း လိူင်းၼၶေႃႈ ၵၼ်လွ်ၵၼ်ၶၶႅယူႇ။

1ႉ ၵေႃႉၵၼ်ရေႃးၵႃႇငၼ်း ၵမ်ႇၸၼ်ၸၼ်းသေပွၵ်ႈ

ၵူၼ်းၵေႃႉၵၼ် မီးရေႃးၵႃႇ ၵမ်ႇသႃႇၵမ်ႇၸၼ်းသေပွၵ်ႈၶၶႅ့ မူၼ်ၶင်ႇ ၵူၼ်းတႃႇယဝ့်။ ၵွပ်ႈသင်ၼလႈ မူၼ်ၶင်ႇၵူၼ်းတႃႇၶႅလိူင် ၼဝ် လိူဝ်းၶႅႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ ၼဝ်ၵမ်ႇမီးတႃင်းယိူင်းၵႃၼ်း ၼွ်ႈမၵ်ႈၼွ်ႈမီး ၼွ်ႈ တူဝ်းတွၼ်းသင်၊ ၵုမ်ႇမိုင်ႉလွ်သိူင်ႈ ယွၼ်ႉရေႃးၵႃႇ ၵၼ်ပီၼ်ယူႇၶၶႅႉ ၵူလ်းယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈပွၵ်ႈၶိူင်ႈၶၶႅ့ မီးပေႃႈလုင်းၽူႈတီမ်ႈလိၵ်ႈၵေႃႉၶိူင်ႈ ပီၼ် ရေႃးၵႃႇပွတ်ႇၸိူင်ႈ မီးမွၵ်ႈၸႃႈ/ၶူၵ်းလူၼ်လိူဝ်းၶႅ့ယဝ့်။ ၽူႈတီမ်ႈလိၵ်ႈ သမ်ႉ လုၵ့်မူင်းမႃၼ်ႈသေ ပွၵ်ႈမူဝ်းလွ်ႈၶူၼ်း မိၼ်ႈၽွင်းမူဝ်ႈၵူႈလုင်း တိုၵ်ႉပီၼ် ရေႃးၵႃႇယူႇၼလႈ လၼ်ႇမူဝ်းသူႇလွ်းထႃမ်တူလ်းတႃင်းပီၼ်သေ

ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၼင်ႇပၼ်ၶႅင်းဝႃႈ “လုင်းသြႃႇမေယႃႇႁေႃႉၶိုင်ႈ ဝႃႈၼႆႉ ‘တၢင်းပဵၼ်မဵဝ်းၶႆႈ ၸႂ်းတၵႃႇ လႆႈယႃမႃးၶမ်ၶေႃႇယဝ်ႉ၊ ႁႃလႆႈယူႇၸႂ်း’ ဝႃႈ ၶႆႈ ႁင်းမုၼ်ၸၢင်းၵိူဝ်ႈ။ ၵွပ်ႈၶဝ် ပေႃးထိုင်ႈႁႃႈ/ႁူၵ်းဝၼ်းၼႆႉ လုင်း ႁဝ်းတေၸၢင်းယဝ်ႉ” ဝႃႈၶႆႈသေ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၼင်ႇၵၢဝ်ႇမိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵူး တူၼ်ႈမၢၵ်ႇပၢဝ်ႉသေဝႃႈ “တူၺ်းလူႉ! မၢၵ်ႇပၢဝ်ႉလိူဝ်ႉၶဝ်ႉ သမ်ႉ ပေႃးၶိုၼ်ႈႁႃႈမူတ်းယဝ်ႉ။ လူဝ်ႇၵၢဝ်လူင်းသေ ယႃႉတၢၵ်ႇၶိုၼ်ႈဝႆႉယဝ်ႉၵူၺ်ႈ” ဝႃႈၶႆႈႁေႃး ႁေႃႉပဵၼ်ၵူႈလုင်း ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈၶႆႈ “ဢႃ...မုၼ်ၸွင်း ၵူဝ်ႉ ၸႂ်းၵမ်ႉၸႂ်ႈၶိုတ်းၸႂ်ႈႁွတ်းသၢင်သေၵိတ်း။ ၸႂ်းၸႂ်ႈလိဝ်းတႃႁူၺ်းယဝ်ႉ။ ႁႃမူဝ်ႈသိုင်း ပေးၵမ်ႉမီးသေပွၵ်ႈလိူင်ႉၶႆႈ” ဝႃႈၶႆမေးယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပူဝ်ႈ ၶဝ် ၵမ်းၶမ်ၶမ် ႁူၸၢင်းပဵၼ်ၸႂ်းၵႃႇ ၵမ်ႉသႃႇၵမ်ႉသိင်း ႁုမ်ႉမိူင်ႉ ၶွၼ်းလီၼ်းယူႇ တင်းဝၼ်းတင်းၶိုၼ်းၶႆႈ ၸဝ်ၵမ်ႉမီး တၢင်းယိူင်းဢၢၼ်း ၸႂ်းမၢၵ်ႈၸႂ်းမီးသင်။ လုၵ်ႉၶိုတ်းလုၵ်ႉႁႃႇႁေႃး ၵမ်ႉပဵၼ်လႆႈ။ လိပ်းမီးတိႈလွင် လွင်မီးတီႈၶဝ်ႈ လႆႈဝႃႈလိူင်ႉၶႆႈႁူၺ်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၶဝ်ၼလႈ ႁူၸၢင်းႁေႃး ဢၼ်မီးတၢင်းပဵၼ်ၸႂ်းၵႃႇၸၼ်းသေးယူႇ ႁူႈဝၼ်းႁူႈသိုၼ်းၶဝ်ႉ ပိၵ်ႉ သမ်ႉဝႃႈ မီးတူဝ်မီးလွင်ယူႇႁေႃး မူၸၢင်ၶင်ႇႁူၸၢင်းတႃၶႆယဝ်ႉ။

2ႉ ႁေႃႉဢၼ်ၽွၼ်လူဝ်ၶႄႇ ၵိုပ်းယၢၵ်ႈႁႃႈတၢင်းၵိၼ်

ႁူၸၢင်းႁေႃႉဢၼ်ၽွၼ်လူဝ် ၵိုပ်းႁူဝ်ၼလႈၸဝ်ႈယူႇၶဝ်ႉႁေႃး မူၸၢင်ႁူၸၢင်းတႃၶင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၽွၼ်ၶႆႉ တၢင်းၽိတ်းမၼ်းမီးၶမ်ၼႆႉ ၼႆႉ။ လွမ်းၶင်ႇႁႃမ်းထုင်းမီးဝႆႉ “တၢင်းၵိၼ်ၵမ်ႇတိမ်သႆႈ ၵမ်ႇၵမ်လႆႈ သိၼ်ထမ်း” ၶႆၶဝ်ႉ မၢင်ႁေႃႉမၢင်ႁူၸၢင်းၼႆႉ လွင်ႈၵမ်ႇလီ ၸၢင်ႈပၼ် တၢင်းသီၶဝ်ႉ ၵမ်ႇၸႂ်ႈၶိုတ်းသေတႃႉႁေႃး ယွၼ်ႉပူဝ်ႈဝႃႈ တႃႇလိင်ႉလူ ၶႄႇႁူၸၢင်း တႃယေးၵမ်ႇမီးၼလႈ လႆႈလၵ်ႉၵၢဝ်/ႁိမ်ၵၢဝ်/ပိတ်ႉလိၼ်ၵၢဝ် ၸူဝ်းၸွင် ငိၼ်းၸမ်းပူၼ်ႈသေ လွင်ႈႁူင်ႉတၢင်းၵမ်လူႉ တူၵ်းၸွၵ်ႈၸမ်ၵိၼ်း ၼႆႉႁႃႈ လႆႈၸၢမ်ႇလွင်ႈယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၸၢၼ်လွၵ်ႈတင်းၶမ်ယူႇယဝ်ႉ။ ပိၵ်ႉ သမ်ႉဝႃႈ ၵၢၼ်ၵမ်ႇလီလိူဝ်ၶဝ်ႉ ၵမ်ႇပဵၼ်မေးႁေႃးယႃႇ တႃႇတေၶိုတ်း ၵၢၼ်ပႂ်းမၢၵ်ႈမီး သမ်ႉၵမ်ႇမီးတိုၼ်းလၢင်း၊ တႃႇတေႁႃတၢင်းမေပလၢပ်ႇ လၢႇ သမ်ႉၵမ်ႇမီးငိုၼ်းပၼ်ပူၼ်ႈၼႆႉႁႃႈ လွင်ႈတႃႇတေသိုၼ်ႈယွပ်ႇ ၶင်း

ၼူင်းၵၢင်ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ယၢပ်ႇပဵၼ်ယဵၼ်းၸတႃႉၸတႃႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ် ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ်ၽေႃၼမ်လူဝ်ႇၶႄႇၼၼ်ႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မီးတူဝ်မီးၸွႆႈယူႇၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

3. ၵေႃႉဢၼ်ပလ်ႇလႃႇၵၢင်း ဢမ်ႇၶၼ်တၢင်းလိူဝ်းၸႂ်း

ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် ဢမ်ႇမီးပလ်ႇလႃႇ တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃၼၼ်ႉၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႈ။ ပလ်ႇလႃႇဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မီးဝႆႉပလ်ႇလႃႇႁူႉၸလႈပလ်ႇလႃႇမေႃၼႆႉသွင်ပိူင်။ ဢၼ်ၼႆႉပဵၼ်လွင်ႈလီ ဢၼ်ၼၼ်ႉပဵၼ်လွင်ႈၶၢႆႉ၊ ၵၢၼ်ၵေႃၼႆႉလီၵိတ်း ၵၢၼ်ၵေႃၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလီၵိတ်းၼႆလူဝ်ႇၼႆႉ သင်ဝႃႈမေႃၸၢင်ႈၸဵတ်ႇၸၢင်ႈလိူဝ်းသေ ႁူႉၶၼ်လီလီငၢမ်းငၢမ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ပလ်ႇလႃႇႁူႉယဝ်ႈ။ ပလ်ႇလႃႇဢၼ်မေႃၵိတ်းမေႃသၢင်ႈ မေႃတႅမ်ႈမေႃမႄး မေႃသိုဝ်ႉမေႃၸၢႆၸတႃႉႁဵတ်းလိူဝ်းၼၼ်ႉၸတႃႉ ပဵၼ်ပလ်ႇလႃႇမေႃယဝ်ႈ။ ပလ်ႇလႃႇသွင်မဵဝ်းၼႆႉ တေလႆႈၵိၵ်းၸွမ်းလွမ်းၵၼ်တႃႇသေ၊ မိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇ ၸီႈၸၢပ်ႇ(သီႈၸၢပ်ႇၼႆႉ ပဵၼ်ၸိူင်းမႆႉပူၵ်ႇ ၽေႇၸိုင်ႈၵၢင်သေ ၵိတ်းပဵၼ်ၸိူင်ႈၵႂ်ႇ တွၼ်ႇလွမ်းႁွင်မွင်း၊ လၢတ်ႈသိၼ်း၊ ဢမ်ႇၼၼ် ဢဝ်လွၵ်ႇၶူၵ်ႉ)ၼၼ်ႉယဝ်ႉ မီးၽႃႇလိဵဝ်ၵူၼ်းၼႆႉ တူပ်းဢမ်ႇလင်လႆႈ။ ပလ်ႇလႃႇၼႆႉၵေႃႈ မိူၼ်ၼၼ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ မီးပလ်ႇလႃႇမဵဝ်းလိဵဝ်ၵူၼ်းၼႆႉ ဢမ်ႇထိုင်တီႈ ယဝ်ႉတူဝ်ႈလႆႈ။ မေႃယဝ်ႉလူဝ်ႇႁူႉၶၼ်ဝူၼ်ႉလွမ်း၊ ႁူႉယဝ်ႉ လူဝ်ႇမေႃႁွမ်ႈႁွမ်းၵိတ်းသၢင်ႈ။

လွမ်းၼင်ႇ လွၼ်ႉမွၼ်းၵႂၢမ်းမီးဝႃႉ "ပေႃးမီးပလ်ႇလႃႇ ၵႂႃႇယႂ်ႇၶႄႇ ဢွၼ်ၵႂႃႇတီႈၵတ်းယဵၼ်" ၼႆၼၼ်ႉ ပလ်ႇလႃႇၼႆႉ လၢင်ႈသွၼ်ႇၽဝေပၢၼ် ၵူၼ်း ယႂ်ႇမႃးၵႂႃႇသုင်ၶၢင်ႈလီၽႄငၢမ်း လၢင်ႈပၼ်လွင်ႈၵတ်းယဵၼ် ၵူၼ်း ၶဝ်းၸတႃႉၸတႃႉဝႃႈဝႃႈယဝ်ႈ။ ပေႃးဝႃႈဢမ်ႇမီးပလ်ႇလႃႇလိူင် မိူၼ်ၵၼ်တင်း ၵူၼ်းတၢႆမွတ်ႇယဝ်ႈ။ ၶဝ်းၼွႆႈၸိူင်ႈၼွႆႈသၢင်ႈ ၼွႆႈႁူႉၼွႆႈပႂ်တၢင်းလွႆၵေႃႈ ပေႃး ဢမ်ႇမီးၵူၼ်း ဢွၼ်ၶူဝ်ထူဝ်းၶေႃႈၶဝ်းလိူင် ဢမ်ႇလၢင်ႈႁူႉလၢင်ႈပႂ်၊ ဢမ်ႇ လၢင်ႈထိုင် တီႈဢၼ်မိုၼ်ႈသၢင်ႉတူဝ်းတွၼ်းလႆႈ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ် ၵူၼ်း ၶဝ်းၼႆႉ ပေႃးဢမ်ႇမီးပလ်ႇလႃႇလိူင် ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မီးတူဝ်မီးၸွႆႈယူႇၵေႃႈ မိူၼ်ၼၼ်ႉၵူၼ်းတၢႆယဝ်ႉ။

4. ၵေႃႉဢၢၼ်ၼီႈၼမ်ၼႄႇ ဢမ်ႇလႆႈသႂ်ႇၸႂ်ၼေႃး

ၵူၼ်းမီးၼီႈမီးသွတ်ႇၼမ်ၼႄႇၼႆႉၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတႆၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႈ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸဝ်ႈဝႆႉ "ဢမ်ႇမီးၼီႈမီးသွတ်ႇၼႆႉ ပဵၼ်လွင်ႈၵတ်း ယဵၼ်မဵဝ်းၼိုင်ႈ" ဝႃႈၼႆ။ ပေႃးဢဝ်ၵႂၢမ်းသၢၼ်ၸတ်းမၼ်းဝႃႈလိူင် "မီးၼီႈမီးသွတ်ႇၼႆႉ လႆႈမႆႈလႆႈလူတ်ႇလႆႈၼႄႇ" ၼႆၵေႃႈ ဝႃႈလႆႈယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈပဵၼ် ၵူၼ်းမီးၼီႈမီးသွတ်ႇလိူင် တႃႇတေလႆႈပၼ်ၼီႈပူၼ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁႃၸေႃၸေႃ၊ တႃႇတေလႆႉလႃႇသုင်းတိုဝ်း ၵူႈမိုဝ်ႉၵူႈဝၼ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈၸတ်းလႆႈထိူင်ႈ တီႈၼိုင်ႈ ၶိုတ်းၼႆႁွၼ်ႉႁွၼ်ႉမႆႈမႆႈယူႇၵူႈဝၼ်းယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈၼီႈၼၼ်ႉ ဢၢၼ်ႇႁူဝ်ပၢၵ်ႇသိူၼ်မၼ်းလိူင် တႃႇပႆႈမၢၵ်ႈမီး ၸႄႇၵၢၵ်ႈၸိုၼ်ႈမုၼ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ယၢပ်ႇမီးယၢပ်ႇၸတႉၸတႉယဝ်ႈ။ ၵုမ်ႇမိုင်ႉႁႃၵိၼ် ပၼ်ၼီႈယူႇၵူလိုၼ်း ၸလႈ ပေႃးၵိုတ်းလႆႈႁူးတၢင်းႁွင်ႇ ပွင်ႇပိတ်ႈႁူးတၢင်းလၢၼ်း ၶိုတ်းၼႆပဵၼ် ၼႆယူႇတိၵ်းတိၵ်းသေ ႁႃမူဝ်ႈႁွမ်လႆႈသိမ်းလႆႈ ၸူဝ်းၸွင်ၸိုၼ်းၸမ်း ဢမ်ႇ လၢင်ႈမီးသေပွၵ်ႈ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉၸလႈ ၵူၼ်းမီးၼီႈမီးသွတ်ႇၼမ်ၼႄႇၼၼ်ႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မီးတုဝ်မီးလၢႆယူႇၵေႃႈ မူၼ်ၼင်ႇၵူၼ်းတႆယဝ်ႉ။

5. ၵေႃႉဢၢၼ်ပဵၼ်ၸႂ်ႈႁူၼ်း ၵူႈဝၼ်းၸိုၼ်းယူႇၵိပ်ႈ

ၵူၼ်းၵေႃႉဢၢၼ် ပဵၼ်ၸႂ်ႈႁူၼ်းပူၼ်ႈသေ လႆႈယူႇၵိပ်ႈၵိၼ်းၸိၼ်လႆႈ ၼၼ်ႉၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတႆၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႈ။ ၼႂ်းလေႃးၵလူင်ၼႆႉ ၽူႈလႂ်ၽႂ် ၵေႃႈ ဢမ်ႇၸႂ်ႈယူႇတႂ်ႈ လွင်ႈၸီႇၼၵ်းတီၵ်းတိင် သေၵေႃႉသေၵူၼ်း၊ ၸႂ်ႈယူႇ လွတ်ႈလိူဝ်း သႃႇယႃႇလူမ်လႂ်လွၼ်ႉလွၼ်ႉ။ ၵူၼ်းႁဝ်းၵူႈၵေႃႉၵေႃႈ ထုၵ်ႇ လႆႈယူႇလွတ်ႈလိူဝ်း လွမ်းပၵ်းပူင် ႁဵင်းၽႂ်ႁဵင်းမၼ်းယူႇ။ ၵူၼ်းၵေႃႉဢၢၼ် လႆႈပဵၼ်ၸႂ်ႈပူၼ်ႈၼႆႉ တိုၼ်းတေလႆႈၵိတ်းလွမ်း ၼင်ႇၵၢင်လႆႈပူၼ်ႈၸႂ်ႈပဵၼ် ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႈ။ "ဢၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်တူဝ်ၵဝ်လႆႈၵဝ်ဢူဝ်ႈ၊ ပေႃးၵဝ်ၸႂ်ႈၵိတ်း ၵေႃႈ ၵဝ်တေၵိတ်း၊ ပေႃးၵဝ်ဢမ်ႇၸႂ်ႈၵိတ်းၵေႃႈ ၵဝ်တေယူႇၵူႈ" ဢၼ်ဝႃႈ ၼၼ်ႉ တိုၼ်းဢမ်ႇပဵၼ်လႆႈလႆႈ။ တူဝ်ႁဝ်းလႆႈႁဝ်းၵေႃႈ ဢမ်ႇပူင်ႇလႆႈ၊ ဢမ်ႇမီးလွင်းလွတ်ႈလိူဝ်း။ ပေႃးဝႃႈႁဝ်းဢမ်ႇလႆႈ လွင်ႈလွတ်ႈလိူဝ်းလိူင် လၢင်ႈသိူပ်ႇပဵၼ်မႃး လွင်ႈဢမ်ႇသိူဝ်းလႆႈ၊ ပေႃးဢမ်ႇလႆႈ လွင်ႈသိူဝ်းလႆႈၵေႃႈ

ဢမ်ႇမီးၵႅၼ်ၶႅင်း၊ ပေႃးဢမ်ႇမီးၵႅၼ်ၶႅင်းလိူဝ် ၵၢင်လႆႈဢၼ်ၶိုၼ်ႈၸိူဝ်း ၶိုၼ်ႈ သၢင်ႈၶိုၼ်ႈလႆႈၶိုၼ်ႈပဵၼ်ၶိုၼ်ႉႁႂ်ႈ ဢမ်ႇပေႃႇပဵၼ်မႃး။ လိူဝ်သေၶိုၼ်ႉ ဢမ်ႇ လိုဝ်ႈဝႃႈ ပဵၼ်ၼႃႈၶိူင်းႁၢင်ႈ လႆႈၼမ်ႇၼီႈသူမ်ႈလိူင်ႉၶႂ် ႁၢင်းလၢဝ်းမိူဝ်း ဢၼ် လႆႈပဵၼ်ၼီႈၼႃႈပိူင်ႈ၊ လႆႈၼမ်ႇပိူင်ႈၼီႇၶဵၵ်းတဵၵ်းတဵင် ႁူႈလိူဝ်ႉႁူႈ ပိူင်ၶိုၼ်ႉႁႂ်ႈ ဢမ်ႇလၢင်ႈမိူင်ႈယႂ်ႇတိူဝ်းတွင်းၶိင်ႇၵဝ်ႇ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ၶိုၼ် ႁၢင်းႁႂ်ႉဢၼ် လႆႈပဵၼ်ၼႃႈပိူင်ႈသေ လႆႈၼမ်ႇပိူင်ႈတဵၵ်းတဵင်ယူႇ ဝၼ်းဝၼ်းမိူၼ်မိူၼ်းၶိုၼ်ႉႁႂ်ႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မီးတူဝ်မီးလွင်ႈယူႇႁႂ်ႈ မိူၼ် ႁၢင်းတၢႆၶဝ်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႈ။

6. ႁႂ်ႉဢၼ်ၼၢင်ႉၵိူၼ်ၶႅ ဢမ်ႇၶိူဝ်းတႃ ၸိူဝ်းတွင်း

ႁၢင်းႁႂ်ႉဢၼ် ၼၢင်ႉၵိူၼ်ၶႅ ပူင်ႉတီႈပူင်ႉလိူၼ်သေ ဢမ်ႇ ၶိူဝ်းဢမ်ႇႁႃသၢင်ၶိုၼ်ႉႁႂ်ႈ မိူၼ်ႁၢင်းတၢႆၶဝ်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႈ။ ၶိုင်းလေႃးၵ ၶႂ်ႉ ၵၢၼ်ပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၸလႈ ပၢႆးပလ်ႇလျ ႉသွင်ဢၼ်ၶႂ်ႉ ၸိုၵ်ႉၸမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈ ၸတႉၸတႉဝႃႈဝႃႈ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼွၵ်ႈဝႆႉဝႃႈ "ၶိုင်းလေႃးၵၶႂ်ႉ ၸူဝ်းၸွင်ၵိူၼ်း ၸမ်း ဢၼ်ၶိူဝ်းႁႃၵွပ်ႇ လွမ်းဝွင်ႇၵျႃးၶိုၼ်ႉ လႆႈယၢပ်ႇၶႅၵ်ႇၶႅၵ်ႇ။ ယဝ်ႉ ႁႂ်ႈ ၸူဝ်းလိုဝ်းၶိုၼ်ႉ သင်ဝႃႈမၼ်းလႆႈမႃးၶႂ် ၶိူဝ်းႁိုၼ်ႈထုၵ်ႇလွင်ႈမိၼ်ႈလွင်ႈ သိုဝ်းလွင်ႈၸတႉၸတႉ"ၶႂ်ယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈႁၼ်ထိုင် လွင်ႈလႆႈ ယၢပ်ႇလိုဝ်ထိင်ႈမိဝ်းၶိုင်ႈလမ်ႉ ပဵၼ်ပလ်ႇလျ ႉ။ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈၶိုၼ်ၵၢၼ် လိုဝ်းၶႂ်ႉ ပေႃးဝႃႈႁႃလွမ်းၵျႃး ဢမ်ႇႁူတ်ႉဢမ်ႇလိူၼ်လိူဝ် လႆႈယၢပ်ႇပဵၼ် ယၢပ်ႇၸတႉ။ လွမ်းၶိုင်ႉႁၢမ်းထုင်းမီးဝႆႉဝႃႈ "ၶိူဝ်းလွႆးလွႆး ႁူႉလႆႈ၊ ၸႆႈလွႆး လွႆး ႁူႉလႃး"ၶႂ်ၶိုၼ်ႉ တေလႆႈပၼ်ၼၢဝ်းယၢမ်းသေ ၸတ်းလွင်ႈၶိူဝ်းႁႃၵွပ်ႇ လွႆးလွႆးယူႇယဝ်ႈ။ ၵၢၼ်ဢၼ်လၢင်းယွင်းပၼ် ႁႅင်းၽဝႃႁၢင်းၼွၵ်း မိုၼ်ႈ သၢင်ႉတိုဝ်းတွင်းလႆႈၶိုၼ်ႉ ၶိူဝ်းပွၵ်ႈၶိုင်ႈႁၢင်းၸတႉ ဢမ်ႇသူႈၵွင်ႉ လႆႈ။ တေလႆႈတမ်းလွင်ႈတမ်းၼႄး ၸတ်းလွင်ႈၸတႉၸတႉသေၶိူဝ်းႁွင်း လင်ႉ တေလၢင်းပဵၼ်မႃးလႆႈ။ တေလႆႈၶိူဝ်းတိၵ်းတိၵ်း ပွၵ်ႈၶိုင်ႈဢမ်ႇပဵၼ်ႁႂ်ႈ သွင်ပွၵ်ႈ၊ သွင်ပွၵ်ႈဢမ်ႇပဵၼ် သၢမ်ပွၵ်ႈ ပေႃးၶိူဝ်းၶိုၼ်ႉလိူဝ် ဝၼ်းၶိုင်ႈ တေလၢင်းပဵၼ်မႃးယူႇ။ ပေႃးဝႃႈၼၢင်ႉၵိူၼ်ယူႇလိူဝ် ၵိုၼ်းၸမ်း၊ ပလ်ႇလျ တႃႇတေမိူၼ်းသၢင်ႉတိုဝ်းတွင်းလိုဝ်းၶိုၼ်ႉ ၵိူတ်းဝႆႉၽိတ်ႈသေ တေဢမ်ႇ

ၸၢင်ႈမီးမႃးလႆႈ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၶႅၼ် ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် ၼၢၼ်ႉၵိူၼ်ၶႄႇၶႅၼ်ႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃး မီးတူဝ်မီးၸႂ်ယူႇၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆၶႅင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။

7ႉ ၵေႃႉဢၼ်ၵိၼ်လဝ်ႈမဝ်း ႁူမ်ႈႁွမ်းပဝ်းသူႇယႃႈ

ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ်ၵိၼ်လဝ်ႈ သူႇယႃႈ လူၼ်ႉလိူဝ် ပူၼ်ႉတီႈၶႄႇ ၶႅၼ်ႉၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆၶႅင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၵိၼ်လဝ်ႈသူႇယႃႈၼၼ်ႉ လႆႈ ဝႃႈပဵၼ်ၵူၼ်း လိူၵ်ႈသိၼ်ႈတၢင်းၽိတ်းလူင်ၽိတ်းလၢင်ၸတႉၸတႉ။ ၸၢင်ႈ ယႃႉပိတ်ႈ လွင်ႈၵျူႉမူၼ်ႈသိူဝ်း မူႇလုမ်းပေႃႈၸေႈလုၵ်ႈလၢင်းသေ မီး ဢၼ်းတၢႆးၸလႈ မီးတၢင်းယူပ်ႈယွမ်း လူႉသုမ်းယွႆႈၶမ်ၸတႉၸတႉ။ ၶိုင်း သိင်ႇႁၢႇလေးဝႃႇတသုတ်ႈၶႄႉ ပုတ်ႉထလၢဝ်ႈၵျေႃးဝံႉ တၢင်းၽိတ်းလွင်ႈ ၵိၼ်လဝ်ႈသူႇယႃႈ မီးႁူၵ်းပိုင်။ တီႈၼႆႉ တေဢၢဝ်ႇဝွၵ်ႈၵျူးတူဝ် ဢၼ်ၽြႃႇ လၢဝ်ႈလူင်မိူင်းၶႂ် တိမ်ႈဝံႉၶိုင်းသိင်ႇႁႃႇလေးဝႃႇတလင်ႇႁႃႇၶႄႉသေ သပ်းလိူင်းႁူႇယူႇ။

“ဢုၵ်ႉလႃႇယူပ်ႈယွမ်းမႃး၊ ႁႆႉထိင်လႃးလၢၼ်ႇပိူၼ်ႈ။
ၸၢင်ႈၽႅၼ်လိပ်းၵျူးႁႃႇ၊ လိုဝ်းဢမ်ႇသႃႇလိုဝ်းႁူင်။
ဢမ်ႇၵျေႃႉလူမ်ႈတူဝ်သိင်း၊ လၢၼ်ႇတၢင်ပိင်းထိုင်ႉထူၼ်ႈ။
ၽူႈၵိၼ်မိူင်ႈမဝ်းယွင်ႇ၊ ႁႆႉၽိတ်းဝွင်ႇႁၵ်းတၢင်း”ၼႆယဝ်ႈ။

(1) ၸူဝ်းၸွင်ၵိုၼ်ၸမ်း ဢၼ်ၵျေႃဝံႉမီးဝံႉၶႄႉ ယူပ်ႈယွမ်းၵျႃလႆႁူႇ တိၵ်းတိၵ်း၊ ဢမ်ႇသိမ်းပိင်းဝံႉလႆႈ။ (2) တေႃးသယွႆႉ ဢမ်ႇၵူဝ်ပေႃႈၸမ်း ၸတႇႁူႇ တိုၼ်းဝႃႈဢမ်ႇၵူဝ်ၽႅဝ်သေ လၢင်ႈၵျိတ်းမိၼ်ႈ ၵၢၼ်ဢမ်ႇလီတင်း လူင်။ (3) ၵျူးႁႃႇၶမ် ဢသၢၵ်ႈပွတ်း။ (4) ဢူမုၼ်ၽုင်းငဝ်းတူၵ်း လိုဝ်ႈ သိင်ၶဝ်ႈ ပိူၼ်ႈၵိမ်ႇမိူဝ်ႉ။ (5) တီႈတူၼ်တူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႇၼႆႉ လွင်ႈလီဢူၵ်း ဢၢႆၸလႈ ၽေးဢၼ်းတၢႆး ဢၼ်တေၶွတ်ႈမႃးၶႄႉ ဢမ်ႇၵိတ်ႇၸေၵျေႃႉ ႁင်ႈလႆႈ။ (6) လၢၼ်ႇထိုင်ႉ ပိူၼ်ႈလၢတ်ႈၶေ သပ်းလိူင်းၶေသေင်ၵေႃႈ ၶၢၼ်းပွင်ႇလွၵ်ႈ ၶၢၼ်းႁူႉၶၢၼ်းတွင်း၊ ဢမ်ႇမီးလွင်ႈဝူၼ်ႉ တၢင်းၶႅၼ်ႈလွၵ်ႈ ဢမ်ႇႁူႉတီႈတိမ်ႇတီႈသုင်။ လိူဝ်းၸဝ်ႈႁူၵ်းပိုင်ၼႆႉ ၽၼ်လွင်ႈလူႉသုမ်းလွၼ်ႉ လွၼ်ႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၶႅၼ် ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် ၵိၼ်လဝ်ႈသူႇယႃႈပူၼ်ႉတီႈ ၶႅၼ်ႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃး မီးတူဝ်မီးၸႂ်ယူႇၵေႃႈ မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆၶႅင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႈ။

ၶေႃႈလူပ်း

‘လိၵ်ႈၵေႃႉမီးၶင်ႇၶႅ ၽဝတႃႇ သၢႆႇလိုၵ်ႇလိပ်းလႆႈလိုဝ်ႈ’ ၶင်ႇၵူႈ လႆႈတႅမ်ႈၸၶမေႃး လွင်ႈႁူၶ်းလိၵ်ႈၵေႃႉလိူဝ်းၶႅ လႆႈလိုဝ်ႈဝူႈ ၽဝတႃႇ သၢႆႇလိုၵ်ႇပႆႇၸၢတ်ႇလွၶ်ႉလွၶ်ႉယဝ်ႉ။ ယွၶ်ႉၶၶင်ၸလႈ ၽူႈလူလိၵ်ႈၶဝ်းၸဝ် ၵေႃႉလိုၵ်ၽႅၵ်သေမဝ်ႇဝူး တႃႇၸုမ်ႈလႆႈပိၶ်ႁူၶ်း “ၽဝတႃႇ သၢႆႇလိုၵ်ႇပႆႇၸၢတ်ႇ” လီယဝ်ႉလီထိုင်ႈ ၸိုၶ်ႈယဝ်ႉၸိုၶ်ႈထိုင်ႈ တူဝ်းတွၶ်းႁူႇထိုင်ႈတိၵ်းတိၵ်း ၶၶင်ႉ ၸတ်းလိုၵ်ၸုမ်ႈယၢၶ်လႆႈ လွင်ႈတၢင်းလူဝ်းၶူဝ်ၶၶင်ႉသေၵမ်းတႃႉ။

ၽိုၶ်ၵိုင်–

1. တီႇၸၶိၵႃႇယ၊ ပပ်ႉသွင် ၊ ပူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽေႃႇၵေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ 2003။
2. ၵၢင်ၵုတ်တရ ၶိၵႃယ၊ ပပ်ႉၶိုင်ႈ၊ ပူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽေႃႇၵေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ 2003။
3. ၵၢင်ၵုတ်တရ ၶိၵႃယ၊ လတုၵ်ၵၶိပၢတ်၊ ပူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽေႃႇၵေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ 2003။
4. လဝ်ႈၶၶင်ႇတဝမ်ႇသပိၶ်ႇတႅမ်ႈ၊ **လေႃၵၶီႇတိ၊** မွၵ်ႇႁူႇသွႆႈလိူင်၊ တႃႈၵုင်ႈ၊1999။
5. လဝ်ႈသြႃႇလူင်မိူင်းၶွင်၊ သိင်ႇၵႃႇလေႃးဝူႇတ လင်ႇၵႃႇ၊ ပိတ ၵၢတ်ႈ၊ 1999။

ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉလီ လႄႈ ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉၸႃႉ

လွၼ်ႉပၢႆး သီႇပေႃႉ

ၸႂ်ၼႆႉ ယွၼ်ႉဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်ႁူဝ်ၶေႃႈၵူၼ်းႁဝ်းလႄႈ ႁဝ်းလီလႆႈလဵပ်ႈႁဵၼ်းလွင်ႈမၼ်းယူႇ။ ဢၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၶိုၼ်ႈယႂ်ႇၵေႃႈ ပဵၼ်ၸႂ်ဢၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၵူၼ်းႁဝ်းတူၵ်းတႅမ်ႇၵေႃႈ ပဵၼ်ၸႂ်ၼႆႉၵူၺ်းၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ယွၼ်ႉပိူင်ႈၼၼ်လႄႈ ၼင်ႇႁိူဝ်ၽူႈသူင်ဢၢၼ်ႇလိၵ်ႈႁဝ်းၼပ်ႉ တေလႆႈတၢင်းႁူႉ လွင်ႈၸႂ်လႄႈ တင်းပၢႆးဝူၼ်ႉၼမ်မႃးလူဝ်ၵဝ်ႇၼၼ်ႉ ၵင်ႇလႆႈၶတ်းၸႂ်သေ တႅမ်ႈပဵၼ်မႃး လိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ႁူဝ်ၼႆႉယူႇ။

ၸႂ်ဝူၼ်ႉၼႆႉ ယွၼ်ႉမၼ်းပဵၼ်သဵၼ်ႈတၢင်း တႃႇတေၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင်လႄႈ ၵူၼ်းၸိူဝ်းဢၼ် မေႃၸႂ်ႉတိူဝ်းၸႂ် မေႃဝူၼ်ႉလႆႈၶႆႈၼၢင်ႈၸဝ်ၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင်ၶိုပ်ႈၼေႃႈသေ ၵူၼ်းၸိူဝ်းဢၼ်ဢမ်ႇပေႃး မီးပၢႆးဝူၼ်ႉၼပ် ၼၼ်ႉတႄႉတႄႉ။ ၽူႈၸိူဝ်းဢၼ် ဢဝ်ပိူၼ်ႈဝႃႈတိၵ်းတိၵ်းၼပ်ႉတႄႉ ႁမ်ႉ ပဵၼ်ၽူႈဢၼ် ၵႆႉလၢၵ်ႈႁၢင်ပူၼ်ႈၼၼ်ႉၵမ်ႈၼမ်ယူႇ[1]။ ၼင်ႇၵႃႈၸႂ်ဝူၼ်ႉၼႆႉ ၵေႃႈ မၼ်းသမ်ႉလႆႈၸႅၵ်ႇၽႄဝႆႉ ပဵၼ်သွင်ယၢင်ႇ–

(႑) **Positive mind** ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉလီ၊

(႒) **Negative mind** ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉၸႃႉ

ႁူဝ်ၶေႃႈ (႑)

တီႈပွင်ႇၸႂ်ငၢႆႈမၼ်းတႄႉ ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉလီၼႆႉ မၢႆထိုင်ဝႃႈ ပဵၼ်ၸႂ်ဝူၼ်ႉလွင်ႈ ပွင်ပဵၼ်လႆႈ၊ လွင်ႈႁၼ်လီ၊ လွင်ႈဢမ်ႇၶတ်းၶၢင်ၼႆၵေႃႈ တေႃႈတေဢမ်ႇ ၽိတ်း။ ၸႂ်ႁၼ်ငႄႉၸႃႉသမ်ႉ မၢႆထိုင်ဝႃႈ ပဵၼ်ၸႂ်ဢၼ်ၵိတ်ႇၶွင်ႈ၊ ဝူၼ်ႉ ၽိတ်း၊ ဢမ်ႇပွင်ပဵၼ်လႆႈၼႆယဝ်ႉ။ ၸႂ်သွင်မဵဝ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉဢဝ်ဢမ်ႇႁဵတ်းဢၢၼ်

[1] Food for the Thinking Mind, p. 58.

လွမ်းၵၼ်လႆႈၸႂ် ၶဝ်ဢမ်ႇတွၼ်ႈႁွမ်းၽရေၵၼ်၊ မိဝ်းၼိုင်ႈပဵၼ် သဵၼ်ႈတၢင်းၸိုၼ်ႈထိုင်တီႈသုင် ဢၼ်ၼိုင်ႈသမ်ႉ ပဵၼ်သဵၼ်ႈတၢင်းလူင်းလူးတီႈတႅမ်ႇ။

ၵၢၼ်ၸိုၼ်ႈယဝ်ႉ ၼင်ႈလေႈၵုတ်ႈၵေႈလီ၊ ၼင်ႈလေႈၵီႇမူၼ်ၼႄႇ ပႆးႁူႉ ပႆးႁၼ်ၸႂ် လွင်ႈပႆးမၢၵ်ႈမီးၵေႈလီ၊ လူဝ်ႇသေၼၼ်ႉ ၼင်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းၵေႈလီ 'လွင်ႈ' ၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ပိူင်ၵဝ်ႇငဝ်ႈငေႉမၼ်းယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ၽွင်ႈသေ ဢမ်ႇဝႆႈ မီးလူဝ်ႇၽၼ်းၼမ်ႉၵတ်ႉ တေႇတေၸိုင်ႈယဝ်ႉၽွင်ႈမၼ်းယူႇ။[2] ၵူၺ်းၵေႈ တေႇတေႁႂ်ႈမၼ်း ဢွၵ်ႇႁၢင်ႈၽႃင်ၸိမ်ႇလီပ်ႈမႄးၼၼ်ႉၸတ် ယူႇတီႈတၢင်း ၸတ်းလွင်ႈ တၢင်းဢၵ်ႉလွင်ႈသႂ်ႇၽွင်ႈမၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဢၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၽၼ်လဝ်း ၵဝ်ႇ ပဵၼ်မႄးၼႄၸတ်ၵေႈ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈမၼ်း ပဵၼ်လွင်ႈၼႆႉၵူၺ်းၼႅင်ႇၵဝ်ႇ။[3] ၼင်ႈၵေႈလွင်ႈႁၢၼ်ၸင်လီၼႆႉ ဢၼ်ၸဝ်ႈပႃးမၼ်း မီးဝႆႉလႆႈယၢင်ႇ၊ ၼင်ႈလိၵ်ႈႁွမ် တွမ်ႁူပ်ႉၼႆႉၸတ် လႆႈသပ်းလႅင်းၸၼ တီႈၵိပ်ႈမၼ်းၵူၺ်း။ ဢၼ်လမ်ႇလွင်ႈ မၼ်းၵမ်ႈၽွင်ႈ မူၼ်ၼႄႇတီႈတင်ႈၼႆႉယူႇ။

1. လွင်ႈၼိုင်ႈလႆႈၼိုင်ႈပဵၼ်ၸွမ်းယဝ်ႉ (ႁၢဝ်ႈၸွမ်း)
2. လွင်ႈဢမ်ႇသုတ်းဢမ်ႇႁၢႆ
3. လွင်ႈယူႇၼႆႉၵၢၼ်ႈ
4. လွင်ႈမၼ်ႈလွင်ႈ
5. လွင်ႈယဵၼ်ၸႂ်
6. လွင်ႈမူၼ်ႈသူဝ်း

လွင်ႈၼိုင်ႈလႆႈၼိုင်ႈပဵၼ်

လွင်ႈၼိုင်ႈလႆႈၼိုင်ႈပဵၼ်ၼႆႉ ၽွင်ႈၵေႈတေမီးယူႇ သိုဝ်ႈၽွင်ႈသိုဝ်ႈမၼ်း တွၼ်းသေ ဝႆႈ မၼ်းႁၢဝ်ႈၸွမ်းၸႂ် ဢမ်ႇႁၢဝ်ႈၸွမ်းၼႆၼႄႉၵူၺ်း။ ၵူၼ်းၵေႉဢၼ် ဢမ်ႇၼိုင်ႈမီးငိုၼ်း၊ မီးၸမ်း၊ မီးပလ်ႇလႃႇတၢင်းႁူႉယဝ်ႉ တၢင်းႁၼ်ၼမ်ၼႄႉ တေဢမ်ႇမီးၽွင်ႈ။ ၵူၺ်းၵေႈ ၵေႉဢၼ်တေတႅမ်ထူၼ်ႈလႆႈမၼ်းၸတ်ႉ တေ ပဵၼ်ၵေႉဢၼ် မီးတၢင်းၼိုင်ႈလႆႈၼိုင်ႈပဵၼ်ႁၢဝ်ႈၸွမ်းသေ သိုပ်ႇပႆယၢင်ႈလွမ်း

---
[2] Soul Curry for You and Me, p. 93.
[3] Grow Rich with Peace of Mind, p. 49.

ၼင်ႇၵၢၼ်ၸဝ်ႈႁွႈပၼ်ၼၼ်ႉႁူလၢႆး။[4] ထိုင်ႈလႆးၼိုင်ႈၵေႃႈ ၸိုင်ႈၵၢၼ်ၼႆႉတေ လႆႈဝႃႈ မၼ်းမူၼ်ၸိူင်ႉၼင်ႇ ၸိူဝ်ႉၽၼ်းလီမိဝ်းၼိုင်ႈသေ မၼ်းပၼ်ၼဝ်ႈ ၵႂႃႇ တၢႇတေမိူၼ်ႈယဵင်ႇၼႆၵေႃႈဝႃႈလႆႈ၊ ပိူင်ၼိုင်ႈၵေႃႈ ၸိုင်ႈၵၢၼ်ၼႆႉမၼ်း ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၵူၼ်းႁဵဝ်းလႆႈယူႇယိုၼ်းယၢဝ်း ၸၢဝ်းႁိူင်ႁုင်ႇတၢင်းၼၢႆးၼႆၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။[5]

ၸိုင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းၵၢမ်ႇႁႅၼ်

ၸိုင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းၵၢမ်ႇႁႅၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ မၼ်းပဵၼ်ၵၢၼ်ၵမ်ႉၸွႆႈ ပၼ်ၸိုင်ႈ ၵၢၼ်ႁႂ်ႈပဵၼ်ႁႃဝႆႉႁိုင်း၊ ၸိုင်ႈၵၢၼ်ၵၢမ်ႇမီးတၢင်း တေသုတ်းႁႅၼ်လႅင် ပဵၼ် ႁိုဝ်ၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈႁႃလွင်ႈလႆးမၼ်းသေ ၸတ်းၸိုင်ႈႁႂ်ႈႁုပ်ႇထိုင် တီႈယိူင်းမၢႆ ၵၢမ်ႇလႆႈလႆးၼႆႉၵေႃႈ ႁႃထိုင်ႈလႆးမႂ်ႇ၊ လႆးၵဝ်ႇၽဝ်ႇလင်ၼၼ်ႉ ၵဝ်ပဵၼ် တွၼ်ႈသွၼ်သေ သိုပ်ႇၸတ်းၸိုင်ႈႁုပ်ႇထိုင်ႈ။[6] ပေႃးမီးၼမ်ႉၵတ်ႉသေ မေႃတူလႈ ၼိုၼ်းပိုၼ်းလင်လိုင် လွင်ႈၽိတ်းပိူင်ႈမိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်သိၼ်ႈ တၢင်းမႂ်ႇတၢႇတေသိုပ်ႇပႆႇႁူလႈ။[7] ယွၼ်ႉၼၼ်ႉ တေလႆႈမီးၼမ်ႉၵတ်ႉ မေႃ ထတ်းသၢင်တူလႈ ၵႃႇလ၊ တေႉသမၼ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇၵိုင်ႇၵၢပ်ႈၸလႈ တေ ပၼ်လႆႈ ၼမ်ၵေႃႇမွၵ်ႇၵႃႈႁိုဝ် ၽွၼ်းလီၽွၼ်းလႃႉ ၵၢၼ်တေသိုပ်ႇတၢမ် လၢမ်းမႃး ၼိုင်ႈၸၢဝ်းၼႃႈၼၼ်ႉယူႇ။

ၸိုင်ႈယူၼ်ႉၵၼ်း

မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇႁူႉတူဝ်ဝႃႈ ၵၢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇပူၼ်ႉၼၼ်ႉၸလႈသင် ၼႃႈ ၵၢၼ်ၵၢၼ် တိုၵ်ႉၶီတ်းသၢင်ႈယူႇၼၼ်ႉၸလႈသင် မၼ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇလိုဝ်ႈၸိုင်ႈ ယဝ်ႉၼႆၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈမီးၸိုင်ႈယူၼ်ႉၵၼ်း (ၸၼ်ႇထီႇ)ၼမ်ၼမ်သေ သိုပ်ႇ ယၢင်ႈႁုပ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။[8] ၸိုင်ႈယူၼ်ႉၵၼ်းၼႆႉ မၼ်းပၼ်ၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈဝႆႉ ၵၢၼ် ၼိုင်ႈသေ၊ မၼ်းလူဝ်ႇလႆႈႁွမ်းၽႄၵၼ်တင်း တၢင်းႁူႉၼင်ႇၵဝ်ႇ၊ ပေႃးၵၢမ်ႇ

---

[4] Think and Grow Rich, p. 9.
[5] You and Your Problem, p. 106.
[6] Finding Your Strength in Difficult time, p. 147.
[7] Finding Your Strength in Difficult time, p. 148.
[8] Finding Your Strength in Difficult time, p. 169.

မီးတၢင်းႁူႉသေ ပိူၼ်ႈဝႆႈႁိုဝ်ပဵၼ်ႁိုဝ်မႃးၵေႃႈ ၵုမ်ႇၵူမ်ႈႁူဝ်သေ ယိူၼ်ႇၵၢၼ်ႈ ယူႇတိၵ်းတိၵ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇပေႃးပဵၼ်ပၢင်။ မၼ်းလူဝ်ႇလႆႈမေႃႁူႉလၵ်း ၵၼ်လႄႈမီးၽွၼ်းလီ ၵၼ်လႄႈၵမ်ႇမီးၽွၼ်းလီ ၵၼ်လႄႈထုၵ်ႇလီလႆႈၵူႈတိုဝ်း လၢႆးလႄႈၶႅၼ်ႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈမၼ်ႈၸႂ်

လွင်ႈမၼ်ႈၸႂ်ၼႆႉ မၼ်းယိူင်းထိုင်လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၶေႃႈၵတ်ႉ၊ လွင်ႈႁဵတ်း တၢင်းသၢင်ႈ၊ လွင်ႈဝူၼ်ႉလႆႈၼႂ်းလၢင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ ဝႆႈမၼ်းတေပဵၼ်မႃး ၶေႃႇ ၵၢင်လႄႈၵၼ်လႆႈႁၢင်ႈႁဵၼ်းႁဵတ်းသၢင်ႈဝႆႉ ပီယၢဝ်းၼၢဝ်းႁိုင်။ ယုမ်ႇယမ်ဝႆႈ ၶေႃးၵၢၼ်မဵဝ်းလႄႈသေမဝ်ႇဝႆႈ ႁဵတ်းဝၼ်းလဵဝ်၊ ပွၵ်ႈလဵဝ်သေ တေယဝ်ႉတူဝ်ႈ ၵႂႃႇၶေႃႈ ၵမ်ႇပဵၼ်လႆႈ။[9] ၸႂ်ၵတ်းလႄႈယဵၼ်ၶေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇၸႂ်ႈလႄႈၶိုၵ်း မၼ်းပဵၼ်လွင်ႈၵၼ် ဝႆႉလႄႈယဵၼ်ယဵၼ်သေ ၽိူၼ်လတ်းထတ်းၸမ်း ၶိုင်း ၶေႃးၵၢၼ်ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ။ ႁွပ်ႈသင်ၶႃႈ လွင်ႈလႆႈသေမဝ်ႇဝႆႈ ပေႃးဝႆႉလႄႈၽိုင်း ၸႂ် ၶိူတ်း ၸႂ်ႁိပ်ႈလႄႈမိုဝ်းလိုၼ် ၶေႃးၵၢၼ်လွင်ႈလႆႈၵေႃႈ တေၵမ်ႇၸိူဝ်ႉလိူပ်ႈမႃး လႆႈ။[10]

ၸႂ်မူၼ်ႈသိုဝ်း

ၸႂ်မူၼ်ႈသိုဝ်း ၶေႃးၵၢၼ်ၵၼ်ႁဝ်းႁဵတ်းသၢင်ႈယူႇၶေႃႈ မၼ်းပဵၼ်မႃး ၵေႃႈယဝ်ႉ၊ ၽိုၼ်ႈမႃးဝႆႈသင်ဝႆႈ ၵမ်ႇလူဝ်ႇႁၢႆႇမဝ်းလွမ်း ဝူၼ်ႉႁၢင်လွမ်း၊ လူဝ်ႇလႆႈဝႆႉၸႂ် မူၼ်ႈမူၼ်ႈသိုဝ်းသိုဝ်းသေ သိုပ်ႇႁဵတ်းသၢင်ႈႁၢႆႇတိၵ်းတိၵ်း ၶေႃႈယဝ်ႉ။[11] ၶိုၼ်းၵႆႈၽႂ်ႇလၢင် ၸႂ်ၵၼ်ၶိုၼ်ႈလႆႈၶိုၼ်ႈပဵၼ်ႁၢဝ်ႈႁိူင်း ၸႂ်ၵမ်ႇ သုတ်းၵမ်ႇႁူၼ်ၸလႄး ၸႂ်ယိူၼ်ႇၵၼ်းလၢႆႇတၢင်ႈၶေႃႈ တိုၼ်းတေၵမ်ႇ လႆႈမီး ‘ၸႂ်ႁၼ်ၸၢင်ႈၵမ်ႇလီ၊ ၵမ်ႇပွင်ပဵၼ်’ ‘ၸႂ်ၵိတ်ႇၸၢင်’။

ႁူဝ်ၸေႃးမႂ်ႇ (၁)

ၸႂ်ႁၼ်ၸၢင်ႈႁၢႆႉၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၸႂ်ၵၼ်မႃးၵိတ်ႇၸၢင် လွင်ႈတၢင်းၸိုၼ်ႈ ယႂ်ႇမႂ်ႇသုင်ၵူၼ်းႁဝ်း၊ လိူဝ်သေၶေႃႈ တႃႇတေလႆႈပဵၼ်မႃး ၸႂ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ

---

[9] Positive Imaging, p. 196.
[10] Grow Rich with Peace of Mind. p. 40.
[11] Finding Your Strength in Difficult time, p. 254.

ၵတ်းယိၼ်ၶၶႄႉၵေႃႈ တေပိၼ်ယၢပ်ႇဝႆႉ။[12] ပေႃးၵၢဝ်ႇလွမ်း ပႆၢးၽူင်ႈသွမ်ႈ သေလၢတ်ႈလိူင် မၢၼ်းမူၼ်ၵၢၼ်တင်း ၼၼႄႉ "canker" ။ ၼၼ်ႉၶႄႉ မၢၼ်းၵူႉ လပ်းသုၺ်ႉ တီႈၽၢၼ်းၶိုဝ်ၸိူဝ်းၶၢင်းၵေႃႈလီ၊ တီႈတူၼ်းမွၵ်ႉ တူၼ်းမၢၵ်ႉၵေႃႈ လီ မၢၼ်းတေၸိူတ်းၸူႈ တူၼ်းၽၢၼ်းတူၼ်းယူဝ်းလူဝ်းၶၶႄႉၸိုင်းၸိူဝ်ႉသေ တေၵၢမ်ႉမီးၵႂႃႇၼၼ်ယိူၺ်ႉမႃးလႆႈ။

ပေႃးၵၢဝ်ႇလႆၢးၵၢၽိထမ်းသေ ထတ်းတူလုၺ်းလိူင် မၢၼ်းမူၼ်ၵၢၼ် တင်း လိူၺ်ၵၢၵူသူလ်ႉ ၵၢၼ်လၢင်းၵိတ်ႉၸၢင် လွင်ႈတၢင်းၼၽေႈတူၼ်းၵၢၼ်လီၶၶႄႉ ယဝ်ႉ။ ပေႃးၵၢဝ်ႇလၶၶႄႉထၢၼ်းၵူၼ်းသေဝူႈၵေႃႈ 'လိူၺ်ၸၢၼ်ၼင့်လၢႉ' ၶၶႄႉ မၢၼ်း ၸိူတ်းၸူႈၵူၼ်းမူဝ်းၶၶႄႉ ၵၢမ်ႉမိုၼ်းသင့်မိုၼ်းသုင်လႆႈ၊ ၵူၼ်းမူဝ်းၵၢၼ်မီး လိူၺ်ၵိတ်ႉၸၢင်ၶမႆၶၶႄႉ တိုၼ်းတေၵၢမ်ႉမီးဝၼ်း ပူၼ်ႉလၢတ်ႈပၢၼ်တုၵ်ႉၼ ၼၢၼ်လိူၺ်လႆႈသေပွၵ်ႈ။ ယွၼ်ႉၶၶႄႉ 'လိူၺ်ၸၢၼ်ၼင့်လၢႉ' ၶၶႄႉ ယူႉၶိူင်း ပႆၢးလိူၺ်သေ ထတ်းသၢင်တူလုၺ်းၵေႃႈလီ မၢၼ်းတိုၼ်းပိၼ် လိူၺ်ၵၢၼ်မီးၸိူင်း လၼ်လူင်း တၢင်းတိူၺ်ႈတိမ်ပၢၵ်ႉဝႆႉယဝ်ႉ။

ပေႃးယူႉထိူင်းလိူင်ႉၶိုင်းသေ လိပ်းၸိူၼ်းတူလုၺ်းလိူင် 'လိူၺ်ၸၢၼ်ၼင့် လၢႉ'ၶၶႄႉ မၢၼ်းပိၼ်လိူၺ်ၵၢၼ် ၵၢမ်ႉလွတ်ႈလိူဝ်းသေ မၢၼ်းၼဝ်းပူးၶိူင်း 'လိူၺ် ၵူဝ်' မိဝ်းၶိုင်း။ ယွၼ်ႉလွင်ႈၵူဝ်ၶၶႄႉ မၢၼ်းၸူမ်ႉငမ်းလိူၺ်ဝႆႉယဝ်ႉၼလႈ ၸၢၼ်သင်၊ ဝူၼ်ႉသင်၊ လၢတ်ႈသင်၊ ၸိူတ်းသင်ၵေႃႈ ၵၢဝ်ႇပိၼ်လွင်ႈၵူဝ် ပိူတ်ႈသေမူတ်း။[13] ၶိူင်းၵႂႃႇလိူၺ်ၵူဝ်ၶၶႄႉ ငဝ်ႈၸၢၵ်ႈမၢၼ်းၵၢၼ်ၶိုင်းၼတ့ ပိၼ်ႁွပ်ႈ'လွၵ်ႉၵၢၼ်' ၵၢၼ်လွၵ်ႉၶၶႄႉ မၢၼ်းလၢင်းၸိူတ်းၸူႈ ၵူၼ်းမီးလိူၺ်ၵူဝ်၊ ပေႃးဝူႈ လိူၺ်ၵူဝ်ၶၶႄႉ လႆႈယင်ႉၸၢၵ်ႈမၢၼ်းလိူၵ်ႉယဝ်ႉလိူင် ဝူၼ်ႉလွင်ႈလိူၺ်ၵေႃႈ ၵၢဝ်ႇပိၼ်လွင်ႈၵူဝ် ပိူတ်ႈသေမူတ်း ၵူဝ်တႆၵူဝ်လူႉၵူဝ်သုမ်း ၵူဝ်ၽိတ်း ၵူဝ်ပိၼ်ၶၶႄႉပိၼ်ၶႅဝ် လူင်ၵူႉတင်းသိူင်းသေ ဝႆးလိူၼ်းမူးလႆႈပိၼ် 'လိူၺ်ၸၢၼ်ၼင့်လၢႉ' ၵူႉ။[14]

လိူၺ်ၸၢၼ်ၼင့်ၸႃႈၶၶႄႉ မၢၼ်းၵႂႃႇၼလႉဝူၼ်ႉမိူၼ်းၸၢၼ်မိူၼ်း လွင်ႈတၢင်းၵၢၼ် ၵၢမ်ႉလိပ်း တေပိၼ်လႆႈၶၶႄႉလွၼ်ႉလွၼ်ႉသေ ၸိူတ်းၸူႈၵၢမ်ႉၵႂႃႉၶႄႇလႆႈ

---

[12] Positive Action Plan p. 151.

[13] You and Your Problems, p. 159.

[14] The Power of Your Sub-conscious Mind, p. 27.

ၶႄၼ်ႇယဝ့်။[15] ယွၼ်ႉၶႄၼ်ဢၼ်ႁၢတ်ႈၸႂ်ႈႁဝ်း သမ်ႉပေႃးဢမ်ႇမႄလွၵ်ႉတိုဝ်း ဢွၵ်ႇဢေႃသေ ႁုမ်ႈႁၢပ်ႇလွၵ်ႉမူၵ်းၸိင်ႈ၊ တီႈဢၼ်ဢမ်ႈႁၼ် သၢႆလႅတ်ႈသၢႆ ဝၼ်း ႁၢၼ်ႉတေႃႈယၢမ်းၼႂ်ႇ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈလူင်မၼ်း ဢၼ်ၶိုင်ႈၸတ ပဵၼ်လွင်ႈ ဢၼ် 'လွၵ်ႈၵၼ်' ၼႆၵေႃႈ ၸၢႆးတေဢမ်ႈၽိတ်း။ ၵၢၼ်လွၵ်ႈၵၼ်ၼႆႉ မၼ်း မိူၼ်ၵၼ်တင်း ႁဝ်းဢဝ်လိူဝ်ႉၽၼ်း 'ႁူဝ်ၸႁ' ၽင်သိုဝ်ႈၶိုဝ်းဢွၵ်ႇဢေႃၵၼ် ၶႄၼ်ႇယဝ့်။ ဢၼ်ၽူႈတႅမ်းလိၵ်ႈ ၶိုဝ်းသပ်းလႅင်းၸၶ လွင်ႁူဝ်ၼႆႉ ဢမ်ႈလိူဝ်ႈ ၸလႈဝႃႈ ၸၢမ်းပူၼ်ႉၶိုဝ်းထမ်း ပုတ်ႉထလဝ်းဢမ်ႈလိူဝ်ႈ တေႃႉၸတ်ႉၶိုၼ်းၸမႈ လိူဝ်ႉလမ်းၸၶ လၢႆးလိူဝ်ႉတိုဝ်း ႁဝ်ႈမၼ်းထုၵ်ႈမႅၼ်ႈ တီႈမၼ်းၶႄၼ်ႇႁူလႆး။ ဢၼ်ႁိုရိၵ၊ ဢၼ်ၶွတ်ႇတပ်ႉပ တၢင်းႁူဝ်တၢင်းဢၢႆ ဢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ သင်ႈသွၼ် ဝႆႉၶႄၼ်ႇ တီႈလိႁူဝ်လင်ႈႁူဝ်၊ တီႈလိဢၢႆလင်ႈဢၢႆ မၼ်းဢမ်ႈလူဝ်ႈႁူႈႁူဝ် ႁူႈဢၢႆပိတ်ႈသေ ႁူးတီႈႁူးလိၼ်။ လိူဝ်ႉသေၶႄၼ်ႇ ဢၼ်လိႁူဝ်သမ်ႉ ဢမ်ႈႁူဝ် ဢၼ်ပိၼ်လွင်ႈလိဢၢႆသမ်ႉ ဢမ်ႈဢၢႆၶႂ်ႇၵေႃႈႁဵလၢင်ႈမိးယူႈ။ ၵမ်းၽွင်ႈ ႁိၼ်းလိၵ်ႈႁဝ်းၵေႃႈႁူဝ် ၶႄင်ႈၼူဝ်းႁဝ်းၵေႃႈႁူဝ် လၢတ်ႈႁူမ်းႁဝ်း ၵေႃႈ ယၢင်းႁူဝ်လူးႁွၼ်ႈ။ ယွၼ်ႉၶႄၼ် ပေႃးတေလိပ်ႈႁိၼ်းတူလႆး ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈလွင်ႈ ႁူဝ်ၶႄႇ ပိၼ်ၵၢၼ် 'လွၵ်ႈႁႂ်ႈႁူဝ်' တင်ႈၸတႈလိမ်မူဝ်ႈလိၵ်ႉမူဝ်ႈလိၼ်ၶႄၼ်ႇ ယဝ့်။[16] ၶိုင်ႈလွင်ႈလွၵ်ႈၵၼ်ၶႄၼ်ႇ ႁႂ်ႈပေႃးၸဝ်ႈလွင်ႈၶႄၼ်ႇ လႆႈလိၵ်ႈၸၽဝ့် ပိၼ်သၢမ်ပၢၼ်။

ပၢၼ်ထူၼ်းၸိုင်ႈ ပၢၼ်ဢွၼ်တၢင်းသုတ်း ၸတႈဢဝ်လိမ်မူဝ်ႈ ႁိုတ်ႈ ႁၼ်ၶႄႈမႃး ႁၢၼ်ႉတေႃႈပေႃးမေႃလၢတ်ႈႁူမ်း ဢွပ်ႈဢွပ်ႈဢိပ်ႈဢိပ်ႈ ဢိတ်းဢွတ်း။ ၶိုင်ႈလူဝ်ႈပၢၼ်ၶႄၼ်ႇ ပေႃးလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၵႂ်ႈႁႂ်ႈ 'ႁႂ်ႈမႄႈ–ၸဢ,ယိမ်ႉ' ၶႆ ပေႃးၸမႈမၼ်းၵႂ်ႈၸလ,လွၵ်ႇ,ဝႃႈ "ဢူဝ်ႈ! ႁႂ်ႈၸလႈမိူဝ်း မိူဝ်းဢမ်ႈႁူဝ်ၸၶ၊ မူင်းတၢလိဝ် မူၼ်ႉသဝ်ႈၵၢင်သူတ်၊ မူဝ်းပွင်ႈပၢင်ၽိတ်ႈဝႃႈ၊ မိူဝ်းသႂ်ႈႁူႉၵေႃႈ တိတ်ႉ,ၸလႈ ပေႃးမိူဝ်းႁူဝ်ၵေႃႈ" ၶႆသေ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇၵေႃႈ ယွၼ်ႉပူဝ်ႈႁူဝ် ၸလႈ လႆႈတိတ်ႉယိၼ်ႁူႈ။ လိူဝ်ႉသေၶႄၼ်ႇ သမ်ႉၸိုၼ်းၸမႈသိုဝ်ႉသႂ်ႈမၼ်းထိင်ႈ 'ၶမ်ႇတၢလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၵေႃႈ မၼ်းႁိၼ်ဢူဝ်ႈမိူဝ်းသႂ်ႈႁူႉၵေႃႈ' ၶႆလူးႁွၼ်ႈ။

[15] Positive Action Plan, p. 156.
[16] The Power of Your Sub-conscious Mind, p. 28.

လိူဝ်သေၼႆႉ ဢၼ်ႁွႆႉလႆႈငိၼ်းမိူၼ်ႈၸတႉ “မိူဝ်းဢမ်ႇႁူဝ်ၸၼေႇ ၵၢင်တၢင်ႁူလိူၵ်ႇ ႁူဝ်းႁွႆႉ”ၼႆယဝ်ႉ။ တီႈၼၼ်ႈၼႆႉ ပေႃးႁဝ်းမႃးယူႇၼႂ်း “ပႂ်းလိူဝ်”သေ လီပ်း ၶီၼ်းတူလႆးလိူင် မၼ်းပိၼ်လွင်ႈ ဢၼ်လီလႆႈလိူဝ်ၵႂ်ႉလွမ်း၊ ႁွပ်ႈဝႃႈ တၢင်း ႁူဝ်ၼႆႉ မၼ်းလႆႈယၢင်ႇၶႃၵ်ႈ မၼ်းလူင်းလိူၵ်ႉၼေႇသေ ၸဝ်ႁွင်ႉဝႃႈလႆႈလူမ် (unconscious mind) ၼႆယဝ်ႉ။

ပၢၼ်ထူၼ်ႈသွင် ၼႂ်းပၢၼ်ထူၼ်ႈသွင်ၼႆႉ မၼ်းပိၼ်ပၢၼ်ဢၼ် လုၵ်ႈ ဢွၼ်ႇလၢင်ႇယိုႇမႃး ၵၢမ်းလၢတ်ႈၵေႃႈ ၶၢင်ႈၼိုႈမေႃလေးမေႃၵွတ်ႇမႃး၊ မေႃ ၵႃႇမေႃပႆ၊ မေႃလီၼ်ႈမၢၵ်ႇၸင်ႇမၢၵ်ႇၼိမ်း၊ ၸိင်ႈၸႃၵေႃႈ ၼေႃႇၶၢင်ႈၼိုႈယၢဝ်း မႃး တၢင်းၵႃႇတၢင်းပႆၵေႃႈ ၶၢင်ႈၼိုႈၵၢင်ႈမႃးဢိတ်းဢိတ်း ၸေႃလႆႈဝႃႈ မိူၼ်ႈ ၽွင်းဢၼ်လီၶႂ်ႉလီႁူမ်ၸတႉၸတႉ။ ၼႂ်းပၢၼ်ၼႆႉ သမ်ႉဢၵ်လွင်ႈႁူဝ် လွင်ႈၶေ လူင်ၼေၼ်ႉ မႃးထိမ်သိုႇထိင်ႈ မူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈ “ၵႃႇၸလႇ ၵႆၵႆၸလႈမိုး ပေႃး မိုးဢမ်ႇႁူဝ် ၸႃႇပူႇပၢတ်ႇ ဢဝ်မိုးၵႃႇ ပေႃးၸဝ်ၶၼ်လုၵ်ႈဢွၼ်ႇၼႆ ၸဝ်လွပ်း သိုႇၼႂ်းသွင်း(ၽြၢင်း)ၸဝ်ၵမ်းလိူဝ် ႁွင်ႉၶႃပေႃးၶႃၸမႈ ပေႃးဢမ်ႇတၼ်းဢူဝ်း မိုးၼိုႈႁူႉၵေႃႈ ”ၼႆယဝ်ႉ။ မၢင်ၵေႃႉသမ်ႉပႆဝႃႈ “ၶႆႈၸလႈ မိုးဢမ်ႇႁူဝ်ၸၼေႇ မုၼ်လဝ်းမႃးပုၼ်ႉၼေႈ”ၼႆၵေႃႈ ယင်းမီးလူးဢွၼ်ႇ။ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇၸတႉ ဢမ်ႇပႆႇႁူႉသင်သေဢိတ်း ဢႁျင်းဝႃႈလူဝ်ႉၽၼ်း ‘တၢင်းႁူဝ်’ၼၼ်ႉ သမ်ႉ ပေႃးၽင်လိုၵ်ႉ ၼႂ်းဢွၵ်ႇၸဝ်မႃး သွင်ပၢၼ်ယဝ်ႉ။[17]

ပၢၼ်ထူၼ်ႈသၢမ် ၼႂ်းပၢၼ်ထူၼ်ႈသၢမ်ၼႆႉ ၸေလႆႈဝႃႈပိၼ် သိၼ်း ၼုမ်ႇမၢဝ်ႇၼုမ်ႇသၢဝ် သင်ပိၼ်မၢၵ်ႇမူၼ်ႇၵေႃႈ လမ်ၸေလူၼ်ႇၵႂၢႆးမႃးလွႆး လွႆးသေ မၼ်းမိူၼ်ႈၽွင်းတိုၵ်ႉ သူင်ၶီၼ်းလိၵ်ႈၶီၼ်းလႆး ၶႃတၢင်းႁူႉတၢင်း ၶၼ် တၢင်ႇဝတ်ႉတၢင်ႇဢႁျင်း၊ တၢင်ႇဝၢၼ်ႈတၢင်ႇဝိင်း။ ၼႂ်းပၢၼ်ၼႆႉသမ်ႉ ၵႆႉ ၸလႈလႆႈငိၼ်းဝႃႈ “ယႃႇပေပေႃးၵႃႇယူႇၵႆၼေ ဢၢႆးလႃးပႃးလီၼ်း ႁူဝ်သူ ပိၼ်ၼေၼ်ပိၼ်ၼႆ ပေႃးပိၼ်ၸႆႈပိၼ်ၼေဝ်ႈမႃး ႁူဝ်ဢမ်ႇမီး ႁူၼ်းတူလႆးထိုင် သူ၊ သမ်ႉႁူဝ်ပိူၼ်ႈ ၵႃႇဢၢၵႆၼ်သူၵေႃႈၶိုင်းမၼ်း၊ ၵမ်ႉသမ်ႉ မေႃၵႃႇဢမ်ႇမေႃ ႁူႉတၢင်းမႃးၼႆယၢပ်ႇဢူဝ်း၊ ပေႃးဢဝ်ၶႃးဝႃႈၸတႉ ဢမ်ႇပေႃးလူဝ်ႇၵႃႇၵႆ ၸွင် ၼင်ႇလိၵ်ႈၼင် ၵႃႇၶီၼ်းဢဝ်တီးဝတ်ႉၶႃႉၼႆႉၵေႃႈလႆႈယဝ်ႉ၊ ပိူင်ၼိူင်းၵေႃႈ

---

[17] The Power of Your Sub-conscious Mind, p. 26.

ၵျႃးသွင်ၵေႃႉပူႇၵွၵ်ႇၵေႃး ထဝ်းမႃးႁူးမိုဝ့်ႁူးဝၶၼ်း ပေႃးၵျႃးတႃ့မႃး ႁူဝ် သူၵမ်ႇတၼ်းလႆႈၵျၼ်လွႆႈၵျႃး၊ လိူဝ်သေၶၼ့် ႁိူၼ်းယေး၊ တိူၵ်ႇၵျႂ်းလွၵ်း ၶျေး၊ မႃႉလႃးဝူဝ်းႁူဝ်ႈ ၼူဝ်းၼွင်လိူဝ်းၶၼ့်ၵေႃး ႁူဝ်ၵမ်ႇတၼ်းလၢၵ်ႇ ၸၽပေၶၼ် သူၵိူဝ်း မွႆးဝႃး” ၶၼ့်သေ ၵဝ်မိဝ်းၶိူင်းမိဝ်းသွင် လွၵ်ႇႁၼ်လၼ်ႁၼ်မႃး ပိၼ်လႆႈသိူပ်ႇလႆႈပႃၼ်ဝ့်။ ယွၼ့်ပိူဝ်းၶၼ်လေး လူဝ်ႇလႆႈၵွၼ်ႁၼ်ၼတ်းလွႆ ၼၢမ်း ပူၼ့်လွင်းႁူဝ်ၶၼ့်ယဝ့်။[18]

ၶွႆးပႆႈၵျၼ်တီးၶၼ့်ၸတ့် ၽူးတၢမ်းလိၵ်ႈၵမ်ႇလႆႈယူင်းထိူင်ဝႃး မၼ်း ပိၼ်တၢင်းၽိတ်း ပေႃးၸမႈလုၵ်းၵွၼ်ႇ၊ မၼ်းပိၼ်ႁွပ်းတၢင်းႁူႉတၢင်း ၵျၼ်ပေႃးၸမႈ ၵမ်ႇတၢမ်းထူၼ်းၵေႃးပိူင်ၶိူင်း ပိၼ်ၽိူင်းၵၼ်လပ်းပႃးမႃး ပၢၼ်သိူပ်ႇပၢၼ်ၵေႃးလႆႈဝႃး။ ႁူလ်းႁႃး ႁွပ်းပိူဝ်းလွင်းၵၼ် ၵမ်ႇႁူႉၶၼ့် သေ ၽွၼ်းလႃႉမၼ်း သမ့်သိူပ်ႇယၢင်ႇၵျၢၵ်း ၽၢင်လိူၵ့်တိူတ့်ၶိဝ်ၶၼ့်သေ ၵဝ် ပိၼ်လွင်းႁိတ်ႇၼွင်းလူင် တႃႇတၢင်းသိူၼ်းယွႆႇႁူၼ်းၵျဝ်းၸတ့်ၸတ့်။

လိူဝ်သေၶၼ့် လွင်းဝႃးပေႃးၸမႈ ၵျၵ့်လုၵ်းလၢင်းႁႃးႁိူဝ် ၵၼ်ဝႃး ၶၼ့် ၵမ်ႇတၢပ်းသပ်းလၢင်းၸၶ ႁိူဝ်ယွႆးမၼ်းၵေႃး တေပွင်ႇလွႆယူႇ သိူဝ်း ၽွႆသိူဝ်းမၼ်း။ ႁူလ်းႁႃး ၼေႃးႁူမ်းၵၼ်ဝႃး ‘ၵျၵ့်’ ၶၼ့် ယွၼ့်လွႆႉတိူဝ်း ၵမ်ႇ ပႆႈပေႃးတူၵ်းလွၵ်းမၼ်းလီၸလႃး လိူဝ်းၵျဝ်းလိူဝ်းၵျႃးလုပ်းလိၶၼ်း လႆႈၼၢမ်ႇ တၢမ်ႇမၼ်း ၵျႃၼ့်တေႃႇယၢမ်းလိဝ်ၶၼ့်ယဝ့်။ ယွၼ့်ပိူဝ်းၵျၵ့်လိူဝ် ၵူၵ်းလိူဝ်လွႆ ႁူဝ်လုၵ်းၵွၼ်ႇ ပိၼ်ၶၼ်ၶၼ်မီးၶၼ့်သေ လၼ်ႇလွၵ်ႇႁူလ်းၶၼ်ႇႁဝ်ႇ တၼ်းလွႆ ၵျိတ်းလွႆး လုၵ်းၵွၼ်ႇႁူဝ်ၸတ့်ၵမ်ႇလွႆး။ ႁူလ်းႁႃး လႆႈတၼ်းလွႆၵေႃးလီ ၵမ်ႇ လႆႈတၼ်းလွႆၵေႃးလီ မၼ်းလႆႈပိၼ်ပူၼ့်ႁူဝ်ႇယဝ့် ၽွၼ်းလီၽွၼ်းလႃႉမၼ်း ၵေႃး တေႁူႉထိူင်ၽွႆမၼ်းယူႇ။ ယွၼ့်ၶၼ်ၶၼ် ၵၼ်ပိၼ်ပူၼ့်ႁူဝ်ႇယဝ့်ၶၼ့် ထုၵ်ႇလီၵဝ်ပိၼ်တွၼ်းသွၼ် တႃႇမူဝ်းၶျေးသေ ထုၵ်ႇလီလႆႈပိၼ်လိူင့်ႁိူဝ် ၵၼ်ဝႃးၶၼ့် လီလႆႈဝူၼ့်တူလ်းလိူၵ့်ႁူင်း ယၢင်းၵျႃလွၵ်းလႆး ၶွႆးႁူးပႆး ပႆႈယူႇ။[19]

[18] Positive Imaging, p. 218.
[19] Food For the Thinking Mind, p. 155.

လိူဝ်ၵၢၼ်ၵၢမ်ႉလွတ်ႈလႅဝ်း လိူဝ်ႁူဝ်ၸႂ်ႁူဝ်ၸႂ် ႁူဝ်ပိၼ်ၸႂ်ၸႂ် ပိၼ်ၸႂ်လေႁႃႉၸႂ် မၼ်းမိူၼ်ၼင်တင်း ႁူၼ်းတူၵ်းၶွၵ်ႈ။ ႁူၼ်းတူၵ်း ၶွၵ်ႈၸႂ် တၢင်းလိူဝ်ၵေႃႈၵၢမ်ႉလၢင်ႈႁႃႉ၊ ပိူၼ်ႈလိူင်ႉသင်လႆႈၵိၼ်ၸႂ်၊ ပိူၼ်ႈ လိူဝ်ႉသင်လႆႈၵွတ်းၸႂ် လႆႈၵၢဝ်ပိူၼ်ႈဝႃႈတင်းမူတ်း။ လိူဝ်ႁူၼ်းၵဝ်းၸႂ်ၵေႃႈ ပေႃးလွင်ႈႁူဝ်ၸႂ် မႃးႁူမ်ႉငမ်းဝႆႉမူတ်းယဝ်ႉၸႂ် တႃႇတေၵွတ်းၵၢၼ်မႃး တႃႇ တေမေႃဝူၼ်ႉလႆႈၼႆႈလၢင်ႈၸႂ် ပိၼ်ယၢပ်ႇဝႆႉၼႄတႄႉ။ ယွၼ်ႉၸႂ် ပေႃးလိူဝ် ၵဝ်းၵၢမ်ႉမီးလွင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းၵေႃႈ လိူဝ်ၵွတ်းၵၢၼ်ၸႂ် တေၵၢမ်ႉၽုတ်း ပေႃႉပိၼ်မႃးလႆႈ။ [20]

ၵၢၼ်ၽိူၵ်း မိူၼ်ၼင်ႉ ၽိူၵ်းလၢတ်ႈလႃ၊ ၽိူၵ်းတႅမ်ႈၽိူၵ်းမႃ။ ၵၢၼ် ၽိူၵ်းၵိုတ်ႉၸူၼ်ႉဝူၼ်ႉၵႂႃ လွင်ႈတႃႇတေပိၼ် ၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်ၵဝ်ႇၼလႈ ၶႂ်ႈ တူင်ႇဝိူင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ တင်းၸႄႇၸႂ်ယဝ်ႉ။ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းၼတ် ပုၼ်ႈ ၽွၼ်းမၼ်းယူႇတီႈ ပေႃႈၼမႈသွင်လဝ်ႈၼလႈ ႁူၼ်းၵိမ်းၶွမ်း။ ၼဝ်လူဝ်ႇလႆႈ ၽိူၵ်း ၶိုၼ်ႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵဝ်း ယႃႇမီးလိူဝ်ႁူဝ်သေ ၶိုၼ်ႈၼဝ်မီးလိူဝ် ၵတ်းႁႃႇၵတ်းပႆ ၵတ်းၵိတ်းၵတ်းသၢင်ႈ၊ မိူဝ်းၵၢမ်ႉလႆႈလွင်ႈလႆႈတႃ မိူဝ်းၵၢမ်ႉၵၢၼ်ၸႂ်ၵၢၼ် တူဝ်ၸႂ် ယႃႇႁႃႇလွၵ်ႇၶိုၼ်ႈၼဝ်ႁူဝ်။ တေလႆႈၼတႃႇလၽိူၵ်း ၸႂ်းၶိူင်းၵိၼ်း ၵၢမ်ႉၸႂ် ၸႂ်းဝတ်ႉၸႂ်းဝႃး။ ထိူင်ႈလႅၢးၸိူင်ႈၵေႃး တေလႆႈမီးၵၢၼ်လိူၵ်ႈ လႅၢႈ ပၼ်တၢင်းၶိူဝ်ႉပၢၼ်မႂ်ႇ ပႅၢးဝူၼ်ႉမႂ်ႇ၊ ပၼ်လွင်ႈမၼ်းလိူဝ်၊ လီႉလမ်ႈၼၸ လွင်ႈၽိတ်းလွင်ႈထုၵ်ႇ။[21] လိူဝ်ၸႂ် မၼ်းမိူၼ်ၵၢၼ်တင်းၸမ်ႇ၊ ၸမ်ႇၸႂ်မၼ်း ပိၼ်မိူဝ်းၵၢၼ် လုၵ်ႉတီႈသုင်လူင်းလူးတီႈတႅမ်ႉ။ ယွၼ်ႉၸႂ် ပေႃးၸိူင်ႈၶိုၼ်ႈ မၼ်းလိူတ်းမႃး ၵတ်းႁၢၼ်မႃးၸႂ် ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း တေလႆႈမီးလွင်ႈ ၽိူၵ်းယဝ်ႉ။

တႃႇတေလိူၵ်ႈလႅၢႈ လိူဝ်ၵၢၼ်ၼင်ႇလႃႉ ၶိုၼ်ႈပိၼ်လိူဝ်ၵၢၼ်ၼင်ႇလီမႃးၸႂ် 1. တေလႆႈထွမ်ႇငိၼ်း ၼေႃးႁႃမ်းၽူၼ်ႈမီးပိူၼ်ႈၶိုၼ်ႉ၊ 2. တေလႆႈၽိတ်းလူလိူၵ်ႈ ၸမ်ႇၸမ်ႇ 3. ထွမ်ႇၼၢဝ်ႇထွမ်ႇငၢဝ်း။ ဝၢႆးသေၸႂ် ၽွၼ်းလီမၼ်း မီးမွၵ်ႈ

20 Grow Rich with Peace of Mind, p. 47.
21 The Power of Your Sub-conscious Mind, p. 31.

ၵႃႈၸွိဝ်ၶၶေဝ့် တေလႆႈမီးၶမ့်ၵတ့် တႅပ်းတတ်းၵၢဝ်ၵျင်းႁူလ်း။[22] ႁွပ်ႈသင် ၶႆ ၶင်ႈလေႈၵလူင်ၶႆ့ ႁူၶၼ်းၵေႃႉၵၢၶ် တေမႈတႅပ်းတတ်းပၶ် တၢင်း ၼိုၶ်းယႁ်ႇၸလႈ တၢင်းယူပ်ႈယွမ်းလၵ်ႈၵဝ်ႇၶၶေဝ့် မၶ်းမီးၵေႃႉလိဝ်ႁူလ်း။ ႁူၶၼ်းၵေႃႉၶၶေဝ့် ၵမ်ႇလႁ်ႈၽင်၊ ပၶ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၼိုၶ်းၶၶေဝ့်ယဝ့်။[23]

ၶင်ႈၸွဝ်ၸွပ်ႈမၶ်းၸတ့် လိၵ်ႈၸွမ်တွၶ်းၵၢၶ်ၶႆ့ လႆႈသပ်းလိင်းဝွႆ့ လႁ်ၸၶ်ၸင့်လီၸလႈ လႁ်ၸၶ်ၸင့်လႃႉ တီႈၵႅပ်ႈမၶ်းႁူလ်း။ လႁ်ၸၶ်ၸင့်လီၶႆ့ မၶ်းလၢင်ႈၵွၶ် ၸွင်ႈႁူၶၼ်းၸဝ်းၼိုၶ်းယႁ်ႇမွႆ့သင် မၢၵ်ႈမီးလီပၶ် ၵတ်း ယိၶ်သိူဝ်းသႃႇ ၶင်ႈလၢတ်ႈၶႆႉလၢတ်ႈၶေႈသေ လႁ်ၸၶ်ၸင့်လႃႉသမ့် ပၶ် လႁ်ၵၢၶ်ၸွတ်းၸွင်ႈ ႁူၶၼ်းၸဝ်းတူၵ်းတႅမ်ႇ တူၵ်းယေႈတူၵ့်ယၢၵ်ႈ ၼၢၶ်တူဝ် ၼၢၶ်လႁ်သေ ၵမ်ႇၸၶ်တီႈၵတ်းယိၶ် သိူဝ်းသႃႇလႆႈသေပွၵ်ႈသေပၢၶ် ၶၶေႉယဝ့်။

ၽိူၶ်ၵႃႇ

1. Dr. K. Sri Dhammananda, *Food for the Thinking Mind,* Taiwan, 1999.
2. Dr. K. Sri Dhammananda, *You and Your Problems,* Malaysia, First reprint, 2004.
3. Napoleon Hill, *Grow Rich with Peace of Mind*, First Ballontive Books reprint,
4. Napoleon Hill, Think and Grow Rich. First Ballantine Books reprint, 1983.
5. Napoleon Hill, *Positive Action Plan,* first Indian reprint, 2000.
6. Anthony Robbines, *Awaken the Giant within,* First Fireside reprint, 1992.
7. Norman Vincent, *Positive Imaging,* Peale Orient Paperbacks, second reprint, Delhi, 2004.

---

[22] Positive Action Plan, p. 147.
[23] Positive Action Plan, p. 147.

8. Amitabh Bach Chan, *Soul Curry for You and Me*, Mumbai India. 2002.
9. David Visscott, *Finding Your Strength in Difficult Time*, Tata, McGraw Hill, 2nd reprint 2004.
10. Dr. Joseph Murphy, *the Power of Your Subconscious Mind*, Bantam revised mass market Edition January, 2004.

လွင်ႈထႅင်ၵၼ်

..............................လဝ်ႈမၢႆႉတေႃႉဝိၼ်ႉတ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ၵပ်းၵႃႉလူၺ်ႈ လွင်ႈထႅင်ၵၼ်ၼႂ်း မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်လႂ် ၸၢင်ႈပဵၼ်ပၼ် ႁႃၵိူတ်ႇၶိုၼ်းမႃးၼႂ်သေတႃႉၵေႃႈ မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်လႂ်သမ်ႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈမီးလွင်ႈ ထၢင်ႇထိုမ်တီႈၵၼ်၊ လွင်ႈၼွင်ႉၼမ်လႆႈတီႈၵၼ်ၸိူဝ်းၼၼ်ႉ ၸၢင်ႈပွင်ႇလဵင်း မႃးသေ လႆႈၽေႃးၸိူဝ်ႈလႆႈ၊ လႆႈၽႂ်ၼ်းလီမၼ်းမႃးၵႃႉၵႃႉယူႇ။ လိၵ်ႈႁွမ် တွမ်ႁူဝ်ၼႂ်ႉ တိူၵ်ႈတီႈဝႃႈ မၼ်းဢမ်ႇပၼ်လႆႈ တၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ် လႆႈတိူမ် ထူၼ်ႈ ဢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းလူၺ်ႈ လွင်ႈဢၼ်ၼႂ်ႉလီလီၼႂ်သေတႃႉ ၵိတ်ႈၶွၼ်ႇ ၶွတ်းၶိုင်ႈၵႃႉ ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ တေပၼ်လႆႈတွၼ်ႈဢၼ် ထုၵ်ႇလီၽႂၢင်ႉ ၼၼ်ႉၽွင်ႈယူႇၼႂ်ယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉ ၼိုင်ႈလိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ၼႂ်ႉ တေသပ်း လဵင်းၸၼ် ၽႂ်ၼ်းၸႃႉ လွင်ႈထႅင်ၵၼ်၊ လွင်ႈတၢင်းဢၼ်ၵႂ်ႉဢဝ်ထႅင်ၵၼ်၊ တေႁဵတ်းႁိုဝ် ႁႂ်ႈမီးၽႂ်ၼ်းလီ၊ ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီလီႉၸၼ်ႇပူၼ်ႈ ၵမ်းသိုဝ်ႈ၊ တေဢဝ်လႂ်းလႂ် ႁႂ်ႈပေႃးထႅင်ပေႉပူၼ်ႈ ၸႃႉႁႃႉလူဝ်းၶႂ်ႈယူႇ။

မိူဝ်ႈႁဝ်းလႆႈထႅင်ၵၼ် တင်းၵူၼ်းလၼ်ႉသုင်သေႁဝ်း သမ်ႉဢမ်ႇ ပေႃးမီး ပႂ်းဝူၼ်ႉတိုမ်ထူၼ်ႈၼၼ်ႉ ႁဝ်းလၢတ်ႈၽေႃးလိူဝ်ႈလႂ်ႈ မၢၼ်ႉမဵၼ်း မၼ်းယူႇၼႂ်သေတႃႉ တႃႇတေယွမ်းႁပ်ႉႁဝ်း မၼ်းတိုၼ်းပဵၼ်ယၢပ်ႇ။ ပိူင်ႈ ၼၼ်ၸလႈ ႁႂ်ႈပေႃးယွမ်းႁပ်ႉလႆႈ ယႃႇႁႂ်ႈပဵၼ်လွင်ႈ တဵၵ်ႉလတ်ႉႁတ်ႉႁၢႆႉ တီႈၵၼ်ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႁူႉဝႆႉ လွင်ႈတၢင်းပႃႈတေႃႈလိူဝ်းၼႂ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၽႂ်ၼ်းၸႃႉလွင်ႈထႅင်ၵၼ်

မၢင်တီႈ၊ မၢင်မိူဝ်ႈ၊ မၢင်ပွၵ်ႈ၊ မၢင်ၵေႃႉ တိုၼ်းဢမ်ႇထုၵ်ႇလီထႅင် သေဢိတ်း။ ဢၼ်ပဵၼ်ပၼ်ႁႂ် မိူဝ်ႈထႅင်ၵၼ်ၼၼ်ႉ ဢမ်ႇသူႈႁႂ်လွင်ႈ ၵတ်း ယဵၼ်မႃးလႆႈ၊ မၢင်ပွၵ်ႈ ၸၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈလႂ်လမ် လႂ်ပိူၵ်ႉပုင်ႈၶိူဝ်ၵၼ်၊ ႁဵတ်း ႁႂ်ႈယၢၼ်ၵၼ်ၵႂႃႇ၊ ၵေႃႉၶိုင်ႈသေႇၵေႃႉၶိုင်ႈ ဢမ်ႇထုၵ်ႇမိူၼ်ႈၵၼ်ၵေႃး

လၢင်ႈပဵၼ်မေႃးလႆႈ။ ပေႃးႁဝ်းၵႂႃႉထိုင်ပူၼ်ႉ ၵူလ်းၵေႃႉၵူလ်းသေႈၵၢၼ် ၵေႃႈ လၢင်ႈမီးလွၵ်ႈပဵၵ်ႉပိူင်ႈၵၢၼ်မေႃး၊ ႁူၼ်းၵေႃႉၵၢၼ်ၵၢမ်ႇထိုင်ၸပႉႁဝ်း ၶၢဝ်ႉ လိူဝ်သေၵၢမ်ႇမေႃပွင်ႇလွၵ်ႈ သမ်ႉၸၢၼ်းၸႂ်ႈႁၵ်ႉတၢၼ်းၸၢၼ်တၢႆႈႁဝ်း လိူဝ်မေႃး ထိုင်ႈတိၵ်းတိၵ်းယူႇ။

ပေႃးၵဝ်ပၢၼ်ႁူၼ်းႁဝ်း တၢၵ်ႈၵၢၼ်တင်းႁိူင်ႁိူးလူၵ်ႈၶႆႉပေႃးၶႆ လူဝ်ႈႁူၼ်းႁဝ်းၵေႃႈ ၵၢမ်ႇယၢဝ်း၊ ၸၢဝ်းယၢမ်းတႃႇလွၵ်ႉၵေႃႈ မီးၵေႃႇၶႄႇ၊ ၵၢၼ်ၵၢၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇႁၵ်ႉတၢၼ်းၶၢဝ်ႉ မီးတင်းၶမ်ႇ၊ လွင်ႈၵၢမ်ႇမီးလွၼ်ႉ မီး ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉ ပေႃးႁဝ်းတေၵဝ်ၸၢဝ်းယၢမ်းႁဝ်းသေ ႁူႇလွၵ်ႉၶႂ်ႈလွင်ႈထိုင် ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉႁူလ်းၶႆလိုင် ႁဝ်းပေႉလႆႈသေတႃႉ ပေႃးမၢၼ်းၵၢမ်ႇပၢၼ်ၽွၼ်း လီႁဝ်းၶႆ ပွင်ႇဝႃႈ ႁဝ်းၵဝ်ၸၢဝ်းယၢမ်းႁဝ်း ႁူႇသုမ်းပဵၵ်ႈလၢႆလၢႆႁူလ်း ၶႆယဝ်ႉ၊ ႁဝ်းထုၵ်ႇလီဝူၼ်ႉ ၵႃႈၸၢၼ်ၸၢဝ်းယၢမ်းႁဝ်းၶၢဝ်ႉၸတႉၸတႉ။ ႁွပ်ႈၶၢဝ်ၸလႈ ပေႃးတေႁူႇတွပ်ႇထိုင် လွင်ႈသင်သေမဝ်ႇဝႃႈ လွင်ႈတွပ်ႇ ထိုင်ၶၢဝ်ႉ တေမီးၽွၼ်းလီသင်ၶႆၶၢဝ်ႉ ထုၵ်ႇလီဝူၼ်ႉၵွၼ်တၢင်းယူႇ။ ပေႃးႁၢၼ်မၢၼ်ႈဝႃႈ ၵၢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီသင်ပေႃးၶႆလိုင် ၽႂ်ၸႂ်ႈပွင်ႇလွၵ်ႈၶူဝ်ႉ ႁဝ်းလိူင်ႉႁိူဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ ပႂ်ႇၸဝ်ပွင်ႇလွၵ်ႈႁူႇႁၢင်းၸဝ်သေ ႁဝ်းၵၢမ်ႇထုၵ်ႇလီ ၵဝ်ၸၢဝ်းယၢမ်းႁဝ်း ႁူႇသုမ်းလွမ်းၸဝ်လႃးလႃး။ ႁွပ်ႈဝႃႈ ၸၢဝ်းယၢမ်းၵၢၼ် လူဝ်ႇလွၵ်ႉ တႃႇလူဝ်ႈပၢၼ်ႁဝ်းၶၢဝ်ႉ မီးၵႃႈၸၢၼ်သုင်လိူဝ် ၸၢဝ်းယၢမ်းၵၢၼ် လူဝ်ႇၵဝ်ထိုင်ၵၢၼ်လီၼ်ႈၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈတၢင်း ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇလီၵဝ်ထိုင်ၵၢၼ်

ၶႂ်ႈလွင်ႈထိုင်ၵၢၼ်ၶႆ ၵၢၼ်ၵႃႉတၢပ်းတတ်းၵၢၼ်ၵၢမ်ႇလႆႈ မူၼ် ၶငေႇ သႃႇသၶေႇၵၢၼ်လွၵ်ႈလီ၊ ဝၢၼ်းမိူင်းၽွၵ်ႈၸိုတ်းၵၢပ်ႈလိူဝ်ၽွၵ်ႈ၊ ၶေႃးၵၢၼ် ၵၢၼ်လွၵ်ႈလီသေပူၼ်ႈၶႆလိူဝ်းၶႆ ပေႃးၵႃႉၵဝ်ထိုင်ၵၢၼ်ၶႆလိုင် ၵႃႉၵႃႉမီး ပၢၼ်ႁၢၸတႉၸတႉ။ ၵၢမ်ႇၶၢဝ် ပၢၼ်ႁၢၵၢၼ်ၵၢမ်ႇမီးငဝ်ႈႁၢၵ်ႈလမ်းတူၼ်ႈ လိူင်ႈၶငေႇ ၵၢင်ဝၢၼ်းမီးၵွၼ်တၢင်းၵၢင်ၸိုၼ်းႁိူဝ်?၊ ၵၢင်ၸိုၼ်းမီးၵွၼ်တၢင်း ၵၢင်ဝၢၼ်းႁၢႉ?၊ ၵႃႇၵိူတ်ႇၵွၼ်တၢင်းၸႂ်ႇၸၶေႇ? ၵၢမ်ႇၶၢဝ် ၸႂ်ႇမီးၵွၼ်တၢင်း ၵႃႇယူဝ်ႉ လႁူႇလိူဝ်းၶႆ ပဵၼ်လွင်ႈတၢပ်းတတ်းၵၢမ်ႇလႆႈလၢႆလၢႆယဝ်ႉ။ ပေႃးပဵၼ်ပၢၼ်ႁၢသႃႇသၶေႇ ၸၢၼ်းၵၢမ်ႇထုၵ်ႇလီထိုင်ၵၢၼ်သေၵိတ်း၊ ႁွပ်ႈ

မၼ်းပိၼ်ပၼ်ႁႃ ဢၼ်တေဢဝ်ပေႇႁၼ် ဢမ်ႇလႆႈၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ သုႇသ ၶေႇၽင်ႁေႈလႆး မၼ်းတေဝႈလီယူႇၼ်ယဝ်ႉ။ ဢၼ်ပိၼ်ႁၢၼ်ဝၢၼ်းႁၢၼ် မူင်း၊ ႁၢၼ်ၽေႇသုႇလူဝ်းၶၼ်ႉႁေႈ တေႈၶၼ်ယဝ်ႉ။ ဢၼ်ထိင်ႁၼ် ၵိဝ်ႇလူလ်ႈပၼ်ႁႃလူဝ်းၼ်ႉ တေလၢင်ႈၵျိတ်းၵျႈ ဢမ်ႇထုၵ်ႇမိၼ်းႁၼ်၊ လွ် လမ်လွ်ပိၵ်ႇပူင်ႈတီႈႁၼ်ၶမ်သေ တေဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီ တၢင်ႇလူဝ်ႉတၢင်ႇ ပူင်သင်ယဝ်ႉ။

ႁေႉဢၼ် ဢမ်ႇလီထိင်

ႁူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႇမီးပလ်ႇလႃႇ၊ ဢမ်ႇမီးပႆးဝူၼ်ႉၶၼ်ႉ ၵျဝ်းဢမ်ႇ ထုၵ်ႇလီႁူႇထိင်ၸဝ်၊ ႁူၼ်းလူဝ်းၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈၸဝ်မီးလွင်ႈဢမ်ႇလီသွင်မိဝ်း– လွင်ႈတိုဝ်တၼ်ဢလႈ လွင်ႈဢမ်ႇႁူႉတီႈသုင်တီႈတိမ်ႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶင်း လူၵ်ႈၼ်ႉ ၵျဝ်းပေႉပူၼ်ႈႁူႈႁေႉၼ်သေတႃႉ ဢၼ်ၵျဝ်းတေပေႉယၢပ်ႇၶေႇ သေပူၼ်ႈၶၼ်ႉ မီးႁူၼ်းသွင်ႁေႉ ဢၼ်လၢတ်ႈမႃးပႃႈၶူဝ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းမိဝ်းၼ်ႉ ပေႃးၵျဝ်းတေႁုမ်ႇထိင်ၸဝ်ယူႇလိုင် ဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီသင် သေဢမ်ႇႁႃး လၢင်ႈၵျိတ်းၵျႈၵျဝ်း လွ်လမ်မႃးထိင်ႈလူးႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃး ထူပ်းလႃးႁူၼ်းမိဝ်းၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီမီးလွင်ႈယူၼ်ႉႁၼ်ႈသေ ပၼ်ၸဝ်လၢတ်ႈ ၵျင်းႁူလ်းၸဝ်သေ ဢဝႈပိတ်ႈလွင်ႈထိင်တေႃႇၸဝ်ၶၼ်ႉ တေလီယူႇ။ ႁူၼ်း မိဝ်းၼ်ႉ ၵျဝ်းတေထိင်ႁေႈ မၼ်းတိုၼ်းတေဢမ်ႇပေႉၸဝ်သေဢမ်ႇႁႃး ယဝ်ႉႁေႈ တေဢမ်ႇမီးၽွၼ်းလီ။ ယွမ်းသုမ်းသေလုမ်းလုမ်းႁေႈ ဢမ်ႇ ယူပ်ႈယွမ်း သင်ၶင်ႇႁဝ်ႇ။ ပေႃးၵျဝ်းႁုမ်ႇထိင် ႁူၼ်းဢမ်ႇႁူႉသင်လူင်ႉ ၶၼ်ယူႇတိၵ်းတိၵ်းလိုင် ႁူၼ်းႁူႉၸဝ် ယူႇတၢင်းၶွၵ်ႈသေ ထတ်းသၢင် တူလ်းႁေႈ တေမႆဝႈ လၼ်ႉၵျဝ်းပိင်းမူၼ်ႁၼ်ႁူလ်းၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

တေၵျိတ်းႁူဝ်ထိင် ၵျႈမီးၽွၼ်းလီ

လွင်ႈထိင်ႁၼ်ၼ်ႉ တေၵျိတ်းႁူဝ်ၵျႈပေႃးမီးၽွၼ်းလီ ယႃႇၵျႈလႆႈ ဝႈ ထၢင်ႇလိၵ်ႉၶူဝ်ႁၼ်၊ ထၢင်ႇၽိတ်းပူင်ႈၶူဝ်ႁၼ်ၼ်ၶၼ်ႉ မီးၶေႃး ဢၼ်ထုၵ်ႇလီႁူႉဢလႈ ၵျိတ်းလွမ်းလူင်ႉၶင်ႇၼ်ယူႇ။ မူၼ်လူင့်ၶင်ႇ ဢၼ် လၢတ်ႈမႃးပႃႈၶူဝ်လူဝ်းၶၼ်ႉ ပေႃးၵျဝ်းတေဢမ်ႇၵျိတ်းၵျႈႁတ်းယိၼ်လႆႈ ဢမ်ႇလူဝ်ႇထိင်ႁၼ်သေဢိတ်း။ လွင်ႈထိင်ႁၼ်ၼ်ႉ မၼ်းပိၼ်ဝဝ်ႈၵျၢၵ်ႈ

ဢၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၸႂ်လမ်မႃးထိင်ႈႁူၺ်း။ ၵွပ်ႈၼၼ် ၵူၼ်းၵေႃႉဢၼ် လီတ်း သိဝ်း ၼင်းလွင်ႈထိင်ၵၼ်ၼၼ်ၼၼ်ႉ ၵႃႉလၢင်ႈၵဝ်း ႁႂ်ႈတၢင်ႇၽၢႆႇၸႂ်လမ်၊ ပေႃး ၽိုၼ်ၸႂ်လမ်ၵေႈ လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈမၼ်း ဢွၵ်းဢေႃသုၵ်ႉသၵ်ႉယုင်ႈယၢင်ႈ၊ ဝူၼ်ႉသင်ၵေႈ ဢမ်ႇဢွၵ်ႇလူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၽွင်းႁဝ်းထိင်ၵၼ်ၼၼ်ၼၼ်ႉ ၽိုၼ်မီး တေႃးသၵေႈ တိုၼ်းသုမ်းၵၢၼ်ႉဢမ်ႇႁၢင်ႉ၊ ၽွင်းၸႂ်လမ်ၼၼ်ၼၼ်ႉ ပႆႊဝူၼ်ႉ ပႆႊႁၼ် ဢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇမီးဝႆႉၼၼ်ႉၵေႈ လၢင်ႈမွတ်ႇႁၢႆႊၵႂႇ။ ႁဝ်းတေႃႊ ယၢမ်ႈႁၼ် ပူၼ်ႈထိင်ၵၼ် ၼင်းပၢင်ၵုမ်ႇယူႇ။ မၢင်ၵေႃႉၼႆႉ ထိင်ၵျၢင်ႇယူႇ ၵေႈ ဢမ်ႇမီးတေႃးသ၊ တၢၼ်ႇလီၸႂ်လမ်ၵေႈယူၼ်ႉ၊ သမ်ႉပႆႊၼူဝ်လႆႈ လိူင်ႈ ဢၼ်ဢမ်ႇလီၼ်ႈၼူဝ်ၼၼ်ႉလူးႁွၼ်ႇ၊ ၽွင်းၼဝ်ထိင်ၵၼ်ၼၼ်ၼၼ်ႉ ၼတ်းၸႂ် ယုမ်ႉၼူဝ် ဢမ်ႇပၼ်တေႃးသဢွၵ်ႇ၊ ၸၼ်ၽၢဝ်ႁၢင်ႈ ၵျေႇသိူဝ်းတႃႇသေႇ။ လွၵ်းလႆႊၼႆႉ ပိၼ်လွၵ်းလႆႊလီသေပိူၼ်ႈ မိူဝ်ႈၽွင်းထိင်ၵၼ်ၼၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၼတ်းၸႂ်ယွမ်းလွမ်း ၼင်းၼေႃႈၵႃမ်း ဢၼ်ဢမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈသေ ပေႃးလႃးမိၼ်ႈၼေႃႈၵႃမ်း ဢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၼၼ်ႉၸတႉ လူဝ်ႇလၢတ်ႈလိင်ႉ သေဝၢႈ ၼေးၼဝ်လိုမ်းဝူၼ်ႉ ၵူၼ်းဢၼ်ယွမ်းဝၢႈ တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၽိတ်းၼႆႊ ၼၼ်ႉယူႇ။ ၼင်းလူၵ်ႈၼႆႉ ၽူႈဢၼ်ယွမ်းႁပ်ႉ တူဝ်ၵဝ်ႇၽိတ်းၼႆႉ မီးဢေႇ ၼေႇ၊ ဢၼ်ယွမ်းဝၢႈ တူဝ်ႇၵဝ်ႇလိုမ်းၸတႉ မီးၼမ်ယူႇ။ မၢင်မိဝ်း ႁဵတ်း ၽိတ်းၵျႇယဝ်ႉ တၢၼ်ႇလီယွမ်းႁပ်ႉ တၢင်းၽိတ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈၵေႈ သမ်ႉၵႃႊ ၵႃႉလေႇၵေႈတူဝ်ဝၢႈ လိုမ်းၼတႃႇသေႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိူင်ႈၼၼ် ပေႃး ႁဝ်းတေလၢတ်ႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈဝၢႈ ဢၼ်ၼဝ်လၢတ်ႈၼၼ်ႉ ၽိတ်းပေႃးၼႆႊလိူင် ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ တိုၼ်းဢမ်ႇၼၼ်ႈယွမ်း၊ မၼ်းတိုၼ်းတေႁၢႆႈ လွင်ႈတၢင်းၵေႈ တူဝ်မၼ်းယူႇဢမ်ႇႁၢင်ႉ။ ပေႃးဝၢႈပိၼ်ၵေႃႉ ဢၼ်မီးဢမ်းၼႃတ်ႈသေႁဝ်း ၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီၸဝ်းၵႊၵႊယူႇ၊ ၵွပ်ႈဝၢႈ မၼ်းတေဢမ်ႇပၼ်ၽွၼ်းလီသင် တီႈႁဝ်း၊ ၼႊၵူၺ်းဢမ်ႇၵၢႆး သမ်ႉတေလႅႉပၢႆးဢၢမ်းၼၢတ်ႈ တေႃႇႁဝ်း ၼၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိူင်ႈၼၼ် လႆႊဢၼ်လီသုတ်းၸတႉ ႁဝ်းထုၵ်ႇလီလိင်ႉ သေ လၢတ်ႈဝၢႈ "မီးလႆႊၼေးဢၢူဝ်ႈ ဢၼ်ၼဝ်လိုမ်းဝူၼ်ႉ၊ ၵွပ်ႈပိူင်ႈ ၵူၼ်း ႁဝ်းၵမ်ႈၼမ် လၢင်ႈလိုမ်း၊ ပိူင်ႈၼၼ် လင်ႇလႆႈၼၢမ်ႈပူၼ်ႉႁူႇ ဢမ်ႇၼၼ် ပိူင်ႈၼဝ်မီးၵၢၼ်ၼမ်ၸလႆႈ ဢမ်ႇတၼ်းတူၺ်းလွတ်ႇလႆႈ" ၼႊ ၼၼ်ႉယူႇ။ လွၵ်းလႆႊၼေးလိၼ်းသုတ်းၼႊ ပိၼ်လွၵ်းလႆႊလီတီႈသုတ်းယဝ်ႉ။

ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီ လီႉၸၼေးပိူၼ်ႈၵမ်းသိုဝ်ႈ

ပေႃးႁၼ်ဝႃႈ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ ၽိတ်းၼႆလိုင် ႁဝ်းဢမ်ႇထုၵ်ႇလီ လီႉၸၼေးၶဝ်ၵမ်းသိုဝ်ႈ။ ထုၵ်ႇလီလၢတ်ႈဝႃႈ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶဝ်ၼၼ်ႉ လီယူႇ၊ ၵူၺ်းၵႃႈ မီးထႅင်ႈလႆႈၼိုင်ႈ ဢၼ်ၵၢပ်ႈလီသေၼၼ်ႉၼႆသေ သပ်းလႅင်းၸၼ်တၢင်းႁၼ်ထိုင်ႁဝ်း။ ပၼ်ၶဝ်ထွမ်ႇတူၺ်း ယႃႇႁႂ်ႈၶဝ်ႁူႉဝႃႈ ႁဝ်းႁႃလၢႆးလၢတ်ႈဝႃႈ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶဝ်ၽိတ်း၊ လူဝ်ႇႁဵတ်းၼင်ႇႁဝ်းဝႆႉၵွယ်ႇၵွယ်ယၢဝ်းသေ သပ်းလႅင်းၸၼ် တၢင်းႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ လၢႆးၼႆႉၵၢပ်ႈတေႃႇသေ လႅဝ်းယဝ်ႉတူဝ်ႈၼႆၼၼ်ႉၵူၺ်း။ ပေႃးႁဵတ်းၼႆလိုင်မၼ်းၵေႃႈထၢင်ႇဝႃႈ ႁဝ်းသပ်းလႅင်းၸၼ် တၢင်းႁၼ်ထိုင်ႁဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးၶဝ်ႁႃလွင်ႈတၢင်း (ႁဵတ်ႇၽူၼ်)ၶေႃႈထိုင် မိူဝ်ႈၼိုင်ႈမိူဝ်ႈသွင်မႃးၼႆလိုင် သပ်းလႅင်းၸၼ်ၶဝ် ၼင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေယွမ်းႁပ်ႉလႆႈ။ ႁဝ်းလူဝ်ႇၵွယ်ႇၵွယ်ယၢဝ်းသေ ထွမ်ႇၶေႃႈၵႂၢမ်း ဢၼ်ၶဝ်သပ်းလႅင်းၼၼ်ႉလီလီ၊ ပေႃးမီးဢၼ်ၽိတ်းမၼ်း လွပ်းဢဝ်သေ သပ်းလႅင်းၸၼ်ၶဝ်ၵမ်းလဵဝ်။ ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်း မီးၵူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈ ၼႂ်ႈလူဝ်းႁဝ်းၵႃႇၸလႇၼႆသေၵွၼ်ႇ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်ႁဝ်း ပေႃးတေၼွႆႈၵႃႇၼၼ်ႉ ၶဝ်တေႁႃလွင်ႈတၢင်း(ႁဵတ်ႇၽူၼ်)လၢႆလၢႆမိူဝ်ႈ မႃးသပ်းလႅင်းၼေႁဝ်း လိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈ "ပေႃးႁဝ်းၵႃႇၸလႇ ႁဝ်းတေလႆႈပိုတ်ႇ၊ ႁူပိုတ်ႇတႃႇ၊ လႆႈႁၼ်တီႈဢၼ် ဢမ်ႇယၢမ်ႈလႆႈႁွတ်ႈ၊ ပေႃးၽူၼ်ဢမ်ႇတူၵ်းၸတေႃႇ တိၼ်းၸိမ်ႇလိပ်ႈၵူႈမိူဝ်ႈ" ၼႆၼၼ်ႉယူႇ။ ၼႂ်းၶေႃႈၵႂၢမ်းဢၼ်ၶဝ်လၢတ်ႈမႃးၼၼ်ႉ ၵွင်ႉႁဝ်းလႆႈထွမ်ႇမၢၼ်ႇလီလီ၊ မၼ်းမီးၶေႃႈဢၼ်တေပၼ်ႁႅင်း ၵမ်ႉၶေႃႈၵႂၢမ်းႁဝ်းၶေႃႈၼိုင်ႈ **ဢၼ်ဝႃႈ ပေႃးၽူၼ်ဢမ်ႇတူၵ်းၸတႃႉ တိၼ်းၸိမ်ႉလိပ်ႈၵူႈမိူဝ်ႈ** ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁဝ်းထုၵ်ႇလီဢဝ် ၶေႃႈၵႂၢမ်း ဢၼ်ၶဝ်လၢတ်ႈၼၼ်ႉသေ သပ်းလႅင်းၸၼ်ၶဝ်လႅင်းလႅင်းဝႃႈ "ၵွႆႈၸတႃႉယဝ်ႉ ပေႃးၽူၼ်တူၵ်း ႁဝ်းသမ်ႉတေလၢႆးၽူၼ်၊ လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈႁဝ်းပဵၼ်ဝတ်းၸလႈ လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈၼၢဝ်ယူႇ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ႉ ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီၵႃႈ၊ လွင်ႈႁဵပ်ႉမူၼ်ႈ ဢၼ်ႁဝ်းပၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းတေႁဵတ်းႁႂ်ႈႁဝ်း တုၵ်ႉၸဝ်ႈမၼ်းၵူၺ်း"ၼႆယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၶဝ် ပေႃးတေလႆႈၼႄတီႈၵဵပ်ႈ ၶႃႈထိုင်ၵၢၼ် ၶႂ်ႈပေႃး မီးၽွၼ်းလီၼလႈ ၵၢမ်ႇၽိတ်းလွၵ်ႈၶူဝ်ၵၢၼ်၊ လွၵ်ႈၵၢမ်ႇပိၵ်ႇပိူင်ႈၶူဝ်ၵၢၼ် ၶဝ်ႉ ႁဝ်းၵျႈလႆႈယွမ်းႁပ်ႉဝျႈ ၶႃႈၵျၢမ်းၵၢၼ်ၼဝ်လၢတ်ႈၶဝ်ႉ မၢၼ်ႇ မိၼ်ႈၵူႈၶႃႈယူႇ၊ ၵူၺ်းၵျႈ ၼဝ်လိူမ်းပိတ်ႈမၢင်ၶႃႈ ပိၼ်ႁွပ်ႈၵၢမ်ႇဝူၼ်ႇ မိၼ်ႈၶိုဝ်? ၵၢမ်ႇၶဝ် ၼဝ်ပွႆႇၶႂ်ႈပူၼ်ႇၵူႇပိတ်ႈ ႁွပ်ႈၵၢမ်ႇသတိမိၼ်ႈၶိုဝ်?ၶႆ ယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၶေႇ ယႃႇလိူမ်းလၢတ်ႈဝျႈ ပႆၤဝူၼ်ႉပႆၤႁၼ်ၼဝ်ၶဝ်ႉ မီးၶႃႈ ၵၢၼ်မၢၼ်ႇမိၼ်ႈယူႇတင်းၶမ်ၶႆၶဝ်ႉလႃးလႃး။ ပေႃးလၢတ်ႈမျႈထိုင် ၶႃႈၶႆႉၵျႈ ၼုၵ်းလွၵ်ႈလႆႈပျႈ ထုင်းၵူၢမ်းၵၢင်းၵိတ်းၼဝ် ၵၢၼ်ဝျႈ လူဝ်ႇ ႁိတ်းၶႂ်ႈၵူၼ်းတင်းၶမ်ဝူၼ်ႇဝျႈ ၼဝ်မိၼ်း၊ ၼဝ်လၢင်ႇဝူၼ်ႉဝျႈ ႁဝ်းမိၼ်း ၶႆၶဝ်ႉတျႉ။

ၶင်ႇလွင်ႈထိုင်ၵၢၼ် ၵူႈလူဝ်းလူဝ်းၶဝ်ႉ ၽွၼ်း(ၽလေ)မၼ်းမီး သၢမ်လၢႆး–

1။ ၼဝ်တေၵၢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ တၢင်းႁၼ်ထိုင် ၵၢၼ်ႁဝ်းလၢတ်ႈၶဝ်ႉ သေၵိတ်း၊ ၵၢၼ်ၶႆႉ ပွင်ႇဝျႈ ထိုင်ၵျႈသုမ်းၼၢဝ်းယၢမ်းၵူၺ်း။

2။ ၼဝ်ယွမ်းသုမ်းႁဝ်း ႁွပ်ႈထိုင်ၵၢမ်ႇၼပႉ လွင်ႈတၢင်း(ႁိတ်ႇၽူၼ်) ၵၢၼ်ႁဝ်းသပ်းလိင်းလႆႈ။ ၵူၺ်းၶေႇ ၼဝ်ၵၢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ ႁိတ်ႇ ၽူၼ်ႁဝ်း၊ ၵၢၼ်ၶႆႉၵျႈ ပိၼ်ၵၢၼ်ယွမ်းသုမ်းလူဝ်ႈၵဵပ်ႉ။ ၵူၺ်း ၵျႈ ပေႃးၼဝ်ႁျလွင်ႈတၢင်း ၶႃႈတွပ်ႇထိုင် ၵၢၼ်ပေႃႇႁဝ်းလႆႈၶဝ်ႉ ၼဝ်တိုၶ်ၼ်းပွၵ်ႈမျႈထိုင်ႁဝ်းၵၢမ်ႇႁၢင်ႉ၊ သွင်ပိူင်ၶႆႉၵျႈ ပႆႇလႆႈဝျႈ ၵျူႉၶၼ်ႇၵဝ်ႇ။

3။ ၼဝ်ယွမ်းသုမ်းၼလႈ ယုမ်ႇယမ်ႁိတ်ႇၽူၼ်ႁဝ်း၊ လၢႆးၶႆႉလီလူဝ်ႇ ပိူၼ်ႈသုတ်း။

တေၵၢဝ်လွၵ်းလၢႆးလွၵ်ႈ ၶႂ်ႈႁဝ်းပေႃးထိုင်ပေႉ

လၢႆးတျႉထိုင်ပေႉပိူၼ်ႈလႆႈၶႆႉ မီးသွင်လၢႆး–

1။ ၵၢဝ်ႁိတ်ႇၽူၼ်(လွင်ႈတၢင်း)သေထိုင်။

2။ လွင်ႈမေႃၸိၵ်ႉၼၽ ၶႃႈတွပ်ႇထိုင်။

ၸၢႆးမၢဝ်ႇၶိူင်ႈၶၢင်ႉ လမ်ႉလွင်ႈၸတႉၸတႉ။ မၢင်မိဝ်းၶဝ်ႈ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ငဝ်ႈၼၼ်ႉပႃႇသေ ႁိူင်ႉႁၢင်ႉယုမ်ႉႁမ်းသိုဝ်ႈၶၢင်ႉ ၵမ်ႉလွႆႈပိူင် ႁူၼ်းမီးတၢင်း ၼၼ်ႉ။ ၽြေႃးပီၼ်လဝ်ႈ ပီၼ်ၽြေႃးမႃးၶဝ်ႈၵေႃႈ ႁွပ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ မေႃၼၼ်ႉလၵ်း ၵွတ်ႇၽူၼ်ၶၢင်ႉသေ လၢင်ႇပီၼ်မႃးယဝ်ႉ။ တေၵွတ်းတေလၢတ်ႈသင်သေ မဝ်ႇဝႃႈ လူဝ်ႇဝူၼ်ႉလီလီသေ ၵွတ်းႁူဝ်ႇလၢတ်ႈႁူဝ်ႇၶၢင်ႉ လီသေပိူၼ်ႈ။ ပေႃးၵမ်ႉဝူၼ်ႉသိုဝ်ႇဝူၼ်ႉၸႃႈသေ ႁိူင်ႉႁၢင်ႉၵွတ်းၸွတ်းလၢတ်ႈလိတ်ႈလူင် ႁူဝ်ႇလိူင် ပေႃးၽိတ်းမႃးယဝ်ႉ ၵမ်ႉလၢင်ႈၵေႈၶဝ်ႇလႆႈ၊ လၢင်ႈၶိူင်လွႆးၶိုၼ်း ဝႆႉလင်ႁူၺ်း။

ၶိူဝ်းၸၢႆးမၢဝ်ႇသွင်ၶဝ်ႈၵေႃႈ လမ်ႉလွင်ႈဝႆႉၶၢင်ႉႁဝ်ႉ။ ပေႃးၸဝ်ႈ ၵမ်ႉမေႃၶိူၵ်ႉၸၽ ၸၢႆးတွပ်ႉထိုင် ပီၼ်ပွတ်းပီၼ်တွၼ်ႈပေႃးၶဝ်ႈလိူဝ် ၸဝ်ႈ တေၸူၵွတ်ႇၽူၼ် ၵၢၼ်တေႁပ်းတၢမ်းလွမ်းၵမ်ႉလႆႈ။ ၸၢႆးထိုင်မၢင်မိဝ်း ၶၢင်ႉ ၸဝ်ႈၼၼ်ႉဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႉမၢၼ်ႉမိၼ်ႈသေတႃႉ ၸဝ်ႈၵေႃႈၵမ်ႉၸူၸၢႆး သပ်းလိူင်းမၼ်းလႆႈၶၢင်ႉႁဝ်ႉ။ လွင်ႈဝႃႈ မၼ်းၽိတ်းလိုင်ႉၼိုဝ်ၶဝ်ႈၶၢင်ႉ ထုၵ်ႉလီမေႃၶိူၵ်ႉၸၽ ၸၢႆးတွပ်ႉထိုင် ပီၼ်ပွတ်းပီၼ်တွၼ်ႈယူႉ။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၶၢင် ၵွႆႈပေႃးၼၼ်ႉလိူင်ႈလိူင်းလီၶၢင်ႉ ၽူႈတိူမ်ႈလိၵ်ႈ တေလၢတ်ႈၸၶ ပိူင်တိူၵ်ႈမၼ်းၵၢၼ်ၶိူင်ႈ လိူင်ႉၶင်ႉပႈတွႆႈၶဝ်ႈ–

မီးႁူၼ်းၵေႃႉၶိူင်ႈ လၢတ်ႈဝႃႈ "ႁဝ်ပီၼ်ႁူၼ်းလေႃး၊ မွႆးၵမ်ႉလွႆး ႁဝ်၊ ႁွပ်ႈၶၢင် မွႆးၵမ်ႉလွႆးႁူၼ်းလေႃး" ၶဝ်ႈယဝ်ႉ။ ပေႃးၸဝ်ႈလႆႈငိၼ်းၸၢႆး ႁူမ်းလိူင်ႉၶဝ်ႈ ၸဝ်ႈၼၼ်ႉဝႃႈ ပီၼ်ႁူမ်းၵမ်ႉလႆႈလွင်ႈ၊ ပီၼ်ႁူမ်းငိုဝ်ႈငေႃႉ၊ တိုၼ်းၵမ်ႉထုၵ်ႉမိၼ်ႈသေၵိတ်းၶဝ်ႈယူႉ။ ပေႃးၸဝ်ႈၵမ်ႉမေႃၶိူၵ်ႉၸၽ သေ ႁိူင်ႉႁၢင်ႉသပ်းလိူင်းၸၶ ႁမ်းသိုဝ်ႈပေႃးၶဝ်ႈလိူဝ် မၼ်းၵေႃႈ သပ်းလိူင်း ယၢပ်ႉဝႆႉၶင်ႉႁဝ်ႉ၊ ယွၼ်ႉၶၢင် ၵွႆႈၸဝ်ႈပေႃးမေႃၶိူၵ်ႉၸၽ ၸၢႆးလွႆးၵၢပ်ႈ ထုၵ်ႉမိၼ်ႈ၊ ၵၢပ်ႈယွမ်းၸပ်ႉလႆႈ၊ ၸၢႆးလွႆ ၵမ်ႉၵၢပ်ႈထုၵ်ႉမိၼ်ႈ၊ ၵမ်ႉ ၵၢပ်ႈယွမ်းၸပ်ႉလႆႈၶဝ်ႈၶၢင်ႉ လႆးလိူၵ်ႉမၼ်းမီးၶင်ႉၶဝ်ႈယူႉ။

ၸၢႆးႁူမ်းၵၢၼ်လၢတ်ႈဝႃႈ ႁဝ်ပီၼ်ႁူၼ်းလေႃးၶၢင်ႉ ၸဝ်ႈယွမ်း ၸပ်ႉလႆႈယူႉ။ ႁူၺ်းၶေႃ ၸဝ်ႈၵမ်ႉယွမ်းၸပ်ႉလႆႈဝႃႈ ၶိူဝ်းလေႃးႁၶဝ်ႈ မၼ်း ၵေႃႉလိူဝ်ႁူၺ်း ပီၼ်ႁူၼ်းလေႃးၶဝ်ႈၶၢင်ႉလႃးလႃး။ ၸၢႆးႁူမ်း ၵၢၼ်လၢတ်ႈ

ဝႃႈ မႂ်းဢမ်ႇလႆႈၵဝ်ၶႂ်ႈၶႂ်ၶဝ်ႉ ႁဝ်းတိုၼ်းယွမ်းႁပ်ႉလႆႈ ႁူဝ်ပၢၵ်ႇတိမ်ႇယူႇ။ ၸေႃႈလိူၼ်းသုတ်း ဢၼ်လၢတ်ႈဝႃႈ မႂ်းဢမ်ႇလႆႈႁူၼ်းၼၼ်ႈၶႂ်ၶႂ်ၶဝ်ႉၼတ. ႁဝ်းတိုၼ်းဢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉလႆႈ၊ ႁွပ်းၽူႈၼၼ်ႈၶႂ်ႈလူၵ်ႈၶႂ်ႉ ဢမ်ႇလႆႈဝႃႈ မီး မၼ်းႁူလ်းၶႂ်ၶႂ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ လၢႆးမေႃလိၵ်ႈၼၽ ၸေႃႈတွပ်ႇထိင်လိူင်ႉၶႂ်ၶႂ်ႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈႁဝ်း ႁၢလွၵ်းလၢႆးထိင်လႆႈလီ၊ ဢမ်ႇလႆႈဝႃႈ ပဵၼ်မိဝ်းႁဵတ်းလီၼ်း၊ လၢတ်ႈယွၵ်ႈလုၵ်ႈဢွၼ်ႇၶႅၼ်ႇယဝ်ႉ။ လၢႆးလိူဝ်းၶႂ်ႉ ႁူၼ်းၽရင်ႇၼဝ် ႁဵတ်းပဵၼ်ပႆၢးပလ်ႇလျ ဢၼ်ၶိုင်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ သိဝ်းလူဝ်းၵျိႉသျိမ့် (Syllogism)– ၽိုၵ်းထၢမ်တွပ်ႇၸေႃႈငၢႆႈသုတ်း ေတႃႇပေႃးထိုင်ၸေႃႈယၢပ်ႇသုတ်း ၶႂ်ယဝ်ႉ။ မူၼ်လိူင်ႉၶႂ်ငႇပိူင်တၵ်ႉႈ ဢၼ်လၢတ်ႈၼၶပေႃႈၶိူဝ်ၶႅၼ်ႇယဝ်ႉ၊ ပေႃးတေဢဝ်မႃးလၢတ်ႈၼၶမူတ်းၵေႃႈ တေသုမ်းၼၢဝ်းယၢမ်းႁူလ်းၼလႈ လႆႈဢဝ်မႃးလၢတ်ႈၶႄၵမ်းၽွင်ႈ ႁူၼ်ႈႁဝ်းပေႃးလႆႈႁူႉဝႃႈ ၵၢၼ်မေႃလိၵ်ႈ ၼၽၸေႃႈတွပ်ႇထိင်ၵၢၼ်ၶႅၼ်ႇ မၼ်းလူဝ်ႇၼတ်ႉၼတ်ႉ။

ၸေႃႈလူပ်း

ၸေႃႈလူပ်းလိူၼ်းသုတ်းၼတ. ၼုင်ႈပၼ်သတိဝႃႈ ႁဵတ်းသင်ထိင်သင်ၵေႃႈယဝ်ႉ. လူဝ်ႇႁူႈမီးၽွၼ်းလီ တႃႇပုၼ်ႈပိူၼ်ႈၼလႈ တႃႇပုၼ်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇၶႅၼ်ႇ လီသေပိူၼ်းယဝ်ႉ။ “**ၵေႃယိူဝ်ႈယႃႈ လၢင်ႈလိူဝ်ယွႆႈ ႁွပ်ႈတူၼ်ႈမႆႉယႂ်ႉ၊ တူၼ်ႈမႆႉယႂ်ႉ လၢင်ႈလူမ်ႉႁူၼ်ႉ ႁွပ်ႈၼူမ်းတၢမၢတ်ႉ၊ ၼူမ်းတၢမၢတ်ႉ လၢင်ႈလိူမ်ႈ ႁွပ်ႈႁိုင်းၽႄး၊ မိဝ်းဢၼ်ႁိုင်းၵေႃ လၢင်ႈသုမ်းႁွပ်ႈဢၼ် ႁိုင်း ၶမ်ႇ**”ၶႂ်ၶႅၼ်ႇ ႁူၼ်းၵွၵ်းၵေႃလၢမ်ႉၵေႃႈ လၢင်ႈၵၢၼ်ႉႁူၼ်းၵွၵ်းၵေႃလီယဝ်ႉ။ ပိူၼ်းပႃႈလင်ေတႃႇႁၢၼ်ႉၶႂ်ႉ သပ်းလိူင်းၼၶလိူင်ႈလိူင်းယူႇ ႁူႈ ၼၢဝ်း။ ႁွပ်းပိူဝ်ႈၶႅၼ်ၼလႈ ႁဝ်းထုၵ်ႇလီၽိုၵ်းတူဝ်ႁဝ်း ႁူႈမီးၼိုင်ႈဢၼ် ၼူမ်းၽႂ် ၶင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေ ၸေႉၼိူင်ႇပေႉလႆႈပိူၼ်ႈၶႂ်ႈလူၵ်ႈ၊ ႁူႈပေႃးလႆႈ လိုဝ်ႈဝႃႈ ႁူတ်ႉမႃးပိၼ်ႁူၼ်းၵေႃႈ လႆႈႁဵတ်းၵၢၼ်လီ ပုၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းယဝ်ႉ ၶႂ်ၶႅၼ်ႇသေၵမ်း...

ပိၼ်ႇဢဝ်ၶႂ်းပပ့်– “**မၼ်းသမွင်**” ဢၼ်လူင်ဝိလိတ့်ဝႃထၵၢၼ်း တၢမ်ႈ၊

ၶူးလၢႆး ၵႂၢမ်းလုၵ်ႈၼွင်ႉ

လဝ်ႈမႃႇလႃႇ ၽူင်းဝၼ်း

ၵပ်းဢၢႆႇလူလႆႈ ႁူဝ်ၼေႃးပူႈၼိူဝ်ၼႆႉသေ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈၼွင်ႉႁဝ်း ပေႃးတေလႅတ်းသႅဝ်း တႃႇႁဵတ်းႁႂ်ႈတူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်း ပေႃးတေၸိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင် ၼၼ်ႉ မၼ်းတိုၼ်းပိုင်ႈဢိင်ၵၼ်သေ ၶင်ႇၶၢင်ႈပဵၼ်မေႃးယဝ်ႉ။ ပေႈၸမႈ ၸလႈလုၵ်ႈလၢင်း၊ ၼေႃင်းၸမးၸလႈၶဝ်ႈၽူဝ်၊ ၸူးၸလႈလုၵ်ႈၼွင်ႉၸတႃႇႁႃႇ ၶိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၽၢႆႇၼိုင်ႈယူပ်ႈယွမ်းႁႃႇၵေႃႈ ၶၢင်ႈပႃးၵၼ်တူၵ်းတႅမ်ႇ ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈလူဝ်ႇလႆႈပိုင်ႈဢိင်ၵၼ်သေ ၶင်ႇတႅမ်ႇထူၼ်ႈၸလႈ မိူင်းၼိုင်ႈ ၸလႈမိူင်းၼိုင်ႈ ၵေႃႉၼိုင်ႈၸလႈၵေႃႉၼိုင်ႈ ၶိူဝ်းဢၼ်ၸေႃႉၵၼ် ၸိုၼ်ႈယႂ်ႇ ယူႇၸႂ်ႈလူၵ်ႈယၢမ်းလႅဝ်ၼႆႉ ၶင်ႇတိုင်ႇပၢင်ႇၵၼ်၊ ၸိုၼ်ႈပၢင်ၵုမ်ၶုပ်ႇၶူပ်း ၵၼ် ယူႇႁူႈဝၼ်းဝၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈၼွင်ႉဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ တေပဵၼ်ၸူး မိူဝ်းၼႃႈၸလႈ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈၼွင်ႉလႅတ်းသႅဝ်း တေမီးမႃးၼမ်ၼမ်ၼၼ်ႉ ၶင်ႇလႆႈသေႃႉသွၵ်ႈႁႃ လၢႆးလုမ်းလႃးလုၵ်ႈၼွင်ႉ ၶွၵ်ႇမႃးၸၼ ၽူႈလူလိၵ်ႈ ႁဝ်းၸဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

ၶဝ်ႈသူၼ်မွၵ်ႇ ဢၼ်ၽုၵ်ႇသွမ်ႈတူၼ်ႈမွၵ်ႇယူႇၼၼ်ႉ မၼ်းမုင်ႈ မွင်းၸုႆႈႁၼ်မွၵ်ႇႁၢင်ႈလီ ဢၼ်တေတုမ်ႇၵီႈမႃးၼၼ်ႉၸလႈ ၶင်ႇၸတ်းၶွႆ ယူင်းလိၼ်၊ သွႆႇၽုၼ်ႇသေလုမ်းလႃး၊ ယႃႇႁႂ်ႈမႅင်းလႆႈယႃႉလႆႈၵဝ်း။ ႁေႃႉ ဢၼ်ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈမၢၵ်ႇႁေႃႈ မုင်ႈမွင်းပွႆႉၵိၼ်မၢၵ်ႇသုၵ်းလီ ဢၼ်မူင်ႈဢမ်ႇ ၶီး မႅင်းဢမ်ႇယႃႉၼၼ်ႉၸလႈ ၶင်ႇလႆႈလူလွမ်ပွႆႉပႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူလႆႈ ႁႃႈ တူၼ်ႈမွၵ်ႇႁေႃႈ ၶမ်ႇမွၵ်ႇပၼ်မွၵ်ႇႁၢင်ႈလီလႆႈၵူႈတူၼ်ႈ၊ တူၼ်ႈမၢၵ်ႇ ႁေႃႈ ၶမ်ႇမၢၵ်ႇပၼ်ၼင်ႇၵွႆႁၼ်မွင်းၵူႈတူၼ်ႈ၊ ႁွပ်ႈႁၼ်ၶမ်ႇႁူႉလၢႆးလုမ်း လႃး မၼ်းႁေႃႈပႃးယဝ်ႉ။

တေႃႈၼၼ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ ပေႈၸမႈလိင်ႉလုၵ်ႈလၢင်းၼၼ်ႉၵေႃႈ မီး တၢင်းမုင်ႈမွင်းၼိူဝ်လုၵ်ႈလၢင်းႁႃႈပိူင်၊ ႁူမ်ႈပႃးဝတ်ႈတြႃးႁႃႈပိူင် ဢၼ်လုၵ်ႈ လၢင်းလူဝ်ႇႁၵ်ႉတ်းပၼ်ၼၼ်ႉၸလႈ ၸင်ႇလႆႈလုမ်းလႃးလုၵ်ႈလၢင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶူးၵေႃႈ ႁွပ်ႈမုင်ႈမွင်းၼိူဝ်လုၵ်ႈၼွင်ႉတပေး ႁႅင်းပီၼ်မေႃးၽူႈမီးပလၢႆႇလၢႆႇ ၸလႈပုတ်ႈတိၼ်တၢင်မိူဝ်း ၸဝ်ႈၵဝ်ႇႁူႇမူဝ်းၼႄႈသေ ၸင်ႇလုမ်းလႃးၶဝ်ႉ ၸမ်းၸၼတၢင်း လုၵ်ႈၼွင်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶူးမၢင်ၵေႃႉ သမ်ႉမေႃၶဝ်ႉၸမ်း ၸၼ တၢင်းယူႇ၊ ႁူလႆးၵႃႈ ဢမ်ႇမေႃယုၵ်ႉယွင်ႈပၼ်ႁႅင်းၸႂ်ၸလႈ ၸွႆႈထႅမ်တၢင်း လူဝ်ႇလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊ ပွႆႇပိုၼ်ႉပွႆႇပဵတ်ႈ ၸိူင်ႉၼင်ႇဢၵ်ႇႁူလႆႇမၢၵ်ႇမူင်ႈ မၢၵ်ႇ လၢင်း ဝိတ်ႉဝၢင်းဝႆႉၼႂ်းယုမ်းသေ ပႂ်ႉမုင်ႈမွင်းႁႅင်းပီၼ်တူၼ်းမေႃး ႁႃၼၼ်ႉတေႃႇ ထိုင် ပေႃးလႆႈႁိၼ်မၢၵ်ႇမၼ်းယဝ်ႉ။

ႁူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ယူႇၸွမ်းတၢင်းမုင်ႈမွင်းလွၼ်ႉလွၼ်ႉ။ ႁူလႆးၵႃႈ မွင်း လၢႆလၢႆၼႆႉ ဢမ်ႇပီၼ်မေႃးသင်လႆႈ၊ ၼင်ႇၸိုဝ်တၢင်းမုင်ႈမွင်း တေပီၼ်မေႃး ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈၸတ်းၸႂ် ႁၵ်ႉတ်းၸွမ်းလၢႆးမၼ်းႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ် ၸလႈ တၢင်းမုင်ႈမွင်းၼႆႉ ယႃႇပေမုင်ႈမွင်းဢၵ်ႇလၢႆလၢႆႁူလႆး၊ တေလႆႈႁၵ်ႉတ်း ၸွမ်း တၢမ်ၼင်ႇဝတ်ႈတြႃးႁဝ်းမီးၼၼ်ႉလူးႁွၼ်ႇ ၸင်ႇပီၼ်မေႃးတၢမ်ၼင်ႇ ႁဝ်းၼိုဝ်းလႆႈၼိုဝ်ႈပီၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မုင်ႈမွင်းဢၵ်ႇလၢႆလၢႆႁူလႆးၸလႈ ဢမ်ႇပီၼ် မေႃးလႆႈၼၼ်ႉ တီႈၼိုင်းဢၵ်ႇႁုတ်ႉတရၼီႁႃႇယ ပလၢႆႇၸၵၼီပၢတ်ႈ ဢိတ်ႉထ သုတ်ႈၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၸၼဝေႉဝႃႈ “တၵႃႇလူင်ဢၼေႃႇထပိၼ်ႇဢူလႆး ဢၼ်ႁူၼ်းၶူင်းၵၢင်ႁဝ်းသူင်ၼေႃႇ၊ ၼိုင်ႈလႆႈၼေႃႇၸလႈ သမ်ႉလႆႈယၢပ်ႇၼေႃႇ ၼၼ်ႉ မီးႁႃႈပိူင်ဢူဝ်ႈ–

1. ဢႃႇယု= ၼိုင်ႈႁႅင်းဢႃႇယုယၢဝ်းယိုၼ်း၊
2. ဝၼ်ႇၼ= ၼိုင်ႈႁၢင်ႈလီ၊
3. သုၶ= ၼိုင်ႈမီးငိုၼ်းၶမ်း မၢၵ်ႈလူင်ႇသေ ယူႇသုႇသူဝ်ႈၵွႆ၊
4. ယသ= ၼိုင်ႈမီးလုၵ်ႈၼွင်ႉတပေးၼမ်ၼမ်၊
5. သၵ်ႉၵ= ၼိုင်ႈႁွတ်ႈထိုင်မိူင်းၽီ တီႈလီတီႈမၢတ်ႈ၊

ၼိုင်းႁႃႈပိူင်ၼႆႉ ယွၼ်းဢၵ်ႇတီႈပိူၼ်းၵေႃႈဢမ်ႇလႆႈ။ ယွၼ်းသူးဢၵ်ႇလၢႆလၢႆ ၵေႃႈဢမ်ႇလႆႈ။ သင်လူဝ်ႇဝႃႈ ယွၼ်းဢၵ်ႇတီႈပိူၼ်း၊ ယွၼ်းသူးဢၵ်ႇၸလႈလႆႈ

ၶႆလိူင် ၶွင်ႈၼူင်းႁၢင်ၶႆႉ လွင်ႈယူပ်ႈယွမ်းၵၢၼ်ဝုႈၶႅၼ်ႉ ႁိုဝ်တေမီးလႆႈ။ ပေႃးၸႂ်ႈလႆႈၵေႃႈ တိုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈၸွတ်းၵၢပ် တၢမ်ၶၼ်ႉလၢႆးၸွတ်းမၼ်းမီး ၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ’’ၶႆယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶႅၼ် ပေႃးၸႂ်ႈမီးလုၵ်ႈၶွင်ႉလီၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈ ထွမ်းၵၢပ် လၢႆးလိူင်ႉလုၵ်ႈၶွင်ႉသီႇပူင် ၶၼ်ႉၵၢၼ်တေၸၶႅူ ပႃႈတွင်ႈၶႆႉ ယူႇ။

မူဝ်ႈပႆႇၸၶလၢႆးလိူင်ႉလုၵ်ႈၶွင်ႉၶႆႉ ၸႂ်ႈလၢတ်ႈၸၶ လွင်ႈဝတ်ႈ ႁႂ်းၸလႈ လွင်ႈမုင်ႈမွင်းၵိတ်းၶိူင်ႈ၊ ဝတ်ႈႁႂ်းၵၢၼ်ဝႃႈၶႅၼ်ႉ တိုၼ်းပဵၼ် ပုၼ်ႈၽွၼ်းတႃႇႁူၼ်းၵေႃႉလွႆၵေႃႉၶႅၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈၸွတ်းထွမ်းယဝ်ႉ။ ပေႃး ၵမ်ႇၸွတ်းထွမ်း ဝတ်ႈႁႂ်းႁဝ်းမီးၵေႃႈ တႃႇၶႂ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉႁဝ်း ပေႃးတေ ၸိုၼ်ႈယွႆႇၸိုပ်ႈၶေႃႈၶႅၼ်ႉ တိုၼ်းၵမ်ႇပဵၼ်မေႃးလႆႈ။ တီႈတႅၵ်ႈမၼ်း လူဝ်ႇ သူင်ႇလုၵ်ႈၶွင်ႉ ႁူႉသွၼ်ၸၢင်းၸလႈ သမ်ႉၵမ်ႇသူင်ႇႁူႉၶႅၼ်ႉ လုၵ်ႈၶွင်ႉ ႁဝ်း တိုၼ်းၵမ်ႇမီးတၢင်းၸိုၼ်ႈယွႆႇလႆႈ။ ပေႃးလုၵ်ႈၶွင်ႉႁဝ်း ၵမ်ႇၸိုၼ်ႈ ယွႆႇ၊ ၵမ်ႇမေႃပလႆႇလႃႇၵေႃႈ တႃႇတေမီးမေႃးၽူႈပုတ်ႈတိၼ်တၢင်မိုဝ်း ၵၢၼ် ဝႃႈၶႅၼ်ႉ ၶိုင်ႈၸိၼ်းႁႆယဝ်ႉ။

ဝတ်ႈႁႂ်းၸလႈတၢင်းမုင်ႈမွင်းၶႆႉ ၵမ်ႇမူၼ်ႁၼ်။ ဝတ်ႈႁႂ်း ၵၢၼ်ဝႃႈၶႅၼ်ႉ တေလႆႈၸွတ်းၵွၼ်တၢင်းသေ ဝႆၢးၶႅၼ်ႉလၵ်ႉမုင်ႈမွင်းလႆႈ ယဝ်ႉ။ တီႈတႅၵ်ႈမၼ်း လုၵ်ႈၵွၼ်ႉၵူတ်ႉမႃး ပႆႉယွႆႉပႆႉပေႉတူဝ် ပေႃးၸမႈ သမ်ႉပေႃးမုင်ႈမွင်း ၸိုႈမၼ်းၸွတ်းပၼ်ဝတ်ႈႁႂ်းၸိုၼ်းၶႅၼ်ႉ တိုၼ်းၵမ်ႇ ပိၼ်လႆႈ၊ ပေႃးၸမႈတိုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈၸွတ်းပၼ် ၶူဝ်လုၵ်ႈလၢင်းၵွၼ်တၢင်း၊ မူဝ်ႈလွႆလုၵ်ႈလၢင်းယွႆႉမႃးပေႉတူဝ်ယဝ်ႉ။ ၸဝ်ၵၼ်ႉၵၢင်ႈတွပ်ႉၸိုၼ်း ႁုၼ်း မုၼ်ပေႃးၸမႈၸဝ်ယဝ်ႉ။ ဝတ်ႈႁႂ်းၽူဝ်ၸလႈမေႃး၊ ပေႃးလိူင်ႉၸလႈလုၵ်ႈ လိူင်ႉၸတႉႁူႉၵူဝ်းၶႅၼ်ႉၸတႉ ၸွတ်းပၼ်ႁၼ်လႆႈႁမ်းသိုဝ်ႈယူႇ။

ၼူးၵေႃႈ တၢမ်ၶၼ်ႉဝတ်ႈႁႂ်းမၼ်း မီးတီႈၶွင်းသိင်ႉႁႃႉလသုတ်ႈ ၶႅၼ်ႉဝုႈ ၼူးၶႆႉ–

1. ထုၵ်ႉသင်ႉသွၼ်ပွၼ်ႈပၼ် ၵၢၼ်ထုၵ်ႉမိၼ်ႈ တီႈလုၵ်ႈၶွင်ႉ၊
2. ထုၵ်ႉသွၼ်ပၼ်တၢင်းမေႃ ၵၢၼ်ႁိုင်ႉလိပ်ႈ တီႈလုၵ်ႈၶွင်ႉ၊
3. တၢင်းမေႃၶႅၼ်ႉ ၵမ်ႉလူဝ်ႉသူင်ႉသိမ်း၊ လူဝ်ႉသွၼ်ပၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႉ တင်းမူတ်း၊

4။ လူဝ်ႇသူင်ႇႁူႉသွၼ်ႁဵၼ်း တမ်ႈတီႈၵေႃႉလမ်ႇလႅဝ်ႈႁဝ်း၊ တီႈႁဝ်းႁူႉ လၵ်း၊

5။ တေလႆႈၸႂ်ႉႁင်ႈပၼ်ၽေး ၵၼ်တေတူၵ်းမႃး ၼိုဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႇႁူး ပိူင်ပိူင်ၼႆယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၼိုင်ႈ၊ သွင်၊ သၢမ်ၼၼ်ႉၼႆႉ လိူင်ႈလိူင်းလီယူႇ။ ၶေႃႈသီႇ လၢႆးသူင်ႇလုၵ်ႈၶွင်ႇႁူႉၸၼ်းၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈၽိုၵ်းပၼ်ၼမ်ႉလႅဝ်ၸဝ်၊ ၼင်ႇႁိုဝ် တေမေႃယူႇလွမ်းပိူၼ်ႈ၊ တေမေႃဝႆႉႁၢႆးၸၼ် တူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႇၼၼ်ႉ မေႃႁၵ်ႉ လိူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ ယႃႇႁႂ်ႈထၢင်ႇလိူၵ်ႉမိုၼ်း လိူဝ်ႉမိူဝ်းလဝ်ႈႁဝ်ႇ။ ပေႃးၵမ်ႇၽိုၵ်း ပၼ်လိူင်ႉၼႆလိူင် မေႃပလၢႆႇလႃႇမႃးႁႂ်ႈႁိုဝ်ၵေႃႈယႃႇ ပလၢႆႇလႃႇတၢင်းမေႃ မၼ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၽွၼ်းလီတႃႇတူဝ်မၼ်းယူႇသေတႃႉ တႃႇႁူၼ်းတင်းၼမ် ၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇပေႃးပဵၼ်။ ႁွပ်ႈၼၼ်ၼၼ်ႉ ၼမ်ႉလႅဝ်ၼႆႉ လမ်ႇလွင်ႈၼၼ်ႉ ၼၼ်ႉ။

ႁမ်ႈၼမ် ၵၼ်ႁဝ်းႁၼ်ယူႇယၢမ်းလိူဝ်ၼႆႉ ၵေႃႉပဵၼ်ၼူးၵေႃႈ ဝူၼ်ႉ ဝႃႈ ပေႃးလႆႉလုၵ်ႈၶွင်ႇ ႁူႉၸၼ်းပလၢႆႇလႃႇယဝ်ႉၼႆၵေႃႈ ထၢင်ႇဝႃႈတိူဝ်ႉ ထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵေႃႉပဵၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႇၵေႃႈ ပေႃးလႆႈသွၼ်ၸၼ်းယဝ်ႉ မၼ်း ထၢင်ႇဝႃႈ ပုၼ်ႈၽွၼ်းမၼ်းတိူဝ်ႉထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ၼၼ်ႉ ၵၼ်ၼူး ၼၼ်ႉလုၵ်ႈၶွင်ႇ ၵမ်ႇလမ်ႇလႅဝ်ႁၼ်ၼၼ်ႉ ထၢင်ႇတေပဵၼ်တၢင်းယူပ်ႈယွမ်း ၵၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

တီႈၼႆႉမၼ်း ၵေႃႉပဵၼ်ၼူး လူဝ်ႇပွင်ႇလႅဝ်ႈ ၼၢဝ်းယၢမ်းၼႆႉ မၼ်း လူဝ်ႇသင်၊ ပၢႆးယူႇလီ၊ တီႈယူႇသဝ်းၼၼ်ႈႁၢၼ်ႁၼ်းမၼ်း ပဵၼ်ႁိုဝ်ၼႆႉ လူဝ်ႇ လႆႈၵၢဝ်သူႇလႅဝ်ႉတႃႇသေႇယူႇ။ ၼင်ႇႁိုဝ်ႁဝ်းပေႃးတေၼဝ်ႈယူႇလႆႈ ၼိူင် မႃၵ်ႇႁူဝ်လႅဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႇႁဝ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇၵၢဝ်မႃၵ်ႇႁူဝ်လႅဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႇ မႃးသူႇ ဝႆႉ ၼိူင်းမႃၵ်ႇႁူဝ်လႅဝ်ႁဝ်းၵႂၼ်တၢင်းယဝ်ႉ။

ၼူးၼႆႉမီးသွင်မဵဝ်း–

1။ ၼူး ၵၼ်ၼၼ်ႈယူႇ ၼိူဝ်ႁူဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႇတႃႇသေႇ၊

2။ ၼူး ၵၼ်ၼၼ်ႈယူႇ ၼိူင်းမႃၵ်ႇႁူဝ်လႅဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႇတႃႇသေႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ၸူးတင်းလုၵ်ႈၼွင်ႉၼႆႉ ႁႂ်ႈၵွႆႈမိဝ်းလီၵူဝ်ႁၼ်။ ပိၼ်ၸိုဝ်ႈၵေႈ လူဝ်ႇလႆႈလၢတ်ႈၸၼၵေၼ် ၸႅင်ႈၸႅင်ႈလႅင်းလႅင်း။ ၸိုဝ်ႈလုၵ်ႈၼွင်ႉၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈလူဝ်ႇလႆႈပွင်ႇလႆႈလႄႈ၊ လူဝ်ႇၸိူဝ်ႉၸမ်းလၢတ်ႈၸၼ ၼွႆႉၸဝ်ပေႃးပွင်ႇၵႂ်ႈ၊ တေ ႁႂ်ႈလႆႈႁၼ်တၢႆး ၼွႆႉလုၵ်ႈၼွင်ႉၵူဝ်ၵဝ်း။ ၼင်ႇၸိူဝ်ၸဝ် ပေႃးတေၼပ်ႉယႂ် ၵဝ်း၊ မိူဝ်ႈမိူဝ်ႉတႃႇၸိုဝ်ႈၵဝ်းၼၼ်ႉ ႁၼ်ၵဝ်းထုၵ်ႇလီၵွႆးထႅမ်ၸဝ်ၵေႈ လူဝ်ႇ ႁၼ်တၢႆး ပၼ်ၼွႆႉတိူမ်ထူၼ်ႈႁွၼ်ႇ ၸဝ်လင်ႇၸဝ်းမႂ်းယူႇ ၼွင်းမၢၵ်ႇၸူဝ်ၵွႆၵဝ်း ယဝ်ႉ။ တႃႇတေပိၼ်ၸူး ႁၼ်ယူႇၼွင်းမၢၵ်ႇၸူဝ်ၵွႆ လုၵ်ႈၼွင်ႉတႃႇသေႇၼႆႉ တီႈၼွင်းႁင်ႇႁုတ်ႉတရၼီၵႃႇယ သုတ်ႈသင်ႇႁဝ်ၼၼ်ႉၸၼဝႆႉ လၢႆးလႅင်ႉ လုၵ်ႈၼွင်ႉ မီးသီႇပိူင်–

1. တၢၼ– လူဝ်ႇယိုၼ်းပၼ် လူဝ်ႇၵွႆႈထႅမ်လုၵ်ႈၼွင်ႉႁူးပိူင်ပိူင်၊
2. ပေယဝၸ်ၸ– လူဝ်ႇလႆႈလၢတ်ႈႁၢမ်းလီသႅင်ဝၢၼ်တေႃႇလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊
3. ႁတ်ထၸရိယႃႇ– လူဝ်ႇႁၼ်တၢႆးပၼ်ၽွၼ်းလီလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊
4. သမၢၼတ်တတႃ– ယႃႇပေထၢင်ႇလိၵ်ႉ၊ လူဝ်ႇယုမ်ႇယမ်ၼမ်ႉႁတ်ႉ လုၵ်ႈၼွင်ႉၵဝ်း မိူၼ်ၵဝ်းၼႆယဝ်ႉ။

ၼွႆးႁူႈလွၵ်းလၢႆးလႅင်ႉလူ ယုၵ်ႉယွင်ႈလုၵ်ႈၼွင်ႉသီႇပိူင်ၼႆႉ မၼ်း မိူၼ်ႁၢၼ်းမၢၵ်ႇလေႃႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၢၵ်ႇလေႃႉၼႆႉ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃးမၼ်းၸမ်ႉ လႅပ်ႈႁၼ်ႇၸႅင်တၢၼ်ႇၸိုဝ်ၵေႈယႃႇ ပေႃးႁမ်ႇပႃးႁၢၼ်းမၼ်းလိူင် မၼ်း တိုၼ်းႁမ်ႇလၢင်ႈႁိင်ႈႁူဝ်ႇႁၢမ်ႈ။ လၢႆးလႅင်ႉလူလုမ်းလႃးလုၵ်ႈၼွင်ႉ ႁၼ် ၸၼမေႃးပႃးၸိုဝ်ၼၼ်ႉၵေႈ မၼ်းမိူၼ်ၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၸူးၸလႈပေႃးၸမႈ ၵေႃႉ ႁၼ်ၵမ်ႇလွမ်းလၢႆးၼၼ်ႉသေ လႅင်ႉလူလုၵ်ႈၼွင်ႉၸလႈ လုၵ်ႈလၢင်ႈၵဝ်း ၼၼ်ႉ တႃႇၼွႆႉလုၵ်ႈၼွင်ႉၸလႈလုၵ်ႈလၢင်း တေမေႃၵၵ်ႉၼွမ်ၸူမ်းပိင်း ၸိုဝ် ၵဝ်းၼိုၼ်းၼၼ်ႉ ႁမ်ႇပိၼ်လႆႈ။ သမ်ႉထႅင်ႈ တႃႇၼွႆႉလုၵ်ႈၼွင်ႉၸလႈ လုၵ်ႈ လၢင်း တေယုၵ်ႉယွင်ႈၵွႆႈထႅမ် ၵဝ်းၼိုၼ်းၼၼ်ႉၵေႈ ႁမ်ႇမုင်ႈမွင်းလႆႈၼႆ ယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ၸလႈ တႃႇတေလႅင်ႉလူလုၵ်ႈၼွင်ႉၸလႈ လုၵ်ႈလၢင်းၵဝ်း ၼၼ်ႉ တေလႆႈႁၼ်တၢႆးလိူင်ႉၸိုဝ်ၼႆ တၢမ်ၼင်ႇၽူးတႅမ်ႈလိၵ်ႈပွင်ႇၵႂ်လႆႈ တေ တေႃႉတေႃႇၼႃႈၸၼ သပ်းလႅင်းႁၢႆႇထႅင်ႈယူႇ။

တႃႇၵေႃၶဝ်ႈၼႆႉ တီႈပွင်ႇမၢၼ်းမီးသွင်မဵဝ်း 1ႉ ၸူဝ်းၸွင်ၵၢၼ် တေလူႉ တေၸွႆႈထႅမ်ပၼ်ပိူၼ်ႈၶႄႉမဵဝ်းၶိုင်ႈ၊ 2ႉ ၸွႆႈၵၢၼ်ၶိုၼ်းၸွႆႈထႅမ် ၼွႆႈပိူၼ်ႈ ပေႃးၸိုၼ်ႈယိုႉ၊ မေႃလၢတ်ႈပၼ် ၼွႆႈပိူၼ်ႈပေႃးမီးၼွင်းၸွႆ၊ ၵၢၼ်ႁဝ်း လႆႈလီႉလမ်ႈၸၶတေႃၼ်းၸလႈ လႆႈၸတ်းၸွႆၸၶ ၼွႆႈပိူၼ်ႈပေႃးယိူင်ႈၸွမ်းႁဝ်း ၶႄႉၵေႈ ပဵၼ်တႃႇၶမဵဝ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶႄႉၸလႈ တႃႇၶေႃၶဝ်ႈ ၼႆႉ ၵမ်ႉၸိုႈၵၢၼ်လူႉၵၢၼ်တၢၼ်းမဵဝ်းလႅဝ်ၵူလိုဝ်း။ ၵၢၼ်ၸွႆႈထႅမ်ပိူၼ်ႈ၊ ပၼ်ၼွင်းၸွႆပိူၼ်ႈ ၸတႉၵူႇတင်းသႅင်ႈၵိူဝ်းၶႄႉၵေႈ ၼွင်ႉဝႆႈတႃႇၶႄင်ႇ ၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

တႃႇၶေႃၶဝ်ၵပ်းၵႂႃႇလူလိုဝ်ႈ ၸူးၸလႈလုၵ်ႈၶွင်ႉၶႄႉ ၸွမ်းၶင်ႇ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈပွင်ႇၸွႆဝႆႉၸတႉ ၸွႆႈလၢတ်ႈၸၶႄင်ႇၶႆ။ ၽွင်းမူဝ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉ ႁဝ်းပႆႇပေႉတူဝ်၊ ၽွင်းတိုၵ်ႉပဵၼ်လုၵ်ႈၼွၼ်းယူႇၶႄႉ ၵွပ်ႈၸဝ်လူဝ်ႇတီႈ ပိုင်ႈၵိင်ၸလႈ ၶင်ႇၼိူဝ်ၸွႆၸဝ် တေၵမ်ႇတူၵ်းၵမ်ႇမွင် ယွၼ်ႉၵမ်ႇလႆႈ တၢင်းၸွႆႈထႅမ်ႁဝ်းၶႄႉ ၸူးၵေႈ လူဝ်ႇတူလိုဝ်းၸွမ်းၸၢဝ်းယၢမ်းသေ 'ၸၢဝ်း ၸွႆၸဝ်လူဝ်ႇသင်၊ ၸဝ်ၸိုၼ်ႈလႆႈသင်' ၸတႉၵူႇလူဝ်းၶႆႉ ၵမ်ႇလူဝ်ႇပွႆႉၼွႆႈၸဝ် မႃး လၢတ်ႈထိုင်ႁဝ်းၸလႈ တေႃႇပေႃးလႆႈမႃးယွၼ်းၵဝ်ႁဝ်းၸဝ်။ ၵွပ်ႈလုၵ်ႈ ၶွင်ႉမူဝ်ႈလီဝ် တေပဵၼ်မႃးၸူးမူဝ်းၶႄႈၸလႈ ၸၢဝ်းတၢင်းၵၢၼ်ႁဝ်းပႆႇပူၼ်ႉ မႃးၶႄႉ ပဵၼ်ၼွဝ်ၶႆႈ ၸိုၼ်းလီပ်ႈၼွၼ်း ၵဝ်ပဵၼ်တွၼ်ႈသွၼ်ႁဝ်းသေ ၵၢၼ် တေသိုပ်ႇပႆႇၵူႇမူဝ်းၶႄႈၶႄႉ တႃႇႁဝ်းၸလႈလုၵ်ႈၶွင်ႉႁဝ်း တေလီသေ ၵွၼ်တွၼ်းသေၵဝ်ႇ ၸိုပ်ႈၶႄႈၵူႇၶႄႉ ၵၢၼ်ယူပ်ႈယွမ်းၵေႈ ႁဝ်းလူဝ်ႇ ၸတ်းၸွႆထႅမ်၊ ၵၢၼ်ပႆႇမီးၵေႈ လူဝ်ႇၸတ်းၸွႆၼွတ်းသၢင်ႈၵူႇ ပၼ်ႇတႃႇၽႄႇ သႃႇ၊ သႃႇသၶႄႇၸလႈလိုဝ်ႉၵၢတ်ႈႁဝ်း ပေႃးတေၸူဝ်ႈၸူင်း ပိုင်းသႂ်ၵူႇၶႄႉ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈမၢၼ်း မီးတီႈၸူးၸလႈ လုၵ်ႈၶွင်ႉတင်းၶမ်ႇယဝ်ႉ။

ၸၢဝ်းၵၢၼ်တူဝ်ၸွႆၽဝေလုၵ်ႈၼွၼ်း တုၵ်ႉၸၶႄႇလိုဝ်ပိူၼ်ႈၶႄႉ ပဵၼ်ၽွင်းတိုၵ်ႉၼွၼ်းလိၵ်ႈယူႇၶႄႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶႄႉၸလႈ ၸူးၵၢၼ်ၶိုၼ်ႈမီး လုၵ်ႈၶွင်ႉလီၶႆႉ ၽွင်းမူဝ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉႁဝ်းၼွၼ်းလိၵ်ႈ ယႃႇၼွႆႈၸဝ်လႆႈတူၵ်း ၸီတူၵ်းၽၢၼ်ၶႄႉ လူဝ်ႇပွင်ႇၸွႆ တူလိုဝ်းထိုင်ပၼ်တႃႇသေႇယူႇ။

ပေယဝၸ်ႉၸဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ တေလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီသႅင်ဝၢၼ် ၵႂၢမ်းႁၵ်ႉၵႂၢမ်းပႅင်း တေႃႇလုၵ်ႈၼွင်ႉၼႆယဝ်ႉ။ တႃႇတေပဵၼ်ၵႂၢမ်းႁၵ်ႉ ၵႂၢမ်းပႅင်းၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈၸဝ်းပီတ်ႈ လေးၽ၊ တေးသ၊ မေးၵ၊ မျႇၼသေ တေလႆႈမီးမိတ်ႉတႃႇ- လွင်ႈႁၵ်ႉပႅင်း၊ ၵရုၼႃႇ- လွင်ႈၵီးလူ၊ မုတိတႃႇ- လွင်ႈႁူမ်ႈၵူမ်းၵိုဝ်းၼႆႉသေ လၢတ်ႈတေႃႇလုၵ်ႈၼွင်ႉႁဵတ်းယဝ်ႉ။ ၼင်ႇႁိုဝ် တေလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီလႆႈသေႇသေႇၼၼ်ႉ တူဝ်ၽွင်ႈၵေႃႈမၼ်း လူဝ်ႇမီးသတိ သေ ၸတ်းၵေႃႈၵဝ်ႇလူးႁွၼ်ႉ။ ၽူႈလၵ်ႉသေၵမ်ႉဝႃႈ တႃႇတေမီးမိတ်ႉတႃႇ၊ ၵရုၼႃႇသေ လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီလႆႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ယၢပ်ႇၸတႃႉၸတႃႉ။ သၽႃႇဝ ၵူၼ်းႁဵတ်းၼႆႉ ပေႃးယူႇတီႈၵၢၼ်သုင်သေ မုင်ႈတူၺ်းတီႈတႅမ်ႇၼႆလိုင် ၵၢၼ်ၵမ်ႉမိူၼ်ၵေႃႈႁဵတ်းၼၼ်ႉ တိုၼ်းမီးတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။ ပဵၼ်ႁိုဝ်ၵေႃႈလီ လုၵ်ႈၼွင်ႉဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ တူၺ်းၼႄႈၼူးသေၸလႈ ယူႇႁူႉႁူႈဝၼ်းဝၼ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးမီးတၢင်းၽိတ်းမႃးၵေႃႈ ယႃႇပေပွင်ႉလႃႇ၊ ယႃႇၵႅတ်းၶူႈလုၵ်ႈၼွင်ႉ လႆႈၵူပ်ႉႁဵတ်း၊ ႁေႃႉၶိုင်ႈၸလႈႁေႃးၶိုင်ႈ တေလႆႈယူႇလွမ်ႉႁၼ်ၵူႈ တေႃႇၵူပ်ႉၵမ်ႉၵေႃႈ။ ၽႂ်းမူၵ်းမႃးထူပ်းလႅးႁၼ်ယူႇၼႆႉ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈၼွင်ႉႁဵတ်း ပေႃးတေပေႉတူဝ်သေ သိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်းၵူႈလႆႈ ႁဵင်းၵူၺ်းမၼ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇၵမ်မိတ်ႉတႃႇ၊ ၵရုၼႃႇသႂ်ႇၵေႃႈႁဵတ်းသေ သင်ႇသွၼ်ပွၼ်ႉပၼ် ၶွႆႈပေႃးၸဝ်ႈၵူႈ ၼွင်းမၢၵ်ႈႁုပ်ႉၵေႃႈၸဝ်ၼၼ်ႉယူႇ။ 'ၵႂၢမ်းလီၸဝ်ႈႁူႉၽိုင်ႈၵမ်ႉလႃႉ၊ ၵႂၢမ်းလႃႉ ၸဝ်ႈႁူႉၽိုင်ႈၵမ်ႉလီ' ၼႆၸလႈ ၽူႈလွင်ႈၽိုင်ႈႁေႃႈ ၵေႃႈဢိၼ်းၵႂၢမ်းလီၵႂၢမ်းဝၢၼ် ႁူႈႁေႃႉယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းႁႃႈ လဝ်ႈႁဝ်ႉမေလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းလီၵႂၢမ်းဝၢၼ်ႁေႃႈၼိုင်ႈ ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၸတႃႉၸတႃႉ။

ဢတ်ထၸရိယႃႉဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ လူဝ်ႇလႆႈႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီပိူၼ်ႈၼႆယဝ်ႈ။ လွင်ႈႁဵတ်းပၼ် ၽွၼ်းလီပိူၼ်ႈဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မိူၼ်ၼင်ႇ သပ်းလႅင်းၸၼမေး လွင်ႈတႃႇၼၸလႈ ပေယျဝၸ်ၸပုၼ်းၶိုဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပိူၼ်ႈထူပ်းတၢင်းယၢပ်ႇၽိတ်ႉၸၢၼ်ၵေႃႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇၵွႆးထိမ်တၢမ်ၼင်ႇႁဵတ်း ပွင်ပဵၼ်လႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်ပိူၼ်ႈတေသိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်း ႁူႉတၢင်းၼႄႈ လႆႈလီလီၼၼ်ႉ ဢၼ်ႁဵတ်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီၵႂၢမ်းဝၢၼ်၊ ပၼ်ၶႅင်းၵေႃႈၸလႈ ပၼ်လွင်ႈမၢႆႈၵေႃႈၵိုဝ်းၼၼ်ႉႁေႃး ပဵၼ်ဢတ်ႉထၸရိယႃႉ ႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်း လီပိူၼ်ႈၼင်ႇၵဝ်ႉယဝ်ႉ။

သမႂ်ႇၼတေႃ်တတႃႇၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ ယႃႇပေထၢင်ႇလိၵ်ႉႁၼ်၊ လူဝ်ႇလႆႈမီး လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ႁၼ်ၸလႈ ပွင်ႇၸႂ်ၼိူဝ်ႁၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈထၢင်ႇလိၵ်ႉႁၼ်ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်မႃးၸွမ်းမႂ်ႇၼ– ၸႂ်ၽိတ်ႉသုၼ်ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းႁဝ်းၼွႆးလေႃးႁၼ်ႉ မီးဝႆႉမႂ်ႇၼၽေႃႇမၼ်းယူႇ။ ႁူလ်းႁႃႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမႂ်ႇၼသေၸလႈ ၸိုၼ်ႈယွၼ်ႇမႃးၼၼ်ႉၸတႉ မီးႁမ်ႈၵေႃႇႁူလ်း။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမိတ်ႉတႃႇသေၸလႈ ၸိုၼ်ႈယွၼ်ႇမႃးၼၼ်ႉ မီးၼမ်ၼေႃႇ။ ပေႃးၵေႃႉပိၼ်ၸူးၵေႃႈ ဝူၼ်ႉဝႃႈ ‘မၼ်းပိၼ်လိၵ်ႈၶွင်ႉႁဝ်ၵူဝ်ႈ၊ ႁၢၼ်ငၢၼ်းၵၼ်ႁဝ်လီႉ သင်ႇၼႆႉ မၼ်းလူဝ်ႇလႆႈၸွတ်းၵွမ်း၊ ထွမ်ႇၵဝ်၊ ၵွမ်းၵဝ်ႁူႈပိူင်ပိူင်၊ တူဝ်ထူပ်းၸလႈ ၼမ်ႉႁတ်ႉမၼ်းၼႆႉ ၵမ်ႇပိူင်းႁဝ်လႆႈ’။ ၵေႃႉပိၼ်လိၵ်ႈၶွင်ႉ ၵေႃႈဝူၼ်ႉဝႃႈ ‘ႁဝ်ၵေႃႈ မီးပလ်ႇလႃႇတၢင်းမေႃၼမ်ယူႇ၊ ႁဝ်ၼႆႉ တိူၵ်ႉပိၼ်လိၵ်ႈၵွၼ်ႇ ၸိုပ်ႈၼေႃး၊ ပလ်လႃႇၵၼ်ႁဝ်ၸႂ်ႈၶူႉၸႂ်ႈမေႃၼႆႉ ႁဝ်တိူၵ်ႉလိပ်ႈၵျၼ်းလႆႈႁူႈ မိဝ်း။ ႁွပ်ႈၼၼ်ႉ ႁဝ်ၵမ်ႇလူဝ်ႇပိူင်ႈၵိင်ႈၽႂ်ႇ’ ၼင်ႇဝႆႉမႂ်ႇၼ တေႃႇႁၼ်လိူင်ႉ ၼႆလိူင် ပုၼ်ႈတႃႇတေၸိုၼ်ႈယွၼ်ႇ ၸိုပ်ႈၼေႃးႁူႇၼၼ်ႉ ပိၼ် ၵၼ်ယၢပ်ႇၸတႉ ယဝ်ႉ။ ၼင်ႇၵိုဝ်တေမေႃဝႆႉ မိတ်ႉတႃႇတေႃႇႁၼ်ၼၼ်ႉ ၵေႃႉပိၼ်ၸူးၵေႃႈ ယႃႇထၢင်ႇလိၵ်ႉလိၵ်ႈၶွင်ႉ၊ လိၵ်ႈၶွင်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇယုမ်ႇယမ်ႁွၵ်ႉပိူင်းၸူး၊ ႁွပ်ႈၸူးၸလႈ လၢင်ႇပိၼ်မေႃးလိၵ်ႈၶွင်ႉ၊ ႁွပ်ႈမီးလိၵ်ႈၶွင်ႉၸလႈ လၢင်ႇပိၼ်မေႃး ၸူး၊ လူဝ်ႇမေႃဝႆႉလွၵ်ႈလိူင်ႉၼင်ႇ ‘ႁူလ်းပိူင်ႈငၢမ်း၊ ငၢမ်းပိူင်ႈႁူလ်း’ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ၸူးၸလႈလိၵ်ႈၶွင်ႉၼႆႉ လူဝ်ႇပွင်ႇၸႂ်ၼိူဝ်ႁၼ်ၶႅင်းၶႅင်း၊ ပိၼ်ၶိုဝ်ႉ မီးၶိုဝ်ၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈလၢတ်ႈႁၼ် ၸႅင်ႈၸႅင်ႈလႅင်းလႅင်းယဝ်ႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈမၢင် လွႆ ႁၼ်ၽိတ်းၼိူဝ်လိၵ်ႈၶွင်ႉသေ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵမ်ႇမေႃလၢတ်ႈသင်ႇသွၼ် ၸလႈ လႆႈလူႉသုမ်းႁၢႇၵေႃႈ မီးၼမ်ၼေႃႇ။ တူၼ်ႈမွၵ်ႇၼႆႉ ၽူၵ်ႇဝၼ်းလိတ် သေ ယွႆႇမႃးၵမ်ႇလွႆႈ၊ လူဝ်ႇလွႆႉၶၢဝ်းယၢမ်း၊ လူဝ်ႇမေႃလုမ်းလႃး ႁူတ်း ၼမ်ႉ ပၼ်သေၵမ်ႇႁႃး ၵိူဝ်ႉၽၼ်းလီၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇပိၼ်လူးႁွၼ်ႇ ၵင်ႇတေယွႆႇၸိုၼ်ႈမႃး၊ ၵင်ႇၵၢင်ႈမွၵ်ႇပၼ်မွၵ်ႇႁၢင်ႈလီ ၼင်ႇၵၼ်ၵဝ်ႈ မၼ်းမွင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈၶွင်ႉၵေႃႈတေႃးၼင်ႇၼၼ် တႃႇတေၸိုၼ်ႈယွၼ်ႇမႃးၼၼ်ႉ ၽွင်ႈ ပႆႇယူႇလီၸိမ်ႉလိပ်ႈၸလႈ ၽွင်ႈပေႃးမီးပလ်ႇလႃႇ ၼမ်ႉႁတ်ႉတိမ်တူဝ် ၵွၼ်

ႁူဝ်ၸႂ်တီႈၵၢၼ် တၢင်တူဝ်ၼူးႁဝ်းလႆႈၼၼ်ႉ လႆႈလိူင်ႉလူလူမ်းလႄး ပီၼိုင်ႈ ႁူလ်းၸလႈ ယႂ်ႇမႃးၵမ်ႇၵႂ်ႈ။ လႆႈပႂ်ႉၼၢဝ်းယၢမ်း ၵၢၼ်ႇႁူဝ်သိပ်းပီမၼ်းသေ လၢင်ႇတေပဵၼ်မႃးလႆႈယဝ်ႉ။ တၢင်းၽိတ်း ၵၼ်ၵမ်ႇပွႆႇဝၢင်းပၼ်လႆႈ ၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇမီးလႆႈ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ၸလႈ ၼင်ႇၵိူဝ်တူၼ်းမွၵ်ႇၶဝ်း ပေႃး တေပဵၼ်မွၵ်ႇမီးႁႃးၼၼ်ၸလႈ မူင်ႈတေၵမ်ႇတိုင်း မိူင်းတေၵမ်ႇယႃႉၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈမေႃလူမ်းလႄးယဝ်ႉ။ ၼင်ႇၵိူဝ်တူၼ်းမွၵ်ႇၶဝ်း ပေႃးတေၸၽႈတူၼ်း ႁဝ်းၼမ်ၼမ်ၼၼ်ႉႁႄႈ လူဝ်ႇလႆႈၼတ်းၵႂ်ၽုၵ်ႇထိုင်ႈယဝ်ႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၼင်ႇၵိူဝ်လုၵ်ႈၼွင်ႉၶဝ်း ပေႃးတေၵမ်ႇလူႉသုမ်း ႁဝ်းၼၼ်ႉ ၶဝ်းလူဝ်ႇမေႃၸၶႃႉႁင်ႈၸလႈ သင်ႇသွၼ်ပွၼ်ႈပၼ် ၶူႈၼဝ်ပေႃးႁူႉ ထိုင်လေႇတၼႄႇ ၵၼ်မီးၼႂ်းၵူၼ်းၼႂ်းၵႂ်ၶဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၼဝ်ႁူႉ လေႇတၼႄႇၶဝ်းယဝ်ႉၼႆ ၼဝ်တေမီးလွင်ႈပွင်ႇၵႂ်တေႃႇၶဝ်းမႃး၊ ႁႃႈၼင်ႇ ၵၼ်ၼဝ်ပွင်ႇၵႂ်တေႃႇၶဝ်းၼၼ်ႉ ၶဝ်းႁႄႈ ၼိုၼ်းလူဝ်ႇပွင်ႇၵႂ်တေႃႇၼဝ် ၼင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။ ႁၢၼ်ငၢၼ်း ၵၼ်ၼဝ်ၼႂ်ႈၸႆႇတ်းၼႂ်ႈသၢင်ႈၸလႈသင်၊ လွင်ႈ တၢင်းလူဝ်ႇႁၢင်ၵႂ်ၼဝ်ၸလႈသင်၊ ၵၼ်ၶဝ်းပွင်ႇၵႂ်သေ ၵႂ်ႈထိမ်ပၼ်ၼၼ်ႉ ႁႄႈ ပဵၼ်လွင်ႈတၢင်းၵၼ်လုၵ်ႈၼွင်ႉ ယုမ်ႇယမ်ၶဝ်ႉပိူင်း ၼူးၵၼ်ၼိုင်ႈ ယဝ်ႉ။ ၼူးၸလႈလုၵ်ႈၼွင်ႉၼႆႉ သၽႄႇဝမၼ်း မိူၼ်ၼင်ႇၸမႈၸလႈ လုၵ်ႈ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽိုၵ်ႇႁႄႈၵမ်ႇႁၢင်းၽိုၵ်ႇလႆႈ၊ တိုၼ်းတေလႆႈ ၼဝ်ႈသူႇလူးၶဝ်ႁၼ် ယူႇတႃႇသေႇယဝ်ႉ။ ပဵၼ်သင်ႁႄႈ လူဝ်ႇၵႂ်ႈထိမ်ႁၼ်၊ လူဝ်ႇမေႃၵုပ်ႇၵူဝ်း တိူင်ႇပၢင်ႇႁၼ်၊ လူဝ်ႇလႆႈၸႆႇတ်းပၼ် ၽွၼ်းလီတေႃႇႁၼ်၊ လူဝ်ႇမီးၵႂ်ယုမ်ႇ ယမ်ၸလႈ ၶဝ်ႉပိူင်းႁၼ်ၼၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ **သမႃႇၼတေႃႉတတႃႇ**ယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၼၼ်ၸလႈ သင်ႇႁၶႃတြႃးသီႇပူင်ၼႆႉ ပၼ်ၵၼ်လမ်ႇလွင်ႈ တႃႇ သၢႆသိုပ်ႇၶဝ်းႁဝ်းမူဝ်းၼႄးၸလႈ ၼူးႁူးလဝ်ႈလဝ်ႈ၊ လုၵ်ႈၼွင်ႉႁူးလဝ်ႈ လဝ်ႈ ထုၵ်ႇလီၵၢဝ်သႂ်ႇၵႂ်သေ ၸႆႇတ်းလွမ်းယူႇ။ ၼင်ႇၵိူဝ်လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ မူဝ်ႈ ၼႆႉ ပေႃးတေပဵၼ်ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ် ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႄႇၸလႈလိူဝ်ႉလၢတ်ႈ ႁဝ်း မူဝ်းၼႄႈၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလႆႈၵႂ်ႈထိမ်လူမ်းလႄး လိူင်ႉၼင်ႇတူၼ်းမွၵ်ႇၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ တူၼ်းမွၵ်ႇၼႆႉ ပေႃးၶဝ်းႁူတ်းၼမ်ႉၼမ်ပူၼ်ႉၼႄႇႁႄႈ ၶႃႈမၼ်း လၢင်ႈၼဝ်ႈသေတီႈ။ သင်ႁူတ်းၼမ်ႉၸၵႃႇၼႄႇ ၵမ်ႇၼၼ် ၵမ်ႇႁူတ်းၼမ်ႉ

မၼ်းသေႁိတ်းၼႆၵေႃႈ ၶၢင်ႈၸိူဝ်ႇၸိူင်ႈသေတၢႆၵူႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁီႈသၢင်ၵေႃႈယဝ်ႉ ပေႃးပူၼ်ႉပိူၼ်မိူတ်ႇၸွပ်ႇ (ပမႃႇၼ) မၼ်းၵူႈၼႆ ႁမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ။ ၸူးၵေႃႈတေႃႈၼၼ်ၼ် ၸဝ်းလိူင်ႉလူလုမ်းလႃးလုၵ်ႈၼွင်ႉၸဝ်းၼႆႉ လူဝ်ႇရူႉပွင်ႇ ၶိုၵ်ၶွမ်း ၼင်ႇလုၵ်ႈၼွင်ႉၸဝ်းလူဝ်ႇၼၼ်ႉသေ ၶိုဝ်ႈထိမ်ႇပၼ်ယဝ်ႉ။ တၢင်းလူဝ်ႇၵူၼ်းၸဝ်းၼႆႉ ၵွပ်ႈမၼ်းၼမ်ၼႄႉၸလႈ ၸဝ်းလူဝ်ႇပွင်ႇၶိုၵ်သေ ၾၢင်ႉတူလိုၼ်းယူႇသေႇသေႇၼႆႉ မီးသၢမ်ပိူင်–

1. ၵၢၼ်သွၼ်ၸိူၼ်းလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊
2. တီႈယူႇသဝ်းၸလႈ ပႆႇယူႇလီလုၵ်ႈၼွင်ႉ၊
3. ၼမ်ႉၶိုၵ်ၸၵ်ႉပိူင်းၶိူဝ်ႉၶၢတ်ႈ၊ သႃႇသၼႄႉၸဝ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈႁိၼ်ႇလူလိုၼ်ႈၵၢၼ်ၸိူၼ်း၊ တီႈယူႇသဝ်း၊ ပႆႇယူႇလီတိမ်ႇထူၼ်ႈယဝ်ႉၶိူင် ႁၼ်ၸဝ်းမုင်ႈမွင်းဝႆႉၼၼ်ႉၵေႃႈ တေပီၼ်မေႃးယူႇ။ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇႁၼ်လႆႈၽၢတ်ႇပေႃႈၸမႈၶိမ်ႇလိၵ်ႉသေ ၵူႇၸိူၼ်းတၢင်းမေယူႇၼိူင်ႈမိူင်း လူင်ၼၼ်ႉ ပေႃးႁမ်ႇမီးၵေႃႉပၼ်ၸိူင်းၶိုဝ်ႇ၊ ၵေႃႉၶိုဝ်ႈထိမ်ႇၶိူင် တၢင်ႇၸၢဝ်း ၸတႉဝႆႉသေၵွၼ်ႇ ၽွင်းယူႇႁမ်ႇလီၼၼ်ႉ လီၶိုဝ်လိၵ်ႉၸေႃးၸူမ်ၸတႉၸတႉ ယဝ်ႉ။ လွင်ႈၶိူဝ်းၼႆႉ ႁၼ်ယၢမ်ႈၽၢတ်ႇပေႃႈၸမႈသေ သွၼ်ၸိူၼ်းလိၵ်ႈမေႃး ၵူႈလဝ်ႈလဝ်ႈ၊ ၵူႈၵေႃႉၵေႃႉၸဝ် တေယၢမ်ႈထူပ်းမေႃးယူႇ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉ ႁၵ်ႉ တူဝ်ထူပ်းၸွၼ်း ၸိတ်းပီၼ်တွၼ်ႈသွၼ်သေ ၼင်ႇၸိုဝ်တူဝ်ၶိုလုၵ်ႈၼွင်ႉၸွၼ်း ပေႃးတေလႆႈ ၵတ်းယိၼ်သိုဝ်းသႃႇသေ သွၼ်ၸိူၼ်းႁၵ်ႉ တၢင်းမေလႆႈငႆႈငႆႈ ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၸွၼ်းလူဝ်ႇမေလုမ်းလႃးၶိုဝ်ႈထိမ်ႇယဝ်ႉ။ သၢင်ဝႃႈၶွမ်းႁၵ်ႉ လွၵ်း လႆႈသၢင်ၵၸႃးသီႇပိူင်ၼႆႉသေ ၸိတ်းသၢင်ႈၵူ၊ ပုၼ်ႈတႃႇၽႄႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႄႇ ၸလႈ ၶိူဝ်ႉၶၢတ်ႈၸွၼ်းၼႆႉၶိူင် တေပီၼ်မေး တၢမ်ၼင်ႇၸွၼ်းမုင်ႈမွင်းဝႆႉယူႇ ႁမ်ႇၸၢင်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈၽႄႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႄႇၸလႈၶိူဝ်ႉၶၢတ်ႈၸွၼ်း ၼိုၼ်ႈယွႆႇမွႆႇ သုင်ၵေႃႈ ပုၼ်ႈတႃႇတူဝ်ၸွၼ်းၵူလိုၼ်းႁမ်ႇၵၢႆး ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းတင်းၼမ်ၵေႃႈ တေလႆႈၵတ်းယိၼ်ၶွမ်းၸလႈ ပီၼ်တီႈၽူႈမီးပလွႆႇလႃႇၸဝ်ၶဝ်ႈ ယွင်ႈယေႃး ႁၢမ်းၵေႃးၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၸူႈႁၼ်ၵွၼ်ၵၼ် မေၵွမ်ႈႁီႈလုၵ်ႈၼွင်ႉ

လီလီႁွင်းၽင်ႁွင်းမၶၢင်းသေ ႁွတ်းၵၢၼ်လိူဝ်ႉမိူဝ်း၊ ၽႄႈသႃႈ၊ သႃႈသၶႄႈႁွမ်း မိုၶၢင်ႈယွင်ႈမွင်ႈသုင်ႁူႈ မိူဝ်းၶႄႈၸၢဝ်းႁိူင်သေၵမ်း ...။

ၽိုၶ်ၵိင်

1. ၵၢင်ႁုတရၶႅၵၢယ ပၶ်လေၵၶိပၢတ် ပႃလိ၊ ပထမပၶ်ၶႄသၵ မုၶ်တရူလဝၵ်ၵ ၵိတ်ထသုတ်၊ ပပ်ႉပိူင်သတ်ႉထ၊ ၵမ်ႉၽႄႈ ၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။
2. ပႃထိၵဝၵ်ၵပႃလိ သင်ၵႃလသုတ်၊ ပပ်ႉပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႉၽႄႈ ၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။
3. ၵၢင်ႁုတရၶႅၵၢယ လတုၵ်ၵၶိပၢတ် ပႃလိ၊ ပထမပၶ်ၶႄသၵ လၵ်ၵဝၵ်ၵ သင်ၵႁသုတ်၊ ပပ်ႉပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႉၽႄႈၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။
4. ၵၢင်ႁုတရၶႅၵၢယ ပၶ်လေၵၶိပၢတ်ပႃႉလိ၊ ပထမပၶ်ၶႄသၵ သုမၶဝေၵ်ၵ ပုတ်တသုတ်၊ ပပ်ႉပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႉၽႄႈၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။

ဂုခ်းမုခ်ပေါ့ဧမ့်

ၸဝ်,ဝါ,ယါ,မိခ်,တ လၢဝ်စိူဝ်း (သီ,ပေါ.)

ဂၢမ်းခမ်း

ဂုခ်းမုခ်ပေါ့ဧမ့်ဘာခ်ဝါ့ခ်. ယွ်,ဂၢင့်ခၢ,၊ လၢတ်,ဘမ်,သုတ်း သိင့်လံ့။ ဘာခ်သူဂဝ်ၵဝ်းၵၢးတင်းသိင့် လံ့ပိခ်ဂူခ်းယွ်,မါ့ ဂါ့သုင်မါး၊ ဘာခ်လံ့လဂ်းလိမ်,သိမ်းဂါ့၊ ဘာခ်လံ့သွခ်လိဂ်,သွခ်လၢ်း ဘာခ်လံ့မါး ထူပ်းဂခ်ယူ,ကိုဝ်းခ်. တေလံ့ဝါ့မခ်းပိခ် ယွခ်.ပိုဝ့်ဂုခ်းမုခ်မိတ်. တါ, ပေါ့ဧမ့်လွခ်.လွခ်.ခ်ယဝ်.။ ယွခ်.ပိုဝ့်ဝါ့ ဂုခ်းမုခ်မိတ်.တါ,ဆဝ် ယွ်,ဂၢင့်ခၢ,ခင်,ခခေဧလ့ ခင်,ရှိဝ်ရွ်,ၵဝ်းပေး တေမေရှု.ကဂ်းမိုခ်း ဂုခ်းမုခ်ဆဝ်၊ မေလိင်.လူလုမ်းလါးဆဝ်၊ မေကွ့်မေထိမ်ဆဝ်၊ လိုဝ်သေ ခခေ. ရွ်,ပေးမေရှု. ပုခ်းဖွခ်းလုဂ်းလၢင်း ပိခ်ဘီ့သင်၊ ပုခ်းဖွခ်း ပေါ့ဧမ့် သမ်.ပိခ်ဘီ့သင်၊ ဖွခ်းလီလံ့လုမ်းလါးပေါ့ဧမ့်ခ်. ပိခ်ဘီ့ သင်၊ ပေးဘမ်,လံ့လုမ်းလါး သမ်.တေပိခ်ကိုင်.ရှိဝ်ခ် ကဂုါ,ကိုဝ်းခခေ. ခင်,ဂါ့ယိုခ်းမိုဝ်းထိုင်လံ့ ဖူ့တိမ်,လိဂ်, တေတေါ.တ်,ဆံ့ဧခ မိုခ် ခင်,ပေါ့ဧမ့်ခ်. မိုခ်ဆုခ်သၢင်၊ ပိခ်ဆူးသွခ်ဘွခ်တၢင်းပိုခ်းသုတ်း၊ လၢ်းတွပ်,သၢ်,ဂုခ်းမုခ်ပေါ့ဧမ့်၊ ဖွခ်းလီလံ့တွပ်,သၢ်,တိခ်း ဂုခ်းမုခ် ပေါ့ဧမ့်၊ ဖွခ်းကါ.လွင့်လိမ်းဂုခ်းမုခ်ပေါ့ဧမ့် ကိမ်ကိုဝ်းခ်.ဂုါ,ယူ,။

ဖြေးပိခ်ကဝ်ၵဝ်းဂေါ့ဝါ့ ဂုခ်းမုခ်ပေါ့ဧမ့်ခ်. မခ်းယွ်,ခၢ, ဘမ်,မီးတီ့သုတ်းတီ့သိင့်လံ့ (မါတါပိတု ဂုခေ ဘာခခ်တေါ) ခ် ခင်,ဂဝ်,ယဝ်.။

ပေါ့ဧမ့်ခ်. မိုခ်ဆုခ်သၢင်ဧလ့ ဆူးသွခ်ဘွခ်တၢင်းပိုခ်းသုတ်း

ဂိဝ်,ဂပ်းလူလ်,လွင့်ခ်.သေ ပုတ်.ထကဝ်မွဂ်,ဝံ.ဝါ့ ပေါ့ဧမ့်ခ်. မိုခ်တင်းဆုခ်သၢင်၊ သမ်.ပိခ်ဆူးသွခ် ဂေ.ဘွခ်တၢင်းသုတ်း (ပရမ်မျှိ

မႃတႃ ပိတရေႃ ၸုပ်ပႃလရိယႃတိ ၵုလ်လရေႃ)[1] ၼႆယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈသင်လႄႈ ပေႃႈမႄႈၼႆႉ မိူၼ်ၸုၼ်သၢင်လႃႇပေႃႈၼႆလိူင် တီႈၼႆႈတေၸွႆႈသပ်းလႅင်းၼႄ ၵိတ်းၼိူင်ႈ။ ၸုၼ်သၢင်ၼႆႉ မီးပရမ်မဝိႁႃႇရသီႇယိူင်ႈ၊ ၵၼ်ဝႃႈ မိတ်တႃ–ၵေႃႉၵၼ်ႁၵ်ႉပႅင်း ၼိူဝ်တူဝ်မီးၵေႃႉတင်းလၢႆ၊ ၵရုၼႃ–ၵေႃႉၵၼ်ၵီးလူၼိူဝ် တူဝ်ၵၼ်ထူပ်း တၢင်းယၢပ်ႇၽိတ်ႇတင်းလၢႆ၊ မုတိတႃ–ၵေႃႉၵၼ်ႁူမ်ႇလူမ်း လွမ်း ၼိူဝ်ၽူႈၵၼ်မီးလွင်ႈႁတ်းယႅၼ်လႄႈ မၢၵ်ႈမီးလီ ပဵၼ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ၊ ဢုပႅၵ်ၶႃ–ၵေႃႉၵၼ်ၵမ်ႇမႄႇႁၵ်ႉပူၼ်ႉလႄႈ လင်းပူၼ်ႉ၊ ၵေႃႉၽႅင်ႇပႅင်းၼႆ လိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မိူၼ်ၼၼ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ ပေႃႈမႄႈၵေႃႈ မီးပရမ်မဝိႁႃႇရလိူဝ်းၼၼ်ႉ သီႇပိူင်ၼင်ႇၵဝ်ႇလႄႈ လင်ႇဝႃႈပေႃႈမႄႈၼႆႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်းၸုၼ်သၢင်ၼႆ ယဝ်ႉ။ ပေႃႈမႄႈၼႆႉ ႁဵတ်းႁိုဝ်လႄႈ ပဵၼ်ၽူႈသွၼ်ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းလႃႇ ပေႃႈၼႆလိူင် မိူဝ်ႈလုၵ်ႈလၢင်း ပႆႇမေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၼၼ်ႉ ပေႃႈမႄႈၼႆႉ ပဵၼ် ၵေႃႉၵၼ်သွၼ်ပၼ် ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းပူၼ်ႈယဝ်ႉ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈလၢင်း ပေႃးတေမေႃယူႇ၊ မေႃၵိၼ်၊ မေႃလၢတ်ႈမေႃလႃ၊ မေႃႁူႉမေႃမၢႆ ၼွႆးလႄႈၵၢင် ပူၼ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵေႃႉသင်ႇသွၼ်ပွၼ်ႈပၼ် ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းပူၼ်ႈလႄႈ လင်ႇလၢႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ၽူႈသွၼ်ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းၼႆယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼၼ်လႄႈ ပုတ်ႉ ထလဝ်ႈလၢတ်ႈဝႆႉဝႃႈ ၵဝ်ၶူဝ်ႇမႃႇလဝ်ႈႁဝ်ႇ တႅင်ႇဝႆႉပေႃႈမႄႈတင်းသွင် ၽႂ်ႇသေ လႅင်ႉလူလုမ်းလၢႆးၸဝ် တေႃႇလူဝ်ႈၵသႃၵ်ႈၵေႃႈ တေႃႈယင်းပႆႇ တႅမ်ထူၼ်ႈလူးႁွၼ်ႇၼႆယဝ်ႉ။

လၢႆးတွပ်ႇသၢႆႈ ႁုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈ

ၼႂ်းသုတ်ႈသိင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇတၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶေႃးၵၢၼ်လုၵ်ႈလၢင်း ၵၼ်ပဵၼ်လွၵ်းလၢႆး တွပ်ႇတႅၼ်းၸိုၼ်း ႁုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈၼၼ်ႉႁၢႆႈပိူင် ဝႃႈ–

“လႅင်ႉလၢၽႃးႁုင်ႇႁၢင်ႈ၊
ၸတ်းသၢင်ႈၶေႃးၵၢၼ်ပွင်၊

---

[1] ဢင်ၵုတ်တရ ၼိၵႃယပႃႇလိ၊ ပပ်ႉ –1၊ သပရမ်မၵသုတ်၊ ၼႃႈ–131။

ႁႂ်ႈၵိုင်ႇပုတ်ႈႁိူၼ်းယေး၊

လူႇပၼ်လေးဝေႇႁွတ်ႈ၊

တူၺ်းလူလိုဝ်ႉၸိုဝ်းႁူႉ၊

ဝတ်ႈတႃႇလုၵ်ႈလၢင်းမီးႁႃးယိူင်ႈၼႆႉယဝ်ႉ”ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈႁဝ်းတိုၵ်ႉၵေႃႉလဵၵ်ႉတႄႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ဢမ်ႇပႆႇမေႃဝူၼ်ႉသင်လႄႈ ဝွၵ်းႁူဝ်ၼႆႉ ဢမ်ႇပေႃးထၢင်ႇမၼ်းမီး ၵႃႈၸၼ်သင်၊ ၵူၺ်းၵႃႈထိုင်တီႈယႂ်ႇမႃး မေႃဝူၼ်ႉဢဝ်တီႈပွင်ႇမၼ်းယဝ်ႉ ၸင်ႇႁူႉဝႃႈ မၼ်းမီးၵႃႈၸၼ်ယႂ်ႇၼမ် တႃႇလိုဝ်းၵေႃႉပဵၼ်လုၵ်ႈလၢင်းတႄႉတႄႉၼႆယဝ်ႉ။

ဝွၵ်းႁူဝ်ၼႆႉမၼ်းၼႄဝေႈ ဝူၼ်ႉၸိုၼ်းမိူဝ်ႈႁဝ်းလဵၵ်ႉ ဢၼ်ပေႃႈမႄႈလႆႈလဵင်ႉလူလုမ်းလႃးႁဝ်းမႃးၼၼ်ႉသေ ၼင်ႇၵႃႈပွင်ပဵၼ်လႆႈ လူဝ်ႇၸိုၼ်းသိုပ်ႇလဵင်ႉလူလုမ်းလႃးပေႃႈမႄႈၸိုၼ်း၊ ၸေႈမၢႆသွင် ၵိူဝ်းဢၼ်ပဵၼ်လုၵ်ႈပဵၼ်လၢင်း ၼင်ႇႁိုဝ်တေမၢၵ်ႈမီးလီပဵၼ် ၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ ၼင်ႇႁိုဝ်တေလဵင်ႉလူလႆႈ ပေႃႈမႄႈ၊ လုၵ်ႈလၢင်း၊ ၶေႃင်းမေးလဝ်ႈၵဝ်ႇ လႆႈလီလီၼၼ်ႉ တေဢမ်ႇလႆႈၸၢၼ်ႉလႆႈၵိုၼ်လႃးလႃး၊ ၵွမ်းၼင်ႇႁႂ်ႈၽေႉၼေႈသဵမ်ပေႃႈမႄႈ ဢွၼ်ႁဵတ်းဢွၼ်သၢင်ႈၸေႈၵၢၼ်မႄး ႁူႈပိုင်ပိုင်လိုဝ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈၸတ်းလႆႉ ႁဵတ်းလွမ်းယိူင်ႈလွမ်းၽဵၼ်ႈၽဵၼ်ႈ ႁႂ်ႈပေႃးၵိုင်ႇပုတ်ႈၶေႈႁိူၼ်းၸူဝ်းမွၼ်ႇ (ဢမူၺ်ႇ) ပုတ်ႈတိၼ်ပုတ်ႈမိုဝ်းၸဝ်ႁူႉ၊ ဝၢႆးသေပေႃႈမႄႈ လပ်းတႃႇလိုမ်းမိူင်းႁူႉယဝ်ႉ ႁႂ်ႈႁဵတ်းၵုသူဝ်ႉတၢင်းလီသေ သူင်ႇယိၼ်းၵုသူဝ်ႉပၼ်ၸဝ် ႁႂ်ႈႁွတ်ႈထိုင်တီႈ ၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ၊ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၼင်ႇႁိုဝ်လိုဝ်ႉငိုၼ်းသၢႆသိုဝ်း ပေႃးမႄးလိုဝ်ႉဢဝ်ႇ ပေႃးတေဢမ်ႇလူႉဢမ်ႇႁၢႆၶၢတ်ဝႆႈႁူႉၼၼ်ႉ လီလႆႈ ႁၵ်ႉႁွမ်ပႅင်းမႅတ်ႉႁူႇ ပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ်လုၵ်ႈသိုပ်ႇလၢၼ်ၼႆယဝ်ႉ။

လိုဝ်ႉသေ ၶိုင်းသုတ်ႈသိင်ႇၵႃႇလေးဝႃႇတၼၼ်ႉ ဢၼ်ပုတ်ႉထလိုဝ်ႈႁဝ်း လီႉသင်ႇႁေႃးဝႆႉၵေႃႈ ၵိုတ်းဝႆႉတင်းၼမ်ယူႇ။ ၶိုင်းၵႃႈလိုဝ်းၼၼ်ႉ ၽူးတိမ်ႈလိၵ်ႈတေတေႃႉၵွၵ်ႈမွၵ်ႈၼႄ ၽူးလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ်ႁူႉၵမ်ႈၽွင်ႈ။ လၢႆးတွပ်ႇၵုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈၼႆ လွမ်းၼင်ႇဝႃႈ လုၵ်ႈလၢင်းၵေႃႉဢၼ် မီးတၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ်ပလၢႆႇလႃႇ ဢမ်ႇၼၼ်ႈ လုၵ်ႈလၢင်းၵေႃႉဢၼ် မေႃႁူႉၵုၼ်းမုၼ်ငဝ်းပေႃႈမႄႈၼႆ မေဝႆႈပေႃႈမႄႈသေၵွၼ်း၊ မေလဵင်ႉလူလုမ်းလႃးပေႃႈ

မႄႈ၊ မေႃၶပ်ႉယမ်ပေႃႈမႄႈ (တသ်မႁိ ၶမေသ်သေယျ၊ သၵ်ၵရေ လ ပၼ် တိတေႃ)[2] ၼႆယဝ်ႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ လဵင်ႉလူလုမ်းလႃးၵၼ်ဝႃႈၼႆ မီးဝႆႉထိုင်ႈလိူင်ႉ ၼႆ၊ မေႃၵၢဝ်တၢင်းၵိၼ်တၢင်းယႅမ်ႉ၊ ၼမ်ႉၵတ်းၼမ်ႉမႆႈ၊ ၼမ်ႉသူမ်ႈၼမ်ႉ ဝၼ်လၵ်ႂ်ႇ ၵၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇပေႃႈမႄႈၼၼ်ႉသေ လဵင်ႉလူလုမ်းလႃး၊ သိူဝ်ႇ ပၼ် တီႈၼွၼ်းတီႈၶွၼ်း တီႈယူႇတီႈသဝ်း (ဢၼ်ၼေၼေ ဢထေပၢၼေၼေ၊ သတ်တေၼ သယၼေၼေၼေ) လိူဝ်းၼႆယဝ်ႉ။ သမ်ႉမီးဝႆႉထိုင်ႈဝႃႈ ၼင်ႇ ႁိူဝ်ႇ ပေႃႈမႄႈၵွၼ်း ပေႃႈတေၵမ်ႇမိၼ်ႁိူဝ်ႇမိၼ်ၼဵၼ်းၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလီလႆႈၵၢပ်ႇ ၼမ်ႉပၼ်၊ လုပ်ႈမုၼ်ႈတႃႇၽွင်ပၼ်၊ မိူဝ်ႈပေႃႈမႄႈ တေၸဝ်ႈတီႈၶွၼ်း ၼၼ်ႉ တေလႆႈသုၵ်ႈသီလိတ်ႉပၼ်တိၼ်ၸဝ်ႉ (ဢုၵ်လၢတၼေၼေ ႁုပၼေၼေ၊ ပႃတႃၼမ် ထေဝၼေၼေ)[3] ၼႆယဝ်ႉ။ ၼႂ်းဢင်ၵုတ်တရၼိၵၢယ၊ သမ လိတ်တဝၵ်ၶၼေၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈႁၼ်လႆးတွပ်ႇၵုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈ သီႇပိူင် ၼင်ႇၵဝ်ႇ။ တေလႆႈၸတ်းၵႂ်ႈႁႂ်ႈ ပေႃႈမႄႈမီးၸႂ်သတ်ထႃ၊ သီလ၊ ၸၢၵ၊ ပၺ်ၺႃႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ၽွၼ်းလီလႆႈတွပ်ႇသၢႆႈတႅၼ်း ၵုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈ

လုၵ်ႈလၢင်းၵေႃႉၵၼ် မေႃတွပ်ႇၵုၼ်းမုၼ်ပေႃႈမႄႈၼၼ်ႉ ၽူႈမီး ပၺ်ၺႃႇၸဝ်ႈ၊ ၽူႈႁူၼ်းလီၸဝ်ယွင်ႈၵၢမ်း၊ ၵူၼ်းယူႇၸိမ်းၸွမ်းၵိၼ်လမ်လိူဝ်း ၼၼ်ႉၵေႃႈ တေယွင်ႈၵၢမ်း (တာယၼမ် ပရိၸရိယာယ၊ မာတာပိတုသု ပၼ် တိတာ။ ဢိထေဝၼမ် ပသံသၼ်တိ၊ ပေၸ်ၸသၵ်ၵေ ပမောတတိ)[4] ၼႆ ယဝ်ႉ၊ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပေႃးမၼ်းမီး လွင်ႈယၢပ်ႇၽိူတ်ႇၵိၼ်းလွၵ်ႈမႃးၵေႃႈ ၽီ ၸဵင်ႇသွင်ႈလွႆးထႅမ်၊ ၵူၼ်းသွင်ႈလွႆးထႅမ်ၼၼ်ႉ ၵမ်းလိဝ်ၼႆယဝ်ႉ။ လိူဝ်းၼႆ ပီၼ် ၽွၼ်းလီ ၵၼ်လႆႈလၢတ်ႈၼႆႉၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ၊ လၢတ်ႈၼေးမႃးၵေႃႈ တေလႆႈ ၶႂၢတ်ႈထိုင်မိူင်းၽီ မိူင်းသၢင်ၵွၼ်ႈယဝ်ႉ။

---

[2] ဢင်ၵုတ်တရ ၼိၵၢယပႃႇလိ၊ ပပ်ႉ–1၊ သပရမ်မၵသုတ်၊ ၼႃႈ–131။

[3] ဢင်ၵုတ်တရ ၼိၵၢယပႃႇလိ ၊ ပပ်ႉ–1၊ သပရမ်မၵသုတ်၊ ၼႃႈ–131။

[4] ဢင်ၵုတ်တရ ၼိၵၢယပႃႇလိ ၊ ပပ်ႉ–1၊ သပရမ်မၵသုတ်၊ ၼႃႈ–131။

လိူဝ်သေၶၼ်ႉ လႆႈႁၼ်ထိူင်ႈဝႃႈ ၵူၺ်ႉၽွၼ်းလီ ဢၼ်လႆႈႁဵတ်း လီၼ်ႉပေႃးၸမ်ႈၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတေလႆႈလွတ်ႈ ၾႆးမိၼ်တင်းသီၼ်ႈ၊ တေ မိူးၽွၼ်းလီ ၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ မိူးမၢင်ႇၵလႃႇတိမ်ႇထူၼ်ႈ ႁူႈၼၢဝ်းယၢမ်း (မႃတႃပိတု ၵုပတ်ထႃၶမ်ၶေမ ပုလ်လမ် သၵ်ၶသမ်ဝတ်တၶႅၵ ၵၢရ ၶမ်)[5] ၶႆယဝ်ႉ။ ၶႂ်ႈသုတ်ႈမၢင်ႇၵလႃႇၶၼ်ႉၵေႃႈဝႃႈဝႆႉ ႁဵတ်းလီၼ်ႉပေႃး ၸမ်ႈၸဝ်ႈတင်းသွင်ၶႆႉ ပိၼ်မၢင်ႇၵလႃႇဢၼ်ၶိုင်ႈ (မႃတႃပိတု ၵုပတ် ထႃၶမ် ၵေတမ်မင်ၶလ မုတ်တမမ်)ၶႆၶင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ ဢၼ်ထၢင်ႇၸိူင်ႈလီမၼ်းၵိုင် တူလ်းဢၵ်ပိုၼ်း ၸဝ်ႈသုဝၼ်ႇၶသေႃႇမ ၶၼ်ႉၵူလ်းၵေႃႈ ႁူႉလီယူႇ၊ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵူၺ်ႉၽွၼ်းလီ ဢၼ်မၼ်းၸႂ်း လႆႈႁဵတ်းလီၼ်ႉ ပေႃးၸမ်ႈၸဝ်ႈတင်းသွင်ၶၼ်ႉၸလႈ မိူဝ်ႈမၼ်းလႆႈတူၵ်း တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇၼၢၼ်ၸွႆႈယူႇၶၼ်ႉ ၶၢင်းၽိဝသုၼ်ႇတရီႇ မိူးၸွႆႈၵိတ်းလူ မၼ်းၸဝ်ႈသေ မႃးၸွႆႈထိမ်မၼ်း ပေႃးလႆႈႁူႉတူဝ်ၶိုၼ်း၊ တႃပေႃးထဝ်ႈၸမ်ႈ ထဝ်ႈမၼ်းၵေႃႈ ၶိုၼ်းလီမႃးသေ ဢမ်ႇၵႃးယင်းလႆႈပႃး ၵုမ်ၼမ်းထိူင်ႈႁွၼ်ႇ ယဝ်ႉ။

ၽွၼ်းၵႃႉ လွင်ႈလိူမ်းၵုၼ်းမုၼ်ပေႃးၸမ်ႈ

ၽႂ်လုၵ်ႇသေဢမ်ႇဝႃႈ သင်ဝႃႈလိူမ်းၵုၼ်းမုၼ်ပေႃးၸမ်ႈ၊ ႁဵတ်းႁၢႉၶိူဝ် ပေႃးၸမ်ႈပေႃးၶႆၵိုင် ၽွၼ်းႁၢႉၵႃႉမၼ်း တူလ်းဢၵ်ပိုၼ်းဝၼ်းလင် ၸဝ်ႈ မႁႃႇမွၵ်ၵလၼ်ႇၶၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈႁၼ်ပိၼ်တွၼ်ႈသွၼ်ႁဝ်းဝႆႉ ဢၼ်ၶိုင်ႈ ယူႇ။ ပိုၼ်းဢိပ်ႈၵွၼ်ႇမၼ်းၸဝ်ႈ မိူဝ်ႈၵၢတ်ႈၵွၼ်ႇဝၼ်းလင် ယၢမ်းၶၼ် မိူဝ်ႈမၼ်းပႆႇတေႇၶေႃႈၶိူၼ်းၶၼ်ႉ မၼ်းမိူးၸွႆႈႁၵ်ႉပေႃးၸမ်ႈ၊ ႁူႉၵုၼ်းမုၼ် ပေႃးၸမ်ႈ၊ လီၼ်ႉလူလုမ်းလႃးပေႃးၸမ်ႈ တိမ်ႇတိမ်ႇထူၼ်ႈထူၼ်ႈၸတႉၸတႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ ဝႆးသေၸတႇၶေႃႈႁိူၼ်းမႃးယဝ်ႉၸတႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈမၼ်းႁၵ်ႉမေး မၼ်းၶေႃႇပူၼ်ႉတိူႈ လိူဝ်ပေႃးလိူဝ်ၸမ်ႈမၼ်းၶၼ်ႉသေ ထွမ်ႇႁၢမ်းမေးမၼ်း ပူၼ်ႉတိူႈၶေႃႇၸလႈ ထိုင်တိူႈပေႃးလႆႈ ပေႃႉတၢႆပေႃးၸမ်ႈမၼ်းၵႆႈၶိုၼ်းယူႇ ယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ လႆႈႁဵတ်းလွင်ႈဢမ်ႇလီ၊ လႆႈပေႃႉတၢႆပေႃးၸမ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈ

---

[5] မၸ္ဈိမနိကာယ အဋ္ဌကထာ (၁)။

ၼင်ႇၼၼ်ၸလႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်းၶဝ်ႈပဵၼ်လုၵ်ႈသိတ်ႈ ၽၢႆႇသၢႆႉမိူင်း ၽြႃးပဵၼ်ၶဝ်ႈ ဢၼ်ၶူမုၼ်ယွႆႉသေပိူၼ်ႈၼႆသေတႃႉ ၵမ်းလိၼ်းသုတ်း ပေႃးလႆႈႁၢမ်ႇ, တိတ်ႉထိၶၢင်ႈၶူၼ်လူင်ႁႃႈပၢၵ်ႇ, ဢွၼ်ၵၼ်လွမ်ႉဝၢတ်ႉတီႉ လႅပ်းထုပ်ႉပေႃႉမၼ်းၶဝ်ႈ တေႃႇပေႃးလႆႈဢဝ် ပရိၼ်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၵျႇယူႇ။ လိူဝ် သေၼၼ်ႉသမ်ႉ လႆႈႁၼ်ထိူင်ႈဝႃႈ ၸူဝ်းၸွင်ၼိုၼ်းၸမ်း ဢၼ်ၶဝ်ႈၵဝ်ႇ, ၸတ်း ၶႂ်ႈႁတ်းသၢင်ႈသေ လႆႈမႃးၼၼ်ႉ သင်ၶိူဝ်ႉဝႃႈၶဝ်ႈၵဝ်ႇ, ဢမ်ႇဢဝ်လိူင်ႉ လူ ပေႃႈၸမ်ႈပေႃးၼႆၶိုင် တေဢမ်ႇၵိုတ်း ၼွင်ႈမိူဝ်းၶဝ်ႈၵဝ်ႇႁိူင်သေ ၶၢင်ႈ လူႉလိူဝ်သုမ်းၼႆႈ (ၼၵျႃမျႃၼမ် ဢုပ်ပၼ်ၼမ် ထၼမ်ပိ မျႃတပိတုၼမ် ဢပတိၶၵ်ၵၼ်တျႃၼမ် ၼသႆသတိ)[6] ၼႆယဝ်ႉ ၶိူဝ်းၼႆႉပဵၼ်ၽွၼ်းႁႂ်ႈ ၶၢႉ ဢၼ်လႆႈႁဵတ်းၽိတ်း တီႈၼိူဝ်ပေႃႈၸမ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိၼ်းသုတ်း ႁႂ်ႈၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ်တင်းသိူင်ႈ ဢွၼ်ၵၼ်ပွင်ႇၶႂ် လွင်ႈၽွၼ်းလီၸလႈၽွၼ်းႁႂ်ႈၶၢႉ ဢၼ်လၢတ်ႈမႃး ၶိူဝ်းၼၼ်ႉသေယဝ်ႉ ဢွၼ်ၵၼ်ၸတ်းၶႂ်ၸဝ်ႈပဵၼ်တ်ႈ လွင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈၼိူဝ်ပေႃႈၸမ်ႈ၊ ယႃႇႁႂ်ႈပဵၼ်ၵူၼ်း လိမ်းၵုၼ်းမုၼ်ပေႃႈၸမ်ႈ၊ သမ်ႉႁႂ်ႈဢွၼ်ၵၼ်ၸုၵ်းၸူၼ်ႉဝူၼ်ႉထိုင် ၵုၼ်းမုၼ် ပေႃႈၸမ်ႈ၊ ၼင်ႇၵႃႈပုၼ်ႈၽွၼ်းႁဝ်းမီး ဢၼ်လူဝ်ႇလႆႈႁဵတ်းသၢင်ႈ၊ ဢၼ် လူဝ်ႇလႆႈလိူင်ႉလူလုမ်းလႃးၶိူဝ်းၼၼ်ႉ ဝႆႉပဵၼ်ပိူင်လူင်သေ ဢွၼ်ၵၼ် ၸတ်းၶႂ် တွပ်ႇၸိုၼ်းၵုၼ်းမုၼ် ပေႃႈၸမ်ႈလဝ်ႈတင်းသွင်၊ မေႃဢွၼ်ၵၼ် ယွၼ်းသူးပၼ် ႁႂ်ႈၸဝ်မီးလွင်ႈတူဝ်ၶႂ်သွင်ပိူင် ၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ, မီးမၢင်ႇ ၵလႃႇၵူႈၸၢဝ်းယၢမ်းသေၵမ်းၼႆ ...

ၽိူၼ်ဢိင်

1. ဢၢင်ၵုတ်တရၼ်ၵႃယ၊ ပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽႃႇဢေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ။
2. သုဝၼ်ၼသေႃမ ၶႃတၵ၊ ပိူင်သတ်ထ၊ ၵမ်ႇၽႃႇဢေႃး၊ တႃႈၵုင်ႈ။
3. ပရိတ်တ ပႃႇလိ၊ မင်ၵလသုတ်။

---

[6] မဏိရတနာ စာစဥ် (၁)။

4. တီႇၼၶိၵေႃႉယႃ၊ ပိူင်သတ်ထႃ၊ ၵမ်ႉၾႂ်ႃႉၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။
5. ထမ်ႉမပတႃ၊ ပိူင်သတ်ထႃ၊ ၵမ်ႉၾႂ်ႃႉၵေႃး၊ တႃႈႁုင်း။
6. မဏိရတနာ စာစဥ် (၁)။
7. DR. K. Sri Dhammanda Mahanayaka Thero, *Human life and problems*, Taiwan, 1997.

ၵႂၢမ်းၵၢၼ်မီးၼွင်ႈၵွႆ

ၸဝ်ႈၵႃႇတိၸ်ၸဝမ်သလင်ၵုရု မွၼ်းသႅင် (ၵဵင်းတုင်)

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ၵိုင်ၼိူဝ်ႁူဝ်ၼႃႈ လိၵ်ႈႁွမ်တွမ်ၵၢၼ်ၶဵၼ်ႈသေ လွမ်းၶဝ်ႈၽြႃးပိၼ်ႇ
ၸဝ်ႈဝႃႈ 'သုၼႃ သင်ၼသ်သ သၢမၵ်ၵီ၊ သမၵ်ၵၢၼမ်ႇ တပေႃ သုၶႃ'ၼႆ
ၼၼ်ႉ လွင်ႈၽွမ်ႉႁူမ်ႈၼႆႉ ၼွင်ႈၵၢၼ်ၽႄႈသၢႆ၊ သၢႆသၢႆႈ၊ ၸိူဝ်းၼိူဝ်း၊ ၵၢၼ်
မူႇၵၢၼ်ၸုမ်း၊ ၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈၵၢၼ်မိူင်းႁူဝ်းတီႈႁူဝ်းလႅၼ် ယွၼ်ႉဝႃႈမၼ်းလမ်ႇ
လွင်ႈၼႄႇၸလႆႈ လွမ်းၶဝ်ႈၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈလႅပ်ႈႁၼ်ၼမ်းမႃး ၼွင်ႈၼႃးသင်ႇ
သွၼ် ပုတ်ႉထၸဝ်ႈတင်းၼမ်ၸိူဝ်းၼၼ်ႉၸလႆႈ ၵိူၵ်ႇတင်းတႃလႆႈႁၼ်
တူဝ်လႆႈထူပ်းၸိူဝ်းၼၼ်ႉ တေတေႃႇတေႃႇၸႄႈၸၼ် ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၼၼ်ႉ ၵဝ်
လႅမ်လႅၢးလီယူင်ႈ၊ လီၸဝ်ႈ ၼွင်ႈလွင်ႈၽွမ်ႉႁူမ်ႈၼၼ်ႉယူႇ။ ၼွင်ႈလိၵ်ႈႁွမ်တွမ်
ၵၢၼ်ၶဵၼ်ႈ ၵိူဝ်ႇလူလႆႈလူင်ႈၼႆႉသေ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႇတိမ်ထူၼ်ႈလႆႈ
တင်းပိူင်းၼႆသေတႃႉ တွၼ်ႈတႃႇၽူႈသူင်မိုတ်ႈၸလႆႈ ၽူႈၼုၵ်ႈလႆႈတၢင်းႁူႉၼၼ်
ၸတႃႉ ယုမ်ႇယမ်ႇဝႃႈ မၼ်းတေပဵၼ်ၶၼ်ႈ '**လႆႈၵိတ်းၼိူင်ႈ ၵွႆလီၵိတ်း
ၼိူင်ႈ**' ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉယူႇ။

ၽိုင်ႈၽြႃႇထမ်ႇမတႃႇလူင် ၼွင်ႈၸူင်ႈၵၢင်ၼႆႉ ၵၢၼ်ပိၼ်တူၼ်ႈမႆႉ
တူၼ်ႈတွၵ်ႇ မွၵ်ႇမၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈႁူဝ်တင်းသိူင်ႈၼေႃႈ မၼ်းလႆႈပိုၼ်ႈၵိုၼ် ၵုတု
ၼီယႃႇမသေ လၢင်ႇမီးမွၵ်ႇမၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈႁူဝ်၊ မီးတူၼ်ႈမီးၼေႃလႆႈယဝ်ႉ။ ၸူင်ႈၵွႆႉ
ၸူဝ်းတိုဝ်းတင်းသိူင်ႈၼႆႉၼေႃႈ လႆႈၵဝ်ႇမိူဝ်းၵိတ်းၵိတ်း မႃးလူႉတုမ်ၵၢၼ်သေ
လၢင်ႇပိၼ်မႃးၸူဝ်းၵွႆႉ ၼိူင်ႈၵၢၼ်ယဝ်ႉ။ လူတ်ႉၵႃႈၼိူင်ႈလမ်းၼေႃႈ ၶႄႇႁိုဝ်
မၼ်းပေႃးတေၵွႆႉလႆႈၼၼ်ႉ လႆႈၵဝ်ႇၸူင်ႈၸူဝ်းၵိၵ်းၵွၵ်း ႁူဝ်ႁိုင်လိုဝ် မႃးလူႉ
တုမ်ၵၢၼ်သေ လၢင်ႇၵွႆႉလႆႈယဝ်ႉ။ သၽႄႇဝသတ်ႉတဝႃႇ ၼွင်ႈၸူင်ႈၵၢင်ၼေႃႈ
ၼေႃႈၼၼ်ႉ တိၼ်းလႆႈပိုင်ႈၵိုင်ၵၢၼ်သေ လၢင်ႇပိၼ်မႃးႁူႈပူင်ပူင်ယဝ်ႉ။ ၼွင်ႈ

ၼေႃးသင်ႇသွၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႃႈ ဝႃႈ “သႁၢရူ ၵၢၼ်ၶေႁၢရူလ ၵုၽေႃး ၵလၺ်ႉလေႃႈလႃ ၼိတ်ႉသိတႃ– သင်ဝႃႈ ၵဝ်ႇၵႂၢၼ်းတင်းမူတ်း ႁူႈတီႈႁူႈလိူၼ် လိမ်ႉသင်ႇၼၢႇၶလႈတႁႃႇ ၽွမ်ႉသိူင်ပိင်းပၢၵ်ႇႁၼ် ၵိင်လင်ၽင်ၼွင်ႈႁၼ် လုင်မိုဝ်းၽႃႇၽိူဝ်းပိုင်ႈၵိင်ႁၼ်သေ ၵွတ်းသၢင်ႈႁူႇၼႆႈလိုင် လွင်ႈလွၵ်ႇသေ ၵမ်ႇဝႃႈ ၵၼ်ၵဝ်းမုင်ႈမွင်း ႁူႈသမ်ႇသိူၼ်ပိူင်ၼၼ်ႉ မၼ်းတိုၼ်းတေပိၼ် မႃးလႆႈ ”ၼႆယဝ်ႉ။ [1]

ႁူၼ်းၼႆႉ ႁေႃႉၶိုင်ႈၶလႈႁေႃႉၶိုင်ႈ သမ်ႉဝႃႈတၢင်းၵၼ်ထိုင် ၵမ်ႇ မိူၼ်ႁၼ်ႁေႃးယႃႇ လွင်ႈလူဝ်ႇလႆႈပိုင်ႈၵိင်ႁၼ်ၼၼ်ႉ တိုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈမီး ယဝ်ႉ။ ပိုင်ႈၵိင်ႁၼ် လင်ႇလၢင်ႈၸိုၼ်ႈယွႆႇ။ ယွၼ်ႉၼၼ် တိုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈ ယူႇသဝ်းလွမ်းႁၼ် ပိုင်ႈၵိင်ႁၼ်ယူႇတႃႇသေႇ လင်ႇမီးတၢင်းၸိုပ်ႈၼႃးယဝ်ႉ၊ ပေႃးပိုင်ႈၵိင်ႁၼ် လၢင်ႈၸိုၼ်ႈယွႆႇၸိုပ်ႈၼႃးဝႆႉၼႆၼၼ်ႉႁေႃႈ ၶူႉႁၼ်ယူႇ၊ ႁွပ်ႈသင်ၵမ်ႇမီးလွႆႇၵၵ်ႉႁၼ်၊ ၵမ်ႇလွႆႈထိမ်ႁၼ်၊ ၵမ်ႇပွႆႇဝၢင်းၸၢင်ႉပၼ် ႁၼ်၊ ၵမ်ႇယူႇလွမ်းႁၼ်လႆႈၼႆႉ ပိၼ်ႁွပ်ႈမႃႇၼ လွႆႇၽိူၼ်သုင်ၼၼ်ႉႁမ်း ၼမ်ယဝ်ႉ။

မႃႇၼၼ်ႉ မီးဝႆႉႁူႈႁေႃႉယူႇ၊ ၸုၼ်မူင်းႁေႃႈ လၢင်ႈမီးမႃႇၼၸုၼ်မူင်း၊ ႁူၼ်းၽၢၼ်ႁေႃႈ တိုၼ်းမီးမႃႇၼႁူၼ်းၽၢၼ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈ သထေးလူင် ယူႇၼူဝ်ၵူၼ်းသိပ်းလၼ်ႉသေ တူလ်းလူင်းႁူႇ၊ ၵၼ်ႁူၼ်းယွၼ်းႁေႃႉလိူၵ်ႉ လိူၵ်ႉႁူလ်းႁေႃႈ ႁူၼ်းယွၼ်းယူႇတီႈတွၵ်ႈသေ တူလ်းသထေးလူင် ႁေႃႉယူႇ တီႈၼူဝ်ၼၼ်ႉ ၵၼ်ႁေႃႉလိူၵ်ႉလိူၵ်ႉႁူလ်းၼင်ႇႁဝ်ႇ။ ႁွပ်ႈၼၼ် ၵၼ်လမ်ႇ လွင်ႈသေပိူၼ်ႈၶလႈ လူဝ်ႇလႆႈပူၼ်ႉၼႆႉ ‘လဝ်ႈႁဝ်ႇၵၢပ်ႇႁၢၼ်သင်လႆႈ တႃႇ ႁူၼ်းၼမ်’ၼႆၼၼ်ႉႁူလ်း။ ၵဝ်းပိၼ်ႁူၼ်းမႃးၼႆႉ ထုၵ်ႇလီထတ်းတူလ်း တူဝ်ၵဝ်းဝႃႈ ‘မီးတၢင်းယူင်းဢၢၼ်းသင်၊ တၢင်းယူင်းဢၢၼ်းၵဝ်းၼႆႉ တေ ၵွတ်းၶိုဝ်သေ ႁူႇၵွတ်ႈလႆႈ၊ ပေႃးၵွတ်ႈယဝ်ႉ တၢမ်ၼင်ႇၼမ်ႉႁတ်ႉလဝ်ႈ ႁဝ်ႇမီးၼၼ်ႉ တေၵွတ်းၽွၼ်းလီသင် ပၼ်ပူၼ်ႈလႆႈ’ လူဝ်ႇၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃး တေပိၼ်မိတ်ႈၽိူၼ်ႈသွင်း၊ မွင်းလင်ၼွႆႈႁူလ်ႁူလ်းၶတႉ ၵမ်ႇပႆႇၸဝ်ႈႁၢၼ် သင်။ ပေႃးၵွတ်းႁၢၼ်လႆႈယူႇၶတႉ ပိၼ်မိတ်ႈဝၢင်းႁူလ်းႁေႃႈ တေၵျူးလူဝ်ႇ

[1] ဢိတိဝုတ်တၵပႃလိ ဢတ်ထၵထႃ၊ လတုၵ်ႉၵတၼိပႃတ၊ သုတ်ပၡၵရ။

သေ မိတ်ႈၸႂ်ၶွင်ႈသွင်းၶၼ်ႉယူႇ။ ယၢႆႈယၢႆလီ ၵၢၼ်တႅၵ်ႈမႃႉၶၼ်ႉ ပၼ်
မိတ်ႉတႃႇၶၼ်ႉသေတႃႉ သမ်ႉလူဝ်ႇဝူၼ်ႉထႅမ်ပၢႆးထိင်ႈ လွင်ႈဝၢႆႈမီးႁိူၼ်းၸလႆႈ
လင်ႇပၼ်ဝၢၼ်ႈ၊ မီးႁူၼ်းဝၢၼ်ႈၸလႆႈ လင်ႇမီးပူႇၵၢင်ႉလႆႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈမႃႉၶၼ်ႉသေၸလႆႈ မၼ်းယူပ်ႈယွမ်းတီႈလႆ၊ တႅမ်ထူၼ်ႈတီႈလႆ ၶၼ်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈၸိုၼ်းထတ်းသၢင်ႈတူလိုဝ်းယူႇ၊ ပေႃးႁဝ်းဝၢႆႈမႃႉၶၼ်ႉ ၵမ်ႇပေႃးမီးၽွၼ်းလီၶမ်ၶၼ်ႉလိူဝ် ၸတႃႇၵဝ်မူဝ်ႈၶၼ်ႉႁူ ထုၵ်ႇလီသိုပ်ႇပႆ တၢင်းသီၼ်ႈမႂ်ႇ ၵၢၼ်မီးၽွၼ်းလီၶမ်ၶၼ်ႉယူႇ။ ပေႃးႁုမ်ႇၵုပ်ႇၵူဝ်း လၢတ်ႈၸၶေႃၼ် လွင်ႈဝၢႆႈၵဝ်ႈၵျူႉ၊ မွင်းလၢမ်ႉၶၼ်ၶၼ်ႉႁူလိုဝ်းၸတႃႉ တေၵမ်ႇ မီးၽွၼ်းလီသင်မၢႆးလႆႈ။ ၵွၵ်ႈၵမ်ႇဝူၼ်ႉ၊ တူဝ်ၵမ်ႇႁူႇ၊ မိုဝ်းၵမ်ႇၵိတ်း သေ ၵဝ်သူပ်းလၢတ်ႈၵဝ်လႆႈလႆႈႁူလိုဝ်းၸတႃႉ တေပၼ်လူမ်းလႆႈလႆႈႁူလိုဝ်း ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ႉ ပေႃးယွမ်းလွင်ႈၵုပ်ႇၽွင်ႈသေ ၸတ်းလွင်ႈၵိတ်းၵၢၼ်ၶမ် ၶမ်ၶၼ်ႉလိူဝ် လူဝ်ႉၸိုဝ်းႁဝ်းၵေႃႈ တေလၢင်ႈၸိုၼ်းယုႆႉမွႆႉသင်မၢႆး ယွၼ်ႉႁဝ်း လႆႈၽွင်ႈယူႇ။

ပၼ်ႁိူဝ်ႈၵေႃႈလီ တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၵၢၼ်ႁဝ်းလႆႈထူပ်းမႃးၶၼ်ႉ မၼ်းပၼ်တွၼ်ႈသွၼ် တႃႇႁူႉႁဝ်းၸိုၼ်ႈယႂ်ႈၵမ်းလိတ်ႈယဝ်ႉ။ ႁဝ်းၵမ်ႇလူဝ်ႇ လႆႈတူၵ်း၊ လႆႈလိၵ်ႈသင်၊ ပေႃးႁဝ်းယင်းၽွမ်ႉသိင်ပိင်းပၢၵ်ႇၵၼ်၊ မႄႈႁၵ်ႉ ၵၼ်၊ မႄႈပွႆႇဝၢင်းပၼ်ၵၼ်ယူႇၶၼ်ႉလိူဝ် ၶႄႈၵၢၼ်ၵၢၼ်ႁဝ်းၸွႆႈႁဵတ်းၶၼ်ႉ တေပၼ်မႃးလွႆးလွႆးလိုင်ႉၶၼ်ႇ ၶမ်ႉလိုမ်းမႄႈ၊ ၶႄႈၽုတ်းၵွၵ်ႇမၢႆး ၶႂ်ႈ လိၼ်ၶၼ်ႉယူႇ။ ၵၢၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇၸတ်းလႆၶၼ်ႉ ပၼ်ၶမ်ႉလႆလိ၊ လႆႁၢင်ႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁဝ်းမီးၶမ်ႉလႆလိမွၵ်ႇၵႃႈႁိုဝ်ၵၢၼ်ဝၢႆႈၶၼ်ႉ ၽႂ်ၵေႃႈၵမ်ႇမၢႆး ထတ်းသၢင်ႈပၼ်ႁဝ်းလႆႈ၊ ၽႂ်ၵေႃႈၵမ်ႇႁုၵ်ႉလွမ်းလႆႈ၊ ၵၢၼ်ပိူၼ်ႈႁုၵ်ႉလွမ်းလႆႈ ၶၼ်ႉၸတႃႉ ပၼ်တၢင်းလၢတ်ႈလၢၸလႆႈ တၢင်းၸိုတ်ႈႁဝ်းၶၼ်ႉႁူလိုဝ်း။ ၶမ်ႉလႆလိၶၼ်ႉ ပၼ်မိူဝ်ႉတႃႇ၊ ပေႃးၵမ်ႇမီးမိူဝ်ႉတႃႇၶၼ် ၵမ်ႇမီးၶမ်ႉ လႆလိလႆႈ။ မိူဝ်ႉတႃႇၶၼ်ႉ ပၼ်ၽူၼ်းၸၶေႃၵၢင်း ၸိုင်ႈႁဝ်းမႄႈႁွၵ်ႉပိင်းၵၼ်၊ ယုမ်ႇ ယမ်ၵၼ်၊ မႄႈလၢတ်ႈတေႃႇၵၼ်၊ မႄႈပွႆႇဝၢင်းၸၢင်ႉပၼ်ၵၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးမိူဝ်ႉတႃႇႁဝ်း ၵူႇၸွတ်ႈလႆႈသီႇၶႄႈၽႃႉ ပိတ်ႇၶႄႈမူင်ႈယဝ်ႉၶၼ်ႉလိူဝ် လႆ ၽွမ်ႉၽိင်ႇၵၼ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ တေမီးမႄႈလွမ်း ၸိုင်ႈမိူဝ်ႉတႃႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းႁဝ်းတင်းမူတ်းၼႆႉ ပေႃးဢမ်ႇၵႂ်ႈလဝ်ႈဢႃၼေႃႇၵၢမ်ႇ၊ လဝ်ႈဢႃႁႃၼ်ႇ(ႁႃၢၼ်းတႃႇ)ၸဝ်လဝ်ႈလိုဝ်းၼႆႉၼႆႉလိုင် ယူႇႁေႃႉလိၵ်ႈဢမ်ႇမူၼ်ႈသိုဝ်းလႆႈ[2]။ ၵွပ်ႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈယူႇလွမ်းၵၼ်ႁူႇ လင်ႇသိုဝ်းလႆႈၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈဢမ်ႇၵၢင်းၵၼ်လႆႈၸလႈ ၼင်ႇႁိုဝ်တေဢမ်ႇမီးပၼ်ႁႃ၊ ၼင်ႇႁိုဝ်တေယူႇလွမ်းၵၼ်လႆႈၼၼ်ႉ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈမၼ်းပဵၼ်မဵတ်ႉတႃႇယဝ်ႉ။ တႃႇႁဝ်းတေမေယူႇလွမ်းၵၼ်သေ ၼေႈၵၢၼ်ႁဝ်း တေဢမ်ႇယူပ်ႈယွမ်းႁူႇၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႃႈ ၸၼဝ်ႉ တီႈၼင်ႈဢၢင်ၵုတ်တရၼ်ၵႃယ သတ်တၵၼ်ပတ် ဝႃႈ "ဢႃႇၼၼ်ႇတႃႇၵူလိုၼ်း...ပေႃးဝႃႈၸုၼ်ဝလ်ႉလီႇၸဝ် ယင်းတိုၵ်ႉၸိုၼ်းပၢင်ၵုမ်ၽွမ်ႉၵၼ်ယူႇ၊ ဝႆႉပၢင်ၵုမ်ယဝ်ႉၵေႃႈ လုၵ်ႉမိူဝ်းမိူဝ်ႈလီဝ်ၵၼ်ယူႇ၊ ပေႃးမီးၵၢၼ်မေႃးၵေႃႈ ၽွမ်ႉၵၼ်ႁဵတ်းယူႇၼႆလိုင် ၸိူဝ်းဝလ်ႉလီႇၸဝ်ၼႆႉ တေဢမ်ႇယူပ်ႈယွမ်းသေဢမ်ႇၵႃး တေၸိုၼ်းယႂ်ႇမႃးတိုၵ်ႈတိုၵ်ႈၵွၼ်ႇယဝ်ႉ"ၼႆယဝ်ႉ။

လွင်ႈၽွမ်ႉၵၼ်ၼႆႉ လမ်ႇလွင်ႈၵႃႈႁိုဝ်ၼႆၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈႁႄႃး ဝႆႉ ၼင်ႇပိတၵၢတ်ႈၵေႃႈ မီးဝႆႉတင်းၼမ်ယူႇ။ ၽွၼ်းလီၽွၼ်းလႃႉ လွင်ႈၽွမ်ႉ ၽိုင်ႇၵၼ်ၸလႈ တိုၵ်ႇယၢႆႈၵၼ်ၼႆႉ ၼႃႈၵဝ်တိမ်းၸၼ ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ် ထိုင်းၵိတ်းၼိုင်ႈယူႇ။ မိူဝ်ႈပၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ တိုၵ်ႉယူႇသဝ်းဝႆႉ တီႈဝဵင်း ႁူႇလၵႁ ၼိူဝ်လွႆႈၵိတ်ႉလၵုတ်ႉၼၼ်ႉ ၽွင်းမိူင်းလူင်ႇဝတ်ႉသႃႉႁႃႇႁ မႃးလူး ပုတ်ႉထလဝ်ႈသေ လဝ်ႈဝႃႈ "ၸုၼ်ႁႄႃးၸမ်းၵလႃႇတသၢတ်ႈသင်ႇမႃး ၼႂ်ႈဝႆႈ သၢလဝ်ႈႁဝ်းသေ လဝ်ႈဝႃႈ 'ၵဝ်တေႁူႇတိုၵ်းၽၼ်း ၸုၼ်ဝတ်ႉလီႇၸဝ် ၼႂ်ႈ ပေႃးလူႉလိဝ်တင်းမူတ်းႁွၼ်ႇ' ၼႆၸႃးၵေႃႈ"ၼႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထ လဝ်ႈ လင်ႇဝႃႇၼေႈလူး လဝ်ႈဢႃႇၼၼ်ႇတႃႇသေ လၢတ်ႈဝႃႈ–

"ဢႃႇၼၼ်ႇတႃႇ... ၸုၼ်မိူင်းဝလ်ႉလီႇၸဝ်ၼႆႉ တိုဝ်းၵမ်လွမ်းဢႃပရိႁႃႇၼိယ လွင်ႈဢမ်ႇယူပ်ႈယွမ်းလိတ်းပိူင်ၼၼ်ႉယူႇၼႆ လဝ်ႈယၢမ်ႈငိၼ်းယူႇ ဢမ်ႇၼႂ်ႈႁႃႉ"

"ယၢမ်ႈငိၼ်းယူႇၸႃႈ"

[2] မူလပၼ်ၼႃႇသ ဢတ်ထၵထႃ၊ မူလပရိယႃယဝၵ်၊ ၽယေၽေရဝ သုတ်တဝၼ်ၼႃႇ။

“ၶႃႈၼၼ်ႇတႃႇ ... ပေႃးၸုမ်ဝႅတ်ႉလီႇၸဝ် ယင်းတိုဝ်းႁမ်ႇၵွမ်း ႁႂ်းလိၵ်ႈပိူင်ၼႆႉယူႇ,ၼႆလိုင် တေၶမ်ႇ,ယူပ်ႈယွမ်းသေၶမ်ႇ,ႁႂ်း တေၸိုင်ႈ ယႂ်ႇ,တိူဝ်းတွၼ်းမႃးတိၵ်းတိၵ်းလူးႁွၼ်ႉ” ၼႆယဝ်ႉ။

ပေႃးၽွင်းမိူင်းလူင် လႆႈငိၼ်းလိူင်ႉၼႆယဝ်ႉၵေႃႈ မၼ်းၵၢင်ႇ,ၸိုင်း လဝ်ႈလၢတ်ႈ တီႈပုတ်ႉထၵဝ်ႈဝႃႈ–

“ႁႂ်းၶႃၼႆၼႆႉ ယႃႇ,ပေဝႃႈတိုဝ်းႁမ်ႇလႆႈ တင်းလိၵ်ႈမဝ်းႁွၼ်ႉ,ၸႂ်ႈ လႂ်ႈ၊ တိုဝ်းႁမ်ႇလႆႈ ၼိုင်ႈမဝ်းႁူလ်းၵေႃႈ တိုၼ်းတေၸိုင်ႈယႂ်ႇ,တိူဝ်းတွၼ်း ယူႇ,ၸႂ်ႈယဝ်ႉ။ တႃႇ,တေတိူဝ်းၽၼ်ႈ ၸုမ်ဝႅတ်ႉလီႇ,ၸဝ်ၼႆႉ လိူဝ်သေၸိူဝ်း ၼႆႉ ပိၼ်ၵႂႃႇမဝ်း၊ ယႃႉႁဝ်း ၼႆႉၸဝ်တိူၵ်ႈ,ယႂ်ႈႁၼ်ၼႆႉ ၶမ်ႇ,မီးသင်ၸႂ်ႈ” ၼႆယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈသင်ၸုမ်မိူင်းမႃ,ႁထၸဝ် ၸူႈမႃးတိူဝ်းၼႆလိုင် ယွၼ်ႉၼၢင်းၸႁ ႁၢင် မိူင်းမႃ,ႁထၸလႈ မိူင်းဝႅတ်ႉလီႇ,ၼႆႉ မီးလွၵ်ႈပႃ,တလိပုတ်ႉ ၶၼ်ၶွၵ်ႉ, ၵိဝ်ႈသိင်သေ ပေႃးၸၢဝ်းၽူၼ်တူၵ်းမႃးၼၼ်ႉ ၵိဝ်ႈသိင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ လႆလူင်း မႃးၵွမ်းၼမ်ႉၸလႈ လွၵ်ႈလုၵ်ႈၼႆႉ ၸဝ်လိၵ်ႉ,ပၼ်ႁၼ်ၵေႃႉၸိုင်ႈၸိုင်ႈယူႇ။ ႁူလ်း ႁႂ်း ၸုမ်ဝႅတ်ႉလီႇ,ၸဝ်ၼႆႉ ၸဝ်ၽွမ်ႉႁၼ်ၼႄ,ၸလႈ တၼ်းႁူႇ,ၶဝ်ၶွၼ် တၢင်းတႃႇ,သေ, တေႃႇ,ပေႃးထူၼ်ႈထိုင်သၢမ်ပီယဝ်ႉ။ ၸုမ်ၶၵႃႇ,တသၢတ်ႈ ၸဝ်ၼႆႉ ႁုမ်ႇ,ပွႆႉမိုဝ်ႉပွႆႉဝၼ်းယူႇ,ၸလႈ ၶမ်ႇ,တၼ်းလႆႈသေပီ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းၵွႆလမ်ၶွၵ်ႉ,တေႃးသၼႄ,ၸလႈ ၸူႈႁူႇ,တိူဝ်းၽၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူလ်း ႁႂ်း ယွၼ်ႉၸူႈၶဝ်တၢင်းၵျၼ်ထိုင်ပုတ်ႉထၵဝ်ႈၸလႈ ၵင်,ၵွႆႉၽွင်းမိူင်း လူင် ႁူႇ,လဝ်ႈထိုင်တီႈပုတ်ႉထၵဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႃးသေၼၼ်ႉ ၽွင်းမိူင်း လူင် ၵင်,ႁူႇ,ယူႇ,သဝ်းၵွမ်းၸုမ်ဝႅတ်ႉလီႇ,ၸဝ် တႃႇ,ၸၢဝ်းတၢင်းသၢမ်ပီသေ ယႃႉႁဝ်းၸဝ် တေႃႇ,ၸဝ်ပေးတိူၵ်ႈ,ယႂ်ႈႁၼ်ယဝ်ႉ၊ ဝႃးၼၼ်ႉ ၸုမ်ၶၵႃႇ,တ သၢတ်ႈ ၵင်,မႃးတိူဝ်းၽၼ်ႈ ၶဝ်လႆႈငႃႈငႃႈ။ ၸတ,ၶဝ်ၼၼ်ႉမႃး ၵိုဝ်ႉ ၸိုဝ်းဝႅတ်ႉလီႇ,ၸဝ်ၵေႃႈ ဝွတ်ႈဝႃးၵျႃႁူႇ, ၵျၢၼ်ႉတေႃႇ,ထိုင်ယၢမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ[3]။ လွင်ႈၼႆႉ တေလႆႈဝႃႈ မိုဝ်ႈၵျဝ်းၽွမ်ႉႁၼ်ယူႇ,ၼႆႉ ပိူၼ်ႈမႃးယႃႉႁဝ်းၶမ်ႇ,လႆႈ ၼႆသေတႃႉၵေႃႈ ၽွင်းမိုဝ်ႈၵျဝ်းတိူၵ်ႈ,ႁၼ်ၼၼ်ႉ ပိူၼ်ႈလင်းၸဝ်ႈမႃး ယႃႉ ႁဝ်းၵျဝ်းလႆႈငႃႈငႃႈယဝ်ႉ[4]။

[3] ၶင်ႁုတရၸိႁၸ၊ ဝလ်လီသတ်တႁဝႁ်၊ သုတ်ဝသ်သႁရ။

[4] လၢတႁ ပႃ,လိ၊ ၵေႁႁၼိပေတ၊ လိုင်းသမ်မေတမၸႄ။

ၶူဝ်းႁူၼ်းၶိူင်ႈၶူဝ်း တႃႇတေၶိုၼ်ႈယွၼ်ႇၼၼ်ႉ ၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈ မၼ်း ပဵၼ်လွင်ႈၽွမ်ႉၾိင်ႇႁၼ်ၶႆႇထႅင်ႇၸိင်ႈလီယူႇ။ တႃႇလွင်ႈၽွမ်ႉၾိင်ႇ ႁၼ် တေမႃးမီး ၶွင်ႈမၢၵ်ႇၸူဝ်ၵိူဝ်ႇၵဝ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈၸဝ်းပဵတ်ႈ **တၢၼ်ႇၵႃႇ မႃႇၼႄ၊ တိတ်ႉထိ**ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ **တၢၼ်ႇၵႃႇ**ၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ ၸႂ်ႈလႆႈလူၼ်ႉလူၼ်ႉလိုဝ်ႉ လိုဝ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းႁူႈႁဵၼ်း မီးလွင်ႈတၢင်းၸႂ်ႈလႆႈၸႂ်ႈပဵၼ် မိူၼ်ႁၼ်ယူႇ။ ႁူလ်းႁႃႈ ပေႃးၵဝ်ႁၢင်ၵိူဝ်ၵဝ်း ၸႂ်ႈလႆႈၸႂ်ႈပဵၼ်ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ယွင်ႇၼႄႇသေ ၵမ်ႇ ဝူၼ်ႉတႃႇပိူၼ်ႈၼႆ သၢင်ႇထုၵ်ႇပုၼ်ႈတႃႇတူဝ်ၵဝ်းသေတႃႉ တေၵမ်ႇသၢင်ႇ ထုၵ်ႇတႃႇပိူၼ်ႈ။ မိူၼ်ၼင်ႇ ထုၵ်ႇလိူဝ်မီ ၵမ်ႇလီလိူဝ်ၽိုင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈ**မႃႇၼႄ** လိူဝ်ၽဵၼ်သုင်ၼၼ်ႉႁႅႈ တေႃႈၼၼ်ၼင်ႇႁဝ်ႇယဝ်ႉ။ မႃႇၼၼ်ႉ ၵဝ်းမီးယူႇႁူႈႁဵၼ်း၊ ႁူလ်းႁႃႈ ၵဝ်းလူဝ်ႇမေႃဝ်ႉမိၼ်ႈတီႈမၼ်း၊ ပေႃးဝႆႉၵမ်ႇမိၼ်ႈတီႈမၼ်းသေ ဝူၼ်ႉဝႃႈ “ႁဝ်ႁတ်ႉၸိၼ်ႇၼႄႇ၊ ႁဝ်ၵမ်ႇ လူဝ်ႇပိုင်ႈၵိုင်ၽႂ်”ၼႆလိူဝ် ပုၼ်ႈတႃႇပိူၼ်ႈ ၵမ်ႇယူပ်ႈယွမ်းသင်သေတႃႉ ပုၼ်ႈတႃႇတူဝ်ႁဝ်ႇၸတႉ မီးတၢင်းယူပ်ႈယွမ်းတင်းၼမ်သေ ၵမ်ႇၸၢင်ႈလႆႈ တီႈပိုင်ႈၵိုင်လီၼၼ်ႉယဝ်ႉ[5]။

ၵၢၼ်ၵဝ်းမီးပလ်ႇလႃႇတၢင်းမေႃ၊ မီးလိုဝ်ႈသိၼ်၊ ပိူၼ်ႈယွင်ႈယေႃး ၵဝ်းလၵ်ႉလိူဝ်းၼႆႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပိုင်ႈၵိုင်ပိူၼ်ႈသေ ၸၼ်ႇပဵၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ႁူလ်း ႁႃႈ ႁွပ်ႈပလ်ႇလႃႇၸလႈ တူင်ႇဝူင်းၵၢၼ်ပိူၼ်ႈယွင်ႈ၊ ပိူၼ်ႈသေႉၵဝ်းၼၼ်ႉ သေ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီၸႂ်ႈမႃႇၼၼ်ၼၼ်ႉ မႃးပေႉႁိၼ်ၵဝ်း။ သၽေႇဝလိူဝ်ႁူၼ်းၵဝ်း ၼႆႉ ပေႃးပိူၼ်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈၸလႈ ၸူဝ်လိူဝ်သုင်မႃးၼၼ်ႉ တိုၼ်းပဵၼ်ၽိုင်ႈမၼ်း ယဝ်ႉ။ ႁူလ်းႁႃႈ ၵဝ်သတိသေ ၽၢင်ႉပၼ်လိူဝ်ၵဝ်းၸိုၼ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ယႃႈယႃ လီ တိူၵ်းၸႂ်ႈမႃႇၼၵဝ်းလူင်းၵၢၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ ပေႃးမႃႇၼယွမ်းၵႃႇႁႅႈ လင်ႇၸွတ်းႁၢၼ်လႆႈၶမ်၊ ပေႃးၸွတ်းႁၢၼ်လႆႈၶမ် လင်ႇပဵၼ်တီႈႁူၼ်းတင်း ၶမ် လႆႈပိုင်ႈၵိုင်ယဝ်ႉ။ ၶမ်ႉႁတ်ႉၵၢၼ်ၵဝ်းမီးဝႆႉၼၼ်ႉ ၵဝ်းၸွတ်းႁၢၼ် ပုၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းၶမ် လႆႈႁႃႈၸိုဝ်ၼၼ်ႉႁူလ်း ၵၢၼ်တေႁိုၵ်းပိုၼ်းဝႆႉ။

လွင်ႈယူႇလွင်ႈႁိၼ်၊ ၸူဝ်းလိူဝ်ႉၸူဝ်းတိုဝ်းၵဝ်းတင်းသိၼ်ႈ ၸိုၼ်ႈယွၼ်ႇ ၸိုတ်းႁပ်ႈတၢၼ်ႇၸိုဝ်ႁႅႈလီ ပေႃးလွင်ႈတိုဝ်းႁမ်လီ ၵမ်ႇပႃးလွမ်းလိုင် ၽေဝ

5 ပလ်ႇလ ပႁရၶၵေတ်ထႁထ၊ ၶိတ်တေသဝၶ်ၶေ။

ႁဝ်း၊ ၸူဝ်းၸွင်ႁဝ်းလိူဝ်းၶၶေႉ လူႉလိဝ်ႉလႆႈႁူးၼၢဝ်းယၢမ်းယဝ်ႉ၊ ပေႃးလွင်ႈ ယူႇလွင်ႈၵိၼ်တိမ်ထူၼ်ႈမႃးၵေႃႈ ၸၢင်ႈမေႃလိုမ်းပႃးၽဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇသေ ရျူး ၵႃႉလႅင်ၾိူၼ်သုင်ၶၶေႉၵေႃႈ တိုၼ်းၸပ်းမႃးၵမ်းလိဝ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းႁဝ်းၶႅႉ ၽွင်းမူဝ်ႈငိုၼ်းၼမ်း ပႆႇပေႃးၶမ်၊ ပူၼ်ႈပႆႇယုၵ်ႉယွင်ႈၵၢမ်းၵေႃး၊ လိုဝ်ႈသိၼ် ပႆႇလိုဝ်းလၼ်ၶၶေႉ မၼ်းတိုၵ်ႉယူႇၶိမ်ၶိမ်လႆႈယူႇ၊ ပေႃးမီးငိုၼ်းၼမ်း လူၼ်ႉလူၼ်ႉလူဝ်ႇလူဝ်ႇမႃး၊ ပူၼ်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈၵၢမ်းၵေႃးမႃး၊ လိုဝ်ႈသိၼ်လိုဝ်း လၼ်မႃးယဝ်ႉၶႅလိုၼ် ၸၢင်ႈၵဝ်လွင်ႈတိုဝ်းၵမ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ ၼလႈ ၸူဝ်းၸွင်ၸဝ်ႈ ၵဝ်ႇ လူႉသုမ်းႁႃႇမူဝ်ႈၶၶေႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၶၶေၼလႈ ၸူဝ်းၸွင်၊ ပူၼ်ႈယွင်ႈ၊ လိုဝ်ႈသိၼ်ယႃႉလူဝ်းၶၶေႉ ပေႃးၵမ်ႇၵဝ်ပလ်ႇလႃႇ၊ လွင်ႈတိုဝ်းၵမ်လီၶၶေႉ မႃးလူလွမ်ပွႉပႃးၶႅလိုၼ် သထေးလူၼ်ၵေႃႈ ၸၢင်ႈပိၼ်ႁူၼ်းယွၼ်းလႆႈၵမ်း သိုဝ်ႈယူႇ။[6]

တိတ်ႉထိၶႅႉ ပွင်ႇဝႃႈ တၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶႅယဝ်ႉ။ ၵေႃႉၶိုင်ႈၼလႈ ၵေႃႉၶိုင်ႈ တႃႇတၢင်းႁၼ်ထိုင် တေမူၼ်ႁၼ်ၶႅႉ ၵမ်ႇငၢႆႈငၢႆႈ။ ပေႃးတၢင်း ႁၼ်ထိုင် ၵမ်ႇမူၼ်ႁၼ်ၵေႃႈ တႃႇတေယူႇသဝ်းလွမ်းႁၼ်ၶၶေႉ တိုၼ်း ပိၼ်ၵၢၼ်ယၢပ်ႇတေႉတေႉ။ ပိၼ်ၶိူဝ်ၵေႃႈလီ ႁွပ်ႈပူဝ်ႈႁူၼ်းႁဝ်းၶႅႉ ၵမ်ႇ လႅၵ်ႈမိဝ်းယူႇႁၢင်းႁူလ်းၼလႈ ၶႅင်ႇၶိူဝ်တေယူႇလွမ်းႁၼ်လႆႈၶၶေႉ တေ ၵမ်ႇလႆႈၵဝ်လႅင်ႁဝ်းဝႃႈတင်းမူတ်း။ တေႁိတ်းသင်ၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈဝူၼ်ႉတႃႇ ပူၼ်ႈၽွင်ႈၶၶေႉယဝ်ႉ။

ပေႃးယူႇလွမ်းႁၼ်လႆႈႁွၼ်ႇ လၼ်ႇတေၸၢင်ႈပိုင်ႈၵိုင်ႁၼ်လႆႈ။ တႃႇတေမီးတီႈပိုင်ႈၵိုင်လီၶၶေႉ လဝ်ႈႁဝ်ႈသမ်ႉလူဝ်ႇမီးပလ်ႇလႃႇ ၼလႈ ပၢႆးဝူၼ်ႉ လိၵ်ႈလႆႈႁၢၼ်လီႁၢၼ်ၸႃႉသေ ပိုင်ႈၵိုင်တူဝ်ႇႁဝ်ႇၸိုၼ်းၶၶေႉ ယဝ်ႉ။ ၵမ်ႇၶၶေ လူဝ်ႇမီးၵူလ်းၵေႃႉလီ ၵၼ်ၸၢင်ႈလွႆႈထိမ်ႁဝ်းလႆႈ ၶၶေႉယဝ်ႉ၊ ပေႃးၵမ်ႇမီးၵူလ်းလီၵေႃႈ ႁဝ်းပိုင်ႈၵိုင်ၽႅ၊ ယူႇလွမ်းၽႅၵေႃႈ လူဝ်ႇမေႃထွမ်ႇၵဝ်ႁၢမ်းၵေႃႉၶၶေႉယဝ်ႉ။ ပေႃးႁဝ်းမီးတီႈပိုင်ႈလီ လၼ်ႇ ၸၢင်ႈၸိုၼ်းယွႆႇၸိုပ်းၶေႈ။ ပေႃးတၢင်းၸိုၼ်းယွႆႇ တိမ်ထူၼ်ႈမႃးယဝ်ႉႁွၼ်ႇ လွင်ႈၽွမ်ႉၽႅင်ႇႁၼ်ၵၢၼ်ဝႃႈၶၶေႉ လၼ်ႇႁူတ်ႉမႃးၶႅင်းမၵ်ႉႁူဝ်ႉလႅင်ႇ ၽႅင်မၼ်း

လႆႈယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽွမ်ႉၽဵင်ႇၵၼ်ၶႆႉ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၼွႆႈလၢတ်ႈၸၼ်ထႅင်ႈ ၵိတ်းၶိုင်ႈ၊

မႂ်ႇၶိုင်ႈ– မိူဝ်ႈမီးပၢင်ၵုမ်ၶၼ်ႉ လူဝ်ႇလႆႈမႃးၽွမ်ႉမိူဝ်ႈလႅဝ်ၵၼ်၊ ပေႃးဢမ်ႇမႃးမိူဝ်ႈလႅဝ်ၵၼ်ၶႆႈလိူင် လိူဝ်းမႃးၵွၼ်တၢင်းၶၼ်ႉ ၼၢင်ႈမေ ထၢင်ႇၽိတ်း လိူဝ်းမႃးတူၵ်းလိုၼ်းၶၼ်ႉဝႃႈ 'ၶေႃးၸဝ် ႁႃႇတိူင်ႇပၢင်ႇၵၼ် သေမိဝ်းမိဝ်းယူဝ်ႉ'ၶႆႈယဝ်ႉ။ လိူဝ်းမႃးတူၵ်းလိုၼ်းၵေႃႈ ၼၢင်ႈမေထၢင်ႇ လိူင်ႉၶၼ်ၶဵင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

မႂ်ႇသွင်– ဝႆႉပၢင်ၵုမ်ယဝ်ႉႁူႉသေ ထိုင်ယၢမ်းလုၵ်ႉမိူဝ်းၵေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈလုၵ်ႉမိူဝ်း မိူဝ်ႈလႅဝ်ၵၼ်ၶဵင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃးဢမ်ႇလုၵ်ႉမိူဝ်းမိူဝ်ႈလႅဝ် ၵၼ်လိူင် လိူဝ်းလုၵ်ႉမိူဝ်းၵွၼ်တၢင်းၵေႃႈ ၼၢင်ႈမေထၢင်ႇလိူဝ်းၵိုတ်းဝႆႉ ၶၼ်ႉဝႃႈ 'ၵၢၼ်ၵၼ်တိူပ်းတတ်းႁူႉ ၶွင်ႉပၢင်ၵုမ်ၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈတေသိုင်လႆး လွႆထိူင်ႈၵမ်ႇၶႃႉ' ၶႆႈယဝ်ႈ။ လိူဝ်းၵိုတ်းဝႆႉယူႇၵေႃႈ ၼၢင်ႈမေထၢင်ႇၽိတ်း လိူင်ႉၶၼ်ၶဵင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

မႂ်ႇသၢမ်– ပေႃးမီးၵၢၼ်ၵူၼ်းၶမ်မႃးၶႆႈ ၵမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈမီးလွင်ႈ သူလုႆႈၶိုင်ႈၵၼ်၊ လူဝ်ႇလႆႈလုၵ်ႉၵိတ်းၶဵင်ႇၵၼ်တင်းသိင်ႈယဝ်ႉ။

ၵၼ်လၢတ်ႈမႃးပႃးၶူဝ်ႇလိူဝ်းၶႆႉ ပီၼ်လွင်ႈတၢင်း တႃႇတေၽွမ်ႉ သိင်ပိင်းပၢၵ်ႇၵၼ်ပိူင်ၶိုင်ႈ။[7] တြႃးလွင်ႈၵမ်ႇယူပ်ႈယွမ်းလီတ်းပိူင်ႈၶႆႉ [8] လွမ်းလႆႈၶိုင်ႈၵၼ် ႁူလုႆႈၵေႃႈ ပိူၼ်ႈမႃးယႃႉၵဝ်ႈႁဝ်းလႆႈယၢပ်ႇၶေႃႈ။

---

[7] ၵင်ၵုတရၶိၵျယ၊ ဝလ်ႅၵီသတ်တၵဝၵ်ၸလႈ သုတ်ဝၼ်သၵၵျ။

[8] တြႃးလွင်ႈၵမ်ႇယူပ်ႈယွမ်း ၵၼ်ၸုၼ်ဝၸ်ၸီႉၸဝ်လွမ်း 7ပိူင်

1. ၽွမ်ႉၵၼ်ၸိုၼ်းပၢင်ၵုမ်သေႇသေႇ
2. မႃးပၢင်ၵုမ်မိူဝ်ႈလီဝ်ၵၼ် ၸလႈ ပေႃးယဝ်ႉ လုၵ်ႉပွၵ်ႈမိူဝ်ႈလီဝ်ၵၼ်၊ လွႆႈၵၼ်ၵိတ်းၵၢၼ်
3. လွမ်းၵဝ်ႇထုင်းပူႇမွၼ်ႇၶၢႆးယႃႈၸဝ်ၵိတ်းမႃးဝႆႉ
4. ၶပေႃးယမ်ၵူၼ်းထဝ်ႈၵူၼ်းၸၵ
5. ၶၢင်းယိင်းလၵ်ႉတေႃႇယႃႉ ၵမ်ႉၵထမ်ႉမႃႉၵဝ်ၵိတ်းၸမး
6. ႁွင်းမူး၊ၸိင်ႇၽီ ၵၼ်ပူႇမွၼ်ႇၶၢႆးယႃႈၸဝ် ၶပေႃးယမ်ၶၼ်ႉ သိုပ်ႇၶပေႃးယမ်
7. ၽိတ်းပၢင်းလဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇမႃးၶွင်ႈမူင်း ၵၼ်မီးဝႆႉၵေႃႉလုမ်းလႃးတႅမ်ထူၼ်ႈ

ယွၼ်ႉၶၼ်ၸလႃး ႁဝ်းႁဵတ်းၵၢၼ်သင်သေၵမ်ႉဝႃႈ ၶၢင်ႉႁိုဝ်ႁဝ်း ပေႃးတေ မီးလွင်ႈ ၵွမ်ႉလွမ်ႈၽွမ်ႉၵၼ်သေ ႁဵတ်းၶေႃးၵၢၼ်ႁဝ်း ၼိုၼ်းယႂ်ႇမႂ်ႇသုင် လႆႈတိၵ်းတိၵ်းၶၼ်ႉ တိုၼ်းလူဝ်ႇၵဝ်ႇတြႃး လွင်ႈၵမ်ႉယူပ်ႈယွမ်းၸိတ်း ပိူင်ၶႅၼ်ႉ ဝႆႉၶႂၢင်းၵူၵ်းၶႂၢင်းလွင်ႈႁဝ်း တႃႇသေႇယဝ်ႉ။ လိူင်ႉၶၢင်ႉဝႃႈ "ၶူၵ်ႉ လွၵ်ႉၸပႉလိမ်ႈၸၢး လၢင်ႉငႄးၸပႉတုမ်ႉမႆႉ" ၶႆၶၼ်ႉ ၽွင်ႉၸပႉၵၢၼ်သင်ၵေႃႈ ႁၢပ်ႇၶၼ်ႉ ၵမ်ႉမေႃဝႆႉလွင်ႈသူလုၺ်ႈၶိင်ႈ ၼီႈၵေႃႉၸႂႈတႃႇၵၼ်ၶႆလိူင် တီႈ ယိူင်းၵၢၼ်း ၵၼ်ႁဝ်းၼႂ်ႈထိုင်ၶၼ်ႉ ဝၼ်းၶိုင်ႈလဝ်ႉလဝ်ႉ မၼ်းတိုၼ်း တေၵမ်ႉၵၢတ်ႈလႆႈၶႆၶၼ်ႉ တိုၼ်းယုမ်ႉယမ်ဝႆႉ ၶၵ်းၶၵ်းၶႄၶႄယူႉ။

ၵၼ်ႁဝ်းၸတ်းလွင်ႉယူႉ ႁူးဝၼ်းဝၼ်းၶႆႉ ၼႂ်ႈၸႂ်ႈလဝ်ႈႁဝ်ႉ၊ လိူဝ်ႉ ၼိူဝ်းၸလႃး ပီႈၶွင်ႉလဝ်ႈႁဝ်ႉ ႁတ်းယိၼ်လွမ်းလဝ်ႈႁဝ်ႉလွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးတူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႉ တိမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉႁွၼ်ႉ လင်ႉလၢင်ႈလွႆႈထိမ်ပိီႈ ၶွင်ႉ။ ပေႃးပီႈၶွင်ႉလဝ်ႈႁဝ်ႉတိမ်ထူၼ်ႈ လင်ႉလၢင်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်ႁူၼ်းတင်း ၶမ်လႆႈၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ တူလုၺ်းၵဝ်တီႈ လွင်ႈတိုဝ်းႁမ်လရိယ 'သၢမ်ပိူင်'[9] ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ႁႃးဝႆႉၶၼ်ႉၵေႃႈ ထၢင်ႉလိင်ႈလီယူႉ။ တႃႇတေတိမ် ထူၼ်ႈလႆႈၶၼ်ႉ သမ်ႉလူဝ်ႇလႆႈယူႉမိၼ်ႈတီႈသၢင်ႉထုၵ်ႉ၊ ႁုသူဝ်ႉၽေ လၢတ်ႈႁွၼ်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇႁဵတ်းသၢင်ႈမႃးဝႆႉ၊ တူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇမေ သင်ႉသွၼ်တူဝ်ႁဝ်ႉၼိုၼ်း၊ လူဝ်ႇလႆႈမေႃႁပ်ႈသိုပ်ႉပိူၼ်ႈ ၶွႆႈမီးၵူလုၺ်းၵေႃႉလီ ယူႉယဝ်ႉ။ ၶေႃႉလဝ်ႈပုတ်ႉထၸဝ်လဝ်ႈၸတႉ တူဝ်ၸဝ်ၵမ်ႉတိမ်ထူၼ်ႈၵေႃႈ ႁဵတ်းပၼ်ၵၢၼ်ႁူၼ်းၶမ်လႆႈယူႉ။

ၵၼ်လႆႈတိမ်းၸၶမေႃးၶႆႉ ပိၼ်ၵၼ်ၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈၼႂ်ႈလၢတ်းၸၶ လိမ်မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃးတင်းႁိူင်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ တၢင်းယိူင်းၵၢၼ်းႁဝ်း ၵမ်ႉမိူၼ် ႁၼ်သေတႃႉၵေႃႈ သႆႉလွင်ႈၵၼ်ႁၵ်ႉလိူဝ်ႉၼိူဝ်းလဝ်ႈႁဝ်ႉၶၼ်ႉၸတႉ တိုၼ်း မီးမိူၼ်ႁၼ်ႁူးၵေႃႉယူႉ။ ႁူၼ်းႁူးၵေႃႉ မီးၶမ်ႉႁတ်ႉၶၢင်ႉႁၼ် ႁင်းၽွင်ႁင်း မၼ်းယဝ်ႉ။ ႁူလုၺ်းႁႃး လူဝ်ႉမီးၶမ်ႉလွင်ႈႁၵ်ႉႁၼ်၊ မေႃပွင်ႉလွင်ႈၶိူဝ်ႁၼ်၊ ၸႂ်ႈမီး လွင်ႈၽွမ်ႉၽိူင်ႉႁၼ်သေၸလႃး ၸတ်းလွင်ႈၸႂ်ႈလွႆႈၵၢၼ် ပုၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းၶမ်လႆႈ

[9] ထမ်မပတၵတ်ထႁထ၊ ပၵိၼ်ၶႄဝၵ်၊ လိူင်းၵတ်တၶေႃပုပ်ပႁမ်မ။

သေဂမ်းခၞ် ယွခ်းကဝ်ဇေါ့ဂှါမ်း ကခ်မီးခ်ုးလ်ုဂဝ်ဇျ့မျးတါင်းရှိုင်ခခေ်ေ သင့်ထိုင်ဖူ့လူလိဂ်ှရ်ဝ်းဇဝ်ခင့်ခၞ်သေ ...။

ဖိုခ်ကိုင်

1. ထမ်မပတကတ်ထဂထျ (သတ်ထသင်ဂယခေ CD)
2. လျတဂပျလိ ။
3. မူလပခ်ချေသ ကတ်ထဂထျ ။
4. ကိတိဝုတ်တဂ ပျလိ ကတ်ထဂထျ ။
5. ပခ်လေ ပဂရခ ကတ်ထဂထျ ။
6. ကင်ဂုတ်တရ ခဵဂျယ ပျလိ ။

ထမ်းၶုၼ်ႁေႃ သိပ်းယိူင်ႈ

The Ten Duties of a King

✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍✍ ၸဝ်ႈသေႃၽိတ သိင်သႂ်ႇ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

“ထမ်မေၼ ပရေ ရၺ်ၸတီတိ ရႃၸႃ” ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၸွမ်းထမ်းသေ မေႃၵၢဝ်ၸႂ်ၸပ်းႁႂ်ႈ ၸႂ်းပဵၼ်းၼိူဝ်ပိူၼ်ႈၼႄႉၵေႃႈ ၸၢင်ႉၸိုဝ်ႈၸိုဝ်ႈဝႃႈ ၼုၼ်ၼႆႉ ယဝ်ႉ။[1] ၸၢႆးၼိုင်ႈၵေႃႈ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၸွမ်းထမ်းသေ မေႃၵုမ်ႇပိူင်ၽွင်းငမ်း ၼိူဝ်ၼႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်းၼဝ်ၵေႃႈ ၸၢင်ႉႁွင်ႉဝႃႈၼုၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ ပိူင်ၼိုင်ႈၵေႃႈ ၼုၼ် ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပဵၼ်ၽူႈၵၼ်ၵႅတ်းႁႅင်ႈ ႁူၼ်းတင်းၼမ်ၸႂ်ႈသိူဝ်းၸွမ်း ယွၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ၸွမ်းထမ်းလီသေ ၵုမ်ႇပိူင်ႈဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵဝ်တင်း ထမ်းၵၸ်သရိယ သီႇပိူင်၊[2] ထမ်းသင်ၵႁ သီႇ ပိူင်[3] ၸိူဝ်းၼႆႉသေ မေႃၵဝ်ၸႂ်ၸပ်းႁႂ်ႈၸႂ်းပဵၼ်းၼိူဝ် ႁူၼ်းတင်းၼမ် ၼႄႉ ၸၢင်ႉၸိုဝ်ႈၸိုဝ်ႈဝႃႈ ၼုၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ ၸိုဝ်ႈမိူင်းမႃး ၸွမ်းၼင်ႈမၢၼ်ႈပိူင်မိူင်း ၵၼ်ႁူၼ်းၼမ်ယွမ်းႁပ်ႉဝႆႉၼၼ်ႉသေ ပဵၼ်ၼုၼ်ၼႄႉ ၸၢင်ႉၸိုဝ်ႈဝႃႈၼုၼ်

1 T.W. Rhys Davids and Willian Stede, Pali-English Dictionary (Delhi: Motilal Banarasidass, 1975), p. 568.

2 ထမ်းၵၸ်သရိယ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ ထမ်းလီၵၢမ်းၼႆယဝ်ႉ။ မီးသီႇပိူင်။ သီႇပိူင်ၼၼ်ႉ– 1. ၵၸ်ၸိရူပတႃ=မီးၽႃင်ႁၢင်ႈငၢမ်း၊ 2. တီၶႃယုၵတႃ=မီးၵႃယုယၢဝ်းယိုၼ်း၊ 3. ၵပ်ပတင်ၵတႃ=မီးတၢင်းပဵၼ်ၶေႃႉ၊ 4. ပိယမၼပေပတႃ=မီးၵူၢမ်းလီၵူၢမ်းဝၢၼ် ပဵၼ်ၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ တီႈ ၵႂၢင်ႈမၼ်း တူၺ်းၵဝ်တီႈမၵ်ၸိမ ပၼ်ၼျႃသ တီၵႃ၊ ၶရႁမ်ၼဝေၵ်ၵ၊ (ၵိတ်ႉ, ပီ 2000 မၢၼ်ႈ) ၼၼ်ႉတႃႉ။

3 ထမ်းသင်ႉၵႁ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ ထမ်းယုၵ်ႉယွင်ႈယဝ်ႉ။ မီးသီႇပိူင်ၼင်ႉၵဝ်ႉ။ သီႇပိူင်ၼၼ်ႉ 1. တႃၼ=တွၼ်ႈမိူင်ႉယိုၼ်းပၼ်ႁႂ်ႈ၊ 2. ပေယျဝၸ်ၸ=ၸၢတ်ႈၸႃၵႂၢမ်းလီႁၵ်ႉလီထွမ်ႇတေႃႉ၊ 3. ၵတ်ထၸရိယ=တိုဝ်းၵမ်ႁဵတ်းပၼ်ၽွၼ်းလီ ၊ 4. သမၼတ်တတႃ=ၸႃႉႁူမ်ႈၶိ လီႁူမ်ႈ သိူဝ်းၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ တီႈၵႂၢင်ႈမၼ်း တူၺ်းထီႈ ၵင်ၵုတ်ႈတရ ၵတ်ထၵထႃ၊ သင်ၵႁ သုတ်တ ဝၼ်ၼၼေႃ၊ ၼႃႈလိၵ်ႈ 290 (ၵိတ်ႉ,ပီ 1970၊ မၢၼ်ႈ)ၼၼ်ႉတႃႉ။

တြႃး၊ ႁွပ်ႈပိူင်ႈၵၢဝ်လွမ်းပိူင်မၢႆမီးသေ မေႃၵျွတ်းၵၢၼ်ပုၼ်ႈသုၼ်ႇတူဝ် ၸလႈ လင်ႇလႆႈဝႃႈၸုၼ်တြႃးၶႆႈယဝ့်။ မေႃတိုဝ်းၵမ်လွမ်းထမ်းၸလႈ လင်ႇလႆႈၶွင့်ဝႃႈ ၸုၼ်မီးတြႃး'၊[4] ႁွပ်ႈပိူင်ႈ ၵၢဝ်လွမ်းပိူင်မၢႆမီးသေ မေႃၵျွတ်းၵၢၼ်ပုၼ်ႈႁူၼ်းတင်းၶမေၸလႈ လင်ႇလႆႈဝႃႈၸုၼ်တြႃးၶႆႈယဝ့်။ ၵၢၼ်ၸၶမေႃး လိူဝ်းၶဝ့် တင်းသိၼ်ႈပိၼ်ၶႃးပိုတ်ႇတီးပွင်ႇ ၵၢၼ်ဝႃႈၸုၼ် ၸုၼ်လွမ်းတြႃး ၸုၼ်မီးတြႃးၶႆ လွမ်းၶင်ႇၵၢၼ်မီးဝဵ့ၶိုင်း ၽိုၼ်ထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈၶၶဝ့် သိၼ်ႈသိၼ်ႈယဝ့်။

ထမ်းၿႃးပိၼ်လဝ်ႈ ၵၢၼ်ၵီဝ်ႇလူလ်ႈလဝ်ႈၸုၼ်လူဝ်ႇလႆႈၵမ်လွမ်း ၶၶဝ့် မီးသိပ်းယိူင်ႈယဝ့်။ ထမ်းလဝ်ႈၸုၼ်ၵမ်သိပ်းယိူင်ႈၶဝ့် မိူဝ်ႈပၢၼ်ၿႃး ၶၶဝ့် မၶၼ်းလဝ်ႈယိူင်းလူးၸုၼ်မိူင်းၵိၼ်းတီးယႃးၸဝ် မိူၼ်ၶင်ႇၸုၼ်ပိမ်ႇ ပိသႃႇရ၊ ၸုၼ်ၵေႃးသလၸဝ်လိူဝ်းၶၶဝ့်သေ သင်ႇသွၼ်ၶႄႃးလၢတ်ႈဝဵ့ပၼ် ၶၶဝ့်ယဝ့်။ ၸုၼ်မိူင်းမိူဝ်ႈပၢၼ်ၿႃးၶၶဝ့် ပေႃးမႃးတၢၵ်ႈၵၢၼ်တူလ်း တင်း ပၢၼ်မိူဝ်ႈလိဝ်လိုင် မိူၼ်ၶင်ႇလွမ်လိုင်ႈ (president)၊ လွမ်ၽွင်းလူင် (prime minister)လိူဝ်းၶဝ့်ယဝ့်။ ပေႃးၶၶဝ်လိုင် ၶိုင်းလုမ်ႈၽႃႉၶဝ့် လႆး ပၵ်းပိူင်မၢႆမီး ပိူင်ၵုပ်ႉပိူင်ႇပၢၼ်မိူဝ်ႈၶၶဝ့်ၸလႈ ပၢၼ်မိူဝ်ႈလိဝ်ၶဝ့် တေ လႆႈဝႃႈ ပိၵ်ႇပိူင်ႈၵၢၼ်ဝဵ့ၶႆယူႇ။ ႁူလ်းၵႃႈ မၢင်တီႈတီႈၸတ့် ယင်းတိုၵ့်ၵၢဝ် ၶႃးသင်ႇသွၼ်ၿႃးလဝ်ႈသေ ႁုမ်းၵၢၼ်ဝဵ့် တေႃႇယၢမ်းလိဝ်ၶဝ့်ယူႇ။ မိူၼ် ၶင်ႇ လုမ်းလုမ်ႈၽႃႉ UN (United Nations)ၸဝ် ၽွတ်ႈပိၼ်လုမ်းၽၢၼ်ႇ ပၢႆးယူႇလီၸလႈ ၽၢၼ်ႇပၢႆးပလ်ႇလႃႇ ၸွင်လိူင့်ၸိူဝ်း ၵၢၼ်ဝႃႈ NHEC (National Health and Education Committee)သေ ပၼ်ႇၸၢဝ်ႈ ႁူၼ်းပၢႆးၽေးတင်းၶမေလိူဝ်းၶၶဝ့်ယူႇၸလႈ ပေႃးၵၢဝ်ၶႃးႁၢမ်းၿႃးပိၼ် လဝ်ႈသေ လိၵ်ႈၽိုၼ့်ၸိုၼ်းၽုလ်ႇ ႁူလ့်တူလ်းတီႈပွင်ႇမၶၼ်းလီလီလိုင် မၶၼ်းပိၼ်"တႃႇၶ"ၵၢၼ်ၸဝ်ႈပႃးၶိုင်း ထမ်းလဝ်ႈၸုၼ်ၵမ်သိပ်းယိူင်ႈၶၶဝ့် ၵမ်းလိဝ် ၵမ်ႇၽိတ်းယဝ့်။ ၶႆၸလႈ တီႈၶႆႈ တေလႆႈၸၢၼ်ဝႃႈ ပၢႆးဝူၼ့်ၸပ့် ၸလႈ ၶႃးသင်ႇသွၼ်ၿႃးပိၼ်လဝ်ႈၶၶဝ့် ၸဝ်ယင်းၵၢဝ်လွႆႉတိုဝ်း တေႃႇ

[4] Dighanikaya, Silakkhandha vagga atthakatha, Ambattha sutta, p. 222 (in Myanmar)

ၵူၼ်းၶွင်ႈလုမ်ႈၾႃႉတင်းသဵင်ႈယူႇ ၼႆၼၼ်ႉ ပဵၼ်ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ။ ၵူလ်း
ၵႃႈ ၵူဝ်ႈပႆႉ တေႃႉတႆႉ ၸႂ်ႈၼေ “ထမ်းလဝ်ႈၸုၼ်ၵမ် သိပ်းယိူင်ႈ” ၼႆႉ ၼႂ်ႈလူင်ႈ
ၼႄႈသေ ၶေႃလၢတ်ႈၼေပေႃး လွင်ႈပိူင်ၶွင်ႈလုမ်ႈၾႃႉၼႆႉၵိတ်းၵွတ်းၵွၼ်
တၢင်း ၼင်ႇၵႃႈယိူၼ်းႁူႉလူမ်ၼ်ႈ ၼၼ်ႉလူးႁွၼ်ႉ။

မိူင်းၶိုင်ႈမိူင်းၼႆႉ တႃႇတင်ႈပဵၼ်မိူင်းၸိုင်ႈယူႇ လွမ်းၵပ်ႈပၢၼ်လိူဝ်
ပၢၼ်ၼၼ်ႉ ၵၼ်ပဵၼ်လႆးၵုပ်ႉပိူင်ႇၽွင်းငမ်းလွမ်းပၵ်းပိူင်ၼႆႉ ပဵၼ်ငဝ်ႈ
ပိုၼ်ႉမၼ်းယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵွၼ်ႁူဝ်ၸလႈ လွင်ႈမေႃလွမ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၼ်ပိၼ်ႇ
ပႆႇၵပ်းၵႆႇ ၵိင်လင်ၽင်ၶွင်ႈၵၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ ၵဝ်မူႇ မုၵ်ႉ ၵေ ႁွင်
လုမ်း ငုၼ်း လိုင်ႈ ၸတႃႇ ႁူဝ်ႇ လႆးၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်ၸလႈ ၵူၼ်း မိူင်းတင်းၼမ်
ၵွၼ်ၽွမ်ႉၵၼ်ၵျိတ်းၵျႃ လၼ်ႉၶိုင်ႈယဝ်ႉလၼ်ႉၶိုင်ႈႁူဝ်ႇ။ ပေႃးၵမ်ႉၼၼ်
ၸိၼ်ၵျိတ်းၸိၼ်ႁူႉၵေႃႈ တေပဵၼ်ၸိၼ်ပဵၼ်ၸိၼ်မီးၼၼ်ႉသေ သိၼ်ၵျိတ်း
သိၼ်ႁူႉၵေႃႈ တေပဵၼ်သိၼ်ပဵၼ်သိၼ်မီးၼၼ်ႉၵူလ်းယဝ်ႉ။ ၵပ်းပၢၼ်မိူင်း
ၸိုၼ်ႈယူႇ ၼင်ႇဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ ၵူၼ်းမိူင်းလူဝ်သေမဝ်ႉဝႃႈ တိုၼ်းမုင်ႈမွင်းဝႆႉ
ၵျင်းၽိုဝ်မၼ်း ႁူႉလႆႈမီးၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်လီ ၵွၼ်ႁူဝ်ပုၼ်ႈတႃႇ လူဝ်ႇသူဝ်ႈၽိူင်ႈ
ထုင်းၸလႈ သႃႇသၼႃႇ ႁူင်ႈႁူဝ်ႈႁူင်းမူဝ်းၼႄႈၼၼ်ႉယူႇ။

မိူင်းလွႆမိူင်းၼၼ်ႉ ပုၼ်ႈတႃႇတၢင်တူဝ်ၵူၼ်းမိူင်း ၼွႆႈမိူင်းပၵ်း
ပိုၼ်ႉၸဝ်ၼႆႉ မီးဝႆႉ“ၽူႈၼမ်းမိူင်း” (head of state) ၼႆယူႇယဝ်ႉ။ ၵၼ်
လႆႈႁၼ်သိုဝ်ႈၼႄႈသိုဝ်ႈတႃႇဝႆႉယူႇ ၼွႆႈမိူင်းလုမ်ႈၾႃႉၵူႈမိူင်းမိူင်း ဝၼ်းမိူဝ်ႈ
ၼႆႉ ပိူင်လူင်မၼ်းလၵ်းၸၽဝႆႉလႆႈ ၽူႈၼမ်းမိူင်း မီးသွင်မဵဝ်းဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။
သွင်မဵဝ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်“ၸုၼ်ၶျေႃၸမ်း” ၸလႈ “လွမ်လိုင်ႈ”ၼႆယဝ်ႉ။ မိူင်း
ၵၼ်ၸုၼ်ၶျေႃၸမ်း ၵမ်ႉၼၼ် ၼၢင်းၶျေႃၸမ်း ၵွၼ်ၼမ်းဝႆႉၼၼ်ႉ ႁွင်ႉ
ႁွၵ်ႈလိုဝ်ႈဝႃႈ “လိုင်ႈမိူင်းၶျေႃၸမ်း” (kingdom)ၼႆသေ မိူင်းၵၼ်လွမ်
လိုင်ႈၼမ်းဝႆႉၼၼ်ႉသမ် ႁွင်ႉဝႃႈ “လိုင်ႈမိူင်းလွမ်လိုင်ႈ” (republic) ၼႆ
ယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ တေႉၵဝ်မိူင်းၵိင်းၵလီတ်ႈ မိူင်းထႆး မိူင်းၼႄႉဝေး
မိူင်းသပိၼ်ႇ တေႃႉထိုင်မိူင်းၵျႃႉပၢၼ်ႇၸဝ်လူဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်မိူင်းၶျေႃၸမ်းသေ
မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၵမေႉရိၵၼ်ႇ မိူင်းလင်းၵႃတေႃႉႁူဝ်ႇ ၸဝ်လူဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်မိူင်း
လွမ်လိုင်ႈယဝ်ႉ။ မၢင်မိူင်း မိူၼ်ၼင်ႇမိူင်းသၢဝ်ႉတီႉၵႃႉရေးပီးယႃးၼႆႉ ပဵၼ်

မိူင်းလဝ်ႈၾႃႉ ၵေႃႉပဵၼ်ၽူႈယႂ်ႇ,ၼမ်းၼေႃး လိုင်ႈမိူင်းသေ မိူင်းၼၼ်ၼေ,တႃႇ ၼၼ်ႉ သမ်ႉပဵၼ်ၼုၼ်ၵေႃႉဢၼ်တၢင်တူဝ် ၼေၢင်းၶႃႈၼမ်းဢိူင်းႁလီတ်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၽူႈယႂ်ႇ,ၼမ်းလိုင်ႈမိူင်းဝႆႉၼလႈ လႆႈမၼ်မီးတၢင်းပိူင်ႇ,ပိူင်ႈပိူၼ်ႈဝႆႉယူႇ,ယဝ်ႉ။ လႆၢးလိူၵ်ႈတင်ႈၽူႈယႂ်ႇ, ၼမ်းလိုင်ႈမိူင်းၼၼ်ႉ မိူင်းၽႅဝ်မိူင်းမၼ်း ယိပ်းလၢႆးၽႅဝ်လၢႆးမၼ်းသေ လိူၵ်ႈတၢင်ႇ,တင်ႈဝႆႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ ဢၼ်ဢုပ်ႉပိူင်ႇ,ၽွင်းငမ်းၼေႈ ဝၢၼ်ႈၼေႈသူၼ် ၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈၵၢၼ်မိူင်း ႁူႈလွင်ႈလွင်ႈယူႇ, ႁူႈမိုဝ်ႉႁူႈဝၼ်း ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႆႈ "ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်လူင်ပွင်လိုင်ႈ" (head of governor) ၼႆႉ ယဝ်ႉ။ ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်လူင်ပွင်လိုင်ႈၼႆႉ "လွမ်ၽွင်းလူင်"ၼႆၵေႈဝႆႈ၊ "လွမ် လိုင်ႈ"ၼႆၵေႈႁွင်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈမၼ်းလမ်ႉ ဢိူင်ၼူဝ်လႆၢးၼွတ်ႇ,ၽွတ်ႈ ၵေႇ, တင်ႈဝႆႉလူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းလႅင်မိူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႅင်းလုမ်ႈၾႃႉၼႆႉ လၢႆးဝႆႉ လိုဝ်ႈပၵ်းပိူင် မၢႆမီႈမိူင်းၼိူင်ႈတင်းမိူင်းၼိူင်ႈ ဢမ်ႇ,မိူၼ်ၵၼ်။ တီႈတႅၵ်ႈ မၼ်း မိူၼ်ၼင်ႇ,မိူင်းဢမေႇ,ရိၵၼ်ႇ,ၼႆႉ ႁွင်ႉဝႆႈ ၼွၼ်ႇ,ၵရႅတ်ႉ (congress)၊ မိူင်းဢိင်ႇ,ၵလၼ်ႇ,ၼႆႉ ႁွင်ႉဝႆႈပႃႇ,လီႇ,မၼ်ႇ, (parliment)ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သိုပ်ႇ,သေတေၼူၼ်ႉၼႂ်ႈၼေႃႇ, လွၵ်ႈလၢႆး "ထမ်းလဝ်ႈၼုၼ်သိပ်းယူင်ႈ" ဢၼ်မေႃးၼိူင်း"***လၵ်ႉၵဝတ်ႉတိ သီႁၼေတ သုတ်ႉတ***" ၼၼ်ႉလူႈႁွၼ်ႇ,။

1. တႃႇ,ၼေ = လိၵ်ႈ,မိူင်ႇ,ၼူဝ်းၼွင်ပၼ်

တႃႇ,ၼဢၼ်ဝႆႈၼႆႉ တီႈပွင်ႇ,မၼ်းဢွၵ်ႇ,မီးဝႆႉလႆႉပိူင်ၼလႈ ၸေ ဢမ်ႇ,လႆႈဢဝ်တီႈပွင်ႇ, ဢၼ်ဝႆႈၵၢၼ်လူႇ,ၵၢၼ်တၢၼ်း လိူင်ႉၼေင်ႇ,ႁူၼ်း ႁိူၼ်းၼဝ်ဢဝ်ၼူဝ်းၼွင် ယိုၼ်ႈတၢၼ်းလူးလဝ်ႈမုၼ်ၼဝ်ၼၼ်ႉ ပိူင်လီဝ်ႁူလိုၼ်း။ တီႈၼႆႈ ပေႈယူႇ,တီႈၽႆႇ,ၼုၼ် ဢမ်ႇ,ၼၼ် ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ၼဝ် ဢဝ်လၢတ်ႈ ၸေႃႇ,ႁူၼ်းမိူင်းလိုင် ပဵၼ်ဢၼ်ဢဝ်ငိုၼ်း ၼူဝ်းၼွင်လိၵ်ႈ,မိူင်ႇ, ပၼ်တီႈလိူဝ်း ႁူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႇ,ပႆႇ,တိမ်ထူၼ်ႈ၊ ႁူၼ်းလိူဝ်းဢၼ်မုင်ႈမွင်း ၸႂ်ႈလႆႈမီးၵေႃႉ ပိုတ်ႇ,ပၢၵ်ႈၼေသိၼ်ႈတႃႈသႆၢတၢင်း ပႆးပလိူဝ်ႇ,လႃႇ,လီလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵပ်ႈ ပၢၼ်ၼိူင်း 21 ပၢၵ်ႇ,ပီမိူင်း(21st century)ၼႆႉ ပိူၼ်ႈၸေႉၼိုင်ႇ,တၢင်းႁူႉတၢင်း ႁၼ်ၵၼ် ဢၼ်ၼိုတ်းလၼ်ႉ ဢၼ်ၽိူင်းၽႆႇလိူဝ်းၼႆႉမေႈ ၼိူဝ်းၼိူဝ်းယႂ်းယႂ်းယူႇ,

ယဝ့်။ ပေႃးလၢတ်ႈၵၢၼ်ၵဵပ်ႈမၢၼ်းလိူင် ဢဝ်ၵိုၼ်းလွႆႈထိူမ် တႃႇပႆးပၺ်ႇ ၺႃႇၼႆႉ ပဵၼ်ငိုၼ်းငေႇလၵ်းထၢၼ် ဢၼ်လမ်ႇလွင်ႈတႃႇ လွႆႈထိူမ်ႁူႈပိူင်ပိူင် ၼၼ်ႉယဝ့်။

ထိူင်ႈလႆႈၼိူင်ႈ လွင်ႈမိူင်ႇၸူဝ်းၸွင်ပၼ်ဢၼ်ဝႆႉၼႆႉ ၵိုင်ၼိူဝ်ၶေႇ တၼေႇ သတ်ႇထႃႇလီသေၸလႈ လႆႈဢဝ်ၸူဝ်းၸွင်ငိုၼ်းၼမ်း ၸဝ်ႈၵဝ်ႇသေ တၢင်းထိူမ်ၵိူမ်လွႆႈႁူၼ်းတင်းၼမ်ၼၼ်ႉယဝ့်။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၸွၼ်ႇငိုၼ်း ၼမ်း ဢၼ်ၵဵပ်းလႆႈမႃးလႆလႆတီႈၼၼ်ႉ ၼိုၼ်းထုၵ်ႇလီလႆႈလွင်ႉၸႆ ၵွႆႈထိူမ် ပုၼ်ႈတႃႇတူင်ႇဝူင်းၵၢၼ် ၼွင်းမိူင်းၼိုၼ်းၼၼ်ႉယူႇ။ မိူၼ်ၼင်ႇ လူင်ပွင်လိူင်ႈ ၼွင်းမိူင်းသိၵ်ႉၶူဝ်ႇၼဝ် လွႆႈထိူမ်ပၼ် (scholarship)လုၵ်ႈႁဵၼ်း ၼွင်းႁူင်း ႁဵၼ်း လုၵ်ႈႁဵၼ်းၼွင်းၵၼ်ႉလွမ်လိူဝ်းၼႆႉလႆႉၼၼ်ႉယဝ့်။ မိူင်းတေႃႇမိူင်းလွႆႈ ထိူမ်ႁၼ်ၵေႃးမီး မိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇ ႁူၼ်းမိူင်းႁျပၢၼ်ႇၸဝ် လွႆႈထိူမ်ႁူၼ်းမိူင်း သိၵ်ႉၶူဝ်ႇ လိူမ်ၸမ်းတၢင်းသိူဝ်ႇတၢင်း ႁဵတ်းၸူဝ်လိူဝ်းၼႆႉ ႁၢၼ်ႉတေႃႇမိူဝ်းလိဝ် ၼၼ်ႉယဝ့်။ ၸူဝ်လူင်ၼွင်းမိူင်းသိၵ်ႉၶူဝ်ႇၼႆႉဢၼ်ၼိုင်ႈ ဢၼ်ႁွင်ႉလိူဝ်းဝႃႈ “ၸူဝ် ၵေႇလၼီႇယ”ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ႁူၼ်းမိူင်းႁျပၢၼ်ႇၸဝ် မႃးၵေႃႇတင်းပၼ်ဝႆႉ ၼႆယဝ့်။ ႁူၼ်းမိူင်းၼိုင်ႈၸလႈမိူင်းၼိုင်ႈ လွႆႈထိူမ်ႁၼ် ဢၢၼ်ႇၶူဝ်သိပ်း သိူၼ်တေႃႇလႃႇလိူဝ်းၼႆႉ မီးတင်းၼမ်။ ငိုၼ်းတေႃႇလႃႇၼႆႉ ပေႃးမႃးၼပ်ႉ ငိုၼ်းမိူင်းႁဝ်းလိူင် ႁဝ်းယၢင်းတေလီၵႃႈပိူၼ်းလူးႁွၼ်ႇယဝ့်။ မၢင်ပွၵ်ႈ ႁဝ်း တေႃႉၸတ်ႉလႆႈတၢင်း လိူၵ်ႇမိူင်ႇပၼ်ပိူၼ်းၵိတ်းၵွတ်းၵွၼ်ႇႁူလုၺ်း ႁဝ်း ပေႃးထၢင်ႇယိူင်ႇတူဝ်ႁဝ်းဝႆႉ ႁဝ်းၼႆႉလိူဝ်းလႆႈၼေႇယဝ့်၊ ၼိူၵ်ႉၸမ်ႉၼေႇယဝ့်ၼႆ သေ ၼိုဝ်ႈယိပ်းႁမ် ငမ်ၵဵပ်ႈၼိူဝ်ပိူၼ်ႈ မိူဝ်းၼိုင်ႈယဝ့်မိူဝ်းသွင်။ ၽိူင်ႈၽႂ်ႇ ႁူၼ်းႁဝ်း ဢၼ်ဢမ်ႇလီမိူဝ်းၼိုင်ႈၼၼ်ႉၸတ်ႉ ပေႃးလႆႈပၼ်ငိုၼ်းပိူၼ်ႈ ၼိုင်ႈၸၼ် ၼိူဝ်ႈလၼ်လိူၵ်ႈၼိူဝ်ပိူၼ်ႈၼိုင်ႈႁိူင်၊ ပေႃးလႆႈလွႆႈထိူမ်ပိူၼ်ႈၼိုင်ႈ ၼိုပ်ႈ ၼိူဝ်ႈတိုပ်ႈတိၼ်ၶေႃႉၵိတ်ႇတၢင်းပိူၼ်ႈ ၼိုင်ႈဝႃးၼၼ်ႉယဝ့်။ ႁွပ်ႈၼၼ် ၸလႈ ႁဝ်းႁူႇဝႃးပိူၼ်ႈဢမ်ႇလိူဝ်ႈႁူၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉ ပိူၼ်ႈဢမ်ႇလူႇဢမ်ႇ တၢင်းၼႆ ဢမ်ႇလႆႈ။ ပိူၵ်ႉသမ်ႉ ပိူၼ်ႈဢမ်ႇလိူဝ်ႈႁူၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉၵေႃႈ ၶေႇတ ၼေႇပိူၼ်ႈ ယၢင်းလိူၼ်ႈသိူဝ်လိူဝ်ႁဝ်း၊ ၼမ်ႉလိူဝ်ပိူၼ်ႈ ယၢင်းၸၢတ်ႇလိူဝ်ႁဝ်းလူး ႁွၼ်ႇယဝ့်။ ႁူလုၺ်းတွၼ်းသေ ပိူၼ်ႈဢမ်ႇလၢတ်ႈၵွၵ်ႈဝႃႈ“တႃႇၼႄ” ၼႄ

ၼၼ်ႉၵူၺ်း။ ဢၼ်ၼႆႉ ဢိင်ၼိူဝ်ၼမ်ႉၸႂ်ဢၼ်ဝႃႈ ပဵၼ်မိူဝ်းၵူၼ်းႁူဝ်မူၼ်း ၼင်ႇၵၼ်လႄႈ ထုၵ်ႇလီဢေႃးလူတူၺ်းတေႃႇၵၼ်ၼႆသေ တၢင်ႇၸိုဝ်ႈဝႃႈ “ၸွႆႈထႅမ်” ၼႆ။ တီႈတေႉမၼ်း ပဵၼ်တႃႇၼၼ်ႉ ၵူၺ်းၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

2. သီႇလ = ၵမ်ပၼ်ႈ မၼ်ႈသိၼ်ထမ်း

ၸုၼ်မိူင်းၼိုင်ႈၵေႃႉၼႆႉ တေလႆႈမီးတၢင်းတိုဝ်းၵမ်လီသေ ႁႂ်ႈၵူၼ်းတင်းၼမ် ပေႃးလႆႈယိူင်ႈၸွမ်းၼႃႈၵၢၼ်လီ ပဵင်ႈၼင်ႇၼႃႈၵၢၼ်တၢင်းႁဵတ်းသၢင်ႈၸုၼ်မိူင်း ဝၼ်းလႂ်ဝၼ်းၼၼ်ႉယူႇ။ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလွင်ႈလီ လွင်ႈၵႃႉလႄႈ ၽေႃင်ႁၢင်ႈတၢင်းတိုဝ်းၵမ်ၸုၼ် ဢိၵ်ႇၵူၼ်းမိူင်းတင်းသဵင်ႈၸိူဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ပိူင်လမ်ႇလွင်ႈတႄႉယဝ်ႉ။ ၵမ်ပၼ်ႈသိၼ်ထမ်းတီႈၼႆႈၼႆႉ ပေႃးလၢတ်ႈဢၼ်ၵဵဝ်ႈလူၺ်ႈၸုၼ်မိူင်း ဢမ်ႇၼၼ် ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ၼိုင်ႈၵေႃႉၼႆလိုင် လူဝ်ႇမီးပိူင်ၸွမ်းတြႃး။ ပိူင်ၸွမ်းတြႃး တီႈၼႆႈသမ်ႉၸႂ်ႈပွင်ႇဝႃႈ ဢမ်ႇပူၼ်ႉပဵၼ်ပၵ်းပိူင်မၢႆမီးမိူင်းၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးတၢင်းတိုဝ်းၵမ်ၸုၼ်ၽိတ်းပိူင်ႈ ၼိူဝ်မိူင်းမႃးပေႃးၼႆ ၵူၼ်းမိူင်းတေလႆႈ ၵႄႈၸႂ်ပၼ်ႁႃတၢင်းၽိတ်းၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈပေႃးၸိုၼ်းပဵၼ်ၸွမ်းပၵ်းပိူင်မၢႆမီးမိူင်းမႃးသေ လႆႈသိုပ်ႇပဵၼ်မိူင်းငမ်းယဵၼ်မႃးၼၼ်ႉယူႇ။

လွင်ႈၸုၼ်မိူင်းလႄႈၵူၼ်းမိူင်းၼၼ်ႉ ၼႂ်းလေႃးၵၼ်ႇတီလၢတ်ႈဝႆႉတီႈ ၵၼ်ပုၼ်းၽွၼ်းႁွင်ႁူဝ်ၽူႈယိုၼ်ႇၼၼ်ႉ ၸႅင်ႈဝႆႉဝႃႈ “ပေႃးလုၵ်ႈလၢင်း ႁဵတ်းဢမ်ႇလီၼႆ လႆႈဝႃႈပဵၼ်ပေႃႈမႄႈႁဵတ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးတပေႃးႁဵတ်းဢမ်ႇလီၼႆ လႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ၽူႈႁဵတ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးၵူၼ်းမိူင်းႁဵတ်းဢမ်ႇလီၼႆ လႆႈဝႃႈပဵၼ်ၸုၼ်ႁဵတ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးၸုၼ်ႁဵတ်းဢမ်ႇလီၼႆ လႆႈဝႃႈပဵၼ်ၽွင်းမိူင်း(ပုရေႃးႁဵတ်း)ႁဵတ်းယဝ်ႉ”[5] ၼႆယဝ်ႉ။ ႁၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇတႆးႁဝ်းၵေႃႈ မီးဝႆႉဝႃႈ “ၵူၺ်ႈပိုင်ႈငၢမ်ႈ၊ ငၢမ်ႈပိုင်ႈၵူၺ်ႈ။ ငဝ်ႈလၢႆးၵေႃႈ ပၢႆလၢင်ႇ၊ ငဝ်ႈၸိုၼ်ႈလၢင်ႇၵေႃႈ ပၢႆၸွၼ်းငွၼ်း” ၼႆယူႇယဝ်ႉ။ ၼႂ်းပပ်ႉလိၵ်ႈဢၢင်ႈဢိင် ပပ်ႉၼိုင်ႈၵေႃႈ ဝႃႈဝႆႉ ‘The state is dependent on two elements, people and the ruler.[6]

[5] ၸဝ်ႈၼၼ်ႇတဝမ်ႇသ ထမ်ႇမႃႇလရိယ၊ M.A ပိၼ်ႇတၢမ်ႈ **လေႃးၵၼ်ႇတီပိၼ်ႇတႆး**၊ ၼႃႈ–130။

[6] Phramaha Chanya Khongchinda, The Buddha’s Socio-Political Ideas, New Delhi, India, 1993, p.92.

“(တႃႇလိူင်ႈမိူင်း)ၼိူင်ႈမိူင်း တေမၼ်ႈႁိုမ်းၸၢဝ်းယၢဝ်းသေ ၸိုၼ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇ သုင်လႆႈၼၼ်ႉ မၼ်းၵိင်ပိုင်ႈၼိူဝ် လၵ်းငဝ်ႈပိုၼ်ႉထၢၼ်သႂ်ၵၢၼ် ၵၢၼ်ပိူၼ် ႁူၼ်းၸလႈ ပိူင်” ၼႆယဝ်ႉ။

ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်ၼမ်းၼႄႈၼိုင်ႈၵေႃႉၼႆႉ လူဝ်ႇၵဝ်ႇလွင်ႈသႂ်ႇၼိူဝ်ၼႄႈ ႁၢၼ်သေ တႅပ်းတတ်းလႆႈ ၵၢၼ်လွင်ႈပိူၼ်ၵၢၼ်လွင်ႈ ၵၢၼ်လွင်ႈပိူၼ်ၵၢၼ် ၽိတ်းၼႆၼၼ်ႉယူႇ။ ပိူင်မၼ်းမီးၼႆႉယူႇသေတႃႉ ပေႃးၸဝ်ႈလွင်ႈၽိတ်းလိူင် တေပိူၼ်ၽွၼ်း႟ႃႉလူင် တႃႇႁူၼ်းဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း တင်းသိၼ်ႈသေၵမ်ႉႁႃး ၼမ်ႉႁတ်ႉတၢင်းၼိၼ်ႉ ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်ၵေႃႈ တူၵ်းလွမ်းႁၢၼ်တင်းမုတ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ 1. ၽႆႇတၢင်းႁမ်လီ 2. ၽႆႇႁၢၼ်မၢၵ်ႈမီး 3. ၽႆႇတူင်ႉဝိူင်းႁူၼ်း ၸလႈ 4. ၽႆႇႁၢၼ်မိူင်းႁၢၼ်သိုၵ်းလိူဝ်းၼႆႉ ပိၼ်ၵၢၼ်ၸဝ်လႆႈပိုင်ႈၵိင် ႁၢၼ်သေ မိူင်းလၢင်ႉၸိုၼ်ႈယႂ်ႇၸိုပ်ႈၼႄႈမႄးလႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်းႁႃးသီႉၽႆႇ ၼၼ်ႉသမ်ႉ ၽႆႇတၢင်းႁမ်လီၼၼ်ႉ ပိၼ်ၵၢၼ်လမ်ႉလွင်ႈလိူဝ်သေ သၢမ်ၽႆႇ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၵမ်ႉမီးတၢင်းႁမ်လီလိုင် ၵေႃႈၼိုင်ႈၸလႈတင်းၵေႃႈၼိုင်ႈ တေၵမ်ႉယုမ်ႉႁၢၼ်သေ ၽႆႇႁၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၵေႃႈ တေယူပ်ႈယွမ်း႟ူႉ၊ ၽႆႇ ပႃးပၢႆႉလႃႉၵေႃႈ ၵမ်ႉလၢင်ႈၸိုပ်ႈၼႄႈသေ ႁၢၼ်တႃႉဝၢၼ်ႈမိူင်းၵေႃႈ တေ သုၵ်ႉယုင်ႈမႄးၵမ်ႉ႟ႃင်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

3. ပရိၵ်ႉၶႃႉႁ = ယိုၼ်ႈတမ်း ၼိူင်ႉဝၢင်းပၼ်

ၸုၼ်မိူင်းၼိုင်ႈၵေႃႉၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈတူဝ်ႈတၼ်း ထိုင်သမ်ႉပေႃးလႆႈ ဝႆႉ ဝၢင်းႁၢၼ်သုၼ်ႉတူဝ်လဝ်ႈႁဝ်ႉဝႆႉသေ လွႆႈထိမ်ၸႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း ပေႃး လႆႈမၢၵ်ႈမီးလီပိၼ်မႄးၼၼ်ႉယူႇ။ တိုၵ်းသူၼ်းၸႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း ၼွႆႈမေႃဝႆႉ လွင်ယႂ်ႇယၢဝ်း တႃႉယင်ႉဝႆႉၼိူင်းလွင်တႃႉမိူဝ်းၼႄႈသေ ၼွႆႈပိၼ်သိၼ်ႈတၢင်း တႃႉပူၵ်းတင်ႈပႃးပၢႆႉလႃႉၸလႈ ႁၢၼ်မၢၵ်ႈမီး႟ၢင်ႈၸၢင်ႉမႄးလိူဝ်ႁဝ်ႉၼၼ်ႉ ယူႇ။ သမ်ႉမီးပုၼ်ႈၽွၼ်း တႃႉလွႆႈထိမ်ပၢၵ်ႈၼေသိၼ်ႈတၢင်းပၼ် ႁူၼ်း မိူင်း ၼင်ႉၵိူဝ်ၼွႆႈပေႃးမီးၼမ်ႉႁတ်ႉ တႃႉ႟ိတ်းႁၢၼ်လိင်ႉသႃလွင်လႆႈလီလီ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သမ်ႉပၼ်႟ိူင်းလုၵ်ႈၼွင်ႉတၢမ်းလွင်ၸလႈ ႁူၼ်းမိူင်း ၼွႆႈပေႃးမီး ႟ိူင်းလွင် တႃႉႁိူတ်ႉၸိုၼ်ႈပိၼ်မႄး ၽူႈမီးၼမ်ႉႁတ်ႉတၢင်းၼိၼ်ႉသေ ပိၼ်မႄး

ၽူႈဘွၼ်ၶျူဝ်လီမူဝ်းၶႄႈ တႃ့ပႃၼ်သိုပ်ႇပႃၼ် လုပ်ႈသိုပ်ႇလုပ်ႈၶၼ်ႉယူ့။ လိူဝ်ၶၼ်ႉထိုင်ႈ လႃင်ႈပူၵ်းတင်ႈပၼ် ၶျူင်းၵျၢၼ်းလၼ်ႉသုင် ဘၼ်ၸိုတ်းလၼ်ႉ ၶိုင်းလူၵ်ႈၸလႈ ၶျူင်းယႃၸိုတ်းလၼ်ႉ ဘၼ်မီးၸိူင်ႈတႃ့လၢႆႉတိုဝ်းတမ်ထူၼ်ႈ ၶၼ်ႉယဝ့်။ လုၵ်ႈဘွၼ်ႇမူဝ်ႈၶၼ့် ထေပၼ်ၽူႈဘွၼ်ၶျူဝ် ဘၼ်မီးတႃင်ႈၵတ့် ၸၼ်ႇၸိုတ်းလၼ်ႉမူဝ်းၶႄႈလႆႈၶၼ်ႉယူ့။ ပေႃးမီးၶျူင်းယႃဘၼ်ၸမ့်ၵေႃႈ ၵျူႈ ၵႃ့တႃင်းပၼ် ဘၼ်ထေလပ်းၽုတ်း မုတ်းဘွၵ်ႇမႃးတီႈၵူၼ်းမူင်းလိူဝ်း ၶၼ်ႉ ထေယူတ်းယႃၸိုတ်းလွမ်းလႆႈၶၼ်ႉယဝ့်။ လွင်ႈ“ယိုၼ်ႈမိူင်ႇဝႃင်း ပၼ်”တီႈၶၢႆႈၶၼ့် တီႈၵိပ်ႈမၼ်းၸွႆႈဝႃႈ ယိုၼ်ႈမိူင်ႇၸူဝ်းၸွင်ၸိုၼ်းၸမ်းဘမ်ႇ ၵႃး ပႃးလိမ်တႃင်းၶျူႉတႃင်းၵျၼ်ၶၼ်ႉယဝ့်။

4. ဘလ်လဝ – လၢႆသိုဝ်ႈထေႃ့ၵၼ်

ၽူႈဘွၼ်ၶျူဝ်ၶမ်းၶႄႈ ထေဘမ်ႇလႆႈပိတ့်လိၼ်၊ ထေဘမ်ႇလႆႈ ပၼ်ၵူႃမ်းမၼ်ႈလူႉလိဝ်ၶူဝ်ၸႃႈဝႃၼ်ႈၵူၼ်းမူင်း၊ ထေလႆႈၵျိတ်းထေလႆႈ လႃတ်ႈ ၶင်ႇၵႃႈမိၼ်ႈလွမ်း သိုဝ်ႈဝွင်ႇမႆမီးၸုၼ်မီးဝ့်ၶၼ်ႉယူ့။ ၶင်ႇၶျိုဝ် ထေၵိုင်ႇငႃမ်ႇ ၵျိုင်းၶမ့်ၵတ့်လဝ်ႈၵဝ်ႇမီးဝ့်ၶၼ်ႉ ထေလႆႈဝ့်လၢႆလိုၼ်ႈလႃင်ႇ ထေ သႃင်ႈၵႃၼ်ဝႃၼ်ႈမူင်း ယႃ့ၵျွႈပေႃးလႆႈၵူင်းယွၼ်ႇ ယွၼ်ႉၵွပ်ႈလၢႆဘမ်ႇ သိုဝ်ႈထေႃ့ၵၼ် ၶိုင်းၸၵႈၵႃင် တူင်ႇဝူင်းၵူၼ်းမူင်းၶၼ်ႉယဝ့်။ ၵႃၼ်ၵူႈသမ်ႇ သိၼ်ပူင် ထုၵ်ႇလီလႆႈပၼ်ၵူႃမ်းမၼ်ႈတီႈၵူၼ်းမူင်း ၶင်ႇလဝ်ႈၵဝ်ႇၵျိတ်း လႆႈ လိုၼ်ႇလႆႈ သႃင်ႈလႆႈၶၼ်ႉၵူလ်း။ လႆးၶိုင်ႈၵေႃႈ ထေလႆႈၵျိတ်းၶင်ႇ လႃတ်ႈ၊ ထေလႆႈလႃတ်ႈ ၶင်ႇၵျိတ်းၶၼ်ႉယဝ့်။ ပေႃးပိၼ်လႆႈမွၵ်ႈၶၼ်ႉ ႁွၼ်ႇ ၵူၼ်းမူင်းလင်ႇထေမီး လွင်ႈၶပ့်ယမ် ၶမ့်လၢႆလီၶူဝ်ၽူႈၶမ်းၶႄႈ။ ၵေႃႉပိၼ်ၽူႈဘွၼ်ၶျူဝ်ၵေႃႈ လႃင်ႈမီးတႃင်းတူဝ်းယုမ်ႇတူဝ်မႃးၶၼ်ႉယဝ့်။

လွင်ႈလႆႇမဝ်ႇဝႃႈ ပေႃးမီးတႃင်းၽိူင်ႇပိင်းထေႃ့ၵၼ်လိုင် မီးလွင်ႈ ယုမ်ႇလၢႆၵၼ်မႃးထေ ဘမ်ႇထႃင်ႇၽိတ်းၵၼ်လႆႈ။ ပေႃးၶၼ် တႃ့သီႇၵျေ့ ၵျေႈတႃၵၼ်ၵေႃႈ ယႃၼ်ၵႆယဝ့်ၸလႈ ၶိုင်းဝူင်ႈၵႃင်သႆႃတိတ်းထေႃ့ၵၼ်ၵေႃႈ ထေဘမ်ႇမီးလွင်ႈထႃင်ႇထူမ်ၵၼ်ယဝ့်။ ပေႃးမီးတႃင်းလၢႆသိုဝ်ႈထေႃ့ၵၼ် မႃးယဝ့်ၸတ့် ၵျိတ်းၵႃၼ်တႃ့လူဝ့်ၸူင်းလွမ်းၵၼ်ၵေႃႈ ၸိုၼ်ႈယႆႇလႆႈ၊ တႃ့ပႆး

မၢၵ်ႈမီးၵေႃႈ တေတိူဝ်းတွၼ်းမႃး၊ တႃႇပၢႆးပလႆႉလႃႇၵေႃႈ တေသိုပ်ႈၶႄႈ လွမ်းလႆႈၶႄၼ်ႉယဝ်ႉ။

5. မတ်တပ = ဢူၼ်ႈဢွၼ်ႇ

ပီၼ်သုၼ်မိူင်းၶိုင်ႈၵေႃႉၼ်ႇ တေလႆႈၽႃင်ႉသေ လၢတ်ႈၵႃတိတ်း တႃႇ ၵပ်းသိုပ်ႇလုၵ်ႈၶွင်ႉတၢမ်းၵွႆၸလႈ ႁူၼ်းမိူင်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ပီၼ်ၵေႃႉဢၼ် ဢွၼ်ႁူၼ်းမိူင်းပႆသီၼ်ႈတၢင်းလီ ယႃႇၵွႆႈမီးလွင်ႈဢူၼ်မေး ၽိတ်းၽၢၵ်ႇလတ်ႉတၢၵ်ႇၵၼ် ၶွႆႈတူင်ႇဝိူင်းၶႄႈၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၶႄၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၶႄၼ် ထုၵ်ႇလီမီးၵွႆမိတ်ႉတႃႇ(ၵၢၵ်ႉၵွမ်)၊ ၵၡူၶႄႇ (ဢီးလူ)၊ မုတိ တႃႇ (ၵူမ်ၵူမ်း)၊ ဢုပီၵ်ႉၶႃႇ(ၽိင်ႇပိင်း)သေ ၵပ်းသိုပ်ႇၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၵွႆႈ ႁူၼ်းမိူင်း ပေးလႆႈယၢင်ႈပႆႁႃႇ လွမ်းသီၼ်ႈတၢင်းဢၼ်ၽီၼ်ႈၽီၼ်ႈ ၶင်ႇ ဢၼ်ၽူႈဢွၼ်ႁူပ် မီးလွင်ႈမၼ်ႈၵွႆ၊ လွင်ႈဢူၼ်ႈဢွၼ်ႇၶႄၼ်ႉသေ ၶမ်း ၶႄႈ ၵွႆႈမိူင်းလႆႈၵိုၵ်းပိုၼ်းလီႁႃႇ ယွၼ်ႉသုၼ်မိူင်းၶႄၼ်ႉယူႇ။

6. တပ = ၽိုၵ်းၵမ် ၵီတ်းၵၢၼ်လီ

ၽူႈဢွၼ်ႁူပ်ၶၼ်ႉ တေလႆႈၽိုၵ်းၵမ် ၵွႆႈမီးတၢင်းယၢမ်ႈလီသေ ၵၢမ်ႈ တၢပ်ႈပိတ်ႈ လွင်ႈၵဝ်ႇသဝ်ႈဝဝ်းလမ် ဢၼ်တေဢမ်ႇပၼ်ၽွၼ်းလီလဝ်ႈ ၵဝ်ႇ ဢိၵ်ႇပႃးလုၵ်ႈၶွင်ႉ ဢၼ်တေသိုပ်ႇပီၼ်သုၼ်မိူဝ်းၶႄႈၸလႈ ႁူၼ်း မိူဝ်းၶႄႈၶႄၼ်ႉယူႇ။ တေဢမ်ႇထုၵ်ႇလီလွမ်းၵၢင်ၵွႆ ၶင်ႇၸွႆႈလႆႈလွင်ႈမူၼ်ႈ တၢင်းၵျေႃႇၶိၼ်ႇ။ တေလႆႈၽိုၵ်းၵမ်ဢဝ်လွႆးလွႆး ဢမ်ႇၵိပ်ႈဢမ်ႇၶိတ်း ၵၢၼ်ႉတေႃႇၵွႆႈတၢင်းယၢမ်ႈလီ လႆႈသိုပ်ႈၶႄႈမႃးသေ လုၵ်ႈၶွင်ႉတၢမ်းၵွႆၸလႈ ႁူၼ်းမိူင်းၵေႃႈ ထိုင်ပေးလႆႈပႆယၢင်ႈၵၢင်ႈလွမ်း တၢင်းယၢမ်ႈသုၼ်မိူင်းလီ ၶႄၼ်ႉယူႇ။

7. ဢၵ်ႉၵေႃထ = ဢမ်ႇၵွႆလမ်

သုၼ်ၶႄႉ ၵိုင်ႇလီလႆႈဝွႆႉၵွႆႁူၢင်ႈသုၢင် တေလႆႈၸဝႈလွင်ႈသီႇၵေႉၵေႈ တႃ၊ တေလႆႈၵၢမ်ႈတၢပ်ႈလွင်ႈဝွႆႉၵွႆ ဢၼ်ၸွႆႈတွပ်ႇတၼ်းတၢင်းၽိတ်းသွႆႇ ၶိူဝ်ႁူၼ်းမိူင်းၶႄၼ်ႉယူႇ။ ပေးမီးလွင်ႈလူဝ်ႇတပ်းတတ်း ဢၼ်ၵိဝ်ႇလူလႆႈ

ၽေႃႇ,ၵၢၼ်မိူင်း ၼမ်ႉ,ၶေၼ်ႁူၼ်းမိူင်းလိူင် ထုၵ်ႉ,လီဝႆႉလွႆႉ,ယၢဝ်းသေ လႅင်ႉ, ႁွႆးတိုပ်းတတ်းၶေႃႈၵၢၼ် ၼၼ်ထုၵ်ႉ,မိူၼ်ႈၶေၼ်ႇလီသေပိူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ် ၼၼ်လမ်ႉ,လွင်ႈၶဝ်ႇ ပေႃးတိုပ်းတတ်းမိူၼ်ႈ မိူဝ်ႈတေႃးသတိုၵ်ႇၼွၵ်ႉ,လိူင် သေ,လေ,ၶေႃႈတႃႁူၼ်းမိူင်း တေတူၵ်းလွမ်းသေၼမ်ႉ,ၵႂႃး ၽူႈၼွၼ်ႁွၵ်ႉ ၵေႃႈ ၵႂႃႈလႆႈၽေႃႈဝၢင်းၶေႃႈၵၢၼ် ပိူင်ႈၶင်ႉ,ပၵ်းပိူင်မၢႆမီႈမိူင်းပၼ်ဝႆႉၵမ်း လီဝ်ၶေၼ်ႇယဝ်ႉ။

တေလႆႈငိူင်ႉၸဝႈ တၢင်းလွႆလမ်သႆႈၵမ်ႉ, ၼၼ်လၢင်ႈၼွၼ်တေ, သၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ် ၼၼ်တေယႃႉၵဝ်းႁူၼ်းတင်းၶမ်ႇ လႆႈလူႉသုမ်းလွမ်း ၶေၼ်ႇယူႉ။ ၼဝ်တၢင်းလွႆၶမ်ႇ(လွႆလပ်းဝႆႉၶိူဝ်ၶေႃႈၵၢၼ်)ၶေၼ်ႇ ၶႂ်ႈလႆႈၵိုၵ်း လပ်းလွမ်းတူဝ်သေယဝ်ႉ ဝူၼ်ႇထိုင်လိူဝ်ႉၸိူဝ်း ဝၢၼ်ႈမိူင်း ႁူၼ်းမိူင်း ၶႂ်ႈပေႃး လႆႈတင်ႈတၢင်းၵတ်းယိူၼ်ၵိုၵ်းဝႆႉ ၶင်ႈမိုဝ်းၸုၼ်မိူင်းသေ ၶႂ်ႈႁူၼ်းလုပ်ႈ သိူၼ်းၶုမ်ႉ,ၸဝ် ပေႃးလႆႈယိူင်ႈပႆလွမ်းၵူႊ, လုပ်ႈသိုပ်ႉ,လုပ်ႈ ပၢၼ်သိုပ်ႉ,ပၢၼ် ၶေၼ်ႇယူႉ။ ၸိုၼ်းၽိုၼ်ႇတူလႆး ၵူမ်းၵပ်းထုၵ်ႉ,တႆႈႁဝ်းမီးဝႆႉ ၶေၼ်ႇၵေႃႈ ဝႃႈဝႆႉ "တေႃးသၼမ်ႉ,ပၼ်လီ၊ ၼဝ်တၢင်းၸီသွၼ်ႉ,ႁၢင်ႈ" ၶေလူးႁွၼ်ႉ,ယဝ်ႉ။

၈။ ၼဝိႁိမ်သ = ၼမ်ႉ,တိူၵ်းတိူင်

တေလႆႈဝႆႉလွႆၽိူင်ႉ,ပိူင်းၵၼ်တင်းသိူင်ႈ လီမ်ႁူၼ်းမိူင်းၸလႈ လူဝ်း ၽူႈႁၢပ်ႉ,ၵၢၼ်လွမ်း တႃႉ,ႁူၼ်းတင်းၶမ်ႇၶေၼ်ႇသေ ႁေႉၵင်ႈလွင်ႈၼၼ် ၼမ်ႉ,ႁၢၼ်ႇလွႆၶိူဝ်ၵၼ် လွင်ႈၼၼ်ၸီ,ၶိူၵ်းတိူၵ်းတိူင်ၵၼ်ၶေၼ်ႇယူႉ။ တေ လႆႈဝႆႉလွႆၽေႃႉ,ၵၢင်ဝၢင်းသိုင်ႈသေ ၶႂ်ႈလွင်ႈငမ်းယိူၼ် ၼၼ်လွတ်ႈတၢင်းၽိတ်း ၽိူၵ်ႉ,ၵၼ်(ၼမ်ႉ,တိူၵ်းတိူင်ၵၼ်)ၸလႈ ထုၵ်ႉ,မေႃၵၼ်ၶႂ်ႈတူင်ႉ,ဝူင်းတင်း ၶမ်ႇ လူဝ်ႈၵႂႃးၼွၼ်ႁူၼ်းမိူင်းသၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ် တႃႉ,လိူဝ်ႉၸိူဝ်းလႆႈတၢင်း ၸိုၼ်ႈယွႆႉ, ၸိုပ်ႈၶေႃႈမႃးယွႆးယွႆး ယွၼ်ႇၸုၼ်မိူင်းၶေၼ်ႇယူႉ။

တေလႆႈၵိတ်ႉ,ၼေပၼ်သိူၼ်ႈတၢင်း ၼၼ်တေလွမ်းယႃႉၵဝ်း ၽေႃႇ, ၸူဝ်းၸွင်ငိုၼ်းၸမ်း ၼၼ်တေလႆႈတူဝ်းလူဝ်မႃးႁွင်းၽွင်ႁွင်းမၼ်းၸလႈ တေ လႆႈငိူင်ႉၸဝႈ ၼၼ်ၵဝ်ၼၢမ်းၶတ်ႈ ၼၼ်ၼမ်ႉ,မိူၼ်ႈလွမ်းဝွင်ႉ,တြႃးသေ ၸီ, ၶိူၵ်းၵိၼ်လိၵ်းတွၵ်ႉ,လွၵ်းၵၼ် ၶွႆးသုၼ်ႉ,ၽွႆသုၼ်ႉ,မၼ်းၶေၼ်ႇယူႉ။ လူဝ် သေၼၢမ်းၶတ်ႈ ပၵ်းပိူင်မၢႆမီႈၸုၼ်မိူင်း ၼၼ်တမ်းဝႆႉၶေၼ်ႇ ၼမ်ႉ,ထုၵ်ႉ,

လီလႆႈဢဝ်တၢင်ႇၸိူဝ်ႉတၢင်ႇပိူင် မႃးငမ်ႉသုၺ်ႇလေးပိူင် ဢၼ်ၵူၼ်းမိူင်းတင်း ၼမ် ဢမ်ႇလႆႈၸဝ်ႈသေ ပေးလႆႈလူႉသုမ်းၸွမ်းထိုင်းၼၼ်ႉယူႇ။

9. ၸၼ်တီႈ = ၸိုဝ်ႈယၢဝ်း ယူၼ်ႇႁၼ်း

ယူၼ်ႇႁၼ်းတီႈၼႆႈၼႆႉ ၶိုင်ႈသွင်ႈပွင်ႇၸဝ်ႈ ဝႆႉၸိုဝ်ႈယၢဝ်းသေ ၼတ်း တတ်းပဵတ်ႈ ဢၼ်ပဵၼ်ၸဝ်ႈပိတ်းၸဝ်ႈပွတ်း(ၶိုတ်းၶၢတ်ႉ)တေႃႇလုၵ်ႈၼွင်ႉ ဢၼ်လႆႈၶၢပ်ႇႁၢၼ် တႃႇၶိူဝ်ႉမိုဝ်းၽိုင်ႈထုင်းၼလႈ သႃႇသၼႃႇ ၸွမ်းၽူႈ ဢွၼ်ၶူဝ်ၼၼ်ႉယူႇ။ ပေးသင်ႇသွၼ်လုၵ်ႈၼွင်ႉ ၵိုဝ်းၽူႈၶိုတ်းႁၢၼ် ၽူႈ ၶၢပ်ႇႁၢၼ်ၸွမ်းလိုင် "ယူၼ်ႇႁၼ်း"ၼႆႉလမ်ႇလွင်ႈတႃႇၼိုင်းၼႁႈႁၢင် ၼုၼ် ၼလႈ လုၵ်ႈၼွင်ႉၼတေႃႇယဝ်ႉ။ ပိူၼ်ႉငဝ်ႈတႃႇပဵၼ်လႆႈမႃးတၢင်း "ယူၼ်ႇႁၼ်း" ၼၼ်ႉၼတေႃႇ ႁေႃႇၶိုင်ႈတင်းႁေႃႇၶိုင်ႈ လူဝ်ႇပွင်ႇၸဝ်ၶိူဝ်ႉႁၼ်ၼၼ်ႉႁူလႆး ယဝ်ႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ တေဢမ်ႇလႆႈသေႃႇယူင်း ႁေႃႇၶိုင်ႈတင်းႁေႃႇ ၶိုင်ႈ ၶိုင်ႈၼတ်းႁၼ်ယႆႈႁၼ်။ တေလႆႈၽိုၵ်း ၶိုင်ႈတၢင်းယူၼ်ႇႁၼ်းၼလႈ လွင်ႈပွင်ႇၸဝ်ၶိူဝ်ႉႁၼ် ၵိုတ်းဝႆႉၼႂ်းၸဝ်ႈသေ ၸဝ်ႉတိုဝ်းၼႂ်းတူင်ႉဝိူင်းၼေႃႈႁၢၼ် ၶိုင်ႈပေးမူၼ်း၊ ၵူၼ်းမိူင်းႁေႃႈ ၶိုင်ႈပေးလႆႈပိုင်ႈဢိုင် ထိုင်တီႈလႆႈႁတ်းယိၼ် ၼၼ်ႉယူႇ။ ၼင်ႇၶိုဝ်ပေးတေ ဢမ်ႇလိၵ်ႈ,ဢမ်ႇတိၵ်ႈ,ယႆႈႁၼ်ၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇ လီမီးတၢင်းယၢမ်ႈ ဢၼ်ယူၼ်ႇႁၼ်းတေႃႇၵူၼ်းတင်းၼမ်၊ မေႃယူၼ်ႇသီး တေႃႇႁၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၼင်ႇၶိုဝ်ၸဝ်ႈတူင်ႉဝူင်းၵူၼ်းမိူင်း ပေးလႆႈယူင်ႈၸွမ်း သိၼ်ႈတၢင်း ဢၼ်ထုၵ်ႇမေႃႇႁၼ်ၼၼ်ႉ မီးတီႈလဝ်ႈၼုၼ်ၼမ်းၼေႈ ဢွၼ် ႁမ် တၢင်းယူၼ်ႇႁၼ်းတေႃႇႁၼ်ၼၼ်ႉယူႇ။ လူဝ်ႇၼၢမ်ႇတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ လႆႈလူးႁွၼ်ႇ ၵူၼ်းမိူင်းလင်ႇတေယုၵ်ႉယွင်းၼမ်ႉၸဝ်ၼလႈ တၢင်းၼတ်းၸဝ် လဝ်ႈၼုၼ်။ ပိၼ်ၽူႈဢွၼ်ၶူဝ်ၶိုင်ႈႁေႃႇၼ်ႈ လႆႈသၢင်ႈႁၢၼ်ၼၵ်းၼေႃႈ ႁၢၼ် လမ်ႇလွင်ႈ ႁၢၼ်ယၢပ်ႇၽိုတ်ႇၼတေႃႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပႆႇလႆႈၼၢမ်ႇၵူၼ်း တင်းၼမ် သေႉၼေးထိုင်းလူးႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ မေႃၵွင်ႉၵႂၢမ်း'လၢႆးမူး' ၵွင်ႉဝႆႉဝႆႉ "**ၵူၼ်းၵွၼ်းၽိုၼ်း တိုၼ်းလႆႈၼဝ်ႈထူၼ်ႉလိုၵ်ႉ၊ ၵူၼ်းႁိုၵ်းပိုၼ်း တိုၼ်း တုၵ်ႉၼထိုင်တီႈ**" ၼေႃးၵႂၢမ်းဢၼ်ၼႆႉ ပိၼ်လွၼ်ႉႁၼ်တေႃႇ ၽူႈၶွၼ်ၶူဝ်လႆႈ လွမ်းလီၼတေႃႇယဝ်ႉ။

ႁူမ်ႈၵူႈ ပေႃးမီးလႆႈၾိၼ်လွင်ႈၵၢၼ် “ၵတ်းၵၢၼ် ဢမ်ႇၶၢင် ပွင်ၵၢၼ် (management)”ဝႆႉလီလီလိူဝ် ၵၢၼ်ဢၼ်လူဝ်ႇၶႂ်ႈတင်းသိင်ႈ လိူဝ်းၶၢင်ႇ ဢမ်ႇတၢပ်ႈလူဝ်ႇၶႂ်ႈၵွမ်း ၽူႈမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းဢဝ်ၶေႃႈၵၢၼ် ၸဝ်သိင်ႈသိင်ႈ၊ ႁူမ်ႈလူဝ်ႇပႂ်ႉၵွႆႈထိမ် လိူဝ်းဢၼ်ဢမ်ႇပႆႇႁူႉလွင်ႈ ၵၢၼ် ငၢၼ်းလီလီလိူဝ်းၶၢင်ႇႁူမ်ႈ။ ယွၼ်ႇပိူဝ်ႈလူဝ်ႇလႆႈဢိင်ၶိုဝ်လႆၢးၽူႈဢွၼ် ႁူဝ် ၸုင်ဝႆႉပိူင်လီ “လွႆးၶေ ၵတ်းၶေ ၵၢၼ်းၶေ လိၵ်ႇၶေ ၶမ်းၶေ လၢတ်ႈၶေၸလႈ ၽေပၼ်” ၵၢၼ်ဢၼ်လႆၢဢၼ်ၶၢင်ႇၸလႈ မီးပၵ်းပိူင်ဝႆႉ ၶၢင်ႇႁူမ်ႈ။ ပိူဝ်ႈၽူႈဢွၼ်ႁူဝ် တူဝ်ႈတၢၼ်းလွင်ႈ“တိၵ်ႇလိင်း တိတ်ႈ ၶိတ်ႈ ၸၶႇၶွၼ်း”ဝႆႉၸလႈ ႁူၼ်းလိူဝ်းဢၼ်ပႆယၢင်ႈၵွမ်းၶေႃႈၵၢၼ် ၶၢင်ႇၵေႃႈ မီးတၢင်းဢုၼ်ႇလႆၢဢုၼ်ႇၶေႃးသေ တိုၼ်းမီးတၢင်းမူၼ်ႈသိူဝ်း ၵွမ်းၶေႃႈ ၵၢၼ်ၽႂ်မၼ်းလႆႈယူႇ။

ပေႃးလၢတ်ႈတူဝ်ယၢင်ႇတီႈၵိပ်ႈမၼ်း ၸွမ်ႈပေႃးပွင်ႇလႆၢလႆႈၶၢင်ႇ ဝူၼ်ႉ တူမ်း ၵွမ်းၶင်ႇႁၢမ်းတႆႈမီးဝႆႉ “လိၼ်ႉၸိဝ်ႈ ႁိူတ်ႇႁိူၵ်းပူး၊ တေႃႈယင်း ၸူပ်းလူးၵၢၼ်”ၶၢင်ႇၸတႉလိူဝ် တေပေႉလႆၢလႆႈသေ ယိူၼ်ႉၵၢၼ်းတေႃႇၵၢၼ် လႆႈငၢႆႈငၢႆႈယူႇ။ ပေႃးၶၢင်ႁွၼ်ႇ ၵဝ်ႈၸုၼ်ၸလႈ တင်းႁူၼ်းလိူဝ်းဢၼ် ႁိူဝ်ႇလႆၸိူးယွႆႉသေ လႆႈၵျၢပ်ႇၵၢၼ်လိူဝ်းၶၢင်ႇၶေႃႈ ၵင်ႇသိူဝ်းလႆၢၵွမ်းၶေႃႈ ၵၢၼ်သေ တေၵိဝ်းၽိဝ်လႆႈတိူဝ်ႉတၢင်း ဢၼ်ၸုၼ်မူင်းယူင်းမႃႇဝႆႉၶၢင်ႇ ၸလႈ တီႈၵတ်းယိၼ် ဢၼ်ႁူၼ်းမူင်းမုၼ်ႈမွင်းဝႆႉၶၢင်ႇ ဢမ်ႇၵျၢင်ႉယူႇယဝ်ႉ။

10. ဢၽိၸ္ၸႃ = ဢမ်ႇသၢၼ်ၸတ်း

ၸုၼ်မူင်းၶႂ်ႉ ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီသၢၼ်ၸတ်း ၵၢင်လႆႈႁူၼ်းမူင်း။ ပုၼ်ႈ တႃႇ သိၼ်ႈတၢင်းၵတ်းယိၼ်ႁူၼ်းမူင်း တေမီးမႃးၶၢင်ႇ တေလႆႈပွႆႇဝၢင်း ပၼ် ၸွမ်ႈႁူၼ်းမူင်း ပေႃးမီးသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပိၼ်သေ ၶင်ႇႁိူဝ်ပႆၢးပလိူဝ်ႇလႃႇ ပႆၢးမၢၵ်ႈမီး ပေႃးလႆႈၸိူပ်ႈၶေႃႈတူဝ်းတွၼ်းႁႃႇလႆႈ ၵွမ်းၵၢပ်ႈၵွမ်းပၢၼ်မူၼ် မူင်းပူၼ်ႈၶၢင်ႇယူႇ။ သမ်ႉထိင်ႈ တေလႆႈမီးပိူင်တိတ်ႈတေႃး၊ ဢမ်ႇလူဝ်ႇ လႆႈၵျၢမ်ႈတၢပ်ႈလွင်ႈၸိူၼ်ႈယွႆႇ ပႆၢးပလိူဝ်ႇလႃႇ ပႆၢးပိူၼ်ႇႁိူဝ်ႉ ပႆၢးမၢၵ်ႈမီး ပႆၢးပိူင် ၸွပ်ႇဝိူင်းႁူၼ်း ပႆၢးယူႇသဝ်းၵိၼ်သၢင်ႈ ႁူႈပႆၢးပႆၢးႁူႈပိူင်ပိူင် လိူဝ်းဢၼ်

တေꩡၸေႈတိူၚ်းမိူပ်ႈၶျေႈလႆႈၶၼ်ႇ။ ꩡုၚ်မိူၚ်း ꩭမ်ႉၶၼ် ၸူးꩭွၚ်ꩺူပ်ꩡလႈ ꩬူၚ်းမိူၚ်းၶွႆႇ ထုၵ်ႉလီလႆႈလွႆပွၚ်ႉလွႆၶိူပ်ၵၼ် ၶၚ်ႉꩬၢမ်းတႆႈꩻပ်းမီးဝွႆႇဝျႈ "ပီးꩺူႉသွၚ် ၶွၚ်ႇꩺူႉၶိုၚ်းႈ၊ တေႈꩺွႆႈပိုၚ်းꩺွမ်းၵၼ်" ၶၼ်ႇယူႉ။

ꩫျႈ "ꩭမ်ႉသၢၶၼ်ꩫတ်း" ꩭၼ်ဝျႈၶၼ်ႇ ယူႉတီႈꩡုၼ်ꩭုပ်ႇပိူၚ်ႉ ၸွၚ်းꩣမ်းမိူၚ်းသေ ꩭပ်လွႆႉတိုပ်းတျႉလိူပ်ႇမိူပ်းꩡလႈ ဝၢၼ်ႈမိူၚ်းလိုၚ် တေပီၼ်လိူပ်ႇမိူပ်း ꩭၼ်ꩭမ်ႉလႆႈၶျေႈလီၵ်ႇ ꩭၼ်ꩭမ်ႉလႆႈတူၵ်းတီမ်ႉသေ ပီၼ်မိူၚ်းꩫုၼ်ႈယွႆႉꩫုတ်းလၼ်ႇပီၚ်းပူၼ်ႈလႆႈ ၶွႆးလုမ်ႈꩺျႉၶွႆႇယူႉꩭမ်ႉꩻၢၚ်ႇယပ်ႇ။ ယူႉတီႈမုၵ်ႇလုမ်း သေလုမ်းလုမ်းလွႆႉတိုပ်းꩬေႃႉလတ်းꩬၢၼ် ပွၚ်ꩬၢၼ်ꩬေႈ တေပီၼ်လုမ်းꩭၼ်လႆႈလွႆꩬၼ် ꩭမ်ႉꩻၼ်တၢင်းꩬိတ်းꩬၼ် ꩭမ်ႉမီးလွႆ ꩫီႉꩬေႉꩬၼ် ꩭမ်ႉꩫတ်းꩬၼ် ꩻၼ်လီꩬၼ်ꩬူႈꩬေႉသေ ပီၼ်မေးလုမ်းꩭၼ် ꩬူၼ်းတၚ်းၶမ်လႆႈယွၚ်းꩭၢမ်းၶၼ်ႇယူႉ။ ယူႉတီႈၶွႆးၶျေႈꩺူၼ်းသေ လွႆႉတိုပ်းလွမ်းꩬေႈ တၵ်းတေပီၼ်ၶျေႈꩺူၼ်း ꩭၼ်ထုၵ်ႉမေꩬူမ်းꩬၼ်သေ ပီၼ်မေး "ၶျေႈꩺူၼ်းမူၼ်း" ၶၼ်ႇယူႉ။ မိူပ်ႈꩬူႈတီမ်ႈလိၵ်ႈ တိုၵ်ႇꩬေႉလီၵ်ႇ ၶၼ်ႇ ယၢမ်ႈလႆႈꩣၼ်း ပေႈꩡမႈꩬူႈတီမ်ႈလိၵ်ႈꩫပ် ꩭုပ်ႉꩬၼ်ဝျႈ "ၶျေႈꩺူၼ်းꩫပ်ၶၼ်ႇ မူၼ်းလီꩬျႉ" ၶႆယူႉ။ ၸွၚ်းမိူပ်ႈၶၼ်ႇꩡတ်ႇ ꩭမ်ႉပႆႉꩺူႉ လွၚ်ႈလီလွၚ်ႈꩬျႉသၚ်။ ပေႈမေးဝူၼ်ႇတူလ်းꩫုၼ်း မိူပ်ႈလီပ်လိုၚ် ꩺွႆးဝျႈ လမ်ႉလွၚ်ႈ တျႉၶျေႈꩺူၼ်းဝွႆႇꩡတ်ႇ။ ယူႉတီႈꩭူလ်းꩬေႉသေ လွႆႉတိုပ်းꩬေႈ တေပီၼ်ꩭူလ်းꩬေႉလီꩬၼ်မေးသေ မေꩭပ်ၶမ်ႇလွႆꩬၼ် မေလွႆႈထီမ်ꩬၼ် မေတူလ်းထိုၚ်ꩬၼ်ၶၼ်ႇယပ်ႇ။ ပူပ်ႈၶၼ် "ꩭမ်ႉသၢၶၼ်ꩫတ်း" ၶၼ်ႇ ꩬုႉ တူၵ်းတမ်းဝွႆႇယူႉ ၶွႆးတူၚ်ႉပိူၚ်းꩬူၼ်းꩭၼ်လွႆꩬေႈ တေႈတေလႆႈၸွၼ်းလီ ယွၼ်ႇမၼ်းယူႉꩭမ်ႉꩻၢၚ်ႇယပ်ႇ။ ၸူႈꩬေႉꩭၼ် ꩬူၼ်းလၚ်းꩭေႉသေ ꩬူၼ်း ꩻၵ်ႇၶမ်ၶၼ်ႇ ပေႈမေးꩻျတူလ်းꩫျႈတွပ်ႉမၼ်းလိုၚ် ယွၼ်ႇပူပ်ႈꩫပ်ꩭမ်ႉမီး ပႆးꩻၼ် ꩭၼ်သၢၶၼ်ꩫတ်းပူၼ်ႈꩻွၚ်းၶၼ်ႇယပ်ႇ။

ꩭၼ်လိူပ်ႇꩬၢတ်ႈမိူပ်းꩬူၼ်းၶိုၚ်းမိူပ်း ဝၢၼ်ႈမိူၚ်းၶိုၚ်းလုၵ်ႈ တေ လႆႈလီလႆႈꩬျႉ၊ တေꩫုၼ်ႈယွႆႉယူပ်ႈယွမ်း၊ တေပီၼ်ꩫုၼ်ပီၼ်ꩫျႈ၊ တေမီး မုၼ်မီးဝတ်းၶွႆႇ မီးတီႈၶမ်ႇꩬတ်ႇတၢင်းꩫွၼ်ႉ ၸူးꩭွၚ်ꩺူပ်ꩫပ်ၶမ်းမေး ꩬူလ်းꩭၼ်ဝျႈၶၼ်ႇ ၸူႈမီးပုၼ်ႇꩺူႉပႆႉꩻၼ်ꩬူႈꩬေႉꩫပ် တိုၼ်းတေꩺူႉပွၚ်ႉ

ႁပ်ႉတုင်း မၵ်ႉမၼ်ႈတင်းၼမ်ႉဢမ်ႇၽိတ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၶေႃႈႁၢမ်းဢၼ်ၵိူဝ်ႉ တိုဝ်းဝႆႉ ၼင်ႇတွၼ်ႈလိၵ်ႈဢၼ်ၼႄႉၼႄႉ တေလႆႈႁၼ်ဢၼ်ပႅၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ဝႃႈ “ၸုၼ်လဵဝ်းၸုၼ် ၽူႈၼမ်းၼႃႈလႄႈ ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်” ၼႆႁူႉၸႅင်ႈၸႅင်ႈဝႆႉယူႇ။ ပဵၼ်ႁူဝ်ၵေႃႈလီ တီႈႁပ်ႉမၼ်းၸွမ်း ယိုင်းဢၢၼ်းၵွၼ်ႉတိုဝ်းဝႆႉ တႃႇၸုၼ်ၼၼ်ႉ သေတႃႉ ၵဵဝ်ႇၵပ်းပႃးတႃႇ ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ၸဝ် ႁူႉဢွင်ႈႁူႉတီႈသေ ဢဝ်ၵွႆႉ တိုဝ်းၵမ်မိုဝ်းလႆႈ ႁူႉၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ ႁပ်ႉၼၼ်ႈလႄႈ ဢၼ်ပဵၼ် “တၢင်းၵမ်ၸုၼ်သိပ်းယိုင်ႈ”ၼႆ ၸိုႈႁွင်ႉၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ် ပွင်ႇၵွႆႈဝႃႈ ဢမ်ႇ ၵႃးတႃႇ “ၸုၼ်” ၵမ်လွမ်းႁူလုၼ်း၊ ယင်းၸဝ်ႈပႃး တႃႇၽူႈႁူႉဢွၼ်ႁူဝ်ၵမ်လွမ်း လႆႈႁူႉတီႈတီႈယူႇၼႆၼႄႉယဝ်ႉ။ ႁူႉၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်ႁူႉတီႈတီႈ ဢၼ်ဝႃႈၼႄႉ သမ်ႉမိူၼ်ၼင်ႇၽူႈဢွၼ်ႁူဝ် ၽေႃႇပႆႇမိူင်းပႆႇသိၵ်း ပႆႇမၢၵ်ႈမီး ပႆႇသူၼ်း တုမ် ပႆႇပိုၼ်ႉႁူႉပႆႇႁၼ် ပႆႇယူႇလီ ပႆႇပလ်ႉလၢႇ ပႆႇၽိူင်ႈၸၢင်ႈ လိၵ်ႈလၢႆး လူဝ်းၼႄႉၸတ်ႉႁၢႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈပိုတ်ႇပၢၵ်ႈၶေတၢင်း လွင်ႈႁၵ်ႉတိုဝ်းလႆႈပဵၼ်လႆႈ လႄႈ လွင်ႈဢွၼ်ႁူဝ်ၼႄႉ ဢမ်ႇမီးၵၼ်၊ မၢင်ၵေႃႉမၢင်လူဝ်းၼႄႉ

1ႉ မေႃဢၼ်ၶိုင်ႈ ဢမ်ႇမေႃဢၼ်ၶိုင်ႈ၊

1ႉ လၢင်ႈလႆးၶိုင်ႈ ဢမ်ႇလၢင်ႈလႆးၶိုင်ႈ၊

1ႉ ႁူႉလွင်ႈၶိုင်ႈ ဢမ်ႇႁူႉလွင်ႈၶိုင်ႈ ၼႆယဝ်ႉ။

ႁူလုၼ်းၵႃး ႁူၼ်းၵေႃႉ ဢၼ်ၸဝ်ႈပႃးၼင်ႇတင်းသၢမ်ထၢၼ်းသၢမ် သိၼ်းလူဝ်းၼႄႉ တိၼ်းပဵၼ်ၵေႃႉဢၼ်ၸိူဝ်ႉတွၼ်း ပဵၼ်ၽၢင်ႇႁၢင်ႈတူဝ်ယၢင်ႇ တူဝ်လီယိုင်ႈ ပုၼ်ႈတႃႇႁူၼ်းၼုမ်ႇ လုပ်ႈသိၼ်းမႂ်ႇလႄႈ ႁူၼ်းတင်းၼမ်ႉ လႆႈၽွၼ်းလီလွမ်းသေ ႁူၼ်းတင်းၼမ်ႉၵေႃႈ လဵၼ်ႇလူၵ်ႈတၢင်ႇပဵၼ် “ၸုၼ် ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ် ၽူႈၼမ်းၼႃႈ ၽူႈငၼ်တၢင်း ၽူႈပိုတ်ႇပၢၵ်ႈၶေလိူဝ်း” ၼႆၼႄႉ ယဝ်ႉ။ ပေႃးပဵၼ်ၽူႈဢွၼ်ႁူဝ်မီးလိုင် ႁၵ်ႉၵၢၼ်ပုၼ်ႈတင်းလၢႆၼႆ ပေႃးဝႃႈ ပဵၼ်ၵၢၼ်ယဝ်ႉယႃႇ ထိုင်တီႈမီးၵေႃႈ ပဵၼ်တႃႇႁူၼ်းတင်းလုမ်းတင်းလူဝ်း မူတ်းမူတ်း၊ ပေႃးပုတ်းပိုင်းလူႉလိူဝ်သမ်ႉ တၵ်းလႆႈပဵၼ် ပုၼ်ႈၽွၼ်းတူဝ် ၵဝ်ႇ(ၽူႈဢွၼ်) ႁပ်ႉတုင်းဢဝ်တၢင်းၽိတ်းၵေႃႈလိူဝ်လႄႈ တေလႆႈဝႃႈ ၽွၼ်းလီ ႁတ်းပၼ်ပိုၼ်ႈသိင်ႈသိင်ႈ၊ ၽွၼ်းလၢႆႉ ႁတ်းႁပ်ႉဢဝ်ၵေႃႉလိူဝ် သိင်ႈသိင်ႈၼႆၼႄႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉပုၼ်ႈမီးတၢင်းၵတ်ႉၸႅၼ်ႇ မီးၵွႆးႁၢင်ႈဝႆႉလႄႈ

ၵူၼ်းတင်းၼမ် လင်ႉလႄႈလုၵ်ႈပီႈၼွင်ႉ ၽူႈၼမ်းၼေႃႈမႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽိူင်ႈၽႂ်ႉ ပိူၼ်ပီၼ် ၼွင်းလူမ်ႈၽႂ်ႉၼွင်ႈၵေႃႈ တိုၼ်းမၵ်းမၼ်ႈပၼ် လွမ်းၼင်ႉတၢင်းၵတ်ႉ ၸၼ်ႉၽူႈၵွၼ်ႈႁူဝ် ႁဵတ်းလႄႈသၢင်ႈလႄႈတၢင်းၵတ်းယဵၼ် တၢင်းၸိုၼ်ႈယွႆႉ ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းမိူင်းၼၼ်ႉၵမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။

တၢင်းၵမ်ၸုၼ် ၵမ်ႉၼၼ် ၽူႈၵွၼ်ႈႁူဝ်ၼႂ်ႈ မၼ်းလိုၵ်ႉလမ်ႉၸိုၵ်ႉ ၸမ်ႉႁၢင်ႈၸၢင်ၸႅတ်ႈၸႅတ်ႈ။ ပုၼ်ႈတႃႇၽူႈႁူႉၵူၼ်းမေႃၸဝ် ၵၼ်လၢတ်ႈလႄႈၸႂ်ႈ လၢင်ႈၼၼ်ႉလမ်ႉ ၽႂ်ႉၵမ်တိုၵ်ႈမိူင်းၵမ်ႉတၼ် ၵမ်ႉႁၼ်တီႈသုတ်းတီႈ သိင်ႈလႄႈငၢႆႈငၢႆႈယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၼၼ်သေ လိၼ်းသုတ်း သင်ဝႃႈၽူႈလူလၵ်ႈႁဵဝ်းၸဝ် လႄႈလူမ်ႉၼင်ႈ ထမ်းၸုၼ်ၵမ်သိပ်းယိူင်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။ ပိၵ်ႉသမ်ဝႃႈ တူဝ်လၵ်ႈၵဝ်ႉ ၵမ်ႉလွင်ႈၸုၼ်သေတႃႉ သင်ဝႃႈၵဝ်ယိပ်းတိုဝ်းလိူဝ် မၼ်းတေမီးၽွၼ်းလီ တႃႉ ၼေႈႁေႃတေႃႉႁူၼ်းလၵ်ႈၵဝ်ႉ၊ သင်ဝႃႈလၵ်ႈၵဝ်ႉ ပီၼ်ၽူႈယွႆႉၵူၼ်းလူၼ် ၼွင်းပွၵ်ႉၼွင်းဝၢၼ်ႈ၊ ၼွင်းမူႉၼွင်းလူမ်း၊ ၼွင်းၵိူၼ်ႉ၊ ၼွင်းလေႈဝဵင်းလေႈတွၼ်ႈ လိူဝ်းၼႆႉ မၼ်းတေပီၼ်ၸိူင်ႈယိပ်းလီလူၼ် တႃႉလၵ်ႈၵဝ်ႉၸႅတ်ႉၸႅတ်ႉၼၼ်ႉ ယူႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ လႄႈၵဝ်မႆၢမီး ၵၼ်ၸဝ်ႈၼွင်းတူၼ်ႉတြႃးသေယိပ်းၵမ်ၸႅတ်ႈ ၸႅတ်ႉၵဝ်တူဝ်လၵ်ႈၵဝ်ႉၸႅတ်ႈ ၵူၼ်းလၵ်ႈၵဝ်ႉ ၼၼ်ႉၵႃႈလၵ်ႈၵဝ်ႉ ၵွၼ် ႁဵတ်းၵွၼ်သၢင်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းတေၸိုၼ်ႈယွႆႉ မီးၽွၼ်းလီတင်းသွင်ၽႆ သွင်ပႃႈ ၵိၵ်ႉတင်းလၢတ်ႈၼႆႉလၢတ်ႈၼေႈၼၼ်ႉယူႉၵမ်ႉႁၢင်ႉ။ ယွၼ်ႉ ၼၼ်သေ ႁႂ်ႈၵၼ်မႆၢမီးထမ်းၵၼ်ၼၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်ၼွင်းမိုဝ်းလၵ်ႈၵဝ်ႉသေ ၵွၼ်ပိူၼ်ႈတင်းၶဝ်ႇတိုဝ်းၵမ်လွမ်းလီလီ လိၼ်းသုတ်းႁႂ်ႈၵၼ်ၵွၼ်ၵၼ် သိူဝ်းလွႆႈလူလႆႈၽွၼ်းလီ ၵၼ်လႄႈႁဵတ်းလွမ်း ထမ်းၸုၼ်ၵမ်သိပ်းယိူင်ႈ ၼႆႉသေၵမ်း ...။

ၽိုၼ်ၵိုင်

1. တူၼ်ႈမူးလူင်လၵ်ႉသြပလ်ႉလႃႉၸေႈၵ မိူင်းသူး၊ **ၵမ်ႉပေႃးလ ႁဵတ်းတရႃႉသီႉ**၊ ပေႃႉၵမ်းႁႃး၊ ပီ 1998။

2။ **ႁူမ်ႈႁုပ်ႈၵႂၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇ၊** ၵေႃႇပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉၵျွၼ်း ၶွမ်ႇမတီႇ ပၢႆး ပၼ်ႇလၢႆႇလိုင်ႈတႆး၊ မိူင်းထႆး၊ (ၵၢမ်ႇပႃးပီပေႃႉမၼ်း)။

3။ ၸၢႆၶၼ်သိင်၊ **ၽိုၼ်ပိၵ်ႈၶၼ်ၽိုၼ်ၶိုၼ်းမိူင်းတႆး၊** ပေႃႉၵမ်းၶိုင်ႈ၊ မွၵ်ႇႁူႇသွႆး လိင်၊ တႃႈၵုင်ႈ၊ 1997။

4။ Phramaha Chanya Khongchinda, *The Buddha’s Socio-Political Ideas*, New Delhi, India, 1993.

5. Ven. Pategama Gnanarama, *An Approach to Buddhist Social Philosophy*, Ti-Sarana Buddhist Association, 90, Duku Road, Singapore 429254.

6. Siddhi Butr-Indr, *The Social Philosophy of Buddhism*, Mahamakut Buddhist University, Bangkok, Thailand, 1979.

7. Ven. Dr. K. Sri Dhammananda, *What Buddhist Believe*, Buddhist Missionary Society, Kuala Lumpur, Malaysia.

8. Kenneth Blanchard (Ph.D), *Leadership and The One Minute Manager*, India, 1992.

ဝတ်ႉပုတ်ႉထဝိႁႃႇရ ဢွၵ်ႇသ်ၾူတ်ႉတ်
Oxford Buddha Vihara

✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍ ✍✍ ✍ = ၸဝ်ႈမႁႃႇသေႇၶ

မိူဝ်ႈပႆႇလႆႈလၢတ်ႈၵၼႄ လွင်ႈဝတ်ႉပုတ်ႉထဝိႁႃႇရၼၼ်ႉ ၽူႈတီႈမႃး လိၵ်ႈ ၶႂ်ႈလၢတ်ႈၵၼႄ လွင်ႈၸဝ်ႈၶူးၵလႈ ဝီင်းဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉတ်ၵလႈ လွင်ႈၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၶမ်း ၵတႃႇဢၢဝ်မိူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈ တိုၵ်ႉမီးပႆၢးဝူၼ်ႉ တႃႇတေတင်ႈဝတ်ႉၵလႈ ၶတ်းၸႂ်ႁႃငိုၼ်းႁႅၼ်းတူဝ်ႈတၼ်း တႃႇၸိုင်ပွင်သၢင်ႈဝတ်ႉၶိုၼ်ႈမႃး။ မၼ်းယၢပ်ႇၸႂ်? မၼ်းငၢႆႈဢၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၶႂ်ႈႁူႉၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၶဝ် ႁူႉလွမ်းလွၵ်းလႆၢး ပႆၢးဝူၼ်ႉ၊ ၽဵၼ်ၵၢၼ်၊ ပိူင် ႁဵတ်းပိူင်သၢင်ႈမၼ်းၸဝ်ႈၼၼ်ႉယူႇ။ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၶမ်း ၵႂ်ႉလၢတ်ႈဝႃႈ–

> “ယိူင်းဢၢၼ်းဝႆႉသုင်သုင်၊ ၸုင်ၵၼ်ယၢင်ႈၶိုတ်းၶိုတ်း၊
> တိုတ်ႉပၵ်းၽဵၼ်တဵတ်ႈတဵတ်ႈ၊ လဵတ်းၶဝ်ႈဢွၵ်ႇၵူၼ်းသုင်၊
> မုင်ႈႁႃၾူမ်းပလ်ႇလႃႇ၊ တွၼ်ႈတႃႇလႆႈပူၵ်းပွင် ၸူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊
> ၽႄႇသႃႇ ၵလႈသႃႇသၼႄႇ” ၼင်ႇၼႆႉယဝ်ႉ။

ပႆၢးဝူၼ်ႉ တႃႇတေသၢင်ႈဝတ်ႉတႆႈၼွၵ်ႈမိူင်းၼႆႉ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ႁဝ်း တိုၼ်းတမ်းဝၢင်းၽဵၼ်ဝႆႉ ၸိမ်မိူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈ ပႆႇလႆႈဢွၵ်ႇၼွၵ်ႈမိူင်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းၸဝ်ႈၵႂ်ႉၵႂ်ႉလၢတ်ႈဝႃႈ ပေႃးႁဝ်းတေဢၢၼ်းသၢင်ႈၸၼ်ႉ လွမ် ၼိုင်းမိူင်းတႆႈၼႆႉ လူဝ်ႇလႆႈမီးဝတ်ႉၼွၵ်ႈမိူင်းႁင်းၵူလ်းၵွၼ်ႇ ၸင်ႇတေ ၸၢင်ႈႁဵတ်းလႆႈၼႆႉယဝ်ႉ။ ဝတ်ႉတီႈၼွၵ်ႈမိူင်းၼႆႉ ယိူင်းဢၢၼ်းတႃႇၸၼ်ႉ လွမ်ႁဝ်း ပေႃးတေမီးတီႈၵပ်းသိုပ်ႇတိတ်းတေႃႇ ၶဝ်ႈဢွၵ်ႇၼွၵ်ႈမိူင်းလႆႈ၊ တႃႇႁူႉၶူးသွၼ်တီႈၸၼ်ႉလွမ်ႁဝ်း ပေႃးလႆႈၵႂႃႇႁႃတူဝ်ထူပ်းၼွၵ်ႈမိူင်းသေ ယွင်ႈၸၼ်ႉထၢၼ်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇ ႁူႉပေႃးၶိုတ်းၸၼ်ႉ၊ ႁဵတ်းႁူႉပူၼ်ႈယွမ်းႁပ်ႉ မၵ်းမၼ်ႈႁဝ်းလႆႈၼႆႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၽွင်းၽူႈတီႈမႃးလိၵ်ႈ လႆႈၵႂႃႇၸွႆႈၵၢၼ်မၼ်း ၸဝ်ႈ တီႈဝတ်ႉဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉတ်ၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶူးၵႂ်ႉယၢမ်းလၢတ်ႈဝႃႈ “ၵိူဝ်ႇ ၵူလ်းၵၢၼ်ၵႂႃႇႁႃလိပ်ႈႁႅၼ်းၼွၵ်ႈမိူင်းၼႆႉ ၵူဝ်ႇႁူႉၵူၼ်းႁဝ်းၵႂႃႇမႃး ၸိူင်ႉ

ၶင်ႇ ႁဝ်းလူၵ်ႉဢဝ်တီႈဝၢၼ်ႈသေ ႁူႉႁူႉမႃးမႃး တႃႇႁၢင်ႈ၊ တႃႇလိူဝ်ႉလိူဝ်း ၶၶဝ်ႉႁူလွင်း ”ၶႃႈယဝ်ႉ။

လွင်ႈဝဵင်းဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉ လႄႈ ၵႅၼ်ႉလွမ်

ဝဵင်းဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉၼၼ်ႉ ပဵၼ်ဝဵင်းလူင် မိူင်းဢင်းၵလဵတ်ႈ၊ ယၢၼ် ၵၢၼ်တင်းဝဵင်းလၼ်ႇတၼ်ႇ မွၵ်ႈ 57 လၵ်း၊ ပဵၼ်ဝဵင်းဢၼ်မီး လွမ်းလၼ်ႉ လွမ်လူင်ဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉ ဢၼ်ပဵၼ်ၵၼ်ႉလွမ်ၵဝ်ႇၵၵႇ ႄလႈ လိုဝ်ႈလိုဝ်း လင်သေပိူၼ်ႈ ၶွင်ႈလူၵ်ႈၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႉလွမ်ၼႆႉ မိူဝ်ႈႄတ ငဝ်ႈမၼ်း ႄတႉ ပဵၼ်ဝတ်ႉ (Church) ဢၼ်မုၼ်ၵဝ်ႈၶရိတ်ႉၶဝ် သွၼ်ၾၢၼ်းတၢင်း ႁူႉႁူလွင်း။ ဝႃးသေၶၶဝ်ႉ ၵဝ်ပဵၼ်မႃးၵၼ်ႉလွမ်ၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႉလွမ်ၼႆႉ ႁေႃႈသၢင်ႈၼိူဝ်ႈမႃး မိူဝ်ႈပီလွင်ၶႃႈၶၶဝ်ႉ ဢမ်ႇလႆႈႁၼ်ပိုၼ်းမၼ်း တႅတ်ႈ ၶႅတ်ႈၶႃႈသေတႃႉ ၵၢၼ်ၾၢၼ်းႄတႉ လႆႈႄတႇပိုတ်ႇပိူင်သွၼ်မႃး ၸဵမ်မိူဝ်ႈပီ 1096 ၶၶဝ်ႉၶႃႈယူႇ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ၼူးသွၼ်မၼ်း တဵမ်ထူၼ်ႈလီဝ်ႉႄလႈ ၵၼ်ႉလွမ်လူင်ၶႃႈႁေႃႈ ပဵၼ်ဢၼ်ၼိုၼ်ႈယွင်ႈမွင်ႈသုင် ၼိုတ်းၵပ်ႉၼိုတ်းပၢၼ် ႄတႉႄတႉ။ တိူၵ်ႈဢုတ်ႇတိူၵ်ႈဝႃးမၢင်လင် ဢၼ်ႁေႃႈသၢင်ႈဝႆႉ ၶွင်ႈၵၼ်ႉ လွမ်ၶၶဝ်ႉ ပီပွင်းမၼ်း ပေႃးမီးမွၵ်ႈ 800 ပီလိူဝ်လိူဝ်သေ ပဵၼ်ဢၼ်ၶႅၼ်ႈ ၶႄလွၼ်ႉလွၼ်ႉၶၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႉလွမ်ဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉၼၼ်ႉ မီးဝႆႉ (39) ႁူင်းလဵၵ်ႉ (colleges)[1]၊ လုၵ်ႈၾၢၼ်း ဢၼ်လႆႈယဝ်ႉၵၢၼ်ၾၢၼ်း တီႈၵၼ်ႉ လွမ်ၶႃႈသေ ႁူႉပဵၼ်လွမ်လိူင်ႈမိူင်း၊ ၽူႈမီးလိူဝ်ႈသဵင် ၶႄႈၵၢၼ်ယႂ်ႇလူင်၊ ပဵၼ်ၼူးဝႃး မႁႃႉဢႃးၸၢရိယ်လိူဝ်းၼႆႉ မီးတင်းၶမ်ယဝ်ႉ။ တႃႇႄတၶဝ်ႈၾၢၼ်း လႆႈ ၶွင်ႈၵၼ်ႉလွမ်ၶႃႈႁေႃႈ လူဝ်ႇလႆႈပဵၼ်ႁူၼ်းၵတ်ႉၶႅၼ်ႈသေ မီးငိုၼ်း ထဵင်ႈႁွၼ်ႉ လင်ႉႄတၶဝ်ႈၾၢၼ်းလႆႈယဝ်ႉ။

ၵၼ်ႉလွမ်ၼႆႉ မီးပႃးၵၢၼ်ၾၢၼ်း ဢၼ်သွၼ်ၵဝ်ၽႃႇသႃႇသၶႄ ပုတ်ႉထမႃး သမ်ႉပေႃးမီးလႆႈသိပ်းပီမိူင်းယဝ်ႉ။ မီးပႃးၵုမ်းၼူင်ဢွၵ်ႉ လိၵ်ႈ ပႃႇလိ (Pali Text Society) ဢၼ်မႁႃႇဢႃးၸၢရိယ်ႄတးဝိတ်ႉသ် (Prof. T.W. Rhys Davids) ႁေႃႈတင်ႈၼိူင်ႈမႃး မိူဝ်ႈပီ 1881 ၶၶဝ်ႉသေ ၼွင်ႈ

---

[1] ႁူင်းမုၼ်းတီႈဝဵပ်ႉသၢႆႉ www.ox.ac.uk

ပိၼ်ႇႁၢင်ႈပိုၼ်ၸေႈၽေႈသႃႇသၶျေႇ ၸလႈ ၽၢႆႇလိၵ်ႈၵွၼ်းၽျေႇသႃႇပႃႇလိၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ တူဝ်လိၵ်ႈပႃႇလိ ဢၼ်ၸဝ်ၸူင်ဢွၵ်ႇၼၼ်ႉ ပိၼ်ႇဝႆႉတူဝ်လိၵ်ႈ ဢၵ်ႉၶ ရႃႇပႃႇလိ **ရူဝ်းမၼ်း** (Pali texts in roman characters) သေ ပိတၵတ်ႈ ထမ်းလဝ်ႈ ဢၼ်ပိၼ်ႇတူဝ်လိၵ်ႈဢၵ်ႉၶရႃႇပႃႇလိ ရူဝ်းမၢၼ်း (ဢၼ်ၵျဝ်း ဝႃႈ ပႃႇလိဢၢင်းၵိတ်း)ၼၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈဝႃႈၵိူတ်ႇပိၼ်ႇမႃး မိူဝ်ႈပၢၼ်ၼၼ်ႉ ၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

ဢၼ်ပိၼ်ႇလၼ်ႉလွမ်ႇလိုဝ်ႈသိၼ်လိုဝ်းယွၼ်ႈ ၸွၼ်ႈတူဝ်ႈၵမ်ႇၽျေႇ လၼ်ႉလွမ်ႇဢွၵ်ႉလၵ်ႉၽိူတ်ႉတၼ်ႉ လွမ်းၼင်ႇ ၼမ်ႉၵတ်ႉၵေႈလူဝ်ႇမီး၊ ငိုၼ်းၵေႈလူဝ်ႇတိမ်ႇထူၼ်ႈႁွၼ်ႉ လင်ႇၸိုၼ်ႈလႆႈၼႆၸလႈ ထၢင်ႇဝႈၶွင်ႈတႆး ၵျဝ်းၼႆႉ ဢမ်ႇမီးၵေႃႉလွႆ တေၸိုၼ်ႈထိုင်လႆႈၼႆယဝ်ႉ။ ႁူလ်ႈၼျေႇ ၶိုဝ်ပိၼ် ၼၼ်ႉ ပိူၼ်ႈၸိုၼ်ႈထိုင်လႆႈတီႈလွႆၵေႈ လွင်ႈဝႈတႆႈၵျဝ်းၵေႈ ၸိုၼ်ႈထိုင်လႆႈ မိူၼ်ပိူၼ်ႈ ပဵင်းပိူၼ်ႈလႆႈယူႇဢၼ်ဝႈၼၼ်ႉ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် **Dr**. ထမ်ႇမ သႃႇမိ ၸမ်းၵျဝ်း လႆႈၸၶလၵ်းထၢၼ်မၼ်းႁူ မိူဝ်ႈ October 2004 ၼၼ်ႉ လိူၼ်းလိူၼ်းယူႇယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈတႆႈၵျဝ်းၼႆႉ ၽူႈဢၼ်လႆႈၸိုၼ်ႈၵွၼ်း တီႈလၼ်ႉလွမ်ဢွၵ်ႉ ၽိူတ်ႉၼႆႉ ပိၼ်လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်း ဢၼ်ပိၼ်ၽူႈ ဢွၼ်ပႆႇ ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႉ ၸလႈ ပိၼ်ၽူႈဢၼ်ဢွၼ်ႁူဝ်ႉ ပူၵ်းတင်ႈဝတ်ႉ ပုတ်ႉထဝိႁႃႇရ(Oxford Buddha Vihara)ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈဝိၼ်းဢွၵ်ႉလၵ် ၽိူတ်ႉတၼ်ၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈဢွၼ်တၢင်း ဝတ်ႉထေႇရဝႃႇတဢၼ်ဝႈၼႆႉ ၽႄႇတိုၼ်း ပႆႇလႆႈဢွၼ်တင်ႈမႄးသေပွၵ်ႈ၊ ဢၼ်လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် **Dr**. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်း ဢွၼ်ႁူဝ်ႉတင်ႈႁူႇၼႆႉ ပိၼ်ပွၵ်ႈဢွၼ်တၢင်းပိူၼ်ႈသုတ်းသုတ်းယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်းတၢင်းလဝ်ႈၸူး ၸတႃႇဢွၵ်ႇၶွၵ်ႈမိူင်း၊

လဝ်ႈၸူးမေႃလူင်ၵျဝ်းၼႆႉ ၸတႃႇဢွၵ်ႇၶွၵ်ႈမိူင်း မိူဝ်ႈပီ 1991 ၼၼ်ႉ၊ လႆႈႁူႇလိၵ်ႈၵွၼ်းႁၢင်ၵွၼ်း တီႈမိူင်းထႆး 7 လိူၼ်သေ သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း မႄးမိူင်းသီႇႁူဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပီ 1992 ၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလူပ်း M.A တီႈလၼ်ႉလွမ်ႇ Kelaniya ၸလႈ လၼ်ႉလွမ်ႇ BPU သွၼ်တီႈ။ ဝႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ

သိုပ်ႇရွင်ႈသင်ႇၶတ်း ဢွၵ်ႇမႃးၶွၵ်ႈမူင်း တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလီဝ်ၶႄႈယဝ်ႉ။ ၼတႇဢဝ်ပီ 1991 တေႃႇထိုင် ပီ 2005 ၶႄႈ သင်ႇၶတ်းႁဝ်း ဢၼ်လူပ်းယဝ်ႉ M.A, B.A တီႈလၼ်ႉလွမ်သွင်ဢၼ်ၶႄႈ တေမီးမွၵ်ႈရူၵ်းသိပ်းပၢၶႄႈ ယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈဖွင်းမၼ်းလဝ်ႈ တိုၵ်ႉၵျၼ်းလိၵ်ႈယူႇၶၼ်ႉ ယၢမ်ႈလႆႈလွႆႈထိမ် သွၼ်ပၼ်လွမ်းရူင်းၵျၼ်း ၶွင်းမူင်းသီႇရူဝ်ႇၶႄႈသေ ၵပ်းသိုပ်ႇမိုတ်ႈၵိုဝ်း ရူႉ လၵ်းဖူးယွႆႇၵူၼ်းလူင်ၶဝ်ၼလႈ ၶူးသွၼ်ၶဝ် ၵူႈတီႈတီႈလိုဝ်းၶၼ်ႉၵေႈ မီးၶမ်တေႉတေႉ။ လိုဝ်းဢၼ်ယၢမ်ႈလႆႈၵျၼ်းလိၵ်ႈ တီႈမၼ်းလဝ်ႈလိုဝ်း ၶၼ်ႉ ဢွၼ်ၵၼ်ယုမ်ႇယမ် ၶပ်ႉထိုဝ်ၶမ်ႉၵတ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈတေႉတေႉ ယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈလွင်ႈလိုဝ်းၶႄႈၼလႈ မုၼ်လဝ်ႈသီႇရူဝ်ႇၶဝ် လင်ႇပၢင်းမၼ်း လဝ်ႈ ႁူႇလွႆႈၵၢၼ်ဝတ်ႉ တီႈမူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈ ၽိဝ်ႁူႇမူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇ ၶွင်းပီ 1996 ၶီႈ[2] ၶၼ်ႉသေ ႁူႇပဵၼ်ၶူးသွၼ် ဢွၼ်ရူဝ်ၵျတ်းသၢင်ႈ ရူင်းၵျၼ်းသႃႇသၶေႇပုတ်ႉထ ဝၼ်းသဝ်၊ ဝၼ်းဢႃး တိတ်ႉ ၼလႈ ပိုတ်ႇပၢင်တြႃးဝိပႆသၶေ၊ တွပ်ႇပၼ်ၶေႃးထၢမ် ၼလႈ ၼၵႈၶႆ ပၼ်ႁၵ်ႉ ဢၼ်ၵပ်းၵႃႇလူလုၺ်ႈထမ်ႇမလိုဝ်းၶႄႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ႁႄးတြႃး ၶွင်းရူင်း ၵျၼ်း၊ ၶွင်းၶွၵ်ႈ(ထွင်ႇ)လိုဝ်းၶႄႈၵေႈယင်းမီး၊ ၵူၼ်းတင်းၶမ်ၵေႈ လႆႈရူႉ လၵ်းမၼ်းလဝ်ႈ၊ ႁပ်ႉရူမ်လူမ်းတွၼ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ၊ ယုမ်ႇယမ်ၶမ်ႉၵတ်ႉ တၢင်းၸႅၼ်ႇမၼ်းလဝ်ႈ ၼလႈ ၶမ်ႉလွႆၼေႇတၶေႇမၼ်းလဝ်ႈတေႉတေႉ။ ဝႆႉသေ ပူၼ်ႈလႆႈရူႉလၵ်းမၼ်းလဝ်ႈယဝ်ႉ ၶဝ်လင်ႇဢွၼ်ၵၼ် ပၢင်းဢဝ် မၼ်းလဝ်ႈ မူဝ်ႈပိုတ်ႇပၢင်တြႃး တီႈၶိုင်ႈယဝ်ႉတီႈၶိုင်ႈ၊ မူင်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ မူင်းၶိုင်ႈ၊ မူၼ်ၶင်ႇ မူင်းဢမေႇရိၵ၊ ၵျူဝ်ႇမၢၼ်ႇ၊ ၶၶေႇတိုဝ်ႇ၊ လိင်ႇၵ ပူဝ်ႇ၊ မူင်းထႆးလိုဝ်းၶႄႈယဝ်ႉ။ ၽႆႇၶိုင်ႈၵေႈ ၶင်ႇရိုဝ်လုၵ်ႈလၢင်းၶဝ် ပေႃး တေလၵ်းလီမ်၊ တေရူႉၶေႃးသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ

2 လၢင်းသိင် ၵိင်းတုင်၊ "ရူင်းၵျၼ်းထမ်ႇမ တႃႇလုၵ်ႈဢွၼ်ႇ၊ ဝတ်ႉသီႇရိသတ်ႉထႃႇတိသ်ႉသ၊ ဝိင်းလၼ်ႇတၼ်ႇ"၊ ၶွင်းပပ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းသီႇရူဝ်ႇမႆ (4) ၶၼ်ႉဝႃး လဝ်ႈၶူးမေလူင် ပဵၼ်ၶူးယွႆႇ လတ်းၵၢၼ်ရူင်းၵျၼ်း ဝၼ်းဢႃးတိတ်ႉ၊ ပိုတ်ႇသွၼ်သႃႇသၶေႇပုတ်ႉထၼလႈ ၽေႇသႃႇသိင်ႇႁလႃႇ၊ မီးလုၵ်ႈၵျၼ်း မွၵ်ႈ 80 ပၢၶႄႈယဝ်ႉ။

ၵၢမ်ႇလႆႈလိုဝ်ႈလႆႈသဝ်း၊ ၶၢမ်ႇယၢပ်ႇၽိုတ်ႇသေ သွၼ်ပၼ် လၢတ်ႈပၼ် တေႃႇထိုင်ယၢမ်းၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပီ 2000 ၼီႈၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလႆႈၶဝ်ႈႁဵၼ်း တီႈလၼ်ႉ လွမ်ႇဢွၵ်ႉသ်ၽိူတ်ႉတ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈမၼ်းလဝ်ႈယၢမ်ႈၵိတ်းပၼ် ၽွၼ်း လီပိုၼ်ႈမႃးတင်းၼမ်ၵေႃႈ မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ ၶဝ်ႈႁဵၼ်းလၼ်ႉလွမ်ႇမႃးၵေႃႈ မီးႁူၼ်းလူမ်းလွႆႈလူမ်းထႅမ်မၼ်းလဝ်ႈ တင်းၼမ်ယဝ်ႉ။ ႁႃႈလွင်ႉလႆႉ ၸိုင်း ႁၢၼ်ၶိုၼ်းမၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉ ပေႃးၼပ်ႉသွၼ်ႇတေႃႇလႃႇၼႆလိုင် တေတူၵ်း မွၵ်ႈပိုတ်ႇမိုၼ်ႇ ထိုင်ႁဝ်ႈမိုၼ်ႇၼၼ်ႉယူႇ။

ၵေႃႇတင်ႈပိၼ်ဝတ်ႉလူဝ်ႈၶၢဝ်း

မူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ ယူႇသဝ်းတီႈႁိုင်းသဝ်း ၸိုင်းလၼ်ႉလွမ်ႇဢွၵ်ႉသ်ၽိူတ်ႉတ်ၼၼ်ႉ ၸိုင်းၶၢဝ်းတၢင်းသၢမ်ပီပႆၢၼၼ်ႉ ႁႆႉႁႆႉမီးတႁႃႇတႆး၊ ထႆး၊ မၢၼ်ႈ၊ ႁလႃး၊ ၶေႇၵေႃႈ ႁူၼ်းၵၢင်းၵိတ်းၶဝ် မႃးသူႇလွႆးၵေႃႈ မႃးထွမ်ႇ ပြႃးတီႈမၼ်းလဝ်ႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ မီးၼမ်ႉတေႉတေႉ။ ပေႃးတႁႃႇသထႃးၶဝ် မႃးၼမ်လိူင် တီႈယူႇတီႈသဝ်းသမ်ႉႁပ်ႈဝႆႉၵေႃႈ ထိုင်မႃးပီ 2003 ၼီႈ ၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႇၵုပ်ႇၵူဝ်းႁၼ် တင်းတႁႃႇသထႃးၶဝ် လိူဝ်းပိၼ် တွၵ်ႉတိူဝ်ႇမေႃယႃႇတႆး၊ မၢၼ်ႈ၊ ႁလႃး၊ လဝ်ႈၶွင်သိင်ႇၶဝ်ႈၽိူၵ်းထႆးၵေႃႈ ႁူၼ်းၵၢင်းၵိတ်းၶဝ်သေ ၽွတ်ႈလုမ်းတႃႇႁႅတ်းဝတ်ႉ ၸိုင်းဝၢင်းလၼ်ႉလွမ်ႇ ဢွၵ်ႉသ်ၽိူတ်ႉတ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႆႉသေၶွတ်ႇၽွတ်ႈလုမ်းမႃးယဝ်ႉ လႆႈႁႅတ်း ပၢင်ႁူမ် တႃႇတေႁႃၶၢတ်ႈတီႈႁိူၼ်း ႁႅတ်းတီႈႁွင်ႈႁၢၼ်ဝတ်ႉ ဝႆႉတႃႇလူဝ်ႈ ၶၢဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ လွမ်းၼင်ႇမႆႇၶပ်းမၼ်းလဝ်ႈ မီးဝႆႉၼၼ်ႉ လင်ႇလႆႈၶၢတ်ႈ ႁိူၼ်းသွင်လၼ်ႉ တီႈ 34 Croft Road, Marston, Oxford OX3 0LA ၼၼ်ႉသေ ပၼ်လိူဝ်ႈဝႃႈ **ဢွၵ်ႉသ်ၽိူတ်ႉတ်ပုတ်ႉထဝိႁႃႇရ** (Oxford Buddha Vihara) ၼႆယဝ်ႉ။

ႁႃႈၶၢတ်ႈႁိူၼ်းၼၼ်ႉ ၼိုင်ႈလိူၼ်လႆႈပၼ် 750 ပွၼ်းတ် (ငိုၼ်း ဢင်းၵိတ်း)။ ထိုင်မႃး လိူၼ်သိပ်ႉထႅမ်ႇပိူဝ်ႇ ပီ 2003 ၼီႈၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ ၸဝ်ႈဢွၵ်ႇတီႈႁိုင်းသဝ်း ၸိုင်းလၼ်ႉလွမ်ၼၼ်ႉသေ မႃးယူႇတီႈဝတ်ႉၼၼ်ႉ

ယဝ်ႉ။ ဝႆႈသေခခေ်ႉ ဢွၶ်တၵ႑ႇသထုးၶဝ် ၵွ်တ်းပၢင်ၵုမ်လႆၢလႆၢပွၵ်ႈသေ တီႇမ်ႈၸၶ်မႆၢမီး ပၵ်းပိူင်ဝတ်ႉဝႆႉလီငၢမ်းယဝ်ႉ ၸင်ႇတၢင်ႇထိုင် တီႈၵေ ၵၢၶ်သ႑ႇသၶ႑ေႇ (charity committee) တ႑ႇမၵ်းမၶ်ႈပီၶ်ဝတ်ႉ ဢၶ် ထုၵ်ႇမီၶ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင်မႆၢမီး မိူင်းဢိင်ႇၵလၶ်ႇခခေ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈ ခခေ်ႉ လူင်ပွင်လိုင်ႈမိူင်းဢိင်ႇၵလၶ်ႇၶဝ်ၵေႈ တူၵ်းလူင်းဢၶုလၢတ်ႈ ပၶ် (register charity No. 1099361) လွမ်းၶင်ႇမႆၢမီး မိူင်းဢိင်ႇၵ လၶ်ႇၶဝ်မီးခခေ်ႉသေ မၵ်းမၶ်ႈပီၶ်ဝတ်ႉမႃးယူႇယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈသင်ႇၶတႆႈၵွဝ်း ဢၶ်ပီၶ်လုၵ်ႈၶွင်ႉမၶ်းၸဝ်ႈ ဢၶ်ယူႇ လွမ်းဝတ်ႉၵလႃး၊ ထႆး ၶုင်းဝီင်းလၶ်ႇတၶ်ႇ မိူၶ်ၶင်ႇ ၸဝ်ႈၶူးခခေ်ႇတ ေမႇထ႑ႇ၊ ၸဝ်ႈၶူးမၵ်႑ႇလ႑ႇၶိခေ်ႇ၊ ၸဝ်ႈၶူးမၵ်႑ႇသုပလ်ႇလ႑ႇ၊ ၸဝ်ႈၶူး ၸေႃးတိၵၸလႈ ၸဝ်ႈမၵ်႑ႇဝိသိတ်ႇလိူဝ်းၶႆႉ ဢွၶ်ၵၶ်မႃးလွႆႈၵၢၶ်ဝတ်ႉ တီႈမၶ်းၸဝ်ႈယူႇတ႑ႇသေႇယဝ်ႉ။ ဝတ်ႉဢွၵ်ႉၵ်ၽိူတ်ႉတ်ၶႆႉ လႆႈလူႇ တၢၶ်းယၢတ်ႇၶမ်ႉၵုႇ မိူဝ်ႈဝၶ်းထီႉ 22၊ လိူၶ်ဢွၵ်ႇထူဝ်ႇမိူဝ်ႇ၊ ပီ 2003 ၶီႈ (2546) ခခေ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈယၢတ်ႇၶမ်ႉဝတ်ႉခခေ်ႉ လႆႈပၢင်းမုၶ် ၸဝ်ႈဝတ်ႉထႆး၊ ဝတ်ႉမၢၶ်ႈၸလႈ ဝတ်ႉသီႇၵျူဝ်ႇ မႃးၵျူမ်ႈဝၢၶ်းပရိတ်ႈလွမ်း သေ တၵ႑ႇသထုးထႆး၊ မၢၶ်ႈ၊ ၵလႃးၸလႈ ဢၢင်းၵိတ်းၶဝ်ၵေႈ မႃးၵျူမ်ႈလူႇ ၵျူမ်းတၢၶ်းလွမ်းၶမ်တေႉတေႉ။ ဝႆႈသေပီၶ်ဝတ်ႉယဝ်ႉ တၵ႑ႇသထုးၶဝ် ၵျူႉၸၵ်းၶမ်မႃးယဝ်ႉခခေ်ႉ ပေႃးထိုင်ဝၶ်းဢၶ်လမ်ႇလွင်ႈ ၶုင်းလိူၶ်လွႆ လိူၶ်ခခေ်ႉမႃးၶႆ လွမ်းၶင်ႇၽိူင်ႈထုင်းၸၢဝ်းပုတ်ႉၵွဝ်းမီးခခေ်ႉ တၵ႑ႇ သထုးၶဝ် ၵႆႉၵႆႉမႃးၵွ်တ်းပၢင်လူႇပၢင်တၢၶ်း တီႈဝတ်ႉခခေ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ယွၶ်ႉပိူဝ်ႈ ၵၢၶ်ၶမ်မႃး ၵူႈမိူဝ်ႉၵူႈဝၶ်းၸလႈ ၽွင်းမိူဝ်ႈမၶ်း ၸဝ်ႈ ၸမ်တၢင်ႇၽိုၶ်လိၵ်ႈၸလႈ ၸမ်ပၢင်တွပ်ႇလိၵ်ႈ ၶုင်းပီ 2004 ၶီႈ ခခေ်ႉ မၶ်းၸဝ်ႈလႆႈယွၶ်း တၢင်းလွႆႈထီႇမ်ၽူႈတီႇမ်ႈလိၵ်ႈ ၵျႃႈမႃးလွႆႈၵၢၶ် တီႈဝတ်ႉဢွၵ်ႉၵ်ၽိူတ်ႉတ်ခခေ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ထီႇင်ႈလွင်ႈၶိုင်ႈၵေႈ ယွၶ်ႉ ပိူဝ်ႈ မၶ်းၸဝ်ႈလႆႈၵွပ်ႉဢၵ်ၶေႃးၽိတ်ႈပၢင်း တ႑ႇတေၵုႇၶိုၶ်ႈပၢင်ၵုမ် ၽူႈ ၵတ်ႉၶီၶ်ႇသ႑ႇသၶ႑ေႇ တီႈၵုၶ်ယူးၵူပ်ႉ၊ ဢေႃးသျႃးၸလႈ ဢမေႇရိၵၸတႇ ၵုႇလိူဝ်းခခေ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈယၢမ်းၶခေ် မီၶ်ႈၽွင်းၽူႈတီႇမ်ႈလိၵ်ႈ တိုၵ်ႉ

ယဝ်ႉလိၵ်ႈ တီႈလၼ်ႉလွမ်သင်ႇၸထႂ်း မိူင်းႁွၵ်ႇၼၼ်ႉသေ ၵၢၼ်ၵေႈတူဝ်ႈ တၼ်းဝႆႉၸလႈ လင်ႇလႂ်ႈႁပ်ႉဢဝ်ၶေႃးၾိတ်ႈမွၵ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၽိူဝ်ႇၵူႈတီႈဝတ်ႉၼၼ်ႉ ဝၼ်းထီႉ 19ႉ 05ႉ 2004 ၼၼ်ႉ သေ ထိုင်မႃးဝၼ်းထီႉ 20/05/2004 ၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈဢွၵ်ႇၸၢဝ်းတၢင်း ၵူႈဢမေႇရိၵ တႃႇၵူႈပၼ်လိၵ်ႈၸျိုဝ်ႇ (lecture) ၶႂၢင်းပၢင်ၵုမ်ၽူႈၵတ်ႉ ၸၼ်ႇ၊ ဢၼ်ၵပ်းၵႃႈလူလၢႆး သႃႇသၼေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ တီႈလၼ်ႉလွမ်သ တၼ်းၽိူတ်ႉ (Standford University) ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႆးသေၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႇပၢင်းဢဝ် လဝ်ႈၸူးပလၢႆႇလၢႇဝမ်ႇသ (သိၼ်ပၼ်) ဢၼ် တိုၵ်ႉႁွၼ်းလၼ်ႉ တွၵ်ႉတူဝ်ႇ (PhD) တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၼၼ်ႉထိၼ်ႈ။ ႁွတ်း ၼၼ်သေ လဝ်ႈဢၼ်ယူႇသဝ်း ၶႂၢင်းဝတ်ႉယၢမ်းၼၼ်ႉ မီးဝႆႉသၢမ်လဝ်ႈ ယူႇယဝ်ႉ။

သိုဝ်ႉလႂ်ႈတီႈၼင်လိၼ်ဝတ်ႉ

ဝႆးသေၸဝ်ႈမႃးယူႇၶႂၢင်းဝတ်ႉ ဢၼ်ၸၢတ်ႈဝႆႉယဝ်ႉၼၼ်ႉ လဝ်ႈၸူး မေႃလူင် **Dr.** ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်းၸလႈ သင်ႇၸတႂ်း မိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇ ႁူမ်ႈ ပႃး လုမ်းပွင်ၵၢၼ်ဝတ်ႉတင်းသိၼ်ႈ ၵႂႆႉႁွတ်းပၢင်ၵုမ်ၵူႈလိူၼ် တႃႇႁႃသိုဝ်ႉ ၼေႃႈတီႈႁွတ်းဝတ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈႁိူၼ်းဢၼ်ပိူၼ်ႈၸႂ်ႈၸႃၼၼ်ႉ မီးၼမ် ယူႇသေတႃႇ မၢင်တီႈမိၼ်းလွႆသေ ဢမ်ႇမိၼ်းၵႃႈမၼ်း၊ မၢင်တီႈမိၼ်းၵႃႈ သမ်ႉဢမ်ႇထုၵ်ႇလွႆၸလႈ တႃႇတေသိုဝ်ႉၼင်လိၼ်ဝတ်ႉၼႆ ၸၢဝ်းယၢမ်း မၼ်းပေႃးႁိုင်ပၼ်ပီယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃး လိူၼ်ၵေႃးၵၢတ်ႇ၊ ပီ 2004 ၼီႈၼၼ်ႉ လင်ႇႁၼ်မိၼ်း တီႈဢၼ်ထုၵ်ႇလွႆ၊ ဢၼ်ၵႃးမၼ်းၵေႃးထုၵ်ႇ၊ ၵူႈၵူႈမႃးမႃးၵေႃႉၵၢႆး သမ်ႉ ပၼ် တီႈဢၼ်ၵတ်းၵတ်းယဵၼ်ယဵၼ် ဢမ်ႇသုၵ်ႉသုၵ်ႉၼၼ်ႉယူႇ။ ႁိူၼ်း လင်ၼႆႉ ပၼ်ႁိူၼ်းသွင်လၼ်ႉသေ ႁွင်းၼွၼ်းမီးႁွင်ႈႁွင်း၊ ႁွင်းၼမ်ႉ မီးသွင် ႁွင်း၊ ၼေႃႈဝၢင်းမၼ်းၵေႃႈ မီးတီႈၵိတ်းလူတ်ႉလႂ်ႈၼမ်ႉ၊ တၢင်းလင်ႁိူၼ်း ၼၼ်ႉ သမ်ႉမီးသူၼ်ဝႆႉၸလႈ တေလႂ်ႈဝူႈ ပၼ်တီႈဢၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇဝႆႉတေႉ တေႉၼႆယဝ်ႉ။ ႁိူၼ်းလင်ၼႆႉ ႁိုင်းလိၵ်ႈမၼ်း 33 Cherwell Drive,

Marston, Oxford, OX3 0NB, UK. ၵႃႈၶၼ်မၼ်း လႆႈပၼ် 340,000 ပွၼ်းတ်ယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈလႆႈႁၼ်ၶိုၼ်းလင်ၼႆႉ သၢင်ႇတေႃႇဝႆႉ ၵူႈလွင်ႈ လွင်ႈၵိူင်ႉၼၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် **Dr.** ထမ်ႇမသႃႇမိ ၶမ်းၸလႈ ၸုမ်းပွင်ၵၢၼ်ၶဝ် ၸင်ႇတိုပ်းတတ်းဝႃႈ တေသိုဝ်ႉၶိုၼ်းၼႆႉ ၼႆႁႅင်းၵၼ်ယူႇ ယဝ်ႉ။ လွမ်းၼင်ႇမႆႇမီးပၵ်းပိူင် မိူင်းဢိင်ႇၵလၼ်ႇမီးၼၼ်ႉ ၸင်ႇလႆႈလၢင်း ၽူႈၼႄၼ်ႇမႆႇမီး ၽႆႇသိုဝ်ႉၶႂ်ႈၶိုၼ်းၶဝ် ၶပ်းသိုင်လွင်ႈသိုဝ်ႉၶႂ်ႈပၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ တႃႇတေယဝ်ႉတူဝ်ႈ လွင်ႈသိုဝ်ႉလွင်ႈၶႂ်ႈၶိုၼ်းၼၼ်ႉ လႆႈလွႆႉၶၢဝ်းယၢမ်းသွင် လိူၼ်ပၢႆ။

ၶႂ်ႈယူႇဝတ်ႉမႂ်ႇ

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 12၊ လိူၼ်သႅပ်ႉထႅမ်ႇပိူဝ်ႇ၊ ပီ 2004 ၼီႈၼၼ်ႉ ၸင်ႇ လႆႈၶႂ်ႈယူႇဝတ်ႉမႂ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၶႂ်ႈဝတ်ႉၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉဝႃႈ ဢမ်ႇပေႃး ႁဵၵ်ႈၵၼ် တင်းတီႈယူႇၵဝ်ႇၼၼ်ႉၸလႈ လုၵ်ႈႁဵၼ်းလိူဝ်းပိၼ်ၵူဝ်းရီးယႃး၊ ထႆးၸလႈ မၢၼ်ႈၶဝ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃးလွႆႈတေႃႉၶူဝ်းတင်းၼမ်ၸလႈ ၶိုင်ႈဝၼ်း ၼိုင်ႈၵူႈလိူဝ်းၵေႃႈ ပေႃးၶႂ်ႈယဝ်ႉမုတ်းယဝ်ႈ။ ၶူဝ်းၵမ်ႈၼမ်ၸတႃႉ ပိၼ်ပပ်ႉ လိၵ်ႈၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင်ႁဝ်း လႆႈႁွမ်ႇမႃး လိမ်မိူဝ်ႈၶဝ်ႈႁဵၼ်း တီႈၸၼ်ႉလွမ် ၵွၵ်ႉလႅၵ်ႈၽိုတ်ႉတ်ႉ၊ တေႃႉမႃးတီႈမိူင်းထႆး၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းသီႈႁိူဝ်ႇၸလႈ သိုဝ်ႉတီႈဢိင်ႇၵလၼ်ႇလိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပပ်ႉလိူဝ်းၼၼ်ႉ ပေႃးဢၢၼ်ႇႁိူဝ်ႇ ႁဵင်မၼ်းယဝ်ႉ။ တႃႇႁွင်ႈၼိုင်ႈ ဢဝ်ႁဵတ်းပိၼ်ႁွင်ႈတူလႆးလိၵ်ႈသေ လႆႈဝႃႈ ပိၼ်ႁွင်ႈတူလႆးလိၵ်ႈ ဢၼ်မီးပပ်ႉလိၵ်ႈလႄႈဝႆႉဢၼ်ၼိုင်ႈၼႆယဝ်ႉ။ လႆႈ ငိၼ်းမၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ ၵႃႈပပ်ႉလိူဝ်းၼၼ်ႉ မႅၼ်ႈငိုၼ်းတေႃႇလႃႇဢၢၼ်ႇမိုၼ်ႇ မၼ်းၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ပွႆးလူႇသၢင်ႇၵၢၼ်းၵထိၼ်ႇၸလႈ ယၢတ်ႇၼမ်ႉဝတ်ႉမႂ်ႇ

ဝႆႉသေၶဝ်ႈမႃးယူႇဝတ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ ယွၼ်ႉဝၼ်းပွႆးၵထိၼ်ႇၵေႃႈ လမ်မႃးၸလႈ ၸင်ႇၼႅတ်ႈၶပ်းသိုင်ႁႅတ်းလိၵ်ႈ ၽိတ်ႈမွၵ်ႇထိုင်တၢၵ်ႇသထႃး ၶဝ် မႃးႁူမ်ႈလူႇႁူမ်ႈတၢၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႃႈၼၼ်ႉသေတႃႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈတီႈ ဝတ်ႉမႂ်ႇၼၼ်ႉၵႅပ်ႈၼႄႇ ဢမ်ႇၶဝ်ႈၵူၼ်းၼမ်လႆႈ။ ထႅင်ႈလွင်ႈၼိုင်ႈ ၸင်ႇႁႃ

မႃးယူႇမႂ်ႇၵူၺ်းသေ ၵူဝ်မၢၼ်းၵိုင်ႈၵၢင်ႈလၢၵ်ႇလၢႆးတႃႇ ႁူၼ်းႁိမ်းၶွမ်းၼၼ်ႉ လႄႈ တီႈႁဵတ်းပွႆးၼၼ်ႉ လႆႈၸၢတ်ႈၶိူင်းႁဵၼ်း ဢၼ်လမ်ဝတ်ႉၼၼ်ႉသေ ႁဵတ်းသၢင်ႈပၢင်ပွႆးၵႂႃႇယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၸတႃႇၸၢမ်ႈၵႂႃႇယူႇၼၼ်ႉ တၢင်းလဵဝ်ႈၸူး ပလ်ႇလၢႆႇဝမ်ႇသ ႁူးသွင်လဵဝ်ႈ လႆႈၵႂႃႇတၵ်ႉၼႆႉ ၵပ်းသိုပ်ႇမိုတ်ႈၸဝ်၊ လၢတ်ႈ ၸၼ်လွင်ႈတၢင်း ဢၼ်ႁဵဝ်းမႃးယူႇ ၼွင်းပွၵ်ႉၼွင်းယွမ်ႇၸဝ်ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးဝၼ်းထိ 7၊ ၼူဝ်ၸိမ်ႇပိုဝ်ႇၼၼ်ႉ လႆႈႁဵတ်းပွႆးၵထိၼ်ႇ လႄႈ ပွႆးယၢတ်ႇၼမ်ႉဝတ်ႉမႂ်ႇ ၼွင်းဝၼ်းလိဝ်ၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၼွင်းဝၼ်းပွႆး ၼၼ်ႉ မီးတၵႃႇသထႃးထႄႈ၊ လၢဝ်း၊ မၢၼ်ႈ၊ ၵလႃးလႄႈ ဢၼ်းၵိတ်းမွၵ်ႈ 300 ၵေႃႉ မႃးႁူမ်ႈလူႇႁူမ်ႈတၢၼ်းလွမ်းယူႇ။ တႃႇႁၢင်ႈၽၼ်းလူႇၸဝ်ႈၼွင်းဝတ်ႉ ၼၼ်ႉ တၵႃႇသထႃးထႄႈၸဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ လႆႈႁဵတ်းတၢင်းၸၢမ်ႈမႃးၸၢမ်ႈၼွင်းပွႆး၊ ၵမ်ႈ ၽွင်ႈ ႁဵတ်းၸဝ်ႈသွႆးသေ လၢႆႇၵ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈ ႁၢင်ႈႁဵၼ်းဢႃးႁၢၼ်၊ မၢၵ်ႇဝၢၵ်ႈ တၢင်းၵိၼ်တီႈႁိူၼ်းသေ မႃးႁူမ်ႈလူႇႁူမ်ႈတၢၼ်း။ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈ တၵႃႇသထႃး ၸဝ် မႃးလူႇမႃးတၢၼ်းၼမ်ၼႄႈ ဝၼ်းၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၽၵ်း၊ မၢၵ်ႇဝၢၵ်ႈတၢင်း ၵိၼ် ၼမ်ပေႃးလူၼ်ႉပေႃးလိုဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၽူႈမႃးၸဝ်ႈပွႆးၸဝ်ၵေႃႈ ၼေႃႈလိုၼ်ႈ တၢင်ႇ လူမ်းလူမ်းသိုဝ်းသိုဝ်း ႁၢင်းၽႅၵ်ႇႁၢင်းမၢၼ်းယူႇ။ သၢင်ႇၸႃႇၸဝ်လဵဝ်ႈ လိုဝ်း ဢၼ်မႃးႁပ်ႉ တႃႇၼတေႃင်းတၢၼ်းၼၼ်ႉ ပၼ်လဵဝ်ႈထႄႈ၊ တႆး၊ မၢၼ်ႈလႄႈ သီႇႁူဝ်ႇၸဝ်ယဝ်ႉ။

လဵဝ်ႈၸူးမေလူင် **Dr.** ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်း ႁေႃးတြႃးလွင်ႈ ၵထိၼ်ႇ ၽိူဝ်ႇ ဢၼ်းၵိတ်းယဝ်ႉသေ ၵၢဝ်ႇပိုတ်ႇၽုလ်ႇ ဝတ်ႉဢွၵ်ႉလၵ်ႉၽိူတ်ႉတတ်ႉ ႁူႇယူႇယဝ်ႉ။ ၸိုဝ်းၽရင်ႇၸဝ် ဢၼ်မႃးႁူမ်ႈမူၼ်ႈႁူမ်ႈပေျႇလွမ်းၵမ်ႈၽွင်ႈ ၵေႃႈ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈ ဢမ်ႇတွၼ်ႉယၢမ်ႈလႆႈႁၢၼ်ပွႆးလိုင်ႉၼႆမႃးသေပွၵ်ႈလႄႈ ပၼ်ဢၼ်လၢၵ်ႇလၢႆး လီဢၢမ်းဝႆႉႁၢင်းၸဝ်ယူႇ။ ဝၼ်းၼၼ်ႉ တၢင်းၵိၼ်ဢႃး ႁၢၼ်ၼမ်ၼေႇ ၵိၼ်ပေႃးဢမ်ႇမူတ်းဢမ်ႇသိၼ်ႈလႆႈလႄႈ ၸဝ်ယင်းဝႄႈ ဝၼ်း ပွႆးဢႃးႁၢၼ် (food festival) ၼႆလူးၵွၼ်ႇ။ ဝႆးသေ ပွႆးယဝ်ႉတူဝ်ႈယဝ်ႉ မၢၵ်ႇဝၢၵ်ႈတၢင်းၵိၼ်လိုဝ်းၼၼ်ႉ ယင်းတိူၵ်ႉၵိုတ်းတၢင်းၼမ်လႄႈ လႆႈဢဝ် ႁူႇတွၼ်ႈ ႁူၼ်းႁိမ်းၶွမ်းလိုဝ်းၼၼ်ႉယူႇ။ ႁူၼ်းမိူင်းၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉၸဝ် ဢမ်ႇမီးၽိုင်ႈထုင်း ယိုၼ်ႈပၼ်တၢင်းၵိၼ် ႁိူၼ်းတင်ႈႁိူၼ်းၼူဝ်ၸလႄႈ ၸဝ် ဢွၼ်ၵၼ် တူၵ်းလုၵ်ႉလူမ်းသိုဝ်းႁူႇတေႉတေႉ။

လွင်ႈငိုၼ်းၵွႆႉၶၢဝ်ႇ

ႁုႈသိုဝ်ႉဝတ်ႉ တူၵ်းငိုၼ်း 340,000 ပွၼ်းတ်၊ လႆႈႁူႈယိမ်ႇ ၶွင်းယေးငိုၼ်း (Bank) တႃႇ 250,000 ပွၼ်းတ် ယူႇယဝ်ႉ။ တိုၵ်ႉလႆႈသႂ်ႈၶိုၼ်း တႃႇ 90,000 ပွၼ်းတ်ၵူၺ်း။ ၵူဝ်ႈႁုႈပႆႇတႅၼ်းလႆႈၶိုၼ်းမူတ်းမူတ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈတႅၼ်းၶိုၼ်း 1,600 ပွၼ်းတ်ႁူႈလိူၼ် တႃႇ 25 ပီယူႇယဝ်ႉ။ ငိုၼ်းတၢၼ်းဝတ်ႉ ဢၼ်ၸဝ်ႈမႃးၶွင်းယေးငိုၼ်း ၶိုင်ႈလိူၼ်တေမီးမွၵ်ႈ 2,300 ပွၼ်းတ်[3]၊ ၵူၺ်းႁုႈ ဢမ်ႇပႆႇလႆႈသွၼ်ႇပႃး ငိုၼ်းလူႇတၢၼ်းတင်းၶွၵ်ႈၸလႈ ငိုၼ်းၽႄႉပႃႇ[4] လူဝ်းၼၼ်ႉ။ ဢၼ်ပဵၼ်လဝ်ႈတႃႇၼလူင် ဢၼ်ၸႂ်ႉယိုင်ႇ တႃႇႁေႃႇ သၢင်ႈဝတ်ႉၶိုၼ်းမႃးလႆႈၼႆ။ တေလႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ပေႃးၵွၵ်ႈ, တွၵ်ႉတူဝ်ႇ, ႁျူႇ တၢင်း+ၸမၼ်ႈၵွၵ်ႈ, ၶၢင်းၽူင်းၵိုဝ်ႈၸဝ် ၸလႈ ပေႃးၵွၵ်ႈ, တွၵ်ႉတူဝ်ႇ, ၶၢဝ်း တိၼ်ႇမွင်ႇ+ၸမၼ်ႈၵွၵ်ႈ, လဝ်ႈထိင်ႇဝိၼ်း[5] ၸဝ်လူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တႁႃႇၸဝ်ႈသွမ်း ႁူႈဝၼ်းဝၼ်း

ၶွင်းပိုၼ်းၵွၵ်ႉလၵ်ႉၽုၵ်ႉတၵ်ႉၼၼ်ႉ မီးလၢၼ်ႉၸၢဝ်ႈၸဝ်ႈၽၵ်းထႅမ်သၢမ် သိုင်ႇ၊ ၸဝ်လူႇတၢၼ်းၸဝ်ႈသွမ်း လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိၵႅဝ်း လိမ် မူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ တိုၵ်ႉၸိုၼ်ႈႁဵၼ်းယူႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈလိဝ်ႁေႃႈ ၸဝ်တိုၵ်ႉ ပဵၼ်တႁႃႇၸဝ်ႈသွမ်းဝတ်ႉဝႆႉယူႇ။ တႁႃႇသထႃး ဢၼ်ယူႇၵႂ်ႁေႃႈ ႁဵတ်းသိုဝ်ႇ ႁွၵ်းသိုဝ်ႇၵိုင်ႉသေ မႃးတၢၼ်း၊ လူဝ်းဢၼ်ယူႇလမ်ႁေႃႈ ပေႃးဝၼ်းတၼ်းၼႆႉ ၵွၼ်ႁၼ်ၵၸဝ်မႃးတၢၼ်းလိုင်ႉၼႆႉယူႇတႃႇသေႇ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ႉၸလႈ ၸူဝ်ႈလွႆႉ ပရိၵ်ႉၸရျႇၸလႈ တၢင်းႁိၼ်တၢင်းယိမ်ႉလူဝ်းၼႆႉ လိုင်ႇၼမ်ဝႆႉတႃႇသေႇ။

---

[3] ငိုၼ်းၸဝ်ႈႁူပ်ႉလိူၼ်(Standing order)၊ ဢၼ်လဝ်ႈၶေႇတၼေႇၸဝ် သင်ႇလၢတ်ႈဝႆႉတီႈ ယေးငိုၼ်းၸဝ် တႃႇလွႆးငိုၼ်းၸဝ်ႈ ၶွင်းမႃးယေးငိုၼ်းဝတ်ႉ လိူၼ်လႂ်လိူၼ်ၼၼ်ႉ။

[4] ၽႄႉပႃႇဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ ပိၼ်ၽၢဝ်ႇၽိတ်ႈမွၵ်ႇ လွင်ႈဝႃႈတေႁဵတ်းႁျင်း၊ ဢမ်ႇၼၼ် ပွႆးလူႇပွႆးတၢၼ်း သေဢၼ်ဢၼ်သေၵွၵ်ႇလိၵ်ႈ ဢမ်ႇၼၼ် ၵွၵ်ႇၸၢဝ်ႇမိတ်ႉတႃႇထိုင် လူဝ်းဢၼ်မီးၶေႇတၼေႇ တႃႇလွႆးႁူမ်ႈသၢင်ႈႁၢၼ်တၢင်းလီ ဢၼ်ၵိုဝ်ႇလူလ်ႈႁၢၼ်ၵုသုဝ်ႇ တင်းၼမ်။

[5] တွၵ်ႉတူဝ်ႇ, ႁျူႇတၢင်း ပဵၼ်ၸေႇတူၼ်းတီး၊ ပဵၼ်မေႃယႃလူင်၊ ယူႇၵိင်ႇႁလၼ်ႇ, 30 ပီပႆႈ။ ၸမၼ်ႈၵွၵ်ႈ, ၽူင်းၵိုဝ်ႈ ပဵၼ်လုၵ်ႈလၢၼ်လဝ်ႈၽျႃႉၵိင်းတုင်။ တွၵ်ႉတူဝ်ႇ, ၶၢဝ်းတိၼ်ႇမွင်ႇ, ပဵၼ် တႆး၊ ပဵၼ်မေႃယႃလူင်၊ ယူႇၵိင်ႇလၼ်ႇ, 30 ပီပႆႈ။ ၸမၼ်ႈၵွၵ်ႈထိင်ႇဝိၼ်း ပဵၼ်ၸူဝ်ႈလဝ်ႈၽျႃႉ မွၵ်ႇမႆႇ။

ပၢင်တြႃးဝိပႆသၼႃႇ

တၢင်းယိူင်းဢၢၼ်းဝတ်ႉၼႆႉ ၸွႆႈပီၼ်တီႈႁူၼ်းတင်းၼမ် လႆႈပိုၼ်ႈ၊ တႃႇပိုၼ်ၸေႃႈ ၼေႃးသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ၊ တႃႇပီၼ်တီႈသိုပ်ႇၵျႃးၸူၼ်ႉၸႂ်ႉ ၼေႃးမုၼ်းၵိဝ်ႇလူလႆႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၼၼ်ႉၸလႄႈ လင်ႇလႆႈပိုတ်ႇပၢင်တြႃး ႁူႈဝၼ်းသုၵ်း၊ တၢမ်းၶမ်ႈ 6.30 မူင်း တေႃႇထိုင် 8 မူင်း၊ မီးၵၢၼ်သူတ်ႇ မူၼ်းဝႆႈၽြေး၊ ၶၼ်ႈတြႃး၊ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိၵျဝ်း သပ်း လၢႆးၸၼ လွင်ႈဝိပႆသၼႃႇ၊ တွပ်ႇပၼ်ၵျႃတြႃး ၼေႃးၶမ်လွၵ်ႈတၵႃႇ၊ ၽူႈမႃး ၶၼ်ႈတြႃး ပီၼ်လၢဝ်းႁူဝ်းရီးယႃး၊ ထႆး၊ မၢၼ်ႈၸလႄႈ ဢင်းၵိတ်းလိူဝ်းၼႆႉ ယဝ့်။

ဝၼ်းဢႃးတိတ်ႉ ၼႂ်းဝူင်းထီႉသွင် ႁူႈလိူၼ်ႁူႈလိူၼ်ၼၼ်ႉ လႆႈမီး ပၢင်တြႃးဝိပႆသၼႃႇ တႃႇတၵႃႇသထႃး လိူဝ်းဢၼ်ဢမ်ႇမီးၶၢဝ်းယၢမ်း မႃး လႆႈႁူႈဝၼ်းသုၵ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶူင်းၵျွၼ်း ဝၼ်းဢႃးတိတ်ႉ

ၸတႃႇပိုတ်ႇမႃး လူၼ်ၵေႃးၵၢတ်ႉ ပီ 2004။ တီႈဝတ်ႉၵဝ်ႇၼၼ်ႉ မီးလုၵ်ႈၵျွၼ်း 7 ၵေႃႉ၊ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇထႆး 2 ၵေႃႉ၊ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇဢင်းၵိတ်း သၢမ်ၵေႃႉၸလႄႈ ႁူၼ်းလူင်ဢင်းၵိတ်းသွင်ၵေႃႉ၊ ၸူးသွၼ်သၢမ်လဝ်ႈ။ ပွတ်း ၼႂ် သွၼ်ပၼ် ဢၼ်ၵိဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ၊ ပွတ်းဝၼ်း သွၼ်ပၼ်လိၵ်ႈထႆး။

ၶူင်းၵျွၼ်းမိူဝ်ႈလိဝ်ၼႆႉ ပွတ်းဝၼ်း 2 မူင်း တေႃႇထိုင် 3 မူင်း၊ သွၼ် ပၼ် ဢၼ်ၵိဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈ သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ၊ ဢွၼ်ဝႆႈၽြေးၸလႄႈ ၶၼ်ႈ တြႃး။ ဝႆးဝၼ်း 3 မူင်း တေႃႇထိုင် 4 မူင်း သွၼ်ပၼ်လိၵ်ႈထႆး။

သင်ႇၶလဝ်ႈ ဢၼ်ယူႇသဝ်းၼႂ်းဝတ်ႉ

တၵႃႇသထႃးဝတ်ႉၼႆႉ မီး တႆး၊ ထႆး၊ မၢၼ်ႈ၊ ၵလႃးသီႇၶွဝ်ႇ၊ လၢဝ်း ၸလႄႈ ဢင်းၵိတ်းလိူဝ်းၼႆႉၸလႄႈ သင်ႇၶလဝ်ႈ ဢၼ်တေမႃးလွႆႈၵၢၼ်တီႈ ဝတ်ႉၼႆႉၵေႃႈ ထုၵ်ႇလီပီၼ်လဝ်ႈ ဢၼ်မေႃလၢတ်ႈလၢႆးၽႃႇသႃႇဢွၼ်ႇ လင်ႇ တေထုၵ်ႇမၼ်ၼ်ႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလိဝ် သင်ႇၶတႆး မီးဝႆႉသၢမ်တူၼ်(1) လဝ်ႈၸူး မေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၶမ်း၊ (2) လဝ်ႈၸူးပလႃႇဝမ်ႇသ သိၼ်ပၼ်

(တိုၵ်ႉၶိၼ်း Ph.D) ၸလႄႈ (3) ၵဝ်ႈၸူးၽေႃႉတိယ လင်းသႂ်ႇ (ယဝ်ႉ M.A သီႇၶူဝ်ႇ) ၶူမ်ႈပႃး ၵဝ်ႈထႅမ်သွင်ၵဝ်ႈ၊ ၼဝ်ၵဝ်ႈမႃးယူႇလွမ်း ၵူဝ်ႈၶွင်းဝႃႇ သၢမ်လိူၼ်။ မုၼ်ၵဝ်ႈႁူဝ်းၵီးယႃးၵဝ်ႈၶိုင်ႈ၊ မၼ်းၵဝ်ႈ ၵမ်ယဝ်ႉ Ph.D တီႈၵွၵ်ႉလၵ် ၽူႈတၵ်ႉတၵ်ပီၼ်ၵိူဝ်းၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵေႃႇသၢင်ႈထႅင်ႈ ၶွင်းဝတ်ႉ

ၽူးယႂ်ႇႁူၼ်းလူင်ၸလႄႈ မုၼ်ၵဝ်ႈမီးၵိုဝ်ႈသႅင်ယႂ်ႇၵိူဝ်းၶႅၼ်ႉ ပေႃး ၼဝ်မႃးလႅပ်ႈၶိၼ်း ဝႅင်းၵွၵ်ႉလၵ်ၽူႈတၵ်ႉတၵ်ၶႅၼ်ႉ ၼဝ်တိုၼ်းၸဝႉသဝ်း တီႈဝတ်ႉ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢမ်းမူဝ်ႈမီးၶဵၵ်ႇမႃးၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉဝႃႈ ဝတ်ႉလႅၵ်ႉၶေႃႇ ပႂ်ႇမီး တီႈပဵင်းပေႃးႁၢၼ်ႉလႂ်ၸလႄႈ လင်ႇလႂ်ႈၵေႃႇသၢင်ႈသႃလႃး တီႈၶွင်းသူၼ် ၽႅဝ်ႇ လင်ဝတ်ႉၶၼ်ႉ ထႅင်ႈလင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ သႃႇလႃးၶၼ်ႉ ယူင်းၵၢၼ်းၸွႆႈ ပီၼ် တီႈၼၢမ်ႇၶဵၵ်ႇ၊ တီႈလိုဝ်ႈသဝ်းၶဵၵ်ႇ၊ ၶူင်းၶိၼ်းသွၼ်လွင်ႈသႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထၸလႄႈ တီႈၶင်ႈတြႃးဝိပသ်သၼႃႇၵိူဝ်းၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵုမ်းၽေႃႉပႃႇ[6] မူင်းႁွၵ်ႇ

မူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 21၊ လိူၼ် June၊ ပီ 2005 ၶၼ်ႉ ၵဝ်ႈႁၢၼ်းဝတ်ႉ လူင် ဝတ်ႉၽရႃႉရၢမ်းၵဝ်ႈ (วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก)[7] ၵွၼ်ၶူဝ် ၽႂ်ႇ သင်ႇၼ ၵဝ်ႈ၊ လၢႆးၵၢၽိသိတ်ႇ ဝိတ်ႇၼျူးၼီးဝ ၽူႈပီၼ်ၶူဝ်ၶေႃႈပႃႇတီႇ ၽႂ်ႇၼတ်း သၢင်ႈ၊ ပႃႇတီႇၸရူႇၼျူးထိၸတ်ႇ ၵွၼ်ၶူဝ်ၽႂ်ႇႁူၼ်းၶိူင်းသေ လႆႈၶိတ်းပွႆး လူႇၽေႃႉပႃႇ တႃႇၶႃႈၶိုၼ်းၵမ်ႉလွႆႈ ဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ၽူႈတၵ်ႉတၵ်၊ တီႈၶွင်းဝတ်ႉလူင် ၸွၼ်းၶဝိတ်ႉဝိၵၢရ် ၵၼ်ပီၼ်ဝတ်ႉသင်ႇၼရူႇလႃႇ မူင်းထႆးၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႇထႆးၼဝ် ၽေႃလၢင်ႈၶူမ်ႈလူႇၶူမ်ႈတၢၼ်းလွမ်းလႆႈၶၼ်ႉ ၼဝ်လႆႈပိုတ်ႇ

---

[6] ၽေႃႉပႃႇ–ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ ပိုၼ်ၽေဝ်ႇၽိတ်းမွၵ်ႇ လွင်ႈဝႃႈတေၶိတ်းႁူင်း၊ ၵမ်ႇ ၶၼ် ပွႆးလူႇပွႆးတၢၼ်း သေၵၼ်ၵၼ်သေၵွၵ်ႇလိၵ်း ၵမ်ႇၶၼ် ၵွၵ်ႇၼၢဝ်ႇမိတ်ႉတႃႇ ထိုင်လိူဝ်း ၵၼ်မီးလေႇတၶေႃႇ တႃႇလွႆႈၶူမ်းသၢင်ႈၵၢၼ်တၢင်းလီ ၵၼ်ၵီဝ်ႇလူလႆႈၵၢၼ် ႁူသူဝ်ႇတင်းၶမ်။

[7] **ဝတ်ႉၽရႃႉရၢမ်းၵဝ်ႈ**ၶႅၼ်ႉ ပီၼ်ဝတ်ႉ ၵၼ်ၸုၼ်ၶွၵ်ၼမ်းပႃးမူဝ်ႈလဵဝ် ၵေႃႇသၢင်ႈလူႇတၢၼ်း ဝႆႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၽုလိုၵ်ႉဝႆႉ မၢႆယေးငိုၼ်း (Bank Account) တီႈယေးငိုၼ်းပၢင်ၵွၵ်ႉ, (Bangkok Bank) တီႈမိူင်းထႆးၶဝ်ႈယဝ်ႉ။ ၼၢဝ်းယၢမ်း ၵၢၼ်လႆႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ, လၢတ်းၶိုတ်းၽေႉပႃႈၶဝ်ႇ မီးသွင်ပၢတ်ႈႁူလ်းသေတႃႉ ႁူလ်းလႆႈၶပ်ႉ တႃႇၶငိုၼ်းတၢၼ်း တီႈထႆးၼၢဝ်း သွင်လၢၼ်ႉႁႃႈသႅၼ်ဝၢတ်ႇ, ငိုၼ်းထႆး (2,500,000 bath) ယူႇယဝ်ႉ။ ၶူင်းလိူဝ်းၶဝ်ႈ ၵၢၼ်လၢၵ်ႇလၢႆးၶႃႈ ၶဝ်ႈ တၵႃႇသထႃးၶၢင်းယိင်းၵေႃႉၶိုင်ႈ လႆႈႁူႉၼၢဝ်, လွင်ႈဝႃႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ, ၶိုတ်းၽေႉပႃႈၶဝ်ႇ မီးလေတၶႃႈလိုမ်ႈလိုမ်းၶႃႈသေ သိုပ်ႇသႂ် တၢၼ်း ငိုၼ်းမႃး တႃႇၵေႃႇသၢင်ႈ ဝတ်ႉမႂ်ႇၵွၵ်ႉလၵ်ႉၽူၵ်ႇတၵ်ႉတၵ်ႉ ငိုၼ်းထႆးလၢၼ်ႉဝၢတ်ႇ, (1,000,000) ၵမ်းလိဝ်ယူႇ ယဝ်ႉ။

ၽွင်းမိူဝ်ႈ လဝ်ႈၸူးမေလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိၶဝ်း ႁူႇၼဝ်ႈႁူမ်ႈပၢင် ပွႆးဝိသႃႇၼ(လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း) တီႈၵုင်းထိပ်ႈၶဝ်ႈ ပိူၼ်ႈၽိတ်ႈပၢင်းသေ တွင်ႈထၢမ် (interview) မၼ်းလဝ်ႈ လွင်ႈလႆႈပိုၼ်ၸၽေႈသႃႇသၶႃႇပုတ်ႉ ထ မိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၸလႈ ၵေႃႇသၢင်ႈဝတ်ႉ ၵိၵ်ႇပႃးလွင်ႈၵၢၼ်ၶိုၼ်း မိူင်း ဝၼ်းတူၵ်း ၸတႃႇႁူႇလိူဝ်းၶဝ်ႉ ၵဝ်ၵွၵ်ႇၼၢဝ်ႇပၼ် ၶူင်းထီးဝီး(TV)ၸလႈ ၵွမ်လူမ်း (Radio) တီႈၶူင်းမိူင်းထႆးယူႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉလူလ်ႈ လႆႈမီးသုၼ်ႇ, ပိုၼ်ၼၢဝ်ႇၵွၵ်ႇ, လွင်ႈဝတ်ႉတႆးၵွၵ်ႉလၵ်ႉၽူၵ်ႇတၵ်ႉ လွမ်းၶင်ႇၵၢၼ်လၢတ်ႈ မႃးၶဝ်ႈၸလႈ တၵႃႇသထႃးထႆးတၢင်းၶမ် လႆႈႁူႉလၵ်း ဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ႉ ၽူၵ်ႇတၵ်ႉၶႆႉဝႆႉမိူၼ်ၶင်ႇဝတ်ႉထႆးၶဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးဝၼ်းထီႉ 30, June, 2005 ၶဝ်ႈ ၽူႈၵႃၼ်းဝတ်ႉၽြႃး ၵျမ်းၵဝ်ႈ လဝ်ႈသြႃႇလူင်ၽြႃးထိပ်ႉယၢၼ်းဝိသိတ်ႉ, ႁူမ်ႈပႃးလုၵ်ႈသိတ်း မၼ်းလဝ်ႈ ၵဝ်တၢင်းလူႇၽေႉပႃႇသေ ၸွတ်ႈၽိၼ်ႇမိူင်းၵိင်ႇၵလၼ်ႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၸူးမေလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိၸလႈ တၵႃႇသထႃးၼဝ် ၵွၼ်ၵၢၼ်ႁူႇ, ႁပ်ႉတွၼ်ႈၼဝ်လဝ်ႈ တီႈၼူင်ႇႁိူဝ်းမိၼ် ၶိုတ်းထႁူဝ်း(Heathrow) မႃးတေ သဝ်း တီႈဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ႉၽူၵ်ႇတၵ်ႉၶႆႉယဝ်ႉ။ ၽွင်းလဝ်ႈသြႃႇလူင်ၼဝ် မီးယူႇ တီႈၵိင်ႇၵလၼ်ႇ 11 ဝၼ်းၶဝ်ႈ လဝ်ႈၸူးမေလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိၶဝ်း ႁၢင်ႈၶိုၼ်းဝၢင်းၽိူၼ် တႃႇဝၼ်းလိုဝ်ဝၼ်းၶဝ်ႈသေ ၵွၼ်ၵဝ်လဝ်ႈသြႃႇ လူင်ၼဝ် ၸလႈလိပ်ႈၶိုၼ်းတူလ်း လၶ်ႉလွမ်ၵွၵ်ႉလၵ်ႉၽူၵ်ႇတၵ်ႉ၊ လၶ်ႉလွမ်

ၶဵမ်းပရိတ်ႉ[8]၊ ဝတ်ႉဝႃး ၶိူင်းဝဵင်းပိူဝ်ႈမိူင်ႈႁွမ်၊ လၢၼ်ႈတၢၼ်ႈငလႆႈ တီႈလီ လိပ်ႈႁဵၼ်းလၢႆလၢႆတီႈယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးဝၢၼ်းထိ 10 ၶၢၼ်ႉ လႆႈႁဵၼ်းလူႇ တႃႇၶၸေႉပႃႇ တီႈဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ၽႅၵ်ႉတႅတ်ႉ၊ တၵႃႇသထႃးၼၢင် ၵွၼ်ၵၢၼ် ယၢတ်ႈၶမ်ႉၸုမ်းမူလ်သေ ထွမ်ႈထမ်းလၵ်ႈ တမ်ႈတီႈလၵ်ႈ□ႂ်ႇလူင်ၶၢၼ်ႉ ယူႇယဝ်ႉ။ လၵ်ႈၼူးမေလူင် Dr. ထမ်ႈမသႃႇမိသမ်ႉ ၵၢင်ၼေႃးႁူမ်လူမ်းၼွပ်ႈ လွႆႉထိုင် လၵ်ႈ□ႂ်ႇလူင်ၼၢင်ငလႆႈ တၵႃႇသထႃး လုမ်းၽေႉပႃႇၼၢင်။ ထိုင်မႃးႁူၼ် ၼမ်ႈ ဝၢၼ်းထိ 11 ၶၢၼ်ႉ လၵ်ႈၼူးမေလူင်ၼၢင် လွမ်းသူင်ႈလၵ်ႈ□ႂ်ႇလူင်ၼၢင် ငလႆႈ တၵႃႇသထႃးၼၢင် ၵၢၼ်တေမိုၶၢၼ်းပွၵ်ႈမူဝ်း မူင်းထႆးၶၢၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈသိတ်းမၶၢၼ်းလၵ်ႈ သွင်လၵ်ႈငတႃႉ ယွၼ်ႉဝႃႈ ၼၢင်လၵ်ႈ မီးလွင်ႈၼႆႈ လိပ်ႈႁဵၼ်း ၵၢၼ်ႁဵၼ်းတီႈၶၢၼ်းၶႆလေႈ လင်ႈလႆႈၵိုတ်းယင်ႉဝႆႉ တီႈဝတ်ႉ ၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပွႆးတႃႇ လူၼ်လွႆႉလူၼ်ၶၢၼ်ႉ

လူၼ် January	ပွႆးဝၢၼ်းမိုၼ်ႈပီမႂ်ႇ
လူၼ် Febuary	ပွႆးမႃႇၸပူႇလႃႇ ဝၢၼ်းလူၼ်သၢမ်မူၼ်း
လူၼ် April	ပွႆးသွၼ်းၶမ်ႉ လူၼ်ႁႃႈသၢင်းၵျၢၼ်ႇ
လူၼ် May	ပွႆးဝိသႃႇၸပူလႃႇ လူၼ်ႈႁူၵ်းမူၼ်း
လူၼ် July	ပွႆးၵၢသႃႇၵျပူႇလႃႇ ဝၢၼ်းၼဝ်ႈဝႃႇ
လူၼ် October	ပွႆးၵွၵ်ႇဝႃႇ၊ ဝၢၼ်းၵၢၽိထမ်ႈမႃႇ
လူၼ် November	ပွႆးလူႇသၢင်ႈၵၢၼ်းၵထိင်ႈ
လူၼ် December	ပွႆးဝၢၼ်းၵိုတ်ႈၼုၼ်ႁေႃၼမ်းထႆး။

ၶိူင်းသွင်ပီပူၼ်ႉမႃးၶႆႉ လွင်ႈၵၢၼ်လီလူမ်းသိုဝ်း တႃႇပီႈၶွင်ႉတႆး မီးဝႆႉ လၢႆလွင်ႈလၢႆၵၢၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ မူၼ်ၶင်ႇ လၵ်ႈၼူးမေလူင် Dr. ထမ်ႈမ သႃႇမိ တင်ႈလႆႈဝတ်ႉၵွၵ်ႉလၵ်ၽႅၵ်ႉတႅတ်ႉမႃး တီႈၶိူင်းဝဵင်းၵွၵ်ႉလၵ်ၽႅၵ်ႉတႅတ်ႉ၊ လၵ်ႈၼူးမႁႃႇလႃႇၶိၶၢၼ်ႈ ႁူမ်းသင်ႈၼတႆး တင်ႈလႆႈဝတ်ႉထႅင်ႈ ၶိူင်းလၢၼ်ႈ

---

[8] လၢၼ်ႉလွမ်ၶဵမ်းပရိတ်ႉ (Cambridge)ၶႆႉ ပိၼ်လၢၼ်ႉလွမ်ၵဝ်ႈၵေႈထိႉသွင်ၶိူင်းလူၵ်ႈ၊ တၢမ်း ၵွၵ်ႉလၵ်ၽႅၵ်ႉတႅတ်ႉယဝ်ႉ။

တၼ်ႇ၊ ဢၼ်ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ လႆႈလုမ်ႈၸူး PhD (Doctor of Philosophy) တီႈၸၼ်ႉလွမ်ႇဢွၵ်ႉၸ်ၾူတ်ႉတ်ႉ။[9] လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၵေႇလႃႇၼၼ်ႇတ လႆႈလုမ်ႈၸူး PhD တီႈဢိၼ်းတီးယႃး၊ ယဝ်ႉၵေႃႈ ဢၼ်ၸဝ်ႈသင်ႇၶတႆး ႁဵၼ်းလိၵ်ႈတီႈသီႇရူဝ်ႇ ဢွၼ်ၵၼ်ဢွင်ႇ လိၵ်ႈတင်းၼမ်လႄႈ လႆႈလၢဝ်ႇလွင်ႈတင်းၼမ်၊ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ လႆႈၸဝ်ႈပိၼ်ၵူၼ်းလူင် ၼိုင်းၸၼ်ႉလွမ်ႇမိူင်းထႆးလႄႈ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ ဢၼ်မၼ်းၸဝ်ႈ လႆႈမိူဝ်းၼင်ႈပၢင်ၵုမ်လူင်ၸၢဝ်းပုတ်ႉ တီႈၵမ်ႇၽေႃႇၸႃး (the world Buddhist submit)တႃႈၵုင်း။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ဢၼ်မၼ်း ၸဝ်ႈ လႆႈပိၼ်ၽူႈၸပ်းၸိုင်ႁၢင်ႈႁဵၼ်း တႃႇႁဵတ်းပၢင်ပွႆးဝိသႃႇၶ (Visakha Puja) တီႈမိူင်းႁွၵ်ႇ၊ ဢၼ်မုၼ်ၸဝ်ႈၸၢဝ်းပုတ်ႉ တင်းလုမ်ႈၾႃႉ ဢွၼ်ၵၼ် မႃးႁူမ်ႈၸဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။[10]

တင်ႈဢဝ်ၼႆႉၵေႃႈ ႁဝ်းတေလႆႈႁၼ် လွင်ႈသိုပ်ႇၶိုၼ်ႈသိုပ်ႇယႂ်ႇလႄႈ လွင်ႈဢၼ်လီႁူမ်ႈၵူမ်းထိုင်ႈတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။ ႁူလ်ႈၵႃႈ ႁဝ်းဢၼ်ႇၵိုင်ႇလီ ပိင်းပေႃႉႁၢၼ်ႉၵူႈသေ ႁူမ်ႈၵူမ်းလႆႈလႆႈႁူလ်ႈဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၸိုင်ႈၸွႆႈတႆးႁဝ်း ပွင်ႇၵူႈယႆႇၼမ်သေ ထုၵ်ႇလီယူင်ႈဢဝ် တၢင်းၵၢတ်ႇတၢင်းသၢင်ႈသဝ်ၸဝ်ႈ လႄႈ သိုတ်းၵူႈၸိုၼ်းမီးလွင်ႈသိုပ်ႇယိုင်ႈ သိုပ်ႇၶႄႈ ႁဝ်းၽႄမၼ်းသေ ၸွႆႈတႆးလႆႈမီး ပိုၼ်းႁၢင်ႈလီၵိူၵ်ႈသိုဝ်း ၶိုင်းလူၵ်ႈသေၵမ်းၼႆႉ ယွၼ်းသူးပတ်ႉထၼေႃႉၼင်ႇ ၼႆသေ–

တီႈၵပ်းသိုပ်ႇ ဝတ်ႉဢွၵ်ႉၸ်ၾူတ်ႉတ်ႉ

Oxford Buddhavihara
33 Cherwell Drive, Marston, Oxford, OX3 0NB, U.K.
ၾူၼ်း– 0044–1865 791591
ဢီးမဵဝ်း– oxford_buddhavihara@yahoo.co.uk
ဝဵပ်ႉသၢႆႉ– www.oxfordbuddhavihara.org.uk

---

9 ၽိုၼ်ၸူၼ်ႉၸုမ်ႉ လွင်ႈၵၢၼ်ႁဵၼ်းသင်ႇၶမိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်းထႆး ၸတ်ႉလီမ်မိူဝ်ႈႁူပ်ႉပၢၵ်ႇ 17 တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလဵဝ် ။

10 Dr. ၸဝ်ႈၶူးထမ်ႇမ ပိၼ်ၽူႈတၢင်တီႈၵၢၼ်သင်ႇၶ ၶိုင်းၵုၼ်ယူႇရုပ်ႉ တင်ႈသိူင်ႈ။

ၵိုၼ်ႉၸလႈတိုၼ်ႉႁၢၼ်ၽွၼ်းလႆႈ

လၵ်ႈသူးမေႃလူင် Dr ထမ်မသႃမိ ၸမ်း

ၼႂ်း ပီ 2004–2005

လၵ်ႈသူးပလ်လၢၽေႃ (ၶိူင်းသိူင်–မိူင်းသူႈ)

••

ႁူမ်းၼမ်း

“ၵိုၼ်ႉၸလႈတိုၼ်ႉႁၢၼ်ၽွၼ်းလႆႈလၵ်ႈသူးမေႃလူင် Dr. ထမ်မသႃမိၸမ်းၼႂ်းပီ 2004–2005”ၼႆႉယိူင်းလူးၼိုင်ႈၼိူင်ႈပိၼ်ပိုၼ်းၵိပ်ႈ၊ တီႈမႆၢတွင်းၵိုမ်း၊ မိူဝ်ႈပီလၵ်ႈသူးလူင်ထမ်ႉမသႃႉမိ လႆႈယဝ်ႉလုမ်ႈသူးၼၼ်ႉသေၸလႈလင်ႉလႆႈတၢင်ႉပိုၼ်းဝႆႉႁမ်ႈၽွင်ႈယူႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵိုၼ်ႉၸတ်းလိူဝ်ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ႁူၼ်းႁဝ်းမီးယူႉႁူႈႁေႃႉ၊ ႁူလ်းၵႃႈမၼ်းပိူင်ႈဢၼ်။ ၽွၼ်းလႆႈ (result) ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉႁေႃႈ ႁူၼ်းႁဝ်းႁူႈႁေႃႉ ၼၼ်ႉဢၼ်လႆႈၸတ်းလိူဝ်သေၵိုၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ လႆႈလၢမ်ႉပူလ်ႈယူႉႁၢင်းၽိူဝ်မၼ်း။ ႁူလ်းၵႃႈမၼ်းပိူင်ႈဢၼ်ထိူင်ႈ ၼႆႉၼၼ်ႉၸတႉလိူင်ႈလိူင်းယူႉ။ ႁူလ်းၵႃႈပိၼ်ၶိူဝ်ႈႁေႃႈလီမိူဝ်ႈလႆႈႁူႉဝႃႈ ႁူၼ်းႁဝ်းယေႈႁေႃႉ မီးလွင်ႈၸတ်းလိူဝ်ၵိုၼ်ႉၶႂၢင်း မုင်ႈမႆၢသုင်သေမီးၽွၼ်းလႆႈမၼ်းမႃးၼၼ်ႉ ၽိူဝ်ၽိူဝ်ႁေႃႈ တိုၼ်းၵိုင်ႉလီၽေႈတူၼ်းမုတ်ႈတႃႉ မီးလွင်ႈႁူမ်လူမ်းလွမ်း၊ ၵိုင်ႉလီတၢင်ႉပိုၼ်းႁၢင်ႈလီ ၵိုၵ်းမိူဝ်းဝႆႉသေဢမ်ႉႁႃး ႁဝ်းၵိုင်ႉလီဢဝ်ၶႂၢတ်းပိၼ်တွၼ်းသွၼ်လီတႃႉႁဝ်းယူႉ ယုမ်ႉယမ်ၼၼ်ႉၼႆ ။

ၽီႉဢိတ်ႉၸျ်တီႉ ဢမ်ႉၼၼ်ႉ တီႉၽီးလ်   (PhD or DPhil)

လုမ်ႈသူးၽီဢိတ်ႉၸျ်တီႉ ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉတႆႈႁဝ်းယၢမ်ႈႁူႉလၵ်းမႃး သေတႃႉ လုမ်ႈသူးတီႉၽီးလ် ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၸတႉ တႆႈႁဝ်းတေပႆႉႁူႉလၵ်း ၸလႈယၢမ်ႈယိၼ်းၼမ်ႇၵႃႈၶိူဝ်ႈ။ လၼ်ႉလွမ်ၼႂ်းလူၵ်ႈႁမ်းပႃႈၼမ်ႇ ပိူင်း

လႆႈတိုဝ်းလိုဝ်ႈမၼ်းဝႃႈ ၽီႈၵၢၵ်ႇၸႂ်တီႈဝႃႈၼႆသေတႃႉၵေႃႈ တီႈလၼ်ႉလွမ်
ၵွၵ်ႉလႅၼ်ၽိူတ်ႈတႅၼ်တႃႉ ၼၵ်ႉလႆႈတိုဝ်းလိုဝ်ႈမၼ်းဝႃႈ တီႈၽိူဝ်းလႅၼ်ၼႆၼၼ်ႉ
ယဝ်ႉ။ တီႈၼတႃႉမၼ်း ပိူၼ်ႈၵၢၼ်လိူဝ်ၶၼ်ႁူလုၵ်းၼင်ႈၶဝ်ႈၼႆ ၽူႈတႅမ်ႈ
လိၵ်ႈၵေႃႈ တေလႆႈဝႃႈ တိုၵ်ႉၸိုဝ်ႈလိုဝ်ႈၵၢၼ်ၼႆႉမႃး ၵမ်ႈပႆႇပေႃးႁူႉၵူႈ
ႁူဝ်။ ပေႃးတေလၢတ်ႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈၵေႃႈ ၼတႃႉႁူႉလၵ်းမႃး ၶွင်း 2004 ၼၼ်ႉ
ႁူလုၵ်း။ တီႈပွင်ႇမၼ်းလီလီလမ်ႉ (PhD or D.Phil- doctor of philosophy and a person who has gained the highest university degree in any subject)[1] တီႈၽိူဝ်းလႅၼ် ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉပွင်ႇဝႃႈ
"ၶမ်ႉၵတ်ႉ ၵၢၼ်သုင်လိူဝ်ပိူၼ်ႈ ၶွင်းၵၢၼ်ၸၢၼ်း တၢင်းႁူႉပႃးဝူၼ်ႉၼပ်ႉ"
ၼႆယဝ်ႉ။ တီႈပွင်ႇႁၢမ်းတႃႈၸဝ်းၵမ်းသိုဝ်ႈၼတႃႉ တေလႆႈဝႃႈ ၽူႈၵၢၼ်မီး
တၢင်းႁူႉၸၼ် ႁွတ်ႈထိုင်ၽႂ်ႇပုၼ်ႉၽင်ႇၼႆယဝ်ႉ။ ပိူၼ်ႈႁူဝ်ၵေႃႈလီ ၵၢၼ်ၶိုၼ်ႈ
လၢတ်ႈၼတႃႉ ၼိုင်ႈႁွင်ႉ PhD ၵေႃႈလီ DPhil ၵေႃႈယဝ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇလမ်ႇ
လွင်ႈ။ ႁူလုၵ်းၵႃႈလုမ်ႈၼူးၵၢၼ်ၼၼ်ႉ ၶွင်းတႃႈၸဝ်း ၽိုၼ်သမ်ႉၵူႇလႆႈမႃး၊ သွၼ်
ၸၢၼ်းလိူင်ႉႁူဝ်၊ ၸတ်းလိူင်ႉႁူဝ်သေ လႆႈမႃးၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တႃႇတေလႆႈ
လုမ်ႈၼူးၵၢၼ်ၼၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇငၢႆႈငၢႆႈ။ တေလႆႈမီးလွင်ႈၼိုင်ႈလႆႈ၊
မီးမုင်ႈမႂ်ႇသုင်ၼတႃႉၼတႃႉသေ ၼတ်းလွင်ၵၢဝ်ႁွၼ်ႇ လၼ်ႇတေလႆႈၼၼ်ႉ
ယဝ်ႉ။

မုင်ႈမႂ်ႇ ပွင်ႇဝႃႈသင်

ၵၢၼ်ႁၢမ်းပႃႇလိဝႃႈ "**ၵႃသႃ ပတ်ထၼေ**"[2] ၼၼ်ႉ ပိူၼ်သၽေႇ
ဝ တႃႇႁူၼ်းၸဝ်းမုင်ႈမႂ်ႇ ယွၼ်းသူးၼိုင်ႈမၢၵ်ႈမီးလီပိူၼ် ၼိုင်ႈၵျႉတႃႇၶွင်းလၢတ်ႈ
ၼႆႉသေယဝ်ႉၵမ်ႇၵႃး တီႈၵေႃႇသုတ်းမၼ်း တေႃႇထိုင်လၢတ်ႈၼႄႈၵေႃႈ
တိုၵ်ႉလၢင်းမုင်ႈမွင်းဝႆႉယူႇ။ မိူၼ်ၼင်ႇႁူၼ်းၸၢင်ႈလေႃႉ မုင်ႈမွင်းတႃႇတေ
ပိူၼ်ႁူၼ်းၸၢင်ႈလီ၊ ႁူၼ်းၵမ်ႇမီးတီႈလၼ်လွႆ မုင်ႈမွင်းတွႆးၼိုင်ႈပိူၼ် ႁူၼ်းမီး
လွင်ႈလၼ်လွႆလႆႈ၊ ၵေႃႉၵမ်ႇမီးလုၵ်ႈလၢင်း မုင်ႈမွင်းၼိုင်ႈၸွႆႈ မီးလုၵ်ႈလၢင်း။

---

[1] Cambridge Advanced Learner's Dictionary.

[2] Encyclopedia of Buddhism Volume .V p466. reprinted by The Department of Buddhist Affairs Ministry of Buddhasanana,Colombo Sri Lanka , 2000.

ၵိူဝ်းမီးလုၵ်ႉလၢင်းဝႃႈယၢပ်ႇၶႅင်ႉၼႆႉ သမ်ႉတူဝ်းယွၼ်းသူး ၶိုၼ်ႈၶိူဝ်ႈမီး လုၵ်ႉဢၼ်လၵ်းလီမ်သီမ်းၵႃႈ၊ ႁူၼ်းဢမ်ႇၵိူဝ်းသိင်ယွႆႇ မုင်ႈမွင်းတႃႇၶိူဝ်ႈ လိူဝ်းသိင်ယွႆႇလိူဝ်းလင်၊ ႁူၼ်းဢၼ်ဢမ်ႇမီး လွင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းၵူဝ်းၶႅင်ႉ ၼႆႉ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵဝ်ႇဢုပ်ႇလၢတ်ႈႁႂ လွၵ်းလႆးတႃႇတေလႆႈ လွင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်း ၶႅင်ႉသေ မုင်ႈမွင်းတိုၼ်းၵူး လွင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းထၢင်ႇႁၢင်ႈ၊ ၼၢဝ်းၸူဝ်းႁူၼ်း ဢၼ်ဢမ်ႇပေႃးမီးၽူႈမီးပၺ်ႇလႃႇယႆႇ တၢင်းၶူႉၶမ်ၶႅင်ႉၼႆႉ မုင်ႈမွင်း ၶိုၼ်ႈၶိူဝ်ႈမီးၽူႈမီးတၢင်းၶူႉၶမ် မီးမႃးၶိုၼ်းၼၢဝ်းၸူဝ်းၸဝ်ၶႅင်ႉယူႇ။ ဢိင်ၶူဝ် လွင်ႈတၢင်း ဢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇလႆႈမီး လွင်ႈယူပ်ႈယွမ်းၵူဝ်းၶႅင်ႉသေၸလႈ ဢဝ်ႇသုၼ်ႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇဝႃႈ၊ ဢဝ်ၶေႃႈၶိူၼ်းဝႃႈ၊ ဢဝ်ၶိုင်းမူႇလုမ်းဝႃႈ၊ ဢဝ်ၼၢဝ်းၵူဝ်ႉၸူဝ်းဝႃႈၼႆႉလီ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ဢဝ်မူဝ်းမၼ်းဝႃႈၼႆႉ ယႃႇ မၼ်းတိုၼ်းမီး ၼေႃႈမုင်ႈမႃႇဝႆႉယူႇႁႂ်းၽိုၼ်မၼ်း ဢၼ်ဝႃႈၶႅင်ႉ ၽိုၼ် တိုၼ်းဢမ်ႇထိင်လႆႈၶႆႇ လႅင်ႈလႅင်းလီၶႄႇၶႅင်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈမုင်ႈမွင်းၶႆႉ တင်းၶမ်ဢွၼ်ၵၼ်ယုမ်ႇယမ် မၵ်းမၼ်ႈဝႃႈ ပိၼ်တီႈဢၼ်လႄႇမုင်ႈမွင်းၶႅင်ႉ ႁႂတ်ႈပဝ်ႉမႃႇတီႉထူၼ်ႈၸလႈ ႁဵတ်းၶိူဝ်ႈၼေႃႈ ယူင်းဢႃၶၼ်း ပေႃးပိၼ်တီႈလႆႈႁၢၼ်ႉလႄႇႁူႇၶႆယဝ်ႉ။ ဢိင်ၶူဝ်လွင်ႈႁူၼ်း ႁဝ်း မီးလွင်ႈမုင်ႈမွင်းပဝ်ႉမႃႇ(ယူင်းမႃႇ) လဝ်ႈၵဝ်ႇမီးၶႅင်ႉသေ ႁူၼ်းႁဝ်း ႁူႈၼေႃႉ ဢွၼ်ၵၼ်ၸတ်းလႄႇႁဵတ်းၵၢၼ် တူင်ႉၶိုင်ယူႇသိုဝ်ႈၽိုၼ်မၼ်း ဝၼ်း ဝၼ်းသိုၼ်းသိုၼ်း။ တီႈဢေႃႈသုတ်း ပိၼ်ၽဝႁူၼ်းယွၼ်းႁူလိုၼ်းၼႆႉ မၼ်း တိုၼ်းမီးၼေႃႈမုင်ႈမွင်း တႃႇတေလႆႈလွင်ႈမၼ်ႈလႄႇမၼ်ႈ တႃႇဝၼ်းလႄႇဝၼ်း ၶႅင်ႉယူႇ။

လႄႈယဝ်ႉ။ ဢၼ်ႁဝ်းႁဵတ်းၵၢၼ်တူင်ႉၶိုင်ယူႇ ႁူႈဝၼ်းဝၼ်းၵူဝ်း ၶႆႉယွၼ်ႉႁဝ်းၶိုၼ်ႈသိုၼ်းယွႆႇမႂ်ႇသုင်သိုပ်ႇၶေႃႈၸလႈ လႆႈတူင်ႉၶိုင်လွမ်းၶင်ႇ ၵၢင်လႄႇႁဝ်းမီးၶႅင်ႉသေ ၸတ်းလႄႇႁဵတ်းၵၢၼ်ႁူႇၶႅင်ႉယဝ်ႉ။ ၶိုၼ်းၶင်ႇ ဢၼ်လၢတ်ႈမႃး လွင်ႈမုင်ႈမွင်းၸလႈ လွင်ႈႁဵတ်းသၢင်ႈတူင်ႉၶိုင်ၵူဝ်း ၶႅင်ႉ ဢၼ်ပိၼ်မႃး လွမ်းၶင်ႇတၢင်းမုင်ႈမွင်းၶႅင်ႉ လီလီၼႆႉမီး၊ ဢၼ် ဢမ်ႇပိၼ်မႃး လွမ်းၶင်ႇဢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇမုင်ႈမွင်းသေ ၶမ်ႉလႄႇတူၵ်း၊ ႁႂၼ် လင်ႁူႇၼႆႉ ၶပ်ႉဢၢၼ်ႇဢမ်ႇလႆႈၶႅင်ႉယဝ်ႉ။

တီႈၼႆႈၼႆႉ ပေႃးၵဝ်တၢင်းႁၼ်ထိုင် ပုတ်ႉထႅဝ်ႈဝႃႈတႄႉ မၼ်း ၶီဝ်ႉလူလႆႈႁႅင်းၼမ်ႉၵွႆ ၵၼ်မေးၵုပ်ႉပူင်ႉၽွမ်းငမ်း ၵွၼ်ႁူပ်ႉၼမ်းၼေႈ ၼၼ်ႉသေ မူၵ်းၽဵင်ဝႆႉလိမ်မိုဝ်ႈၸတ,ႁၵ်ႈၼေႈၵၢၼ် ၵၼ်လဝ်ႈၵဝ်,ႁၵ်ႈ ၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵၼ်လူဝ်,ၶူတ်,မူၵ်းၽဵင်ဝႆႉ ၵၼ်ဝေႈၼၼ်ႉၸတ ပိၼ် ၵထိပတိသိ,ပိူင် သေၵၼ်ၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သၼ်တၢထိပတိ–မီးၵၢင် လွၵ်ႉမုင်ႈမွင်း ၼွႈပိၼ်တိမ်ထူၼ်ႈ၊ ဝိရိယၢထိပတိ–မီးလွင်ႈၸတ်းလွၵ်ႉတိမ် ထူၼ်ႈ၊ ၸိတ်တၢထိပတိ–မီးၼမ်ႉလွၵ်ႉ ၵၼ်ၼွႈပိၼ်တိမ်ထူၼ်ႈ၊ ဝီမံသၢထိ ပတိ–မီးႁႅင်းလၢၼ်,ပႂ်းဝူၼ်ႉ ႁၼ်မိုတ်းတိမ်ထူၼ်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ၼႂ်းၸဝ်သိ, ၵၼ်ၼႆႉ တေလႆႈမီးသေၵၼ်ၵၼ် ၵွၼ်ႁူပ်ႉၼမ်းၼေႈ၊ ပေႃးသေၵၼ် ၵၼ်ၼမ်းၼေႈၵေႈ ၵၼ်ၶိုတ်းသၢမ်ၵၼ်ၼၼ်ႉ တေပိၼ်ၵၼ်လႅပ်း လွမ်းလၢင်ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးဝေႈၵထိပတိသိ,ပိူင်ၼႆႉ ၵွၼ်ႁူပ်ႉၽွင်းငမ်းဝႆႉ သေၵၼ်ၵၼ် တီႈၼႂ်းၼေႈၵၢၼ်လဝ်ႈၵဝ်, ႁၵ်ႈသၢင်ႈတူင်ႉၼိုင်ယူ,ပေႃး ၼႆလိူင် ၵၼ်လဝ်ႈၵဝ်,ၼွႈပိၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းတိုၼ်းတေပိၼ်ၵမ်,ႁၢင်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။

ၼႂ်းပီ 2004 လႄႈ ၼႂ်းပီ 2005 ၼႆႉပေႃးတေတူလႆးသင်,ၸလဝ်ႈ တႆးလိူဝ်းႁၼ်းလိၵ်ႈ ၼွၵ်ႈမိူင်းယူ,လိူဝ်းၼၼ်ႉလိူင် တေလႆႈဝေႈမီးလွင်ႈ မိုပ်ႈၼေႈ၊ မၼ်းႈလွၵ်ႉ၊ မိုၼ်ႈယွႆ,ထိမ်သွႆ,လွၵ်းပဝ်,၊ မၢင်ၽဝ်, လိူဝ်းမိူဝ်ႈပၢၼ် ၵဝ်, ၵၼ်ႁဝ်းၵမ်,ယၢမ်ႈမီးမေးၼၼ်ႉသေ တေလႆႈဝေႈၸေႈမုင်ႈမွင်းပဝ်ႉ မႂ်ႇ ၵၼ်ၽဵင်ဝႆႉ ၼႂ်းမၢၵ်,ႁူဝ်လွၵ်ႉတႆးႁဝ်းၼၼ်ႉ ၸၼၼမ်ႉၸၼတူဝ်မေး ၵမ်ႈၽွင်ႈယူ,ၼႆယဝ်ႉ။ ၼႂ်းၵၼ်လဝ်ႈသင်,ၸတ်းႁဝ်း မီးလွင်ႈမိုၼ်ႈယွႆ,၊ မိုပ်ႈၼေႈ၊ မၼ်းႈလွၵ်ႉ၊ လိၵ်ႈလၢႈပိၼ်,ပိင်တိူဝ်းလိူဝ်သေ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမေးလိူဝ်း ၼၼ်ႉ တီႈၼႆႈတေၵဝ်လွင်ႈၵၼ် လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr ထမ်,မသၢ,မိ ၸမ်း ႁဝ်းပိၼ်ယွႆ,သေ တၢင်,ပိုၼ်းဝႆႉၵမ်ႈၽွင်ႈယူ,။ ပေႃးတေမေးတူလႆး ၵၼ် မၼ်းလဝ်ႈ မီးလွင်ႈလိၵ်ႈလၢႈမိုပ်ႈၼေႈ ၼႂ်းပီ 2004 လႄႈ ပီ 2005 ပေႃး ၼႆလိူင် တေလႆႈႁၼ်မိၼ်ႈတင်းၼမ်ယူ,။ ၵူလႆးၵေႈ ၵၼ်လိင်ႈလီသေ ပိူၼ်ႈ ၼင်,ၵၼ်ၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈလႆႈႁူ,ဝႆႉၵမ်ႈၽွင်ႈၼၼ်ႉ–

1. ဢၶင်လဝ်ႈၼူးမေႃလူင် Dr ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်း တင်ႈလႆႈဝတ်ႉ မွႆႇတႆး တီႈဝဵင်းလၶင်ႉလွမ် ဢွၵ်ႉလၵ်ၽြိတ်ႇတ် Oxford၊ မိူင်း ဢင်းၵိတ်း။[3]
2. ဢၶင်မၶင်းလဝ်ႈ လႆႈၵျပ်ႉလုမ်ႈၼူး တွၵ်ႉတိူဝ်ႇ PhD သုတ်း ၵၢၶင်ၵျီၶင်းထိုင်တီး၊ တီႈဝဵင်းဢွၵ်ႉလၵ်ၽြိတ်ႇတ်၊ မိူင်းဢင်း ၵိတ်း။
3. ဢၶင်မၶင်းလဝ်ႈ လႆႈၸိုၶင်ႈၵွတ်ႈ ပၢင်ၵုမ်လူင်လၢဝ်းပုတ်ႉ ၶင်ႈ လူၵ်ႈ (The World Buddhist Summit) တီးတၢႈၵုင်ႈ၊ မိူင်းမၢၶင်ႈ။
4. ဢၶင်ပိူၶင်ႈယုၵ်ႉယွင်ႈမၶင်းလဝ်ႈ ၸိုၶင်ႈပီၶင်ၽူႈလမ်ႇလွင်ႈ ၵုမ်းၵၢၶင်ၵျီၶင်း (rector-တုပၢႇမွၵ်ႉၸ) တီႈလၶင်ႉလွမ်ထေႇရ ဝႃႇတ၊ ဝဵင်းတၢႈၵုင်ႈ၊ မိူင်းမၢၶင်ႈ။
5. ဢၶင်မၶင်ႈလဝ်ႈ လႆႈၸိုၶင်ႈၵွတ်ႈၶင်ႈပၢင်ၵေႃႇသၢင်ႈ ပွႆးလိူၶင် ၵျူၵ်းမူၶင်း–ဝိသႃႇၸၢပူႇလႃႇ(ဝေႇသၵ်ႉ) ဢၶင်လူင်ပွင်လိူင်ႈ ထႆးၸလႈ လွမ်လၢတ်ႈလုမ်ႈၽႄႉ ၶင်ႈလူၵ်ႈ(ၵုလသမၵ်ႉၵ) United Nations ၵျူမ်ႈၵွမ်းမိူဝ်းၵၶင်သေ ဢွၶင်ၵျူဝ်ၶမ်း ၶႄးၵျီတ်းတီႈမိူင်းၵွၵ်ႇ၊ မိူင်းထႆး။
6. ဝႆးပွႆးလိူၶင်ၵျူၵ်းမူၶင်း တီးမိူင်းၵွၵ်ႇယဝ်ႉ မၶင်းလဝ်ႈလႆႈၸၢမ်ႇ ပီၶင် ၽူႈတၢင်တူဝ်ယူးၵျူပ်ႉ(EU)သေ ပီၶင်ၽူႈၸဝ်ႈလုမ်း (committee) တႃႇတေၸပ်းသိုင်ၵျၢင်ႈၵျီၶင်းပွႆးလိူၶင်ၵျူၵ်းမူၶင်း တီႈမိူင်းၵွၵ်ႇၶၶင်ႉၵူႈပိပိ။
7. မၶင်းလဝ်ႈလႆႈပီၶင် ၽူႈၸဝ်ႈလုမ်း တႃႇလီပ်ႈၵျီၶင်းလွင်ႈလၢဝ်း ပုတ်ႉ တီႈဝဵင်းဢွၵ်ႉလၵ်ၽြိတ်ႉတ် မိူင်းဢင်းၵိတ်း။ Trustee, Oxford centre for Buddhist Studies and Oxford.

---

[3] ဝတ်ႉတႆးဢၶင်လဝ်ႈၼူးတင်ႈတီး မိူင်းဢိင်ႇၵလၶင်ႇၶၶင်ႉ လိူဝ်ႈမၶင်းဝႃႈ "**ဢွၵ်ႉလၵ်ၽြိတ်ႇတ် ပုတ်ႉထဝိၵျႃႇရ**" ၶႆယဝ်ႉ။

8ႉ ဢၶ်မၶ်းလဝ်ႈ လံႈၵျၢင်ႈၵျ်ၶ်း တု,တေဢတ,တင်ႈလၶ်ႉ လွမ်တံႈ တီႈတူၶ်ႈတီး လိမ်လိူဝ်းၶံႉဢတ,ၵူ,လိူဝ်းၶံႉယူ, ယဝ်ႉ။[4]

ၶငေ်,ဢၶ်လံႈလၢတ်းမႃး တီႈၶိူဝ်လိူဝ်းၶံႉဢေႃႈ တေလိူၵ်ႈဢၢဝ် လွင်ႈဢၶ်လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr ထမ်,မသု,မိ ၸမ်းလံႈယဝ်ႉ လုမ်ႈ Ph.D တီႈလၶ်ႉလွမ် ဢွၵ်ႉလ်ၾျူတ်,တ် (Oxford) မိူင်းဢၢင်းၵိတ်းၶၶ်ႉသေ တၢင်,ပုၶ်းၵိပ်ႈဝံႉတီႈၶံႈႁွၶ်,။ ၵျ်တ်းၵျုဝ်သေဢလႈ မၶ်းလဝ်ႈယဝ်ႉလုမ်ႈ ၸူး PhD? လွင်,မၶ်းလဝ်ႈ မီးဢွေႈမူၵ်းသိူင်,သင်? ဢတ,ၵူ,လိူဝ်းၶၶ်ႉ ၵျဝ်းၵိုင်,လီၵျူႉလွမ်း သိၶ်ႈတၢင်းဢၶ်မၶ်းလဝ်ႈယၢင်ႈပံ ဢွၶ်ပၢၵ်ႈတၢင်း တု, တံႈၵျဝ်းပေႃးလံႈၵျူႉလၵ်းလုမ်ႈၸူး PhD ဢမ်,ၶၶ် D.Phil ၶုၶ်းတံႈ ၵျဝ်းၶံႉသေ ပိၶ်ၵျူဝ်ဢေႃႈ ၵျဝ်းၵိုင်,လီ ဢဝ်ၵုၶ်းမုၶ်ငဝ်းမၶ်းလဝ်ႈ၊ တၢင်းၸတ်းလုဝ်မၶ်းလဝ်ႈ၊ ၶမေႉၵတ်ႉမၶ်းလဝ်ႈ၊ လွင်ႈဝံႉဝၢင်းၶမေႉလုဝ် မၶ်းလဝ်ႈဢတ,ၵူ,လိူဝ်းၶၶ်ႉယူ,ယဝ်ႉ။

သၢမ်မိူင်း ၵျူၵ်းလၶ်ႉလွမ်

လွင်ႈဢၶ်ဝေႃႈလဝ်ႈၸူးလူင်ၵျဝ်း ပိၶ်ၾူးဢွၶ်ၵျူဝ်ၶမ်းၶေႃႈသေ ဢွၶ်သင်,ၸလုၵ်ႈၵျ်ၶ်းတံႈတင်းၶမေ သိုပ်,ဢွၵ်,သွၶ်လိၵ်ႈၶွၵ်ႈမိူင်းမႃး ၶၶ်ႉ တံႈၵျဝ်းၵမ်ႈၶမေဢွၶ်ၵၶ်ၵျူႉထိုင်ဝံႉယူ,။ ၵူလႅ်းၵႃႈ ဝံႈသေလဝ်ႈ ၸူးလူင်ၵျဝ်း ဢွၵ်,ၾေႃတ်,မိူင်းသီ,ၵျူဝ်,ၵူ,ယဝ်ႉသေ မၶ်းလဝ်ႈသမ်ႉသိုပ်, ၵျ်တ်းသၢင်ႈသင်၊ သွၶ်သင်၊ ၸပ်းသိုင်သင်ထိၼ်ႈယူ, ဢၶ်ဝေႃႈၶၶ်ႉဢတႉ ၵမ်ႈၶမေတေဢမ်,ပေႃးၵျူႉထိုင်။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၵျဝ်းပွင်,လုဝ်ၵၶ်ဝေႃႈ ၵၢၶ်ၵျ်ၶ်း မၶ်းလဝ်ႈသုတ်းယဝ်ႉသေ ဢမ်,လူဝ်,သိုပ်, သွၶ်ၵျ်ၶ်းသင်ထိၼ်ႈၶံ ၶၶ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈဢတႉမၶ်း ဢမ်,လုဝ်ႈလိုင်ႉၶၶ်၊ ဝံႈသေမၶ်းလဝ်ႈ ယဝ်ႉလုမ်ႈ M.phil ၵူ,ယဝ်ႉၶၶ်ႉ မၶ်းလဝ်ႈဢမ်,မီးလွင်ႈမူၵ်း သိူင်, သင် လိူဝ်သေမၶ်းလဝ်ႈ သိုပ်,ၸတ်းလုဝ် ဢဝ်ဢထိပတိသီ,ပိူင်ၶၶ်ႉ ပိၶ်

[4] ယိူင်းဢၢၶ်းတေ,တင်ႈလၶ်ႉလွမ် တီႈတူၶ်းတီးၶၶ်ႉ ၶုၶ်းပီ2005ၶံႉဢတ,ၵျွမ်ပပ်ႉ၊ သိူဝ်ႉပပ်ႉၵူ,သေ တီႈဢေႃ,သုတ်း ၵျုၶ်ႈမီး 30000ပပ်ႉ တီႈၶုၶ်းၵျူင်းတူလႅ်းလိၵ်ႈ။ တေု,ထိုင်ပီ 2010 ဢၢၶ်းလံႈ ပုတ်,လၶ်ႉလွမ်တံႈယူ,ယဝ်ႉ။

ယႂ်ႇဢွၼ်ႁူဝ်လၵ်းၼမ်း ၵမ်းၵမ်းၽဵင်ဝႆႉ ၼႂ်းဢူၵ်းမၢၵ်ႇႁူဝ်ၸႂ်မႃးဝႃႈ ၵဝ် တိုၼ်းတေလႆႈယဝ်ႉလုမ်ႈ PhD ယူႇၼႆႉ။ တႃႇတေယဝ်ႉလုမ်ႈ PhD ထိုင်ႈ ၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလႆႈၸတ်းၵႂ်မႃး တီႈၸၼ်ႉလွမ်လႆၢလႆၢတီႈ။ လွင်ႈၼႆႉ ၸတႉ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႇတိုၵ်ႉႁႃလၢတ်ႈၸၼ မိူဝ်ႈဝၢႆးသေ မၼ်းလဝ်ႈယဝ်ႉ လုမ်ႈ PhD ယဝ်ႉၼၼ်ႉၵူလုၺ်း။ ဢၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ၵမ်းၵမ်းၸတ်းၵႂ် ဝူၼ်ႉ ၸိုင်ဢၢင်ႈဢၢၼ်း တႃႇတေယဝ်ႉလုမ်ႈ PhD ၼၼ်ႉ လႆႈႁၢမ်ႇမႃး ပိူင်လူင် မၼ်းပိၼ် **“သၢမ်မိူင်း ႁူၵ်းၸၼ်ႉလွမ်”** ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သၢမ်မိူင်း ႁူၵ်းၸၼ်ႉလွမ်ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မိူၼ်ၼင်ႇၸၼ်ႉလွမ် တီႈၵေႇလၼီႇယ (Kelaniya University)လႄႈ ၸၼ်ႉလွမ် Buddhist and Pali University မိူင်းလင်းၵႃ၊ ၸၼ်ႉလွမ် ၼိဝ်းတေႇလီႇလ် (New Delhi University) မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး၊ ၸၼ်ႉလွမ် ၶဵမ်းပရိတ်ႉ (Cambridge University)၊ ၸၼ်ႉလွမ် လၼ်ႇတၼ်ႇ (London University) လႄႈ ၸၼ်ႉလွမ် ဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉတ် (Oxford University) တီႈမိူင်းဢင်းၵိတ်း ၸဝ်လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းၸႃႉ တေလႆႈဝႃႈ တၢင်းၸတ်းၵႂ်မၼ်းလဝ်ႈလႄႈ လွင်ႈမုင်ႈမႂ်ႇ တင်းသိုင်ႈပိၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ဢိၵ်ႇ တၢင်းၸၼ်ႉလွမ်ၼၼ်ႉ မိၼ်ႈၵၼ်လႄႈႁိုဝ်ႁေႈဢၢမ်ႇႁူႉ လင်ႇလႆႈတိုပ်း တတ်းမၵ်းမၼ်ႈတတ်းသိၼ်ႈၵႂ်ဝႃႈ တေဢၢၼ်းႁဵတ်း တီႈၸၼ်ႉလွမ် ဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉတ် (Oxford) ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁဵၼ်းသီႇပီလႄႈ ႁူၵ်းလိူၼ်

မိူဝ်ႈၽွင်း မၼ်းလဝ်ႈတိုၵ်ႉႁဵၼ်းလုမ်ႈၸူးယူႇၼၼ်ႉ တင်ႈႁဵၼ်း PhDလႄႈ ၸတ်းၵႂ်ၸတႉတင်ႈဝတ်ႉတႆး တီႈဢွၵ်ႉသ်ၾူတ်ႉတ်ၼၼ်ႉ တေ လႆႈဝႃႈ မိၼ်ႈမိူဝ်ႈလိၼ်ၵၼ် လႆႈႁူႉၼင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။[5] လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ဢမ်ႇၵႃး ၽွင်းဢၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ႁဵၼ်းလုမ်ႈၸူး ၸၢဝ်းတၢင်းသၢမ်သီႇပီၼၼ်ႉ လႆႈႁပ်ႉဢဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း တႃႇတေၵႂႃႇၸိုၼ်ႈလၢတ်ႈ ပၢင်ႁုမ်လွင်ႈလၢဝ်း

[5] သင်ၸႂ်ႈႁူႉဝႃႈ ယူႇၶွၵ်ႈမိူင်းၼႆႉ မီးလွင်ႈယၢပ်ႇၽိုတ်ႇလိူင်ႉႁိုဝ်ၼႆ သိုပ်ႇလူတီႈပပ်ႉ “ၸၢဝ်းတၢင်းႁဝ်းသိပ်းပီ”ၼႄႈလိၵ်ႈ 31–40 “ႁူပ်ႉထူပ်းတွင်ႈထၢမ်လၵ်ႈၸူး ၵိဝ်ႇၵပ်းၸၢဝ်းတၢင်းႁဝ်းသိပ်းပီ”ၼၼ်ႉသေၵမ်း။

ပုတ်ႉ (Buddhist conferences)၊ ၵျေႃးတြႃးပၼ်တၵႃႇ၊ တွပ်ႇၶေႃႈထၢမ် ပၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်း ဢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ မိူၼ်ၼင်ႇတီႈမိူင်းၶ ၸၼေႇတိူဝ်ႇ၊ မိူင်းဢမေႇရီးၵႃး၊ ၵူဝ်းရီးယႃးလၢၼ်း၊ ၸိင်ႇၵႃႇပူဝ်ႇၸိူဝ်း ၼႆႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၵွပ်ႈဝႃႈ ၸဝ်ႈၶူးႁဝ်း ၵႆႉလႆႈဢွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း၊ ႁၢပ်ႇၵၢၼ် ၼမ်၊ ၸွႆႉတိူဝ်းသိူင်ၼမ်ၼႄႇၸလႈ ထိုင်မႃးၼႂ်းပီ 2003 ၵၢင်ပီ တေႃႇထိုင် 2004 ၼႂ်းၵၢင်ပီၼၼ်ႉၸင်ႇဝႃႈ ၸဝ်ႈၶူးႁဝ်းမီးတၢင်းပဵၼ် ဢၼ်လၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းဢမ်ႇဢွၵ်ႇသဵင် (laryngitis) ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈမေႃယႃၸဝ်ႇမႃးၵူတ်ႇတူၺ်းသေ ႁၢမ်ႈလၢတ်ႈဝႃႈ တေဢမ်ႇလႆႈ လၢတ်ႈၵႂၢမ်း တႃႇႁူၵ်းလိူၼ်ၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ဝႃႈၼၼ်ႉသေတႃႉၸၵႃႈ တႃႇၸဝ်ႈၶူးၸတႃႉ ဢမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈတိုၼ်း ဢမ်ႇႁၢၼ်ထိုင်ဝႃႈ တေမႃးတုမ်ႉတိူဝ်ႉ ၵၢၼ်ႁဵၼ်းၵၢၼ်သွၼ်မၼ်းၸဝ်ႈ လႃးလႃး။ ၽွင်းၼၼ်ႉ တၵႃႇၵိူဝ်းဢၼ် မီးလွင်ႈၼႄႈၵၢၼ်လူဝ်ႇထုပ်း တွင်ႈထၢမ် ၸဝ်ႈၶူးသေဢၼ်ဢၼ်ၼၼ်ႉ လႆႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈသေ လၢတ်ႈတေႃႇ တွင်ႈထၢမ်ဢဝ်ၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးတေလၢတ်ႈ လွင်ႈၸဝ်ႈၶူးဢမ်ႇလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းၼႆႉၵေႃႈ မိူၼ်ၼင်ႇ ၸႂ်ႉတိုဝ်းၵမ်ႇဢိုတ်းသူပ်း (ၵမ်ႇဝၸီႇပိၵ်ႉ)ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ပိၼ်ႇၽိုဝ်ႉၵေႃႈလီ ပေႃးတေမႃးတူၺ်း ဢၼ်ၸဝ်ႈၶူးယဝ်ႉလုမ်ႈ ႁူႇၼႆႉ ဢၼ်လၢၵ်ႇလၢႆးလူင်ထိုင်းဢၼ်ၼိုင်းၼၼ်ႉလမ်ႉ မိူဝ်ႈဝၢႆးသေ ဢမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈတေႃႇထုပ်းႁူၼ်းၼမ်ယဝ်ႉၼၼ်ႉ ၼႄႈၵၢၼ်ဢၼ်လႆႈ လၢတ်ႈၵႂၢမ်း ယွမ်းတူၵ်းႁူႇၼမ်ၼႄႇယဝ်ႉၸလႈ မၼ်းၸဝ်ႈၵေႃႈ လႆႈၶၢဝ်း ယၢမ်းတႅမ်ႈၽိၼ်လိၵ်ႈၼမ်မႃးသေ မိူဝ်ႈႁူးပွၵ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၽိၼ်လိၵ်ႈ ဢၼ်မၼ်းၸဝ်ႈ လႆႈတႅမ်ႈသၢမ်သီႇပီ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃးၸလႈ ဢၼ်လႆႈတႅမ်ႈ ၽွင်း ဢမ်ႇလၢတ်ႈၵႂၢမ်းႁူၵ်းလိူၼ်ၼၼ်ႉ ၽဵင်ႇပဵင်းၵၢၼ်လီလီယူႇၼႆႉယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၼႆႉတေလႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ဢၼ်ၶိတ်းၶိုင်းမၼ်းၸဝ်ႈၸိူဝ်းယဝ်ႉတူဝ်ႈ ၼႄႈ ၵၢၼ် ႁဵၼ်းမၼ်းၸဝ်ႈယူႇၼႆႉယဝ်ႉ။

ပႃႇမုင်းလူင်ဢႃႇၼၼ်ႇတႃႇ

ပေႃးတေလၢတ်ႈလွင်ႈ လုမ်ႈၶူးတွၵ်ႉတိူဝ်ႇ PhD ၼႆႉ ၽူႈတႅမ်ႈ လိၵ်ႈႁူႇၸုၵ်းလွႆလႆႈ ဢၼ်ယၢမ်ႈလႆႈငိၼ်းမႃး မိူဝ်ႈဢႃႇယုယင်းတိုၵ်ႉလဵၵ်ႉ

ခွံ့ခခေ်ယူ့ၸတ့ၸတ့။ ပေးၵိုင်ႉသခ်ႉလိခ်ၶွခ်းမိူဝ်ႈလိုဝ်ႁေႈ ယွခ်ႉ လူလိုဝ်ႈၶိုဝ်ႈၵျူ့ဝႈ ႁွပ်ႈသင်ၵိုင်ႉသခ်ႉခဵၸလႈ ဢႆ့ဢႆ့ထၢမ်မ်ိခ်ႈ ပူႉမွခ်ႉ ခဵႃးယႈၵဝ်းၶဝ်ဝႈ“ ၵ်ိတ်းသင်ၸလႈ ၵိုင်ႉသခ်ႉလိခ်ၶွခ်းၶႈလႈ” ခဵ ၶဝ်ႁေႈ ၵမ်ႉၵျူ့လၵ်းပႃးထၢတ်ႈသေတႃ့ၵိုင့်ဢၢင့်သေ သမ်ႉတွပ်ႉၸၵႈ ၶႆႈၸခဝႈလွင်ႈၶိူဝ်း “**ပမူင်းလူင်ၵႃႉခခေ်ႉတႃႉ**” ခခေ်ႉဢမ်းလိဝ်ယူ့ ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႈ ပမူင်းလူင်ၵႃႉခခေ်ႉတႃႉ ၶူပ်းလႈၵျၢင်မခ်းၶိုခ်းၸလႈ လင်ႉပိခ်မေႈ ၵိုင်ႉသခ်ႉခဵခခေ်ႉယဝ်ႉ။ ပိခ်ၵျိုဝ်ႁေႈလိ ၵခ်တႆႈၵဝ်း ပွင်ႉလိုဝ်ဝႈ “ပမူင်းလူင် ၵႃႉခခေ်ႉတႃႉတႆး” ခခေ်ႉၸတ့ ၵ်ိတ်းၵျိုဝ်ႁေႈ မခ်းတေၵမ်ႉမိး ခိုင်းလူၵ်ႈခဵ့လႆႈတေ့။ ႁူလိုဝ်းဢႈ မခ်းတေပိခ်ႁၢမ်း လူလိုဝ်ႉၵုပလႃႉ(metaphorical language) တေႃႉမိူဝ်ႈၵခ်ၵဝ်း ၵမ်ႉ လိပ်ႈပိခ်လႆႈခခေ်ႉသေ ဢႆ့ၶႆႈၸခ လွင်ႈၵႃႉခခေ်ႉတႃႉၵမ်ႉခခေ် ၵႃႈ ၵ်ိင်းလူင်၊ ၵႃႈၵ်ိင်းမိူင်းလိူဝ်းခခေ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႈ ပေးပိခ်ၵႃႉခခေ်ႉ တႃႉတႆး ၵမ်ႉခခေ် ၵႃႈၵ်ိင်းလူင်၊ ၵႃႈၵ်ိင်းမိူင်းခဵ ၵခ်တၢင်းခမေၵမ်ႉ ပိခ်လႆႈခခေ်ႉ မခ်းတိုခ်းပိခ်လႆႈတႃႉသေႉခခေ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလိဝ်ႁေႈ ပေးတေလၢတ်ႈၸခ လွင်ႈလုမ်ႈၶူး PhD ၵမ်ႉခခေ် DPhil ခဵ့ၸခ တႆးၵဝ်းဢမ်ႈၽွင်ႈ ခင်ႉၵျိုဝ်ၶဝ်ပေးပွင်ႉလိုဝ်လႆႈငႃႈငႃႈခခေ်ႉ မၢင်ၽဝ်ႉ တေလႆႈလၢတ်ႈၸခဝႈ “**ပိခ်လုမ်ႈၶူးလူင် ၵႃႉခခေ်ႉတႃႉ**” ခဵလူးႁွခ်ႉ ၵမ်ႉၵျူ့ယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈသင်ၸလႈဝႈခခေ် ၽွင်းမိူဝ်ႈၵခ်လဝ်ႈၶူးၵဝ်းယဝ်ႉလုမ်ႈၶူး တွၵ်ႉတိူဝ်ႉPhDႁၢႉခခေ်ႉလိမ်ၵူလိုဝ်းႁေ့မခ်းလဝ်ႈ၊ ၶူးမခ်းလဝ်ႈ၊ လုၵ်ႈ သိသ်ႈတပ်ႉပေး ၵိုၵ်ႉပႈတင်းတၵ်ႉဢႃႉသတ်ႉထႈမခ်းလဝ်ႈ တီႈလမ်တီႈ ဢႆ၊ လိမ်ႁူခ်းတႆး၊ထႆး၊မၢခ်ႈ၊ ၵင်းဢိတ်းႁူခ်းႁူႈလၢဝ်းၶိူဝ်း တိမ်ႈလိုၵ်ႈသိုဝ်ႉ ၵီးမေးလ် E-mail၊ သိုပ်ႉၽူခ်းၶွပ်ႈလိုဝ်ယိခ်းလူမ်းလွမ်းၵဝ်ႁုင်ႉႁုခ်း မုခ်ငဝ်း မခ်းလဝ်ႈၵၢခ်ႉၵျူဝ်ပၢၵ်ႉမခ်းခဵယဝ်ႉ။ သင်ပိခ်ပမူင်းလူင် ၵႃႉခခေ်ႉတႃႉႁေႈမခ်းၶူပ်းလႈၵျၢင်မခ်းၸလႈၵ်ိတ်းၵျိုဝ်ႈလိခ်ၶွခ်းၵိုင်ႉ သခ်ႉၸလႈၵျိုဝ်။ ၵခ်ယဝ်ႉလုမ်ႈၶူးခဵ့ႁေႈ ယွခ်ႉလူလိုဝ်ႈပိခ်လဝ်ႈတႆး ၵဝ်းခဵၸလႈ ၵ်ိတ်းၵျိုဝ်ႁေႈမခ်းတေ ၵ်ိတ်းၵျိုဝ်ႈတႆးၵဝ်းမိးလွင်ႈ ၵျူမ်လူမ်း

တိုၼ်ႇတႅၼ်ႈ တၢႇႁၼ်သႅၼ်ႈတၢင်းတၢင်းသိုၼ်ႈယႂ်ႇ ဢၼ်မႂ်ႇတၢႇႁဝ်းယူႇ ယုမ်ႇယမ်ၼႆယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈလႆႈႁူႉလွင်ႈၵိူင်ႉၼင်ႇ ဢၼ်လၢတ်ႈမၢးတီႈၼိူဝ် ၵိူဝ်းၼႆႉၸလႈပေႃးတေလၢတ်ႈလွင်ႈလုမ်ႈၸူးဢၼ်ၼႆႉၵေႃႈ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လင်ႇၵႃႇၸုၵ်းၵႂ်ႈလႆႈ "**ပၢမုင်းလူင် ဢၢႇၼၼ်ႇ တၢႇ**" ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈယိုၼ်ႈတွပ်ႇ လဝ်ႈၸူးၵမ်းၽွင်ႈ

ဢၼ်ၵူၼ်းတင်းၼမ်ႉ လႆႈသူင်ႇလိၵ်ႈ၊ သႂ်ႇဢီးမေးလ်ပၼ်မုတိတၢႇ ႁူမ်လူမ်းလွမ်းလိူဝ်းၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉလူလႆႈ လဝ်ႈၸူးယဝ်ႉလုမ်ႈႁႃႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈၸူးဢမ်ႇလၢင်ႈတႅမ်ႈတွပ်ႇ ၵေႃႉလွႆႇၵေႃႉၼၼ်ႉၸလႈ လဝ်ႈၸူးလင်ႇလႆႈ ၸွၼ်ႈလူးႁၼ်သေ တွပ်ႇဢီးမေးလ်မႃး ၵိူဝ်ႈႁဝ်းလုၵ်ႈႁဵၼ်းႁူႈတီႈတီႈ ဢၼ် လႆႈႁၼ်မိူၼ်ၼင်ႇတီႈတႂ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

[6] မႂ်ႇသုင် လဝ်ႈတႆႈႁဝ်းၸဝ် *Tuesday,Octorber5,2004*

ၶႂ်းလူၵ်ႈတင်ႈသႅင်ႈၸႃႈ...

ၶေႃႈမုင်ႈမွင်းလိ လဝ်ႈႁဝ်းၸဝ်မိူင်းၶေႃႈ ၸႃႈတေမီးပွႆးထၢမ် တွပ်ႇသူပ်းၼၼ်ႉၸလႈ တၢင်းသိူဝ်းၵွႆႈလဝ်ႈႁဝ်းၸဝ် လူလႆႈတၢင်း သိုပ်ႈၶေႃႈၸႃႈႁဝ်းဝၢႆးလင်ၼၼ်ႉ မႃႇတုမ်ႉယွၼ်ႈထိုင်ၵူၵ်း ထိုင် မၢၵ်ႇႁူပ်ႉၵွႆႈၸႃႈၸတႉၸတႉ။ ဢီးမေးလ်တင်းသၢမ်လူမ်းလဝ်ႈႁဝ်းၸဝ် လုၵ်ႉႁူႈတီႈတီႈၽိူဝ်ႈမႃး လီမ်ဢၢဝ်တၢင်းသီးလီၵ်ႈ၊ ၸိူဝ်ႇၸႃႇႁူဝ်ႇ၊ ႁူဝ်ႇ လမ်ႇပူဝ်ႇ၊ British Columbia ၶႂ်းမိူင်းၸႃႇၶေတေႃႇ၊ လၼ်ႇတၼ်ႇ၊ ဢွသ်ႁတေးရီးယႃး၊ Mauritius လိူဝ်းၼႂ်ႈ။

တႃႇတေႁပ်ႉလႆႈလုမ်ႈၸူးသုင်သုတ်း တီႈၶႂ်းႁၢၼ်ႁဵၼ်း လၼ်ႈ လွမ်ၼႂ်ႈ ၸႃႈႁဝ်းပၼ် ၵေႃႉထူၼ်ႈသီႇႁူလႆးၸႃႈ။ **လဝ်ႈသႃႇသၶေႃႇ**

---

[6] ပၼ်ႇတႅမ်ႈဢဝ်မၢႆးတီႈ ဢီးမေးလ် ဢၼ်လဝ်ႈၸူးထမ်ႇမသၢႇမိ တၢမ်တုဝ်မၼ်းလဝ်ႈ သုင်ႇမၢႆးၽႃႇဢၢင်းၵိတ်းမိုဝ်ႈဝၼ်း ထိ 5.10.04 ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ခခေ်ႉ,တဆ (ယၢမ်းခ်ႇပိ်ခ်ႁူခ်းၡူခ်း) ပိ်ခ်လဝ်ႈတ်ႉး ဢခ်လႆႈ လုမ်ႈ PhD. ဢွခ်တၢင်းသုတ်း တီႈလခ်ႇလွမ်မျ,ဂထ ခ်ႇးမူင်း ဢီခ်းတီးယၢး။ လဝ်ႈညြု,မိလိခ်ႉ,တဆ ပိ်ခ်လဝ်ႈထူခ်းသွင်သေ လဝ်ႈၼူးၵေ,လျ,ခခေ်ႉ,တဆ ပိ်ခ်လဝ်ႈထူခ်းသၢမ်ယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈတိုၵ်ႉ ၵီခ်းဢဝ် PhD. ခခေ်ႉ မခ်းလဝ်ႈလႆႈတေ,တင်ႈမျးပျး ဝတ်ႉ တ်ႉးလင်ခိုင်ႈ တီႈလိခ်သုင် တွခ်ၵွင်းလၢဝ်းပုတ်ႉ တီႈပုတ်ႇထဂ ယျ,ခခေ်ႉငလႈ တၢင်းၼိုပ်ႈချေႈလဝ်ႈၼူးၵေ,လျ,ခခေ်ႉ,တဆခေ်ႉ ပိ်ခ်ဢခ်ၼိုၵ်ႉတွခ်းတီႈသုတ်းယဝ်ႉ။

ဢခ်လႆႈၡူႉဝျႈ လဝ်ႈၵဝ်းၼဝ်ၡူမ်လူမ်းလွမ်းၼျႈၵဝ်း ခ်ႇးၼၢဝ်း ယၢမ်း ဢခ်တေၵီတ်းၡုႈ ပိ်ခ်တီႈတွင်းၵိုမ်းႁူ,ယၢမ်းခႄႉခႄႉ ၼျႈ ၵဝ်းပိ်ခ်ဢခ်ယိခ်း လူမ်လွၵ်ငတ့ငတ့ၼျႈ။ ခင်ႉ,လဝ်ႈၵဝ်းၼဝ်ၡူႉ ဝ့ခခေ်ႉၼျႈ။ ၡုႈၽခေ် ဢခ်ၼီမ့်သုတ်းသေ ယူင်းဢဝ်လႆႈမျး ဢခ် ၼျႈၡူႉ ခ်ႇးၽဝေၼျႈဝျႈ ပိ်ခ်ဢခ်သုင်သုတ်းခခေ့် ပိ်ခ်ဂၢင်လွၵ်ၼျႈ ၵဝ်းယဝ့်။ ချေႈဂၢခ် ဢခ်ၼျႈတေၵီတ်းသၢင်ႈခခေ့် ဢမ်,ၼွႈ လၢင်ႈတီၵ်,လီင်းလီမျးႁူႈတျ,သေ,သေတျႉဂျေႈ ၼျႈၵဝ်းပိ်ခ် ဂျႉၼတ်းလွၵ်မျးသေ ဝူခ်ႇဝျႈၼျႈၵဝ်းမီးချေႈဂၢခ် ဢခ်လူဝ်,လႆႈ ၵီတ်းသၢင်ႈဢခ်ခိုင်ႈ ခႆယူ,တျ,သေ,ၼျႈယဝ့်။

ၼျႈၵဝ်း မုင်ႈၵျခ်ပုတ့်ထလဝ်ႈ ပိ်ခ်ဂျႉလီတီႈသုတ်း ဢခ် ပိ်ခ်ၼေျႈတျႉမျးႁူႈပိူင်ပိူင် ဢခ်ခိုင်ႈယဝ်ႉဢခ်ခိုင်ႈသေ ဂမ်း လိုခ်းသုတ်းမခ်း ဢဝ်လႆႈမျး ဢခ်ႁူခ်းၽိသိတ်,ၼဝ်ႁူလိုး ၽခေ်ဢဝ်လႆႈခခေ့်ယဝ့်။ ၽၢင်ၵျၢင်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ ဢခ်ၵျပ့်ဢဝ် ၼေျႈတျႉၼီင်, ခ်ႇးၽဝေ၊ တေျ,မူဝ်ႈႁူႈသမ်,သီခ်ပိူင် ဢမ်,မီခ်ႈ လွမ်းခင်ႉ,ဂၢင်လွၵ်မခ်းလဝ်ႈခခေ့် ဢခ်မခ်းလဝ်ႈဢမ်,ၽျေႈ ဝၢင်းပိတ်ႈ တၢင်းမုင်ႈမွင်းသေပွၵ်ႈငလႈ ဢခ်မခ်းလဝ်ႈဝံႉချေႈ ဂၢခ်မခ်းလဝ်ႈပိ်ခ်ယွ်ႉ,တီႈသုတ်း ခ်ႇးလူၵ်ႈခခေ့် ၼျႈၵဝ်းလႆႈလွၵ် ငတႉငတႉ။

တျ,တေပိ်ခ် တပေးလီပုတ်ႉထလဝ်ႈမျးခႄႉ ၽခေ်ဢဝ်ဢမ်, သုတ်းဢမ်,သီင်ႈ။ ၵျပ့်ဢဝ်ၼေျႈတျႉၼီင်, လူဝ်းဢခ်မီးခူဝ်သီခ်ႈ

တၢင်း ၼႃႈႁဝ်းမႃးၶႅမ်ႉသေ ၼႃႈႁဝ်းၼတ်းလွႆႈမႃး ၶိင်ႈၵႃႈပဵၼ်လီႈ ယဝ်ႉ။ ၼေႃႈတႃႉၼိင်ႈ, ၼႃႈထိင်ႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈၶႅဝ်ႉ ပဵၼ်တႃႈပေႃႉၵွၵ်ႈ, ၽိုၼ်ၼူၼ်ႉၼူႉၼႃႈႁဝ်းတီႈၶႂ်းမူင်းဝၼ်းတူၵ်းသေ တင်ႈလၶ်ႉလွမ် သင်ႈၼႃႈ, တႃႈလဝ်ႈတႆးႁဝ်း ၸူႈဝႆးလႆႈၵႃႈၸိုဝ်လိၵႃႈၶေႃၶႅမ်ႉၶႅမ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၼႃႈႁဝ်းဝူၼ်ႉႁၼ် လွင်ႈၼိုပ်ႈၶျေႈၵၢၼ်ၶႅဝ်ႉ တိုၵ်ႉပဵၼ်ၵၢၼ် ၸတႈမၢၼ်းႁူလ်းသေ ၵၢမ်ႇပႆႇလွႆႈတီႈသုတ်းသိၼ်ႈၶႅဝ်ႉၶႅမ်ႉ ၵၢမ်ႇ တၢပ်ႈလၢတ်ႈၼႃႈယဝ်ႉ။

ၼွပ်ႈလွႆႈထိုင်လူးၵီးမေးလ်လဝ်ႈႁဝ်းၼဝ်တင်းသိၼ်ႈထိင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ ႁူမ်ႈလူလ်းမိတ်ႉတႃႈယွႆႈၶမ်ႇသေ...

လဝ်ႈၼူးထမ်ႇမ
ၵွၵ်ႉလၵ်ၽိူတ်ႉတ်ႇ၊ လၶ်ႈတၶ်ႈ။

ဝၢႆးသေမၶ်းလဝ်ႈ ယဝ်ႉလုမ်ႈ PhDၵႂႃႇယဝ်ႉ ႁိူင်ထိင်ႈပီၶိုင်ႈ လမ်လမ် ထိုင်လူၶ်လူႇလႆႇ, July, 16, 2005မႃး လင်ႇမီးပၢင်ႁပ်ႉလုမ်ႈ တီႈလၶ်ႉလွမ် ၵွၵ်ႉလၵ်ၽိူတ်ႉတ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၵဝ်ႇလူလ်ႈ လွင်ႈၵၢၼ်မၶ်း လဝ်ႈ လႆႈၼိုၶ်ႈႁပ်ႉၵဝ်လုမ်ႈၼူး PhD ၶႅမ်ႉ ႁူၶ်းတင်းၶမ်ႇ ၵွၶ် ၵၶ်တၢမ်ႈလိၵ်ႈႁူမ်လူမ်း လွမ်းမၶ်းလဝ်ႈထိင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈၸလႈ ၶႅမ်ႉၵေႃႈ မၶ်း လဝ်ႈလင်ႇလႆႈႁူပ်ႈသေ တၢမ်ႈလိၵ်ႈၵီးမေးလ် ၼွပ်ႈလွႆႈထိုင် မူၶ် ၶိင်ႇတီႈတွႆႈၶႅ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

"မွႆႇသူင်တင်းသိၼ်ႈၼႃႈ... [7] Sunday,July,17,2005

ၼွပ်ႈလွႆႈထိုင်ၵၢၶ် လဝ်ႈႁဝ်းၼဝ် သူင်ႇမေးလ်မႃးၸတႉၸတႉ။ မူဝ်ႈ ဝႃးၶွႆ ပိၶ်ဝၶ်းၵၢၶ် လီၼုၵ်းၼူၶ်ႉဝူၶ်ႉၼွပ်ႈၸတႉၸတႉၼႃႈ။ ပၢင်ႁပ်ႉ

[7] ပိၶ်ႇတၢမ်ႈၵဝ်မႃးတီႈၵီးမေးလ် ၵၢၶ်လဝ်ႈၼူးထမ်ႇမသႃႇမိ တၢမ်တူဝ်မၶ်းလဝ်ႈ သူင်ႇမႃး ၽႅဝ်ႇၵၢင်းၵိတ်းမူဝ်ႈ ဝၶ်း ထိ 17.7.05 ၶႅမ်ႉယဝ်ႉ။

ၼၢ်ပ်ႈၼူး တီႈၵွၵ်ႇလၢ်ၽြူတ်ႉတ်ၶႆႇ ပူင်ႈၵၶ်တင်း ဢၶ်ၼျုႈၵွဝ်းလႆႈ ၼိုၶ်ႈ မူဝ်ႈပူၶ်ႇမျုးၶၶ်ႇၸတႇၸတႇၼျုႈ။ ၵမ်းၶႆႉၶႆႉ ၵွ်တ်းသၚ်ၵျေႈ ပိၶ်ဖေႃႇ **လိၢ်တ်ႉတိၶ်ႇ** (Latin) မူတ်းသေ ၶႆႉၶေႉၶမ်းၶေဝ်ႉ ၽြိုင်ႈထုင်းလူလျ်ႈ ပိုၶ်းလၶ်ႇလွမ်ဢၶ်ႁိုင်ယၢဝ်းမျုး 800 ပီပႆႇ ၶၶ်ႇယဝ်ႇ။ ၵမ်းဢွၶ်တၢင်းသုတ်းၶႆႉ လုၵ်ႈၵွ်ၶ်းတင်းသိၼ်ႈ ၶုင်ႈၼူဝ်းၵျုႇဝုၶ်ႇၵဝ်ႇၵဝ်ႇ ဢၶ်ၼဝ်ၶုင်ႈဝႆႉၶၶ်ႇသေ ၼဝ်ႈၵျုႇ ၶူင်းႁြူင်းၵွပ်ႇၼူး ယဝ်ႇတိၶ်း(Dean[8]) ၵျေးလိၵ်ႇၼဝ် ဢဝ်ၼဝ်ဢၢပ်ႈ ပၶ် Voice Chancellor ယဝ်ႉ လုၵ်ႈၵွ်ၶ်းၼဝ် ဢွၵ်ႇႁြူင်းၵွပ်ႉၼူး ၵျုႇလႆႈၼူဝ်းၵျုႇဝုၶ်ႇမုႇ ဢၶ်ၸၶၽြၢင်ၵျၢင်ႈ ဢၶ်ၼဝ်လႆႈၼၢ်ပ်ႈၼူး မုႇမုႇၶၶ်ႉသေ ၼဝ်ႈၼိုၶ်းၶူင်းႁြူင်းၵွပ်ႇၼူးထိၼ်ႈ။ မူဝ်ႈၼဝ်ႈၵျုႇ ၶၶ်ႉ သိၼ်တူပ်းမုဝ်း ပေးပၶ်းဢူၶ်လူင်ဝႆႉယူႇ။

Voice Chancellor လၢတ်ႈဝျုႈ – “ လိုၶ်းသုတ်းမၶ်း ပၢင်ၵွပ်ႇလုမ်ႈၼူးၶႆႇ ပိၶ်ဖွၶ်းလီတၢင်းၼတ်းလွႆဢမ်ႇထၢတ်ႇ ဢၶ် ဢဝ်လွႆပၵ်းသွႆႇ တီႈၼွတ်ႇပၶ်ၵျၶၶ်ႇသေ ၼူၶ်ႇၼႆႈၵျၼျုႈၵျေႈၼႆ ယၢပ်ႇဖုတ်ႇလူင်လူဝ်းၶၶ်ႇယဝ်ႇ ” ၶႆယဝ်ႉ။ မၶ်းသုပ်ႇလၢတ်ႈ ထိၼ်ႈ “ ၼၢ်ပ်ႈၼူးဢွၵ်ႉလၢ်ၽြူတ်ႉတ်ၶႆႉ ပိၶ်ဢၶ်လႆႈယၢပ်ႇၸလႈ ၼျုႈ ၵွဝ်းဢဝ်ၵုင်ႇယေးမုၶ် တၢင်းၼတ်းလွႆသူၸတႉၸတႉ ”ၶႆ ယဝ်ႉ။

တျုႇၼၵ်ႇၼျုႈၶႆႇ ၼျုႈလႆႈမုႇတုတ်းၵျုႈမုႇ– တၵျုႇမၢၶ်ႈၵျေႉၶိုင်ႈ (ပိၶ်လုၵ်ႈပွႆႉလူင် သူလျ်ႇၵျူးပျၢၶ်ႇ တူၶ်ႈတီး)၊ တႆးသွၚ်ၵျေႉ (လႆးမူင်း တီႈလၶ်ႇလွမ် Westminster၊ လဝ်ႈပလျ်ႇလျုႇဝမ်ႇသ သိၼ်ပၶ်)၊ တင်းထႆးသွၚ်ၵျေႉ (ၽြျုႉဢတ်ႇတဂိတ်ႇလျေး ဝတ်ႇရျုႇမ ၵဝ်ႈ မူင်းၵွၵ်ႇ၊ တွၵ်ႉထူဝ်ႇလ် သရိလၵ်ႇသၶ ၵျၶ်ႇၵျၶ ဢယုတ်ႉထယျုး တီႈလၶ်ႇလွမ် University College of London)။ ၼဝ်လူဝ်းၶႆႉတင်းသိၼ်ႈ ႁြူႉၵျၶ်ပၢင်ၵွပ်ႉၼူး သုဝ်ႈၶျုႈ တၶ်းတျုမျုးယဝ်ႉ။

[8] Dean-ဢၶ်ဝျုႈၶၶ်ႉ ပိၶ်ၵျေႉဢၶ်ဖွမ်းငမ်း ၶူင်းလၶ်ႉလွမ်ႇဢမ်ႇၶၶ်ၵျေး လိၵ်ႉၶႆ ယဝ်ႉ။

ၽွင်းယၢမ်းပၢင်ႁပ်ႉသူးၶႄႇ ၵမ်ႈၽွင်ႈယူႇပႂ်ႉဝႆႉတီႈၶွၵ်ႈ။ ဝၢႆး ၶႄႇ လုၵ်ႈၸိူဝ်းထႆးၵမ်ႈၽွင်ႈ ၵေႃႉတိုၵ်ႉၸိူဝ်းၵေႃႉလုမ်ႈတွၵ်ႇ ထူဝ်ႇၼဝ် တီႈၵွၼ်ႉလႅၼ်ၽိူတ်ႉတၢၼ်ႇ မႃးၵေႃႉႁုင်ႈယေႃးမုၼ်သေ ထႆႈ ႁၢင်ႈၵပ်းၼႃႈဝႆႉယဝ်ႉ။ ၶႄႇပၢင်ၽႄၢင်ႁၢင်ႈသိမ်ႉလိပ်ႈၸတႉၸတႉ ၵေႃႉၼဝ် ၸၶမေႃးၶႄႇယဝ်ႉ။ တီႈၶႆႈ ၼႃႈၼႂ်ႈၼွပ်ႈလႂ်လဝ်ႈႁဝ်းၼဝ်တင်းသိူင်ႈ ၵေႃႉလႆႈလွႆႈထိမ်ၼႃႈႁဝ်းမႃး လၢႆလၢႆပီပူၼ်ႉမႃးလူဝ်းၶႄႇ။ သင် လူဝ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႈပႃးတၢင်းလွႆႈထိမ် သူလဝ်ႈလူဝ်းၶႄႇလိူင် တႃႈၼိူပ်ႈ ၶေႃး ၵေႃႉလႆႈၵၢၼ်ၸိူဝ်းၼႃးၶႆႉ တေယၢပ်ႈလူဝ်ႇဝႆႉယဝ်ႉ။ တေႈၵေႃႉ မူဝ်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈၶႄႇ ႁူၼ်းတႆႈႁဝ်းတင်းၶမ်ႇ ယုမ်ႈယမ်မႃးဝႃႈ ၵေႃႉၼႃးႁဝ်းဝူၼ်ႉမိူၼ်ႈ လွမ်းလွင်ႈလွမ်းၸွႆးမၼ်းမႃးၶႆႉ တေပိူၼ် ၽွၼ်းလီတႃႈႁဝ်းလၢႆလၢႆပူင်ယူႇၶႆႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈယုမ်ႈယမ်ၼဝ် တီႈ ၶူဝ်ၼႃးႁဝ်းၶႆႉ ပိူၼ်ဝႆႉလၵ်းသဝ်သုင်ၸိူင်းလူင်ၵေႃႉၶိုင်ႈ မူဝ်ႈ ၼၢဝ်းယၢမ်း ယၢပ်ႈၽိုတ်ႈလူဝ်းၶႄႇသေ ပိူၼ်ၸိူင်းႁူးပူင်ပူင် တွၼ်ႈ တႃႈတၢင်းၼတ်းလွၼ်ႈၼႃးႁဝ်း ၸူႈၸွတ်ႈၽိူဝ်လႆႈ တီႈၵေႃႉၼႃးႁဝ်းၼိူႈ ၸွတ်ႈၽိူဝ်ယူႇၶႆႉယဝ်ႉ။

ၼွပ်ႈလွႆႈထိုင်လူး ႁူမ်ႈလူလုၺ်ႈမိူတ်ႉတႃႇ လဝ်ႈႁဝ်းၼဝ်ထိူင်ႈၵမ်း ၶိုင်ႈသေ...

လဝ်ႈသူးထမ်ႇမသႃႇမိ (ၼမ်းမႂ်ႇ)
ၵွၵ်ႉလႅၼ်ၽိူတ်ႉတၢၼ်ႇ။
Sunday, July 30, 2005

ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၵေႃႉႁဝ်းလႆႈၵေႃႉႁုင်ႈမုၼ်ငဝ်းမၼ်းလဝ်ႈ လႆႈယဝ်ႉ လုမ်ႈသူးတွၵ်ႇတူဝ်ႈၵူႈၶႆႉ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ ၵမ်ႈၼႂ်ႈၸွႆႈမၼ်းပိူၼ်တီႈပိူင်း ပေႃးလႆ ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၼဝ် ႁူမ်ႈလူမ်းလၢႆလၢႆသေယဝ်ႉၵူႈၵူလႆး။ ၵေႃႉၼႂ်ႈ ၸွႆႈၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၼဝ်ပိူၼ်တေႉ လွမ်းၶိူင်ႈၵူၼ်းတႆးမီးဝႃႈ...

"မႆႉလီမီးယေႃႈတူၶႆႈ၊ ၶူၵ်ႉမိူၼ်ႈမူၼ်ႈသိူၼ်တူဝ်၊

ၽူၼ်ႈလီမီးယေႈလဝ်ႈ၊ မိုၼ်ႇႁူၼ်းတဝ်ႈၵိုဝ်းလီ။”[9] ၶႂ်ႈသေတႃႉ သင်ႁဝ်းမီးမႆႉလီမိုၼ်ႇတူၼ်ႈၸလႈ ၽူၼ်ႈလီမိုၼ်ႇလဝ်ႈမျႈလူးတေပဵၼ်ၵိူဝ် ၵၢၼ်ဝျႈၶၼ်ႉႁူဝ်ႈပွင်ႇလွင်ႈသေၵမ်း။ ယွၼ်ႉလူလႆႈ တႂ်ႈႁဝ်းမီးၼၢဝ်းယၢမ်း ပဵတ်ႈလႂ်မျႈၶမ်ၶျေႇယဝ်ႉၸလႈ ယၢမ်းလိဝ်ႁဝ်းမီးမႆႉလီတူၼ်ႈၶိုင်ႈႁူလႆး တိုၼ်းၵမ်ႇပႂ်ႇတီမ်ထူၼ်ႈလႂ်ႈ၊ ႁဝ်းယင်းတိုၵ်ႉတေလႂ်ႈလိုၼ်ႇ တိုၼ်ႇသွၼ် ႁဵၼ်း ႁူဝ်ႈတႂ်ႈႁဝ်းၵူတ်ႇၵွၵ်ႇလႂ်ႈ ၽူၼ်ႈမီးတၢင်းႁူႉၶမ်ၶမ်ထဵင်ႈယူႇ ၵၢၼ် ဝျႈၶၼ်ႉ ပွင်ႇလွင်ႈၵၼ်သေၵမ်း ... ။

ၽိုၼ်ၵၢင်

1. **“ၼၢဝ်းတၢင်းႁဝ်းသိပ်းပီ”** *Our Ten year’s Journey,* **1991–2001**
2. “**မႂ်ႇၵိုမ်းပီၵွၼ်းငိုၼ်း**”ဝတ်ႉသီႇရိမၢင်ႇၵလျႇသႂ်ၼူဝ်း ဝိင်းမူင်းၵုတ်ႈ၊ ပီၼရိတ်ႉ 2002၊ ပီတႂ်ႈ 2096၊ လဝ်ႈသြျႇၶၼ်ႇတဝမ်ႇသ။
3. lankajourney@yahoo.com herngseng@yahoo.com
4. Encyclopedia of Buddhism Volume No V.466.Colombo, Sri Lanka.
5. *Cambridge Advanced Learner’s Dictionary.*
6. *www.oxfordbuddhavihara.org.uk*

---

[9] မႂ်ႇပပ်ႉမႂ်ႇၵိုမ်းပီၵွၼ်းငိုၼ်း၊ ဝတ်ႉသီႇရိမၢင်ႇၵလျႇသႂ်ၼူဝ်း၊ ဝိင်းမူင်းၵုတ်ႈ။ ၶျေႈလိၵ်ႈ52။

ပၢင်ယွင်ႈၵုင်ႇယေႃးမုၼ်

ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင်သၢမ်ၸဝ်ႈဢလႈ   ၸဝ်ႈၶူးမေႃၵမ်ႈၽွင်ႈ

ၼႂ်းပီ 2004–5

သီႇရိဢွၼ်ႇ

ၵႂၢမ်းၼမ်း

ပၢင်ၵုမ်လူင်လၢဝ်းပုတ်ႉ ၵူႈမိူင်းမိူင်း (The World Buddhist Summit) လႆႈႁဵတ်းၵႂႃႇ တီႈတႃႈၵုင်ႈ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 9၊10၊11/ 12/ 2004 ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၼႂ်းၶႅၵ်ႇၽိသဵတ်ႇ (special guest ၶႅၵ်ႇဢၼ်ထူး) ဢၼ်ၸဝ်ႈ လႆႈၽိတ်ႈမႂ်ႇမႃးၼၼ်ႉ ပႃးၸဝ်ႈၶူးလူင် **Dr. ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸမ်း** ၸဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၼႂ်းပၢင်ၵုမ်ၼၼ်ႉ ႁွႆႈမၼ်းၸဝ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵိဝ်ႇလူလႆႈ လွင်ႈၼႄႈၵၢၼ်သႃႇသၼႃႇ ၼႂ်းမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵူလႆးၵႃႈ ဢမ်ႇတၼ်းလႆႈလၢတ်ႈ၊ ၵွပ်ႈဝႃႈ မိူဝ်ႈၸပ်းပၢင်ၵုမ်လူင်ၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလွင်ႈပူင် တၢႆလီလီ၊ ၵၢင်ၼႂ်လၢႆႈၼိူင်ႈမိဝ်း၊ ၵၢင်ဝၼ်းလၢႆႈၼိူင်ႈမိဝ်း၊ မိူဝ်ႈၸပ်းဢၼ် ၵိုတ်းဝႆႉမိူဝ်ႈၼႆႉ တႃႇမိူဝ်ႈၽုၵ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ပေႃးထိုင်ၵၢင်ၸမ်ႈမႃး သမ်ႉ လၢင်ႈလၢႆႈထိူင်ႈဢၼ်မႂ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်းပၢင်ၵုမ်လူင်ၼၼ်ႉ ဢမ်ႇလႆႈ လၢတ်ႈသင်ဝႆႉဢွၼ်တၢင်းလီလီသေ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉလႆႈၵၼ်ၸဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ ငလႈ ၽူႈလိၵ်ႈၵၢၼ် ဢၼ်ပဵၼ်ၸဝ်ႈသြႃႇလႃၸိတ်ႉသရ (သီႇတၵူႇသြႃႇ တေႃႇ) ယွၼ်းတၢင်းလွႆႈထိမ် တီႈၸဝ်ႈၶူး ၵူႈၵိုတ်းပၼ်ၽူႈၸပ်းပၢင် ၼႂ်း ပၢင်ဢုပ်ႇဢူဝ်းၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽူႈၸပ်းပၢင်ၼႆႉ တေလႆႈႁူႉ လိုဝ်ႈသိုင် ၽူႈမိူၼ်ႈဢုပ်ႇဢူဝ်း၊ ၼေႃႈဢုပ်ႇၵုမ်ၼၼ်ႉ တေလႆႈႁူႉလွမ်း၊ တၢမ်ၼင်ႇၸၢဝ်းယၢမ်းမၼ်းမီးၼၼ်ႉ ပေႃးလၢတ်ႈယၢဝ်း ၼေႃႈဢမ်ႇၵိဝ်ႇ

ပၢင်ၵုမ်ၶၶေၼ်ႉ တေလႆႈမေႃတတ်း၊ ပေႃးၶေႃးၵူပ်ႇၵူဝ်းၶၶေၼ်ႉ ၵၢမ်ႇလႅင်ႈ လႅင်းၸလႈ မီးၶေႃးထၢမ်မႃးလိုင် တေလႆႈတွပ်ႇၵေႈၶႂ် ၶွၼ်ႈလႅင်ႈလႅင်းလၵႃႇ လိူဝ်းၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈပၢင်ၵုမ်လူင်ၶႅၼ်ႈ လႆႈလွၵ်ႉၵၢမ်း ၵၢင်းၵိတ်းၵူလ်း။ တႃႇတေထွမ်ႇလႆႈ(ပွင်ႇလွၵ်ႉ) သိင်လၢတ်ႈၵၢမ်းၵၢင်းၵိတ်း ၵူႈလၢဝ်းၸိူဝ်း ၶၶေၼ်ႉၵေႈ ယၢပ်ႇဝႆႉၸတႉၸတႉ။

ဝႆးသေ ပၢင်ၵုမ်လူင်ယဝ်ႉတူဝ်ႈၵႂႃႇယဝ်ႉ လဝ်ႈၸၼ်းဝိလိတ်ႉတ (ထမ်ႇမႃႇလရိယ၊ M.A၊ လၢႆးၶၢႈ)၊ လဝ်ႈၸၼ်းၶရိၶ်တ (ထမ်ႇမႃႇလရိယ၊ M.A၊ လၢႆးၶၢႈ)၊ လဝ်ႈၸၼ်းသိရိၶ်တ (ထမ်ႇမႃႇလရိယ၊ M.A၊ ၶမ်ႉၶမ်း)၊ လဝ်ႈၸၼ်း သီၵၶေတလင်ၵၢရ (သၢႇမၶေႇၵျေႃႇ၊ B.A, M.A၊ မိူင်းၶွင်)ၸလႈ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈလွမ်းလင်လဝ်ႈၸၼ်းလူင်ထမ်ႇမၵႃႇ ဝႅင်းမေႃႇလမ်ႇင်ႇ၊ မိူင်း မွၶ်း၊ တူၶ်ႈတီး၊ မိူင်းပွၶ်၊ ပၢင်လူင်၊ လွႆလႅမ်၊ လၢႆးၶၢႈ၊ ဝႅင်းလိူဝ်ႇသေယဝ်ႉ လဝ်ႈၸၼ်းလူင်ထမ်ႇမ လိုဝ်ႈသဝ်းဝႆႉတီႈဝႅင်းလိူဝ်ႇသေ ၽူႈတႅမ်ႈၶဝ် လႆႈသိုပ်ႇ ၶၢဝ်းတၢင်းၵႂႃႇ ၶွင်မွၶ်၊ ထုင်ႉပူင်း၊ ၵဵင်းတုင်၊ တၢႆႈၶီႈလဵၵ်း၊ ၵျၵ်ႉၸမး၊ သီႇပေႃႉ၊ လၢႈသဵဝ်ႈ၊ ၵူတ်ႉၶၢႆ၊ မူႇၸေႈၸလႈ ၶမ်ႉၶမ်းလိူဝ်းၶႅၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ဝႅင်းမေႃႇလမ်ႇင်ႇ၊ မိူင်းမွၶ်း

မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 16ႉ 12ႉ 2004 ၶၶေၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်ဝႅင်းမေႃႇလမ်ႇင်ႇ၊ တေးသဝ်းတီႈဝတ်ႉတွင်ႇပွၵ်ႉ[1]။ လဝ်ႈၸၼ်းလူင်ထမ်ႇမ လူင်းလၢႆးမိုဝ်းသေ ၵၢဝ်ဝတ်ႉတွင်ႇပွၵ်ႉၶၼ်ႈ ၵၢပ်ႈပၶ်လဝ်ႈၺႃႇဝယၢမ (ထမ်ႇမႃႇလရိယ၊ မိူင်းၵၢဝ်၊ တၢင်ႉယၢၶ်း) ၶင်ႇႁိူဝ်မၶ်းလဝ်ႈ တေသိုပ်ႇႁၢတ်းၵၢၶ်လႆႈ တႅတ်ႈတႅတ်ႈတေႃးတေႃးၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၽွင်းႁၢတ်းပၢင်ၵၢပ်ႈဝတ်ႉ ၶၶေၼ်ႉ တၵႃႇသထၢႈၶဝ် ဝႅင်းမေႃႇလမ်ႇင်ႇ ႁၢတ်းပၢင်ယေႃးမုၶ် လဝ်ႈၸၼ်းလူင် ထမ်ႇမ ၵၢၶ်လႆႈလုမ်ႈၸၼ်း Ph.D တီႈလၶ်ႉလွမ် Oxford၊ မိူင်းၵၢင်းၵိတ်း ၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ သမ်ႉထႅင်ႈ မိူဝ်ႈၽွင်းၶၶေၼ်ႉ မီးပၢင်တွပ်ႇလိၵ်ႈ သတ်ႉထမ်ႇမ ပႃႇလ ၶွင်ႈဝႅင်းမေႃႇလမ်ႇင်ႇၸလႈ လဝ်ႈၸၼ်းလူင်ထမ်ႇမ ၵၢႇထူပ်းၽူႈမီးပုၶ်ႈ

---

[1] လဝ်ႈသြႃႇလူင် ပၢႆးၵွၶ်တၢင်းၶၶေၼ်ႉ လူင်းလၢႆးမိုဝ်းသေ ၵၢပ်ႈပၶ်လဝ်ႈၸၼ်းလူင်။

ၽွၼ်းၶဝ်သေ လႆႈၵုပ်ႇၵူဝ်းႁၼ် လွင်ႈၵၢၼ်ႁွၼ်းၸလႈ သုႇသၼေႇလိူဝ်း
ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႇယေႃးမုၼ် ၸဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ

1. ဝတ်ႉတႆး၊ ၵဝ်ႈလၵ်း (ပႃးယေႃးမုၼ် ထၢပ်ႈၵၢမ်ႇ)။
2. ဝတ်ႉတွင်ႇပွၵ်ႉ၊ မေႃႇလမိင်ႇ။
3. ဝတ်ႉဝေႇလုဝၼ်ႇ၊ တူၼ်ႈတီး (ပႃးယေႃးမုၼ် ထၢပ်ႈၵၢမ်ႇ)။
4. ၵျွင်းတူၵ်း၊ မိူင်းပွၼ်။
5. ဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈ၊ ပၢင်လူင်။
6. ၵျွင်းပၢင်ႇ၊ လၢႆးၸႃႈ(ပႃးယေႃးမုၼ် ထၢပ်ႈၵၢမ်ႇ၊ ၵျွင်းၵုတ်ႇၵေႃႈ ယေႃးမုၼ်ထၢပ်ႈၵၢမ်ႇ)။
7. ၵျွင်းထၢတ်ႈတေႃႇ၊ လွႆလိမ်။
8. ဝတ်ႉႁူဝ်ၸူင်ႇ၊ တႃႈၶီႈလိၵ်း[2]။
9. ဝတ်ႉသၢႆမိူင်း၊ တႃႈၶီႈလိၵ်း[3]။
10. ၵျွင်းသုႇသၼေဝေပုၼ်လေ၊ ဝိင်းလိူဝ်ႇ။
11. ၵျွင်းၵၢင်မိူင်း၊ လႃႈသိဝ်ႈ။
12. ၵျွင်းႁွင်ႇ၊ မူႇလေႈ။
13. ၵျွင်းတေႃႇၵၢင်ဝိင်း၊ ၼမ်ႉၸမ်း။
14. ၵျွင်းၵမ်ႇမထၢၼ်း၊ ၼွင်မွၼ် ထုင်ႉပူင်း။

ၵၼ်ၽိတ်ႈပၢင်းဝႆႉသေ ၸဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ ၵမ်ႇလႆႈႁုႇႁႂ်ႉ ၵဝ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးလၢႆလၢႆဝိင်း။

တူၼ်ႈတီး

မူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 25. 12. 2004 ၼၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်တူၼ်ႈတီး။ ဝၼ်းထီႉ 26. 12. 2004 ၼိူတ်းပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႇ ယေႃးမုၼ်ၸဝ်ႈၶူးလူင် ၵၼ်လႆႈ

---

[2] ႁူဝ်းဝိၼ်ၵမ်ႇ ပိၼ်မႃးၸလႈ ၵမ်ႇတၼ်းပိၼ်။

[3] ၸဝ်ႈၶူးဝႃးလူင်ၵွၼ်ႁူဝ်သေ တၢၼ်းပပ်ႉထမ်းပိတၵၢတ်ႈၽႆႈမိူင်း၊ ႁူဝ်းဝိၼ်ၵမ်ႇၸိူၼ်ႈ ၸလႈ ၸဝ်ႈၶူးလူင်ၵမ်ႇလႆႈႁွတ်ႈၽိဝ်မႃး။

လုမ်ႈၶူး Ph.D သွင်လိၵ်ႈ (လိၵ်ႈၶူးထမ်ႉမ၊ လိၵ်ႈၶူးၷေႉလႃႉၼၼ်ႉတ) တီႈ ဝတ်ႉဝေႉလုဝၼ်ႉ။ ပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႉယေႃးမုၼ် ၵၼ်ၼႄႉပဵၼ်တီႈ လီၵၵ်ႉႁုင်ႉ ၵဝ်မုၼ်လွမ်းၸတႉၸတႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ လႆႈယွင်ႈယေႃး လိၵ်ႈၵွင်ႉလိၵ်ႈ လၼ်ႉသုင်သုတ်းသွင်လိၵ်ႈ တီႈလဵဝ်ၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 27ႉ 12ႉ 2004 ၼၼ်ႉ လိၵ်ႈပြႃႉလူင်ဝိလယ (ထမ်မၢလရိယ)ၸလႈ လိၵ်ႈၶူး မၵျေႃသထၢလင်ၵၢရ (သၢမၼေၵျေႃႉ၊ ထမ်မၢလရိယ) ၵွၼ်ႁွၵ်သင်ႉၸ လိၵ်ႈ၊ လိၵ်ႈၸၢဝ်၊ တၵႃႉလႂ်ႈယိင်းၸဝ်သေ ၶဵတ်းပၢင်ႁုမ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း ၵိဝ်ႉ လူလုၺ်ႈၵၢၼ်သွၼ်ၶဵၼ်းႁူႉယူႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၽွင်းလိၵ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႉမ တိုၵ်ႉမီးတီႈတူၼ်ႈတီႈၼၼ်ႉ မၼ်း လိၵ်ႈတိုၵ်ႈသူၼ်းလုမ်းၼေႃင်းယိင်း သုလၢတၢၼေႃင်းၵလျႃႉ ၵွၼ်ႁွၵ်ၼမ်း ၼေႃးသေ တင်ႈပၼ်ႁွင်းတူလုၺ်းလိၵ်ႈ ၼင်ႈဝတ်ႉလိၵ်ႈၸၢဝ်သႃႉသၼဝမ်ႉသီႉ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလဵဝ် ႁွင်းတူလုၺ်းလိၵ်ႈၵၼ်ၼႄႉ ပဵၼ်ၽေႃင်ၶေႃင်ႈမၼ်း ၵိၼ်ႉလီသေ ပပ်ႉလိၵ်ႈၵေႃႈ လဵမ်လိၵ်ႈတႆး၊ လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ၊ လိၵ်ႈၵၢင်းၵိတ်း ၸလႈလိၵ်ႈတၢင်ႇမိဝ်းလိုဝ်းၼႄႉ မီးဝႆႉတၢၼ်ႉတၢၼ်ႉၸလႈ ပေပဵၼ်တေႃႉၵမ်ႉ ထိမ် ၽူႈလဵပ်ႈၶဵၼ်းၸဝ်ၸတႉၸတႉယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈၶူးယၢမ်ႈလၢတ်ႈဝႃႈ ၼင်ႇဝဵင်းၵွၵ်ႉလဵၵ်ႉၽွတ်ႉ တီႈၵၼ်မၼ်း လိၵ်ႈ ႁူႉၶိုၼ်ႈၶဵၼ်းၼၼ်ႉ ႁိုၼ်းလႆႈသေၵမ်ႉဝႃႈ တႃႉၼိုင်ႈႁွင်ႈၼႄႉ တိုၼ်း ၵွၼ်ၵၼ်ဝႆႉတႃႉႁွင်းတူလုၺ်းလိၵ်ႈၼႄႉယဝ်ႉ။ ၸၢဝ်းႁွၵ်ၸမ်းမေႃးၵေႃႈ လႆႈႁၼ် တႆႈၽဵၼ်းသေ တူလုၺ်းလိၵ်ႈယူႉၽွၼ်ႉၽွၼ်ႉမၼ်းမၼ်းၼႄႉယဝ်ႉ။ ပိူင်လိူင်ႉၼႄႉၼႄႉ ၼွႆႈ ႁွႆးပီးၼွင်ႉတႆးႁဝ်းၸဝ် မေႃယိုင်းလွမ်းယူႉ။ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၼႄႉ ၵမ်ႉၼွႆႈႁွႆးၵဝ် တၢင်ႉဝႆႉ ၼိူဝ်ၶိုင်ႉပြႃးသေ ဝႆႈၵဝ်လႂ်လႂ်။ ဝႆႈၵဝ်လႂ်လႂ်ၼႄႉ တေၵမ်ႉ လႆႈတၢင်းႁွတ်ႉသင်။တၢင်းႁွတ်ႉႁူႈသမ်ႉသိုၼ်ပိူင်ၼႄႉ မီးဝႆႉၼင်ႈလိၵ်ႈလႂ်ႈၸလႈ တေလႆႈလူၵၢၼ်ႉႁွၼ်ႉ တၢင်းႁွတ်ႉလင်ႉတိုဝ်းမႃးယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼၼ်ၸလႈ ႁွင်း တူလုၺ်းလိၵ်ႈၼႄႉ ပဵၼ်ၸဝ်ႈၶၢၵ်ႈ လွင်ႈတၢင်းသိုၼ်ႈယႂ်ႉမႂ်ႉသုင်ယဝ်ႉ။

မိူင်းပွၼ်၊ ပၢင်လူင်

မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 28ႉ 12ႉ 2004 ၼၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်မိူင်းပွၼ်။ ၶဵတ်း ပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႉယေႃးမုၼ် လိၵ်ႈၶူးလူင် ၵၼ်လႆႈလုမ်ႈၶူး Ph.D သွင်လိၵ်ႈ

တီႈႁူင်းတူၵ်း။ ဝႆႉပၢင်ယွင်ႈၵုင်ႇယေႃးမုၼ်ယဝ်ႉ ၵွၼ်ၵၼ်သိုပ်ႇၶၢဝ်း တၢင်း မိူဝ်ႈပၢင်လူင်။ မိူဝ်ႈလႅမ်တေၶဝ်ႈဝႆးၼၼ်ႉ လႄႈၸၼ်ႁႃၸေႈတႃႇ သထႃးၶဝ် ၵၢၼ်ၵွၼ်ၵၼ်မေႃးပွႆးႁပ်ႉၼၼ်ႉ ၼမ်ၸတႃႉၸတႃႉ၊ ၵၢၼ်ၶီႈ လူတ်ႉၶိူင်ႈမေႃးႁပ်ႉ မီးမွၵ်ႈ 300 ပႆႇ၊ ၵႃးမီးမွၵ်ႈ 30 ပႆႇ၊ ႁူဝ်ထိူဝ် ပူၼ်ႉဝႆးလွႆ လိူမ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ႁၢင်ထိူဝ် ယင်းတိုၵ်ႉမီးၶွၵ်ႈဝႆးယူႇ။ ၵၢင်ၶမ်း (7)မူင်း ၼၼ်ႉ လဝ်ႈသေႃႇလူင်လႃႉၼသေမ်ၸေႃႇ ၵွၼ်ႁူဝ်ၼမ်းၼေႃႈသေ လဝ်ႈသေႃႇ ထၢတ်ႈတေႃႇ၊ လွႆလိူမ်၊ သင်ႇၶလဝ်ႈ မွၵ်ႈ (30) လဝ်ႈပႆႇၸလႄႈ လဝ်ႈၶူးလူင် ထမ်ႇမ လႄႈၸၵ်းပၢင်ၵုပ်ႉၵူဝ်းၵၼ် လွင်ႈၵၢၼ်ၸွၼ်း သင်ႇၶတႆးမိူဝ်းၼေႈ။ ထိုင်ၵၢင်ၼွႆမေႃး လႄႈၵွၼ်ၵၼ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း လွင်ႈတႃႇတေၸၵ်း ပၢင်ပွႆးပရိ ယတ်တိ သတ်ႉထမ်ႇမပႃႇလ ၵိၼ်လဝ်ႈ လိုင်ႈတႆး ပီးႁွၼ်းၶမ်း ၼွႆးပီ 2008 ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မေႃး (9) မူင်း ၸၵ်းပၢင်ယွင်ႈၵုင်ႈယွင်ႈယေႃးမုၼ် လဝ်ႈၶူး လူင် Dr. ထမ်မသၢမိၸလႄႈ လဝ်ႈၶူးလူင် Dr. ၵေလႃၼၼ်တေ ၵၼ်လႄႈ လုမ်ႈၶူး Ph.D ၸလႄႈ လဝ်ႈလႄႈလုမ်ႈၶူး M.A ၸႃႈလဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

လႆႈၶႃႈ

ဝၼ်းထီႉ 29ႉ 12ႉ 2004 ၼၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်လႆႈၶႃႈ။ လိူမ်မိူဝ်ႈသေႃႇ ၸလႄႈတၵႃႇသထႃးၶဝ် လႄႈငိၼ်းဝႃႈ "လဝ်ႈၶူးထမ်ႇမၸဝ်း တေပွၵ်ႈမႃး ဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းလင်ဝႃႇ" ၼၼ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႈၽွင်ႈ ၵွၼ်ၵၼ်မေႃး ပွႆးႁပ်ႉတီႈပၢင် လူင်ယဝ်ႉ။ သင်ႇၶႃႇၸလႄႈ တၵႃႇတီႈပၢင်လူင်ၵမ်ႈၽွင်ႈၵေႃႈ လွမ်းသူင်ႇ တေႃႇပေႃးထိုင် ဝႆးလႆႈၶႃႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ လႄႈယၢၼ်ဝၢၼ်ႈ ၵူတ်ႉ မိူင်းလင်ၸူႇ 19 ပီသေ မိူၼ်းႁွတ်ႈမေႃးၸလႄႈ ပိၼ်ၵၼ်လႆႈတူင်ႉတိုၼ်ႉ လူမ်းသိူဝ်းဝႆႉၸတႃႉၸတႃႉယဝ်ႉ။

တီႈလႆႈၶႃႈၼႆႉ တၢင်းလီၵၼ်လဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ လႄႈၸၵ်းၸူႇ တီႈဝၢၼ်ႈၵူတ်ႉမိူင်းလင်မၼ်းလဝ်ႈ ၼၼ်ႉလိုင် ၸိူၼ်းတၢၼ်းလူႇလွမ်းပေႃႈ မၼ်းလဝ်ႈ၊ တေႃႇပၼ်သႆႇၽွႆးၽွႆႉ တီႈဝၢၼ်ႈၶွင်ပၢင်ႇ ပွၵ်ႉပၢင်ႇတိူတ်း တိူဝ်း၊ ၸမႃးၵုမ်းၼမ်ႉမေႃႇၸလႄႈ ၸေႃးႁႃးသင်ႇသွၼ်ပၼ် တၵႃႇလိူဝ်းၼႆႉ ယဝ်ႉ။ ၼွႆးပၢင်ႁႃးၼၼ်ႉ လဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ ယွၼ်းၶေႃးမၼ်ႈၵိၼ်ႇ တီႈ

တၵႃႇသထူးၸဝ်ႈဝႃႈ “ပေႃးပီၼ်ပွႆးသႃႇသၶေႇ၊ ပွႆးၼၢမ်ႉသၢင်ႇၼၢမ်ႉလၢင်း လႄႈ ပွႆးလူႇပွႆးတၢၼ်း သေပိူင်ပိူင်လိူင် ယႃႇပေၵႃႈၶေႃႉလႅဝ်ႈ၊ ယႃႈမဝ်းၵမ်” ၶႂ်ႈယူႇယဝ်ႉ၊ တၵႃႇသထူးၸဝ်ႈၵေႃႈ ပၼ်ၶေႃးမၼ်းၵႃၼ်ႇဝႃႈ “ၵမ်ႉၶႂၢႆး၊ ၵမ်ႉၵိၼ်ၶႂၢႆး”ၶႂ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈၵေႃႈ ၼိုၼ်းႁႅၼ်ႈႁူႈတီႈတီႈ ပီၼ် လိူင်ႉၶႂ်ႈယူႇ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 30. 12. 2004 ၶၢဝ်ႉ ႁူပ်ႉထူပ်းသၢင်ႇၸလႆၢးၼၢးသေ တင်းပၼ်ငိုၼ်းႁွင်ၵၢင် တႃႇၵမ်ႉထိမ်ၼူးသွၼ် ၶိုၼ်းတူင်ႇဝဵင်းလၢႆးၼၢးလႄႈ တင်းပၼ်ႁူင်းတူလိုၼ်းလိၵ်ႈ သိူဝ်တီႈ– ႁွင်းႁူဝ်ဝဵင်း၊ ႁွင်းႁေႃ၊ ႁွင်းႁူဝ်လွႆ လႄႈ ႁွင်းႁူလိုၼ်ႈယိၼ်ႇလိူဝ်းၶၢဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေၶၢဝ်ႉ ၸဝ်ႈလႄႈတၵႃႇသထူးၸဝ်ႈ ၵႂၢၼ်ၵၼ်ႁွတ်းပၢင်ထၢပ်ႈၵမ်ႉလႄႈ ယေႃးမုၼ်လဝ်ႈၼူး လူင် ၵၼ်လႆႈလုမ်ႈၼူး Ph.D သွင်လဝ်ႈ လဝ်ႈၼူးထမ်ႉမလႄႈ လဝ်ႈၼူးၵေႃႉ လႃႇၶၢဝ်ႉတလႄႈ M.A သွင်လဝ်ႈ လဝ်ႈၼူးဝိလိတ်ႉတ၊ လဝ်ႈၼူးၶရိၼ်ႉ တ တီႈႁွင်းပၢင်ႇၶၢဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လွႆလႅမ်

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 02. 01. 2005 ၶၢဝ်ႉ ၸဝ်ႈလႄႈတၵႃႇသထူးၸဝ်ႈ ဝဵင်းလၢႆးၼၢး ၵႂၢၼ်ၵၼ်လွမ်းသူင်ႇထိုင်လွႆလႅမ်။ ၵၢင်ၼမ်ႈမေႃး လဝ်ႈၼူးဝိလိတ်ႉ တလႄႈ ၽူႈတိမ်းလိၵ်ႈ လႆႈႁူမ်ႈၵၼ် လႆႈႁေႃးၸႂ်း၊ ၽိူဝ်ႇတၢႆး၊ ၽိူဝ်ႇမၢၼ်ႈ လႄႈ ၽိူဝ်ႇၵၢင်းၵိတ်း။ ထိုင်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈ ၸဝ်ႈလႄႈတၵႃႇသထူးၸဝ်ႈ ဝဵင်းလွႆ လႅမ် ႁွတ်းပၢင်ယေႃးမုၼ်သေ လဝ်ႈၼူးလူင်ထမ်ႉမ တၢၼ်းငိုၼ်းတႃႇတင်ႈ ႁေႃတူလိုၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉထၢတ်ႈတေႃႇသေ ပၼ်လိူဝ်ႈဝႃႈ “**ႁေႃတူလိုၼ်း လိၵ်ႈ လဝ်ႈထမ်ႉမတီၼ်ႇၶ**”ၶႂ်ႈယဝ်ႉ။

ထုင်ႉပူင်း၊ ၶႂ်ႈမွၼ်

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 03. 01. 2005 ၶၢဝ်ႉ ၸဝ်ႈလႄႈတၵႃႇသထူးၸဝ်ႈ ထုင်ႉပူင်း၊ ၶႂ်ႈမွၼ် ၵႂၢၼ်ၵၼ်မေႃးပၢင်းထိုင် တီႈဝတ်ႉထၢတ်ႈတေႃႇ သေ တႃႉၵေႃႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပႆးယူႇလီ လဝ်ႈၼူးထမ်ႉမ ၵမ်ႉတိမ်ထူၼ်းလႄႈ တူဝ် မၼ်းလဝ်ႈၵမ်ႉပီၼ်ယေႃးႁွတ်ႈ။ ႁူလိုၼ်းလႆႈၽိတ်ႈပၢင်းၵဝ် လဝ်ႈၼူးၵေႃႉ လႃႇၶၢဝ်ႉတလႄႈ ႁူမ်ႈလူလိုၼ်ႈ လဝ်ႈၼူးသိရိၼ်ႉတ၊ လဝ်ႈၼူးဝိလိတ်ႉတ၊

လဝ်ႈသူးၶရေိၶ်ႇတၸလႈ ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ ႁူႉၸေႃးတြႃးပၼ် တၵႃႇသထႃး ၼဝ်ယဝ်ႉ။

ထုင်ႉပူင်းၶဝ်ႇ တီႈၶိုင်ႈၸလႈတီႈၶိုင်ႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈဝႃး ႁူႉမႃးႁၢၵ်ႇၶၼ် ယၢပ်ႉဝႆႉၸလႈ သင်ႇၼလဝ်ႈ ၵၼ်ယေႃးမႃးၶဝ်ႇ လင်ႇလႆႈလိၵ်ႉၸၽၵၼ်သေ ႁူႉၸေႃးတြႃးပၼ် ၶၢႆႈလွတ်ႉတီႈၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၽွင်းမိူဝ်ႈၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ ၼဝ် လႆႈႁူႉၸေႃးတြႃး တီႈၶၼ်ႈၶၼ်ႉ လႆႈငိၼ်းတၵႃႇသထႃးၼဝ်ဝႃး "တီႈႁဝ်းၼႃးၶဝ်ႇ လိူင်ႉၶင်ႇ လဝ်ႈပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ၊ လဝ်ႈတြႃႇ သုၼမ်း၊ လဝ်ႈသူးလူင်ထမ်ႇမသႃႇမိၼဝ်လဝ်ႈလိူဝ်းၶဝ်ႇ ၵမ်ႇတွၼ်ႉယၢမ်း ၶၢတ်ႈမႃးသေပွၵ်ႈၼႃး၊ ၶိူဝ်ႈၶႂ်ႈၼဝ်လဝ်ႈ ယေႃးၼိင်းမႃးယူႇၵေႃး၊ တႃႇတေပၢင်း ၼဝ်လဝ်ႈၶဝ်ႇ တူဝ်ႈတၼ်းဝႆႉတႃႇသေႇၼႃးယဝ်ႉ။ ၼႅၼ်းတေႃး လဝ်ႈႁဝ်းၼဝ် လၢတ်ႈထိုင်ၼဝ်လဝ်ႈသေၵမ်းၼႃး" ၶဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။ ပွၵ်ႈၶဝ်ႇၵေႃး လဝ်ႈသူးလူင် ထမ်ႇမ ၵမ်ႇပေႃးယူႇလီသေ လႆႈလုၵ်ႉတီႈလွႆႈလိမ်သေ ပူၼ်ႉလူတ်ႈႁူႉ တူၼ်ႈတီး ၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။ ၶင်ႇၶိုဝ် တေမီးၶိူင်းတူလွႆးလိၵ်ႈ တီႈႁၢင်းၵမ်ႇ မထၢၼ်း ဝၢၼ်ႈယိၼ်ႇၶၼ်ႉ လႆႈလူႇၵမ်ႉထိမ်ပၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၵိင်းတုင်၊ တႃႈသီႈလိၵ်း

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 10ႉ 01ႉ 2005 ၶၼ်ႉ ၵၢၼ်းလုၵ်ႉႁၢႆးဝူင်းသေ လွမ်းႁိူဝ်းဝိၼ် မိူဝ်းၵိင်းတုင်ၶဝ်ႇယဝ်ႉ၊ ႁူလႆးႁႃႈ ၽိူဝ်ႇႁိူဝ်းဝိၼ် ထိုင်တီႈ ဝိင်းလိူဝ်ႇ မိူင်းလၢၵ်ႈႁိူဝ်းဝိၼ်လူႉၸလႈ ၵမ်ႇပၼ်မိုၼ်းသေ လႆႈၵွၼ်ႁၼ် ၵိတ်ႈလိုဝ်ႈ တီႈဝိင်းလိူဝ်ႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းၶၼ်ႉ တီႈၵိင်းတုင်ၵေႃး ႁၢင်ႈႁၼ်းဝႆႉဝႃး လဝ်ႈသူးလူင်ၼဝ် ၶၢတ်ႈမႃးၼႃဝ်းလိူၵ်ႈၵေႃး တေႁၼ်တႃးပွႆးယေႃး မုၼ်ၵမ်းလိဝ်ၶဝ်ၸလႈ ၵွၼ်ႁၼ်မႃးပိူၼ်ႉႁပ်ႉ တီႈသူင်ႇႁိူဝ်းဝိၼ်ၶၼ်ႉ လိမ် မိူဝ်ႈ 12 မူင်းၶဝ်ႇယဝ်ႉ။ မွၵ်ႈ 5 မူင်းတၢမ်းၼမ်ႈၶၼ်ႉ လင်ႇလႆႈႁိူဝ်းဝႃး ႁိူဝ်း ဝိၼ်ၵမ်ႇမႃးၶဝ်ႇၸလႈ လင်ႇလႆႈၵွၼ်ႁၼ် ပွၵ်ႈမိူဝ်းမိုၼ်းလႆၢလႆၢယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 11ႉ 01ႉ 2005 ၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈဝႃး လဝ်ႈသူးလူင်ထမ်ႇမ ပႆၢးယူႇလီ ၵမ်ႇတိမ်ထူၼ်ႈသေ ၵိတ်ႈလိုဝ်ႈဝႆႉ တီႈဝိင်းလိူဝ်ႇၸလႈ တၢင်ႇလဝ်ႈလင်ႇ ၵွၼ်ႁၼ်လွမ်းႁိူဝ်းဝိၼ် ၶၢတ်ႈမိူဝ်းတႃႈသီႈလိၵ်း။ ႁၢင်လွၵ်ႇလဝ်ႈသူးဝႃးလူင် ဝတ်ႉသၢႆႇမိူင်း ၵၼ်ၶွႆႈပၢင်းလဝ်ႈသူးလူင် မႃးၼဝ်ႈႁိမ်းပၢင်ပွႆးယၢတ်ႉၶမ်ႉ

လူႇတၢၼ်း ထမ်းပိတၵၢတ်ႈပိၼ်ႇၽႃႇ မိူင်းၼၼ်ႉၵေႃႈ ဢမ်ႇတႅမ်ႈထူၼ်ႈလႆႈ။ တီႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁိတ်းပၢင်ယေႃးမုၼ် ၸဝ်ႈၶူးလူင်ၵေလၢၼၼ်ႉတေ Ph.D လႄႈ ၸဝ်ႈၶူးသီရိၼ်တေ M.A ၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ တၢၼ်းမႃးတႃႇႁွင်းတူၺ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉသၼ်သႆၢးတႆး ၼၼ်ႉ သွင်သႅၼ်ပႆၢယူႇယဝ်ႉ။

ၸိင်းလိူဝ်ႇ

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 12။ 01။ 2005 ၼၼ်ႉ တၵႃႇသထႃးၸဝ် တီႈၸိင်းလိူဝ်ႇ ႁိတ်းပၢင်ယွင်ႈၵုင်ႇယေႃးမုၼ် ၸဝ်ႈၶူးလူင်ထမ်ႇမ တီႈဝတ်ႉသႃႇသၼေပုၼ်ႇလၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလိုဝ်ႈသဝ်း တီႈၸိင်းလိူဝ်ႇၼၼ်ႉ တၵႃႇသထႃးၸဝ်ၵေႃႈ ဢၵ်ႇလွႆသွႆႇ လုမ်းလႃးတူၺ်းထိုင် ၸဝ်ႈၶူးလူင်ႁဝ်းၸတႉ ၸတႉ။ မိူဝ်ႈယူႇတီႈၸိင်းလိူဝ်ႇၼၼ်ႉ တင်းၸဝ်ႈသြႃႇသုၸမ်းသေ လႆႈႁိတ်းပၢင်ဢုပ်ႇဢူဝ်း ၵိဝ်ႇလူၺ်းပီႁွၼ်းၸမ်းပၢင်လူင်ၸလႄႈ ၵၢၼ်သွၼ်ႁႅၼ်းထိင်ႈ ယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူင်ႈ ပႆၢးယူႇလီမၼ်းၸဝ်ႈ ဢမ်ႇပေႃးတႅမ်ႈထူၼ်ႈသေ တႃႇ တေသီႇလူတ်ႉၵႃးၵေႃႈ ယၢပ်ႇဝႆႉၸလႈ တႃႇတေမိူဝ်ႈႁပ်ႉဢၵ် ပၢင်ယေႃးမုၼ် တီႈလႃးသိၵ်ႈ၊ မူႇၼေႈ ၼမ်ႉၸမ်းၼၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈလၢတ်ႈႁၢမ်းသင်ႇသေ ၸဝ်ႈသြႃႇသုၸမ်း လင်ႇထႆႇဢၵ်ငဝ်းၸလႈ ဢတ်းသိင်မၼ်းၸဝ်ႈသေ မိူင်း ၸၼမိူင်းတႆးပွတ်းႁွင်ႇၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

မိူင်းတႆးပွတ်းႁွင်ႇ

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 15။ 01။ 2005 ၼၼ်ႉ သြႃႇၸလႈတၵႃႇသထႃးၸဝ် လႃးသိင်ႈ ဢွၼ်ၵၼ်မႃးပၢင်းထိုင် တီႈၸိင်းလိူဝ်ႇၸလႈ ၸဝ်ႈသြႃႇသုၸမ်း လႆႈ ဢွၼ်ႁွၵ်ႉသေ သိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်းမိူင်း မိူင်းတႆးပွတ်းႁွင်ႇ။ ၶိုၼ်းၸၢဝ်းတၢင်း ၼၼ်ႉ လႆႈၸဝ်ႈၸဝ်ႉႁၵ်ႉၸမႈ။ သင်ႇၸႃႇၸလႈ တၵႃႇၸဝ် ႁိတ်းပၢင်ႁုပ်ႉႁွင်း တီႈႁူင်းၽႄႉပွတ်းသေ ၸိုၼ်းသိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်းႁူႇ လႃးသိင်ႈယဝ်ႉ။ သြႃႇ ၸလႈတၵႃႇသထႃး လႃးသိင်ႈၸဝ် ဢွၼ်ၵၼ်ပွႆးႁုပ်ႉ သမ်ႉပေႃးၵိုၼ်းဢိုၵ်ႉ ဢိုၵ်ႉဝႆႉၸလႈ ပၼ်တီႈလွႆတိုၼ်ႇသၢၼ်ႈဝႆႉၸတႉၸတႉ။ ႁိတ်းပၢင်းယေႃး မုၼ် ၸဝ်ႈၶူးလူင် ဢၼ်လႆႈလုမ်ႈၶူး Ph.D သၢမ်ၸဝ်ႈ (ၸဝ်ႈၶူးထမ်ႇမ၊

လဝ်ႈၸူဝ်းၵေႉလႃႉၶေၶ်ႉတ၊ လဝ်ႈၸူးမိလိၶ်ႉတ)ၸလႄႈ လဝ်ႈသြႃႉသုၸမ်း တီႈႁျွင်းၵၢင်မိူင်း။ လိူဝ်သေၶေၶ်ႉ လႆႈၵႅတ်းပၢင်ၵုမ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း ၵဵဝ်ႉလူလုၺ်း ပီၵွၶ်းၸမ်းၸလႄႈ ၵၢၶ်သွၶ်ၵႅၶ်းထိင်းယူႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈဝၶ်းထီ 17.1.2005ၶေၶ်ႉ လဝ်ႈသြႃႉသုၸမိၶ်ႉတၸလႄႈ လဝ်ႈၸူး Dr.ၵေႉလႃႉၶေၶ်ႉတ ၵွၶ်ႉၵျူဝ်သေ သိုပ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းႁႃႉ တီႈမူႉ လေႈ၊ ၶွင်ႈဝူင်ႈၵၢင်ၶေၶ်ႉ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈ တၵႃႉသတ်ႉထႃးၸဝ် ပၢင်းၵႅတ်း ပၢင်ၵုပ်ႉၵွင်း တီႈႁျွင်းၵၢင်ဝိင်းသိၶ်းဝီ၊ ဝႆႉသေၶေၶ်ႉ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈတ ၵႃႉၸဝ် တီႈၵူတ်ႉၶႃ၊ သမ်ႉပၢင်းၵုပ်ႉၵွင်းထိင်း တီႈဝတ်ႉၵေႉဝလ မၢၶ်ႉၵွင်ႉ သေ လၶ်ႉသိုပ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းႁႃႉတီႈမူႉလေႈယဝ်ႉ။ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈ တၵႃႉ သတ်ႉထႃးဝိၶ်းမူႉလေႈၵေႈ ပွႆႉၵုပ်ႉၵွင်း သမ်ႉပေႃးၵိုၶ်းၵိုၵ်ႉၵိုၵ်ႉဝႆႉယူႉ ၶၶ်ႉၵဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၽွင်းၽဝ်ထိုင် တီႈမူႉလေႈၶေၶ်ႉ ဝၶ်းထီ 17.1. 2005 ၵၢင်ၸမ်းၶေၶ်ႉ မီးပၢင်ထွမ်ႉသြႃး တီႈႁျွင်းၵွင်ႉသေ ဝၶ်းထီ 18.1. 2005 တွၶ်းၵၢင်ၶွင်ၶေၶ်ႉသမ်ႉ မီးပၢင်ၵုမ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း လွင်ႈၵၢၶ်ၵႅၶ်းသၶ်ႉၸ တႆးၸလႄႈ တႃႉတေၵႅတ်းပွႆး ပီၵွၶ်းၸမ်း ပရိယတ်ႉတိ သတ်ႉထမ်ႉမ ပႃႉလ ၵိၶ်ႉလဝ်ႈ လိုင်ႈတႆး ဝိၶ်းပၢင်လူင်သေ ဝႆႉဝၶ်းသမ်ႉ မီးပၢင်ယွၶ်းႁုင်ႉ ယေးမုၶ် လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႉမသႃႉမိၸလႄႈ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ၵေႉလႃႉၶေၶ်ႉတယူႉယဝ်ႉ။ ဝၶ်းၶေၶ်ႉၶၶ်ႉၵဝ်ႉ ဝႆႉသေပၢင်ယွၶ်းႁုင်ႉ ယဝ်ႉႁႃႉသေ တႃမ်းၵျူဝ်ၸမ်းၶေၶ်ႉ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈ တၵႃႉၸဝ် ဝိၶ်း ၶမေႃႉၸမ်း သမ်ႉမႃးပၢင်းယေးမိူဝ်းၶမေႃႉၸမ်းယဝ်ႉ။ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈ တၵႃႉၸဝ်ဝိၶ်းမူႉ လေႈ ၵမ်းၽွင်းၵေႈ လွမ်းသူင်ႉထိုင် ဝိၶ်းၶမေႃႉၸမ်းယူႉၶၶ်ႉၵဝ်ႉယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈဝူင်ႈၵၢင် မိူဝ်ႈပႆႉထိုင်ဝိၶ်းၶမေႃႉၸမ်းၶေၶ်ႉ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈတၵႃႉ ၸဝ် တီႈဝၢၶ်းႁုင်းသႃႉ (ဝၢၶ်းၵူတ်ႉ၊ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ၵေႉလႃႉၶေၶ်ႉ တ) ၸဝ်သမ်ႉ ပၢင်းၵုပ်ႉၵွင်းလဝ်ႈ ၵၢၶ်ယေးမႃးတၶ်းသိၶ်ႈသေ လၶ်ႉသိုပ်ႉ ႁႃႉ ဝိၶ်းၶမေႃႉၸမ်းယဝ်ႉ။ တီႈဝိၶ်းၶမေႃႉၸမ်းၵေႈ သၶ်ႉၸႃႉၸလႄႈ တၵႃႉၸဝ် ပွႆႉၵုပ်ႉ သမ်ႉပေႃးၵိုၶ်း ၵိုၵ်ႉၵိုၵ်ႉဝႆႉၶၶ်ႉၵဝ်ႉယဝ်ႉ။ တွၶ်းၵၢင်ၸမ်း ၶေၶ်ႉ မီးပၢင်ထွမ်ႉသြႃး တီႈႁျွင်းတေႃႉၽြႃးလူင်ၵၢင်ဝိၶ်းသေ ထိုင်မႃး ဝၶ်းထီ 19.1.2005 ၶေၶ်ႉ သၶ်ႉၸႃႉၸဝ်တၶ်းသိၶ်ႈ လႆႈၵႅတ်းပၢင်ၵုမ်

ၵီဝ်ႉလူလ်ႈ လွင်ႈၵၢၼ်ၶိူၼ်းသင်ႉၸတ်း မူဝ်းၶေႈၼလႈ တႃႉတေၶိုတ်း ပၢင်ပွႆးပရိယတ်ႉတိသတ်ႉထမ်ႉမပႃႉလ ၵၢၼ်ႉလဝ်ႈလိုင်ႈတ်း တီႈဝိင်းပၢင် လူင်ၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႆးၶၶေၼ်ႉသမ်ႉ မီးပၢင်ယွင်ႉႁုင်ႉ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႉမသႃႉမိၼလႈ လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ဢေႉလႃႉၶၶေၼ်ႉတ ၵၢၼ်ယဝ်ႉ လၶၼ်ႉ Ph D ၼလႈ လဝ်ႈသြႃႉသုၸမိၶၼ်ႉတ၊ လဝ်ႈၸူးၵဝိၶၼ်ႉတ၊ လဝ်ႈၸူးရူပိယ၊ လဝ်ႈၸူးသိရိၶၼ်ႉတ၊ လဝ်ႈၸူးလႃႉၶသီႉရိ၊ လဝ်ႈၸူးသီႉၾၶေႃႉတႃႉလင်ႉၵႃႉရ၊ လဝ်ႈၸူးဝိလိတ်ႉတ၊ လဝ်ႈၸူးၶရိၶၼ်ႉတၼလႈ လဝ်ႈၸၢဝ်ၵုတ်ႉ တမၶၶေၼ်ႉတီႉ ၵၢၼ်ယဝ်ႉလၶၼ်ႉ M.A မႃးၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၽွင်းလဝ်ႈသြႃႉသုၸမိၶၼ်ႉတၸဝ် တိုၵ်ႉၵွၵ်ႉၸၢဝ်းတၢင်း မူဝ်းပွတ်းႁွင်ႉၶၶေၼ်ႉ လဝ်ႈၸူးလူင်ထမ်ႉမၼလႈ ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈၸဝ် လင်ႉၵွၶ် ၵၶ်လွမ်းႁူဝ်းဝိၶ် မူဝ်းတႃႈႁုင်ႈ။ ႁူႉတႃႈႁုင်ႈပွၵ်ႈၶႅၼ်ႉၼတ ပီၶ်တႃႉယႃ တူဝ်ၼလႈ လိုဝ်ႈတူဝ်လွႆမၶ်းလဝ်ႈယဝ်ႉ။ ဝႃႈၶၶေၼ်သေတႃႉဢေႃႈ ၵၢင်ၶႅဵ၊ ၵၢင်ဝၶ်း၊ ၵၢင်ၸမ်ႈ ၸိူၵ်ႉၵမ်ႉထၢတ်ႉသေပွၵ်ႈ။ မူဝ်ႈဝၶ်းထီႉ 16. 01. 05 ၶၶေၼ်ႉ လဝ်ႈၸူးလူင်ထမ်ႉမ ပၢင်းၵဝ်လဝ်ႈသြႃႉဝႃယႃမ (မူင်းၵၢဝ်၊ တၢင်ႉယၢၶ်း)၊ လဝ်ႈသြႃႉၶၶေၼ်တဝမ်သ (ထမ်မႃလရိယ၊ M.A)၊ လဝ်ႈၸူးလႃၶေယေ (တၵ်ၵသီလထမ်မႃလရိယ၊ B.A, M.A လၶၼ်ႉလွမ်သင်ႉၸလိုင်ႈမူင်း၊ တႃႈႁုင်ႈ)၊ လဝ်ႈသီၾၶေႃတႃလင်ၵႃရၼလႈ ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈၶိုတ်း ပၢင်ႁုမ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း လွင်ႈပီၵွၶ်းၸမ်းၼလႈ ၵၢၼ်သွၶ်ၶိူၼ်းပရိယတ်တိသတ်ထမ်မပႃလ သွင်ဝၶ်းယူႉယဝ်ႉ။ ၸိုၶ်းႁူႃႉၶိုတ်းပၢင်ႁုမ်ၵုပ်ႉၵူဝ်း ၵီဝ်ႉလူလ်ႈတူဝ်လိၵ်ႈမူင်း တီႈဝတ်ႉၵိၼ်းတုင်။

တီႈလၶၼ်ႉလွမ်ထေရဝႃတၶၶေၼ်ႉ ၸဝ်ၽိတ်ႈပၢင်းၵဝ် လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr. ထမ်ႉမသႃႉမိ ၶိုတ်းၽူႈၵမ်ၵထိပတိ (pro-ractor)၊ တီႈလၶၼ်ႉလွမ်သီႉတႁူႉ၊ လၵႂ်းဢေႃႈ ႁွင်ႈမၶ်းလဝ်ႈ လွႆႈဝူၶ်ႉၼမးပၶ် လၵ်းသုတ်ႉ ၼလႈမႂ်မီႈ၊ တီႈလၶၼ်ႉလွမ်လူင် တႃႈႁုင်ႈဢေႃႈ ၽိတ်ႈပၢင်းႁွင်ႈမၶ်းလဝ်ႈ ထတ်းပၶ်ၽိုၶ်လိၵ်ႈ ၵၢၶ်လုၵ်ႈၶိူၼ်း Ph.D ၸဝ်တၢင်ႉဝႆႉၶၶေၼ်ႉယူႉယဝ်ႉ။

ၼွတ်ႉယွတ်ႈ

ယိူင်းဢၢၼ်းလဝ်ႈၼူးလူင်ထမ်ႇမ မႄးၸလႇမိူင်းတႆးပွၵ်ႈၶဝ်ႉ ပိၼ်တႃႇၸမ်းၽိုမ်ႉသႂ်ႇ ၶိူင်းလၵ်းသုတ်ႇ ပိူင်ၵၢၼ်ၶႅၼ်း ပရိယတ်တိသတ်ထမ်ႇမ ပႃလၵ်ႉၶၼ်ႇလဝ်ႈ လိူင်ႈတႆး၊ ပၢင်လူင်ၶၼ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ မၶၼ်းလဝ်ႈၵူၺ်ႇၸွတ်ႈတိူဝ်ႈ လႆႈၵေႃႈ ယိူင်းဢၢၼ်းဢၶၼ်ၶဝ်ႉ ဢဝ်လၢတ်ႈၸၶသေ ယွၼ်းတၢင်းမၼ်ထိူင် တႃႇသေႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၼိူင်ႈၼိူင်ႈပိူင်သွၼ်ၶႅၼ်း တိူဝ်ႈပၢင်လူင်ၶၼ်ၶဝ်ႉ ၼိူတ်း လၶၼ်ႉပိူင်ၵၢၼ်ၶႅၼ်း ၶၼ်ႇႁူႈမိူင်းမိူင်းၶၼ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ပၢင်တွပ်ႇလိၵ်ႈ တိူဝ်ႈ ပၢင်လူင်ၶၼ်ၶဝ်ႉ ဢၶၼ်ၼဝ်ႈတွပ်ႇၼူၶၼ်ႉၼ်ႈၶဝ်ႉ တိူၵ်ႉမိူဝ်းသၼ်ႇၼလဝ်ႈၸလႈ လဝ်ႈၼၢဝ်ၼဝ်ႁူလ်း။ သၼ်ဝႃႈ တၢင်းယိူင်းဢၢၼ်း ဢၶၼ်လဝ်ႈၼူးလူင်ထမ်ႇမ တိူၵ်းသူၶၼ်းဝိႉၶၶၼ်ႉ ၸၶၶမ်ႉၸၶတူဝ်မႄးလႆႈလိူင် လိူမ်ယိူင်းလေးလႆး တေလၢင်ႈၼဝ်ႈတွပ်ႇလႆႈမိူၶ်ၵၶၼ်သေ ၵၢၼ်ၶႅၼ်းၵေႃႈ တေၼိူပ်ႈၶႄႈမႄး။ လၶၼ်ႉလွမ်ႁဝ်းၵေႃႈ တေလုၵ်ႉတိူဝ်ႈၶၶၼ်ႈသေ ဢွၵ်ႇမႄးပၶၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထိူဝ်ႉ 26ႉ 01ႉ 2005 ၶၶၼ်ႉ ပိၼ်ဝၼ်းလဝ်ႈၼူးလူင်ထမ်ႇမ ၼိူၶ်းၽေႃတ်ႇဢွၵ်ႇတၢႆႈႁူင်ႈၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶိူင်းၼၢဝ်းတၢင်းသွင်လိူၶ်ပႆၢၶဝ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈၵိူတ်းပၶၼ်ၽွၼ်းလိူတင်းၶမ်ႉ၊ မိူၶ်ၶင်ႇ တင်ႈပၶၼ်ငိူၶ်း ႁွင်ၵၢင်၊ ၵိူင်းတူလ်းလိၵ်ႈသေ တၢၼ်းငိူၶ်းလွႆႈထိူမ်၊ ၵိူတ်းပၢင်ႁူမ် ၵိူဝ်ႇ လူလ်ႈၵၢၼ်ၶႅၼ်း၊ ငိူၶ်းတၢၼ်း ဢၶၼ်လႆႈမႄးတိူဝ်ႈပၢင်ယေႃးမူၶ်ႁူႈတိူဝ်ႈတိူဝ်ႈ လိူဝ်းၶၶၼ်ႉ လႆႈမွၵ်ႈ 5,000,000 ပႆ။ ငိူၶ်းလိူဝ်းၶဝ်ႉၵေႃႈ ၼိူၶ်းဢဝ်လွႆႉ လႆၢႇ လွမ်းၶင်ႇလၢတ်ႈမႄးပႃႈၶိူဝ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

လုၵ်ႈတၢ်းၵတ်ႉလီ ပီသွင်ၷိုင်ၷျုႈ

(ၿူၶ်သွပ်ႇ,[1] ၵါခ်ၷ်ခ်း ၵွၵ်ႇ,ခ်ုႈပီ 2005)

....သၢင်ႇ,ၸခ်ႉ.ၸွမ်

ၼေႃးခမ်း

ၵါခ်ၷ်ခ်းသင်ႇ,ၼတ်ႉး သီႇ,ၷူဝ်ႇ။ လွင်ႈၵါခ်ၷ်ခ်းသင်ႇ,ၼတ်ႉးသီႇ, ၷူဝ်ႇ,ခႅ်ႉ လုၵ်ႉ.တီႈၼေႃးလူမ်း ၸူမ်းယွတ်ႇ,ၼွတ်ႇ,ပီခ်တူဝ်လိၵ်ႈသေ ၵ်ႉ.လီႈ တွၵ်ႇ,မိၵ်ႈၶခၿူးလူၷဝ်းၼဝ်မႃး ခ်ုႈပပ်ႉ.ၼၢဝ်းတၢင်းသီႇ,ၷူဝ်ႇ, ၸူဝ်ႈပူခ်ႉ ခခ်ႉ.တင်းခမ်ယူႇ။ ၵူလုံးၵျုႈ ၸွမ်းခင်ႇ,ပီလိူခ်ဝခ်း ပခ်ႇ,ပုတ်ႈ သုတ်ႉ. ၼၢႆႉ လၢႆႈလိၵ်ႈ ပိၵ်ႇ,ပိူင်ႈမႃးတိၵ်းတိၵ်းခခ်ႉ. ပီခႅ်ႉ.ၵေႃႈ သမ်.မီးလွင်ႈ လၢၵ်ႇ,လၢႆး ၼိုၵ်ႉ.ၼၢႆး ၵမ်ႇ,ပေႃးၼုႈငၢႆးမိူခ် ၵူႈပီပီပူခ်ႉ.မႃးလိူဝ်းခခ်ႉ.သေ သမ်.လူဝ်ႇ,ၸၢတ်ႇ, လၢတ်ႈလူလုံႈလွင်ႈၼိုၵ်ႉ.မခ်းယူႇ,ခႅ်ၶလႈ ၸင်ႇ,လီႈ သၢခ်ၷ်တ်းၼေႃးၼၢခ်ပၢၵ်ႇ, တိမ်းၸႃၵ်ႇ,မႃးထိင်ႈ ဝျုႈ "လုၵ်ႈတၢ်းၵတ်ႉ.လီ ပီသွင်ၷိုင်ႈၷျုႈ"။ ခ်ုႈသၢႆၼၢဝ်းတၢင်းသင်ႇ,ၼတ်ႉးၷဝ်း ၵွၵ်ႇ,ၷ်ခ်းလိၵ်ႈ မႃးၶလႈ ပီခ်လွင်ႈလၢၵ်ႇ,လၢႆးခခ်ႉ. လီႈဝျုႈပီ 2005 ခႅ်ႉ.ၵေႃႈ ၼိုၵ်ႉ.ၼၢႆးတီႈ သုတ်းယူိင်ႈခိုင်ႈခႅ်ၶလႈ ၸင်ႇ,လီႈၵူတ်ႇ,ၵွၵ်ႇ,ၵဝ်.လိၵ်ႈၷူဝ်ခႅ်ႉ.မႃးယဝ်.။

တေၼဝ်ႈပႃးလူလုံႈလွင်ႈ ၸဝ်ႈၸူပ်း[2] ပူခ်ႉ.ၸခ်ႉ.ၼူး(BA) ၶလႈ ၸခ်ႉ.ၼူးမေႃ(MA)ၼဝ်သေ၊ ပိူင်လူင်မခ်းၶတႉ ၼုႈလၢတ်ႈလူလုံႈၸဝ်ႈ လိူဝ်းၸူပ်းပူခ်ႉ လီႈထၢခ်ႈထီႉ.ခိုင်ႈ(First Class) ခ်ုႈၸခ်ႉ.ၼူးၶလႈ ၸဝ်ႈလိူဝ်းၸူပ်းပူခ်ႉ.လူလုံႈလၢဝ်းၸွင်ႈ (Distinctions) ခ်ုႈၸခ်ႉ.ၼူးမေႃ ၼဝ် ၵၢခ်ၵွၵ်ႇ,မႃးခ်ုႈပီ 2005 ခႅ်ႉ.ခခ်ႉ.ယဝ်.။

---

[1] ၿူၶ်သွပ်ႇ,(တၢႆးခွႉ.) = ခမ်.တွခ်း (တၢႆးယွႉ,)၊ Result (ၵင်းၵိတ်း) = ရလဒ်(မၢခ်ႈ)။

[2] ၸူပ်း (တၢႆးခွႉ.) = ပူခ်ႉ. (တၢႆးယွႉ,) = ၵွင်ႇ, (မၢခ်ႈ)။

တီႈခွင်းလၢၼ်ႉၼူး(BA)ၶႅ့ မီးလွင်ႈထုၵ်ႇ,သပ်းလိူင်းၵိတ်းၶိုင်ႈ ယူ,။ ယွၼ်ႉဝုႈ ခွင်းလၢၼ်ႉၶႅ့ မၼ်းမီးၾၼ်းႁူႈလွင်ႈလွင်ႈ(General Studies)ၸလႈ ၾၼ်းၶိုၵ်ႉတွၼ်း(Special Studies)ၶႅ့ သွင်လၢႆးၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

တီႈၾၼ်းႁူႈလွင်ႈလွင်ႈၶၼ်ႉ ပေႃးလူပ်းပူၼ်ႉၶႅ့ ၵဝ်ၵမ်ႈမႃႇ မၼ်း လႆႈၶမ်ႇလႆႈၵေႃ,ဝုႈသေ တေၵွၵ်ႇ,မႃးလႆႈသီ,ထၢၼ်ႈ– ထၢၼ်ႈၶိုင်ႈ (First Class)၊ ထၢၼ်ႈသွင်သုင်(2nd Upper Class)၊ ထၢၼ်ႈသွင်တႅမ်ႇ, (2nd Lower Class) ၸလႈ ထၢၼ်ႈထမ်းမတႃႈ(Simple Pass)ၶႅ့ယဝ်ႉ။ တီႈၾၼ်းၶိုၵ်ႉတွၼ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ သင်ဝုႈလူပ်းပူၼ်ႉၶႅ့ ၵဝ်ၵမ်ႈမႃႇမၼ်း လႆႈၶမ်ႇလႆႈၵေႃ,ဝုႈသေ မီးလႆႈထိူင်ႈသီ,ထၢၼ်ႈၶၼ်ႇ,ၵဝ်,– ၶိုၵ်ႉတွၼ်း ထၢၼ်ႈၶိုင်ႈ(First Class Honours)၊ ၶိုၵ်ႉတွၼ်းထၢၼ်ႈသွင်သုင် (2nd Upper Class Honours)၊ ၶိုၵ်ႉတွၼ်းထၢၼ်ႈသုင်တႅမ်ႇ,(2nd Lower Class Honours) ၸလႈ ၶိုၵ်ႉတွၼ်းထၢၼ်ႈထမ်းမတႃႈ(Simple Pass Honours)ၶႅ့ယဝ်ႉ။

ခွင်းၽူၶၼ်သွပ်,ပီ 2005 ၶႅ့ လဝ်ႈတႆႇၵဝ်း ၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉလၢၼ်ႉ ၼူးလူလိုႈထၢၼ်ႈထီႉၶိုင်ႈ ခွင်းၾၼ်းႁူႈလွင်ႈလွင်ႈၶၼ်ႉ ၼဝ်ႈပႃႈ (3) တူၼ် သေ၊ ၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉလၢၼ်ႉၼူးမေႃ လူလိုႈလၢဝ်လွင်ႈမၼ်းၵေႃႈ ၼဝ်ႈပႃႈ (3)တူၼ်ၶၼ်ႇ,ၵဝ်,ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉ လၢၼ်ႉၼူး (11) တူၼ်

ခွင်းလဝ်ႈၵၼ်လူပ်းလၢၼ်ႉၼူး(11)တူၼ် ခွင်းပီ 2004 သေ သီၼ်ႈ ပူၼ်ႉမၼ်း ၵွၵ်ႇ,မႃးခွင်းပီ 2005 ၶႅ့ (9)တူၼ်ၶၼ်ႉ ပီၼ်တီႈလၢၼ်ႉလွမ် ပႃလိၸလႈပုတ်ႉထ(BPU)သေ ထိူင်ႈ(2)တူၼ်လမ်ႉ ပီၼ်တီႈလၢၼ်ႉလွမ် ၵေ,လၶီ,ယ(Kelaniya)ယဝ့်။

လဝ်ႈၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉလၢၼ်ႉၼူး တီႈလၢၼ်ႉလွမ်ပႃလိၸလႈပုတ်ႉ ထ(9)တူၼ်ၼဝ်လမ်ႉ– (1)တူၼ်ၼူး လဝ်ႈၼူးသုဝရ မႃဝ်းၼမ်း၊ (2)တူၼ်ၼူး လဝ်ႈၼူးၶၼ်တေႃၽျေသ လွမ်သိူင်၊ (3)လဝ်ႈၼူးၶၼ်တမျလျ ၽူင်းဝၼ်း၊ (4)လဝ်ႈၼူးၶၼ်တိယ (လွႆႈၶျေ)၊ (5)လဝ်ႈၼူးၵၼ်ထမျ ၶျေ,သိူင်၊

(6)လဝ်ႈၼူးသၼ်တၢထိၵ တိုၼ်းလိုၼ်ႈ၊ (7)လဝ်ႈၼူးပလ်လျၢၶေႃတ ထီႉၼ်ၵီႉဝ်ႈ၊ (8)လဝ်ႈၼူးၶေမၢလျၢၸ ၼိူဝ်းၼမ်းၸလႈ (9)လဝ်ႈၼူးထမ်မသၢမိ ၶေၢႉၼမ်းလ ပီႉၼ်လိူဝ်းၶဵ်ႉယဝ့်။

လဝ်ႈၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉလၼ်ႉၼူး တီႈလၼ်ႉလွမ်ၵေလၶီယ (2) တူၼ်လမ်ႉ– ပီႉၼ် (1) လဝ်ႈၼူးပလ်လျၢသၢၸ ၶေၢႉၵျွင်းၸလႈ (2) လဝ်ႈၼူး ပလ်လျၢၶေႃတ ၶေၢႉၼိူဝ်းယဝ့်။

လုၵ်ႈၵျၢၼ်းလၼ်ႉလွမ်ပၢလိၸလႈပုတ်ႉထ လဝ်ႈတၢ်း(9)တူၼ်ၼဝ် လိုင် ၵျပ်ႉၵဝ်ၼီႉပ်းလုမ်ႈလၼ်ႉၼူး တီႈပၢင်ၶွပ်ႉၼူး ၵၼ်ၵျတ်းတီႈၵျူင်း ၵျေးလ်လူင်(BMICH) မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ (26/ 4/ 2005)ၶေၼ်ႉယဝ်ႉသေ၊ လုၵ်ႈၵျၢၼ်းလၼ်ႉလွမ်ၵေလၶီယ လဝ်ႈတၢ်း(2)တူၼ်ၼဝ်တေႉ ယွၼ်ႉဝၢႈ ပၢင်ၶွပ်ႉၼူးပႆႉပီႉၼ်ၸလႈ ပႆႉလႆႈၵျပ်ႉၵွၼ်ႉ။ လၼ်ႉလွမ်ၼဝ်ပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉသေ ၼၢဝ်းတင်ႈပၢင်ၶွပ်ႉၼူးၼဝ်ၵေႈ ၵမ်ႉလွႆႈမိူဝ်ႈလီႉဝ်ၵၼ်ၸလႈ လင်ႉဝၢႈယဝ်ႉ လၼ်ႉၼူးၶင်ႉၵၼ် ပီလီႉဝ်ၵၼ်သေတၢႉ ၵမ်ႉလႆႈၵျပ်ႉလွမ်းမိူဝ်ႈလီႉဝ်ၵၼ် ၶေၼ်ႉယဝ့်။

လၢႆးၵျပ်ႉၼီႉပ်းၼူး တီႈမိူင်းသီႉၵျူဝ်ႉၶဵ်ႉ ၵမ်ႉမီးပိူင်တၢႆ ၼၢဝ်းတီႉတ်ႈ၊ သင်ႉၼတင်းၵူၼ်းၵျူၼ်းၼဝ် ၵျူမ်ႈၵျပ်ႉလွမ်းၵၼ်ပီႉၼ်လုပ်ႈပီႉၼ်ၵမ်းဝႆႉၸလႈ ပေႈၵူၼ်းၵျပ်ႉမၼ်းၶမ်ၵေႈ ပၢင်ၶွပ်ႉၼူးမၼ်းလီႉဝ်းပီႉၼ်သေ ပေႈၵမ်ႉ မီးၶမ်ၵေႈ ၶၢၼ်းပီႉၼ်ၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းၵမ်ႉလီၸလႈ ပေႈၵမ်ႉသၢင်ႉ တေႃႉ တၢႉတေလႆႈၼီႉပ်းၼူးၶိုင်ႈၵၼ်ၵူလ်းၶဵ်ႉ လၢင်ႈလႆႈထၢႈပီႉၼ်သၢမ် သီႉၵျႈပီၵေႈ ယင်းမီးၵွၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႈ ပေႈတေတင်ႈပၢင်သေ ၶွပ်ႉပၼ်ယူႉယၢႉယၢႉ ငဝ်းလၢႆးၵၢၼ်ၵူၼ်း ၵၢၼ်မိူင်းၵမ်ႉၶမ်သဝ်းၸလႈ လႆႈယင်ႉသုတ်ႉၼၢႆႉၵျူႉထီႉင်ႈ ပီႉၼ်လၢႆလိူၼ်လၢႆပီၶေၼ်ႉၵေႈ ၵမ်းၵမ်းယဝ်ႉ။

ၵတ်ႉၼီႉၼ်ႉလိူဝ်တွၼ်း လွၼ်ႉမွၼ်းထၢၼ်ႈၶိုင်ႈ

ၶိုင်းၵျႈ(9)တူၼ် ၵၼ်လူပ်းပူၼ်ႉလၼ်ႉၼူး တီႈလၼ်ႉလွမ်ပၢလိ ၸလႈပုတ်ႉထၶေၼ့် ပီ 2005 ၶဵ်ႉ ၵျဝ်းလႆႈၵျၼ် လဝ်ႈငၢၼ်ၵတ်ႉၼီႉၼ်ႉၵျဝ်း လဝ်ႈၶိုင်ႈ– လိူဝ်ႈဝၢႈလဝ်ႈၼူးသၼ်တၢထိၵ တိုၼ်းလိုၼ်ႈ(ၵူၼ်ၵျိုင်)။ မၼ်း

လဝ်ႈ လူပ်ႈပူၼ်ႉလၢၼ်ႉၸူးၵၢမ်ႇၵႃး သမ်ႉပႆလႆႈပႃးထၢၼ်ႈထူၼ်ႈထီႉၼိုင်ႈ (First Class)ၼၼ်ႉႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈဝၼ်း သီၼ်ႈမႆႇပူၼ်ႉလၢၼ်ႉလိၵ်ႈ ၵွၵ်ႈမႃးၼၼ်ႉ ၶၢဝ်ႇၵၼ် ဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈလႆႈထၢၼ်ႈထီႉၼိုင်ႈၼၼ်ႉ သမ်ႉပေႃးႁူပ်ႉႁူၼ်ႈႁူ, ၼွင်း လုမ်းလိူဝ်းၵျၼ်ႈလိၵ်ႈႁူမ်ႈၵၼ်ၶဝ်ယူႇ။ ၵျတ်ႈၶွႆႈၵဝ်းလုၵ်ႈၵျၼ်ႈသၢင်ႇၶတႆး ၵျၼ်ႈလိၵ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ တူင်ႉတိုၼ်ႇလုမ်းလူင်လုမ်းလၢင်လွမ်းၵၼ် ႁူး လဝ်ႈလဝ်ႈၵၢမ်ႇၵႃး၊ သမ်ႉပေႃးလိူဝ်းပႃးယွၼ်ႈထိုင်တူင်ႇပိုင်းသၢင်ႇၶမၢၼ်ႈ မွၼ်း၊ ယၢင်းၶဝ် လိူဝ်းၵျၼ်ႈလိၵ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇလွမ်းၵၼ်ၼၼ်ႉႁွၼ်ႇ။ လဝ်ႈတႆး လဝ်ႈမၢၼ်ႈ လဝ်ႈမွၼ်း လဝ်ႈယၢင်းၶဝ် မႃးႁူမ်ႈၵျၼ်ႈလၢၼ်ႉၸူး လွမ်းၵၼ် မီးတၢင်းၶမ်ႇ၊ ၽွင်ႈယၢင်းၵၢမ်ႇတွၼ်ႉလႆႈ။ ၽွင်ႈၽွင်ႈၵေႃး ၵွၼ်ၵၼ်ၶႆႈ ၵွၵ်ႈ မွၵ်ႇလၢတ်ႈၼိူဝ်းမၼ်းလဝ်ႈသေ ၵၢမ်းၶွႆလွမ်းၸတႉၸတႉ။ မၼ်း လဝ်ႈပဵၼ်တႆးလဝ်ႈၼိုင်ႈၸလႈ ယူႇတီႈပဵၼ်တႆးၵေႃႉၼိုင်ႈ လုမ်းၼိုင်ႈၼိူဝ်း ၼိုင်ႈသေ ႁဝ်းသၢင်ႇၶတႆး လဝ်ႈၵျၼ်ႈလိၵ်ႈတင်းသိူင်ႈၵေႃး ၵဝ်ႇၵုၼ်းၵဝ် မုၼ် ႁူမ်လူမ်းလွမ်းမၼ်းလဝ်ႈ ထိုင်ၵူၵ်ႈထိုင်လွႆၸတႉၸတႉဝႃႈဝႃႈသေ တၢင်ႇၽိုၼ်ၵိုၵ်ႈပိုၼ်း ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇႁဝ်းဝႆႉယူႇ။

ၼွင်းပိုၼ်းလၢၼ်ႉၸူး ၵၼ်လဝ်ႈတႆးႁဝ်းလူပ်ႈပူၼ်ႉ တီႈမိူင်းသီႇ ႁူဝ်ႇၼႆႉ ၵၼ်ပူၼ်ႉလူလႆႈ ထၢၼ်ႈသုင်လိုင်ႉၼႆႉၵေႃး ယင်းယၢမ်ႈမီးမႃးယူႇ။ ထၢၼ်ႈသုင်(honours)ၼိုင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်လဝ်ႈၸူးၶၼ်တၵမေထႃ သီၼ်ၼွင်ႇ ၸလႈ လဝ်ႈၸူးၵၵ်ႁဝမ်သ (လႆႈၸႃႈ) မူဝ်ႈပီၵျၼ်ႈလိၵ်ႈ 1998 ၵိုၵ်ႈလဝ်ႈ ၸူးပလ်ုလျၶၼ်တၸ (တၢင်ႉယၢၼ်း) မူဝ်ႈပီၵျၼ်ႈလိၵ်ႈ 1999 ၼၼ်ႉသေ၊ ထၢၼ်ႈသွင်သုင်လမ်ႉ ပဵၼ်လဝ်ႈၸူးပလ်ုလျဝမ်သ သီၼ်ပၼ်ၸလႈ လဝ်ႈၸူး ၵိၼ်တေႃ ၽႃသ ၶမ်းသႃ, မူဝ်ႈပီၵျၼ်ႈလိၵ်ႈ 2000 ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။[3]

ပေႃးဝႃႈလႆႈႁူႉငိၼ်းၶၢဝ်ႇယဝ်ႉၵၢမ်ႇၵိူင် လဝ်ႈၸူးမေႃလူင် Dr ၶမ်း မႆ ထမ်မသႃမိၵေႃး ယူႇတီႈဝတ်ႉတႆး ပုတ်ႉထဝိၵျၢရိၵွၵ်ႉလၵ်ၽွတ်ႇတ်၊ မူင်းၵၢင်းၵိတ်းသေ လႆႈသုင်ႇၶေႃးႁူမ်လူမ်းယွင်ႈယေႃးၶမ်ႉၵတ်ႉမၼ်း လဝ်ႈၸလႈ ပၼ်ၵွင်းမႃး ၼွႆးၵီးမေလ်းထိင်ႈယူႇ။ ထိုင်မႃးဝၼ်းထီႉ (31/ 5/

[3] ၶၢဝ်းတၢင်းၵျဝ်း သိပ်းပီ၊ ၼႃႈ 21။

2005) မိူဝ်ႈၸဝ်ႈသူးမေႃလူင် မႂ်းသုင်ႇ ၸွႆးၶွတ်ႈထိုင်သီႇႁူဝ်ႇ ၶၼ်ၼႄႉ ၸဝ်ႈ သၼ်တြႃထိၵ တိုၼ်းလိုၼ်ႈ လႆႈႁပ်ႉဢဝ်ၵၢင်းဝၼ်း(သူး)ၼွင်တွၼ်ႈ ယွၼ်ႉ ပူၼ်ႉၸၼ်ႉ ၼူးလူလ်ႈထၢၼ်ႈၶိုင်ႈၶၼ်ၼႄႉ တီႈၸဝ်ႈသူးမေႃလူင်ယူႇ။ ပိုၼ်ပပ်ႉပိုတ်ႇၽႃႈ ပႃလိ–ဢင်းၵိတ်း– ပပ်ႉလူင်သီၵမ်ႇ ဢၼ်တၢင်းၶႃၶႃႈ လိၵ်ႈမၼ်းမီးမွၵ်ႈ (738)ၶႃႈ၊ ဢၼ်လုမ်းၵေပႃလိ (PAli Text Society, London)ၼဝ် ပိုၼ်ဢွၵ်ႇၶၼ်ၼႄႉယဝ်ႉ။ ပိုၼ်ပပ်ႉဢၼ်မီးၵႃႈၼၼ်ယွၼ်ႇၶမ်ႉ သေ ၼဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်း တႃႇတေသိုပ်ႇပိုၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်း ၸၼ်ႉယွၼ်ႇၵႃႇမိူဝ်ႈၶႃႈ ၸတႉယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈတႃႈ ဢၼ်လူပ်ႈပူၼ်ႉၸၼ်ႉၼူးလူလ်ႈထၢၼ်ႈၶိုင်ႈမၼ်း ၶွၼ်း ပီ 2005 ၶႂ်ႉ ထိင်ႈသွင်တူၼ်ၸမ်ႉ ပိုၼ်ၸဝ်ႈၼူးပလ်လႃသြ ၶႃႉၵျင်း ၸလႈ ၸဝ်ႈၼူးပလ်လႃၶၼ်တ ၶႃႇၼိုဝ်း ၼဝ်ယဝ်ႉ။ ၼဝ်ၸဝ်ႈ လူပ်ႈပူၼ်ႉ တီႈၸၼ်ႉလွမ်ၵေႇလၶီႇယယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈတႃႈ ဢၼ်လူပ်ႈပူၼ်ႉၸၼ်ႉၼူး တီႈ ၸၼ်ႉလွမ်ၵေႇလၶီႇယ ၶွၼ်းပီ 2005 ၶႂ်ႉ မီးၼဝ်သွင်တူၼ်ၵူလ်းသေ သမ်ႉလႆႈထၢၼ်ႈၶိုင်ႈမၼ်းၶင်ႇၵၼ် တင်းသွင်တူၼ်ယဝ်ႉ။ သွပ်ႇ[4] လၢႆ တူၼ်ၵေႃႈ လူပ်ႈပူၼ်ႉလၢႆတူၼ် သမ်ႉလႆႈထၢၼ်ႈၶိုင်ႈမၼ်းၶင်ႇၵၼ် လိူင်ႉၶႂ် တင်းလၢႆတူၼ်ၶႂ်ႉၵေႃႈ ဢမ်ႇလႃႈလီႈမီး။ ၶႂ်ႉၵေႃႈ ပိုၼ်လွင်ႈၼိုၵ်ႉ ၼၢႆးယူင်ႈၶိုင်ႈၶင်ႇၵဝ်ႇသေ ၸၶပိူင်ယၢင်ႇတီႈႁဝ်းၸလႈ ႁဵတ်းႁွႆႈႁဝ်းလုၵ်ႈ ႁဵၼ်းသင်ႇၼ ၸဝ်ႈတႃႈတင်းသိုင်ႈ ႁူမ်လူမ်းလွမ်း၊ ႁၢၼ်ႉၸွႆတၢင်လွမ်း၊ ဢဝ် ၵုၼ်းဢဝ်မုၼ်လွမ်းၸတႉဝႃႈၶင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

ၵူလ်းၵႃႈ ၼဝ်သွင်ၸဝ်ႈၶႂ်ႉ ယွၼ်ႉဝႃႈသိၼ်ႈလူပ်ႈပူၼ်ႉၸၼ်ႉၼဝ် ဢွၵ်ႇတူၵ်းလိုၼ်းၶႃႇသေ ၼႃဝ်ႇဢမ်ႇတၼ်းယွၼ်ႈၵႂ်ၸလႈ ပႂ်ႇလႆႈႁပ်ႉၵၢင်း ဝၼ်းၼွင်တွၼ်ႈသင် တီႈလွႆၵွၼ်ႇ၊ လူဝ်သေ ၵႃမ်းလူမ်း ႁူမ်ႈတွၼ်ႈၵၼ်။

ၸဝ်ႈလႆႈထၢၼ်ႈၶိုင်ႈၼဝ်ၸလႈသင်၊ ဢမ်ႇလႆႈၼဝ်ၸလႈသင် ၼဝ် ၸဝ်ႈတင်းသိုင်ႈ လူပ်ႈပူၼ်ႉၸၼ်ႉၼူး မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၶင်ႇၵၼ် တင်းသိုင်ႈ ၸလႈ ဝႆႉသေသိၼ်ႈပူၼ်ႉၸၼ်ႉၼဝ် ဢွၵ်ႇယဝ်ႉ ၶွၼ်းပီ 2005 ၶႂ်ႉ ၼဝ်ၸဝ်ႈ သိုပ်ႇၼတ်းၸွႆၼိုၼ်ႈႁဵၼ်းၸၼ်ႉၼူးမေႃ ၶင်ႇၵၼ်မူတ်းယဝ်ႉ။

[4] သွပ်ႇ (တႃႈၶွႆႉ) = တွပ်ႇ (တႃႈယွၼ်ႇ)၊ ပိုၼ်ၽႃႈတႃႈၶွႆႉၼဝ် ၸွႆႉတိုဝ်းတီႈပၢင်ထၢမ်လိၵ်ႈ။

လဝ်ႈဘၢၼ်ၵူပ်းပူၼ်ႉ လၼ်ႉၸူးမေႃ(9)တူၼ်

လဝ်ႈတၢႆး လိူဝ်းသွပ်ႇ,လၼ်ႉၸူးမေႃ ၶင်းပီ 2004 သေ ၽူၼ်သွပ်ႇ, မၼ်းၵွၵ်ႇ,ၶင်းပီ 2005 တီႈလၼ်ႉလွမ်ၵေ,လၶီ,ယၼ်ႉ မီး(9)တူၼ်ယူႇ။ (တီႈလၼ်ႉလွမ်ပႃလိၶလႈပုတ်ႉထတေႉ ဘမ်ႇ,ပႃး၊ ယွၼ်ႉၵူၼ်းသွပ်ႇ,မၼ်း ၵေႃႈ ဘမ်ႇ,မီးၶလႈ။)

(9) တူၼ်ဘၢၼ်ဝႃႈလမ်ႉ – (1) လဝ်ႈၸူးၵဝိၼ်တႃ မွၵ်ႇ,ၸမ်းသွႆႈ၊ (2) တူၼ်ၸူး လဝ်ႈၸူးဝိသုတ်ထ ၵိဝ်ႈ၊ (3) လဝ်ႈၸူးၶရိၼ်တႃ ၸမ်းယွတ်ႈ၊ (4) လဝ်ႈၸူးပလိုလႃသိရိ သၢႆပွၼ်၊ (5) လဝ်ႈၸူးလေႃတိၵ သုမၼ်း၊ (6) လဝ်ႈၸူးၵုမႃရ ၸမ်းလၢႆး၊ (7) လဝ်ႈၸူးပလိုလႃဝမ်သ သိူင်မူၼ်း၊ (8) လဝ်ႈၸူးဘေႃလိၼ်တေ မွၼ်းၸမ်းၶလႈ (9) လဝ်ႈၸူးၽတ်ႇတိယ လင်းသွႆ ပိၼ်လိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၸဝ်လဝ်ႈ(9)တူၼ်လိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈႁပ်ႉၸိူပ်းၸူးလၼ်ႉၸူးမေႃၸဝ် ယဝ်ႉႁူ, တီႈပၢင်ၶွပ်ႇ,ၸူးႁူင်းႁေႃးလိလူင်(BMICH) မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ (23/ 07/ 2005)ၶၼ်ႉလီငၢမ်းယူႇ။ တီႈမိူဝ်ႈဝၼ်းပၢင်ၶွပ်ႇ,ၸူးၶၼ်ႉ လဝ်ႈတၢႆး တင်းၶမ် လႆႈၸိုၼ်းႁွတ်ႈလွမ်းသေ ႁူမ်လူမ်းႁူမ်ႈၵၼ်ထေႃ,ႁၢင်ႈၵိူၵ်းပိုၼ်း ၵၢင်ဝၼ်းသမ်ႉ ၸိုၼ်းမီးပၢင်လိူင်ႉလူမၢႆတွင်းဝၼ်းႁပ်ႉလုမ်ႈၸူးၶၼ်ထိူင်ႈယူႇ။

ၵတ်ႉၸိူၼ်,လိူဝ်လွၼ်ႉ ႁွၼ်ႉပႃးလၢဝ်လွင်ႈ

လဝ်ႈငၢၼ်ၵတ်ႉၸိူၼ်, ဘၢၼ်ၵူပ်းပူၼ်ႉလၼ်ႉႁိူၼ်းသေ လၢၵ်ႇ, လၢႆးဝႃႉ ၶင်းလုပ်ႈလိုလုပ်ႈၶၼ်ႉၶၼ်ႉ ဘမ်ႇ,ႁူလ်းၵႃးၶင်းလၼ်ႉၸူးႁူလ်း၊ ၶင်း လၼ်ႉၸူးမေႃၶၼ်ႉၵေႃႈ ယင်းမီးပႃးထိူင်ႈလူးႁွၼ်,ယဝ်ႉ။ ၶင်းလၼ်ႉၸူးမေႃ (9)လဝ်ႈၶၼ်ႉ လဝ်ႈဘၢၼ်လၢႆႈလၢဝ်လွင်ႈမၼ်း ၸဝ်ႈပႃးယူႇ,ထိူင်ႈ သၢမ် တူၼ်– (1) လဝ်ႈၸူးပလိုလႃသိရိ သၢႆပွၼ်၊ (2) လဝ်ႈၸူးၶရိၼ်တေ ၸမ်း ယွတ်ႈ၊ (3) လဝ်ႈၸူးဘေႃလိၼ်တေ မွၼ်းၸမ်း ပိၼ်ၸဝ်လဝ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶၼ်ႉၵေႃႈ ႁဝ်းႁႃးလဝ်ႈပီႈလဝ်ႈၶွင်ႉတင်းသိူင်ႈ ဘဝ်တၢင်းႁူမ်ႁွမ် ႁဝ်း သွၼ်းသွၼ်ႉတၢင်းလူမ်းႁိူၼ်းၸဝ်လဝ်ႈတင်းသၢမ်တူၼ်ထိူင်ႈသေ လႆႈ တွၵ်ႇ,ပိုၼ်းၵိူၵ်းၽိုၼ်လုၵ်ႉၶမႈတၢႆး လိူဝ်းပႆၸၢဝ်းတၢင်းၵၢၼ်ႁိူၼ်းသီႇ,ႁူဝ်ႇ, ဝႃႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈငၢခ်လုၵ်ႈၿမႈတႆး ၵၢခ်လႆႈလူပ်းပူခ်ႉလခ်ႉၷူးမေႃလူလ်ႈ လၢဝ်လွင်ႈ တီႈမူိင်းသီႉရူဝ်ႉခႆႉ မူိဝ်ႈၵွခ်ၷေႃႈ တွခ်ႉမီးမႃးယူႉ ပီခ်မူိဝ်ႈ ပီခ်ပွၵ်ႈ သင်ၵွၵ်းၵိုခ်းၸိုခ်ႉတူလ်း။ မူိခ်ခင်ႉ မူိဝ်ႈပီၵ်ွခ်းလိၵ်ႈ 1999 ခခေ်ႉ လဝ်ႈၷူးသုထမ်မ သၢမ်သိူင် ၿလႈသင်၊ မူိဝ်ႈပီၵ်ွခ်းလိၵ်ႈ 2000 ခခေ်ႉ လဝ်ႈၷူးခခေ်တမေထု သိူင်ၷွင်ႉ ၿလႈသင်၊ မူိဝ်ႈပီၵ်ွခ်းလိၵ်ႈ 2002 ခခေ်ႉ လဝ်ႈၷူးဝိလိတ်တ ၵျင်းလိူင်၊ လဝ်ႈၷူးလခေ သွႆႈၷမ်းသိူင်ၿလႈ လဝ်ႈၷူးဝၢယၢမ ၷူိဝ်းၵွမ်ၷဝ်ၿလႈသင် ၷဝ်လဝ်ႈလူိဝ်းခႆႉယဝ်ႉ။

တေႃႉသူႈၷၢမ်းၷိူင်ႉၷေႉ လွင်ႈပူခ်ႉပေႉပွတ်းတွခ်ႈပၢခ်ၵူခ်း

ၷတ်းလုၺ်သုၺ်ႉၵ်ွင်းသွပ်ႉလူပ်းသေ လႆႈမီးလခ်ႉလိၵ်ႈလခ်ႉလၢႆးခႆႉ ပီခ်ပွတ်းတွခ်ႈၵၢခ်ၵူခ်းၵ်ွဝ်း ပူခ်ႉပေႉ ခုၺ်းလူဝ်ႈပၢခ်ၸုၺ်မခ်း တၢ ခိုင်ႈယဝ်ႉ။ ပီခ်ၵူခ်းမႃး တႃႉတေမီးခမ်ႉလုၺ် ၷုၺ်ႈၵ်ွခ်းလိၵ်ႈၵ်ွခ်းလၢႆးခႆႉ ၵၢမ်ႉသူႈ။ မီးခမ်ႉလုၺ် ၷုၺ်ႈၵ်ွခ်းသေၷေႃႈယႃႉ တႃႉတေမီးသုခ်ႉၵ်ွခ်း၊ တုဝ်ႉ တၢင်းၷဝ်ႈပႃးလႆႈခခေ်ႉ ၵၢမ်ႉလႃႈလီႈ။

သုခ်ႉၿလႈတုဝ်ႉတၢင်းၵၢခ်ဝႃႈခခေ်ႉ ၷုၺ်ႈဝႃႈလူဝ်ႈပၢခ်ၵႃႉယု၊ ၷၢဝ်းလီယၢမ်းၵႃႈ တူဝ်ႈတခ်းၷုတ်းၸွင်းၿလႈ ငုခ်းတွင်းၵၢခ်မၢၵ်ႈမီး ၿတႉၵူႃႉလူိဝ်းခႆႉယဝ်ႉ။ မီးခမ်ႉလုၺ် မီးငုခ်းသေတႃႉ သင်လူဝ်ႈပၢခ်ၿၵႉ ထဝ်ႈခေႃႉၷေႃႈ ၸုတ်ႉ။ မီးခမ်ႉလုၺ် ပီခ်ၸွင်းၵႃႉယု တုၵ်ႉၷုတ်းမူဝ်ႈသေ တႃႉ ပေးခေႃႈၵၢခ်ပုခ်ႈၸွခ်းၵူးသီခ်သမ်ႉ မႃးတၢင်ႉမႃႉ တိူင်ရူဝ်ဝွႆႈၷေႃႈ ယၢပ်ႉ။ ခမ်ႉလုၺ်ၷေႃႈ မီး၊ ၵႃႉယုၷေႃႈ ၷုတ်း၊ ၷၢဝ်းယၢမ်းၷေႃႈ ပခ်ယူႉသေ တႃႉ ပေးၵၢမ်ႉမီးၵ်ီခ်ၵ်ွင်းငုခ်းတွင်း ၵွင်ႈၵွင်းလွႆႈထိူမ်ၷေႃႈ သမ်ႉၷီခ်း ၵိခ်းခေႃႉလူင်လၢင်ယဝ်ႉ။

လင်ႉဝႃႈ ပီခ်ၵူခ်းမႃး တႃႉတေလႆႈၵ်ွခ်းလိၵ်ႈလၢႆးသေ မီးတၢင်း ရူႉခမ် တၢင်းၵ်ွခ်ၵူၢင်ႈ ရူပွင်ႉတၢလိူင်းခင်ႉပူခ်ႈခခေ်ႉ ယၢပ်ႉ။ လႆႈၵ်ွခ်း သေၷေႃႈယႃႉ တႃႉတေသွပ်ႉပူခ်ႉၷုပ်ႈခေႃႈၵူႃႉလႆႈလခ်ႉလုၺ်လခ်ႉခခေ်ႉ ၷေႃႈ ယီခ်း။ လူပ်းပူခ်ႉသေတႃႉၷေႃႈ တႃႉတေၷဝ်ႈလႆႈခုၺ်းသီခ်ႈၷုၵ်ႉ တွခ်း ထီႉခိုင်ႈ ထီႉသွင် ထီႉသၢမ်ၵၢခ်ဝႃႈခခေ်ႉ ခိုင်ႈၷီခ်းၵၢမ်ႉငၢႆႈ။

လိၵ်ႈလၢႆးၼႆႉၵေႃႈ တေႃႈမိူၼ်ႁၢၼ်ငၢၼ်းတၢင်ႇၵၢၼ်ႁူမ်ႈၼင်ႇ ႁဝ်ႉ၊ ႁူႉၵႂၢမ်း ႁူႉလႆႈ၊ ႁႃႉသွပ်ႇ ႁႃႉပူၼ်ႉတၢင်းသိူင်ႈတၢင်းမူတ်း ၵမ်ႇလိူဝ်ႈ။ လဵပ်ႈၸူးမေႃၾိင်း Dr. လၢႆးၸမ်းလိၵ်ႈ ဝႃႈ "မိူင်းႁူၼ်းၼႆႉ ၶၢင်ႈလီတႃႇၵေႃႉ ၼိူင်ႈၵေႃႈ မိူင်းႁူၼ်းၼႆႉ ၶၢင်ႈလႃႉတႃႇၵေႃႉၼိူင်ႈၵူဝ်ႈ"ၼႆ၊ လိၵ်ႈလၢႆးၼႆႉ ၵေႃႈ မၼ်းငၢႆႈတႃႇၵေႃႉၼိူင်ႈသေတႃႉ လၢင်ႈယႃႇယၢပ်ႇတႃႇၵေႃႉၼိူင်ႈယူႇ။ မၼ်းယၢပ်ႇတႃႇၵေႃႉၼိူင်ႈသေတႃႉ လၢင်ႈငၢႆႈတႃႇၵေႃႉၼိူင်ႈယူႇ။

ယၢပ်ႇတင်းငၢႆႈ၊ လူမ်ၵိူၵ်ႇၽိုတ်ႇၶၼ်ႉသမ်ႉ ၵိုင်ၶူဝ်မုၼ် (ႁမ်း)၊ ၵႂၢမ်းၵေႃၽိုၼ်းၽႆ(လၢၼ်ႇ) ၸလႈ တၢင်းၸတ်းလွင်ႈသွင်ႇၶိုင်း(ဝီရိယ) သုၼ်ႇတူဝ်ႁူတ်ႇပႃး ၽိုၵ်းၵၢဝ် တိုၵ်းၵၢဝ် ႁိုၵ်းၵၢဝ်ၽွင်ႈမၼ်းထိုင်ႈယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းၶိုင်ႈၵေႃႉ ၶိုႈပေႃးမီးလူလ်ႈတၢင်းသၢမ်ၵၢၼ်ၼႆႉ မိူဝ်ႈလိဝ်လွမ်းႁၼ် ၵေႃႈ ၶၢၼ်းလဵင်ႇသိုၼ်မီး။ ႁမ်ႈၽွင်ႈ ၵႂၢမ်းၵေႃ ၵမ်ႇၽႆ၊ တၢင်းၸတ်းလွင်ႈ ၵမ်ႇမီး ပွႆႉႁိၼ်မုၼ်ႁုသူဝ်ႇ ပူင်လိဝ်မိုၵ်းမိုၵ်းႁူလ်း။ ႁမ်ႈၽွင်ႈ မုၼ်ၵမ်ႇ ပႃး၊ တၢင်းၸတ်းလွင်ႈ ၵမ်ႇမီး ႁူလ်းလွင်ႈယွႆႇပိုင်ႈၵိုင်ၵႂၢမ်းၵေႃတူဝ်ႁဝ်ႇလိတ်း သိုဝ်းသေ ယဝ်ႉႁၢႆႇတႃႇလွႆႇတႃၶၼ်ႉ။ မၢင်လူဝ်းသမ်ႉ မုၼ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇမီး၊ ၵႂၢမ်းၵေႃၵေႃႈ ၵမ်ႇၽိုၼ်းၽႆဝူၼ်ႉၸိုတ်း ႁူလ်းႁိုတ်းတၢင်းၸတ်းလွင်ႈ ပႆလွမ်း သိူၼ်ႈလၢႆးသွႆ "ၽီၵိၼ် ၵမ်ႇပေႃးၽီၶူႁႆႇ၊ ၽီလုၼ်ပူႁႆႇ ၵမ်ႇပေႃးၽီမိုင်း မၼ်း"ၼၼ်ႉသေ တိုဝ်တိုၵ်းၵၢဝ်ယၢပ်ႇယိူၼ်းၸၢဝ်းၶိူင်ၸလႈ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ ယဝ်ႉတူဝ်ႈ၊ မၢင်မူဝ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇထိုင်တီႈလီ။

ၼင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ၊ လဵပ်ႈႁဵၼ်းၸဝ် လူဝ်းလူပ်းပူၼ်ႉလၼ်ႉၸူး ၵိူၵ်ႇ လၼ်ႉၸူးမေႃၸဝ် တၢင်းသိူင်ႈ ၶွႆးပီ 2005၊ ပိူင်လူင်မၼ်း လဵပ်ႈလူဝ်းလႆႈ ထၢၼ်ႈသိုၵ်ႉတွၼ်းမၼ်းၸဝ်ၼႆႉၵေႃႈ တီႈသွင်းပိုၼ်ႉသၢမ်ၶၢၼ်ႉၼႆႉ ႁူႉႁႃႈ ၸဝ်လဵပ်ႈတေလႆႈယဝ်ႇပိုင်ႈမႃးသေၶၢၼ်ႉၶၢၼ်ႉ ၵမ်ႇၶၼ်ႉ တၢင်းသၢမ် ၶၢၼ်ႉႁူမ်ႈႁၼ်သေ ပူၼ်ႉပေႃႉမႃးၶွႆးလူဝ်ႈပၢၼ်ၸဝ် ပွတ်းၵွၼ်ႇတွၼ်ႈ ၶိုင်ႈၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႁူဝ်ၵေႃႈလီ၊ လွင်ႈၶတ်းၸတ်း တႃႉသိုင်ႇတေႃႇသူႈ ၵမ်ႇႁူၼ် ပူၼ်ႉပေႃႉၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပိုၼ်တၢင်းသိုၼ်ႈယွႆႇမွႆႇသုင် သိုပ်ႈၶေႃႈသိုၼ်ႈၶိုင်ႈ ယဝ်ႉ။ ၵေႃႈ ပိုၼ်ႁုၼ်းမုၼ်လူင်ပိူင်ၶိုင်ႈၼင်ႇႁဝ်ႇၸလႈ တီႈႁုၼ်းမုၼ်ၸဝ်

လဝ်ႈၶႃႈ ယူႇတီႈပၢင်တၢင်းၸေႃႉၶိုင်ႈ လုမ်းၶိုင်ႈ မိူဝ်းၶိုင်ႈသေ လႆႈႁၢဝ်ႁုၵ်းႁၢဝ်မုၼ် ယွၼ်ႉသူလဝ်ႈပၢၼ်ႁူၵ်းမိူဝ်းၸဝ်းၶႃႈယူႇ။ ၼႂ်းႁုၵ်းမုၼ်လိူဝ်းမီးၵိုၵ်းတူဝ်ၸူဝ်လွႆဢွၼ်မၼ်းဝႆႉၶႃႈ မိုၼ်းမိူဝ်းၸူမ်ႇၵိတ်ႇ ပၼ်လွင်ႈၵတ်းယဵၼ် တီႈလိူဝ်ႉမိူဝ်း ဝၢၼ်ႈမိူင်း သၢႇသၢႆႇတၢႆးၸဝ်းမိူဝ်းၶႂၢႆးသေၵမ်း။

ၸွတ်ႇယွတ်ႈ

ၶူင်းပီ 2004 မိူဝ်ႈလိူၼ်သိပ်းႁၢၵ်တၢမ်းၶႃႈ တူၼ်ၸူးလဝ်ႈလၢၼ်ဝၢ၊ ဝတ်ႉမၸၢၼ်ၽေထိ၊ ဝီင်းၵိင်းတူင် ၶမ်းၶႂၢႆးသေ တူၼ်ၸူးလဝ်ႈပၼ်တိတ၊ ဝတ်ႉသၼ်ပၢႆႇၵေႃႇ၊ ဝီင်းၵိင်းၸၢႆး၊ တူၼ်ၸူးလဝ်ႈၶရၼ်ၶထ၊ ဝတ်ႉမၸၢၼ်ၶိူဝ်ႇ၊ ဝီင်းမူႇလေးၸလႈ တၵၢႇသတ်ႉထၢႆႈၸဝ်းၼဝ် ဝီင်းၵိင်းတူင်၊ တၢႆႈမီးႈ လိူၵ်း၊ မူႇလေးၸလႈ တၢႆႈလိူဝ်ႇၼဝ် မႃးႁၢဝ်ႇဝႆႈၾႆးထိုင်မိူင်းသီႇၸူဝ်ႇ။ လႆႈ ၸူမ်ႈၵၼ်ၸူမ်လုမ်းပီမွႆႇတၢႆးသေ သမ်ႉမီးပၢင်ၸူပ်ႉထူပ်းသူင်ႇသင်ႇၵၼ်ႁၢၵ်တၢႆး ၶိုင်ႈ။

တီႈၶူင်းပၢင်ၶႃႈ တူၼ်ၸူးလဝ်ႈပၼ်တိတ တွၼ်ႈၽၢၵ်ႇၵႂၢမ်း သင်ႇ တီႈသင်ႇၼတ်ႈၵွၼ်းလိၵ်ႈ မိူင်းသီႇၸူဝ်ႇၵူၢႇဝႃႈ "ၼတ်းလွႆၵွၼ်းလိၵ်ႈ ၼႂ်းလိူဝ်းယဝ်ႉလိူဝ်းတူဝ်သိူဝ်ႈၽွႆတၼ်းမၼ်းသေ ၼႂ်းႁွၼ်ၵၼ်လိူဝ်းလႆႈ ပွၵ်ႈမိူဝ်းၽွင်ႈ၊ ၵၢၼ်ၵွၼ်းယဝ်ႉယဝ်ႉ ယၢႇပေလိူမ်း ၸုၵ်းလွႆလႆႈလိူဝ်ႉမိူဝ်း ပီႈၶွင်ႉ ဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းလင်ၸဝ်း၊ ၶမ်ႉၸူင်းၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ် ယူႇ၊ ၶမ်ႉတၢင်းၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉတူႈၵေႃႈ ပွႆႉမွင်း ၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉပၢင်ၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉ မိုၼ်ၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉၵၢႆႈၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်း ၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉသူႈၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶမ်ႉမႃဝ်းၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ယူႇ၊ ၶွင်လူင်ၸၢႆးယၢႆႈၸဝ်းၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈ ၸဝ်းၼဝ်ယူႇ။ လိူၼ်းသုတ်း ၸမႈမိူင်းတၢႆးၸဝ်းၵေႃႈ ပွႆႉမွင်းၸပ်ႉလဝ်ႈၸဝ်း ၼဝ်ယူႇ" ၶႂ်သေ။

သိုပ်ႇၶႃႈ တူၼ်ၸူး လဝ်ႈၶရၼ်ၶထသမ်ႉ ႁၢၼ်တူၼ်ၸူး လဝ်ႈ ပၼ်တိတ သင်ႇလၢတ်ႈၵူၢႇၶႃႈ ပႆႇတၢမ်ထူၼ်ႈလီ တေဝၢႆႈၶႂ်ႁိူဝ်၊ လင်ႇ မိုၼ်းၽိူမ်ႉသင်ႇၵူၢႇထိင်ႈ ဝၢႆႈ "ႁၢၼ်မုင်ႈမွင်းလဝ်ႈၸဝ်းၼဝ်ၶႂ် ႁၢမ်ႇၵူလုၼ်း

ၵႃး ၸမ်ႈမိူင်းတႆးႁူလ်း လဝ်ႈၼဝ်းၸဝ်ၵိူလ်း၊ ပေႈမိူင်းတႆးၼဝ်းၵေႈ ပွႆႇမွင်း ၼပ်ႇလဝ်ႈၼဝ်းၸဝ်ယူႉၵိူဝ်ႈ” ၶႆႈၸလႈ သင်ႉၸၸလႈတၵႃႉၸဝ် ယိၶ်းတိူဝ်ႇ ထိုင်လွႆထိုင်ၶေႃးၶေႃႉသေ သမ်ႇပေးယူမ်ႇၸူဝ်ႁူမ်ႈၵၶ်မေႃးဝွႆႇယူႉ။

ၸလႈ တီႈၶႆႈ ၶွႆႈလူပ်းဝႃႈ လၶ်ႇၸူးၼႃႇ လၶ်ႇၸူးမေႃ? လၶ်ႇၸူး မေႃယွႆႉႁိူဝ် လၶ်ႇၸူးမေႃလူင်? လၶ်ႇၸိူၵ်ႇတွၶ်းၸၶႄႉ လၶ်ႇလၢဝ်လွင်ႈ? ၵၶ်ဝႃႈၶၶ်ႇၸတႃႇ မိူဝ်ႈလွႆလဝ်ႈၼီၶ်းလိၵ်ႈၶွၵ်ႈမိူင်းၸဝ် ႁူႈလဝ်ႈလဝ်ႈ ၵၶ်တိူၵ်ႇၼီၶ်းမီးယူႉၶွႆးႁူႈမိူင်းမိူင်း ဝႆႉသႆႉၸိုၶ်းမိူင်းတႆးၶၶ်ႇ ၶမ်ႇ ယွႆႉႁူႈၸမႈ ၵိၵ်ႉတင်းၸမႈမိူင်းတႆးၸလႈ ပေႈမိူင်းတႆးၼဝ်းၸဝ် တေလႆႈႁူႇ ၼၶ်လီယူႉ လွင်ႈဝႃႈၵၶ်လွႆ ပီၶ်ၵၶ်လွႆ–ၶႆၶၶ်ႇ။

ယၢမ်းလီဝ်ၸတႃႇ တိူၵ်ႇပီၶ်ၽူႈပႆၸၢဝ်းတၢင်းၸလႈ ၽွင်းမီးယူႉၶိူဝ် ၸၢဝ်းတၢင်းၶႆႇ ၼဝ်းၼႃး ၵမ်ႉပႆႉလၢင်ႈၵဝ်ၶေႃႈၵၢၶ်ၸိူၵ်ႇၸႆးပိူင်လွႆ ပိၶ်ႉ ဝႆႉ သႆႈတွပ်ႉ ၸွပ်ႈၸိုၶ်းၵုၶ်းမုၶ်ပေးၸမႈ ပီႈၶွင်ႇ ၽူႈလူၼဝ်းၸဝ်ၶၶ်ႉ ႁိူဝ်၊ လိူဝ်သေ ၵဝ်ၸၢဝ်ႉငၢဝ်းလီ တၢင်းလူမ်းပီႉတိမိူင်းၽီၵွၶ်ႉၼဝ်းလိူဝ်း ၶႆႇ ၽၢဝ်ႉပိုၶ် ယိုၶ်းတွၶ်းတၢင်ထႃႈၶၶ်ႇ။ ။

ၶၢဝ်းတၢင်း

ၼိဝ်းသီႇလႅၼ်ႇ(New Zealand) ၸလႄႈ ဢေႃးသတရေးလီယႃး(Australia)

လဝ်ႈမူးၶၶေင်ႇတမေႃႇထႃႇ သိူင်ၸွင်ႇ

ၼေႃႈသင်ႇ

ၽူႈပ်ၶၢဝ်းတၢင်းၶဝ်တင်းသိူင်ႈၶႅ ၵူႇၽိူဝ်ဝၢၼ်းလွႆ မိူင်းလွႆၵေႃႈ လီ တိုၼ်းတေပူၼ်ႉထိုင် ၵေႃႉၸဝ်းၸၵ်ႉ(ပေႃးၸမႈ၊ ပီႈၼွင်ႉ၊ လိူဝ်ႉမိူဝ်းလဝ်ႈ ၵဝ်ႇ)ယူႇႁူႈၵေႃႉ။ မိူဝ်ႈလႆႈယိၼ်းလူမ်းၵေႃႈလီ၊ မိူဝ်ႈလႆႈယိၼ်းၼီၵေႃႈယဝ်ႉ တိုၼ်းပူၼ်ႉၸၼ်မိုၼ်းသေ မၢင်ၵေႃႉ ပေႃးလႆႈၶမ်ႉတၢလိူမ်းယွတ်ႇၵေႃႈမီး ယဝ်ႈ။ ယဝ်ႉၵေႃႈ ပေႃးလႆႈၸၼ် လွင်ႈမိုၼ်းယွႆႇမိုတ်းလၶၼ်ႉ မိူင်းပိူၼ်ႈၶၶေၼ်ႉ ၵေႃႈ တေႃႈမိုၼ်းပူၼ်ႉထိုင် ဝၢၼ်းမိူင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇသေ ပိၼ်ၵၢၼ်လီၼေႃးမူမ် ၵမ်ႇလူမ်လွႆဝံႉယူႇ။ ပိၼ်ႁိူဝ်ၵေႃႈလီ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈၵေႃႈ ယၢမ်းပိၼ်ၽူႈပ် ၶၢဝ်းတၢင်းမၢးၵေႃႉၶိူင်ႈၸလႄႈ ၼွႆႈၵဝ်လွင်ႈတူဝ်ထူပ်း ႁူပ်ႉမၢးၵိတ်းၵီး လိူဝ်းၶၶေၼ်ႉ ၵပ်းသိုပ်ႇမွၵ်ႇလၢတ်ႈၸၶ ၽူႈလူလိၵ်ႈၸဝ်းၶဝ်သေ ပူၼ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇၶမ်ၵေႃႈၵေႃႇ တေလၢင်ႈမီးၽွၼ်းလီ ပုၼ်ႈတႃႇလိူဝ်းၵၢၼ်ပႆႇမီး ၵူဝ်းၵၢတ်ႇၸလႄႈၶၢဝ်းယၢမ်း ၵူႇၵိူဝ်ႇႁွတ်ႈထိုင်ၶၶေၼ်ႉယူႇၶႅယဝ်ႈ။ (ယွၼ်း ယိုၼ်ၸပ်ႉဝႃႈ လွင်ႈလႆႈတိမ်ႈၸၶ ၶၢဝ်းတၢင်းၶႅ ၵမ်ႇလွႆႈၸလႄႈဝႃႈ ၼွႆႈ သမ်ႇမိူၼ် ယွင်ႈတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇသေ တိမ်ႈၸၶမေႃး ၵမ်ႇလွႆႈၶႅယူႇ။)

ၶၢဝ်းတၢင်းတူဝ်ထူပ်း ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ ပွတ်းၵွၼ်ႇတွၼ်ႈၶိူင်ႈၵမ်း ၶႅၸတႃႉ ပိၼ်ၶၢဝ်းတၢင်း မိူင်းၼိဝ်းလီႇလိၼ်ႇၸလႄႈ မိူင်းဢေႃးလ်တရေး ယူဝ်း သွင်မိူင်းၶႅယဝ်ႈ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 04ႉ 07ႉ 2004 ၶၶေၼ်ႉ လဝ်ႈသြႃႇလူင်ဝိမလၽိၵ်ႉၼု (မိူင်းသူႈ) ႁွတ်ႈမၢးထိုင် တီႈၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈၶဝ်၊ လၶၼ်ႇတၶၼ်ႇၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝႆႉၼၼ်ႉ မၢၼ်းလိၵ်ႈတေႃႇသိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း ႁႂ်ႈၵႃႈမေႃႇရိုၵ်းၸလႈ ဢေႃးသ်တရေးလီးယိုဝ်း(မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး မွၵ်ႈသိပ်းပီပၢႆၼၼ်ႉ မၢၼ်းလိၵ်ႈယၢမ်းႁႂ်ႈ ၵၢဝ်ဝႃႇ) ၼႆယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 26၊ 10၊ 2004 ၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လုၵ်ႉတီႈ လၼ်ႇတၼ်ႇသေ ၶိုၼ်ႈၶိူင်ႈဝိၼ် မိူင်းလူးမၢၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝဵင်းသိတ်ႉၼီႇ၊ မိူင်း ဢေႃးသ်တရေးလီးယိုဝ်း (Sydney, Australia)ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႉတီႈဝဵင်းလၼ်ႇ တၼ်ႇသေ ႁႂ်ႈဝဵင်းသိတ်ႉၼီႇၼႆႉ ၶိူင်မွၵ်ႈ (21) ၸူဝ်ႈမူင်း။ ၶိူင်ႈဝိၼ် ၵၢၼ် ၸဝ်ႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈၶီႇၼၼ်ႉ ပိၼ်ၶိူင်ႈဝိၼ်ၸၢႆႇလႅင်ၸလႈ လႆႈႁႂ်ႈၸဝ်ႉတီႈၼူင်ႇ ၶိူင်ႈဝိၼ် ဝဵင်းသႅင်ႁႆႈ(Shanghai) မွၵ်ႈသၢမ်ၸူဝ်ႈမူင်းသေ လင်ႇသိုပ်ႇၶၢဝ်း တၢင်းႁႂ်ႈ ႁွတ်ႈၽိဝ်ဝဵင်းသိတ်ႉၼီႇယဝ်ႉ။ ၼူင်ႇၶိူင်ႈဝိၼ်သိတ်ႉၼီႇၼႆႉ ႁွပ်ႈ ပိၼ်ၼူင်ႇၶိူင်ႈလူင် ၵၢၼ်မီးၶိူင်ႈဝိၼ်တူဝ်ႈလူၵ်ႈမႃးလူင်းၸလႈ ပိၼ်ၼူင်ႇၶိူင်ႈ ၵၢၼ်ယွႆႇႁၢင်ႈမူတ်းသွႆႇ ၶိုတ်းလၼ်ႉၵၢၼ်ၶိုင်ႈသေ မီးၶိမ်းၽင်ႇၼမ်ႉပၢင်ႇ လႆႇ၊ မီးၶိူင်ႈဝိၼ်ၶိုၼ်ႈၶိုၼ်ႈလူင်းလူင်း သမ်ႉပေႃးၵၢမ်ႇၶၢတ်ႇသေပွၵ်ႈ။

တႁႂ်ႈၵၢၼ်မႃးႁွပ်ႉ ပိၼ်ၵၢဝ်းမွင်ႇတွင်း(ၵႃႇယူမွၵ်ႈ 60 ပၢႆ)ၸလႈ တင်းတၸပႃးမၢၼ်း၊ ၶၢပိၼ်လၢဝ်းမွၼ်းၶၢင်ႇႁၼ်။ ၸဝ်ႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၵၢမ်ႇ ယၢမ်းႁူႉၵၢၼ်းၶဝ်သေတႃႇ ၶဝ်ႁူႉၵၢၼ်းလိၵ်ႈသြႃႇလူင်ဝိမလၽိၵ်ႉၶုၸလႈ လိၵ်ႈသြႃႇလူင် ႁွင်ႈၶဝ်မႃးႁွပ်ႉယဝ်ႉ။ သွင်ၶၢလၢတ်ႈဝႃႈ– “ႁဝ်းၶႃႈ မႃးယူႇ မိူင်းဢေႃးသ်တရေးလီးယိုဝ်းၼႆႉ ၶိူင်မွၵ်ႈသၢဝ်းပီပၢႆယဝ်ႉ။ လႆႈလွႆႈၵၢဝ် ႁူၼ်းလၢဝ်းမွၼ်း မႃးယူႇတီႈမိူင်းၼႆႉ မီးမွၵ်ႈ 40 ၵေႃႉပၢႆၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃး လိၵ်ႈႁႂ်ႈႁွတ်ႈ ဝဵင်းသႅမ်ႇပိုဝ်ႇလိုဝ်ႇၼၼ်ႉလိုင် မိူၼ်တင်းၽိဝ်ႁႂ်ႈ မိူင်းမွၼ်း ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႃႈ တီႈဝတ်ႉၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးမုၼ်လိၵ်ႈမွၼ်း၊ ၵၢၼ်မႃးသူင်ႇ သွမ်း ယူႇႁူႈဝၼ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ ပိၼ်မွၼ်းၶၢင်ႇႁဝ်ႇၸလႈ မိူၼ်ဝႆႉမိူင်းမွၼ်း ယဝ်ႉ”ၼႆယဝ်ႉ။ ၵုပ်ႇႁၼ်ႁႂ်ႈၶိူဝ်လူတ်ႉၼၼ်ႉ လႆႈမွၵ်ႈၶိုင်ႈၸူဝ်ႈမူင်း သေ ႁွတ်ႈထိုင်ႁႂ်ႈတီႈဝတ်ႉ ၵၢၼ်သြႃႇလူင် လိၵ်ႈဝိမလၽိၵ်ႉၶု ယင်ႉလိုဝ်ႈ ပွႆးထႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တီႈဝတ်ႉၼၼ်ႉ မီးလိၵ်ႈမုၼ်သွင်တူၼ်၊ တူၼ် ၶိုင်ႈ ပိၼ်လိၵ်ႈသြႃႇလႃႇႁရ(လၢဝ်းယၢင်း)၊ မၢၼ်းလိၵ်ႈမႃးၽိူလ်ၸၽေႈသႃႇသၶေႃႇ တီႈမိူင်းၼႆႉ ၶိူင်မွၵ်ႈသၢဝ်းပီပၢႆၼႆယဝ်ႉ။ ထႅင်ႈတူၼ်ၶိုင်ႈ ပိၼ်လိၵ်ႈသြႃႇ

ထမ်ႉမလႃႉရ (လၢဝ်းထွႆႉ)၊ ပီၼ်လဝ်ႈဢၼ်လွႆႈထိၼ် လဝ်ႈသြႃႉလူင်သေ လူလွမ်ၼေႈႁၢၼ်တၢင်ၢၼ်း ၼင်ႈဝတ်ႇၼၼ်ႇယဝ်ႇ။

တႃႉတေႁူႉၵိၼ်ႉ မိူင်းၶဵဝ်းလီႉလိၼ်ႉၼၼ်ႇ လဝ်ႈသြႃႉလူင်ဝိမလ ၽိၵ်ႇၸုၼ်ႇ ယွၼ်ႇပိူဝ်ႈဢမ်ႉလႆႈႁၼ်တ်းဝႆႇ ဝီႉလႃႉၸဝ်ႈဢွၵ်ႉလၢႆပွၵ်ႈၸလႈ တေ ဢမ်ႉပီၼ်ႁူႉလွမ်း။ လၢင်ႈမၼ်ႈမိူဝ်ႈသၢင်ႉထုၵ်ႉၸလႈ မီးတႁႃႉၸမႈဢွၵ်ႉ ယၢင်းၵေႇၼိုင်ႈ ဢၼ်မႃးၵိၼ်ႉတီႈဝတ်ႇၼၼ်ႇ ယၢမ်ႈႁူႉယူႉ ၶဵဝ်းလီႉ လိၼ်ႉမႃးၸလႈ မၼ်းလၢတ်ႈဝႃႈ– "ၸႃႈမီးႁူၼ်းႁူႇလၵ်းယူႉၸႃႈ၊ လိူဝ်ႈဝႃႈ လုင်းလႅၢႆးၵုၵ်ႉ ပီၼ်လၢဝ်းတႅၢႆးၵေႃႈ"ၼႄႇၸလႈ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈၵေႈ လင်ႉလႅၢႆႈ ယွၼ်းမၢႆၽူင်း လုင်းလႅၢႆးၵုၵ်ႉသေ ႁပ်းသိုပ်ႉတိတ်းတေႃႉ လုင်းလႅၢႆးၵုၵ်ႉ ႁမ်းလိၼ်ယဝ်ႇ။ မၼ်းၽိတ်ႈပၢင်းဝႃႈ– "မႃးၸႃႈလႃႈ၊ ဢမ်ႉပီၼ်သင်ၸႃႈ၊ ၵုဝ်း ၸႃႈတေႁူႉပႂ်ႇၵုပ်ႇ တီႈၸူင်ႉႁိူဝ်းယူႉၸႃႈ"ၼႄႇယဝ်ႇ။

ဝႆႉၼၼ်ႇ လင်ႉၼိၼ်တ်ႈၵၢင်ႈၵိၼ်း တႃႉဝႂ်ႁိူဝ်းဝိၼ်သေ ဢွၵ်ႉႁူႉ ၶဵဝ်းလီႉလိၼ်ႉ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႇ 06. 12. 2004၊ ၸၢဝ်းယၢမ်းႁူဝ်ၸမ်ႈ 7.00 မူင်းၼၼ်ႇယဝ်ႇ။ ႁႃႈႁိူဝ်းဝိၼ် တၢင်းႁူႉတၢင်းမႃး မိၼ်းငိုၼ်းတေႃႉလႃႉ ၵေႃးလိတ်တရေးလီးယိူဝ်း 580။ လႆႈမိၼ်ႁိုင်မွၵ်ႈ 3 လူဝ်ႈမူင်းၸိုင်ႈ။ ၸၢဝ်း ယၢမ်းတီႈၶဵဝ်းလီႉလိၼ်ႉ လဝ်ႇလိူဝ်ၵေႃးလိတ်တရေးလီးယိူဝ်းၸလႈ ႁွတ်ႈ ထိုင်ႁူႉတီႈၼၼ်ႈ ပေႃးလမ်တိၼ်ႈၸိုၼ်းယဝ်ႇ။ လႆႈၵၼ်တႁႃႉလူင် လုင်း လႅၢႆးၵုၵ်ႉၸလႈ ၸမႈဢွၵ်ႉၼၢင်းမေးမၼ်း ဢွၼ်ႁၼ်မႃးၵုပ်ႇ တီႈၸူင်ႉႁိူဝ်း ယူႉယဝ်ႈ။

လုင်းလႅၢႆးၵုၵ်ႉၼႄႇ ဢသၢၵ်ႈမီးမွၵ်ႈ 80 ပီႇသေတႃႇ ယင်းၵျေႃးႁႃး လႆႈယူႉ။ မၼ်းလၢတ်ႈၸၼ ၽဝေဝၼ်းလင်မၼ်းဝႃႈ– "ၸႃႈၵုဝ်း ပီၼ်ႁူၼ်း ပၢၼ်လဝ်ႈၽွႃႇၸဝ်သေ ယၢမ်ႈလွမ်းပိူၼ်ႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႇ သိုၵ်းဢၢင်းႁိတ်းၸဝ် မႃး၊ လႆႈမႃးယူႉတီႈၶဵဝ်းလီႉလိၼ်ႉၼႄႇ မီး 20 ပီယဝ်ႈ"ၼႄႇယဝ်ႇ။ ႁွပ်ႈပႆႉ ယၢမ်ႈထူပ်းႁၼ်ၸလႈ ၸပူႉဢွၵ်ႉၵေႈ လူမ်းလူမ်းသိူဝ်းသိူဝ်းသေ လၢတ်ႈ ၸၼ တီႈႁူႉတီႈမႃးလႁူႉ တေႃႉပေႃးထိုင်ဝတ်ႇယဝ်ႇ။ ဢုပ်ႉဢူဝ်းႁၼ် ဢိတ်းဢီႈသေ တႁႃႉၸဝ်ပွၵ်ႈမိူဝ်းႁူႉ။ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈၵေႈ ၸဝ်ႈၼွၼ်း လိူဝ်ႈႁိူဝ်ႇမွႆႈ တႃႉၸမ်ႈၸိုၼ်းၼၼ်ႇယူႉယဝ်ႇ။

မိူင်းၼိဝ်းၸီႊလႅၼ်ႇ (New Zealand)

မိူဝ်ႈပႆႇၵႅဝ်ႇလႅပ်ႈၽၢၼ်း ၼင်ႈဝဵင်းၸဝ်ၼၼ်ႉ ၶွၼ်တၢင်းသုတ်း တေၵပ်းသိုပ်ႇ မိူင်းၼိဝ်းၸီႊလႅၼ်ႇ ပၼ်ၽူႈလူလိၵ်ႈၸဝ် ဢိတ်းဢီႈလူးႁွၼ်ႇ။ တၢင်းယႂ်ႇၵႂၢင်ႈမီး 268,680 sq km၊ တၢင်းၼမ်ႁူဝ်ၵူၼ်းမီး 4 လၢၼ်ႉပႆ။ မွၵ်ႈ 75% ပဵၼ်ၵူၼ်းၶၢဝ်ၽိူၵ်ႇ ဢၼ်လုၵ်ႉတၢင်းယူးရူပ်ႉ ၼႆႉမႃးယူႇ။ မွၵ်ႈ 10% ပဵၼ်ၸၢဝ်းမၢဝ်းရီး (Maori) ပဵၼ်ၵူၼ်းပိုၼ်ႉမိူင်း (ၵိုၵ်းမိူင်း)၊ မွၵ်ႈ 5% ပဵၼ်ၵူၼ်းတၢင်ႇမိူဝ်း၊ ၽႃႇသႃႇၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ– ဢင်းၵိတ်းၸႄႈမၢဝ်းရီး။ သႃႇသၼႃႇၼပ်ႉထိုဝ်– မွၵ်ႈ 75% ပဵၼ်ၶရိတ်ႉသျၢၼ်ႇ၊ ၼွၵ်ႈသေၼၼ်ႉ ပဵၼ်သႃႇသၼႃႇတၢင်ႇဢၼ်၊ လူင်ပွင်ၵိုင်ႈ– လွတ်ႈလႅဝ်းသဝ်းၸေႃ၊ ၸဝ်ႈႁူမ်ႈပႃး ၼင်ႈၵုမ်းထၼ်သေၵျႃႇယ Independent member of the Commonwealth of Nations၊ ႁူဝ်ၼႃႈၵိုင်ႈမိူင်း– ၼၢင်းၵျႃၸမ်း ဢီႇလီႇၸပႅတ်ႉ(Elizabeth) ၵေႃႉထိသွင်၊ မိူင်းဢင်းၵိတ်း၊ ၽူႈၼမ်းလူင်ပွင်ၵိုင်ႈ– လွမ်ၵိုင်ႈလူင် ၼၢင်းၸႄႈလိၼ်း ၸလၢၵ်ႉၶ် (Helen Clark) မိူင်းၼိဝ်းၸီႊလႅၼ်ႇၼႆႉ ၵႅၵ်ႇဢွၵ်ႇပဵၼ်သွင်ပွၼ်၊ ပွၼ်ႁွင်ႇၸႄႈပွၼ်ၼၢၼ်း။

ဝဵင်းဢၼ်ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈၵႂႃႇလႆႈလူင်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝဵင်းဢူၵ်ႉၵလႅၼ်ႇ (Auckland)၊ ဝဵင်းၼႆႉ မီးၵူၼ်းယူႇၼမ်ၵိုၼ်းလိူဝ်ပွၼ်ႁွင်ႇ။ ၼင်ႈဝဵင်းၼႆႉ မီးၵူၼ်းမိူင်းမၢၼ်ႈ မွၵ်ႈၽၢင်ပႆ။ မီးလႅမ် တႆး၊ မၢၼ်ႈ၊ မွၼ်းယၢင်းၵေႃႈ။ ၸဝ်ၵိူဝ်းၼႆႉ ႁွပ်ႈၵဝ်ႈၼေႈတီႈသၢၼ်လူၵ်ႈၸဝ် ၵတ်းၵၢၼ်သေ လွပ်ႇထၢမ်တူလ်ႈဝႃႈ မိူင်းၵွႆမီးၵေႇတၼေႇ တႃႇၸပ်ႉဢဝ်ၵူၼ်းပႆႈၽေႈၼႆႉသေ ၵူၼ်းပႆႈၽေႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵဝ်ႈၵဝ်ႇၸုႈၵေႃႇယူႇမိူင်းၵွႆၼႆႉၵေႃႈ ဢဝ်ၵမ်ႈၵွႆၸဝ်ဝႃႈယဝ်ႉ။ ပေႃးတူၵ်းလူင်းၵၼ်လႆႈမူတ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ၸဝ်ၶွၵ်ႇပၼ်ၸီႇလႃႇၸဝ်ႈမိူင်းသေ ယူႇတေႃႇၵူဝ်ႈပၢၼ်လႆႈယဝ်ႇ။ ဢိင်ၼိူဝ် မိူင်းဢၼ်ၵျွဝ်းတေၵေႃႇၼၼ်ႉသေ မၢင်မိူင်းၵေႃႈ တေၵူတ်ႇလႅတ်ႈတူလ်း ပႆးယူႇလီၵေႃႇ ၵိူဝ်းၼႆႉၸႄႈ ဢၼ်လႆႈပွႆႇႁိူင်ၵေႃႈမီး။ ပေႃးႁွတ်ႈၼင်ႈမိူင်းယဝ်ႉ လူင်ပွင်ၵိုင်ႈၸဝ် ဢဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း တူလ်းပၼ်တီႈယူႇသဝ်း၊ တီႈၽၼ်းလိၵ်ႈ၊ ၽိူၵ်းၵၢၼ်ပၼ် ၵိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ ယင်းၵမ်ႉပၼ်ငိုၼ်း ႁူဝ်လိူၼ်ထိင်ႈလူးႁွၼ်ႇ။ ပေႃးၵေႃႇႁူမ်ႈၵၼ် တင်းလုၵ်ႈတင်းမေးၵိုင် ၸဝ်ပၼ်ႁိူၼ်းလင်ၼိုင်ႈၵမ်း

လႅဝ်ယဝ်ႉ။ မိူင်းၼိဝ်းၸီႇလႅၼ်ႇၼႆႉ ပဵၼ်မိူင်းၸိုဝ်ႈယႂ်ႇမႂ်ႇသုင် မိူင်းၼိုင်ႈ သေ ပဵၼ်တီႈပိူၼ်ႈၵႂႃႇႁၼ်းဢဝ် တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃၵူႈလုမ်းဢၢမ်ႇၵႃး ၵူၼ်း ဢၼ်ၵႂႃႇယူႇၶိုတ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈၶွႆႉသုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ၸၸ် တဵမ်တဵမ် ထူၼ်ႈထူၼ်ႈသေ လုၵ်ႈလၢင်းၸၸ်ၵေႃႈ လႆႈႁၼ်းလိၵ်ႈလၢႆးလီလီထႅင်ႈၼၼ်ႉ လွမ်ၸုၵ်းၶွၼ်ႈလႆႈပီႈၼွင်ႉတၢင်းႁုၸ်း ဢၼ်ဢၢမ်ႇမီးၵူၸ်းၵၢတ်ႇ လႆႈမႃးယူႇမိူင်း ပိူၼ်ႈၶိုင်ႉၼႆၼၼ်ႉတေႉတေႉ။

မိူၸ်ႈဝၼ်းထီႉ 07ႉ 11ႉ 04 ၼၼ်ႉ တင်းတၵႃႇၶၢႆးၶီင်ႇဝိၼ်းလၢႆႇ (တႆးၾႃပုၼ်၊ မိူင်းယၢင်းလႅင်)သေ ၵႂႃႇဢႅၸ်ႇလႅပ်ႈႁၼ်း ၼႂ်းဝဵင်းဢူၵ်ႉၵလႅၼ်ႇ ဢၼ်ပဵၼ်ဝဵင်းၵူၼ်းၵိုၼ်းလူၸ်ပူၼ်ႈ တၢင်းၵုၼ်ၸွင်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်းဝဵင်းၼႆႉ မီးၵူၼ်းယူႇသၸ်းမွၵ်ႈၼိုင်ႈလၢၼ်ႉ လႆႈႁူႉၼင်ႇၼႆ။ ၼႂ်းဝဵင်း ၼႆႉ ဢၼ်လူၸ်ႇလၢတ်ႈလူၸ်ပူၼ်ႈၼတႃႉ ပဵၼ်သၸ်ႁေႃမူင်ႈ (Sky Tower) ဢၼ်သုင်လူၸ်ပူၼ်ႈ၊ ၶိုၸ်ႈလိုၸ်းလင်လူၸ်ပူၼ်ႈ ၼႂ်းမိူင်းၼႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သၸ်ႁေႃမူင်ႈၼႆႉ ၵေႃႇသၢင်ႈၸိုၼ်ႈ မိူၸ်ႈပီ 1997၊ တၢင်းသုင်မီး 328 မီႇတိူၸ်ႇ၊ ၼမ်ႉၼၵ်းမီး 20,000 တၢၼ်ႇၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးၸိုၼ်ႈတၢင်းၸူႈလႆၶိုင် သိၵ်ႈ မၼ်းမီး 1,267၊ မီးလိပ်ႉၽ်(ၸူႈလႆထၢတ်ႈ) ၸိုၼ်ႈလူင်း 3 ဢၼ်၊ ႁူႈ 15 မိတ်ႉၼႆႉ ဢၸ်ႁူၼ်းၸိုၼ်ႈလူင်းလႆႈ 225 ၵေႃႉ။ ၸၢဝ်းယၢမ်းၸိုၼ်ႈလူင်း ႁိုင် 40 သိၵ်ႉၵၼ်ႉ။ တီႈၼူၸ်ပၢႆသၸ်သုတ်းသုတ်းၼၼ်ႉ ၸၸ်ၶွႆႉပဵၼ် သၸ်တိတ်း တေႃႇထီးဝီး၊ သၢႆလူမ်းၼၼ်ႉ ၵွမ်လူမ်း ၶၵႃႇၶိူၸ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼိုင်ႈပီ ၼိုင်ႈပီ ႁူၼ်းမႃးၸိုၼ်ႈမၼ်း မီးမွၵ်ႈၼိုင်ႈလၢၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵႃႈၸိုၼ်ႈၼူၸ် မၼ်း ၼိုင်ႈၵေႃႉ(ႁူၼ်းလူင်)လႆႈပၼ် 18 တေႃႇလႃႇၼိဝ်းၸီႇလႅၼ်ႇ။ သင် ၼေႈၽေႉပၢင်ႇသၼ်ႇလီၶိုင် ယူႇတီႈၼူၸ်မၼ်းသေ ၶၢင်းမုင်ႈႁၼ်ထိုင်တီႈၵႆ မွၵ်ႈ 80 ၵီႇလူၸ်ႇမီႇတိူၸ်ႇ တင်းသီႇၼေႈမိူင်းၼႆယဝ်ႉ။

ဝဵင်းဢူၵ်ႉၵလႅၼ်ႇၼႆႉ ႁွပ်ႈမီးႁိမ်းၽင်ႇၼမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇၼၼ်ႉ ပေႃး ယူႇတီႈၼူၸ် သၸ်ႁေႃမူင်ႈသေ မုင်ႈတူလုမ်းၶိုင် တၢင်းလႆၵေႃႈ လႆႈႁၼ်တူၵ်ႈ ယႆႇႁိုၼ်းလူင်ၼၼ်ႉ ၼမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇသွမ်ႇသႆႇၶိူင်ႉၼၼ် ပဵၼ်ဢၼ်လီမုင်ႈ လီယႅမ်းတူလုမ်း။ ႁဵတ်းႁႂ်ႈပေႇလွင်ႈႁိုၸ်ႉမွႆႈတေႉတေႉ။ လိူၸ်သေၼၼ်ႉ သင် ၼႂ်ႈယူႇတီႈၼူၸ်သၸ်ႁေႃမူင်ႈ ဢၼ်သုင် 192 မီႇတိူၸ်ႇၼၼ်ႉသေ ၸၼ်လူင်း

မႃးထိုင်တၢင်းတွႆႈၶဝ်လိူင် လဝ်ႈၶေႈတီႈၼၼ် ႁၢင်ႈႁၢႆးပၼ်မူတ်း။ ၼၼ်ၵၢၼ် သႃႇလိူၵ်ႈမတ်ႉလပ်းတူဝ်သေ လင်ႇလွႆႉဝၼ်လူင်းယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉ လႆႈပၼ် ၵႃႈမၼ်း 195 တေႃႇလႃႇ။ ပေႃးလူင်းမႃး တၢင်းတွႆႈႁေႃမုင်ႈလိူင် မီးတီႈၼႃႇဝွႆ တိူတ်းႁူႈပိူင်။ ၼွႆႈႁူႇၵၢဝ်ႇတၢင်းလွႆႈၵေႃႈ သိုဝ်ႉလႆႈဝွႆတိူတ်းတီႈၶၼ်ႈတင်း သဵင်ႈယဝ်ႉ။ မိူင်းၶဝ်းလီႇလၼ်ႇၶၢဝ်ႉ ႁွပ်ႈဝႃႈ ပဵၼ်မိူင်းႁၢင်ႈလီ လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ၼလႈ ပေႃးထိုင်ၼႃဝ်းၵတ်း တၢင်းမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းလိူင် မီးလၢဝ်းယူးႁူပ်ႉၼၼ် မႃးၵၢဝ်ႇလိူဝ်ႈယင်ႉလွႆၶမ်ႇတေႉတေႉ။ ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉ ႁွတ်းႁွႆႈလႆးလႆႈငိုၼ်း တီႈႁူၼ်းၶွၵ်ႈမိူင်းၼၼ်ၶမ်ႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 09။ 11။ 04၊ ၵၢင်ၶွႆလဝ်ႉ လႆႈၵွၵ်ႇႁူႇၵၢဝ်ႇ ဝိင်းဝီႇ လိင်ႇတၼ်ႇ(Willington) ၵၢၼ်ပဵၼ်ဝဵင်းလူင် မိူင်းၶဝ်းလီႇလၼ်ႇသေ မီး ႁိမ်းၽင်ႇၶမ်ႉပၢင်ႇလႃႇ တီႈႁုၼ်ႁွင်ႇၼလႈ ႁုၼ်လၢၼ်းလၢပ်ႈၵၼ်ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ တင်းႁူႇတင်းမႃး လႆႈပၼ် 200 တေႃႇလႃႇ၊ ႁိူင်မွၵ်ႈ 10 လူဝ်ႈမူင်း။ ၶွင်းၼႃဝ်းတၢင်းၶၼ်ႉ ႁွတ်ႈထိုင်တီႈလွႆၵေႃႈ ႁူၼ်းႁေႃႈၵႃးၼၼ် ၵဝ်မိၵ်ႉၵ ႁူဝ်ႇၽူင်းသေ လၢတ်ႈသပ်းလိင်းၼၶႅၵ်ႇႁူႈတီႈ။ မၢင်ဝဵင်း တိတ်းၽင်ႇၶမ်ႉ ပၢင်ႇလႃႇ၊ မၢင်ဝဵင်းၵေႃႈ မီးႁူၺ်ႈမီးလွႆၼလႈ ၼႃဝ်းတၢင်းၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉ လႆႈႁၼ် ၶမ်ႉပၢင်ႇလႃႇ သီသွမ်ႇသွမ်ႇသေၵမ်ႇၵႃး သမ်ႉလႆႈႁၼ်ပႃး လွႆယူဝ်ႈယႃႈ ၼိုဝ်ၼိုဝ် မီးတူဝ်း၊ ၼပ၊ ဝူဝ်း သႆႉၵိၼ်ယူဝ်ႈယူႇ ၵတ်းၵတ်းယိၼ်ယိၼ်ထိင်ႈ ၼလႈ ႁိတ်းႁွႆႈႁူၼ်းမႃးၵၢဝ်ႇလိပ်ႈႁိၼ်းၼၼ် သူဝ်းလွႆ ၵျေႃႇမူၼ်ႈလွမ်းသ ၽေႃႇဝ မိူင်းႁၢင်ႈလီၶဝ်းလီႇလၼ်ႇၶၼ်ႉတေႉတေႉ။ ဝိင်းဝီႇလိင်ႇတၼ်ႇၶၼ်ႉ သမ်ႉဝႃႈပဵၼ်ဝဵင်းလူင်သေတႃႉ ၵမ်ႇပေႃးလိုဝ်ႈလိုဝ်း တၢၼ်ႇဝဵင်းၼရိတ်ႉ ၼျူတ်ႉ (Christ Church)၊ ဝဵင်းၼရိတ်ႉၼျူတ်ႉၶၼ်ႉ ပဵၼ်ဝဵင်းတင်ႈၵၢၼ်ပႆး မၢၵ်ႈမီးသေ မီးသၽေႃႇဝႁၢင်ႈလီတေႉတေႉ။ ၶမ်ႉလိၼ်ႁိၼ်ၽေႃၵေႃႈ မူၼ် ၵၼ်တင်းမိူင်းသဝိတ်ႉသူဝ်းလိၼ်း (Swaziland)ဝႆႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ မီးသၽေႃႇဝ ၶမ်ႉလိၼ်ႁိၼ်ၽေႃႁၢင်ႈလီၼလႈ ပဵၼ်တီႈပိူၼ်ႈႁူႇထႆႇငဝ်းၶမ်ႉ တီႈၶိုင်ႈ ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶဝ်ၼလႈ ပေႃးလၢတ်ႈလူင်ႈမိူင်းၶဝ်းလီႇလၼ်ႇၶဝ်လိုင် ၵမ်ႈၶမ်ႉ ၶမ်ႉ တေႁူႉလၵ်း ဝဵင်းၼရိတ်ႉၼျူတ်ႉၶၼ်ႉယူႇ။

ထိုင်မႃးဝႆႉဝၼ်း လုၵ်ႉတီႈဝဵင်းဝီႇလိင်ႇတၼ်ႇ ၼီႇႁိူဝ်ႈဝိၼ်လလိၵ်ႉ ၵၢၼ်ၼဝ်ႈမွၵ်ႈ 20 ၵေႃႉၶၼ်ႉသေ ႁူႇဝဵင်းၼရိတ်ႉၼျူတ်ႉ၊ လႆႈဝိၼ်ႁိူင် မွၵ်ႈ

ၼိုင်ႈၵူဝ်ႈမူင်း၊ တင်းၵႂႃႇတင်းမႃး လႆႈပၼ်တေႃႇလႃႇၶဝ်ႈလိူဝ်ႇလိၼ်ႇ 200။ ဝဵင်းၸရိတ်ႉၸျူိတ်ႉၼႆႉ ပဵၼ်ဝဵင်းဢၼ်ၸဝ်လူမ်းလႃး ႁူၼ်းတိူၵ်ႈၵဝ်ႇၸၵႇ ဢၼ် ၼပ်ႉႁူဝ်ပၢၵ်ႇပီမၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁူၼ်းတိူၵ်ႈယွႆႇတိူၵ်ႈသုင် ဢၼ် ၶိုတ်းၵၢပ်ႈပၢၼ်မွႆႇလိူဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ လႆႈႁၼ်ၸပ်ႉယႆၵၼ်ႁူႇ ႁၢင်ႈပေႃးမူၼ် ၼင်ႇ ၸၢပ်ႈတေႃႇၸၢပ်ႈတိၼ်ယဝ်ႉ။ တီႈၼွႆးၵၢင်ဝဵင်းၼၼ်ႉ လႆႈႁၼ်ႁၢင်း ၸရိတ်ႉၵဝ်ႇၸၵႇ ဢၼ်ၸဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ ၸရိတ်ႉၸျူိတ်ႉၼၼ်ႉ ပူၵ်းတင်ႈယူႇတုၵ်း သုၵ်းသေ ပိုတ်ႇပၼ်ႁူၼ်းလိပ်ႈၵိၼ်းၸဝ် ၸဝ်ႈႁူႇလိပ်ႈၵိၼ်း ၵႃႈၼင်ႇလွႆမီး ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁျင်းလင်ၼႆႉ မီးဢႃႇယု ၼပ်ႉႁူဝ်ပၢၵ်ႇပီၼႆယဝ်ႉ၊ လိုဝ်ႈဝဵင်း ၼႆႉၵေႃႈ ႁွင်ႉလွမ်းႁျင်းလင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

မိူင်းၼႆႉ ႁွပ်ႈၸဝ်တေဢမ်ႇယၢမ်ႈႁၼ် မုၼ်လဝ်ႈႁူဝ်ၵေႃႈဢမ်ႇႁူႉ၊ မိူဝ်ႈၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ ဢၢဝ်ႇတူလၢႆးၶႂ်ႈဝဵင်းၼၼ်ႉ ၸဝ်ၵွၼ်ၵၼ်တူလၢႆး၊ ၵမ်ႈ ၽွင်ႈၵေႃႈ မႃးထၢမ်၊ လႆႈလၢတ်ႈသပ်းလႅင်းၸၼၸဝ်ယဝ်ႉ။ ဢၼ်ၼႆႉၵေႃႈ တေလႆႈဝႃး ပဵၼ်ၵၢၼ်ပိူၼ်ၸၽၵေႃႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ဢၼ်ၼိုင်ႈၼႆ ယူႇ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 12. 11. 04 ၼၼ်ႉ မိူၼ်ႈဝၼ်းဢႃးတိတ်ႉၸလႈ တၵႃႇ ၸဝ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃးၵိူဝ်ႇတီႈဝတ်ႉ။ မိူဝ်ႈႁူဝ်ၸမ်ႈၼၼ်ႉ ၸဝ်မီးပၢင်ၵုမ် ပုၼ်ႈ တႃႇႁၢသိုဝ်ႉ တီႈဝတ်ႉမွႆႇထိူင်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ၼင်ႈလုမ်းၼၼ်ႉ ဢၼ်ပဵၼ်ၸဝ်ႈ ပဵၼ်ၵၼ်းၸဝ်ၸတေႃႉ ပဵၼ်တၵႃႇလုင်းလၢႆးႁၵ်ႉၸလႈ လုင်းၵျေႃႇဝိၼ်းလၢႆႇၼႆ ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၸဝ်ဢႃႇယုယွႆႇသေ တူဝ်ထူပ်းၼမ်လိူဝ် ပူၼ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိုင် ၵၢင်ၸမ်ႈမႃး မီးတၵႃႇလိူဝ်းပဵၼ်တႆး လုမ်းပေႃႈၸမႈတၵႃႇၵျေႃႇဝိၼ်းလၢႆႇ ဢၼ်ပဵၼ်တႆး တၢင်းမိူင်းယၢင်းလိူင်လွႆ၊ လၢႆးၵိူဝ်ႈ (မိူင်းသၢတ်ႇ) ႁူႇၶိုၼ်ႈ ႁဵၼ်းတီႈၼၼ်ႈ၊ ၼၢင်းသိူင်ၽိူဝ်ႇ(ၵိူင်းတုင်) ႁဵတ်းၵၢၼ်တီႈၼၼ်ႈၸလႈ ယိင်းတႆးတႃႈလိူဝ်ႇ၊ တႃႈၶိူဝ်ႈလိၵ်း ဢၼ်ၸတႇၼျေႈႁူၼ်းလွမ်းလၢဝ်းၼျေႈ ၽိူၵ်ႇ ၵွၼ်ၵၼ်မႃးတူင်ႉတၵ်ႉ ၵၼ်ႇတေႃးဝႆႈသႃ ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

တႆး လိူဝ်းယူႇတီႈၶဝ်ႈလိူဝ်ႇလိၼ်ႇၼႆႉ ဢမ်ႇယၢမ်ႈႁူႉလၵ်းၵၼ်မႃး သေတႃႉ ႁွပ်ႈလႆႈငိၼ်းၸၢဝ်ႇဝႃး မုၼ်လဝ်ႈတႆးမႃးၵိူဝ်ႇထိုင်ၼႆၸလႈ လင်ႇ လႆႈမီးတၢင်းႁူမ်ႁူမ်လူမ်းလူမ်းသေ မႃးတူင်ႉတၵ်ႉၵၼ်ႇတေႃးဝႆႈသႃလိူင်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။ ဝႃးၸဝ်ၵၼ်ႇတေႃးယဝ်ႉ လႆႈပၼ်ၼေႃးသင်ႇသႂၼ်ပြေႃးပဵၼ်လဝ်ႈ

ပိၼ်ၶွင်တွၼ်ႈလီ တႃႇၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈသေ တၵႃႇတႆးၵေႃႉၶိုင်ႈသမ်ႉ တၢင်တူဝ်ၸဝ်သေ လၢတ်ႈဝႃႈ "ႁဝ်းၸႃးၵမ်ႉထၢင်ႇဝႃႈ တေမီးမုၼ်လဝ်ႈတႆးႁဝ်း မႃးၵႅဝ်ႇထိုင်ႁဝ်းၸႃးတီႈၶႆႈ၊ ၵေႃႈလိူဝ် ႁဝ်းၸႃး လႆႈမီးၵူဝ်းၵၢတ်ႇ မႃးၶူပ်ႉ ထူပ်းၵၼ်ႇၵေႃး လဝ်ႈႁဝ်းလူင်ႉၶႆၶႆႉ ႁဝ်းၸႃးပိၼ် ၵၼ်ၶူမ်ႈလူမ်းၵေႃႉ ၵေႃႉၸႃး။ ႁူလ်ႉၵႃႈ ၸၢဝ်းယၢမ်းၵၼ်လဝ်ႈႁဝ်း မႃးတီႈႁဝ်းၸႃးၶႆႉ ၵေႃႇၵူႇ ၵိတ်းၶိုင်ႈၸလႈ ပေႃးပွၵ်ႈၶႅုထႃႇလိၼ်းမႃး သင်မီးၵူဝ်းၵၢတ်ႇထႅင်ႈၸႃး လိူင် မႃးၸဝ်ႉၸလႇႁဝ်းၸႃးထႅင်ႈသေၵမ်းၸႃး။ ၶႂ်ႈမီးၸၢဝ်းယၢမ်း ယူႇတီႈႁဝ်း ၸႃးၶႆႉ ႁိုင်လိူဝ်ၶႆႉသေၵမ်းၸႃး" ၶႆယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ 13ႉ 11ႉ 04၊ ၵၢင်ၶႂၢင်ၶႅင်ႉ ၵၼ်ႇၵေႃးဝႆႉသႃ သင်ႇ လဝ်ႈၵႃးဝၢတ်ႈသေ ပွၵ်ႈမိုၼ်း မိူင်းဢေႃးသတရေးလီးယိူဝ်းယဝ်ႉ။ ၸၢဝ်း ယၢမ်းမွၵ်ႈၶိုင်ႈမူင်းၵၢင်ဝၼ်းၶႅင်ႉ မိုၼ်းၸွတ်ႈထိုင် ဝဵင်းသိတ်ႉၼီႇ လီ ငၢမ်းယူႇယဝ်ႉ။

မိူင်းဢေႃးသတရေးလီးယိူဝ်း (Commonwealth of Australia)

တီႈတင်ႈ– တင်ႈယူႇၶွင်းဝူင်ႈၵၢင် ၶမ်ႉမႁႃႇသမုတ်ႈ ၵိၼ်းတီး ယႃးၸလႈ ၽၢတ်ႉလိၽိၵ်ႈ၊ ပီလႆႈလွတ်ႈလႅဝ်းသဝ်းဢေႃ– ပီ 1901 ၶၢဝ်း၊ ဝဵင်း လူင်(Capital)- ၶၼ်ႇပိူဝ်ႇလိူဝ်ႇ (Canberra)၊ ၶွၵ်ႁူၵ်ႈ (Population) မီး 20 လၢၼ်ႉ၊ ၽရင်ႇၶူဝ်ႉၸၢဝ်(Caucasian) မီး 92%၊ ႁူၵ်ႈဢေႃးသျႃး (Asia) မီး 7%၊ ႁူၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်း (Aboriginal) မီး 1%၊ တၢင်းယုမ်ႇယမ်ၶပေႃႉထိုဝ်သႃႇ သၶရႇ (religion)– သႃႇသၶရႇၶရိတ်ႉသျၢၼ်ႇ မီး 75%၊ လၢဝ်းပုတ်ႉမီး 1%၊ သႃႇသၶရႇဢိတ်ႉလမ်ႇမီး 1%၊ သႃႇသၶရႇၵျူး မီး 0ႉ5%၊ တၢင်းယႂ်ႇၵႂၢင်ႈ (Total Area)– 2,967,893 လၵ်းပၼ်ႇမူၼ်း၊ လူင်ပွင်လိူင်ႈ– လွတ်ႈလႅဝ်း သဝ်းဢေႃ၊ ၸဝ်ႈၶူမ်ႈပႃး ၶွင်းလုမ်းထၶသေႁႃႇယ (Independent Member of the Common wealth of Nation)၊ ၽူႈၶမ်းလိူင်ႈမိူင်း (head of state)– မႆႇၶိူဝ်ႇ ၵျိပ်ႉၽိူဝ်ႇရီႇ (Governor General Michael Jeffery) ပႅၼ်ၽူႈ ၶမ်းႁူႈလွင်ႈလွင်ႈ၊ ၽူႈၶမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ (head of government)– လွမ် ၽွင်းလူင် ၵျွၼ်ႇႁႃးဝူတ်ႉ (Prim Minister John Howard)။

မိူင်းဢေႃးသတရေးလီးယိူဝ်းၶႅင်ႉ လႅၵ်ႈၵွၵ်ႈဝႆႉႁႃးတွၼ်ႈ–

1. ခဝိဝ်းသွၵ်ႉဝေးလ် (New South Wales)
2. ၶိုခၼ်းလီၼ်း (Queensland)
3. ဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းပွတ်းၸၢၼ်း (South Australia)
4. ဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းပွတ်းႁွင်ႇ (Northern Territory)
5. ဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းပွတ်းတူၵ်း (Western Australia) ၶငႇၶႆယဝ်ႉ။

မိူင်းဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းၶႆႉ တၢင်းယႂ်ႇႁုင်ႈမၶၼ်း ပဵၼ်ထူၼ်ႈ 6 ၶုၼ်းလူၵ်ႈ။ လိုင်ႈမိူင်း ဢၶၼ်ယႂ်ႇႁုင်ႈလိူဝ်မၶၼ်းလမ်ႉ–

1. မိူင်းရတ်ႉသိူဝ်း (Russia) မီး 6,592,735 ပၶၼ်ႇမူၼ်း
2. မိူင်းၸၼးၶႄးတႃး (Canada) မီး 3,851,788 ပၶၼ်ႇမူၼ်း
3. မိူင်းဢမေႇရိၵၢၼ်ႇ (USA) မီး 3,717,792 ပၶၼ်ႇမူၼ်း
4. မိူင်းၸၼႇ (China) မီး 3,705,386 ပၶၼ်ႇမူၼ်း
5. မိူင်းပႃႇရႃႇၸိဝ်း (Brazil) မီး 3,286,470 ပၶၼ်ႇမူၼ်း။

မိူင်းဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းၶႆႉ သမ်ႉဝႃႈ လႆႈလွတ်ႈလီဝ်းသဝ်း ၸေႃယဝ်ႉသေတႃႉ ၸဝ်တိုၵ်ႉယူႇတႂ်ႈၸူမ်ႈငဝ်း ၽိုင်ႈထုင်းဢၢင်းၵိတ်းၸဝ်သေ ဢမ်ႇၵႃး ယင်းယုၵ်ႉဢဝ်ၶေႃင်းၸျေႃၸမ်းမိူင်းဢၢင်းၵိတ်း ပဵၼ်ၸူဝ်ၶႄႈ ၽူႈ ၶမေးမိူင်းၸဝ်သေ ငိၶၼ်းၸဝ်မၢင်ဝႂ်ၵေႃႈ ယင်းဢၢဝ်ၸျၢင်ႈၶေႃင်းၸျေႃၸမ်း ပေႃႉ သႂ်ႇထိုင်ႈႁွၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ႁၢမ်းလၢတ်ႈၸဝ်ၵေႃႈ လႂ်ႉႁၢမ်းဢၢင်းၵိတ်းႁူလ်း။ ပႆၢး ၵၢၶၼ်မိူင်း၊ ပႆၢးပလ်ႇလႃႇလႁႃႇႁူႈပိူင်ပိူင် ပဵၼ်ပိူင်လီဝ်ၵၶၼ် တင်းမိူင်းဢၢင်း ၵိတ်းႁူလ်းဢမ်ႇၵႃး လိူဝ်ႈတိုၵ်ႈယႂ်ႇၸိုၶၼ်းလူင်လႂ်၊ ၸူင်းယႃလႂ်၊ သိၶၼ်ႈတၢင်း လႂ်လိူဝ်းၶႆႉ ဢဝ်လိူဝ်ႈတၢင်းမိူင်းဢၢင်းၵိတ်း မႃးတၢင်ႇဝႆႉၵမ်ႈၶမေ၊ လိူင်ႉ ၶငႇ ဝိၵ်ႉတူဝ်းရီးယႃး၊ ဢွၵ်ႉလ်ၽူတ်ႉ၊ ၸမ်းပရိၵ်ႉၵျလႂ်၊ လိူဝ်ႈၽူႈၶမေး ဢၢင်းၵိတ်း ၵျမ်းၸုၵ်း ၵေႃႉဢၶၼ်ဢွၶၼ်လၢဝ်းဢၢင်းၵိတ်း ၸဝ်ႈမႃးဢေႃးလ် တရေးလီးယူဝ်းၶၶေႃႉၸလႈ ဢႃႇထိူဝ်ႇလႂ်လိူဝ်းၶႆႉ လႆႈၵျၶၼ်ႁူႇႁူႈတီႈၸလႈ ၽႂ်သေဢမ်ႇဝႃႈ ပေႃးလႆႈႁူႇဢၵ်ႉထိုင် မိူင်းဢေႃးလ်တရေးလီးယူဝ်းလိုင် မိူၶၼ်ၶငႇ လႆႈႁူႇဢၵ်ႉထိုင် မိူင်းဢၢင်းၵိတ်းယဝ်ႉ။

မိူင်းဢေႃးသတ်ႊရေးလီးယိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁဝ်းၶႃႈလိၵ်ႈယႂ်ႇႁၢင်ႈသေ တီႈ လိၵ်ႈပဝ်ႇၵႃႈ ယင်းတိုၵ်ႉမီးယူႇၸဵမ်ႈ ဢၼ်ႇဝႃႈသူႇသၶႃႇဢၼ်လႂ် ပေႃး ပဵၼ်လုမ်း ဢၼ်ၸဝ်ႈမႃႉဢဝ်မႃးလိူဝ်းၶၼ်ႉလိုင် ယွၼ်းၶႃႈတီႈ တူႇၼႆႉတၢင်း ဝတ်ႉဝႃး၊ တီႈပူႇလေႃႇမူးလႃးလိုင် လူင်ပွင်လိုင်ႈၸဝ် ၸေႃးမိုင်ႇပၼ်တီႈလိၵ်ႈ သေ ႁဝ်းၵျိူၵ်ႈပိူင်ဢေႃႊႁၢင်ႈလိုင်ႉႁိုဝ်ၵႃႈ ၼႆႉတၢင်းဢဝ်ႁင်းႁူလ်းလႆႈ။ ႁဝ်ႈ ၶၼ်ၸဵမ်ႈ ၸၢႆႈလဵဝ် ၶွင်းမိူင်းၼၼ်ႉ ႁူၶ်းလၢဝ်းဢေႃးသျူးႁဝ်း ယူႇတီႈလႆႈၵႃႈ ၸေလႆႈႁၶ်ဝတ်ႉဝႃး၊ ႁူင်းထမ်းလၵ်ႂႇလိူဝ်းၼၼ်ႉ မိူၶ်ၶင်ႇမိူင်းႁဝ်းၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ၸိူင်းသိတ်ႉၼီႇ (Sydney)

ၸိူင်းသိတ်ႉၼီႇၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၸိူင်းယႂ်ႇတီႈသုတ်းၸဵမ်ႈ ၵိူၼ်းတီႈသုတ်း မိူင်းဢေႃးသတ်ႊရေးလီးယိူဝ်းယဝ်ႉ။ တင်ႈၸဝ်ႈၸိူင်း မိူဝ်ႈပီၸရိတ်ႉ 1788 ၼီႈ၊ လၢဝ်းဢင်းၵိတ်းၸဝ် ဢဝ်ႁူၵ်းၸမ်ၸွၵ်ႈ ၶွင်းမိူင်းၸဝ်မႃးယူႇသေ တင်ႈ ပဵၼ်ၸိူင်းႁွၶ်တၢင်းပိူၼ်ႈၸဵမ်ႈ လႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ၸိူင်းဢၼ်ၵဝ်ႇၸၵႇလိူဝ်ပိူၼ်ႈ ၶွင်းမိူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၸိူင်းၼၼ်ႉ မီးႁူၶ်းယူႇသဝ်းမွၵ်ႈ 4 လၢၶ်ႉပၢႆ။ ၶိုင်ႈပီ ၶိုင်ႈပီလႆႈ မီးႁူၶ်းမႃးဢႅဝ်ႇထိုင် 5 လၢၶ်ႉပၢႆၼၼ်ယဝ်ႉ။ ပိူင်လူင်မၼ်း ပေႃး ၸၢဝ်းၵတ်းတၢင်းယူးႁူပ်ႉၸဵမ်ႈ ဢမေႇရိၵႃးလိုင် ၸဝ်ပၢႆႈၵတ်းသေ မႃးလိုဝ်ႈ ႁိူဝ်ႉယင်ႉလႆႈ ႁၢသႃႇလိတ်ႇၵုၶ်ႇၵုၶ်ႇ တီႈမိူင်းၼၼ်ႉၶမ်တေႉတေႉ။ ႁဝ်ႈ ဝႃႈ ပေႃးၸၢဝ်းၵတ်းတၢင်းယူးႁူပ်ႉ သမ်ႉပဵၼ်ၸၢဝ်းမႆႈ မိူင်းၼၼ်ႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၸိူင်းသိတ်ႉၼီႇၼၼ်ႉ ၶိုင်ႈပီလႆႈ ဢၼ်ၵမ်ႇမီးသႃႇလိတ်ႇၶၼ်ႉ မီး 23 ဝၼ်း ႁူလ်းၼၼ်ယဝ်ႉ။

သမ်ႉထိုင်ႈ လႆႈႁူႉဝႃႈ ၸိူင်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၸိူင်းဢၼ်လီၵႂႃႇဢႅဝ်ႇလိုဝ်ႈ ႁိူဝ်ႉယင်ႉလႆႈ လီလိူဝ်ပိူၼ်ႈတီႈသုတ်း ၶွင်းလူၵ်ႈၼၼ်ႉၼၼ် လုမ်း International Travel & Leisure Magazine ၸဝ် ပၼ်မၢႆသုင်သုတ်းၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၸဝ်ပၼ် မၢႆ ၸိူင်းၾလူဝ်းရိၼ်းသ်(Florence)၊ မိူင်းဢီႇတလီႇ 83.3%၊ ၸိူင်းႁူမ်း (Rome)၊ မိူင်းၵျူဝ်ႇမၼ်ႇ 83.8%၊ ၸိူင်းသၼ်ႇၾရၼ်ႇသိသၵူဝ်ႇ (San Francisco)၊ မိူင်းဢမေႇရိၵႃး 82.2%။ ၸိူင်းသိတ်ႉၼီႇ (Sydney)၊ မိူင်းဢေႃးသတ်ႊရေး လီးယိူဝ်းၼၼ်ႉ 87%။ လိူဝ်ၶၼ်ႉ ပေႃးႁွတ်ႈၵႂႃႇၸိူင်းသိတ်ႉၼီႇလိုင် ၸေလႆႈ

ႁၼ်ပႃးၸူဝ်လူင် ၶၢမ်ႈၸမ်ႈၼမ်ႉ ၽေႃႇလၢၼ်းသိတ်ႉၼီႇ ႁူႇလူးၽေႃႇႁွင်ႇ ဢၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ ႁိူဝ်းပိူဝ်းပရိတ်ႇႁႆ (Harbour Bridge) ၼၼ်ႉၸလႈသင်၊ ၼေႃႇ ပျူႇႁွၵ်ႉသႂ် (Opera House) ၼၼ်ႉလႄႈ ပၼ်ၼိူင်ႈမၢႆတၢင်တူဝ် ဝိင်းသိတ်ႉ ၼီႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ ဢၼ်လီႁူႇလီပ်ႈႁၼ်းမၼ်း ယင်းမီးထိူင်ႈလွႆသွမ်ႇ (Blue Mountain) ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉႁွၼ်ႇ ယဝ်ႉ။ လွႆၼႆႉ ႁွပ်ႈပႃႇမႆႉတူၼ်ႈမႆႉ ဢၼ်မီးၼိူဝ်လွႆလိူဝ်းၼၼ်ႉ ပၼ်တူၼ်ႈယူႇၵရိပ်ႉၸလႈ ပေႃးသၢႆလိူတ်ႇ ထွင်ႇသႂ်ႇလိူင် ဢၵ်ပၼ်သီသွမ်ႇႁူႇတင်းလွႆၸလႈ ၸင်ႇဢွၼ်ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ လွႆသွမ်ႇၼႆယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ လွႆသွမ်ႇၼႆႉ ၸုမ်းယူႇၼၢင်ႉၸၢတ်ႉလၵ်ႁူဝ်ႇ ႁူလ သမၵ်ႉၵသၢၼ်လူၵ်ႈၸဝ် မၵ်းမၼ်ႈႁွႆႈပၼ် ၸူဝ်းၸွင်လူၵ်ႈႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၸွမ်းၼင်ႇ ၽူႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈႁူႇလီပ်ႈႁၼ်းႁၼ်မႃးၼၼ်ႉ ၸင်ႇ လႆႈဢၵ်ႁၵ်တ်းၸွင်ၽေႃႇလီ တွၼ်ႈထိုင်ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၸဝ် မႃးပွတ်းဢွၼ်ႇ တွၼ်ႈၼိုင်ႈၼင်ႇၼႆယဝ်ႈ။ ႁွႆႈတူဝ်လႆသွင်ပိုင် ၵတ်းယႃၼ်ၼေႉၼွၼ်းသေ ၵမ်း... ။

လိၵ်ႈမွင်ၸႂ်လွမ်း

ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ဝိပသ်သၼ

(ထမ်မၵထိၵ ပႁူလၼၶွ်တထရ)

ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး၊ လိုင်ႈတႆး

ၵၼ်ၶဝ်ႈလၢမ်ႇ သူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်းၵုႇ မိူဝ်ႈ 10. 05. 2005

ၵမ်ႇမုင်ႈၵမ်ႇမွင်းသေ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 10. 05. 2005 ၼၼ်ႉ ၸိူဝ်းပဵၼ်လုၵ်ႈႁဵၼ်းသင်ႇၶတ်း ၵၼ်တိုၵ်ႉႁဵၼ်းလိၵ်ႈယူႇ တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၼႆႉ လႆႈငိၼ်းၶၢဝ်ႇဝႃႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင်ဝိပသ်သၼ (ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး)ၶဝ်ႈလၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်း ၵုႇပႅတ်ႈႁဝ်းယဝ်ႉၼႆလႄႈ ပဵၼ်ၵၢၼ်ၸႂ်လဵၵ်ႉၶႄးၼူမ် သေလၢႆလွမ်းတႄႉတႄႉ။ ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ဝိပသ်သၼၼႆႉ ပဵၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၵၢၼ် ၶဝ်ႈၸႂ်ႁၵ်ႉပႅင်းၽႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇ၊ ၸိူဝ်ႉၸၢတ်ႈၸဝ်ႈၶိုင်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇၽွင်းလိူဝ်လႆႈ သၽႃး သင်ႇၶႃႇရထမ်းၸဝ်ႈသေ လႆႈၶဝ်ႈသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်းၵုႇပႅတ်ႈႁဝ်း ၸိူဝ်း ပဵၼ်လုၵ်ႈၼွင်ႉ တပေးတင်းသဵင်ႈၼႆႉ သေလၢႆယူႇသေတႃႉ ၼမ်ႉၸႂ်၊ ၶႃႈ ၵၢၼ် ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ၵၼ်လႆႈႁဵတ်းမုးၸိူဝ်းၼၼ်ႉ တေၵိုၵ်းပိုၼ်းဝႆႉ သေ ပဵၼ်တီႈႁူမ်ၸူမ်း ၵဝ်ၵုၼ်းမုၼ်လွမ်းတႄႉတႄႉ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ 20. 05.2005 ၼၼ်ႉ ယိူင်းၵၢၼ်းၸူး ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်းၶႃႈသေ ႁဝ်းၶႃႈလုၵ်ႈႁဵၼ်းသင်ႇၶတ်းတင်းသဵင်ႈ ၸိူဝ်းမႃးႁဵၼ်း လိၵ်ႈ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၽွမ်ႉသဵင်ပဵင်းပၢၵ်ႇၵၼ်သေ တၢၼ်းၵၢပ်ႈသွမ်းဝၼ်း လူႇ တၢၼ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉ သူင်ႇၵုသူဝ်ႇထိုင် ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်းယူႇၵေႃႈ။ ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်း ၶဝ်ႈလၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်းၵုႇသေတႃႉၵေႃႈ ၼမ်ႉၸႂ်၊ ၵေႇတၼႃႇ၊ မဵတ်ႉတႃႇ၊ ၶႃႈႁၢၼ်ၵၢၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်း ပွင်သၢင်ႈဝႆႉၼၼ်ႉ တေလပ်းၵိုမ်းယူႇဝႆႉ ၶႆးမၢၵ်ႇႁူဝ်ၸႂ် ႁဝ်းၶႃႈတင်းသဵင်ႈ

ယူႇ။ ၶႂ်ႈလႆႈႁွတ်ႈထိုင် တီႈၵတ်းတီႈယဵၼ် တီႈၵမ်ႉမီးၽဵၼ်ၶၼ်ၶေႃႉသေၵမ်း လူလႅၼ်ႈၵေႃႈ ... ။

လုၵ်ႈၸၢႆးသင်ႇၼတႆး
မူိင်းသီႇႁူဝ်ႇ

ပိုၼ်းၵိူဝ်း
လၵ်းတူၼ်ၶူးလူင်ဝိပႃသၼႃ

ပီၵိူတ်ႇ။ ။ **1283** ၶၢဝ်းၼ[1] လိူၼ်ၵမ်လွင်ႈ(**13**)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ (**25.01. 1922**)။

လၢႆႇတီ။ ။ ဝၢၼ်ႈၸၢႆးသႅင်၊ ၵိူင်ႇမူိင်းယႆး၊ မူိင်းၶွင်။

ပေႃႈမႄႈ။ ။ လုင်းႁျွင်းတေႃႇဝိၼ်ႇ၊ ၼၢင်းႁျွင်းၵူႉ။

မီးပီႈၼွင်ႉၵွၼ်ႇ။ (7) ၵေႃႉ- လုင်းလရေးၵျႇရိယ၊ လုင်းလွဵ်ႈလျႇၼ၊ ၼၢင်း ၶမ်းလူႇ(ဩႇလၵ်ႈ)၊ ၼၢင်းၸိူင်ႁူႇ၊ လုင်းလရေး သုပလႅၼ်ႇ လျႇ၊ လုင်းၶၼ်ႇတ၊ ပူႇၸိူင်ၵွၼ်ႇ(ၸွင်ႉလရေး ၵိၼ်ႇတေႃးၸေႇသ)။

ပဵၼ်သၢင်ႇ။ ။ **1296** ၶၢဝ်း၊ ပေႃႈမႄႈသွင်လၵ်ႈ ၵဝ်ၵၢပ်ႈၸိူတ်းၵပ်ႉပီႇ တီႈဩႇလၵ်ႈလူင်သုမၼ၊ ႁျွင်းလူင်ၵိုၼ်ၸႄႈ၊ ၵိူင်ႇ မူိင်းယႆး၊ ဝႅင်းမူိင်းၶွင်၊ ထိုင်ပီ **1299** ၶၢဝ်းၶၼ်ႉ ပူႇလွႆယူလႅၼ်ႈ၊ ၼၢင်းလွႆ သႅင်မုင်းၶဝ် ၸိူတ်းပဵၼ် ပေႃႈၵွၼ်ႇၶမ်းၵွၼ်ႇသေ ၶိုၼ်ႈပဵၼ်သၢင်ႇ။

ပဵၼ်လၢင်း။ ။ **1307**ၶၢဝ်း၊ လိူၼ်ႁူၵ်းမွႆႇ(**8**)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းသဝ်၊ (**8**)မူင်း လဝ်ႉ၊ ဩႇလၵ်ႈလူင်သုမၼ၊ ႁျွင်းၶွင်တဝ်း ၸိူတ်း ၵုပတ်ႉသႆႇ၊ ၸပ်ႉၵဝ် ပတ်ႉလေးသီႇပိူင် ပူႇလွႆၵၼ်ႇၼ၊ ၼၢင်းလွႆသႅင်ႁူိင်း သေ ပဵၼ်လၢင်းတီႈသိမ်ႇၶၼ်ႇထ၊ ႁျွင်းၸေႇသႅင်၊ ဝႅင်းမူိင်းၶွင်။

[1] ပီၵၢၼ်လဵဝ်ႉဝႆႉ ၶင်ႈပိုၼ်းၵိူဝ်းလၵ်ႈၶႄႉ ပဵၼ်ပီၵေႃးလႃႇသၵ်ႉၵရၢလ်ႉမူတ်းယဝ်ႉ။

ၸ်ၶၼ်းပရိယတ်ႉ။ ။ၸ်ၶၼ်းၵၢဝ်ပိုၼ်ႉထၢၼ် တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင်သုမၶ၊ ၽြႃးၸဝ်ႈသေႇရိယ၊ ႁွင်းၸ်ၶၼ်းၸေႈ၊ မိူင်းယႆး။ ၸ်ၶၼ်းၵၢဝ် လႆႈတႅမ်ႈ၊ လႆႈၸေႈ လင်ႉၵႃႉလူင် တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင်ၶရိၼ်တႃ၊ ႁွင်း ဝၢၼ်ႈၶေး၊ မိူင်းၶိူင်း။ ပီ 1308 ၶိုၼ်ႈ၊ ၸ်ၶၼ်းၵၢဝ်တၢင်းမေႃ တီႈဝတ်ႉ မၸ်ႈၸိသုတ်ႉထႃႇႁူင်၊ ဝဵင်းပၢင်ႇၵူႈလူင်(မေႃႇမျူၸ်ႉ) တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင် ၵႃ ၶၼ်တႃပၼ်တိတ (ၵၸၼိထလမၸ်ႇရတ်ႉထႁူရူ)။ ပီ 1313 ၶိုၼ်ႈ၊ တိူၵ်ႈ ၵၸယေႃႇရူႉမသူလိုၵ်ႉႁူႉ၊ ဝဵင်းတႃႈလိူဝ်ႉ။

ၸ်တ်းပတိပတ်ႉ။ ။ ပီ 1316 ၶိုၼ်ႈ ပႆႇယူႉလီ ယူပ်ႈယွမ်းၸလႈ ႁိုတ်းလိုဝ်ႈ ႁၢၼ်ၸ်ၶၼ်းသေ သဝ်းယူႉတီႈႁၢင်းႁူဝ်ၶမ်ႉ၊ ဝဵင်းႁၢၵ်ႉ ၸမႈ၊ တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင်သုမၶသေ ၸ်တ်းႁၢၼ်ၽေႃႉဝၶေႃႉႁမ်ႉမထၢၼ်း။ ဝႆႈၶၼ်ႉသိုပ်ႉၸ်ၶၼ်းၵၢဝ် လႆႈၽေႃႉဝၶေႃႉ တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင်ဝိရိယ၊ ဝတ်ႉ ၵေဝလမၢၼ်ႉၵွင်ႉ၊ ဝဵင်းႁူတ်ႉၼႆႈ။ ထိုင်မႃးပီ 1317 ၶိုၼ်ႈ၊ ၼဝ်ႈၶွင်းထူၼ်ႉ ပႃးလိူဝ် ၸိမ်းဝၢၼ်ႈသၢင်း ဝူဝ်းလူင်၊ ဝဵင်းလႆႈၼႃး။

ပွင်ႁၢၼ်သႃႉသၶေႃႉ။ ။ 1318 ၶိုၼ်ႈ လဝ်ႈႁူၼ်းပႆႇလူင် ၽြႃႉလဝ်ႈပၼ် တိတ(မိူင်းၶွင်)ၸလႈတႁႃႉ၊ ပၢင်းၵၢဝ်ဝႃႉ၊ တီႈ မိူင်းၶေႃင်း၊ မၼ်းလဝ်ႈ ၽုလိုၼ်ႉပၼ်တိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ၊ ၸေႃးတြႃးပၼ်တႁႃႉ၊ ယူႉယဝ်ႉ။ ပီ 1319 ၶိုၼ်ႈ တင်းလဝ်ႈႁူၼ်းပႆႇလူင်မိူင်းၶွင်၊ လဝ်ႈၽြႃႉသေႃ ၽၶမိူင်းၶွင် ၼဝ်လဝ်ႈသၢမ်တူၼ် ႁူမ်ႈႁၢၼ်ၽုလိုၼ်ႉ၊ ပွႆးၼူၼ်ႉၼႆႈတႅမ်ႈတွပ်ႉ၊ လိၵ်ႈ ဝိၶယေႃႇၶုၵ်ႁၸ်ႇ တီႈမိူင်းၶေႃင်း တေႃႉထိုင်မိူဝ်ႈလိူဝ်ယူႉယဝ်ႉ။ 1327 ၶိုၼ်ႈ ၵဝ်ႁူင်းလူင်မိူင်းၶေႃင်း ၵၢပ်ႈပၼ်လဝ်ႈမုၶိၼ်တ(ထမ်မၸ်ႈလရိယ)၊ လဝ်ႈရူလိၼ်တ (ထမ်မၸ်ႈလရိယ)သေ တူၼ်လိူဝ်ႁူႉယူႉၶွင်းထူၼ်ႉ ၽၼႆႉ၊ လၢၼ်းလႃႈသိူဝ်ႈ တီႈၶမ်ႉမႃႉ မွၵ်ႉတွင်းသေ ႁိၼ်သုင်းၵၢႆးၸ်ႇၢၼ် မၢၵ်ႉမႆႉ ၸ်ၢၵ်ႈႁူဝ်ႁူလိုၼ်းယူႉယဝ်ႉ။ ပီ 1328 ၶိုၼ်ႈၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈသိုပ်ႉၸ်ၶၼ်းၵၢဝ် လႆႈၽေႃႉဝၶေႃႉႁမ်ႉမထၢၼ်း တီႈၽြႃးၸဝ်ႈလူင်ၵႃလေႃႁ (ၵၢၵ်ႁမၸ်ႇပၼ် တိတ) သိူၼ်ဝီသေ ၸၶေႃတြႃးပၼ်တႁႃႉ၊ ဝၢၼ်ႈပိင်းၵွႆႈယူႉယဝ်ႉ။ 1329 ၶိုၼ်ႈၶၼ်ႉ ၽြႃႉလဝ်ႈလူင်မိူင်းသူႈ ၸိုင်းၸွင်ႉမၼ်းလဝ်ႈမႃးပၢင်လူင်သေ

ထၢပ်ႈၵၢမ်ႇယေႃးမုၼ် တီႈၶုင်း သိမ်ႇသတ်ထမ်မဝုတ်ထိ၊ ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ပၢင်လူင်ယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆးသေၶၼ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈၵွ်တ်းၽူႈထတ်းလိၵ်ႈ (ၵေႃးသၢၶေ သေထေယျ ပတ်ထပၸတၵ) ပိတၵတ်ႈတႆးၸလႈ လႆႈႁူႇယူႇသဝ်း တီႈႁျင်း ႁျၵ်ႉမျင်း၊ ဝိင်းတၢႈၵုင်ႈ၊ တင်းသြႇလဝ်ႈလၢၶၶၼ်တ(ၽဝိဝ်း) သြႇလဝ်ႈ သေၽၶေ(မိူင်းၶွင်) လွႆႈၵၼ်ထတ်းပိတၵတ်ႈတႆးယူႇယဝ်ႉ။ ၽွင်းၶၶၼ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈၵႆႉၵႆႉႁူႇၵုပ်ႇၵူဝ်းသြႇလဝ်ႈၸဝ် လုမ်းမိူင်းၵုတ်ႈ လွင်ႈဝိပသ်သ ၶေႇ (မူဝ်းႁူၵ်ႉဝိပသ်သၶေ)။ ပီ **1331–1333** ၶီႈၶၶၼ်ႉ သြႇလဝ်ႈလူင် မၵျၶေယၵမိူင်းသူႈ ၵမ်ႇပေးယူႇလီၸလႈ မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈၸိုၶ်းမႄးလုမ်း လၢႆး တီႈပၢင်လူင်ယူႇယဝ်ႉ။ ပီ **1333** ၶီႈ၊ လိူၶ်သိပ်းၵိတ်းမူၶ်း လႆႈ ပၢင်းသြႇလဝ်ႈလူင်မိူင်းသူႈ လူင်းႁူႇၸိုၶ်းယၢႁူင်းယၢ မျူႉယတၶေႇ တီႈ တၢႈၵုင်ႈယူႇယဝ်ႉ။ **1333** ၶီႈ၊ လိူၶ်သိပ်းၵိတ်းလပ်း သြႇလဝ်ႈလူင်မိူင်း သူႈ ၸဝ်ႈၵၢမ်ႇသူၶ်မၢၵ်ႇၵျၢၵ်ႈၸမ်းႁူႇယူႇယဝ်ႉ။ လိူၶ်သိပ်းသွင်မႆႇ(**6**)ၸမ်း လႆႈပၢင်းၵၢဝ်ၸၢပ်ႈတူဝ်သြႇလဝ်ႈလူင်မိူင်းသူႈ ၸိုၶ်းပွၵ်ႈမႄးပၢင်လူင်ယူႇ ယဝ်ႉ။ **1334** ၶီႈၶၶၼ်ႉ ၵွၶ်ႁူဝ်လုမ်းလၢႆး သၢင်းႁျူဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။

ၶုင်းပီၶၶၼ်ႉ မၶၼ်းလဝ်ႈလႆႈႁူႇၽူလ်ၸၽေႈသၢႇသၶေႇ ၶုင်းမိူင်းၵမ်ႇ ပူးၸျူး တီႈပေးထိမႄးရၢမ်း၊ ဝတ်ႉၽေႈၵျိုသေ ထိုင်မႄးပီ **1338** ၶီႈၶၶၼ်ႉ သိူၵ်းၸွမ်ႇမိဝ်ႇၶိတ်ႉၸမ်ၶ်လိူင် လူၵ်ႉၽိူၶ်ႉ၊ ၵျမ်ႁူၶ်းမိူင်းၸလႈ မၶၼ်းလဝ်ႈ လႆႈၵွၶ်ႁူဝ်တၵႇ ၵွၵ်ႇပႆႈၸဝ်ႈမိူင်းထႆးသေ ၸိုၶ်းပွၵ်ႈမႄးယူႇမိူင်းတႆးယူႇ ယဝ်ႉ။ ပီ **1339** ၶီႈ မၶၼ်းလဝ်ႈယူႇသဝ်း တီႈဝတ်ႉဝေလုဝၶ်၊ တူၶ်ႈ တီးသေ သိုပ်ႇပွင်ၵၢၶ်သၢႇသၶေႇႁူႇယူႇယဝ်ႉ။ ပီ **1341** ၶီႈၶၶၼ်ႉ တင်း သြႇလဝ်ႈလူင်မိူင်းၶွင် ၵွၶ်ၵၶ်ၸတႇတင်ႈ ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈတႆး၊ တီႈဝိင်း တူၶ်ႈတီးယူႇယဝ်ႉ။ မၶၼ်းလဝ်ႈယူႇသဝ်း ၸိုင်ပွင်သၢႇသၶေႇ တေႃႇထိုင် မၶၼ်းလဝ်ႈပေးလႆႈလွၶ်ႇႁူႇယူႇယဝ်ႉ။ ပီ **1348** ၶီႈၶၶၼ်ႉ တင်းသြႇ လဝ်ႈလူင်မိူင်းၶွင် ၵွၶ်ၵၶ်ၸတႇတင်ႈပၶ် တူၵ်ႈသွၶ်လိၵ်ႈလဝ်ႈၸၢဝ်တႆး ၵၶ်လိူဝ်ႈဝုႈ သၢႇသၶဝေမ်ႇသီႇ တီႈဝိင်းတူၶ်ႈတီးၶၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင် မႄးပီ **1357** ၶီႈ တူၵ်ႈလိၵ်ႈၵၶ်ၶႆႉ လိူဝ်ႈသိူင်လိူဝ်းလင်မႄးယူႇယဝ်ႉ။

မၢၼ်းလဝ်ႈၶႅဝ်ႉ ၵတ်ႉၼၢၼ်ႇႁူႈပႃးပႃးသေ ပၢၼ်ၽူႈမေႃတၢမ်ႈလိၵ်ႈဝွၵ်း၊ လၢၼ်ႇ ၵျႇတၢႆးယူႇယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်လႆႈတၢမ်ႈၵွၵ်ႇပပ်ႉ။ မူၼ်ၶၢင်ႇ–

1. သိုၵ်ႈပိုၼ်း ႁူႇလဝ်ႈလူင်မိူင်းသူႈ၊ ၽွၼ်းလီလႆႈလူႇ ပိတၵတ်ႈ သၢမ်ႁွင်ၼလႆႈ သုတ်ႈလၵ်ႉၵဝတ်ႉတိ လဝ်ႈလၵ်ႉၵျူႇ (သၢမ်မူႇၵိုၵ်း ၵၼ် ပၼ်လၢၼ်ႇၵျႇလူင်)
2. ႁူႇႁူၼ်းၵူၼ်းၵွၼ်ႇ
3. သတ်ႉလၵထူႇ တီႇပၼီႇ
4. ပတိလသမုပ်ႉပုတ
5. ထမ်ႇမပတ လၢၼ်ႇၵျႇလူင်
6. သတ်ႉလူႇၶပ်ႉတူၵ်း သိပ်းရူၵ်းပူး
7. လေူးၵၼီႇတိ လၢၼ်ႇၵျႇၵွၼ်ႇ
8. ထမ်ႇမလၵ်ႉၵျူႇ လၢၼ်ႇၵျႇတၢႆး
9. ၵၶတ်ႉတလၵ်ႉၼၶေႇသုတ်ႈ လၢၼ်ႇၵျႇတၢႆး
10. ပရိတ်ႈလူင်ၽေႃႇတၢႆး ၵူမ်သူပ်းဝႆႈၶွႆႈလႆႈ
11. လႆၢးတၢမ်ႈလၢၼ်ႇၵျႇတၢႆး
12. ထမ်ႇမၵထိၵ်ႈႁၢမ်းလဝ်းၼလႆႈ ရူမ်ႈပူးႁူႇပိတ်းပွတ်း လၢၼ်ႇၵျႇ ၵွၼ်ႇ လၢၼ်ႇၵျႇလူင် ၵဝ်ႇလွင်ႈထမ်ႇမ၊ သမ်ႇဝေႇၵလူဝ်းၶႅဝ်ႉယဝ်ႉ။

တူႇတေၵေူႇသၢင်ႈဝတ်ႉဝူးၶႅဝ်ႉ ၼၢမ်ႇတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ႁူႈလွင်ႈ လွင်ႈ ၵွၵ်ႇၶျေူးႁူႇ လူႇၼၢမ်ႇႁူႈဝၢၼ်းႁူႈမိူင်း မၢင်ပွၵ်ႈလူးႁူၼ်းလူၼ်၊ ႁူၼ်းၶျႃႉ၊ ႁၢမ်းၼသႉသွမ်း၊ ယွင်ႈၵၢမ်း၊ ၼၢမ်ႇၵူတ်းယူၼ်ႉၵဝ်၊ ၵၢၼ် လၢၵ်ႇလႆၢး ထိုင်တီႈလိုၵ်ေူႈ ပူၼ်ႈၶျၵ်ႉရူမ်လူမ်းတွၼ်ႈၶမ်ႇ၊ မီးၽုင်းလၢပ်ႈ ယိုႇ။ ယၢမ်ႈၵေူႇသၢင်ႈႁွင်းမူး လႆၢလႆၢတီး၊ ယၢမ်ႈပၼ်ၽူႈမႂ်လူင် ငဝ်ႈငုၼ်း မုၵ်ႉလုမ်းလူင်သၢင်ႇၼလိုင်ႈတၢႆးၼလႆႈ လႆႈၶျပ်ႉလုမ်ႈထမ်မၵထိၵ ပၶျူလၶ ၶျိတထရ မူဝ်ႈပီ **1355** ၶီးၶၶင်ႉယူႇ။

ပီလွၼ်ႉ။ ။ **1367** ၼီႈ၊ လိူၼ်ႁူၵ်းမႂ်ႇ(3)ၶမ်ႈ၊ ပီတႆး **2099** ယၢမ်းၽွင်း ၵၢင်ၶမ်ႈ **9:13** တီႈဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး။

သၢင်းၵျူဝ်ႉ။ ။ ဝၼ်းထိ **09.06.2005** ။

လိၵ်ႈမွင်ႇလႆႈလွမ်း
ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်း ႁမ်ႈၽွင်ႈ

ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ဝိပသ်သၢင ၽူႈပတိပတ်ႈလွမ်းသိၼ်ထမ်း ပေႃး ထိသတ်ႉတ ၸိမ်မိူဝ်ႈလႆႈမိူဝ်းႁူပ်ႉထူပ်းဝႆႉသေ ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်း ၶဝ်ႈ လိူၼ် January, **2005** ပီၼႆႉ တီႈတူၼ်ႈတီးၶၢဝ်ႇယဝ်ႉ ၶဝ်ႈလွၵ်ႈၼႃႈတပေႃး တိုၼ်းလွမ်ဝူၼ်ႉဝႆႉဝႃႈ ဝၼ်းၼၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် တေသိုပ်ႇမီးလွမ်းႁဝ်း ၵူႉ ၶွင်းမူင်းႁူၼ်းၼႆႉတေႉ တေၼမ်ႉပေႃးၵိုတ်းၶမ်ယဝ်ႉၼႆ။ မၼ်းၸဝ်ႈ ၼမ်ႉတွင်းၽႅဝ်ယဝ်ႉ။ တေႃႈတႃႇတေထူမ်ႉၶမ်ႉလႆႈႁူလိုၼ်းၵေႃႈ ၼမ်ႉမီးသတိ ၸပ်းတူဝ်၊ ၼမ်ႉပွႆႉႁွၵ်းထူမ်ႉလႆႈယဝ်ႉ။ တၢင်းပဵၼ် Acquirer ၼၼ်ပၼ် တူၵ်ႉၶမၼ်းၸဝ်ႈမႃး ၶႃဝ်းတၢင်းၸဵတ်းပီၼၼ်ႉ လိပ်ႈတေၼမ်ႉမီးတၢင်း ၶၼ်း တၢင်းယူတ်းယႃလႆႈ။ မၼ်းပဵၼ်ရေးၵႃ, မူၼ်ၵၼ်တင်းလွမ်လိုင်ႈမူင်း ၼမေႉရိၵၼ်ႉ ရေႃႉၼၼ်ႉလ်ရေႉၵိၼ်ႉ (Ronald Reagan)။ တေႃႉယၢမ်း ၼႆႉ တၢင်းပဵၼ်ၼႆႉ ပႆႉမီးယႃမၼ်း။

ၽွင်းထိုင်တူၼ်ႈတီးၵမ်းၼႆႉ လႆႈႁၼ်ၸဝ်ႈၶူးသီႁၼ်ၵျေတလင်ၵျရ ႁူႉႁၼ်မိၼ်ႈ ပိုၼ်းတူဝ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ၼၼ်တူဝ်မၼ်းၸဝ်ႈ ၵေႃႉတိမ်ႈ ဝႆႉၶွင်းပပ်ႉပဝ်ႉၼၼ်ၶိုင်ႈၶၢဝ်ႇၸလႈ လႆႈတိုၵ်းသူၼ်း ၸွႆႈၵိပ်းၸွမ် ပေႃႉပိုၼ် ၼွၵ်ႉယူႉ။ ပေႃးတေလၢတ်ႈၸၼ ပိုၼ်းၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ၼၼ်တူဝ်ၼႃႈတ ပေး လႆႈႁူႉဝႆႉလိူင် ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၽူႈတႅႉလွမ်းသိၼ်ႈ တၢင်း ပေႃးထိသတ်ႉတယဝ်ႉ။ ဝႆႉသေ လႆႈႁၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉသူလိုႉၵူႉ (ၼၽယေႃရူမ)ဝဵင်းလိူဝ်ႉၸလႈ တီႈဝတ်ႉပႃႉရူႉၼသီ, (တမ်ႈတီႈသြႃႉၸဝ်ႈ လူင် ၼၢၼၶၢဝ်တႃပၼ်တိတ) မူင်းပိူၵ်ႉယဝ်ႉ ၸဝ်ႈၸၢင်းဝိပသ်သၢင လႆႈ ဝၢင်းသိၵ်ႉၶႃ, လူင်းပဵၼ်ၸဝ်ႈရသေးသေ မူဝ်းပတိပတ်ႈတြႃး ၶဝ်ႈထမ်း

ၶမ်ႉမႂ်ၵ်ႈတွင်း ၸိမ်းၶမ်ႉပွင်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၢၼ်းလဝ်ႈယိုင်းၸုပ်ႈလႆႈၶိုပ်ႉ ပၢၼ်ႇ ၶွင်းပၢၼ်ၶၼ်ႉ။

ႁူလ်းၵျႈ ၾူးၵတ်ႉလိူတ်ႈသိူဝ်းၶွင်းသင်ႇၼတ်ႈ ပႆႇလိုင်ႇ၊ သမ်ႉထိူင်ႈ ၼဝ်လဝ်ႈသမ်ႉ လူဝ်ႇပိၼ်ႇပိတၵတ်ႈတႆးၸလႈ ႁႂ်ႇလဝ်ႈလူင်မိူင်းသူႈ လင်ႇ ႁွင်ႉမၢၼ်းလဝ်ႈ မႃးမိုၼ်ႈပိၼ်လၢင်းမိုၼ်းသေ ၸၢပ်ႇၵၢၼ်သင်ႇၼလိုင်ႈတႆး ႁူႇ။ လဝ်ႈရသေးဝိပႆသၼႃၵေႃႈ လႆႈတမ်းဝၢင်းဝႆႉ တၢင်းႁူႇၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵမ်းသိုဝ်ႈၶၼ်ႉသေ မႃးမိုၼ်ႈလၢင်း ၸၢပ်ႇၵၢၼ်သင်ႇၼတ်ႈ တေႃႇပေႃးပိၼ် ၾူးမႃးလူင်မႃး။ ၶၼ်ႇၸိုဝ်ႈသင်ႇၼတ်ႈ ပေႃးတေမိုပ်ႈၶႄႈၶိူင်းပရိယတ်ႈ၊ ပတိ ပတ်ႈၶၼ်ႉ မၢၼ်းလဝ်ႈႁူႇၸွမ်းႁႂ်ႈ၊ သူၼ်းတုမ်ႁူးတီႈ ပႃးလိမ်မေႃႇၾၢင်ႉ လိူင်း မိူင်းၼမ်ၶၼ်ၸလႈ ၵုင်းထိပ်ႈ။ ဝႆးၶၼ်ႉ သမ်ႉမႃးၾိုတ်ႉတင်ႈဝတ်ႉတႆး ပိတၵတ်ႈ တီႈတူၼ်ႈတီး ႁႂ်ႈၸဝ်းမီးၶႄႈတႃမႃး။ မၢၼ်းလဝ်ႈ ဝႆႉတႃႇထိုင် ၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ သုၼ်ႇတူဝ်ပိၼ်ယွၼ်ႇသေတႃႉ ယွၼ်ႉဝႃႈတႃႇလႃႇတတ်ႉထႃ၊ လေႃး ၵတ်ႉထလရိယႃႇၸလႈ လႆႈၵဝ်ၵၢၼ်တင်းၶမ်ႇ ပိၼ်ယွၼ်ႇမႃး။ ၵၼ်ၶၼ်ႉ တေမီးမႂ်ၵ်ႈသိူဝ်ႇသိပ်းပီ လူဝ်ႈၵႃႇယုၼႃႈတပေးယဝ်ႉ။

ၼႃႈတပေးယွၼ်းၵဝ်ႇထိုင် ရတၼေႇသၢမ်လဝ်ႈ ႁႂ်ႈပွႆးပႃးလဝ်ႈ တူၼ်ၼူးလူင်ဝိပႆသၼႃၸဝ်းသေ ႁႂ်ႈလဝ်ႈႁႂ်ႇၸဝ်းၼႃႈ လိူဝ်းပူၼ်ႉတုၵ်ႉၼႃ၊ လိူဝ်းၸူႉၸၼ်ၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈၵတ်ႉယိူၼ်သေၵမ်းတီႈၼႃႈ။

လဝ်ႈၼူး Dr.ထမ်ႇမသႃႇမိ

မိူင်းၵၢင်းၵိတ်ႉ၊ လူဝ်ႈၼႃဝ်းသိုၵ်ႈ

1st June 2005

ၸွမ်းၶၼ်ႇႁၢမ်းတႆးမီးဝႆႉဝႃႈ “**မႆႉလီမီးၶိုင်ႈတူၼ်ႈ ၶူၵ်ႉမူၼ်ႈ မိုၼ်ႇသိူၼ်တူဝ်**” ၶၼ်ၶၼ်ႉ လဝ်ႈတူၼ်ၼူးလူင်ဝိပႆသၼႃၸဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ၶူဝ်ႇလိုဝ်ႉၼူဝ်း၊ ၾေႇသႃႇ၊ သႃႇသၼေႇၸဝ်းၶၼ်ႉ မၢၼ်းလဝ်ႈတိုၼ်းပိၼ် တီႈ ၸဝ်းၸႃးတင်းလႆ၊ လႆႈပိုင်ႈတူၼ်ၶိုင်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ တိုၼ်းၵမ်ႇလၢင်ႈထိုင်လႆႈ။ ဝႃႈၶၼ်သေတ ယၢမ်းလိဝ်ၸတႃႉ ယွၼ်ႉၵမ်ႇၾွင်းလိုဝ်လႆႈ ၶူဝ်သၾေး သင်ႇၼႃႇရၶၼ်ႉသေ လႆႈၼဝ်ႈသူၼ်မၢၵ်ႇၸၢၵ်ႈၼမ်း ႁူႇပိူတ်ႈၸဝ်းၼႃႈ မိူဝ်ႈ ဝၼ်းထိ **10. 05.2005** ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူင်ႈၶၼ်ႉ ၼႃႈလဝ်ႈၶွင်ႉၸဝ်းၼဝ်

ယိၼ်းပီၼ်လွင်ႈလီၶေႃးၸူမ်လူင်၊ လွင်ႈလီသေလႂ်ႇလူင်ၸွမ်းၸတႃႉၶႃႈၵေႃႈ။ ပိူၵ်ႉသမ်ႉဝႆႉ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း ၶဝ်ႈသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်းႁႂ်ႇယဝ်ႉၼႆ သေတ ၶႃႈၸဝ်ႈၼွင်ႉၶဝ်တင်းလၢႆ တိုၼ်းၵဝ်ႁုၼ်းမုၼ် ၼမ်ႉၵတ်ႉလီ၊ ၼမ်ႉၸႂ်လီ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း ၵၼ်ႁၵ်ႉသႃၼိူဝ်ၸိူဝ်ႉၼိူဝ်း၊ ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇႁဝ်းၼၼ်ႉယူႇ ႁူႈၶႃဝ်းယၢမ်း... ယဝ်ႉၵေႃႈ ၶႂ်ႈတူၼ်ၽူးလူင် ဝိပႆသၼႃႁဝ်း တိူဝ်းလွင်ႈသိူဝ်းၼမ် ႁူႈၸၢတ်ႈလိုၼ်းသေ ...

ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇသီႇရိ သႃႇပွၼ်
ၸူဝ်ႈၶၢဝ်းသီႇႁွဝ်ႇ
20.05.2005

ၼပ်ႉယမ်ႇဝႆႈသႃထိုင် ႁုၼ်းမုၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင် ဝိပႆသၼႃႁဝ်း တေႉတေႉၶႃႈၵေႃႈ။ ယွၼ်ႉပိူင်ႈၵမ်ႉၽွင်းလိူဝ်လႆႈ သၽေႃးသင်ႇၶႃႇရၸလႆႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း လႆႈၶဝ်ႈၸၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်း ႁႂ်ႇပဵတ်ႈသေတႃႉ ၵေႃႈ ၸွမ်းၼင်ႇၶေႃႈသင်ႇသွၼ် ၼမ်ႉၸႂ်ႁၵ်ႉပဵင်းၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇ၊ ၸိူဝ်ႉၸၢတ်ႈ ၵၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း ၵႂ်ႉသင်ႇသွၼ် လၢတ်ႈၵႂႃးပၼ် တပေႈ၊ တၵႃႇတင်းလၢႆၼၼ်ႉ ၸိုမ်းဝႆႉယူႇ ၼင်ႈမၢၵ်ႇႁွၵ်ႈၸႂ်ၽွင်ႈမၼ်းယူႇတႃႇ သေႇၶႃႈယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း ၵႂ်ႉယၢမ်ႈလၢတ်ႈဝႆႉ ၵေႃႉၽူႈႁၵ်ႉ ပဵင်းၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇ၊ ၸိူဝ်ႉၸၢတ်ႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇမီးၸႂ်လီမိတ်ႉတႃႇ၊ ၸႂ် ယိုၼ်းယၢဝ်း၊ ယိုၼ်ႉၵၢၼ်ႈ၊ ၼူၵ်ႉတိုၵ်းၼႆယဝ်ႉ။ ၶႂ်ႈၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ႁဝ်း ႁွတ်ႈထိုင်တီႈၵတ်းယဵၼ်သေၵမ်းလူလ်ႈ ... ။

ၸဝ်ႈသြႃႇသုဝၵ မၢဝ်းၶၢမ်း

ၵမ်ႉမုင်ႈၵမ်ႉမွင်းသေ ၽွင်းမိူဝ်ႈႁိုင်ႉၵၢင်ႉလႆႈငိၼ်းၶေႃးၵူၢမ်း ၽၢၵ်ႇမႃးၼွႆးႁူၼ်းဝႆႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်ဝိပႆသၼႃ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး လွၼ်ႈႁူႇယဝ်ႉၼဝ်ႈၼၼ်ႉ ပီၼ်ၵၢၼ်ၵပ်ႉၸႂ်၊ မွင်ၸႂ်ႁူႇသေ ၼွႆးတႃသမ်ႉ ၸိုၼ်းမုင်ႈႁၼ်ၸိုၼ်း မိူဝ်ႈၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင်တိုၵ်ႉယူႇလီ၊ ႁဵတ်းလႆႈ၊ ၶႅၼ်ႈၸၢင်ႈ ၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈတူၼ်ၽူးလူင် ၵႂ်ႉတူင်ႉတၵ်ႉလၢတ်ႈ တီႈၽူးမွင်ၸႂ်ဝႆႈ မိူဝ်ႈၽွင်း ႁဵၼ်းလိၵ်ႈၼႆႉ ၵမ်ႉပေးလူဝ်ႇႁူႇတႃႈပႆတၢင်းၼမ်ႉ၊ မၼ်းၸၢင်ႈႁဵတ်းၼႆႈ

ႁၢၼ်ၸိူဝ်းၶၢင်းလူႉ၊ ၸိူဝ်းႁူၼ်ႈၵေႃႈပိုၼ်ၵူဝ်ႈၶဝ်ယူႇ။ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင် ဝိပႆႉသၼ ႁဝ်းၶႃႈၶဝ်ႈ တိုၼ်းပိၼ်ၽူႈပၼ်ၸိူင်းၽေႃႈသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇၸိုၼ်ႈယွင်ႇယူႇတႃႇ ၼေႇတူၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ တူဝ်မၼ်းၸဝ်ႈၵမ်ႇမီး ၶွင်းမူင်းႁူၼ်းယဝ်ႉၼေတႃႉ ၶမ်ႉၵေႃႉႁၵ်ႉပိင်း သႃႇသၼႃႇမၼ်းၸဝ်ႈၸၢႉ တိုၵ်ႉၵိုတ်းဝႆႉ ၶွင်းမၢၵ်ႇႁူဝ်ၵေႃႉ ႁဝ်းၶႃႈယူႇ။

ၸဝ်ႈၶူးဝိသိတ်ႉတ

20.05.2005

ၶပေႃႉယမ်ဝႆႈသႃႇထိုင် ႁူၼ်းမုၼ်ငဝ်းၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင် ဝိပႆႉသၼ ႁဝ်းယူႇၶႃႈၵေႃႈ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ၵမ်ႇမုင်ႈၵမ်ႇမွင်းၼေၸလႆႈ လႆႈငိၼ်းဝႃႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင် ဝိပႆႉသၼႁဝ်းၶႃႈ ၶဝ်ႈသူၼ်မႃၵ်ႇႁၢၵ်ႈၶမ်းႁၢႇ မိူဝ်ႈ ဝၼ်းထိ **10.05.2005** ၼၼ်ႉၼႆၸလႆႈ ၶႃႈပေႁဝ်းပိၼ်ၵၢၼ်ၵေႃႈလိၵ်ႉ၊ ၶေႃးၶူမ်မွင်ၵေႃႈၸတႃႉၸတႃႉဝႃႈဝႃႈတီႈၶႃႈၵေႃႈ။ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင်ႁဝ်းၼေႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ပိၼ်ၽူႈၵႂၼ်ႁူဝ်ႁဝ်းၶႃႈတင်းသိင်ႈၼေ ပိၼ်ၽူႈႁၢၼ်သႃႇသ ၼေႇၼႆၸလႆႈ ၵမ်ႇပႆႇၵိုင်ႇတၢၼ်ႇ ၽႅတ်ႇယၢၼ်ပိတ်ႈႁဝ်းၶႃႈတင်းသိင်ႈၼေ တႃႉၵေႃႈ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵမ်ႇၽွင်းလိူဝ်လႆႈ သၽေႃးသင်ႇၶႃႇရတြႃးၸလႆႈ ၵမ်ႇ လၢင်ႈၸိူဝ်းၸိူဝ်၊ ႁွပ်ႈၼၼ် ႁမ်းလိုၼ်းသုတ်း ယွၼ်းသူးပၼ် ႁူင်ႈတူၼ်ႈၶူး လူင်ႁဝ်း ႁွတ်ႈထိုင်တီႈႁတ်းယိၼ်ၼေႁမ်းၶႃႈ။

ၸဝ်ႈဝႃႇယႃႇမိၼ်ႇတႃႉ (သိူဝ်ႇပေႃႉ)

ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၶူးလူင် ဝိပႆႉသၼ ၽူႈၸတေႃၵၢင်းပိုတ်ႇသႃႇလိင်း လႆႈ ပူၵ်းပွင်ႁၢၼ်လိူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ ၽေႇသႃႇ၊ သႃႇသၼေႇမႃး ပီယႃဝ်းၶႃဝ်းႁိူင်ယဝ်ႉ ၸလႆႈ ထိုင်ၶႃဝ်းယၢမ်းမၼ်းၸဝ်ႈ လူဝ်ႇလႆႈလိုဝ်ႈယဝ်ႉၼၼ်ၸလႆႈ ၶေႃးယူင်း ၵၢၼ်းမၼ်းၸဝ်ႈ ၵၼ်တိုၵ်ႉလူဝ်ႇၸိူဝ်းလူဝ်ႇသၢင်ႈထိင်ႈတင်းၶမ်ၼၼ်ႉ သင်ႇၶတ်းပၢၼ်မႂ်ႇၸလႆႈ လုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပႆၢမၼ်းၸဝ်ႈ ထုၵ်ႇလႆႈသိုပ်ႇႁၢပ်ႇ ႁၢမ်ၶေႃႈႁၢၼ်ၼေၸလႆႈ ၸိူဝ်းသၢင်ႈႁႃႇ ႁူင်ႈထိုင်တီႈမုင်ႈမွင်းမၼ်းၸဝ်ႈ ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈ[ဩ]ႇလူင်ဝိပႆႉသၼၼၼ်ႉ ၶၢမ်ႇတုၵ်ႉၶၢမ်ႇယၢပ်ႇၼေ ၵမ်ႇလိုဝ်ႈၵမ်ႇသဝ်း ၵွၼ်ပူၵ်းပွင်ႁၢၼ်ၸိူဝ်း သင်ႇၶတ်း၊ သင်ႇသွၼ်

ၸၢဝ်းၶိူဝ်း ၶႅၼ်းမိူင်းတႆးႁဝ်း ႁႂ်ႈပိၼ်ၵူၼ်းလီ၊ မီးသိၼ်ထမ်း၊ မေႃႇၵႃႉၵၼ်၊ ၸွႆႈထိမ်ၵၼ်သေ ၸိုဝ်ႈသိင်မၼ်းၸဝ်ႈ ပေႃးၸိုဝ်းလႅင်ဝႆႉယူႇ။ ယွၼ်းသူးႁႂ်ႈ ၸဝ်ႈၶြူႉႁဝ်း ၸွတ်ႈၽေဝလီ၊ ၽေဝမျႃတ်ႈ၊ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇတီႈၵတ်းယိၼ်သေ ၵမ်းၼႃႈ။

ၸဝ်ႈမႁႃႇၶူႉ (သီႇႁူဝ်ႇ)
01.06.2005

ၵမ်ႇမုင်ႈၵမ်ႇမွင်းသေ ၼႆႈငိၼ်းၼၢဝ်ႇၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူးလူင်ႁဝ်း ၼဝ်ႈ ၸၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇႁၢၵ်ႈၼမ်းၵူႇၶႄလႄႈ ၼႂ်းတပေႃးႁဝ်း မီးတင်းမွင်ၸႂ်၊ ပိၼ် သင်ႇဝေႇၵယူႇတေႃႉတေႃႉၼႂ်းၵေႃႈ။ ၼႂ်းတပေး ၼတႇၼႆႈငိၼ်းႁူႉၸၵ်းၸိုဝ်ႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူးလူင်ႁဝ်း ၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူးလူင်ဝိပသ်ႉသၼ ၸိမ်မိူဝ်ႈၵႂႃႇယု တိုၵ်ႉၼႆႈၵဝ်ႈၼူပ်ႇသိပ်းၼူပ်ႇၶၢင်ႉသေ ၼႆႈႁူႉဝႃႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူးလူင်ႁဝ်း မီး ၶမ်ႉၸႂ်လီ ၶိူဝ်ၸိုဝ်ႉမိူဝ်း၊ ၽေႇသႃႇ၊ သႃႇသၼေႇ၊ ယဝ်ႉၵေႃႈ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူး လူင်ႁဝ်း မေႃၶိုင်ပွင် ၵၼ်တၢင်းမုင်ႈမႂ်ႈမီးဝႃႈ "တႃႇတႆးမိူဝ်းၶႄႈ... တႃႇတႆး မိူဝ်းၶႄႈ"ၼႆသေ ၸုမ်းၸိုဝ်းၶိူဝ်းတႆးတင်းၶမ် ၼႆႈသေႃႉတေႃႈႁူမ်ႈငဝ်းမိတ်ႉ တႃႇယူႇၶၶင်ႉၵေႃႈ ၼႂ်းတပေး ၵဝ်ႇၵုင်ႇၵုၼ်းမုၼ်ငဝ်းယူႇၼတႉၼတႉၵေႃႈ။ ၶပေႃႉယမ်ဝႆႈသႃသေ ... ။

ၸဝ်ႈပၼ်ႇလႃႇၽေႃးၵ (မိူင်းသူႈ)
ၵိပ်ႉၶိုင်ႈ မိူင်းလၢင်းၵႃ

တႆးႁဝ်းၶႆႉ မၼ်းတုၵ်းယွၼ်းမုင်ႈမွင်း ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်လီယူႇတႃႇ သေႇ။ ၸွမ်းၶၢင်ႇၵၢပ်ႈလွႆပၢၼ်ၶၶႅင်ႉၵေႃႈ တွၼ်ႉမီးမႃးယူႇ။ ၶႅၼ်းၶၶႅင်ႉ ၸဝ်ႈတူၼ်ႈသူးလူင် ဝိပသ်ႉသၼႁဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ၼဝ်ႈပႃးၸဝ်ႈၶိုင်ႈ။ ယိူင်းမႃႇ ႁဝ်းၼႂ်းၶႆႉ မၼ်းၵမ်ႇပႆႇပိုတ်ႇလီ၊ လိၵ်းလွမ်လွႆႈမိူင်းသိူဝ်း တီႈႁဝ်းမၢင်ႇၵိူဝ်း ၶွႆႈၵၢၼ်းထိုင်ၶၶႅင်ႉ မၼ်းပႆႇပၢင်ႇလိူင်ႈလီ။ လူဝ်ႈၵၼ်ပႆႇလၢင်ႈႁုပ်ႈၼႆႈ ၵၼ်ႁဝ်းၶွႆႈၼႆႈၶၶႅင်ႉ ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်တႆးႁဝ်းၼႂ်းၵမ်းၽွင်ႈ ၵွင်းလႆႈၵွင်း ၶၶႅင်ႉသမ်ႉ ၼႆႈလူမ်ႉၵၢၼ်ႉလူလၢႆႈလွင်ႈလႆႈလွင်ႈၶၶႅင်ႉ ႁူဝ်ႇလွမ်းလုပ်ႈၽႄႇ ပၢၼ်မၼ်း။ သုၼ်ႇတိုၵ်ႉမီးယူႇၵေႃႈ တိုဝ်ႉတၢင်းသမ်ႉၵမ်ႇမီးယဝ်ႉၼလႆႈ

ၼွင်ႈလွင်ႈႁွင်ႉႁွမ်းယူႇသေတႃႉ ၼွင်ႈတူဝ်သမ်ႉၵမ်ႇလွမ်းလႆႈယဝ်ႉၶလႈ ယူင်း ၵၢၼ်းပႆႇပုတ်း ၽဝၶိုင်ႈလူဝ်ႈလၢတ်ႈ သမ်ႉသုတ်းပဵတ်ႈယဝ်ႉၶလႈ ယူႇတီႈ ပဵၼ်လူဝ်ႉလၢတ်ႈတႆးၵေႃႉၶိုင်ႈသေ ၽွင်းယၢမ်းၶၶေႉ ယိၼ်းၵိုတ်ႇၽိုတ်ႇ ၼမ်ၵပ်ႉၵူၵ်း တူၵ်းလွၵ်ႇဝႆႉယူႇ။ ပဵၼ်ၸိုဝ်ၶႆၵေႃႈ ၵထၢင်ႇၵမ်ႇပေႉတၢင်း ၵၢတ်ႈယဝ်ႉၼၢႈၶလႈ ယွၼ်းလႆႈယွၼ်းသူး မုင်ႈမွင်းၸႂ်ႈလူဝ်ႉလၢတ်ႈတႆးႁဝ်း လႆႈသိုပ်ႇမီးၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်လီ၊ ၽူႈပိုတ်ႇပၢၵ်ႈၶတေၢင်း လူင်ႉၶင်ႇလဝ်ႈတူၼ် ၼူးလူင်ႁဝ်းၶႆႉၵူႈ ၵမ်ႇထၢတ်ႇၵမ်ႇဝႆၢးသေၵမ်း… ၶႆႉၵမ်ႇၵႂး ယွၼ်း သူးပႂးပၶ ၸႂ်ႈၵၼ်လဝ်ႈတူၼ်ၼူးႁဝ်း လႆႈလဵဝ်းၽဵဝ်ၵူႈ တီႈၵၼ်ယူင်း ၵၢၼ်းဝႆႉၶၶေႉသေၵမ်းၶႆယူႇၵေႃႈ။

လဝ်ႈသူႇရိယ (သၢင်ႇလၶ်ႉလွမ်)

ၵမ်ႇမုင်ႈမွင်းသေၶလႈ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉလႆႈငိၼ်းၼၢဝ်ႇငၢဝ်း လဝ်ႈတူၼ် ၼူးဝႂးလူင် ၸြႃႇလဝ်ႈဝိပႆႉသၶ လွၼ်ႇၵူႈလူင်ႉၶႆ ဝေႇတၶေႃႇ ၵၼ် ၵမ်ႇတၢင်ႇလူဝ်ႈလႆႈၶၶေႉ တၢင်ႈပတိသၼ်ႇထေႇ ၶင်ႇမၢၵ်ႇႁူဝ်လွၵ်ႇၵမ်းလိဝ် ယဝ်ႉၼၢႈ။ ၼၢႈတပေႈႁဝ်း ယွၼ်းသူးၸႂ်ႈလဝ်ႈၸြႃႇလူင်ႁဝ်း လဵဝ်းႁူႉႁၼ် ထိုင်ၸြႃးသေ ႁွတ်ႈထိုင်ၶပ်ႉပၢၼ်ႇ လူင်ႉၶင်ႇၵရိယႃႇၼဝ်လဝ်ႈလူင်း ၶၶေႉသေၵမ်း။

ယုမ်ႇယမ်ၶပ်ႉထိုဝ်ဝႆႈသႃထိုင်သေ…

လဝ်ႈပလ်ႇလႃႇသီႇရိ (တုလႃး) ၵၢင်းတုင်

လူဝ်ႈၼၢဝ်းသီႇႁူဝ်ႇ

03.06.2005

ၵမ်ႇမုင်ႈမွင်းသေယဝ်ႉ သမ်ႉၵိုင်ႉၵၢင်ႉလႆႈငိၼ်းၼၢဝ်ႇ ၸြႃႇလဝ်ႈ တူၼ်ၼူးလူင်ဝိပႆႉသၶ ၼဝ်ႈလၢမ်ႇသူၼ်မၢၵ်ႇၵၢၵ်ႈၼမ်းၵူႈၶႆ ၼၢႈတပေး ႁဝ်းယိၼ်းမွင်လွၵ်ႇၶလႈ သေလႆႈတေႉတေႉၼၢႈ။ ၸြႃႇလဝ်ႈလူင်ႁဝ်းၶႆႉ ပဵၼ် ၽူႈႁၵ်ႉ ထွတ်ႈမျၢတ်ႈသီႇယူင်ႈ၊ လူဝ်ႉၼူဝ်း၊ ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၶေႃႇ၊ လိၵ်ႈ လၢႆး၊ ဝၢၼ်းမိူင်းတေႉတေႉ လဝ်ႈၶိုင်ႈၼၢႈယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၶေႉ လႆႈဝႂႈလၢဝ်း ၼူဝ်းပီႈၶွင်ႉတႆးႁဝ်း လႆႈသုမ်းလဝ်ႈၽူႈၵတ်ႉၸၼ်ႇလိၵ်ႈလၢႆး ၽေႃႇသႃႇတေႉ

တေႉၸႂ်ႇယဝ်ႉ။ ၸႂ်ႇတပေးၶွင်ႈ ယွၼ်းသူးထိုင် ၸွမ်ႈသြႃႇလိၵ်ႈလူင်ၶွင်ႈ လႆႈ
ၸဵဝ်းပူၼ်ႉ လွင်ႈတုၵ်ႉၼၼ် ၸဵဝ်းႁွတ်ႈထိုင် တီႈၵတ်းယဵၼ်သေၵမ်း။

လိၵ်ႈၶၼ်ႈတေႃးၽႄႈသ (ပၢင်လူင်)
ၸၢဝ်းတၢင်း သီႇႁူဝ်ႈ
04.06.2005

သြႃႇလိၵ်ႈလူင်ဝိပသ်ႉသၶေဝ်းၸႂ်ႇၶႆႉ ပိၼ်လိၵ်ႈၵၼ်ၸၢမ်ႇယၢပ်ႇ ၸၢမ်ႇႁိုဝ်ႉသေ ပူၵ်းပွင်ပၼ် ၸွမ်ႈလိုဝ်ႉလၢတ်ႈတႆႈၶွင်ႈ လိၵ်ႈၶိုင်ႈသေၵမ်ႇၵႂႃႇ ၵၼ်ထၢင်ႇလႅင်ႈတီႈသုတ်းတေႉ သြႃႇလိၵ်ႈလူင်ၶွင်ႈ လႆႈတေႇတင်ႈႁႅင်း ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီးမႂ်း ၸွမ်ႈလိၵ်ႈတႆႈၶွင်ႈ ပေႃးလႆႈၸဝ်ႈၵွၵ်ႉ ၵၼ်၊ လႆႈမႂ်းလိုဝ်ႈယင်ႉသဝ်းသေ သွၼ်ၶိုၼ်းၸွမ်ႈသႂ်ႇသၶႄႇတႆႈၶွင်ႈ ၸိုၼ်ႈ ယိုၼ်ႇၸႂ်ႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၶၼ်ႈ ၸွမ်ႈၵၼ်လိၵ်ႈသြႃႇၶွင်ႈၸႂ်ႇ လႆႈႁူႇထိုင် တီႈလီ မိတ်ႈၵတ်းယဵၼ်သေၵမ်းၶႆႉသေ မီးတၢင်းမွင်လွႆၸေႃးၸုမ်လွမ်း လွင်ႈသြႃႇ လိၵ်ႈၶွင်ႈ လပ်ႉလွႆငိုၼ်းလွႆၸမ်း ႁူႇပႆႇပိတ်ႈၶွင်းၶၼ်ႈတေႉတေႉၸႂ်ႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈၶၼ်ႈတမႄႈလႄႈ
လူဝ်ႈၸၢဝ်း မူင်းသီႇႁူဝ်ႈ
03.06.2005

ႁုၼ်းမုၼ်ငဝ်းလိၵ်ႈ၊ ၶပေႉလိၵ်ႈၵမ်ႈလၢင်ႈႁွႆလူပ်း။ ၵူပ်းႁူပ်ႉမိုဝ်း သေ၊ ဝႆႈသႂ်ထိုင်ဝၼ်းၶွင်ႈလိၵ်ႉ။ သြႃႇလိၵ်ႈၶႆႉယဝ်ႉ ၵၼ်တိမ်ႈဝွၵ်း ပႂ်ႈလီ သေ၊ လွတ်ႈၸၶဝႄႈ "ၸွမ်ႈတႆႈၵတ်းယဵၼ် ၸိုၼ်ႈယိုၼ်ႇမႂ်ႇသုင်သေၵမ်း" ၶႆဝႄႈ။ ၸၢပ်ႈတူဝ်လိၵ်ႈၶႆႉႁူႇသေတႃႉ။ မုၼ်ငဝ်းလိၵ်ႈၸလႈ သၼ်ႈတၵၼ်ၸွႆႈပိၼ် ၶၼ်ႉ၊ ၶၢမ်ႉတိုၵ်ႉႁူမ်ႈငမ်းၶွင်းဝႆႉ။ လူဝ်းပွႆႉဝႆႉ တိုၵ်ႉလွမ်းမႂ်းယူႈဝႆႈ။ ၸွမ်ႈ ၸဵဝ်းပူၼ်ႉၸႂ်ႇတၼ်ၶႃႈ(တၼ်ၶႄႈ)ၸလႈ ထိုင်တီႈၵတ်းယဵၼ်သေၵမ်းၶႆ... ယွၼ်းသူးသူင်ႈ။ ၶပေႉယမ်သေ–

ၸႂ်ႇပေး ထမ်ႈမသႃႇမိ ၶႄႈၸမ်းလ
လူဝ်ႈၸၢဝ်း သီႇႁူဝ်ႈ

“တူၼ်ႈမႆႉလီၼိုင်ႈတူၼ်ႈ ၼူၵ်ႉမူၼ်ႈမိူၼ်ႇသၢၼ်တူဝ်” ၵႂၢမ်းၼင်ႇ ၼႄႈႁူမ်ႈမီးမႃးၼင်ႇၼၼ်ၼၼ်ႉ ၵၢၼ်ပၼ်လိၵ်ႈတူၼ်ႈမူးလူင်ၸဝ်ႈၼၢႆး လိၵ်ႈမူး လူင်ဝိပသ်ႉသၼၼ်ႉ ပၼ်လိၵ်ႈမူးလူင် ၵၢၼ်ၵႂၼ်ႁူဝ်သင်ႇၼတ်းၸလႆႈ တၢင်ႇတႃႈတင်းသဵင်ႈ ၸႂ်ႈပွင်ႇလွင်ႈၵၢၼ်လိူဝ်ႉၼိူဝ်း၊ ၽေႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႄႇ လီသေၵႂၼ် တွၼ်ႈသေၵဝ်ႇမႃးတေႉတေႉဝႃႈဝႃႈသေၵမ်ႇၵႃး ၶတ်းၸႂ်ႈ ၼိုၼ်းယႂ်ႇ ၵႂၼ်ႁူဝ်ၶတ်းၸႂ်ႈ ၵၢၼ်ထုၵ်ႇလီယူႇၵႂၢမ်းသၼ်ႈတၢင်း ၵၢၼ် မၼ်းလိၵ်ႈၼတ်းလွႆ ၼပ်းၼိုင်တူင်ႉၼိုင်ႁူႇၸတႃႉၸတႃႉၸလႆႈ ပၼ်ၵၢၼ်လီ ၵဝ်ႁုၼ်းမုၼ် ၵမ်ႇလီလူင်လိုမ်းလႆႈသေပွၵ်ႈ။ ၼုၵ်းလွႆလႆႈၼိူဝ်ႁုၼ်းမုၼ် လိၵ်ႈတူၼ်ႈမူးလူင်ၸဝ်ႈတႃႇသေႇ၊ ၼပေႉယမ်ဝႆႈသႃ ႁုင်ႇၵူႈမုၼ်မၼ်းလိၵ်ႈ တႃႇသေႇယူႇၵေႃႈ။ ၵဝ်တင်းယေႃးၼိသေႃးမၼိသိၵႃႇရ သႂ်ႇလွႆမရၼႄ ၼုသ်သတိသေ ၸႂ်ႈလိၵ်ႈတူၼ်ႈမူးလူင်ၸဝ်ႈ ၵႂၵ်ႇပူၼ်ႉမူၼ်ႉလွတ်ႈ တၢင်း တုၵ်ႉၼယၢပ်ႇ ၼင်းသမ်ႇသၵူႇၼၼ်ႉသေၵမ်းတီႈၼႃး။ ၼပေႉယမ်ႁုင်ႇမုၼ်ၼမ်ႉ ယႂ်ႇသေ–

ၼႃးတပေး လိၵ်ႈၼႄႇရတ
လူဝ်ႈၼၢဝ်းသီႇႁူဝ်ႉ

ၼႃးၵဝ်းလႆႈဝိၼ်းၼၢဝ်ႇ လိၵ်ႈၵျႃႇလူင်ၵဝ်းၼႃးဝိပသ်ႉသၼ ၼေႃႉ ၵၢၼ်ပၼ်လိၵ်ႈလူင်လိုဝ်ႈသဵင်ယႂ်ႇလိုဝ်းလင် တၢင်းၵၼ်လိၵ်ႈယႂ်ႇႁူၢင်ႈ၊ လိၵ်ႈ ပိုတ်ႇပၢၵ်ႈတၢင်းပၼ်၊ လွင်ႈၵႅၼ်းၵၢၼ်ၽေႇသႃႇ၊ ပွင်ၵၢၼ်သႃႇသၼႄႇလၢဝ်း ၼိုဝ်း၊ ယၢၼ်ၵဝ်းမိုဝ်းလၢတ်ႈမႂ်ႇႁူႇယဝ်ႉၼၼႃးၸလႆႈ ဝိၼ်းသေလႆၸတႃႉ ၸတႃႉၼႃး။ ယွၼ်းသူးပၼ် လိၵ်ႈၵျႃႇလူင်ၵဝ်းလိၵ်ႈ ၸႂ်ႈလိုဝ်းယၢၼ်တုၵ်ႉၼ ၸႂ်ႈလိုဝ်းႁွတ်ႈ ၽေဝၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵတ်းယိၼ်သေၵမ်းတီႈၼႃး။

လိၵ်ႈၼမႃႇဝုထ ၼေႃႇသုၼူၼ်း
လူဝ်ႈၼိပ်ႉၼိုင်ႈ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႉ

မိူဝ်ႈလႆႈႁူႉဝႃႈ လိၵ်ႈတူၼ်ႈမူးလူင်ဝိပသ်ႉသၼႁဝ်း ၵႂၵ်ႇယၢၼ်ဝႆႉ ပိတ်ႈ လုၵ်ႈသိတ်ႉသင်ႇၼ၊ တၵ်ႉၵႃႇတင်းၼမ်သေ ၵမ်ႇမီးဝၼ်းတေၼိုၼ်း မႃးလူး မိူၼ်ၵဝ်ႇထိုင်ႈၵမ်းသွင်ယဝ်ႉၼၼ်ၼၼ်ႉ ၼင်ႇႁၢင်ႈတီႈတူဝ်ၵဝ်ႇ ႁိုင်ႉ ၵၢင်ႉၵႂၵ်ႇမႃး ၼႄႈထၢမ်ၵၢၼ်ၼိုင်ႈဝႃႈ “ၵမ်ႇႁူႉဝႃႈ တေၵဝ်သင်ၼိုၼ်း

မႃးတႅၼ်းတၢင်တီႈႁဝ်းၼႆႉယူႉ၊ ႁူႉယူႉႁူလ်းၼင်ႇႁဝ်ႉ ၽူႈလႂ်ၽႂ်ၵေႃႈ ၵမ်ႉ လူဝ်လႆႈ လွင်ႈလႅၵ်ႈလၢႆႈတၢႆၵူတ်ႉ ႁူလ်းၼႄႉပႆႇႁူတ်ႉႁွၼ်ႉလူး လွင်ႈၼႄး ၼူမ်သေလႆႈ တိုၵ်ႉမႂ်ႇထိုင်ဝႃႈ ပႆႇႁိုင်ႉလီယၢၼ် ယွၼ်ႉဝႃႈပၼ်ၵေႃႉငၢၼ်ႁဵၼ်း တင်းသဵင်ႈ တိုၼ်းၵိုင်ပိုင်ႈ၊ လိုၼ်းသုတ်းတေႉၵေႃႈ တေၸၢင်ႈႁဵတ်းႁူဝ်… လူဝ်သေတူင်ႉၵၢဝ်ႇပၼ်ဝႃႈ ႁႂ်ႈလိၵ်ႈတူၼ်ၸူး ၽိူဝ်ၵူးထိုင်တီႈႁဝ်း ယဵၼ် တီႈႁၢမ်းၸဵၼ်သေႁၢမ်းၼႆၼၼ်ႉ။ ၼမ်ႉႁတ်ႉႁုၼ်းမုၼ်လိၵ်ႈ တူၼ်ၸူးႁဵၼ်း ၸတႃႉ တိုၼ်းတေၵိူၵ်းပိုၼ်းႁဵၼ်းႁူႉသေ”ယူႉၵေႃႈ။

လိၵ်ႈပၼ်ႉတဝ (လၢႆးၸၢႈ)
လူဝ်ႈၸၢဝ်းသီႉႁူဝ်ႉ
25.05.2005

ၵမ်ႉမီးလွင်ႈမုင်ႈမွင်းသေ လႆႈငိၼ်းၸၢဝ်ႉဝႃႈ လိၵ်ႈတူၼ်ၸူးလူင် ဝိပႆသၼႃ လႆႈၸဝ်ႈသူၼ်မႃၵ်ႉႁၢၵ်ႈၸမ်းႁူၺ်ႉ မူဝ်ႈဝၼ်းထိ **10.05. 2005** ယဝ်ႉၼႆၸလႆႈ ၸၢႈႁဝ်းၸဝ် ပၼ်လွင်ႈႁပ်ႉလူၺ်ၶႅၼ်လူၺ်လွမ်းသေ ငိၼ်းသေးလႆႈ လွမ်းၸတႃႉၸတႃႉၸၢႈၵေႃႈ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ႁၢင်ႈၽၢင်မၼ်းလိၵ်ႈ၊ ၼေႈႁၢမ်းသင်ႇ သွၼ်မၼ်းလိၵ်ႈၸလႆႈ လွင်ႈႁဵတ်းတၢင်းသၢင်ႈမၼ်းလိၵ်ႈၼၼ်ႉ ယင်းတိုၵ်ႉ သိုပ်ႉယူႉလူလႆႈ ၶွင်ႈၸၵႃႈၵူၵ်းၸၵႃႈလူၺ် သင်ႉၸၢၸလႆႈတၵ်ႉႁၢ, မူင်းတႃႇႁဝ်း ယူႉၼႆၼၼ်ႉ ၸၢႈႁဝ်းၸဝ်ယုမ်ႉယမ်ႁူဝ်ပၢၵ်ႇတဵမ်ႉယူႉၵေႃႈ။ ၶွင်ႈၼႄးလူပ်း ၼႆႉ ၸၢႈႁဝ်းယွၼ်းသူးပၼ် ႁႂ်ႈတူၼ်ၸူးလူင်ႁဝ်း ႁွတ်ႈထိုင်တီႈႁၢတ်းယိၼ် တီႈၵမ်ႉပၼ်ၵမ်ႉလူႉၼႆၼၼ်ႉသေႁၢမ်းၵေႃႈ။

လိၵ်ႈပလၢႆႉ,လျ,သျ,ရ (သီႉ,ပေႃႉ)
27.05.2005

“တူဝ်တၢႆဝႆႉလၢႆး ၼႆးတၢႆဝႆႉလိုဝ်ႈ” ၽွင်းၸၢဝ်းႁူၼ်းတင်းၼမ် ၵွၼ်ႁၼ် ၵေႃႁၢမုင်ႈမွင်းယူႉၼၼ်ႉ သမ်ႉၼၢင်ႈၽုတ်းၵွၵ်ႉမွၵ်ႉႁီႈမႃး ၸလႆႈ ၵွၼ်ႁၼ်ႁူမ်ၼူမ်းၵမ်ႉယဝ်ႉဝႆးလႆႈ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၵမ်ႉထၢင်ႉထူမ်သေ ထိုင်မူဝ်ႈဝၼ်းထိ **10.05.2005** ၼၼ်ႉ ၸိုၼ်းႁွင်လင်ၵွၵ်ႉယၢၼ်ပိတ်ႈ ႁူၼ်းတင်းၼမ်ႁူႉၸလႆႈ လႆႈၵွၼ်ႁၼ်လႅၵ်ႉလႆႈ၊ ၼွႆႉလႆႈ၊ မွင်လႆႈ၊ သီလႆႈ၊ ၽၢၼ်လႆႈ လွမ်းၸတႃႉၸတႃႉယူႉၸၢႈ။ ဝႃႈႁိုဝ်ၵေႃႈ ႁဝ်းၸၢႈတင်းသဵင်ႈ “ၽႂ်ႈ

တိုၼ်းပိူၼ် တိုၼ်းလွမ်းသိူၼ်းလိူဝ်ႁၼ်ႁူလုၵ်းယဝ်ႉ။ ဝူႈၼၼ်ႉသေတႃႉၵေႃႈ ၼႄႈႁၢၼ်ၵၼ် ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၸူးလူင်ၶုၼ်း ၶိုတ်းဝႆႉပုၼ်ႈတႃႇတင်းၼမ်ႉၵိုဝ်း ၼၼ်ႉၸတႉ ၵမ်ႈလူႉ ၵမ်ႈႁၢႆ ၵမ်ႈတၢႆသေ မီးၵိုတ်းလပ်းပိုၼ်းဝႆႉယူႈဢိင်ႈ ႁမ်ႈၽႄႈၸႂ်းၵေႃႈ။ ၼပ်ႉယမ်ႇဝႆႈသႃ ႁုင်ႈမုၼ်ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၸူးလူင်ၶုၼ်းသေ ႁႂ်ႈလႆႈႁွတ်ႈထိုင် တီႈလီတီႈမျၢတ်ႈသေႁမ်းလူလုၺ်ႈၵေႃႈ။

ၸၢႆးပေး ၵေႃးၶေႉယႃႉ
ၵူဝ်ႈၸၢဝ်း မိူင်းလင်းႁႃ

“တွၵ်ႉလုမ်ႈဝႆႉ ၼိူင်းမိူင်းတႆးတင်းၼမ်ႉ” ၵမ်ႉၽွင်းလိူဝ်လႆႈ လွင်ႈ ထမ်း လိၵ်ႈလၢႆႈႁူႉလိၵ်ႈလၢႆႈမႃးၸလႈ ၸဝ်ႈလူင်တူၼ်ႈၸူးၶုၼ်းၵေႃႈ ႁႂ်ႈလႆႈ ၽႃတ်ႉ လုၵ်ႈၼွင်ႉတပေးတင်းသိူင်ႈယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၼိုင်ႈၸဝ်ႉၸဝ်ႉ လိုဝ်း ပိူၼ်လုၵ်ႈၼွင်ႉၵေႃႈ တေလွမ်းလင်ၸဝ်ႈတူၼ်ႈၸူးၼင်ႉႁဝ်ႉ။ ပိူၼ်ႁိုဝ်ၵေႃႈ ယႃႉ တူၼ်ႈၸူးလူင် ၵမ်ႉသုမ်းသင်သေလိုဝ်ႉသေယၢင်ႉ မီးတင်းၼမ်ႉမိူတ်ႈ တႃႉတင်းၼမ်ႉ။ တူၼ်ႈၸူးလူင်ၶုၼ်းသၢင်ႈပွင်ဝႆႉ ႁၢၼ်မိုဝ်း၊ ၽႄႉသႃႉ၊ သႃႉသ ၼႄႉတင်းၼမ်ႉလိုဝ်းၼႆႉ ပိူၼ်လၵ်းထၢၼ်မၼ်းယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈၵႃႉၶႃႉရ
ၵူဝ်ႈၸၢဝ်းၶိူင်းလိၵ်ႈ မိူင်းလင်းႁႃ

“တီႈၽူႈလီၸဝ် ထုၵ်ႉႁွတ်ႈ” တီႈၵၼ်ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်လီ ၸဝ်ႈၵၼ် ၵဝ်တၢင်းၶေႉတၼႄႉ၊ ဝူႉသၼႄႉ၊ ၼမ်ႉလွၼ်လီသေ ႁၢပ်ႉႁၢၼ်လိုဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ သႃႉသၼႄႉႁူႉၼၼ်ႉ လိုဝ်သေတီႈလီ၊ တီႈမိူတ်ႈ(သုႁတိ)ၵမ်ႉမီးတီႈ လွၼ်ၼႆႉယုမ်ႉယမ်ယူႉၵေႃႈ။ ႁႂ်ႈၸဝ်ႈတူၼ်ႈၸူးလူင်ၶုၼ်း ႁွတ်ႈထိုင်တီႈႁတ်း ယိၼ်ၼၼ်ႉသေႁမ်းလူလုၺ်ႈ။

ၸၢႆးတပေး ၸဝ်ႈၵၢၵ်ႉႁဝမ်ႉသ (ၼွင်ၸိုဝ်)
ၵူဝ်ႈၸၢဝ်းၶိူင်း တီႈလင်းႁႃ

ၽူႈႁဵပ်းႁွမ်ပိုၼ်း–
ၸဝ်ႈသီႉရိၵွၼ်ႉ၊ ၸဝ်ႈပလ်ႉလႃႉဝမ်ႉသ သိူင်မူၼ်း

A Shan Manuscript of Mahasatipatthana Sutta Housed at the Bodleian Library, Oxford University

Jotika Khur-yearn (SOAS, University of London)

The *satipatthana,* "mindfulness meditation", is one of a number of popular subjects in Shan Buddhist literature. There are at least 3 versions of the Mahasatipatthana Sutta in Shan: the Manuscript version at the Bodleian Library; "the Mahasatipatthan" by Sao Amart-long Moeng-nawng; and the Mahasatipatthan Vatthu" Sao Punnasara of Wan Yok; However, this essay will limit itself to discussing the manuscript of the nissaya of Mahasatipatthana Sutta at the Bodleian Library of Oxford University. I shall examine its date, author and poetic style and then point out some significance of the text.

Date and Style

The date and author of the manuscript, kept at the Bodleian Library, are still not known. That manuscript is well protected by hard covers although originally it seems to have been a scroll. Scrolls that usually rolled up with a wooden cap at one end are a common format for Shan writing of the 19th century and earlier. The Bodleian manuscript has 49 paper sheets excluding the front and back covers the sheets are still in good condition the paper is a native Shan hand-made product. Shan paper is called 'ze-sah' in Shan, and is made of the skin of 'sah tree.' The paper in is known to the Burmese as 'Shan zekku' meaning Shan paper. It is noteworthy that the style of pagination is different from that of today. The page numbers in this manuscript are written on the second page of each sheet,

i.e. there is only one page number per folio, while today page numbers are put on both sides of each sheet. The practice of paginating both sides of a folio probably dates back to European influence.

The author

When I started looking for the author of this treatise, I found in the book itself the names of two people, 'Kyaw Kham-Sau' (ၵျေႃႉၶမ်းသႂ်ႈ) on the first page and 'Kummavara' (ၵုမ်ႉမႃႉဝႃႉရ), on the last page. There is still no clear evidence to suggest either Kyaw Kham-Sau or Kummavara to be the author. In fact, if any, there are facts on Kyaw Kham-Sau to suggest he is not the author. I will argue this case first and then come back to Kummavara afterwards.

Although Kyaw Kham-Sau's name is mentioned on the first page of the treatise, he introduces himself as the copyist of the treatise. The second page of the first sheet is left blank, indicating a separation between this statement and the actual content of the text. This suggests to me that Kyaw Kham-Sau is the copyist of the manuscript. The distinction being made here is between the original author of the text and the copyist who reproduces it. This means 'Kyaw Kham-Sau' is not the author but rather someone who copied it from an existing version, which is made clear by following a translation of the first two lines of the first page:

> "The name of this Dhamma book is the treatise of Satipathan, sirs.
> The copyist [of this treatise] is Kyaw Kham-Sau of Moeng Senwi (Senwi State), sirs."

In Shan manuscripts, here is often a close association between the authors and the copyist, sometimes making it hard to differentiate between the authorship and copying. For, there was a tradition among Shan scholars to be surrounded by many assistant pupils who wrote down or copied their works. Authors May either have composed orally and their students

wrote down the first copy or they may have written the first version themselves, and, after that, asked their pupils to make copies. Here, however, there is a question of why Kyaw Kham-Sau, who mentioned his own name, did not mention the date and author of the treatise? It suggests that he did not know the date and name of the author. Alternatively, he left out the anther's name, which the Shan writer's often did in the olden days, because he is himself the author of the work. Further research is needed to clarify these issues.

Now, I return to the case of Kummavara whose name is found on the last line of the last page of this treatise. The whole paragraph, which bears his name, was in Burmese, instead of Shan. This raises a doubt that perhaps it was written by someone else at another time. However, when compare with Kyaw Kham-sau, Kummavara has more possibility of being the author of the manuscript, although this name is unusual in the history of Shan scholars, not attested elsewhere to my knowledge. It is possible that this name, perhaps, is an alternative name of a great Shan scholar usually known by different epithet, as most of Shan scholars have a number of names.

The Significance

Nevertheless, the important point here is that at least there is a Shan version of *Mahasatipatthana Sutta* nissaya at the Bodleian Library, which can provide us with further evidence of the Shan tradition of *lanka* tradition for discussing meditation. Anyhow, the version at the Bodleian Library may be assumed to be the oldest version of Mahasatipatthana Sutta in the Shan language. As a matter of fact, if it really belongs to the 18th century, it is even older than the method of the Burmese Ledi Sayadaw (1846-1923), who is historically regarded as the earliest master of *vipassana* meditation in Burma. When an analysis of these two versions or a

comparison between them is made, perhaps some light should then be shed to help clear up these questions. A preliminary examination of this Shan version of Mahasatipatthana Sutta, carried out when I was visiting Bodleian Library, revealed it to be well composed in the old style of Shan lanka. This poetic style seems to be older than the one used by Sao Amart-Long Moeng-Naung (1854-1905) in his *Mahasatipatthan (1875).* But it cannot be said for certain unless and until the date and author are confirmed, or until unshakable evidence, such as might be discovered from carefully comparing the system of Shan writing of that period and the like, is found. However, it is certain that it is the type of work that would have been done by a learned Shan scholar who had studied well the Tipitaka.

To sum up, it is my contention that the manuscript of Mahasatipatthana sutta, kept at the Bodleian Library of the Oxford University, is earlier than the other Shan texts of Satipatthana or mindfulness meditation, possibly as early as the 18th century. Therefore, I would like to conclude, by the skills and beauties of poetic style in the text, that it must have been the work of an eminent Shan scholar of the time.

(Note: I would like to thank Venerable Dhammasami (D.Phil, Oxon) of the Oxford Buddha Vihara and the staff of the Bodleian Library of the Oxford University for helping me access to the Shan manuscript of Mahasatipatthana sutta. My deep acknowledgement also goes to my teacher Dr Kate Crosby, a senior lecturer on Buddhist studies at SOAS, University of London, who has given me terrific supervision throughout my studies at SOAS.)

Jotika Khur-yearn
25/5/05

Thai Buddhism and Environmental Issue

= =

Note. The following is an edited version of a dialogue between Natsu, a Japanese student at Oxford, and Ven. Dhammasami Thai Buddhism and environment. The main discussion is centered on forest monks. Natsu asked these questions as a part of his presentation.

Q. Some monks in Thailand live in the forest, which I think is positive but, on the other hand, they seem to take no activism in environmental preservation, which is negative. What is your opinion?

A. Buddhist monks renounce the world (of family life) to seek peace and calm within. They are always the minority in the world. Their way of life, based on voluntary vow of poverty, is straightly against the way of the world that seeks pleasure out of material world. Forest monks, in particular, live the ideal of a content life based on spiritual practice. They carry only essential belonging, such as robes, alms-bowl, umbrella, razor and a cup.

However, by nature, the forest monks are not, except during the Ayutthaya time when they had their own fraternity and administration, organized into big groups; they have no direct relationship with political authority. But forest monks are more revered than town-dwelling monks for their ascetic practice. Their dwelling in the forest creates an idea in people's mind that

forest is associated with holiness. By their presence in the forest alone, the monks preserve forests.

Moreover, by their exemplary life of living under trees or in a hut, they demonstrate that we can survive with little if the nature is well preserved. It is a living demonstration of a simple way of life. Regarding the influence of their exemplary life, please read Forest monks of Sri Lanka (1983) by an anthropologist from Durham University, Dr. Michael B. Caruthers. For general information on the 20th century forest monks of Thailand, you may read Forest Reflections (1997) by Dr. Kamala Tiyavanish of Cornell University. Of course, works by practitioners are more numerous, particularly by Ajhan Chah (1918-1992), one of best known forest meditation masters, and his disciples. For general information, you may visit: www.forestsangha.org. “A Spiritual Biography” of Ajahn Mun (1870-1949) by his famous disciple, Ajahn Maha Boowa, himself in his early 90s, is another book you should consult.

Just as Zen Buddhism in Japan, the number of forest monks is relatively negligible. However, the influence of the forest monks on Thai culture has been much greater, in the same way Zen practitioners on Japanese culture.

As to the positive and negative points, I think this is very much the view of the questioner. For a forest monk, on the other hand, he would see his role only in a positive way: he is non-violent, non-confrontational; leaching by example in preservation; not destroying forest and environment through respect and through self-control of greed. You know that in many cases human beings use natural resources more than they need to, thus unnecessarily putting “strain on the nature service of the planet”. (See also “Millennium Ecosystem Assessment”, a report on Ecosystem by 1,360 scientists from 95 countries published in March 2005. Tim Radford**,** Science Editor of The

Guardian (30 March 05), commenting on the report says that "The human race is living beyond its means", "having two-thirds of world's resources 'used up'". Consult also with Planet under Pressure is a six-part BBC News Online series looking at some of the most pressing environmental issues facing the human race today.)

I think the forest monks are active in preserving forest and its bios stem. Apart from their simple way life, they follow the example of the Buddha by living, meditating in the forest. As we know, the Buddha was born, attained enlightenment and passed away under a tree. Even when we pour water in a symbol of sharing merit with the departed one, we pour the water on a plant. To "activism", if you take it to mean being active in the way a pressure group does it, then the forest monks do not subscribe. The aim may be the same, but the forest monks do not react like the pressure groups do. In other words, the forest monks only act, and do not react.

They act to prevent deforestation and unnecessary water withdrawal. Today "Flow from rivers has been reduced dramatically. For parts of the year, the Yellow River in China, the Nile in Africa and the Colorado in North America dry up before they reach the ocean". (The Guardian, 30/3/05)

Q. Do you think Thai-Buddhism is in a sense, aesthetic and intellectual contemplation of nature?

A. As far as I am concerned, Thai Buddhism, as an official institution, does not have a policy on ecoenvironment or biodiversity. However, this does not mean Thai Buddhism is silent on contemplation of nature. In fact, the Buddha himself often comments on the beauty of nature or ecoenvironment. As to biodiversity, well, Buddhism teaches that animal life is as valuable as human life. I cannot and need not say more than that.

Q. Is Thai-Buddhism integral to the biological and cultural inheritance of many peoples?

A. Thai Buddhism teaches that in trees there are some unseen non-human beings, you may call it, spirits. It is important to respect them. Otherwise, you may cause disharmony and evil may befall upon you. But the big commercial companies do not really care about this belief.

Q. Is it true that Thai-Buddhism (or monastic community) structure is, to the certain extent, forced by government?

A. Buddhist monastic community is by nature devoid of Vatican-style hierarchy. The Buddha did not appoint a leader to succeed him; nor did he consider himself the leader (although he was seen as such). The main bond was through the teaching, not personality of the teacher or leader. However, from the earliest time in India, Buddhist monastic community has had a hierarchical structure. The hierarchy has been where the kings and governments deal with the Sangha (community) and there have been many instances that the kings use the religious Order to legitimate themselves or to force the community into a model that would legitimate their style of governance. The present hierarchical structure of Thailand began in 1902. (For more on this, please read, among others, S. Tambia, World Renouncer and World conqueror and Yoneo Ishii Sangha, State and Nation.)

Q. In your opinion, do you think Thai-Buddhism should contribute to structure people mind for the environmental conservation, if so, why'?

A. Thai Buddhism certainly can and should be more actively promoting environmental issues than it has done. I think this is true of any monastic institutions in other countries as well. For the Buddha says that climate (including forest,

weather, vegetation, water) is a reflection of human's mind: if people are greedy, the water withdrawal will be greater, and consequently the water will go dry; there will be deforestation and thus a flood; the weather will become abnormal. If there is any limitation on the part of the Buddhist monastic communities around the world, it has been because of the ineffectiveness of the highly centralized hierarchical structure, which has been imposed on the monastic community. I must say, however, that many Thai Buddhist monks are very much aware of the importance of preserving ecosystem and biodiversity.

Q. How is the consciousness of the Thai-people toward the environmental issues, especially environmental disaster within the own country or biodiversity?

A. I do not know exactly how the consciousness of the people is on environment. As far as 1 knows, it is His Majesty the King who has campaigned tirelessly for this issue and led the people in preservation.

ၵၢၼ်တေႃႇၶိုင်ၵဵဝ်း ၵမ်ႉၸွင်ႈ

≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ≡ ၶၢဝ်းပီ 2004-2005

တူဝ်ပႆႉပွၵ်ႈမႃးထိုင် ဝူၼ်ႉၶပ်းၶိုင်ဝႆႉယူႇ

မႂ်ႇဝၼ်းထီႉ **27/2/2004** ၶၼ်ႉ ၸွမ်းပၢင်ႁူမ်ႇ တႃႇဝူၼ်ႉလွႆႈ ထႅမ်ပၼ် လွင်ႈပိူင်သၢင်ႈၽိုၼ်ႈငိုၼ်းပုတ်ႉထဵဝ်ႇသႃႇငလႈလိၵ်ႈတႆး တီႈဝတ်ႉ မႁႃတႃႇၵျူႇမ၊ ဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ ႁဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃး **6/3/2004** ၶၼ်ႉ လႆႈႁူမ်ၵၼ်ထႅင်ႈပွၵ်ႈထီႉသွင်။ မႂ်ႇဝၼ်းထီႉ **27/3/2005** ၶၼ်ႉ လႆႈ ငူပ်းလီႉၵၼ်ထႅင်ႈ ပွၵ်ႈထီႉသၢမ်ႁဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်းတၢင်း ပၢင်ႁူမ်လူင်ၸဝ်ႈပုတ်ႉ ႁူႉမိူင်းမိူင်း

ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႆႇ ထမ်ႇမသႃႇမိၼ်ႉ ပဵၼ်ၽူႈၵၼ်လုမ်း ပွင်ၵၢၼ် ပၢင်ႁူမ်လူင်ၸဝ်ႈပုတ်ႉ (The world Buddhist submit) တႃႈ ႁၢင်ႈ လၵ်ႈပၢင်းဝႆႉ ၼႂ်းတၢင်တူဝ်ၸဝ်ႈပုတ်ႉ မိူင်းၵၢင်းၵိတ်း တူၼ်ၶိုင်ႈသေ မႃးၸိုၼ်ႈႁွတ်ႈၶႅၼ်လႈ မႂ်ႇဝၼ်းထီႉ **20/11/2004** ၶၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈ လုၵ်ႉတီႈမိူင်းၵၢင်းၵိတ်းသေ ႁွတ်ႈထိုင်ဝတ်ႉမႁႃတႃႇၵျူႇမ၊ ဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉ ပူဝ်ႉ၊ မႃးၸဝ်ႉလွႆး သင်ႇၶလုၵ်ႈၼွၼ်းတႆး မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **22/11/2004** သင်ႇၶတႆး လိူဝ်းၵၼ်မႃးၼွၼ်းလိၵ်ႈ တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ႁူမ်ႈၵၼ်ၼွတ်းပၼ်တီႈမႆႇတွင်းဝၼ်းႁိုတ်ႇ ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႆႇ ထမ်ႇမသႃႇမိသေ တၢၼ်းသွမ်းဝၼ်း တီႈဝတ်ႉမႁႃတႃႇၵျူႇမ၊ ဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **25/11/2004** ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႆႇ ထမ်ႇမသႃႇ မိ ၵိၵ်ႉပႃးၸဝ်ႈၶူးဝိၸိတ်ႉတ ၵျွင်းလႅင်၊ ၸဝ်ႈၶူးၶရိၼ်ႉတ သူႉၶူၼ်း သႅင် လုၵ်ႉဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉသေ သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း မိူဝ်းၵျူႇမိူင်းမၢၼ်ႈ၊ တႃႇ မိူဝ်းၸိုၼ်ႈပၢင်ႁူမ်လူင် ၸဝ်ႈပုတ်ႉ တီႈတႃႈႁၢင်ႈ။

ဝၼ်းထီႉ **27/11/2004** ၶၼ်ႈ တၵျႃႉသထူးတၢႆး ဝီင်းတၢႆႇၵုင်ႇ ပၢင်းၵျေးတြူး ၵၢၼ်ၸေႇမေႃတၢၼ်ေႃ ၵထိၼ်ႇ တီႈဝတ်ႉတၢႆးၵဝ်ႇလၵ်း။ ဝၼ်းထီႉ **28/11/2004** သြူႉလဝ်ႇၸလႇတၵျႃႉသထူးတၢႆး ဝီင်းတၢႆႇၵုင်ႇ ၶွတ်းပၢင် ယွင်ႇၵုင်ႉယေႃးမုၼ် လဝ်ႇၸူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႈ ထမ်ႉမသႃႉမိ တီႈဝတ်ႉ တၢႆးၵဝ်ႇလၵ်း၊ ဝီင်းတၢႆႇၵုင်ႇ။ ဝၼ်းထီႉ **30/11/2004** တေႃႉထိုင် **7/12/ 2004** ၶၼ်ႈ လဝ်ႇၸူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႈ ထမ်ႉမသႃႉမိ လႆႇမူဝ်းလိုဝ်ႇ တူဝ်လိုဝ်ႇလွႆ ၶွႆးၵၢၼ်ၽေႃႉဝၼ်ေႃႉ တီႈဝတ်ႉၶိပ်ပႃႈၽိလႅပ်လၢသတ်ထမ်မရႆသီ၊ ၵိင်းတႃႉ၊ တူင်းပႃႉၵူဝ်ႉၶၼ်ႈယူႉယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **08/12/2004** တႃႉၸိုၼ်းပၢင်ၵုမ်လူင်လၢဝ်းပုတ်ႉၶၼ်ႈ လႆႇၵူႃႉၵၢဝ်တီႈယူႉ တီႈၵျူင်းလီမ်း ၵိၼ်းယႃးလီၵ်ႉသေ ၸတႉဝၼ်းထီႉ **09-11/12/2005** လႆႇၸိုၼ်းၵွတ်းပၢင်ၵုမ် ၵၢဝ်ပုၼ်းၽွၼ်း ပီၼ်ၽူးၵဝ်ႇပၢင် ၵူႃႉတင်းသၢမ်ဝၼ်းယဝ်ႉ။

ဝႆးသေ ပၢင်ၵုမ်လူင်လၢဝ်းပုတ်ႉယဝ်ႉ မူဝ်ႇဝၼ်းထီႉ **15/12/04** ၶၼ်ႈ လဝ်ႇၸူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႈ ထမ်ႉမသႃႉမိ ယေႃးၵူႃႉသူႉလွႆး တၵျႃႉ လၢင်း တီႈဝီင်းမေႃႉလမိင်ႇ မူင်းမွၼ်း။ ဝၼ်းထီႉ **16/12/04** ၶၼ်ႈ လဝ်ႇ သြူႉဝႃႉယႃႉမ ၵျူမ်ႇလူလုၺ်ႇတၵျႃႉသထူး ဝတ်ႉတွင်ႉပွၵ်ႉ ၶွတ်းပၢင်ယွင်ႇၵုင်ႉ ယေႃးမုၼ်မၼ်းလဝ်ႇယဝ်ႉသေ ဝၼ်းထီႉ **24/12/04** ၶၼ်ႈ ပွၵ်ႇမႃးၸိုၼ်း တၢႆႇၵုင်ႇယူႉယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **25/12/04** လုၵ်ႉတၢႆႇၵုင်ႇ မူဝ်းတူၼ်ႇတီး၊ ဝၼ်းထီႉ **26/12/04** သင်ႉၸၸလႇတၵျႃႉသထူး ဝီင်းတူၼ်ႇတီး ၶွတ်းပၢင်ယွင်ႇၵုင်ႉ ယေႃးမုၼ် လဝ်ႇၸူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႈ ထမ်ႉမသႃႉမိ ၸလႇ လဝ်ႇၸူးမေႃ လူင် Dr. ၵေႉလႃႉၶၼ်ႈတ တီႈဝတ်ႉဝေႉလုဝၼ်ႉယူႉယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **28/12/04** ၵွၵ်ႉၸၢဝ်းတၢင်းၵူႃႉ ဝီင်းပၢင်လူင်သေ ဝၼ်းထီႉ **29/12/04** ပွတ်းၶွႆ သင်ႉၸၸလႇတၵျႃႉသထူး ဝီင်းပၢင်လူင် ၶွတ်းပၢင်ယွင်ႇၵုင်ႉယေႃးမုၼ် လဝ်ႇၸူးမေႃလူင် **2** လဝ်ႇ ၸလႇ လဝ်ႇၸူးမေႃ ၵိမ်ႉၵော **7** လဝ်ႇယဝ်ႉ ဝႆးဝၼ်း သိုပ်ႉၸၢဝ်းတၢင်းၵူႃႉ ဝီင်းလႆးၸႃးယူႉ ယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **31/12/04** သင်ႇၸၸလႈတၵုႇ တူင်ႇဝဵင်းလႃးၸုႈ ႁွတ်း ပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႇယေႃးမုၶ် တီႈႁျင်းပၢင်ႇ၊ လႃးၸုႈ။ ဝၼ်းထီႉ **1/1/2005** ၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈၼူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆ ထမ်ႇမသုႇမိ ၸလႈ မူႇပီႈလုမ်းၶွင်ႉ ႁွတ်းတၢင်းလီႁုသူဝ်ႇပၶ် ၼူးဝႃးႁႃႇၸဝ်ႈ၊ ပေႃးၸဝ်ႈ ႁူမ်ႈလူလ်ႈပီႈၶွင်ႉ လိူဝ်းၵၶ်လူႉႁွၢ်တၢ်ႁုႇလိူဝ်းၶၼ်ႉ တမ်ႈတီႈႁျင်းၵုတ်ႇ၊ လႃးၸုႈ။ ဝၼ်း ထီႉ **2/1/05** ၶၼ်ႉ ၵွၵ်ႇဝဵင်းလႃးၸုႈ မႂ်းထိုင်ဝဵင်းလွႆလိမ်ယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **3/1/05** ၶၼ်ႉ သင်ႇၸၸလႈတၵုသထႃး ဝဵင်းလွႆလိမ် ႁွတ်းပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႇယေႃးမုၶ် ၸဝ်ႈၼူးမေႃလူင် သွင်ၸဝ်ႈ တီႈဝတ်ႉထၢတ်ႈ တေႃႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းထီႉ **4/1/05** ပွၵ်ႈၸိုၶ်းမႂ်း ဝဵင်းတူၶ်ႈတီႈ။ ဝၼ်း ထီႉ **10/1/05** ၶၼ်ႉ ၵၢၶ်းသိုပ်ႇႁုႇ ၵဵင်းတုင်၊ တႃႈၸီႈလိၵ်းသေတႃႉ ႁွပ်ႈ သႂ်ၢငၢလၢလွင်ႈလၢတၢင်းၸလႈ ၵမ်ႇပိၶ်ႁုႇႁွတ်ႈသေ လႆႈသိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်း ႁုႇလိုဝ်ႈယင်ႉ တီႈဝဵင်းလိူဝ်ႇ။ ဝၼ်းထီႉ **13/1/05** ၶၼ်ႉ သင်ႇၸၸလႈတ ၵုႇသထႃးတႂ်း ဝဵင်းလိူဝ်ႇ ႁွတ်းပၢင်ယွင်ႈႁုင်ႇယေႃးမုၶ် ၸဝ်ႈၼူး မေႃလူင် သွင်ၸဝ်ႈ တီႈဝတ်ႉသုႇသၶဝိပုလ။ ဝၼ်းထီႉ **15/1/05** ၸဝ်ႈၼူးမေႃလူင် Dr. ဢေႇလုႇၶၼ်ႇတ သိုပ်ႇၸၢဝ်းတၢင်းႁုႇ မိူင်းတႂ်းပွတ်းႁွင်ႇသေ ၸဝ်ႈၼူး မေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆ ထမ်ႇမသုႇမိ လႆႈၸိုၶ်းပွၵ်ႈမႂ်းယင်ႉ တီႈဝဵင်းတႃႈႁုင်ႈ။

ဝၼ်းထီႉ **26/1/05** ၶၼ်ႉ လုၵ်ႉတီႈတႃႈႁုင်ႈ မႂ်းမိူင်းထႂ်း။ မိူဝ်ႈ ဝၼ်းထီႉ **30/1/05** ၶၼ်ႉ သင်ႇၸၸလႈတၵုႇသထႃးတႂ်း ၶွင်ႈမိူင်းထႂ်း လႆႈ ႁွတ်းပၢင်ယေႃးမုၶ် ၸဝ်ႈၼူးမေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆ ထမ်ႇမသုႇမိ တီႈဝတ်ႉမွႆႇ၊ ဝဵင်းမိူင်းႁွၵ်ႇ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ **3/2/2005** ၶၼ်ႉ မၶ်းၸဝ်ႈလုၵ်ႉတီႈမိူင်းထႂ်း ယေႃးႁုႇ မိူင်းၸိင်ႇၵပူဝ်ႇသေ မိူဝ်းမိတ်ႉတႃႇႁႃးပၶ် တၵုႇသထႃးၸဝ် တီႈ ၶၼ်ႈ။ ဝၼ်းထီႉ **6/2/2005** ၶၼ်ႉ မၶ်းၸဝ်ႈ လုၵ်ႉတီႈၸိင်ႇၵပူဝ်ႇ သေ ၸိုၶ်းယေႃးမႂ်းမိူင်းထႂ်း။ ဝၼ်းထီႉၶႂ်ႉ မၶ်းၸဝ်ႈ ၵိၵ်ႇတင်း ၸဝ်ႈ ႁႃႇၵေႃးၵေႇယ၊ ၸဝ်ႈၼူးပၶ်ႇတဝ၊ ၸဝ်ႈဝိလုႇသၵ်ႉၵ ၸလႈ ၸဝ်ႈရၵ်ႉ ၶိတ ၵွၵ်ႇယၢၶ်မိူင်းထႂ်းသေ မႂ်းႁွတ်ႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ **7/2/ 2005** ၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်ႈသဝ်း ႁွတ်းပၢင်ႁူပ်ႉထူပ်း သင်ႇၸလုၵ်ႈႁွၶ်း

တႃႈ တီႈသီႇႁူဝ်ႇ, 3 ဝၼ်းသေ ဝၼ်းထီႉ **11/02/2005** ၶၢဝ်ႉ လဝ်ႈၼူး မေႃလူင် Dr. ၸမ်းမႆႇ ထမ်ႇမသႃႇမိ ၸိုင်ႈပွၵ်ႈမိူဝ်ႈ မိူင်းၵၢင်းဢိတ်းယူႇယဝ်ႉ။

ပၢင်ႁူမ်ႈလူမ်းႁပ်ႉတွၼ်ႈပီႈမႂ်ႇတႆးၼေႈ ႁူမ်ႈလူမ်းႁပ်ႉတွၼ်ႈတူင်ႉတၢင်ႉ လုမ်းဝႆႈၽြေး

ဝၼ်းထီႉ **12/12/2004** လဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶဝေရ (မႁႃႇပေးထိ ၵိင်းတုင်) ၵႂၢၼ်ႁွတ်ႈသေ လဝ်ႈသြႃႇပၼ်ႇတိတ ၵိင်းႁႆႈ၊ လဝ်ႈသြႃႇၶရေၶျေႇထမူႇလေႈ၊ ၵိၵ်ႇပႃး တၵႃႇသထႃးမိူင်းတႆး (တႃႈၸီႈလဵၵ်း၊ ၵိင်းတုင်၊ မူႇလေႈ၊ ဝဵင်းလိူဝ်ႇ) မႃးဝႆႈၽြေး တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ။

ဝၼ်းထီႉ **13/12/2004** လုမ်းဝႆႈၽြေး ၵၢၼ်လဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶဝေရ ၵႂၢၼ်ႁွတ်ႈ ၵႂၢၼ်ၵၼ်တၢၼ်းပဵၼ်း(သွမ်းဝၼ်း) တီႈဝတ်ႉမၵုတႃႇရျႇမ ဝဵင်းၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇသေယဝ်ႉ ဝႆးၶၢဝ်ႉ ၵႂၢၼ်ၵၼ်ႁူမ်ႈလူမ်းႁပ်ႉတွၼ်ႈ ပီမႂ်ႇတႆး **2099**သေ သိုပ်ႇၵႅတ်ႇပၢင်ႁူပ်ႉထူပ်း ႁပ်ႉတွၼ်ႈတူင်ႉတၢင်ႉၵၼ်ၵူႇ ႁူမ်ႁူမ် လူမ်းလူမ်းယူႇယဝ်ႈ။ ၼႂ်းပၢင်ႁူပ်ႉထူပ်းၶၢဝ်ႉ လႆႈယွၼ်းထွမ်ႇ ၶေႃးသင်ႇ သွၼ် တမ်ႈတီႈလဝ်ႈသြႃႇလူင်ၸဝ်လဝ်ႈ၊ လဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶဝေရ ၸလႈ လဝ်ႈသြႃႇပၼ်ႇတိတ ၵိင်းႁႆႈ ၽၢၵ်ႇၵႂၢမ်းၵေႃးဝႃႇတ ၵူႇၶႄႇၶႅ–

"ၸႃႈၸွႆႈလဝ်ႈၸဝ် လႆႈမႃးသွၼ်လိၵ်ႈၸတႉၸတႉ။ သင်မၼ်းလွႆႈမိဝ်း မၼ်းၸတႉ ႁဝ်းပေးၸွႆႈလိၵ်ႉၸိုၼ်းယူႇ။ ပေးတူလိုဝ်းမိူင်းထႆးၶႅ ၵမ်ႇမိူၼ်ၵူႈပွၵ်ႈယဝ်ႉ၊ သင်ႇၸၢၼ်ႇမိူင်း ၵမ်ႇမႃးယူႇလႆႈငၢႆႈငၢႆႈ။ ႁွပ်ႈၶၢဝ် သင်ဝႃႈ မီး လဝ်ႈတႆးႁဝ်း ၵၢၼ်ၵတ်ႉၸၼ်ႇၶႅ ၵိုင်ႇလီမိူဝ်းယူႇ တီႈမိူင်းထႆးသေ ပွင်ၵၢၼ်ယူႇ။ တီႈမိူင်းတႆးႁဝ်းၵေႃႈ သမ်ႉလူဝ်ႇဝႆႉၸတႉၸတႉၶႂၢင်ႇၵဝ်ႇ။ ၸႃႈယူႇ တီႈမိူင်းထႆး ႁိုင် **30** ပီပႆၢယဝ်ႉ။ တၢင်းယိူင်းၵၢၼ်းၸႃႈၸတႉ တႃႇတေပူၵ်း ပွင် သင်ႇၸတႆး၊ ပီႈၶွင်ႉလိုဝ်ႉၸိုဝ်းတႆးၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၢဝ် ယူႇတီႈလႂ်ၵေႃႈ ႁဝ်းလူဝ်ႇပူၵ်းပွင် တႃႇတႆးႁဝ်းသေ ၵႅတ်းပဵၼ်ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉႁူလိုဝ်း။ သႆၢ ငၢႆမိူင်းတႆးၵၢၼ်ဝႃႈၶၢဝ်ႉ ၵိုင်ၶိုဝ်လဝ်ႈႁဝ်းၸဝ်ႁူႈလဝ်ႈလဝ်ႈ၊ တႆးႁူႈၵေႃႉ ၵေႃႉၶၢဝ်ႉယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈႁဝ်းၸႃႈ မႃးၽဵဝ်ၵိၼ်းတီးယႃးၶၢဝ်ႉ ႁွပ်ႈႁၢင်း မႃၼ်ႈ ၵမ်ႇမီးတီႈမၼ်းယဝ်ႉၸလႈ လႆႈၵူႇၶွၼ်း တီႈႁၢင်းတႆးႁဝ်းၶၢဝ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၶႅ ပဵၼ်ၽွၼ်းလီ ၵၢၼ်ႁဝ်းမီးႁၢင်းဝႆႉ ႁင်းႁူလိုဝ်းၸေႃၸေႃ ၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်ႈယွၼ်းသင်ႇလဝ်ႈႁဝ်းၸဝ် ၵဝ်ၵၼ်ဝႃႈ ပႃးၵၼ်ပဵၼ် ၸဝ်ႈ

ယိူၼ်ပိူၼ်ၸဝ်ႈၵုၼ် ၶမ်ႉၸုၼ်ႉပႃးၵၼ်သေ ယူႇတီႈလႂ်ပႃးၵၼ်ၼိုင် တေထိုင် တီႈယိုင်းမႆၢလႆႈယူႇယဝ်ႉ”ၶႂ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶၢဝ်ႇ လၵ်ႉသြႃႇလႃႇၶဝေဝ ပၼ်ၵေႃးဝႃႇတ တီႈလုၵ်ႈၼွၵ်းၸၢင်း သၢင်ႇၼတ်ႈဝႃႈ “မွႆႇသုင် တၢင်းသိၼ်ႈ၊ ၶႄႈယိုင်းၵၢၼ်ႈႁဝ်းမႃးဝႆႈၽြႃးၶႂ်ႉ မီး ဝႆႉလႆၢလႆၢမိဝ်း (1) ႁွပ်ႈၼႂ်ႈႁၢၼ် ပိုၼ်းတီႈၵိူတ်ႇၽြႃး ပုတ်ႉထၵယႃႇၸလႈ (2) ႁွပ်ႈၼႂ်ႈထူပ်း လၵ်ႉပီႈလၵ်ႉၶႂၢင်ႉႁဝ်းၼဝ် ၼႂ်ႈပၼ်ၸိူင်းလၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်။ သၢင် ဝႃႈ ၵမ်ႇမီးလၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်ၵေႃႈ ႁဝ်းတေၵမ်ႇပိၼ်မႃးလႆႈၶမ်ႉ မိူၼ်ၶၢင်ႇမိူဝ်ႈ ၶႂ်ႉ။ လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် ယႃႇပေလူင်လိုမ်း မိူင်းတႆးလႃးလႃး။ တီႈၵေႃႇသုတ်း လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် တေလႆႈမိူဝ်းၼွတ်းၵၢၼ်ပၼ်မိူင်းတႆး သၢမ်ပီ ယွၼ်းထိုင်ၶၢင်ႇ ၶႂ်။ သမ်ႉထိုင်ႈ လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် ဝူၼ်ႉပၼ်လွင်ႈၵျင်းတႆးႁဝ်း တီႈမိူင်းၵိၼ်း တီႈယႃးၽွင်ႈ။ ၶၢင်ႇၶိုဝ်သၢင်ႇၼတ်ႈႁဝ်း ပေႃးတေၵမ်ႇထၢတ်ႇၵမ်ႇဝႆၢး တီႈ ၵိၼ်းတီႈယႃးၶၢဝ်ႇ လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်ၵိုၼ်ႇလီၼတ်းလႂ်ယူႇ။ ၼႃႈၼႂ်ႈၵဝ် ၵျင်း တႆးတီႈၵိၼ်းတီႈယႃးၶၢဝ်ႇ ၵၢပ်ႈၶွပ်ႇထိုင်လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် တူၺ်းထိုင်လုမ်း လႃးႁူႇသေၵမ်း”ၶႂ်ယဝ်ႉ။

ဝႆၢးၶၢဝ်ႇ လၵ်ႉသြႃႇၶရေၶျေႇထ ၽႃၵ်ႇတွၼ်ႈၵေႃးဝႃႇတ ႁူႇ ၶၢင်ႇၶႂ် “မွႆႇသုင်ႁူႈလၵ်ႉၼႃး၊ မိူဝ်ႈၶႂ်ႉ ပိၼ်ပၢင်ႁဝ်ႉတွၼ်ႈပီးမွႆႇတႆးၸလႈ ပၢင်ႁူပ်ႉထူပ်းမိုတ်ႈၵိုဝ်းၵၼ်ၶၼ် မီးဝႆႉသွင်တွၼ်ႈ။ ၼႃႈယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ ပိၼ်ပီး ၵႆၢႈၼႃးၶႂ်ယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႃႈ ၵႃႇယုၼႃႈယႂ်ႇသေတႃႉ တၢင်းႁူႉၼႃး ၵမ်ႇပိၼ်း လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်ၸလႈ ႁွပ်ႈၶၢင်ႇ ၵမ်ႇပေႃးမီးလွင်ႈလၢၵ်ႇလႆၢးသၢင်သေ သၢင်ႇ သွၼ်လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်ၼႃး။ ႁူလႆးၵႃႈ ၵိုင်ၶိုဝ်ၶႄႈယိုင်းၵၢၼ်ႈလၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် သၢမ်ၶႄႈ ၵၼ်ဝႃႈ ‘ၵၢၼ်ၼွၵ်းၸၢင်း၊ ၵၢၼ်သႃႇသၶျေႇ၊ ၵၢၼ်လိူဝ်ႉလၢတ်ႈ’သေ လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် မႃးတီႈလင်းၵျၶႂ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ လၵ်ႉႁဝ်းၼဝ် မႃးလပ်ႉတၢင်းႁူႉ ‘လပ်ႉၽိူဝ်ၽိူဝ် ၽၢၵ်ႉယွႆႈယွႆႈ’ၶႂ် ၶႄႈႁူၢမ်းၵၼ်ၶႂ်ႉ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ပေႃးလပ်ႉ ၽိူဝ်ယဝ်ႉ လင်ႇၽၢၵ်ႉလႆႈယွႆႈ။ ပေႃးၵမ်ႇၽိူဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇၽၢၵ်ႉလႆႈငဝ်ႈငဝ်ႈ ယဝ်ႉ။ ၶမ်ႉၼူင်း ၶမ်ႉမႃဝ်း လွႆႈလူင်ၸမႈမိူင်းတႆး ပႂ်ႉမွင်းလၵ်ႉႁဝ်းၼဝ်ဝႆႉယူႇ ၼႃး”ၶႂ်ယဝ်ႈ။

ဝႆၢးၶၢဝ်ႇ ၸမႈလိၵ်ႉ ၶႂ်းမၢၼ်ႇၵိၼ်ႇ(သိၵ်ၼဝ်ႈၽၢၵ်း သျႃမ်းယၣ်ယၣ် မၼ္တလေး) တၢင်တူဝ်တၵႃႇသထႃး လုမ်းဝႆႈၽြႃးတၢင်းသိၼ်ႈသေ မွၵ်ႇလၢတ်ႈ

ၼေႃႈႁူမ်ႈဝႆႉ “ႁွပ်ႈလဝ်ႈႁဵဝ်းၸဝ်ၸလႄႈၼႃႈၸဝ် မီးၵၢမ်ႇလီသေၸလႄႈ လင်ႇလႆႈ မႃးႁူပ်ႉထူပ်းႁၼ်ၵၼ်။ ၼႃႈၸဝ် လူမ်းလူမ်းသိုဝ်းသိုဝ်း ၶမ်ႉတႃႇပေႃးတူၵ်း ယဝ်ႉ။ ပိူင်ႈၶၢင်ႇၼႃႈႁဵဝ်းၸဝ်ပိၼ်လႆႈၶၼ်ႉ တေမိုဝ်ႉၸဝ်ႈႁူင်ၾၢင်းသေ တေ လူႇတၢင်းထိုင် လဝ်ႈႁဵဝ်းၸဝ်ၵေႃႈ။ တီႈမိူဝ်ႈပႆႇႁွတ်ႈလင်းၵၢၶၼ်ႉ ပေႃး ႁဵၼ်းသေ မုင်ႈမွင်းလဝ်ႈႁဵဝ်းၸဝ်ယူႇယဝ်ႈ”ၶႆႇသေ သိုပ်ႇၶၼ်ႉ တၵႃႇသထႃး ၸဝ် ႁူမ်ႈၵၼ်ယွၼ်းသူးဝႆႉ “သင်ႇၼႃႇလဝ်ႈတင်းလိုဝ်း ႁႂ်ႈမူၼ်ႈသိုဝ်း တွၼ်း တိုဝ်းလိၼ်ႈၵတ်းယဵၼ် ”ၶႆႇယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ 19/02/2005 ၶၼ်ႉ ႁဵတ်းပၢင်ႁပ်ႉၵဝ်ငိုၼ်းတၢၼ်း ၵၼ်လဝ်ႈၵျၢႇသုၼမိၼ်ႇတ ၸလႄႈ တၵႃႇမိူင်းတႆးတၢၼ်းမႃး တႃႇသင်ႇၼ လုၵ်ႈႁဵၼ်းတႆး မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ ၶိုင်ႈလဝ်ႈ တေႃႇလႃႇ 100 တႃႇ 65 လဝ်ႈၸလႄႈ တႃႇငိုၼ်းႁွင်ၵၢင် တေႃႇလႃႇ 5,000 ယူႇယဝ်ႉ။ ဝႆႉသေတၢၼ်းငိုၼ်းယဝ်ႉ သင်ႇၼလုၵ်ႈႁဵၼ်းတႆးတင်းသဵင်ႈ ၽွမ်ႉၵၼ်ယွၼ်းသူးပၼ် “ႁႂ်ႈလဝ်ႈၵျၢႇ သုၼမိၼ်ႇတ ၸလႄႈတၵႃႇမိူင်းတႆးတင်းသဵင်ႈ ယူႇလီၵတ်းယဵၼ် ပဵၼ်ၵၢၼ် သႃႇသၼႃႇ ႁူႇဝၼ်းတႃႇမိူဝ်းၼႃႈသေၵမ်း”ၶႆႇယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **26/4/2005** လဝ်ႈတႆး **10** တူၼ် လိုဝ်းၵၼ်ၵွင်ႇ ပူၼ်ႉလၼ်ႉ M.A ၸလႄႈ B.A တီႈလၼ်ႉလွမ် (Buddhists and Pali University) မိုၼ်ႈႁပ်ႉလုမ်ႈ တီႈႁူင်းၵျေႃလူင် BMICH ဝဵင်းႁူဝ်ႇလမ်ႇ ပူဝ်ႇ။ ဝၼ်းၶၼ်ႉ ၸဝ်လဝ်ႈသိပ်းတူၼ် ႁဵတ်းပိၼ်တီႈမႆႉတွင်း ဝၼ်းပၢင် ႁပ်ႉလုမ်ႈၶႆႇသေ ႁူမ်ႈၵၼ်ၵႃပ်ႈသွမ်းၶႂ် သွမ်းဝၼ်းယူႇယဝ်ႈ။

ၸဝ်လဝ်ႈ **10** လဝ်ႈလမ်ႉ –

1. လဝ်ႈၼူးၵိၼ်ႇတၵ လဵၢႆးၵၢမ်း (M.A)
2. လဝ်ႈၼူးသၼ်ႇတႃႇထိၵ တိုၼ်းလိုၼ်ႈ (First Class)
3. လဝ်ႈၼူးပလ်ႇလႃႇၶၼ်ႇတ ထိၼ်ၵဵဝ်ႈ (Second Upper Class)
4. လဝ်ႈၼူးၵၼ်ႇတမႃႇ ၶေႃႇသဵင် (Second Upper Class)
5. လဝ်ႈၵျၢႇသုဝရ မႃဝ်းၸမ်း (Second Lower Class)

6. ၸဝ်ႈဢြူႇၼၼ်ႉတေႃးၽြႃႉသ ၵွမ်သိင် (Second Lower Class)
7. ၸဝ်ႈၶူးၼၼ်ႉတိယ (လွႆၵေႃႉ) (Second Lower Class)
8. ၸဝ်ႈၶူးၼၼ်ႉတမႃႉလႃႉ ၽူင်းဝၼ်း
9. ၸဝ်ႈၶူးၸေႉမႃႉၵႃႉရ ၸိူဝ်းၸမ်း
10. ၸဝ်ႈၶူးထမ်ႉမသႃႉမိ ၶေႃႉၸမ်းလႃႉ

ပၢင်ႁုမ်လူင် တႃႇၸုမ်ႈၵၼ်သူင်ဝၼ်းဝိသႃႉၶ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း

ဝၼ်းထီႉ **06/05/2005** တႃႇတေမိူဝ်းၸိူၼ်း ပၢင်ႁုမ်လူင်တႃႇ ၸွတ်းပၢင်ပွႆးဝိသႃႇၸပူႉၵႃႇ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း တူဝ်ႈလူၵ်ႈ ၵၼ်လူင်ပွင် ၵိုင်ႈထႅမ်ၼလႈၵုမ်း U.N ၸဝ် ႁူမ်ႈၸွတ်း တီႈမိူင်းထႆးၶၼ်ႉ (ပေႃးၸိုင်ႈႁူႉ လွင်ႈၶႆႉ တီႈၵႂၢင်ႈမၼ်း လူတူလုၵ်းတီႈၶေႈလိၵ်ႈ **13** ၶိုင်းပပ်ႉၶႆႉတႃႉ) ၸဝ်ႈၶူးမေလူင် Dr. ၸမ်းမႂ်ႇ ထမ်ႉမသႃႉမိ လုၵ်ႉတီႈမိူင်း ၵၢင်းၵိတ်းသေ မႃးၼဝႉတီႈဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ။ ဝၼ်းထီႉ **28/05/2005** ၸဝ်ႈၶူးမေလူင် Dr. ၸမ်းမႂ်ႇ ထမ်ႉမသႃႉမိ ၸိူၼ်းလုၵ်ႉတီႈမိူင်းထႆး မႃးထိုင်ႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ။ ဝၼ်းထီႉ **02/06/2005** မၼ်းၸဝ်ႈ ၸိူၼ်းပွၵ်ႈမိူဝ်း မိူင်းၵၢင်းၵိတ်းယူႉ ယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **20/05/2005** သၢင်ႇၸလုၵ်ႈၸွမ်ၼ်းတႂ်း မိူင်းသီႇႁူဝ်ႉတၢင်း သိင်ႈ ႁူမ်ႈၵၼ်သေ တၢၼ်းသွမ်းၼၽေႃၶၼ်းလီ သူင်ႇထိုင်ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ဝိပသ်ႉသၼ (ပၸုၵၼ်ၸိူၵ်တထရ) (ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး) ၵၼ် ၸဝ်ႈၵႃမ်ႉ သူၼ်မႃၵ်ႉၸၢၵ်ႈၸမ်းႁူႉ မိူဝ်ႈဝၼ်းထီႉ **10/05/2005** ၶၼ်ႉယူႉ ယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **23/06/2005** ၸဝ်ႈၵၼ်ၵွင်ႉပူၼ်ႉ ၸၼ်ႉ M.A တီႈ ၸၼ်ႉၵွမ်ၵေႉလၶီႉယ (Kelaniya University) ၼလႈ Diploma ၸဝ်ၸဝ်ႈ **12** တူၼ် ၸိူၼ်ႈၸပ်ႉၵုမ်ႈ တီႈႁူင်းၸေႃလူင် BMICH ဝဵင်းႁူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ ၶၼ်ႉ ယူႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၶၼ်ႉ ၸဝ်ၸဝ်ႈႁူမ်ႈၵၼ် ၸွတ်းပီၼ်တီႈမႂ်ႇတွင်း ဝၼ်းလႆႈၸပ်ႉ

လုမ်ႈၶႅၼ်သေ ႁူမ်ႈၵၼ်တၢင်း သွမ်းၶႅၼ်ႇသွမ်းဝၢင်း ထိုင်သင်ႇၶလုၵ်ႈႁဵၼ်းတၢႆး တင်းသဵင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ၶဝ်ၸဝ်ႈ **12** တူၼ်လႄႈ –

1. ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇသီႇရိ သၢႆႇပွၼ် (Distinction)

2. ၸဝ်ႈၶူးၶေမိၼ်ႇတ ၶမ်းယွတ်ႈ (Distinction)

3. ၸဝ်ႈၶူးၵေႃးလိၼ်ႇတ (Distinction)

4. ၸဝ်ႈသြႇဝိသုတ်ႉထ ၵိဝ်ႈ

5. ၸဝ်ႈသြႇၵဝိၼ်ႇတ မွၵ်ႇၶမ်းသွႆႈ

6. ၸဝ်ႈၶူးသီႇရိၼ်ႇတ ပၢၼ်မွႆႇ

7. ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇဝမ်ႇသ သဵင်မူၼ်း

8. ၸဝ်ႈၶူးၵေႃးတိၵ သူႉမၼ်ႈ

9. ၸဝ်ႈၶူးၵုမျႇရ ၶမ်းလၢႆး

10. ၸဝ်ႈၶူးၸေတ်ႉတိယ လင်းသွႆ

11. ၸဝ်ႈသြႇၶမျႇဝုထ ၶေႇသူႉၶူၼ်း (Diploma)

12. ၸဝ်ႈၶၢဝ်ၵုတ်ႉတမၶၼ်ႇတီႇ သဵင်လီ

ဝၼ်းထီႉ **17/07/2005** ၸဝ်ႈၶူးမေႃလူင် Dr. ၶမ်းမႆႇ ထမ်ႇမ သျႇမိ လႆႈႁပ်ႉၵဝ်လုမ်ႈ Ph.D တီႈလၼ်ႉလွမ် Oxford မိူင်းဢင်းၵိတ်း ၶၢင်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ဝၼ်းထီႉ **31/08/2005** တၵျႇလူင်ၵူးတိၼ်ႇမွင်ႇဝိၼ်း+ၶၢင်း ၶမ်းလိၼ်ႇ (ဝိင်းလိူဝ်ႇ) လၢႆးပၢၼ်း + ၶၢင်းၶူၼ်း (မူႇလေႈ) တၢၼ်းသွမ်း လိတ်းပၼ် ၸမႈထဝ်ႈၶၢႆးငိုၼ်းယွတ်ႈ ၵေႃႉဢၼ်သဵင်ႈၵျမ်ႇၵျႇ မိူဝ်ႈဝၼ်း ထီႉ **25/08/2005** ၶၢင်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈဢၼ်ၵွင်ႇပူၼ်ႉလၢၼ်ႉ B.A (Kelaniya University)

1. ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇသျႇရ ၶေႇၵျွင်း (First Class)
2. ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇၺႃႇၶၢင်ႉတ ၶေႇၶိုဝ်း (First Class)

လိူဝ်းမႃးႁူမ်ႈပႆ ၶၢဝ်းတၢင်းသိပ်ႇႁူဝ်ႉ ပီ 2004/2005

1။ ၸဝ်ႈၼူးမုၶိၶၼ်ႉတ (ဝၢၼ်ႈလၢမ်မူင်းမူႉ) (ႁွတ်ႈ 01/12/2004)
2။ ၸဝ်ႈၶေႉမိၶၼ်ႉတ (လႃႈသိဝ်ႈ) (ႁွတ်ႈ 01/12/2004)
3။ ၸဝ်ႈၼူးၵႃတိတ်လႃလင်ၵႃရ (ၵိင်းတုင်) (ႁွတ်ႈ 11/12/2004)
4။ ၸဝ်ႈမၵျႃႉတေႉဝိၶၼ်ႉ (မူင်းသူႈ) (ႁွတ်ႈ 02/01/2005)
5။ ၸဝ်ႈမၵျႃႉဝၶၼ်းၵိဝ်ႈ (မူင်းၶၢင်း) (ႁွတ်ႈ 01။/01/2005)
6။ ၸဝ်ႈမၵျႃႉသေႉၶျေႉ (ၵေးသိး) (ႁွတ်ႈ 07/01/2005)
7။ ၸဝ်ႈၼူးပလၢႆႉလႃႉသႃႉရ (ၶမေႃႉတိး) (ႁွတ်ႈ 27/01/2005)
8။ ၸဝ်ႈသြႃႉၵေႃးလေႉယ (လႆၢးၼႃႈ) (ႁွတ်ႈ 27/01/2005)
9။ ၸဝ်ႈၼူးပၶၼ်ႉတဝ (လႆၢးၼႃႈ) (ႁွတ်ႈ 27/01/2005)
10။ ၸဝ်ႈရၵ်ႉၼိတ (တႃႈၼိးလိၵ်း) (ႁွတ်ႈ 27/01/2005)
11။ ၸဝ်ႈဝိလႃႉသၵ်ႉၵ (မူင်းၼၢင်) (ႁွတ်ႈ 27/01/2005)
12။ ၸဝ်ႈၼူးတေႉဝိၶၼ်ႉတ (ၶမေႃႉၼမ်း) (ႁွတ်ႈ 16/06/2005)
13။ ၸဝ်ႈထမ်ႉမသိႉရိ (ၶမေႃႉၼမ်း) (ႁွတ်ႈ 16/06/2005)
14။ ၸဝ်ႈပၶၼ်ႉတိတ (ၶမေႃႉၼမ်း) (ႁွတ်ႈ 16/06/2005)
15။ ၸဝ်ႈပလၢႆႉလႃႉၽေႃးၵ (ၵိင်းတုင်) (ႁွတ်ႈ 27/07/2005)
16။ ၸဝ်ႈမၵျႃႉတိပ်ႉ (ၵိင်းတုင်) (ႁွတ်ႈ 18/01/2005)
17။ ၸဝ်ႈပလၢႆႉလႃႉၽေႃးၵ (ၶမေႃႉလၶၼ်ႈ) (ႁွတ်ႈ 16/03/2005)
18။ ၸဝ်ႈၶၶေၼ်ႉတသိႉရိ (ၵိင်းတုင်) (ႁွတ်ႈ 10/03/2005)

သဵၼ်ႈမၢႆလၢၵ်ႈတႃႇၶႄ
ငိုၼ်းၶွင်ၵၢၼ် ႁူႉလွင်ႈလွင်ႈ
သင်ႇၸလၵ်ႈၵျၶၼ်းလိၵ်ႈ မူင်းလင်းၵႃ
ၶၢဝ်ႇပီ 2005

မၢႆၸပ်ႉ	လိူဝ်ႈလၵ်ႈတႃႇၶႄ	တၢၼ်းငိုၼ်း
1	ၶဵင်းၸမ်းပၢင်ႇ + ၶဵင်းၸမ်းငိုၼ်း ၵဵင်းတူင်	U$. 100
2	ပၢႆႈၸမ်း ၵဵင်းတူင်	U$. 50
3	လၢႆးထူၼ်း + ၶဵင်းလၢႉ မူႇလေႈ	U$. 100
4	လၢႆးယိုႈ + ၶဵင်းပဵင်း ၵဵင်းတူင်	Rs. 6000
5	ၶၢႆးသိမ်ႇၸမ်း ၸမ်းထူၼ်း မူႇလေႈ	U$. 100
6	လၵ်ႈသြႃႇၶရေၶေႇထ ႁွင်းၶွင်ႇ မူႇလေႈ	U$. 100
7	ၶၢႆးၸမ်းယွတ်ႈ မူႇလေႈ	Rs. 2000
8	လၢႆးလေးၶၢႆႇ+ၶဵင်းမျႃႉၵျီႇ+ၵေႃၵၢမ် မူႇလေႈ	U$. 100
9	ၶၢႆးမျႃႉတိၶၼ်ႇ မူႇလေႈ	U$. 50
10	ၶဵင်းၵျူႇၵူး မူႇလေႈ	U$. 50
11	ၶဵင်းတၢၶၼ်းၵျီႇ မူႇလေႈ	U$. 100
12	ၶၢႆးႁွင်းမူး မွၶၼ်းလၵွင်ႇၸင့် တႃႈလူဝ်ႇ	Rs. 3000
13	ၶၢႆးငိုၼ်းၶွင်း မူႇလေႈ	Rs. 5000
14	ၸမႈၵွၵ်ႇၾူင်း မူင်းထၢႆး	Rs. 4000
15	လၢႆးတူဝ့် + ၶဵင်းထိၸမ်းၸွင်ႇ မူႇလေႈ	U$. 100
16	ၶဵင်းသူလၢႆ်ႇယူင်ႇ မူႇလေႈ	Rs. 1000
17	ၼိင်းၶၢႆးယွတ်ႈငိုၼ်း မူႇလေႈ	U$. 50
18	ၶၢႆးၼိင်းဝတ့်ၸမ်း မူႇလေႈ	Rs. 2000
19	ၼိင်းလိုၶၼ်ႈၶွင်း + ၶၢႆးလိုၶၼ်ႈၶွင်း မူႇလေႈ	U$. 100
20	ၶၢႆးမၢၶၼ်ႇၵိၶၼ်ႇ တႃႈလူဝ်ႇ	U$. 30
21	လၢႆးၵျေႃႇၵူး + ၶဵင်းၸမ်းၼိၶၼ်ႇ တႃႈလူဝ်ႇ	U$. 10

22	ၵူဝ်ႉမိၶ်ႇ + ၶေႃင်းၼမ်းလိင်ႉ	U$. 10
23	ၶေႃင်းမျူႉၵျီႉ, မူႉလေႊ	U$. 50
24	ၸိင်းသွႆးသိူင်သၢင်ႉထုၶ်း+ၶဵူးသွႆးသိူင်ၵွင်ႉမေႉ, မူႉလေႊ	Rs. 1000
25	ၶဵူးၵွင်ႉလူဝ်း ၶမ်ႇၼမ်း	Ks. 500
26	လဵူးလိူင် + ၶေႃင်းထေး မူႉလေႊ	Ks. 5000
27	သင်ႉၼ ၸူဝ်ႁၢင်းတဵူး ၵိူင်းတုင်	U$. 120
28	လဵူးၵေး + ၶေႃင်းၼမ်းမႆႉ, မူႉလေႊ	Rs. 3000
29	လဝ်ႊသြူႉပၶ်ႉတိ ႁၢင်းၵိူင်းၸွႆး	U$. 100
30	ၼမႊၵွၵ်ႉယိူၶ်ႉ, ဝိင်းတူၶ်ႊတီး	U$. 105
31	ဦးစိုင်းအောင်မျိုးမြင့်+နန်းခမ်းမိုထွန်း လားရှိုး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 10,000
32	ဦးစိုင်းဆိုင်မုတ် မိုးကုတ် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
33	ဦးစိုင်းဆမ် + နန်းအုံးအုံးသွယ် တာချီလိတ် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
34	နန်းဆိဟွမ် ကျိုင်းတုံ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
35	ဦးစိုင်းစိုင်း လွိုင်ကော် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 2,000
36	နန်းနန်း တောင်ကြီး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 2,000
37	နန်းနွင်းသီတာထွန်း ရန်ကုန် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,500
38	ကိုကျော်မင်းဦး+မလတ်လတ်ဟန် ရန်ကုန် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,100
39	ဒေါ်အယ်နီ ဗန်းမော် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
40	ကိုသိန်းအောင် ရန်ကုန် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
41	မြန်မာထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာပြုအသင်း (MTBA) (ဂျပန်)	¥. 6,000
42	နန်းအေမီ မိသားစု လားရှိုး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
43	ကိုထွန်းဦး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 4,000
44	စိုင်းစောထွန်း+နန်းစန္ဒာမိုး လားရှိုး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
45	စိုင်းဝင်းဖေ လားရှိုး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
46	ကိုအုန်းမြင့် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000

47	စိုင်းထွန်းလှိုင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 2,000
48	ဦးတင်ဝင်း+ဒေါ်အေးသန်း (ဂျပန်ရောက်)	¥. 2,000
49	ကိုသိန်းတန် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 2,000
50	ဒေါ်ခင်တင့် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,500
51	မဝေ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,100
52	စိုင်းမင်းဇော် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
53	ကိုဝင်းအောင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
54	မနီနီ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
55	ကိုသန်းနိုင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
56	မဖြူဖြူသင်း (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
57	ကိုခင်မောင်ထူး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
58	မအိအိခင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
59	မောင်သီဟ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
60	မသီတာလှိုင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
61	မသူဇာနွယ် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
62	မနုယဉ်နွယ် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
63	ကိုသိန်းဝင်း+မသီရိ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
64	မမာလာ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 500
65	သျှာမ်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်း (ဂျပန်)	¥. 10,000
66	စိုင်းကျော်သိန်း+နန်းနုနုငြိမ်းမိသားစုမိသားစု တောင်းကြီး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
67	ကွယ်လွန်သူ ဖခင်ဦးစိုင်းရွက်အားရည်စူး၍ သား စိုင်းရွက်တစ်ပ် ကျိုင်းတုံ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
68	ကိုနိုင်စိုးလွင် မိသားစု (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
69	မစန်းစန်းဝင်း မိသားစု (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
70	ကိုမြင့်လွင် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 5,000
71	နန်းအေးမွန်နှင့်မိသားစု လားရှိုး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
72	ကိုနေလင်းအောင်+မခင်ခင်လေးမိသားစု (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
73	နန်းအေးကြည် မူဆယ် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 3,000
74	စိုင်းနွမ်း+Ms. Sachiko Hiraoka ကျိုင်းတုံ (ဂျပန်)	¥. 2,000
75	နန်းကျင်နွမ်း (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,500

76	နန်းထွေး (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
77	နန်းကျန်ရှန် (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
78	နန်းတန်ခမ်း (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
79	ကိုမြင့်စိုး+နန်းယဉ်ယဉ်သိန်း (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
80	Mr. Masuda, Japan	¥. 1,000
81	Mr. Onisai Junji, Japan	¥. 1,000
82	Mr. Kenchi Iwasaki, Japan	¥. 1,000
83	Mr. Kaneko Yoshiyo + နန်းအေးကျော် ကျိုင်းတုံ (ဂျပန်ရောက်)	¥. 1,000
84	Daorueng Allen, Japan	¥. 500
85	Dr. Srilaksana Kunjara Department of Immunocacy, London	£. 600
86	Dr. Kyaw Thin	U$. 100
87	လဝ်ႈသြႃႇဝိမလဖိဂ်ႉခု မိူင်းသူႈ	U$. 200
88	လဝ်ႈသြႃႇသုခမိၼ်ႇတဢလႈ တဂျႇမိူင်းတႆး	U$.11200
89	လဝ်ႈသြႃႇလူင် ၵျွင်းမိူင်းဝီး	U$. 10
90	လဝ်ႈၶူးကိၼ်ႇတဂ (ထႆးၵၢမ်း)၊ USA	U$. 1000
91	တဂျႇမိူင်းတႆး တၢၼ်းမႄးလွမ်း လဝ်ႈၶူးဝိလိတ်ႉတ	U$. 952
92	ထႆးၶၶေႃၶ်သၢမ်သဝ် မိူင်းယူႇၶၶေႃႇ၊ လိုင်ႈဢၶႇ	U$. 100
93	လဝ်ႈၶူးၶၶေႃႇတမေႇထျႇ၊ မိူင်းၵင်းဂိတ်း	U$. 50
94	လဝ်ႈၶူးမေလူင် Dr. ထမ်ႇမသျႇမိ မိူင်းၵင်းဂိတ်း	U$. 250

သိၼ်ႈမႆၢလဝ်ႈတျႇၶဢ ငိုၼ်းၸွင်ၵၢင်ပႆၢးယူႇလီသင်ႇၶတႆးၵျေႁိင်းတုင် ၶိုၼ်းပီ 2005

မႆၢၶပ်ႉ	လိုဝ်ႈလဝ်ႈတျႇၶဢ	ငိုၼ်းတၢၼ်း
1	လဝ်ႈသြႃႇသုခမိၼ်ႇတဢလႈတဂျႇမိူင်းတႆး	US $, 200
2	လဝ်ႈသြႃႇၶရေတ ပၢင်ႇသႆၢး	Rs, 4,500
3	Sao Kiao Murng Mangrai, UK	US $, 50
4	Dr. Kyaw Thinn, Sao Phong Keau Thinn, UK	US $, 100
5	U Maung Maung Kyi, Dr. Nyunt Nyunt Tin, UK	US $, 500

သိၼ်ႈမၢႆငိုၼ်းလူႇ သင်ႇၶလုၵ်ႈႁဵၼ်းတႆး
လိူဝ်းႁဵၼ်းလိၵ်ႈၶွၵ်ႈမိူင်း ၶုၼ်းပီ 2005

ၵၢၼ်လူႇတၢၼ်း တီႈလဵၼ်ႈသုၶမ်း (တၢင်ႇယၢၼ်း)

မၢႆ	လိုဝ်ႈလဵၼ်ႈတႃႇၶႄ	ငိုၼ်း
1	လုမ်းပရိယတ်ႇတိသတ်ႇထမ်ႇမပႃႇလ သိၼ်ၶီ	160850
2	ဝၢႆႇႁွႆးၶုမ်ႇၼိုဝ်း ၶေႃင်းၵေယေး မူႇလေး	100000
3	မူႇလုမ်းသၢင်ႇၵၢၼ်း 108 မွၵ်ႇႁွၼ်ၶမ်း မူႇလေး	50000
4	ဝၢႆးသၢႆလဵင်ႈ ၶေႃင်းတီႇတႃႇၵေး မူႇလေး	50000
5	ပေႃးၽျႃးမိူင်းၽူင်း ၶေႃင်းသုၵ်း ၶဝ်တင်းၵျူၼ်း	50000
6	ပၢင်တြႃးမိူင်းသၢတ်ႇ ႁူင်းပၢင်ၵိုၼ်း	370000
7	ဝၢႆးသိင်မိူင်း တၢင်းသိင်လိင်ႇ ၶဝ်တင်းၵျူၼ်း မိူင်းတူၼ်	150000
8	ဝၢႆးလွၼ်ႇၼိုဝ်း ၶေႃင်းၶု မိူင်းတူၼ်	50000
9	ပၢင်ၵျေႃးတြႃး ႁူင်းမူလ်ႇတေႃႇ မိူင်းတူၼ်	100000
10	ပၢင်ၵျေႃးတြႃး ႁူင်းမူလ်ႇတေႃႇ မိူင်းပၼ်ႇ	300000
11	ပၢင်တြႃး မွၵ်ႇမႆႇ၊ ၶမ်ႇလွတ်ႇ၊ ၶမ်ႇၵျူၵ်း၊ ၶေႃးလေႃႇ၊ ႁွင်းလိၼ်မုၵ်ႇ	159400
12	ပၢင်တြႃး ႁူင်းၵၢင်ဝိင်း မိူင်းၶၢႆး	170000
13	ပၢင်တြႃး ႁူင်းမူလ်ႇတေႃႇ ပၢင်လွင်း+ၽၢႆၶုၼ်ႇ	133500
14	ၶေႃင်းၶူၼ်းလိင်ႇ ၵျေႃမိူင်းလူၼ်း တူၼ်ႈတီး	50000
15	ပၢင်တြႃး ႁူင်းပိတၵၢတ်ႈ တူၼ်ႈတီး	345600
16	ပၢင်တြႃး ႁူင်းၵၢင်ပၢင်တီး ၶွင်ပိင် ႁူၵ်ႇငမး	107600
17	ပၢင်တြႃး ႁူင်းတႃးပူၵ်ႇ သီႇပေႃႇ	640000
18	ပၢင်တြႃး ႁူင်းၵၢင် သီႇပေႃႇ	410000

မၢႆ	လိုဝ်ႈလဝ်ႈတႃႇၼႄ	ငိုၼ်း
19	(ၼိင်းငိုၼ်းႁွင်းလၢဝ်းသိုဝ်, မိူင်းပူဝ်ႈ) ၼၢႆးငိုၼ်းႁွင်း မူႇၸေႈ	50000
20	ၸၢႆးလၵျၢၼ်ႇ, (ပၢင်လူင်) တီႈႁျၢင်းပိတၵၢတ်ႈ ပၢင်လူင်	240000
21	လဝ်ႈလိၼ်းသုံ ၼၢင်းၵၢမ်ၼူၼ်း ပွၵ်ႉသီ, ၼမ်ႉၸၢမ်	100000
22	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းသုမိတႃႇယူင်, ၼမ်ႉၸၢင်	650000
23	ၵေႇလိၵ်ႈလၢႆးငလႈၽိင်ႈငေႈတၢႆး ၼမ်ႉၸၢင်	50000
24	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းပၢင် လၢႆးၼျႈ	260000
25	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းမူလ်ႇတေႃႇ ပၢင်လူင်	450000
26	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းသီးရိမင်ႇဂလႃႇသၢႆမိုဝ်း မိူင်းၵုတ်ႈ	260000
27	ၸၢႆမျိၼ်ႉၵွင်, ၼၢင်းၵေမီး ႁူဝ်မိူင်း မိူင်းၵုတ်ႈ	500000
28	ၸၢႆႈပၵေး ၼၢင်းတိၼ်ႇၵေး ငလႈ လုၵ်ႈယိင်း ယိင်းတၼ်ႇတႃႇၵေး ႁူဝ်မိူင်း မိူင်းၵုတ်ႈ	50000
29	(ၼိင်းလၢဝ်းၵိုဝ်ႇ)၊ ပႃႈၼမ်ႈၵျၢၼ်ႇ၊ ၼၢင်းၵေမီး မိူင်းၵုတ်ႈ	50000
30	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းသိၼ် သိၼ်ၼီ	160000
31	ၸၢႆးလဝုၼ်း ၽြႃႇမၼၢင်းသူလိုၵ်ႇတိၼ်ႉ ပွၵ်ႉ(2) သိၼ်ၼီ	120000
32	ပၢင်တြူး ၵူမုၼ်ထမ်းႁူမ်ႈသႃႇ တၢင်ႉယၢၼ်း	200000
33	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းလိၼမေၢၼ်ႇၵွင်ႇ မိူင်းပၢတ်ႇ	76000
34	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းႁွင်ႇ မိူင်းယႆ	100000
35	ပၢင်တြူး လွႆတိုင်ၼမ်း မူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်း(8)	658000
36	ပၢင်တြူး ႁျၢင်ႈႁူမ်ႈယိၼ် လႃႈသိဝ်ႈ	220000
37	ၸၢႆးၵွင်ႇၸေႇ ၼၢင်းမိမိမေႇ ပွၵ်ႉ(12) လႃႈသိဝ်ႈ	100000
38	ပၢင်တြူး ႁျၢင်းၼမ်းမုင်ႇသႃႇ ၼမ်ႉတူႈ	136300

39	ပၢင်တြႃး ႁွင်းလွႆတိုင်ၶမ်း မူႇလေႈ ပွၵ်ႈၵမ်း(9)	1100000
40	ပၢင်တြႃး ႁွင်းၵေႇဝလမၢၼ်ႇၵွင်ႇ ႁူတ်ႉၶႆၢ	232000
41	ပၢင်တြႃး ႁွင်းၵၢင် သိၼ်ဝီ	316000
42	ပၢင်တြႃး ႁွင်းတူၵ်း သၵွၼ်း မူိင်းၶၢင်	250000
43	ပၢင်ၵျေးတြႃး ဝိင်ႈၶမေ်ႉတီး မူိင်းၶၢင်	500000
44	မူႇလုမ်းႁွင်းၵမ်ႇမထၢၼ်း ဝိင်းမူႇလေႃ	300000
45	ၶိင်းၶၼ်ႊးသွႆႈငိုၼ်းသုၺ်ၵျူႇၶိၼ်ႇ မူႇလေႈ	50000
46	ပၢင်တြႃး ႁွင်းလေႇယသုၶ ၶမေ်ႉၶမ်း	200000
47	လဝ်ႈတႃႇၶသေၢင်ႇၵၢၼ်းၶမ်း (108) မူႇလေႈ	100000
48	သင်ႇၶလဝ်ႈ ဝိင်းမူႇလေႈ (ပွႆးၵထိၼ်ႇ)	50000
49	လဝ်ႈတႃႇၶလူႉယွႆႈ(ၵျူႈမိုၼ်ႇလေးတ်ုႈ ၼွၼ်ႈလေးၵၼ်) +	152000
ၼွၼ်ႈလုမ်းၵၼ်တင်းသိင်ႈ		11077250
ပၢၵ်ႇပႆၢသိပ်းသိၼ် လိတ်းမိုၼ်လိတ်းၵိုင် သွင်ပၢၵ်ႇၵျူႈသိပ်းၵျၢပ်ႈ။		

လဝ်ႈတႃႇၶ ၵၢၼ်လူႇငိုၼ်းလေႈၼွၵ်ႈမူိင်း တီႈလဝ်ႈသုၶမ်း

1။ ၶေၢင်းၶိၼ်ႇထူလုၺ်း ၵိတ်ႉတမ်ႇ သိင်ႇၶႆၢမ်ပ်းၵွၢမ်း မူႇလေႈ US$ 100
2။ လႆၢးၶမ်းလိုၼ်ႈ ၶေၢင်းၵႃးသို လႆၢးၶူႈ US$ 131
3။ လႆၢးၶုၼ်လုမ်ႇ ၶေၢင်းသိင်ၶမ်းမႆႇ ပၢင်သၢင်း US$ 100
4။ လဝ်ႈဝိလိတ်ႉတသႃႇၵ ႁွင်းၵမ်ႇမထၢၼ်း မူိင်းတူၼ် US$ 20
5။ ယေးၵီ တႃႈၶီႈလိၵ်း (ငိုၼ်းထႆး) B 6800

လွမ်းၶင်ႇလဝ်ႈလေႇတၶျေႇၵဝ်းၶဝ် ၵူႈဝၢၼ်ႈၵူႈမူိင်း ၵွၼ်ၵၼ်လွႆႈထိမ် လူႇတၢၼ်းမႃးၶေၼ်။ သိၼ်ႈမႆၢႁူဝ်ယွႆႈမၼ်း ၵမ်ႇလၢင်ႈသုၺ်ႇပၼ်လႆႈ ၶၼ်းပပ်ႉၶၼ်။ ၶၼ် မိၼ်းတေႃး ဝၢင်းၶုၢင်းပၼ်သေၵမ်း။ ႁွပ်ႈၶေၼ် လင်ႇလႆႈႁူပ်ႈသေ သုၺ်ႇပၼ် တမ်ႈတီႈ ၶၼ်းပပ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၶၼ်ႉႁူလ်ုးၵေႃး။

လႄႈတၼ်ႇ လဝ်ႈတႃႇၶႅဝ်းၶဝ် ၵၢၼ်လႆႈလူႉတၢၼ်းဝႆႉၼၼ်ႉ မၼ်း တိုၼ်းၶဝ်ႈပိၼ် မေႃႈၵုမ်ၶမ်းၵၼ်ၵုၼ်ႇမိၵ (မေႃႈၵုမ်ၶမ်း ၵၼ်တေပဵၼ်ႁူႉ လၢတ်ႈၶႂၢင်ႈ)ယဝ်ႉၼႄ ၵႂၼ်ၵၼ်ပွင်ႉလွင်ႈႁူမ်ႈလူမ်းလွမ်း တၢင်းလူႉလဝ်ႈၵဝ်ႉသေ ၵမ်း။

ၶေႃႈမၢႆ ။ ။ သင်ႇၶႂ်ႈႁူႉသၢၼ်ႈမၢႆ တီႈႁူၼ်ႈမၼ်းလိူဝ် ယွၼ်းတူၺ်းတီႈလဝ်ႈသုၶမ်း
သေၵမ်း။

လီၵီးလူ

ၵေႃႉၵၢၼ်လႆႈၶၢမ်ႉတၢင်းပူၼ်ႈ မိပ်ႉင်ၼ်းထုပ်ႉပေႃႉၼၼ်ႉ
လီၵီးလူမၼ်းယူႇ။
ၵေႃႉၵၢၼ်မိပ်ႉင်ၼ်းထုပ်ႉပေႃႉပူၼ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ
ၼမ်ၼ်းလီၵီးလူမၼ်း လူဝ်ႇတွၼ်းယဝ်ႉ။
ႁွပ်ႈသင်ပေႃးဝႃႈၼႆလိူဝ်
ၵေႃႉၵၢၼ်လႆၶၢမ်ႉမိပ်ႉင်ၼ်းထုပ်ႉပေႃႉၼၼ်ႉ
မၼ်းသၢႆႈတၼ်ၼ်း ဝူတ်ႈဝၢတ်ႈမၼ်းယူႇယဝ်ႉၼႄ
ဝူတ်ႈဝၢတ်ႈမၼ်း ပေႃႉႁူႉၵမ်ႈၽွင်ႈယဝ်ႉ။
ၵေႃႉၵၢၼ်မိပ်ႉင်ၼ်းထုပ်ႉပေႃႉပူၼ်ႈၼၼ်ႉၼတႉ ယွၼ်ႉပူဝ်ႈ
မၼ်းၵေႃႉဝူတ်ႈမွၵ်ႉၼႄ လီၵီးလူမၼ်း
ၵၢၼ်မၼ်းတေလႆႈႁူႉၶၢမ်ႉ မူဝ်းၶႂၢင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လဝ်ႈသုၶမ်း (တၢင်ႉယၢၼ်း)

ဝတ်ႈတႆးပုတ်ႈထၵယႃႇ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး

**(Khuva Boon Chum Tai Temple,
Buddha Gaya, India)**

“ဝတ်ႈတႆးပုတ်ႈထၵႃႇယႃႇ” ဢမ်ႇၼၼ် “ဝတ်ႈတႆးၶူးဝႃးပုၼ်းၸုမ်ႈ ပုတ်ႈထၵႃႇယႃႇ”ၼႆႉ ၸဝ်ႈၵွၼ်ႇပၢႆးဝူၼ်ႉ တႃႇၵေႃႇတင်ႈမႃး လိူမ်ႉမိူဝ်ႈႁၢင်ပီ 1996 ၼၼ်ႉသေ မိူၼ်ႈမိူဝ်ႈၽွင်း လဝ်ႈသိၼ်ထမ်း ၶူးဝႃးပုၼ်းၸုမ်ႈၸလႈ ၸုမ်း တူၼ်ၶူးလဝ်ႈလႃႇၼဝေႇ (ဝတ်ႈမႁႃၽေႃထိ၊ ၵိင်ႈတုင်)ၶဝ် ဝႆႈၽြေးႁူပ်ႈလႃးၵၼ် တီႈပႃႇၵျၼသီ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃးၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ဢိင်ၼိူဝ်ပၢႆးဝူၼ်ႉလီ ဢုပ်ႇ ဢူဝ်း၊ လႆႈလွင်ႈၵၼ် ဢၼ်ၶိုၼ်ႈမီးဝတ်ႈတႆး တီႈပုတ်ႈထၵယႃႇ တႃႇပီႈၼွင်ႉ လၢဝ်း ၶိူဝ်းတႆးၼၼ်ႉသေ လင်ႇလႆႈပၼ်ၶၢဝ်ႇ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ ယိုၼ်းႁပ်ႉႁွင်း ငိုၼ်းတၢၼ်း လဝ်ႈၵေႃႇတၼေႃႇသတ်ႉထႃးၶဝ်တင်းလၢႆမႃးယဝ်ႉ။ မီးလိၼ်တႃႇၵေႃႇ၊ လႆႈႁပ်ႉ ငိုၼ်းတၢၼ်း တႃႇသၢင်ႈမႃးၼင်ႇၼၼ်မႃးသေတႃႉ ယွၼ်ႉတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၵိတ်ႇၶွင်ႈၵူႈလွင်ႈသေ ဝတ်ႈတႆးၼႆႉ တေႃႇထိုင်ယၢမ်းၼႆႉ ဢမ်ႇထိုင်တီႈလီပိင်း ပေႃးႁႃၼၼ်ႉလွင်ႉမႃး။

ၼင်ႈပီ 2005 ၽွင်းလဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ၶမ်းမႆႇ ထမ်မသႃမိ ထူဝ်းၼေႊ တၵႃႇသတ်ႉထႃး မိူင်းၵၢင်းၵိတ်းၶဝ် ထိုင်ႁူႇပုတ်ႈထၵယႃႇသေ လိပ်ႈႁၼ်ၼိူင်းႁၼ် မိူၼ်ႈ ပိူင်ပိၼ်ဝတ်ႈတႆးၼၢၼ်းထိုင်တီႈၼၼ်ႉ လဝ်ႈလင်ႇတိပ်းတတ်းဝႃႈ တေၶဝ်ႈ ပႃးၵွၼ်ႁူဝ်ႁၼ်တ်းသၢင်ႈႁူႇ ၶိုၼ်ႈပေႃးလိၵ်ႈပိၼ်ၼမ်ႉပိၼ်တူဝ်မႃး– ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃး ႁၢင်ပီ 2006 ၼႆႉ ယဝ်ႉတူဝ်ၵႃႈႁူဝ်ၵေႃႈ တေယၢတ်ႇၼမ်ႉမၼ်းထႃႈႁူႇ တီႈပုတ်ႈ ထၵယႃႇ၊ ၼင်ႇႁူဝ်တေပိၼ်ဝတ်ႈဝႃး ၶိုပ်ႈၼေႊမႃးၼၼ်ႉၵေႃႈ တေသိုပ်ႇႁၼ်တ်း သၢင်ႈႁူႇယူႇ– ဢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၶိုင်ႈပၼ်လွင်ႈမၼ်းလွင်ႈထိုင် သတ်ႉထႃးၶဝ်တင်းလၢႆ ယူႇ–ၼႆယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵေႃႇသၢင်ႈဝတ်ႈၼႆႉ ဢမ်ႇႁိုင် တေၵွၵ်ႇလိၵ်ႈၶၢဝ်ႇတၢင်ႈမႃး တႃႇ လိူဝ်းၶိုင်ႈတၢၼ်းၼၼ်ႉယူႇၼႆၵေႃႈ ယူႇတီႈၼေႊလိၵ်ႈ ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇႁူဝ်ႇၼႆႉသေ လူင်ႈၼေႊပၼ်ၶၢဝ်ႇၽၢင်ႉထိုင် လဝ်ႈသတ်ႉထႃးႁဝ်းၶဝ်တင်းလၢႆယူႇ။

ၼင်ႇႁူဝ်လဝ်ႈတႃႇၼတေင်းလၢႆ တေလႆႈႁူမ်လူမ်းလွမ်းၼၼ်ႉ သိၼ်ႈမႆႇ ငိုၼ်းတၢၼ်းမၼ်းၵေႃႈ လႆႈလိူင်ႈၸၼမေႃး မီးၼင်ႇတီႈတွင်ႈလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၼင်း သိၼ်ႈမႆႇလိူဝ်းၼႆႉ သင်ဝႃႈ မီးတီႈတူၵ်းႁူင်းႁၢႆလၢႆ ဢမ်ႇလႆႈတိမ်ႈမႆႇပႃးမႃးၼႆ ၸိူင်းတေႃးတူၵ်ႇမွၵ်ႇၵွၵ်ႇလၢတ်ႈထိုင်သေၸလႈ ပွႆႇဝၢင်းပၼ်သေၵမ်း။

သဵၼ်ႈမၢႆငိုၼ်းတၢၼ်း

(ပီႊ 2001–2006)

တႃႇၵေႃႇသၢင်ႈ ဝတ်ႉတႆးၶူးဝႃးဝုၼ်းလုမ်ႉ

တီႈပုတ်ႉထၵယႃႇ မိူင်းဢိၼ်းတီးယႃး

မၢႆၼပ်ႉ	ၸိုဝ်ႈၸဝ်ႈတႃႇၼ	ငိုၼ်းတၢၼ်း
1	ၸဝ်ႈသြႃႇလႃႇၼဝေရ ၵွၼ်ၶျူဝ်ထူဝ်းၼေး မူႇလုမ်းဝႆႈၿႄး	Rs.20,000 U$. 200
2	Bante Vipula (Vietnam)	Rs. 4,700
3	Ven. Sao Sandima (Korea)	U$. 500
4	ပႃႈၸၢင်းသူလၢဝ်ႇ၊ ၵိၵ်ႉလူလၢဝ်ႈလုၵ်ႈလၢင်း (ဝၢၼ်ႈၼွင်ပၢင်ႇ၊ လၢႆးၶႃႈ)	U$. 500
5	ၼေႃးၼမ်းၸလႈလုၵ်ႈလၢင်း (တႃႈၵုင်ႈ) လုင်းၵွင်ႇပႃႉ (မိူင်းၵိုင်)	U$. 100
6	လုင်းတိၼ်ႇၵွင်ႇ+ၼၢင်းသႅင်ၶွမ်	U$. 50
7	Dr. ထုၼ်းလူၼ်ႉ (လၼ်ႇတၼ်ႇ)	U$. 50
8	မူႇလုမ်းဝႆႈၿႄး တႃႈၸီႈလိၵ်ႈ	Rs. 6,000
9	ဒေါ်တင်တင် မိသားစု တောင်ကြီးမြို့	Ks. 40,000
10	ၸဝ်ႈဝိပုလ (ဝီႊတ်ႉၼၢမ်း)	U$. 50
11	လုမ်းဝႆႈၿႄး ၵိင်ႈတုင်	Rs. 11,820 U$. 125
12	ၶိင်းလွႆသူလၢဝ်ႇႁွင်းၵၢႆႈၽူင်း + ၼေႃးလွႆသူလၢဝ်ႇႁွင်း ၵီႇသၢဝ် ၼဝ်ၸမႈလုၵ်ႈ တႃႈလိူဝ်ႇ	U$.1,000

13	သြႃႇၸဝ်ႈဝိၸိတ်ႉတ၊ တိူၵ်ႈမႁႃႇၵၢင်ႉထႃႇၵူင်ႉ၊ ဢမရပူရ၊ တႃႈလိူဝ်ႉ	U$. 10
14	ၸဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶေ(ၵိင်းတုင်) ပၢင်ဝႆႉၸိုင်း တႃႇလွမ်ႉႁူဝ်ႉ	U$. 500
15	ၸဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶေ(ၵိင်းတုင်) ပၢင်ဝႆႉၸိုင်း တႃႇၽွတ်ႈမူႇၸုမ်း (Trust)	U$. 400
16	သြႃႇၸဝ်ႈသိရိၶၢင်ႇတ Culcutta	Rs. 1,500
17	ဒေါ်သီးငွေ မိသားစု ထားဝယ်မြို့	U$. 10
18	ဦးဂျိုးဇက်+နန်းစမ်ဆိုင် (ရန်ကုန်)	U$. 100
19	ၶေႃင်းသႅင်ပူးယီႈ လုၵ်ႈယိင်း ၶေႃင်းယိင်းယိင်း ၵိင်းတုင်	U$. 100
20	ၸၢႆးၶုမ်ႇ+ၶေႃင်းၽူး ၵိင်းတုင်	U$. 100
21	ၸဝ်ႈၸုၵ်သၢမ်လိမ်+ၶေႃင်းပုၵ်း မိူင်းယၢင်း	U$. 20
22	ၼမ်ႉလိင်ႉၶမ်ႉၸၢင်	Rs. 100
23	ၸၢႆးယီႈဝၢၼ်း+ၶေႃင်းယိၼ်ႇ (လႃႈသိဝ်ႈ)	U$. 100
24	Dr. ဦးလှမြင့်+နန်းနှင်းမှုံ (ရန်ကုန်)	Rs. 500
25	Dr. ဦးသန်းမောင်+နန်းရွှေလေး (တောင်ကြီး)	Rs. 50
26	ၸုမ်းထႅမ် ဢၼ်တၢင်းထိၼ်ႇ တီႈဝတ်ႉ Holyland	Rs. 11,530
27	ၸဝ်ႈသြႃႇလႃႇၶၸေလႈမူႇၸုမ်းဝႆႈၽြႃး မူႇၼေး၊ ၵိင်းတုင်၊ တႃႈၸီႈလိၵ်ႈ	U$. 4,000
28	တၢင်းလူးၸိၼ်ႇ ၶမ်ႉသူမ်ႈ၊ ၶေႃင်းပုၵိၼ်ႇ မိူင်းလၢင်း	Rs. 670
29	ဦးရှဲန်ရွက်+နန်းရွှေထား ကျိုင်းတုံမြို့	Rs. 1,000
30	စိုင်းရင်+နန်းကြိမ်ခမ်း(ဒေဝူး) ကျိုင်းတုံ	Rs. 1,000
31	သြႃႇၸဝ်ႈဝၸီႇၸလႈ ၸုမ်းဝႆႈၽြႃး ဝိင်းတႃႈၸီႈလိၵ်ႈ	Rs. 1,100
32	ဦးဝဇီရအမျိုးပြု၍ ဦးကျော်ကျော်+ဒေါ်ခင်မေလင်း မိသားစု ရန်ကုန်	U$. 50
33	(ဦးလှဖေ)+ဒေါ်ထွေး၊ ကျောက်မဲ	Rs. 500
34	ဦးဇောဝင်း+ဒေါ်ယဉ်ထွေး၊ ကျောက်မဲ	Rs. 100
35	ဒေါ်စောမြင့် ကျောက်မဲ	Rs. 100

36	ဒေါ်စန်းစန်းငွေး ကျောက်မဲ	Rs. 100
37	ဦးငွေးလှိုင်+ဒေါ်ခမ်းစိန်၊ ကျောက်မဲ	Rs. 100
38	ဦးနန္ဒာ+ဒေါ်စိန်မြိုင် ကျောက်မဲ	Rs. 300
39	ဦးဝင်းမောင်+ဒေါ်ငွေး၊ ကျောက်မဲ	Rs. 100
40	ဦးတက်ထွန်း+ဒေါ်ရင်မေ၊ ကျောက်မဲ	Rs. 200
41	ဦးဆိုင်စိန်၊ ကျောက်မဲ	Rs. 100
42	မမေမြတ်သူ၊ ကျောက်မဲ	Rs. 100
43	စခန်းသာ အဖွဲ့၊ ကျောက်မဲ	Rs. 200
44	ဦးငင်းဆောင်၊ ကျောက်မဲ	Rs. 600
45	ကိုကျော်ကျော်+မချိုချိုငွေး၊ ရန်ကုန်	Rs. 50
46	မပို့ပို့(ခ)မချိုမာအေး၊ ရန်ကုန်	Rs. 50
47	(၉) ရပ်ကွက်အဖွဲ့၊ ကျောက်မဲ	Rs. 200
48	ဦးလှအောင်+ ဒေါ်သူဇာ ကျောက်မဲ	Rs. 100
49	ပကာတောရကျောင်းဆရာတော် ကျောက်မဲ	Rs. 200
50	စခန်းသာကျောင်းဆရာတော် ကျောက်မဲ	Rs. 500
51	**ၸဝ်ႈဝၼ်ႉၶိတ (ပထမၵျေႃႉ) ႁွၵ်ႈၼမႈ**	Rs. 100
52	ဦးဝိမလဘိက္ခုကို အမှူးထား၍ စိုင်းအောင်ထွန်း၊ စိုင်းဟန်ခမ်း၊ နန်းစံပွှမ်၊ နန်းစံခမ်း မောင်နှမများ မိုင်းရှူးမြို့။	U$. 150
53	ဦးစိုင်းထွန်းမြတ်+နန်းနွမ်းစိန်၊ မြစ်ကြီးနား	Rs. 2,000
54	**လုင်းၸၢႆးၵျိူး+ပႃႈမွၶၼ်းၸိင်ႈ၊လႃႈသီဝ်ႈ**	Ks. 6,000
55	ဒေါ်နန်းတင်မြ မိသားစု၊ မြစ်ကြီးနားမြို့	Ks. 5,000
56	ဦးကောင်းစွန်း+ဒေါ်ကျန်စီဖေးတို့ရဲ့ သားများ လားရှိုးမြို့	Ks.100,000
57	**ႁြႃႉၸၢႆးလူၶၼ်ႉမွင်ႈ+ၶဵင်းသႅင်တႃႉ ဝဵင်းလႃႈသီဝ်ႈ**	Ks. 10,000
58	**လုင်းၼမ်းလူႉ+ပႃႈသႅင်ၸိင်ႈ တၢင်ႉယၢၶၼ်း**	Ks. 5,000
59	**လုင်းထုၶၼ်းၼျိတ်ႉ+ပႃႈၼမ်းသႃႉ ဝဵင်းလႃႈသီဝ်ႈ**	Ks. 3,000
60	**ပႃႈလွႆႇသူလၢႆႉ၊ ဝဵင်းလႃႈသီဝ်ႈ**	Ks. 1,000
61	**ၶဵင်းၶွႆႉ၊ ၶဵင်းပဝ်း၊ ၶဵင်းမူဝ်ၼမ်း၊ ၸၢႆးထုၶၼ်းၵေး+ၶဵင်းပျူင်း လႃႈသီဝ်ႈ**	Ks. 2,000

62	**ပၢႆႈလွႆမုင်ႈ၊ မိူင်းၵၢဝ်**	Ks. 5,000
63	**ၸဝ်ႈမၶေႃင်းလၢႆႉငူလၺ်ႈ, မိူင်းၵၢဝ်**	Ks. 1,000
64	**ၸဝ်ႈမၶေႃင်းၶူၶင်းၸမ်း၊ ဝဵင်းၶမေႃႉၸမ်း**	Ks. 1,000
65	**ၽေႃႉမၵျႃႈသူမ်ပွင်း၊ ဝတ်ႉထိုး ပုတ်ႉထၵယၢႈ**	Rs. 8,000
66	ဦးသန်းဝင်း+ဒေါ်ရင်အေး ရန်ကုန်	Rs. 100
67	ဒေါ်စန်းစန်းဝင်း၊ ပြင်ဦးလွင်	Ks. 5,000
68	ဦးလှထွန်း+ဒေါ်ကြည်၊ ရန်ကုန်	Rs. 100
69	ဦးထွန်းရှိန်+ဒေါ်သိန်းမေ ညောင်ဦးမြို့	Rs. 500
70	ဦးသုဇန၊ မေယဝတီတောရ ရန်ကုန်	U$. 70
71	ကိုအောင်မြင့်+မသန်းတင် ကျောက်မဲ	Rs. 250
72	ဒေါ်ဇဝနညာဏီ၊ ကျောက်မဲ	U$. 100
73	ဒေါ်အောင် မိသားစု နမ့်ခမ်းမြို့	Ks. 20,000
74	ဒေါ်အောင်ညွန့် နမ်ခမ်းမြို့	Ks. 10,000
75	ဒေါ်တုံရင် (ရွှေ့သို့)၊ နမ့်ခမ်း	Ks. 10,000
76	**ၶေႃးၸမ်းလိုၶၢင်ႈၸုၶၢင်ၵႃႈ ၶမေႃႉၸမ်း**	Ks. 10,000
77	**ၶေႃးမၢၶၢင်ႉၵိၶၢင်ႉမွၶၢင်း ၶမေႃႉၸမ်း**	U$. 100
78	**ၶေႃးသွႆႈၵျိူင်းမူလ်း ၶမေႃႉၸမ်း**	Rs. 1,000
79	**ၸူးသွၶၢင်ၶေႃင်းလၢႆႉၸိၶၢင်ႉ၊ မွၵ်ႈၸမ်းပဝ်း၊** **ၸႂ်းမိၶၢင်ႉတၢၶၢင်း၊ ဝဵင်းၶမေႃႉၸမ်း**	Rs. 500
80	စိုင်းသန်းလွင်+မသူဇာထွေး၊ ရန်ကုန်	Rs. 2,500
81	စိုင်းအောင်သိန်း+နန်းဆွေမြ၊ တောင်ကြီး	Rs. 2,500
82	စိုင်းကျော်+ဒေါ်လှရင်၊ တောင်ကြီး	Rs. 500
83	ဦးစံလှ+ဒေါ်ရွှေသီ၊ တောင်ကြီး	Rs. 500
84	ဒေါ်မြသန်း၊ တောင်ကြီး	Rs. 500
85	**လုင်းသၢင်ႈၵႃႈ၊ ဝဵင်းၶမေႃႉၸမ်း**	Rs. 2,500
86	**ပၢႆႈယွတ်ႈၸမ်းထွၶၢင်း၊ ဝဵင်းတၢႆႈလိူဝ်ႈ**	Rs. 300

87	ဦးထွန်းလင်း+ဒေါ်ကျင်ကြည်၊ နမ့်ခမ်းမြို့	Rs. 500
88	ဒေါ်မေကျင်၊ ဒေါ်ရွှေမြ၊ တောင်ကြီး	Ks. 11,000
89	ဒေါ်မိုင်လိန်၊ နမ့်ခမ်းမြို့	Ks. 10,000 Rs. 500
90	ကိုမဲ၊ တောင်ကြီးမြို့	Ks. 5,000
91	ဒေါ်ခမ်းကျန်၊ ပိတ်စွယ်ရပ်၊ မိုးကုတ်မြို့	Ks. 3,000
92	ဦးလောဝ်ဆန်၊ နမ့်ခမ်းမြို့	Rs. 500
93	ၸြႃႉမၶေႃင်းမေႃႈ၊ ၶမ်ႉၸမ်း	Rs. 500
94	ဦးစိန်သောင်း+ဒေါ်တင်ရွှေ မွန်ပြည်နယ်	Rs. 200
95	လုင်းၸမ်း+ပႃႈသူလ်ႈၵွင်ႈ၊ လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
96	လုင်းထုၶၼ်းၶေႃး လႃႈသဵဝ်ႈ	Rs. 2,000
97	ဒေါ်သန်းရင် တောင်ကြီး	U$. 20
98	ဒေါ်ရင်ရင်၊ ဒေါ်မိုင်ခမ်း တောင်ကြီး	U$. 200
99	ၸၢႆးထီးႁၢင်းပိုၼ်း လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 10
100	ၸၢႆးမူဝ်သွၼ်းပီး၊ မိူင်းၼွင်	U$. 100
101	ၸၢႆးၸဝ်ႉပဝ်းမူဝ်ပိုၼ်း၊ မိူင်းၼွင်	U$. 100
102	ၸၢႆးမူဝ်သွၼ်းၸမ်ႈၵၢႆႈၽူႈ ဝဵင်းလႃႈသဵဝ်ႈ	Ks. 10,000
103	စိုင်းကျော်လွင်+နန်းဆိုင်ဟွမ် ရန်ကုန်	U$. 10
104	ၸၢႆးသႅင်ၶေႃးၸမ်ႈၵွင်ႈ လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
105	ၸၢႆးလွဵမႃၶၼ်ႈၸမ်း လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
106	ၸၢႆးမွၵ်ႇသႅင် (မိချိုလေး) လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
107	ၸၢႆးမူဝ်ၶွင်း၊ ပွၵ်ႉ(5) လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
108	ၸၢႆးသူလ်ႈႁၢင်းၸမ်ႈၽိင်းၵွင်ႈ လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 100
109	ဦးကြည်မင်း+ဒေါ်မြမှုန် လားရှိုး	U$. 20 Bhs. 150
110	ၸၢႆးမႃၶၼ်ႈသႅင်မူင်ႉ လႃႈသဵဝ်ႈ	U$. 50
111	လုမ်းမႃးဝႆႈၽြႄး လႃႈသဵဝ်ႈ	Ks. 10,500
112	လုမ်းတၵႃႈဝႆႈၽြႄး လႃႈသဵဝ်ႈ၊ တူၶၼ်ႈတီး၊ မိူင်းၼွင်၊ တႃႈၵုင်ႈ	U$. 1,110 Rs. 2,000 Ks. 20,500 Bhs. 150

113	ၶွင်းတိူၵ်ႈတုင်းငိုၼ်း (Donation Box)	U$. 2 Rs. 100
114	လဝ်ႈဝိပုလ၊ ဝ်ႆတ်ႉၶေမ်း	U$. 50
115	ၵႃးလၢၼ်ယၢၼ်းၶေးဝီး	Rs. 500
116	ပီႈၶွင်ႉၵိင်းတုင်၊ ဝိင်းလိူဝ်ႇ	Rs. 500
117	ၶေႃးထိူး (ၵၢၼ်မေႃးလွမ်းလဝ်ႈသူမ်ပွင်း)	Rs. 1,400
118	တၵႃႇမိူင်းသၢတ်ႇၸဝ် ႁူမ်ႈၵၢၼ်တၢၼ်း	Rs. 810 Rs. 300
119	ပီႈၶွင်ႉတိူး ၵၢၼ်လဝ်ႈသွင်ပႃး ၵွၼ်ႁူဝ်သေ မႃးဝ်ႈဖြေး	Rs. 150
120	ဦးသာနု+ဒေါ်တင်ဦး၊ ကျောက်မဲမြို့	Rs. 300
121	ဒေါ်ခမ်းစံ မိသားစု၊ ဘုရားဖူးအဖွဲ့	Ks. 10,000
122	လဝ်ႈမၵျႃႇၸျူႇလိၶ်ႉတႃ၊ မိူင်းထိူး	U$. 100
123	ပီႈၶွင်ႉၸမ်းတီး၊ ဝၢၼ်ႈႁၢင်းၸမ်း	Rs. 350
124	လဝ်ႈမႃဝ်းလိူင်း ၸဝ်တင်းႁူဝ်ၶၢင်း	Rs. 500
125	ၵႃးလၢၼ် ယၢၼ်းၶဝီး ၵွၼ်ႁူဝ် တၢၼ်းၵထိၼ်ႉ	Rs. 14,710
126	Dr. Srilaksama Kunyara Na Ayutthaya, London	£. 100
127	Dr. Aung Soe+Dr Nyo Nyo Htwe, Son- Tun Soe Kent, UK.	£. 100
128	လဝ်ႈမၵျႃႇလျႃႇၶိၶ်ႉတ လၶ်ႉတၶ်ႉ	£. 50
129	Sao Hseng Ong & Sao Hom, USA	U$. 500
130	Sao Dong Phong Noan, USA	U$. 300
131	ဦးမောင်မောင်ကြည်+ DR. ညွန့်ညွန့်တင်၊ သား-သက်ပိုင်ညိမ်း၊ သမီး-ယုလေးမွန်၊ UK	U$. 300
132	David Cave & Mrs. Daw Yu Yu Wai, UK	U$. 50
133	Dr. မြင့်ဝင်း၊ အင်္ဂလန်	U$. 50
134	Dr. မောင်မောင်လတ် + Dr. ဒေါ်သန်းသန်းဆွေ မိသားစု၊ အင်္ဂလန်	U$. 200

135	Sao Kiao-murng & Sao Sein Mya (Keng Tung) UK	U$. 100
136	Dr. Kyaw Thim & Sao Phong Keaw, UK	U$. 100
137	ဦးမောင်မောင်သန်း+ဒေါ်သန်းသန်းမြင့်၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ	U$. 30
138	ဦးဝင်းကြူ+ဒေါ်ခင်ညွန့်ရင် USA	U$. 25
139	Dr. Kaysi Thinn, Aung Kyaw Thinn, UK.	U$. 20
140	Dr. Hla Bu & Dr. Nyunt Nyunt Shwe, UK.	U$. 10
141	ဦးချစ်စိန်+ဒေါ်မြင့်မြင့်လင်း၊ ဦးဝင်းကြူ+ ဒေါ်ခင်ညွန့်ရင်	£. 10
142	Dr. ကျော်ဇေယျ + Dr. ရင်ရင်ဝင်း UK	U$. 10
143	**ၸမႉလၢင်းသူလူၵ်ႉ, ဝိင်းတူၶ်ႉတီး**	U$. 52
144	ဒေါက်တာမောင်ပို UK	Rs. 1,000
145	ဒေါ်မြင့်မြင့်ဦး UK	Rs. 500
146	ဒေါ်တင်တင်ဝင်း UK	Rs. 500
147	ဒေါ်ပြုံးပြုံးမြင့် နှင့် သမီး-ယဉ်ယဉ်အုန်း	Rs. 250
148	ဒေါ်တာမြမြမူ မိသားစု UK	U$. 42
149	စိုင်းထွန်းရင် မိသားစု၊ တောင်ကြီး	U$. 300
150	ဒေါ်ခင်မေသီ တောင်ကြီး	U$. 20
151	စိုင်းထွန်းရီ+နန်းအေးစိန်၊ မေရှမ်းခေါက်ဆွဲ၊ မန္တလေး	U$. 87
152	စိုင်းဖိုးစိန်+နန်းငွေကြည်၊ မန္တလေး	U$. 9
	ႁူပ်ႉတုမ် ငိုၼ်း Rs	**116,490**
	ႁူပ်ႉတုမ် ငိုၼ်း U$	**13,062**
	ႁူပ်ႉတုမ် ငိုၼ်း £	**360**
	ႁူပ်ႉတုမ် ငိုၼ်း Ks	**311,000**

CEYLON JOURNEY 2005
Volume 7